

1821.

Na osnovu člana 21b stav 3 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma ("Službeni list CG", br. 33/14, 44/18 i 73/19) Ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo je

PRAVILNIK O NAČINU VOĐENJA REGISTRA STVARNIH VLASNIKA, PRIKUPLJANJU, UNOSU I ROKOVIMA UNOSA I AŽURIRANJU PODATAKA KOJI SE VODE U REGISTRU I NAČINU PRISTUPA TIM PODACIMA

Član 1

Ovim pravilnikom bliže se uređuje način vođenja registra stvarnih vlasnika (u daljem tekstu: Registar), prikupljanje, unos i rokovi unosa i ažuriranja podataka koji se vode u Registru i način pristupa tim podacima.

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3

Privredna društva, pravna lica, udruženja, ustanove, političke partije, vjerske zajednice, umjetničke organizacije, komore, sindikati, udruženja poslodavaca, fondacije ili drugi poslovni subjekti, pravno lice koje prima, upravlja ili raspoređuje sredstva u određene svrhe, strani trust, strana institucija ili sličan subjekat stranog prava, koji prima, upravlja ili vrši raspodjelu imovinskih sredstava za određene namjene (u daljem tekstu: pravni subjekti) podatke o stvarnim vlasnicima i druge propisane podatke unose, odnosno ažuriraju preko zaposlenog lica u pravnom subjektu, odnosno zastupnika ili punomoćnika pravnog subjekta koga ovlasti odgovorno lice u pravnom subjektu (u daljem tekstu: lice ovlašćeno za unos podataka u Registar).

Lice ovlašćeno za unos podataka u Registar unosi, odnosno ažurira podatke preko internet aplikacije koju uspostavlja organ uprave nadležan za naplatu poreza (u daljem tekstu: Poreska uprava), upotrebom sertifikata za kvalifikovani elektronski potpis, u skladu sa zakonom kojim se uređuju elektronska identifikacija i elektronski potpis.

U slučaju da internet aplikacija iz stava 2 ovog člana ne funkcioniše duže od 24 časa lice ovlašćeno za unos podataka u Registar unosi podatke o stvarnim vlasnicima u obrazac (Obrazac 1) koji se dostavlja Poreskoj upravi.

Obrazac iz stava 3 ovog člana potpisuje lice ovlašćeno za unos podataka u Registar.

Član 4

Prilikom unosa, odnosno ažuriranja podataka o pravnom subjektu lice ovlašćeno za unos podataka u Registar prvo unosi matični broj ili poreski identifikacioni broj pravnog subjekta na osnovu kojeg se, automatski iz:

- Centralnog registra privrednih subjekata preuzimaju sljedeći podaci: naziv, adresa, sjedište, registarski broj, identifikacioni broj, datum registracije i datum brisanja privrednog subjekta za pravni subjekat registrovan u Centralnom registru privrednih subjekata,

- Registra poreskih obveznika preuzimaju sljedeći podaci: naziv, adresa, sjedište, poreski identifikacioni broj, datum registracije i datum brisanja pravnog subjekta iz poreskog registra za subjekte registrovane u poreskom registru. Nakon toga se unose i drugi podaci u skladu sa Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Zakon).

Ako se podaci o pravnom subjektu ne nalaze u Centralnom registru privrednih subjekata, Registru poreskih obveznika i Centralnom registru stanovništva vrši se unos podataka kojima pravni subjekat raspolaže.

Kad se u Registar vrši unos, odnosno ažuriranje podataka o stvarnom vlasniku prvo se unosi jedinstveni matični broj stvarnog vlasnika na osnovu kojeg se, automatski, iz Centralnog registra stanovništva, preuzimaju: lično ime, adresa prebivališta ili boravišta, datum rođenja, poreski identifikacioni broj, nakon čega se unose i drugi podaci propisani Zakonom.

Ako stvarni vlasnik nije crnogorski državljanin ili mu nije odobren boravak u Crnoj Gori, unos podataka o stvarnom vlasniku vrši se na osnovu lične karte ili druge javne isprave na osnovu koje se može utvrditi identitet lica (u daljem tekstu: javna isprava), pri čemu je obavezan unos vrste dokumenta, broj dokumenta, datum do kojeg važi i država izdavanja.

Ako podaci iz st. 1 i 3 ovog člana kojima raspolaže pravni subjekat ne odgovaraju podacima koji se nalaze u registrima iz stava 2 ovog člana, pravni subjekat će tražiti izmjenu podataka u odgovarajućem registru u kojem se vode ti podaci.

U slučaju iz stava 5 ovog člana pravni subjekat će nakon ažuriranja podataka u odgovarajućem registru izvršiti unos podataka u Registar.

Podaci unijeti u Registar moraju biti potpisani kvalifikovanim elektronskim potpisom, u skladu sa zakonom kojim se uređuju elektronska identifikacija i elektronski potpis.

Nakon unosa, odnosno ažuriranja podataka u Registar preko internet aplikacije iz člana 3 stav 2 ovog pravilnika, kreira se izvod iz Registra u PDF formatu.

Član 5

Ako se podaci iz člana 3 stav 1 ovog pravilnika dostavljaju na obrascu iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, popunjeni i potpisani obrazac Poreskoj upravi predaje lice ovlašćeno za unos podataka u Registar lično, a ako je to lice punomoćnik kojeg je ovlastilo odgovorno lice u pravnom subjektu, uz obrazac predaje i punomoćje.

Ako lično ime lica ovlašćenog za unos podataka u Registar navedeno u obrascu iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika ne odgovara podacima iz javne isprave ili punomoćja, službenik Poreske uprave odbiće prijem obrasca.

Ako se podaci iz člana 4 st. 1 i 3 ovog pravilnika i podaci unijeti u obrazac iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika razlikuju, Poreska uprava odbiće unos podataka u Registar, a obrazac će vratiti pravnom subjektu radi ispravke.

U slučaju iz stava 3 ovog člana pravni subjekat će tražiti izmjenu podataka u odgovarajućem registru u kojem se vode ti podaci.

Nakon unosa podataka u Registar, Poreska uprava izdaje izvod iz Registra za pravnog subjekta za kojeg su unijeti podaci, bez naknade.

Član 6

U slučaju dostavljanja podataka u skladu sa članom 5 ovog pravilnika, Poreska uprava vrši unos, odnosno ažuriranje podataka u Registar u roku od četiri dana od dana dostavljanja obrasca iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika.

Pravni subjekat vrši provjeru i potvrdu tačnosti svojih podataka u Registru jednom godišnje, a najkasnije do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Provjeru i potvrdu tačnosti podataka iz stava 2 ovog člana, pravni subjekat vrši preko internet aplikacije, u skladu sa članom 4 ovog pravilnika.

Član 7

Privredna društva, pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja obavljaju djelatnost iz člana 4 stav 2 Zakona (u daljem tekstu: obveznik), odnosno zaposleno lice koje obveznik ovlasti za pristup podacima iz Registra (u daljem tekstu: predstavnik obveznika) ostvaruje pristup podacima iz Registra preko internet aplikacije upotrebom certifikata za kvalifikovani elektronski potpis, u skladu sa zakonom kojim se uređuju elektronska identifikacija i elektronski potpis.

Prilikom pristupa iz stava 1 ovog člana, internet aplikacija kreira izvod iz Registra u PDF formatu.

Ako utvrdi razliku u podacima kojima raspolaže u odnosu na podatke koji se vode u Registru, obveznik unosi podatke koji se razlikuju u poseban dio Registra namijenjen za unos takvih podataka.

Podaci unijeti na način iz stava 3 ovog člana ne mijenjaju sadržaj Registra.

Podatke unijete na način iz stava 3 ovog člana, Poreska uprava dostavlja finansijsko-obavještajnoj jedinici, elektronskim putem.

Član 8

Finansijsko-obavještajna jedinica, nadzorni organi iz člana 94 Zakona i drugi organi za potrebe vršenja poslova iz oblasti sprječavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno zaposleno lice koje ti organi ovlaste za pristup podacima iz Registra ostvaruju pristup podacima preko internet aplikacije upotrebom certifikata za kvalifikovani elektronski potpis, u skladu sa zakonom kojim se uređuju elektronska identifikacija i elektronski potpis.

Organi iz stava 1 ovog člana mogu tražiti dostavljanje podataka iz Registra i podnošenjem prijave date na obrascu (Obrazac 2).

U slučaju iz stava 2 ovog člana, traženi podaci iz Registra dostavljaju se u formi potvrde, odnosno izvoda, odmah po prijemu prijave.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako postoje problemi u funkcionisanju sistema zbog kojih nije moguće dostaviti potvrdu, odnosno izvod, ta potvrda, odnosno izvod dostavlja se najkasnije u roku od dva dana od dana prijema prijave.

Član 9

Pravna i fizička lica koja dokažu pravni interes ostvaruju pristup podacima iz Registra, podnošenjem zahtjeva za pristup podacima Poreskoj upravi i dokaza o uplati takse za izdavanje potvrde, odnosno izvoda.

Podaci iz Registra dostavljaju se pravnom, odnosno fizičkom licu iz stava 1 ovog člana, u formi potvrde, odnosno izvoda, po prijemu dokumentacije iz stava 1 ovog člana, bez odlaganja, a najkasnije u roku od dva dana od dana prijema dokumentacije.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako postoje problemi u funkcionisanju sistema zbog kojih nije moguće dostaviti potvrdu, odnosno izvod, ta potvrda, odnosno izvod dostavlja se najkasnije u roku od dva dana od dana otklanjanja problema.

Član 10

Radi upotrebe internet aplikacije pravni subjekti, obveznici i organi iz člana 8 stav 1 ovog pravilnika podnose Poreskoj upravi zahtjev za otvaranje, suspenziju, ažuriranje i ukidanje korisničkog naloga.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana pravni subjekti, obveznici i organi iz člana 8 stav 1 ovog pravilnika, Poreskoj upravi dostavljaju i javni ključ certifikata za kvalifikovani elektronski potpis.

Na osnovu zahtjeva iz stava 1 ovog člana, Poreska uprava licu ovlašćenom za unos podataka u Registar, odnosno predstavniku obveznika i zaposlenom licu iz člana 8 stav 1 ovog pravilnika otvara korisnički nalog.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se na obrascu (Obrazac 3).

Član 11

Obrasci br. 1, 2 i 3 sastavni su dio ovog pravilnika.

Član 12

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o načinu vođenja registra stvarnih vlasnika, prikupljanju, unosu i rokovima unosa i ažuriranju podataka koji se vode u registru i načinu pristupa tim podacima („Službeni list CG“, broj 20/19).

Član 13

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 011/20-9208/4

Podgorica, 24. decembra 2020. godine

Ministar,
Sergej Sekulović, s.r.

PORESKA UPRAVA - CRPS

Registar stvarnih vlasnika

Unos podataka

1. PODACI O PRAVNOM SUBJEKTU

PODNOŠILAC PRIJAVE

Prijava se podnosi preko: ☐ Zastupnika ☐ Punomoćnika ☐ Zaposlenog lica

JMB:

Ime i prezime:

Telefon:

E-mail:

Prebivalište

Država :

Opština:

Mjesto:

Ulica:

Broj:

*za strana fizička lica unijeti broj pasoša i državu izdavanja

1.1. Naziv pravnog subjekta:

1.2. Adresa i sjedište:

1.3. Registarski broj:

1.3.1. Matični broj/ PIB:

1.4. Datum registracije u CRPS/poreski registar:

1.4.1. Datum brisanja iz CRPS-a/poreskog registra:

1.5. Oblik organizovanja

☐ OD

☐ KD

☐ AD

☐ DOO

☐ NVO

☐ Ustanova

☐ Sindikat

☐ Komora

☐ Politička partija

☐ Vjerska organizacija

☐ Strani trust

Ostali

*upisati oblik

1.6. Status registrovanog subjekta:

☐ aktivan

☐ u stečaju

☐ likvidiran

☐ brisan

☐ u prinudnoj likvidaciji

1.7. Šifra pretežne djelatnosti/oblast ostvarivanja ciljeva:

1.8. Registrovani kapital:

1.9. Broj računa u banci i naziv banke:

1.10. Adresa za prijem pošte:

1.11. E-mail adresa za prijem elektronske pošte:

PORESKA UPRAVA - CRPS

Registar stvarnih vlasnika

Unos podataka

1.2. PODACI O ČLANOVIMA, OSNIVAČIMA

1.2.1. Status:

☐

Osnivač

☐

Član DOO

☐

Ortak

☐

Komanditor

☐

Aktionar

☐Član
uprave☐

Drugo

*upisati status

1.2.2. MB/JMB:

*za strano fizičko lice unijeti broj pasoša i državu izdavanja

*za strano pravno lice unijeti broj registracije u matičnom registru
i državi izdavanja1.2.3. Naziv/ ime i
prezime:

1.2.4. Sjedište / adresa

Država:

Opština:

Mjesto:

Ulica:

Broj:

1.2.5. Udio:

%

1.2.5.1. Broj akcija:

1.2.5.2. Drugi oblik
upravljanja:

1.3. PODACI O ZASTUPNIKU, PUNOMOĆNIKU ILI OVLAŠĆENOM LICU PRAVNOG SUBJEKTA

1.3.1. Status:

☐

Zastupnik

☐

Punomoćnik

☐

Ovlašćeno lice

☐

Drugo

*unijeti funkciju

1.3.2. JMB:

*za strano fizičko lice unijeti broj pasoša i državu izdavanja

1.3.3. Ime i prezime:

1.3.4. Adresa

Država:

Opština:

Mjesto:

Ulica:

Broj:

IZJAVA: Garantujem za tačnost unijetih podataka.

Potpis podnosioca:

Datum:

PORESKA UPRAVA - CRPS

Registar stvarnih vlasnika

Unos podataka

2. PODACI O STVARNOM VLASNIKU:**2.1. JMB/poreski
identifikacioni broj:**

*za strano fizičko lice unijeti broj pasoša i državu izdavanja

2.2. Ime i prezime:**2.3. Datum i mjesto
rođenja:****2.4. Broj pasoša/
lične karte:****2.4.1. Datum izdavanja/
do kojeg važi:****4.2. Država
izdavanja:****2.4.2. Broj lične karte za strance:****2.4.3. Država
izdavanja:****2.5. Adresa prebivališta/boravišta****Državljanstvo:****Opština:****Država:****Ulica:****Broj:****2.6. Vlasnički udio ili druga vrsta kontrole:****Procenat/broj
akcija:****Procenat raspolaganja
imovinom:****Procenat
udjela u kapitalu****Udio u imovini
pravnog lica:****Druga vrsta
kontrole:**

*upisati kontrolu nad: vlasništvom, organima upravljanja, uticaj na donošenje odluka, finansiranje i dr.

2.7. Datum registracije:**2.7.1. Datum registracije
stvarnog vlasnika:****2.7.2. Datum brisanja
stvarnog vlasnika:**

*ako se briše

IZJAVA: Garantujem za tačnost unijetih podataka.**Potpis podnosioca:****Datum:**

PORESKA UPRAVA – CRPS

Registar stvarnih vlasnika

Ažuriranje

PODNOŠILAC PRIJAVE

Prijava se podnosi preko: ☐ Zastupnika ☐ Punomoćnika ☐ Zaposlenog lica

JMB:

Prebivalište

Država:

Ime i prezime:

Opština:

Telefon:

Mjesto:

E-mail:

Ulica:

Broj:

*za strana fizička lica unijeti broj pasoša i državu izdavanja

CRPS-u podnijeta dokumentacija za promjenu:

☐

Osnivača

☐Izvršnog
direktora☐Ovlašćenog
zastupnika☐Adresa/sjedišta
društva☐Pretežne
djelatnosti☐

Drugo

*upisati koja je promjena

1. PODACI O ČLANOVIMA, OSNIVAČIMA

1.1. Status:

☐

Osnivač

☐

Član DOO

☐

Ortak

☐

Komanditor

☐

Aktionar

☐Član
uprave☐

Drugo

*upisati status

1.2. MB/JMB:

*za strano fizičko lice unijeti broj pasoša i državu izdavanja

*za strano pravno lice unijeti broj registracije u matičnom registru i državu izdavanja

1.3. Naziv/ime i
prezime:

1.4. Sjedište/adresa

Država:

Opština:

Mjesto:

Ulica:

Broj:

1.5. Udio:

%

Broj akcija:

Drugi oblik
upravljanja:

IZJAVA: Garantujem za tačnost unijetih podataka.

Potpis podnosioca:

Datum:

PORESKA UPRAVA - CRPS

Registar stvarnih vlasnika

Ažuriranje

1.2. PODACI O ZASTUPNIKU, PUNOMOĆNIKU ILI OVLAŠĆENOM LICU PRAVNOG SUBJEKTA**1.2.1. Status:**☐ Zastupnik ☐ Punomoćnik ☐ Ovlašćeno lice☐ Drugo

*unijeti funkciju

1.2.2. JMB:

*za strano fizičko lice unijeti broj pasoša i državu izdavanja

1.2.3. Ime i prezime:**1.2.4. Adresa****Država:****Opština:****Mjesto:****Ulica:****Broj:****2. PODACI O STVARNOM VLASNIKU:****2.1. JMB/ poreski
identifikacioni broj**

*za strano fizičko lice unijeti broj pasoša i državu izdavanja

2.2. Ime i prezime:**2.3. Datum i mjesto
rođenja:****2.4. Broj pasoša/
lične karte:****2.4.1. Datum izdavanja/
do kojeg važi:****2.4.2. Država
izdavanja:****2.4.4. Država
izdavanja:****2.4.3. Broj lične karte za strance:****2.5. Adresa prebivališta/boravišta****Državljanstvo:****Opština:****Država:****Ulica:****Broj:****IZJAVA: Garantujem za tačnost unijetih podataka.****Potpis podnosioca:****Datum:**

PORESKA UPRAVA - CRPS

Registar stvarnih vlasnika

Ažuriranje

2.6. Vlasnički udio ili druga vrsta kontrole:Procenat/broj
akcija:Procenat raspolaganja
imovinom:Procenat
udjela u kapitalu:Udio u imovini
pravnog lica:Druga vrsta
kontrole:

*upisati kontrolu nad: vlasništvom, organima upravljanja, uticaj na donošenje odluka, finansiranje i dr.

2.7. Datum registracije2.7.1. Datum registracije
stvarnog vlasnika:2.7.2. Datum brisanja
stvarnog vlasnika:**2.8. Vlasnički udio ili druga vrsta kontrole:**Procenat/broj
akcija:Procenat raspolaganja
imovinom:Procenat
udjela u kapitalu:Udio u imovini
pravnog lica:Druga vrsta
kontrole:

*upisati kontrolu nad: vlasništvom, organima upravljanja, uticaj na donošenje odluka, finansiranje i dr.

2.9. Datum registracije2.9.1. Datum registracije
stvarnog vlasnika:2.9.2. Datum brisanja
stvarnog vlasnika:

*ako se briše

Obrazac 2**IZJAVA: Garantujem za tačnost unijetih podataka.**

Potpis podnosioca:

Datum:

PORESKA UPRAVA - CRPS

Registar stvarnih vlasnika

**PRIJAVA ZA PRISTUP PODACIMA
IZ REGISTRA STVARNIH VLASNIKA**

U skladu sa članom 21a stav 2 tačka 2 i članom 94 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma ("Službeni list CG", br. 33/14, 44/18 i 73/19), Poreskoj upravi CRPS-u, prijavu za pristup podacima iz Registra stvarnih vlasnika podnosi sljedeći nadzorni organ:

Naziv nadzornog organa:

PIB:

Sjedište/adresa:

E-mail adresa:

Rukovodilac/starješina:

Prijava se podnosi za pristup podacima iz Registra stvarnih vlasnika za sljedećeg pravnog subjekta:

Naziv pravnog subjekta:

Sjedište/adresa:

PIB:

Oblik organizovanja:

IZJAVA: Garantujem za tačnost unijetih podataka.

Potpis podnosioca:

Datum: _____

Zahtjev za otvaranje/suspenziju/ažuriranje/ukidanje korisničkog naloga

Naziv pravnog subjekta/obveznika/organa	
Registarski broj pravnog subjekta/obveznika/organa	
Matični broj pravnog subjekta/obveznika/organa	
Sjedište/adresa pravnog subjekta/obveznika/organa	
Nalog za	☐ Otvaranje ☐ Suspenzija ☐ Ažuriranje ☐ Ukidanje
Ime lica na koje se nalog odnosi	
Prezime lica na koje se nalog odnosi	
JMB lica na koje se nalog odnosi	
Kontakt telefon	
E-mail	

Uz zahtjev je potrebno dostaviti javni ključ certifikata za kvalifikovani elektronski potpis

Datum: _____._____._____ Potpis: _____

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list CG", br. 40/10, 06/13 i 70/17) i člana 149 st. 3 i 8 Zakona o sanaciji kreditnih institucija („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 28.12.2020. godine, donio je

ODLUKU O BLIŽEM NAČINU IZRAČUNAVANJA REDOVNIH DOPRINOSA KOJE KREDITNE INSTITUCIJE UPLAĆUJU SANACIONOM FONDU

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom bliže se propisuje način izračunavanja redovnih doprinosa koje kreditne institucije uplaćuju Sanacionom fondu (u daljem tekstu: doprinosi), odnosno metodologija za obračun doprinosa i prilagođavanje doprinosa rizičnom profilu pojedinačnih kreditnih institucija u skladu sa kriterijumima za utvrđivanje njihove rizičnosti i utvrđuju se podaci koje su kreditne institucije dužne da dostave za potrebe obračuna i uplate doprinosa.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **godišnji ciljni nivo** je ukupan iznos godišnjih doprinosa koji Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) utvrdi za svaku kalendarsku godinu da bi se dostigao godišnji cilj nivo sredstava Sanacionog fonda iz člana 148 stav 1 Zakona o sanaciji kreditnih institucija („Službeni list CG“, broj 72/19) – (u daljem tekstu: Zakon);
- 2) **centralna ugovorna strana** je pravno lice koje posreduje između ugovornih strana koje su zaključile ugovor na osnovu kojih se trguje na jednom ili više finansijskih tržišta i postaje kupac svakom prodavcu i prodavac svakom kupcu;
- 3) **derivati** su derivati iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala),
- 4) **banka koja odobrava promotivne kredite** je subjekt koji je osnovala država Crna Gora, a koji daje promotivne kredite na nekonkurentnoj i neprofitnoj osnovi radi promocije ciljeva javne politike, pod uslovom da osnivač ima obavezu da zaštiti ekonomsku osnovu tog subjekta i održi njegovo redovno poslovanje, ili da garantuje za najmanje 90% početnog finansiranja ili promotivnog kredita koji direktno ili indirektno odobrava;
- 5) **promotivni kredit** je kredit koji daje banka koja odobrava promotivne kredite ili posrednička banka na nekonkurentnoj i neprofitnoj osnovi, u cilju promocije ciljeva javne politike države Crne Gore;
- 6) **posrednička banka** je kreditna institucija koja posreduje u promotivnim kreditima, ako ih ne daje kao kredit krajnjem klijentu.

II. METODOLOGIJA ZA OBRAČUN I PRILAGOĐAVANJE DOPRINOSA

Utvrđivanje godišnjih doprinosa

Član 3

(1) Centralna banka utvrđuje godišnje doprinose koje plaća svaka kreditna institucija, srazmjerno njihovom rizičnom profilu, na osnovu podataka koje kreditne institucije dostavljaju u skladu sa članom 10 ove odluke i primjenom metodologije iz ovog poglavlja.

(2) Centralna banka utvrđuje godišnji doprinos iz stava 1 ovog člana uzimajući u obzir godišnji cilj nivo sredstava Sanacionog fonda iz člana 148 stav 1 Zakona i prelazni period iz člana 159 Zakona za dostizanje tog ciljnog nivoa.

Prilagođavanje osnovnog godišnjeg doprinosa rizičnom profilu kreditne institucije

Član 4

- (1) Prilikom izračunavanja doprinosa u skladu sa članom 149 stav 2 Zakona, isključuju se sljedeće obaveze:
- 1) obaveze u okviru grupe koje proizilaze iz transakcija zaključenih od strane kreditne sa drugom kreditnom institucijom koja je dio iste grupe, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - obje kreditne institucije iz grupe imaju sjedište u Crnoj Gori;
 - obje kreditne institucije iz grupe su u potpunosti uključene u kontrolu na konsolidovanoj osnovi u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19) – (u daljem tekstu: Zakon o kreditnim institucijama) i podliježu adekvatnoj centralizovanoj proceduri procjene, mjerenja i kontrolisanja rizika;
 - ne postoje trenutne ili predviđene značajne materijalne ili pravne prepreke za brzu otplatu obaveza po njihovom dospeljeću;
 - 2) obaveze koje je stvorila kreditna institucija koja je član institucionalnog sistema zaštite, na osnovu sporazuma zaključenog sa drugom kreditnom institucijom koja je član istog institucionalnog sistema zaštite, ako taj institucionalni sistem zaštite ispunjava uslove iz člana 35 stav 2 Zakona;
 - 3) u slučaju kreditnih institucija koje posluju sa promotivnim kreditima, obaveze posredničke banke prema izvornoj ili drugoj banci koja odobrava promotivne kredite ili drugoj posredničkoj kreditnoj instituciji i obaveze izvorne banke koja odobrava promotivne kredite prema njenim partnerima koji učestvuju u finansiranju, u mjeri u kojoj iznos tih obaveza odgovara iznosu promotivnih kredita te kreditne institucije.
- (2) Obaveze iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana ravnomjerno se odbijaju prilikom svake transakcije od iznosa ukupnih obaveza kreditnih institucija koje su strane u transakcijama ili sporazumima iz tih tačaka.
- (3) Za potrebe izračunavanja obaveza kreditnih institucija, prosječni godišnji iznos obaveza koje proizilaze iz ugovora o derivatima, izračunat na kvartalnoj osnovi, vrednuje se u skladu sa članom 499 st. 1, 2 i 5 Odluke o adekvatnosti kapitala.
- (4) Vrijednost obaveza koje proizilaze iz ugovora o derivatima ne može biti manja od 75% vrijednosti tih obaveza dobijenih primjenom računovodstvenih pravila primjenljivih na kreditnu instituciju za namjene finansijskog izvještavanja, a ako ne postoji računovodstvena mjera izloženosti za određene derivatne instrumente jer se evidentiraju u vanbilansu, kreditna institucija Centralnoj banci prijavljuje zbir pozitivnih fer vrijednosti tih derivata kao zamjenski trošak i dodaje ih u svoje bilanse stanja.
- (5) Za potrebe izračunavanja obaveza kreditne institucije, iz ukupnih obaveza se isključuje računovodstvena vrijednost obaveza koje proizilaze iz ugovora o derivatima, a uključuje se odgovarajuća vrijednost utvrđena u skladu sa stavom 4 ovog člana.
- (6) Centralna banka provjerava ispunjenost svih uslova i zahtjeva iz st. 1 do 5 ovog člana, korišćenjem procjena koje sprovodi njena funkcionalna cjelina za superviziju.

Kriterijumi i pokazatelji za utvrđivanje rizika

Član 5

- (1) Centralna banka procjenjuje rizični profil kreditne institucije na osnovu sljedećih kriterijuma rizika:
- 1) **izloženost riziku**, koji čine sljedeći pokazatelji rizika:
 - regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze koje kreditna institucija drži iznad minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama (u daljem tekstu: MREL);
 - koeficijent finansijskog leveridža;
 - koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala (CET 1);
 - ukupan iznos izloženosti riziku podijeljen sa ukupnom aktivom;

- 2) **stabilnost i raznovrsnost izvora finansiranja**, koji čine sljedeći pokazatelji rizika:
 - koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR); i
 - koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR);
- 3) **značaj kreditne institucije za stabilnost finansijskog sistema ili ekonomije**, koji čini pokazatelj „učešće međubankarskih kredita i depozita“, koji pokazuje značaj kreditne institucije za ekonomiju Crne Gore;
- 4) **dodatni pokazatelji rizika koje određuje Centralna banka**, koji čine sljedeći pokazatelji:
 - aktivnosti trgovanja, vanbilansne izloženosti, derivati, složenost i procjena mogućnosti sprovođenja sanacije;
 - članstvo u institucionalnom sistemu zaštite;
 - obim prethodne vanredne javne finansijske podrške.

(2) Prilikom određivanja različitih pokazatelja rizika iz stava 1 tačka 4 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir značaj tih pokazatelja u svijetlu vjerovatnoće da će kreditna institucija biti predmet sanacije i, kao posljedicu toga, vjerovatnoću korišćenja aranžmana finansiranja sanacije u slučaju njene sanacije.

(3) Prilikom određivanja pokazatelja iz stava 1 tačka 4 alineja 1 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir:

1) povećanje rizičnog profila kreditne institucije zbog:

- značaja aktivnosti trgovanja u odnosu na veličinu bilansa stanja, nivo regulatornog kapitala, rizičnost izloženosti i ukupni poslovni model;
- značaja vanbilansnih izloženosti u odnosu na veličinu bilansa stanja, nivo regulatornog kapitala i rizičnost izloženosti;
- značaja iznosa derivata u odnosu na veličinu bilansa stanja, nivo regulatornog kapitala, rizičnost izloženosti i ukupni poslovni model;
- mjere u kojoj se, u skladu sa Zakonom, poslovni model i organizaciona struktura kreditne institucije smatraju složenim;

2) smanjenje rizičnog profila kreditne institucije zbog:

- relativne količine derivata za koje se vrši kliring preko centralne ugovorne strane (CCP);
- mjere u kojoj se, u skladu sa Zakonom, sanacija kreditne institucije može izvršiti brzo i bez pravnih prepreka.

(4) Prilikom određivanja pokazatelja iz stava 1 tačka 4 alineja 2 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir:

- 1) da li će iznos sredstava, koji je dostupan bez odlaganja za potrebe dokapitalizacije i za finansiranje likvidnosti u cilju podrške kreditnoj instituciji u slučaju problema, biti dovoljan da omogući vjerodostojnu i efikasnu podršku toj kreditnoj instituciji;
- 2) stepen pravne ili ugovorne sigurnosti da će sredstva iz tačke 1 ovog stava biti u potpunosti iskorišćena prije traženja bilo kakve vanredne javne finansijske podrške.

(5) Prilikom određivanja pokazatelja rizika iz stava 1 tačka 4 alineja 3 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir:

- 1) maksimalnu vrijednost u rasponu iz faze 3 Priloga 1, koji se daje u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio, za svaku kreditnu instituciju koja je dio grupe, a koja se restrukturira nakon prijema bilo kojih državnih ili ekvivalentnih sredstva (npr. iz Sanacionog fonda) i koja je još uvijek u periodu restrukturiranja ili stečaja, osim u posljednje dvije godine primjene plana restrukturiranja;
- 2) minimalnu vrijednost u rasponu iz faze 3 Priloga 1 ove odluke, za ostale kreditne institucije.

(6) Procjene za potrebe st. 3, 4 i 5 ovog člana vrši funkcionalna cjelina Centralne banke za superviziju.

Relativni ponderi kriterijuma i pokazatelja rizika

Član 6

(1) Prilikom procjene rizičnog profila svake pojedinačne kreditne institucije, Centralna banka primijenjuje sljedeće pondere:

- 1) 50% - za kriterijum iz člana 5 stav 1 tačka 1 ove odluke;

- 2) 20% - za kriterijum iz člana 5 stav 1 tačka 2 ove odluke;
- 3) 10% - za kriterijum iz člana 5 stav 1 tačka 3 ove odluke;
- 4) 20% - za kriterijum iz člana 5 stav 1 tačka 4 ove odluke.

(2) Relativni ponder pokazatelja rizika koje Centralna banka procjenjuje prilikom analize kriterijuma iz člana 5 stav 1 tačka 1 ove odluke iznosi:

- 1) 25% - za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze koje kreditna institucija ima iznad iznosa MRELA;
- 2) 25% - za koeficijent finansijskog leveridža;
- 3) 25% - za koeficijent redovnog osnovnog kapitala;
- 4) 25% - za ukupan iznos izloženosti riziku podijeljen sa ukupnom aktivom.

(3) Svaki pokazatelj rizika iz člana 5 stav 1 tačka 2 ove odluke ima jednak ponder.

(4) Relativni ponderi pokazatelja rizika koje Centralna banka procjenjuje za određivanje kriterijuma iz člana 5 stav 1 tačka 4 ove odluke iznose:

- 1) 45% - za aktivnosti trgovanja, vanbilansne izloženosti, derivate, složenost i mogućnost sprovođenja sanacije;
- 2) 45% - za članstvo u institucionalnom sistemu zaštite;
- 3) 10% - za obim prethodne vanredne javne finansijske podrške.

(5) Prilikom primjene pokazatelja rizika iz stava 4 tačka 2 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir relativni ponder pokazatelja iz stava 4 tačka 1 ovog člana.

Primjena pokazatelja rizika na konsolidovanom nivou

Član 7

Ako je Centralna banka, u skladu sa članom 309 stav 4 tačka 2 Zakona o kreditnim institucijama, oslobodila kreditnu instituciju obaveze ispunjavanja zahtjeva za likvidnost na pojedinačnoj osnovi, pokazatelj likvidne pokrivenosti iz člana 5 stav 1 tačka 2 alineja 2 ove odluke Centralna banka ocjenjuje na nivou grupe, a ocjena dobijena na osnovu tog pokazatelja na nivou grupe primjenjuje se za svaku instituciju koja je dio grupe, za potrebe izračunavanja pokazatelja rizika te kreditne institucije.

Multiplikator za prilagođavanje rizika

Član 8

(1) Centralna banka utvrđuje dodatni multiplikator za prilagođavanje rizika za svaku pojedinačnu kreditnu instituciju, kombinovanjem pokazatelja rizika iz člana 5 ove odluke, u skladu sa formulom i postupcima utvrđenim u Prilogu 1 ove odluke.

(2) Centralna banka utvrđuje godišnji doprinos svake pojedinačne kreditne institucije za svaku kalendarsku godinu, množenjem osnovnog godišnjeg doprinosa sa dodatnim multiplikatorom za prilagođavanje rizika, u skladu sa formulom i postupcima utvrđenim u Prilogu 1 ove odluke.

(3) Multiplikator za prilagođavanje rizika iz stava 2 ovog člana kreće se u rasponu od 0,8 do 1,5.

Nove kreditne institucije ili statusne promjene

Član 9

(1) Ako je kreditna institucija predmet supervizije samo u jednom dijelu kalendarske godine, djelimični godišnji doprinos naplaćuje se zajedno sa godišnjim doprinosom za sljedeću kalendarsku godinu.

(2) Statusna promjena kreditne institucije izvršena tokom kalendarske godine ne utiče na godišnji doprinos koji se plaća za tu godinu.

III. IZVJEŠTAVANJE CENTRALNE BANKE

Obaveze kreditnih institucija po osnovu izvještavanja

Član 10

(1) Kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavlja podatke iz Priloga 2, koji se daje u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio, do 28. februara tekuće godine, sa stanjem na dan 31. decembra prethodne godine.

(2) Ako kreditna institucija ne dostavi sve podatke iz stava 1 ovog člana u propisanom roku, Centralna banka koristi procjene ili sopstvene pretpostavke za izračunavanje godišnjeg doprinosa te kreditne institucije.

(3) Ako je podatke dostavljene Centralnoj banci u skladu sa stavom 1 ovog člana, nakon revizije finansijskih iskaza ili drugog razloga, potrebno izmijeniti, izmijenjene podatke kreditna institucija je dužna da dostavi Centralnoj banci bez odlaganja.

(4) Ako kreditna institucija ne dostavi podatke iz stava 1 ovog člana u propisanom roku, Centralna banka može toj kreditnoj instituciji dodijeliti najveći iznos multiplikatora za prilagođavanje riziku iz člana 8 stav 3 ove odluke.

Aranžmani o saradnji

Član 11

(1) Funkcionalna cjelina Centralne banke za superviziju, u cilju obezbjeđivanja da se doprinosi uredno plaćaju, funkcionalnoj cjelini Centralne banke za sanaciju, na njen zahtjev, pruža pomoć u izvršavanju bilo koje obaveze iz ove odluke.

(3) Funkcionalna cjelina Centralne banke za superviziju dostavlja funkcionalnoj cjelini Centralne banke za sanaciju sve podatke i informacije potrebne za izračunavanje godišnjih doprinosa, a naročito podatke i informacije povezane sa dodatnim prilagođavanjem rizika i sve relevantne izuzetke koja je Centralna banka odobrila kreditnim institucijama, u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i Odlukom o adekvatnosti kapitala.

Dostavljanje podataka o garantovanim depozitima

Član 12

(1) Fond za zaštitu depozita jednom godišnje, i to do 31. januara tekuće godine, dostavlja Centralnoj banci izračun prosječnog iznosa garantovanih depozita u prethodnoj godini za svaku kreditnu instituciju.

(2) Prosječni iznos depozita iz stava 1 ovog člana za pojedinačnu kreditnu instituciju izračunava se tako što se zbir iznosa garantovanih depozita te kreditne institucije na kraju svakog kvartala podijeli sa četiri.

IV. UTVRĐIVANJE IZNOSA GODIŠNJIH DOPRINOSA

Odluka o utvrđivanju godišnjih doprinosa

Član 13

(1) Centralna banka obavještava kreditnu instituciju o odluci kojom utvrđuje njen godišnji doprinos, najkasnije do 15. maja tekuće godine.

(2) Centralna banka dostavlja odluku iz stava 1 ovog člana kreditnim institucijama:

- 1) elektronskim putem ili drugim sličnim sredstvima komunikacije koja omogućavaju potvrdu prijema, ili
- 2) preporučenom poštom, sa obrascem potvrde o prijemu.

(3) Odlukom iz stava 1 ovog člana utvrđuju se uslovi i sredstva kojima će se plaćati godišnji doprinos kreditne institucije, kao i iznos učešća neopozivih obaveza plaćanja koje Centralna banka odobrava toj kreditnoj instituciji u skladu sa članom 149 stav 5 Zakona, ako je to primjenljivo.

(4) Prilikom odlučivanja o odobravanju neopozivih obaveza plaćanja iz stava 3 ovog člana, Centralna banka prihvata samo sredstva obezbjeđenja koja se mogu brzo realizovati, uključujući i realizaciju u slučaju odluke o sanaciji koja se sprovodi tokom vikenda, i koja su konzervativno vrednovana.

(5) U slučaju neplaćanja ili djelimičnog plaćanja doprinosa, kreditnoj instituciji se na dospjeli neuplaćeni iznos obračunava zatezna kamata u skladu sa zakonom kojim se uređuje zatezna kamata.

Izmjene godišnjeg doprinosa

Član 14

(1) Ako su podaci koje je kreditna institucija dostavila Centralnoj banci izmijenjeni u skladu sa članom 10 stav 3 ove odluke, Centralna banka prilagođava godišnji doprinos u skladu sa izmijenjenim podacima prilikom izračunavanja godišnjeg doprinosa te kreditne institucije za narednu kalendarsku godinu.

(2) Svaka razlika između obračunatog i plaćenog godišnjeg doprinosa i obračuna doprinosa izvršenog na bazi izmijenjenih podataka izmiruje se prilagođavanjem godišnjeg doprinosa za narednu kalendarsku godinu, koje se vrši smanjenjem ili povećanjem doprinosa za narednu kalendarsku godinu.

IV. PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Stupanje na snagu

Član 15

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o sanaciji kreditnih institucija („Službeni list CG“, broj 72/19“).

O.br. 0101-7725-3/2020
Podgorica, 28.12.2020.godine

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

POSTUPAK ZA OBRAČUN GODIŠNJIH DOPRINOSA KREDITNIH INSTITUCIJA

Postupak za obračun godišnjih doprinosa kreditnih institucija sastoji se od šest sljedećih faza:

FAZA 1

Izračun osnovnih pokazatelja

Centralna banka izračunava pokazatelje rizika primjenom sljedećih mjerila:

Stub	Pokazatelj	Mjerilo
Izloženost riziku	Regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze koje posjeduje kreditna institucija a koji premašuju MREL	<u>Regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze</u> - MREL Ukupne obaveze uključujući i regulatorni kapital pri čemu, za svrhu obračuna ovog pokazatelja: - regulatorni kapital je zbir osnovnog i dopunskog kapitala u skladu sa definicijom iz člana 64 Odluke o adekvatnosti kapitala. - kvalifikovane obaveze su obaveze i instrumenti kapitala iz člana 94 stav 1 i 2 Zakona o sanaciji. - ukupne obaveze su obaveze iz bilansa stanja kreditne institucije. - obaveze po osnovu derivata se uključuju u ukupne obaveze na osnovu toga što se daje pravo na netiranje druge ugovorne strane. - MREL je minimalni zahtjev za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kako je definisan članom 29 stav 1 Zakona o sanaciji.
Izloženost riziku	Koeficijent finansijskog leveridža	Koeficijent finansijskog leveridža pokazatelj definisan članom 496 Odluke o adekvatnosti kapitala.
Izloženost riziku	Koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala (CET 1)	Koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala je pokazatelj iz člana 101 stav 2 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
Izloženost riziku	TRE / Ukupna aktiva	gdje: - ukupan iznos izloženosti riziku (TRE) znači ukupan iznos izloženosti riziku propisan članom 101 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala - ukupna imovina su aktiva (sredstva) iz bilansa stanja kreditne institucije
Stabilnost i raznovrsnost finansiranja	Koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR)	Neto stabilni izvori finansiranja (NSFR) su neto stabilni izvori finansiranja kako je propisano članom 52 Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama;
Stabilnost i raznovrsnost finansiranja	Koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR)	Koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR) je koeficijent likvidne pokrivenosti iz člana 114 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama.
Značaj kreditne institucije za stabilnost finansijskog sistema ili ekonomije	Učešće međubankarskih kredita i depozita	<u>međubankarski krediti + međubankarski depoziti</u> ukupni međubankarski krediti i depoziti gdje su: Međubankarski krediti su definisani kao zbir knjigovodstvenih iznosa kredita i avansa kreditnim institucijama drugih privrednih društava iz finansijskog sektora Međubankarski depoziti su definisani kao knjigovodstveni iznos depozita kreditnih institucija i drugih privrednih društava iz finansijskog sektora.

FAZA 2

Diskretizacija pokazatelja

1. U formuli koja slijedi, n indeksira kreditne institucije, i indeksira pokazatelje u okviru stubova i j indeksira stubove.
2. Za svaki neobrađeni pokazatelj koji proizilazi iz faze 1, x_{ij} , osim pokazatelja „obim prethodne vanredne javne finansijske podrške“, Centralna banka izračunava broj razreda, k_{ij} , kao najbliži cijeli broj:

$$1 + \log_2(N) + \log_2 \left(1 + \frac{|g_{ij}|}{\sigma_g} \right),$$

gdje je:

- N broj kreditnih institucija koje uplaćuju doprinose Sanacionom fondu, za koji se izračunava pokazatelj;

$$g_{ij} = \frac{\frac{1}{N} \sum_{n=1}^N (x_{ij,n} - \bar{x})^3}{\left[\frac{1}{N-1} \sum_{n=1}^N (x_{ij,n} - \bar{x})^2 \right]^{3/2}},$$

$$\bar{x} = \frac{\sum_{n=1}^N x_{ij,n}}{N};$$

$$\sigma_g = \sqrt{\frac{6(N-2)}{(N+1)(N+3)}}.$$

3. Za svaki pokazatelj, osim pokazatelja „obim prethodne vanredne javne finansijske pomoći“, Centralna banka će dodijeliti isti broj kreditnih institucija u svaki razred, počev od dodeljivanja kreditnih institucija sa najnižim vrijednostima neobrađenih pokazatelja u prvi razred. U slučaju da se broj kreditnih institucija ne može tačno podijeliti sa brojem razreda, svaki od prvih r razreda, počev od razreda koja sadrži kreditne institucije sa najmanjim vrijednostima neobrađenog pokazatelja, gdje je r ostatak od podjele broja kreditnih institucija, N , po broju razreda, k_{ij} , dodeljuje se jedna dodatna kreditna institucija.

4. Za svaki pokazatelj, osim za pokazatelj „obim prethodne vanredne javne finansijske pomoći“, Centralna banka će dodijeliti svim kreditna institucijama koje se nalaze u datom razredu vrijednost reda razreda, računajući s lijeva na desno, tako da je vrijednost diskretizovanog pokazatelja definisana kao $lij,n = 1, \dots, k_{ij}$.

5. Ova faza primenjuje se na pokazatelje navedene u članu 5 stav 1 tačka 4 al. 1 i 2 ove odluke samo ako ih Centralna banka odredi kao kontinuirane promjenljive.

FAZA 3

Prilagođavanje skala pokazateljima

Centralna banka će skalirati svaki pokazatelj koji proizilazi iz faze 2, $I_{ij,n}$, u opsegu primjenom sljedeće formule:

1-1 000

$$RI_{ij,n} = (1\ 000 - 1) * \frac{I_{ij,n} - \min_n I_{ij,n}}{\max_n I_{ij,n} - \min_n I_{ij,n}} + 1 ,$$

pri čemu će argumenti minimalne i maksimalne funkcije biti vrijednosti svih kreditnih institucija koje uplaćuju doprinose Sanacionom fondu, za koji se izračunava pokazatelj.

FAZA 4

Uključivanje dodijeljenog predznaka

1. Centralna banka primenjuje sljedeće predznake na pokazatelje:

Stub	Pokazatelj	Predznak
Izloženost riziku	Regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze koje posjeduje kreditna institucija koje premašuju MREL	-
Izloženost riziku	Koeficijent finansijskog leveridža	-
Izloženost riziku	Koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala (CET 1)	-
Izloženost riziku	TRE / Ukupna imovina	+
Stabilnost i raznovrsnost finansiranja	Koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR)	-
Stabilnost i raznovrsnost finansiranja	Koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR)	-
Značaj kreditne institucije za stabilnost finansijskog sistema ili ekonomije	Učešće međubankarskih kredita i depozita	+
Dodatni pokazatelji rizika koje određuje Centralna banka	Članstvo u institucionalnom sistemu zaštite	-
Dodatni pokazatelji rizika koje određuje Centralna banka	Obim prethodne vanredne javne finansijske pomoći	+

Za pokazatelje sa pozitivnim predznakom, veće vrijednosti odgovaraju većoj rizičnosti kreditne institucije. Za pokazatelje sa negativnim predznakom, veće vrijednosti odgovaraju nižoj rizičnosti kreditne institucije.

Centralna banka utvrđuje pokazatelje aktivnosti trgovine, vanbilansnu izloženost, derivate, složenost i procjene mogućnosti sanacije, i u skladu s tim navodi njihov znak.

2. Centralna banka će primijeniti sljedeću transformaciju na svaki skalirani pokazatelj koji proizilazi iz faze 3, $RI_{ij,n}$, kako bi uključio njegov znak:

$$TRI_{ij,n} = \begin{cases} RI_{ij,n} & \text{if sign} = '-' \\ 1\,001 - RI_{ij,n} & \text{if sign} = '+' \end{cases}$$

FAZA 5

Izračunavanje složenog pokazatelja

1. Centralna banka agregira pokazatelje i , pri čemu će u okviru svakog stuba j kroz ponderisani aritmetički prosjek primjenom sljedeće formule:

$$PI_{j,n} = \sum_{ij=1}^{N_j} w_{ij} * TRI_{ij,n} = w_{1j} * TRI_{1j,n} + \dots + w_{N_j} * TRI_{N_j,n},$$

gdje je:

w_{ij} ponder pokazatelja i u stubu j kako je definisano članom 6 ove odluke;

N_j je broj pokazatelja u okviru stuba j .

2. Za potrebe izračunavanje kompozitnog pokazatelja, Centralna banka agregira stubove j kroz ponderisani geometrijski prosjek primjenom sljedeće formule:

$$CI_n = \prod_j PI_{j,n}^{w_j} = PI_{1,n}^{w_1} * \dots * PI_{J,n}^{w_J},$$

gdje je:

w_j ponder stuba j kako je definisano članom 6 ove odluke;

J je broj stubova.

3. Centralna banka će primijeniti sljedeću transformaciju kako bi konačni kompozitni pokazatelj bio definisan tako što će uzimati veće vrijednosti za kreditne institucije sa višim rizičnim profilima:

$$FCI_n = 1\,000 - CI_n.$$

FAZA 6

Izračun godišnjih doprinosa

1. Centralna banka će skalirati konačni kompozitni pokazatelj koji proizilazi iz faze 5, FCI_n , u opsegu definisanom u članu 8 primjenom sljedeće formule:

$$\tilde{R}_n = (1,5 - 0,8) * \frac{FCI_n - \min_n FCI_n}{\max_n FCI_n - \min_n FCI_n} + 0,8,$$

pri čemu će argumenti minimalne i maksimalne funkcije biti vrijednosti svih kreditnih institucija koje doprinose Sanacionom fondu, za koji se izračunava konačni kompozitni pokazatelj.

2. Centralna banka obračunava godišnji doprinos svake kreditne institucije n , na sljedeći način:

$$c_n = \text{Cilj} * \frac{\frac{B_n}{\sum_{p=1}^N B_p} \cdot \tilde{R}_n}{\sum_{p=1}^N \left(\frac{B_p}{\sum_{q=1}^N B_q} \cdot \tilde{R}_p \right)},$$

gdje su:

p, q indeks kreditne institucije.

Cilj je godišnji cilj nivo koji odredi Centralna banka u skladu sa članom 3 stav 2 ove odluke.

B_n je iznos obaveza (izuzev regulatornog kapitala) umanjениh za garantovane depozite kreditne institucije n , prilagođen u skladu sa članom 4 ove odluke.

PRILOG 2

Podaci koje kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci za namjene obračuna doprinosa Sanacionom fondu (finansijski podaci na 31. decembar prethodne godine)

- 1) Iskaz o finansijskoj poziciji (bilans stanja);
- 2) Iskaz o ukupnom rezultatu (bilans uspjeha);
- 3) Obaveze pokrivene članom 4 stav 1 ove odluke;
- 4) Obaveze koje proizilaze iz ugovora o derivatima;
- 5) Obaveze koje proizilaze iz ugovora o derivatima vrednovane u skladu sa članom 4 st. 3 i 4 ove odluke;
- 6) Ukupan iznos izloženost riziku;
- 7) Regulatorni kapital;
- 8) Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET 1);
- 9) Kvalifikovane obaveze;
- 10) Koeficijent finansijskog leveridža;
- 11) Koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR);
- 12) Koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR);
- 13) Međubankarski krediti;
- 14) Međubankarski depoziti.

1823.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list CG", br. 40/10, 06/13 i 70/17) i člana 54 stav 5 i člana 101 stav 4 Zakona o sanaciji kreditnih institucija („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 28.12.2020. godine, donio je

ODLUKU

O BLIŽIM USLOVIMA I NAČINU ODREĐIVANJA STOPA KONVERZIJE RELEVANTNIH INSTRUMENTATA KAPITALA I OBAVEZA U VLASNIČKI KAPITAL KREDITNE INSTITUCIJE U SANACIJI

I. OSNOVNA ODREDBA

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuju se bliži uslovi i način određivanja stope konverzije relevantnih instrumenata kapitala i obaveza u vlasnički kapital prilikom primjene instrumenta interne sanacije kreditnih institucija, uključujući i pravila kojima se dodatno određuju izuzetne okolnosti u kojima Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) može određene obaveze u potpunosti ili djelimično isključiti od primjene instrumenta interne sanacije.

II. ODREĐIVANJE STOPA KONVERZIJE

Primjena iste stope konverzije

Član 2

Centralna banka primjenjuje istu stopu konverzije za različite kategorije instrumenata kapitala i obaveza, ako se na taj način obezbjeđuje primjena:

- 1) ciljeva sanacije uzvrđenih članom 12 Zakona o sanaciji kreditnih institucija („Službeni list CG“, broj 72/19) – (u daljem tekstu: Zakon);
- 2) principa za sprovođenje sanacije utvrđenih članom 13 Zakona;
- 3) redoslijeda smanjenja vrijednosti i konverzije utvrđenog članom 99 Zakona;
- 4) zaštitnih mjera utvrđenih članom 137 stav 2 Zakona, prema kome nijedan povjerilac ne smije biti doveden u neravnotežan položaj snoseći veće gubitke od onih koje bi snosio da je u vrijeme kada je doneseno rješenje o pokretanju postupka sanacije nad kreditnom institucijom bio sproveden stečajni postupak.

Primjena različitih stopa konverzije

Član 3

(1) U slučaju nemogućnosti ispunjenja uslova iz člana 2 ove odluke, Centralna banka primjenjuje različite stope konverzije na različite kategorije instrumenata kapitala i obaveza.

(2) Različite stope konverzije se primjenjuju na kategorije instrumenata kapitala i obaveza koje se međusobno razlikuju po rangiranju, odnosno raspoređivanju u isplatne redove u stečajnom postupku, pri čemu moraju biti ispoštovani sljedeći principi:

- 1) stopa konverzije mora da odražava odgovarajuću naknadu pogođenom povjeriocu za svaki gubitak koji je pretrpio zbog smanjenja vrijednosti i konverzije; i
- 2) stopa konverzije koja se primjenjuje na obaveze koje imaju pravo prioriteta u skladu sa redoslijedom namirenja u stečajnom postupku biće viša od stope konverzije za obaveze u ostalim isplatnim redovima.

Obeštećenje povjerilaca

Član 4

U slučaju iz člana 3 ove odluke, Centralna banka je dužna da obešteti oštećenog povjerioca za potraživanja prema kreditnoj instituciji u sanaciji u postupku samostalne primjene instrumenta interne

sanacije, odnosno primjene instrumenta interne sanacije u kombinaciji sa drugim instrumentom sanacije (prenos potraživanja ili dužničkih instrumenata na prelaznu kreditnu instituciju, prenos potraživanja primjenom instrumenta prodaje ili prenosom potraživanja primjenom instrumenta odvajanja imovine).

Primjena visine stope konverzije

Član 5

U slučaju primjene različitih stopa konverzije utvrđenih u skladu sa Zakonom i članom 3 ove odluke, definisana visina stope konverzije primjenjuje se na obaveze određenog reda isplate utvrđenog u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj i likvidacija banaka kao da je nad kreditnom institucijom u sanaciji otvoren stečajni postupak.

III. VODEĆI PRINCIPI ZA SPROVOĐENJE KONVERZIJE

Vodeći principi

Član 6

(1) Vodeći principi za sprovođenje konverzije relevantnih instrumenata kapitala i obaveza u vlasnički kapital kreditne institucije su:

- 1) nijedan povjerilac niti akcionar ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na položaj koji bi imao u stečajnom postupku (u daljem tekstu: vodeći princip 1);
- 2) hijerarhija povjerilaca (u daljem tekstu: vodeći princip 2).

(2) Cilj vodećih principa iz stava 1 ovog člana je definisanje načina na koji Centralna banka obezbjeđuje odgovarajuće obeštećenje povjerilaca u slučaju primjene različitih stopa konverzije na različite kategorije instrumenata kapitala i obaveza.

(3) Uslov za primjenu vodećih principa je da se obezbijede podaci o tome u koji bi isplatni red ušlo pojedino potraživanje povjerioca u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj i likvidacija banaka i procjena ishoda za svaki isplatni red odnosno za svakog akcionara i povjerioca kreditne institucije u sanaciji kao da je nad tom kreditnom institucijom bio sproveden stečajni postupak.

Primjena vodećeg principa 1

Član 7

(1) Prilikom primjene instrumenta interne sanacije, Centralna banka određuje stope konverzije na način da za svakog akcionara ili povjerioca očekivana vrijednost njihovih potraživanja i potraživanja iz vlasničkog kapitala, nakon primjene sanacionih ovlaštenja, bude najmanje jednaka ili veća od vrijednosti koja bi se realizovala da je nad kreditnom institucijom sproveden stečajni postupak.

(2) Za povjerioca čije je potraživanje u cjelosti konvertovano u vlasnički kapital, procijenjena vrijednost primljenog instrumenta vlasničkog kapitala treba da bude jednaka ili veća od očekivane naplate njegovog izvornog potraživanja u slučaju sprovođenja stečajnog postupka.

(3) Za povjerioca čije je potraživanje djelimično konvertovano u vlasnički kapital, procijenjena vrijednost primljenog instrumenta vlasničkog kapitala treba da bude najmanje jednaka vrijednosti očekivane naplate izvornog potraživanja u slučaju sprovođenja stečajnog postupka umanjene za procijenjenu vrijednost njihovog preostalog potraživanja nakon konverzije.

(4) Prilikom konverzije obaveza ili drugih instrumentata u vlasnički kapital, procijenjena vrijednost vlasničkog kapitala može biti veća, manja ili jednaka vrijednosti koju je imalo izvorno potraživanje ili instrument.

(5) Kada je ukupna procijenjena vrijednost vlasničkog kapitala, kojeg bi oštećeni povjerioci primili nakon smanjenja vrijednosti i konverzije, veća od ili jednaka iznosu procijenjene vrijednosti izvornog potraživanja, vodeći princip 1 je zadovoljen bez primjene različitih stopa konverzije.

(6) Kada je ukupna procijenjena vrijednost vlasničkog kapitala, kojeg bi oštećeni povjerioci primili nakon smanjenja vrijednosti i konverzije, manja od iznosa procijenjene vrijednosti izvornog potraživanja primijenice se različite stope konverzije.

(7) U slučaju primjene različitih stopa konverzije iz člana 3 ove odluke, Centralna banka određuje stope čijom primjenom isključuje mogućnost da povjerioci iz višeg reda isplate u slučaju stečaja kreditne institucije (u daljem tekstu: nadređeni povjerioci) budu dovedeni u nepovoljniji položaj od položaja u kojem bi bili u slučaju sprovođenja stečajnog postupka nad kreditnom institucijom i, u tom cilju, Centralna banka određuje više stope konverzije nadređenim povjeriocima kojima se prenosi više ukupne procijenjene vrijednosti imovine i obaveza, odnosno kapitala.

Primjena vodećeg principa 2

Član 8

(1) Prilikom određivanja stopa konverzije, Centralna banka naročito obezbeđuje da:

- 1) akcionari kreditne institucije u sanaciji prvi snose gubitke;
- 2) povjerioci kreditne institucije u sanaciji snose gubitke nakon akcionara, u skladu sa redoslijedom prvenstva njihovih potraživanja koji bi se primjenjivao u slučaju da je nad kreditnom institucijom otvoren stečajni postupak;
- 3) prema povjeriocima koji bi u slučaju otvaranja stečajnog postupka ulazili u isti ispladni red postupa se na jednak način, osim ako Zakonom nije drugačije propisano.

(2) Centralna banka je dužna da odredi stope konverzije na način da se obezbijedi poštovanje hijerarhije povjerilaca iz člana stava 1 ove odluke.

(3) U slučaju procjene da, nakon primjene sanacionih ovlašćenja, kategorija povjerilaca snosi gubitak, odnosno da je vrijednost potraživanja i/ili potraživanja iz vlasničkog kapitala manja od vrijednosti potraživanja te kategorije prije sanacije, Centralna banka neće konvertovati ostale podređene kategorije obaveza i instrumenata kapitala ili će im odrediti minimalnu stopu konverzije.

Raspoređivanje imovine

Član 9

(1) Vrijednost imovine nakon sanacije se raspoređuje najprije nadređenim povjeriocima, a nakon toga podređenim povjeriocima, i to u skladu sa njihovim utvrđenim potraživanjima.

(2) Izuzetno, Centralna banka može da odredi stope konverzije koje omogućavaju izvornim akcionarima (i akcionarima čija su potraživanja rezultat konverzije relevantnih instrumenata kapitala u trenutku insolventnosti) zadržavanje nekih potraživanja ili vlasničkog kapitala.

(3) Izvorni akcionari mogu da zadrže određenu vrijednost kapitala samo u slučaju kada ne postoji potreba za umanjenjem vrijednosti nijednog povjerioca, odnosno kada sprovođenje instrumenta interne sanacije zahtijeva samo konverziju podređenih instrumenata, odnosno obaveza u akcije.

Podjela vlasničkog kapitala između više kategorija povjerilaca

Član 10

(1) Vlasnički kapital može u određenoj srazmjeri biti podijeljen između dvije i više kategorija povjerilaca ako su potraživanja jedne kategorije povjerilaca u potpunosti konvertovane u vlasnički kapital, ali je i dalje potrebna konverzija i ako djelimična ili puna konverzija potraživanja kategorije nadređenih povjerilaca nije tim povjeriocima stvorila gubitak.

(2) Gubitak iz stava 1 ovog člana postoji ako nadređeni povjerioci dobijaju ukupno manju vrijednost potraživanja i potraživanja iz vlasničkog kapitala od vrijednosti njihovih izvornih potraživanja.

Zaštita povjerilaca

Član 11

(1) Centralna banka primjenjuje različite stope konverzije ako se podređeni povjerioci ili akcionari ne dovedu u nepovoljniji položaj nego što bi bili u slučaju sprovođenja stečajnog postupka nad kreditnom institucijom.

(2) Stope konverzije za nadređene povjerioce ne smiju da budu nesrazmjerno visoke, niti da imaju za posljedicu da vrijednost njihovih potraživanja bude značajno veća u odnosu na vrijednosti koje bi se ostvarile u slučaju sprovođenja stečajnog postupka nad kreditnom institucijom.

IV. POTPUNO I DJELIMIČNO ISKLJUČENJE OBAVEZA OD PRIMJENE OVLAŠĆENJA SMANJENJA ILI KONVERZIJE

Opšti zahtjevi

Član 12

(1) Centralna banka ne smije isključiti određenu obavezu ili kategoriju obaveza iz smanjenja ili konverzije prilikom primjene instrumenta interne sanacije, osim obaveza iz člana 94 stav 3 Zakona i obaveza koje Centralna banka može da isključi na osnovu ovlašćenja iz člana 95 Zakona.

(2) Odluka Centralne banke o isključenju određene obaveze ili kategorije obaveza iz primjene instrumenta interne sanacije u skladu sa članom 95 stav 1 Zakona treba da se zasniva na analizi kreditne institucije u sanaciji na pojedinačnoj osnovi i ne smije biti automatska.

(3) Prilikom razmatranja isključenja u skladu sa članom 95 stav 1 Zakona, a prije konačnog isključenja određene obaveze ili kategorije obaveza iz primjene instrumenta interne sanacije, Centralna banka najprije razmatra mogućnost djelimičnog isključenja predmetne obaveze, ograničavanjem obima njenog smanjenja kada je to moguće.

(4) Prilikom odlučivanja da li treba isključiti određenu obavezu u skladu sa članom 95 stav 1 Zakona, Centralna banka procjenjuje da li su u trenutku primjene instrumenta interne sanacije na kreditnu instituciju ispunjeni uslovi iz tog člana.

(5) Odluka o isključenju određene obaveze ili kategorije obaveza iz primjene instrumenta interne sanacije u skladu sa članom 95 stav 1 Zakona, treba da se zasniva najmanje na jednom cilju sanacije iz člana 12 stav 2 Zakona.

(6) Odluka o isključenju ili djelimičnom isključenju određene obaveze ili kategorije obaveza iz primjene instrumenta interne sanacije u skladu sa članom 95 stav 1 Zakona, kojom se podrazumijeva korišćenje sredstava Sanacionog fonda, mora biti obrazložena, uzimajući u obzir potrebu za hitnošću koju zahtijevaju specifične okolnosti slučaja.

(7) Ako Centralna banka ocijeni da bi se određenom obavezom ili kategorijom obaveza na vjerodostojan i izvodljiv način doprinijelo apsorpciji gubitaka i dokapitalizaciji, kao i da te obaveze ne ispunjavaju zahtjeve za isključenje iz člana 95 stav 1 Zakona i određenu obavezu ili kategoriju obaveza odluči da isključi ili djelimično isključi u skladu sa članom 95 stav 1 Zakona, a to podrazumijeva prenošenje gubitaka na Sanacioni fond, Centralna banka je dužna da obrazloži:

- 1) izuzetne okolnosti koje se razlikuju od onih u trenutku planiranja sanacije zbog čega te obaveze treba isključiti iz instrumenta interne sanacije u trenutku preduzimanja sanacione mjere;
- 2) zbog čega potreba za isključenjem, a naročito izuzetne okolnosti koje su do nje dovele, nijesu mogli biti predviđeni prilikom planiranja sanacije;
- 3) ako je potreba za isključenjem bila predviđena planom sanacije, kako je Centralna banka pristupila rješavanju te potrebe kako bi se izbjeglo da se njom spriječi mogućnost sanacije.

(8) Prilikom odlučivanja o isključenju ili djelimičnom isključenju određene obaveze ili kategorije obaveza u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 1 Zakona, ako bi ovo isključenje podrazumijevalo prenošenje gubitaka na Sanacioni fond, Centralna banka je dužna da obrazloži i sljedeće:

- 1) da li su i kako ispunjeni zahtjevi iz čl. 13 i 14 ove odluke, i
- 2) zašto se potreba za isključenjem obaveze nije mogla riješiti odgovarajućim vrednovanjem u skladu sa članom 44 Zakona.

(9) Prilikom odlučivanja o isključenju ili djelimičnom isključenju određene obaveze ili kategorije obaveza sa ciljem održavanja kontinuiteta ključnih funkcija i osnovnih linija poslovanja u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 2 Zakona, ako bi isključenje podrazumijevalo prenošenje gubitaka na Sanacioni fond, Centralna banka je dužna da obrazloži:

- 1) da li su i kako ispunjeni zahtjevi iz člana 15 ove odluke;
- 2) zašto su obaveze koje će se isključiti relevantnije za kontinuitet jasno određenih ključnih funkcija ili osnovnih linija poslovanja od obaveza koje se neće isključiti.

(10) Ako Centralna banka isključi ili djelimično isključi određenu obavezu ili kategoriju obaveza kako bi se izbjeglo širenje negativnih efekata u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 3 Zakona, pri čemu bi to isključenje podrazumijevalo prenošenje gubitaka na Sanacioni fond, Centralna banka je dužna da obrazloži:

- 1) da li su i kako su ispunjeni zahtjevi iz člana 16 ove odluke;
- 2) razloge zbog kojih za isključene obaveze postoji veća vjerovatnoća da će uzrokovati široke negativne efekte u smislu člana 95 stav 1 tačka 3 Zakona, od neisključenih obaveza.

(11) Ako Centralna banka isključi ili djelimično isključi određenu obavezu ili kategoriju obaveza u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 4 Zakona, pri čemu bi to isključenje podrazumijevalo prenošenje gubitaka na Sanacioni fond, Centralna banka je dužna da obrazloži i da li su i kako ispunjeni zahtjevi iz člana 17 ove odluke.

Isključenje na osnovu člana 95 stav 1 tačka 1 Zakona

Član 13

(1) Centralna banka može određenu obavezu ili kategoriju obaveza isključiti od primjene instrumenta interne sanacije samo ako to isključenje, zbog postojanja određenih prepreka i pored svih aktivnosti Centralne banke na njihovom otklanjanju, nije moguće primijeniti u razumnom roku.

(2) Prije donošenja odluke o isključenju iz stava 1 ovog člana, Centralna banka je dužna naročito da:

- 1) u planu sanacije dostavi opis postupaka kojima će se obezbijediti dostupnost informacija neophodnih za potrebe vrednovanja na osnovu čl. 44 Zakona i Odluke o metodologijama i kriterijumima za utvrđivanje iznosa obaveza koje proizilaze iz derivata, i
- 2) riješi sve prepreke mogućnosti sanacije kreditne institucije, uključujući okolnosti koje dovode do potencijalnog isključenja, a koje bi se mogle predvidjeti u postupku planiranja sanacije kada ta potencijalna isključenja čine prepreke mogućnosti sanacije.

Razumni rok

Član 14

(1) Prilikom isključenja određene obaveze ili kategorije obaveza od primjene instrumenta interne sanacije u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 1 Zakona, Centralna banka određuje razumni rok na osnovu određivanja:

- 1) kada iznos smanjenja mora biti konačno određen, i
- 2) do kada bi svi zadaci potrebni za primjenu instrumenta interne sanacije na te obaveze trebalo da budu izvršeni kako bi se ispunili ciljevi sanacije, uzimajući u obzir situaciju u vrijeme sprovođenja mjere sanacije.

(2) Prilikom određivanja tač. 1 i 2 stava 1 ovog člana, Centralna banka procjenjuje sljedeće:

- 1) potrebu objavljivanja odluke o instrumentu interne sanacije i određivanju iznosa koji će biti predmet primjene instrumenta interne sanacije, kao o odlučivanje o njegovoj konačnoj dodjeli raznim kategorijama povjerilaca;
- 2) posljedice koje bi odlaganje te odluke imalo na povjerenje u tržište, potencijalne tržišne reakcije, kao što su likvidnosni odlivi, kao i efektivnost mjere sanacije, uzimajući u obzir:
 - da li su poteškoće i rizik od nemogućnosti nastavka poslovanja kreditne institucije poznati tržišnim učesnicima, i
 - vidljivost posljedica poteškoća ili potencijalne nemogućnosti nastavka poslovanja kreditne institucije za učesnike na tržištu;
- 3) radno vrijeme tržišta, ako ono može uticati na kontinuitet ključnih funkcija i širenje negativnih efekata;
- 4) referentne datume na koje kapitalni zahtjevi moraju biti ispunjeni, i
- 5) datume dospjeća plaćanja kreditne institucije i dospjeće predmetnih obaveza.

Isključenje na osnovu člana 95 stav 1 tačka 2 Zakona

Član 15

(1) Centralna banka može isključiti određenu obavezu ili kategoriju obaveza zbog toga što je to potrebno i proporcionalno kako bi se očuvale određene ključne funkcije, ako ocijeni da je ta obaveza ili kategorija

obaveza povezana sa određenom ključnom funkcijom zbog čijeg kontinuiteta na tu obavezu ili kategoriju obaveza ne treba primijeniti instrument interne sanacije, uz uslov da je ispunjeno jedno od sljedećeg:

- 1) primjenom instrumenta interne sanacije na određenu obavezu ili kategoriju obaveza dovela bi se u pitanje određena funkcija zbog dostupnosti finansiranja ili zavisnosti od drugih ugovornih strana (kao što su ugovorne strane pri obavljanju zaštite od rizika, od infrastrukture ili pružalaca usluga kreditnoj instituciji) koje bi, nakon interne sanacije, mogle biti spriječene u daljem sprovođenju transakcija sa kreditnom institucijom, ili koji to više ne bi željeli;
- 2) predmetna ključna funkcija je usluga koju kreditna institucija pruža trećim licima, a zavisi od neprekidnog ispunjavanja obaveze.

(2) Centralna banka može isključiti obaveze koje su neopodne za upravljanje rizikom (zaštita od rizika) u kontekstu ključnih funkcija samo ako:

- 1) se upravljanje rizikom (zaštita od rizika) priznaje za prudencijalne potrebe i ključno je za održavanje djelatnosti povezanih sa ključnim funkcijama; i
- 2) kreditna institucija ne bi bila u mogućnosti da tu mjeru pod razumnim uslovima zamijeni u roku koji je potreban za održavanje ključne funkcije.

(3) Centralna banka može isključiti obaveze za potrebe održavanja odnosa finansiranja samo ako:

- 1) je procijenila da je finansiranje presudno za održavanje ključne funkcije;
- 2) kreditna institucija, uzimajući u obzir član 14 ove odluke, ne bi bila u mogućnosti da zamijeni finansiranje u roku koji je potreban za održavanje ključne funkcije.

(4) Centralna banka ne smije isključiti obavezu ili kategoriju obaveza samo zbog:

- 1) dospjeća obaveze;
- 2) očekivanog povećanja troškova finansiranja kojim se ne dovodi u pitanje kontinuitet ključne funkcije; i/ili
- 3) očekivane moguće buduće dobiti.

(5) Centralna banka može isključiti obaveze ili kategoriju obaveza zbog toga što je to potrebno i srazmjerno kako bi se očuvala osnovna linija poslovanja ako je isključenje te obaveze ključno za održavanje kontinuiteta ključnih djelatnosti, usluga i transakcija kreditne institucije u sanaciji i za postizanje ciljeva sanacije iz člana 12 stav 2 tač. 1 i 2 Zakona.

Isključenje na osnovu člana 95 stav 1 tačka 3 Zakona

Član 16

(1) Prilikom razmatranja isključenja u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 3 Zakona, Centralna banka je dužna da, u najvećoj mogućoj mjeri, procijeni međusobnu povezanost kreditne institucije u sanaciji sa njenim ugovornim stranama.

(2) Procjena iz stava 1 uključuje sljedeće:

- 1) razmatranje izloženosti prema odgovarajućim ugovornim stranama, uzimajući u obzir rizik da bi primjena instrumenta interne sanacije na izloženosti mogla da prouzrokuje indirektna propadanja, i
- 2) sistemski značaj drugih ugovornih strana kojima prijeti rizik od propadanja, a posebno na ostale učesnike na finansijskom tržištu i pružaoce infrastrukture finansijskih tržišta.

(3) Prilikom razmatranju isključenja u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 3 Zakona, Centralna banka, u najvećoj mogućoj mjeri, procjenjuje potrebu i srazmjernost isključenja na bazi višestrukih pokazatelja relevantnih za cilj, koji mogu biti relevantni za pojedini slučaj i koji obuhvataju sljedeće:

- 1) broj, veličinu i međusobnu povezanost kreditnih institucija sa sličnim karakteristikama, kao i kreditnih institucija u sanaciji, zato što bi to moglo dovesti do rasprostranjenog smanjenja povjerenja u bankarski sektor ili širi finansijski sistem;
- 2) broj fizičkih lica koja su direktno ili indirektno obuhvaćena instrumentom interne sanacije, vidljivost i medijsku pokrivenost sanacione mjere, zbog toga što to predstavlja značajan rizik od ugrožavanja ukupnog povjerenja u bankarski ili širi finansijski sistem;
- 3) broj, veličinu i međusobnu povezanost drugih ugovornih strana obuhvaćenih instrumentom interne sanacije, uključujući tržišne učesnike iz nebankarskog sektora i važnost ključnih funkcija koje te ugovorne strane obavljaju;
- 4) mogućnost za druge ugovorne strane da se obrate alternativnim pružiocima usluga za funkcije koje su procijenjene kao zamjenjive, vodeći računa o konkretnoj situaciji;

- 5) da li bi, nakon primjene instrumenta interne sanacije, znatan broj drugih ugovornih strana povukao finansiranje ili prekinuo obavljanje transakcija sa ostalim kreditnim institucijama ili bi, kao posljedica primjene instrumenta interne sanacije tih tržišnih učesnika, tržišta prestala da ispravno funkcionišu, naročito u slučaju opšteg gubitka povjerenja u tržište ili panike;
- 6) raširenu pojavu povlačenja kratkoročnog finansiranja ili depozita u znatnim iznosima;
- 7) broj, veličinu ili značaj kreditnih institucija kojima prijeti rizik od ispunjenja uslova za ranu intervenciju, ili od ispunjenja uslova zbog kojih ne može ili vjerovatno neće moći da nastavi poslovanje u skladu sa članom 34 stav 1 Zakona;
- 8) rizik od značajne obustave ključnih funkcija ili znatnog povećanja cijena za pružanje tih funkcija (što je vidljivo iz promjena tržišnih uslova za te funkcije ili njihove dostupnosti) ili očekivanja drugih ugovornih strana i ostalih tržišnih učesnika;
- 9) raširena znatna smanjenja cijena akcija kreditnih institucija ili cijena imovine koju kreditne institucije drže, naročito ako mogu uticati na stanje kapitala kreditnih institucija;
- 10) opšte i rašireno značajno smanjenje kratkoročnog ili srednjoročnog finansiranja koje je na raspolaganju kreditnim institucijama;
- 11) značajno slabljenje funkcionisanja međubankarskog tržišta finansiranja, što je vidljivo iz znatnog povećanja zahtjeva za iznos marže i smanjenja kolaterala kojim kreditne institucije raspolažu;
- 12) raširena i značajna povećanja cijena za osiguranje u slučaju neispunjenja obaveza ili pad kreditnog rejtinga kreditnih institucija ili drugih tržišnih učesnika koji su relevantni za finansijsku situaciju kreditnih institucija.

Isključenje na osnovu člana 95 stav 1 tačka 4 Zakona

Član 17

(1) Centralna banka može isključiti određenu obavezu ili kategoriju obaveza iz primjene instrumenta interne sanacije, ako bi se tim isključenjem izbjegao gubitak za druge povjerioce, kako bi imao ci neisključenih obaveza bili u boljem položaju nego što bi bili da je na te obaveze ili kategorije obaveza primijenjen instrument interne sanacije.

(2) Centralna banka, u cilju procjene da li je uslov iz stava 1 ovog člana ispunjen, upoređuje i procjenjuje ishod za sve povjerioce, koji proizilazi iz potencijalnog primjenjivanja ili neprimjenjivanja instrumenta interne sanacije, u skladu sa procjenama vrijednosti iz člana 44 i člana 100 Zakona.

V. ZAVRŠNA ODREDBA

Stupanje na snagu

Član 18

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o sanaciji kreditnih institucija („Službeni list CG“, broj 72/19)".

O.br. 0101-7725-2/2020
Podgorica, 28.12.2020.godine

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

1824.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17), člana 118 stav 2, i u vezi sa članom 220 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

**ODLUKU
O KRITERIJUMIMA I NAČINU KLASIFIKACIJE AKTIVE I OBRAČUNAVANJU REZERVACIJA ZA
POTENCIJALNE KREDITNE GUBITKE KREDITNE INSTITUCIJE**

I. OSNOVNA ODREDBA

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuju se kriterijumi i način klasifikacije stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki, uključujući njihovo vrednovanje, kao i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke.

II. VREDNOVANJE STAVKI BILANSNE AKTIVE I VANBILANSNIH STAVKI

**Primjena Međunarodnih računovodstvenih standarda/Međunarodnih standarda finansijskog
izvještavanja**

Član 2

(1) Kreditna institucija vrednuje i objelodanjuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

(2) Stavke bilansne i vanbilansne aktive koje se vrednuju u skladu sa odredbama ove odluke su:

- 1) finansijski instrumenti koji su u skladu sa Međunarodnim standardom finansijskog izvještavanja 9 - Finansijski instrumenti (u daljem tekstu: MSFI 9), raspoređeni u sljedeće portfolije:
 - finansijska aktiva koja se vrednuje po amortizovanoj vrijednosti;
 - finansijska aktiva koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat, osim vlasničkih instrumenata;
- 2) finansijski instrumenti koji predstavljaju:
 - potraživanja po osnovu zakupa,
 - obaveze po osnovu kredita,
 - obaveze po ugovorima o finansijskom jemstvu; i
- 3) druge izloženosti koje su obuhvaćene MSFI 9, za koje se utvrđuju očekivani kreditni gubici.

Metodologija

Član 3

(1) Kreditna institucija je dužna da utvrdi metodologiju za vrednovanje i umanjenje vrijednosti finansijske aktive u skladu sa MSFI 9.

(2) Primjena metodologije iz stava 1 ovog člana treba da obezbijedi:

- 1) da sve analize, pretpostavke, procjene i drugi postupci u procesu procjene iznosa obezvrijeđenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki budu detaljno objašnjeni i dokumentovani;
- 2) da procjena iznosa obezvrijeđenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama bude zasnovana na tačnim i ažurnim podacima i da uzima u obzir sve značajne interne i eksterne faktore koji mogu uticati na naplativost potraživanja.

(3) Kreditna institucija je dužna da metodologiju iz stava 1 ovog člana, dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i da prilagođava pretpostavke na kojima je metodologija zasnovana.

Učestalost vrednovanja

Član 4

(1) Kreditna institucija je dužna da najmanje tromjesečno procjenjuje kvalitet aktive, utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o obezvređenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i da obračunava adekvatni iznos tog obezvređivanja, odnosno vjerovatnog gubitka.

(2) Objektivnim dokazom o obezvređenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, u smislu stava 1 ovog člana, smatraju se podaci o jednom ili više nastalih događaja koji negativno utiču na sposobnost dužnika da uredno izvršava svoje obaveze prema kreditnoj instituciji.

Tretman kolaterala pri obezvređenju

Član 5

(1) Pri obračunavanju iznosa obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, kreditna institucija može da uzme u obzir i novčane tokove po osnovu kolaterala iz čl. 6, 7, 8 i 32 stav 2 ove odluke.

(2) Pri procjeni budućih novčanih tokova po osnovu realizacije kolaterala iz člana 6 ove odluke, kreditna institucija je dužna da utvrdi odgovarajuće faktore umanjenja tržišne vrijednosti pojedinih vrsta kolaterala, iskazane u procentima, kao i adekvatne interno procijenjene rokove za realizaciju tih vrsta kolaterala.

(3) Utvrđivanje faktora umanjenja i rokova iz stava 2 ovog člana treba da se zasniva na praksi i iskustvima kreditne institucije u realizaciji kolaterala, uslovima u ekonomskom i pravnom okruženju u kojem kreditna institucija posluje i odgovarajućim karakteristikama kolaterala.

(4) Pri utvrđivanju visine faktora umanjenja i dužine rokova iz stava 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da uzima u obzir da različite vrste kolaterala odražavaju različitu visinu rizika njihove realizacije.

(5) Faktori umanjenja i rokovi za realizaciju iz stava 2 ovog člana ne mogu biti manji od minimalnih referentnih vrijednosti koje su date u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(6) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje preispituje valjanost pretpostavki o inicijalno utvrđenom roku realizacije kolaterala i da ih po potrebi koriguje.

(7) Kreditna institucija može da tromjesečno smanjuje rok realizacije kolaterala u skladu sa protokom vremena, ako:

- 1) je preduzela radnje za realizaciju kolaterala i ako procijeni da se realizacija naplate potraživanja odvija u skladu sa prethodno procijenjenim rokom; i
- 2) kreditna institucija može da dokaže i adekvatno dokumentuje izvjesnost novčanih tokova i može se pouzdano utvrditi konačni rok za realizaciju kolaterala i ukupan iznos novčanih priliva koji će kreditna institucija ostvarivati po tom osnovu.

(8) Metodologijom iz člana 3 ove odluke, utvrđuje se i način vrednovanja kolaterala za koji kreditna institucija procjenjuje novčane tokove, kao i očekivani rok za realizaciju tog kolaterala.

Tretman kolaterala u obliku nepokretnosti

Član 6

(1) Kreditna institucija može kolateral u obliku nepokretnosti uzeti u obzir pri vrednovanju aktive, ako raspolaže dokumentacijom iz koje proizilazi da ta nepokretnost predstavlja efikasan i adekvatan sekundarni izvor naplate potraživanja.

(2) Smatra se da kolateral u obliku nepokretnosti predstavlja efikasan i adekvatan sekundarni izvor naplate potraživanja, u smislu stava 1 ovog člana, ako kreditna institucija ima dokaze da postoji tržište koje omogućava brzu i efikasnu realizaciju tog kolaterala po adekvatnoj cijeni.

(3) Kreditna institucija je dužna da prilikom procjenjivanja novčanih tokova, a nakon utvrđivanja neto sadašnje vrijednosti potraživanja za koje se utvrđuje obezvređenje u skladu sa odredbama ove odluke, uzme u obzir dio vrijednosti kolaterala u obliku nepokretnosti koji preostane nakon oduzimanja svih potraživanja obezbijedenih tom nepokretnošću, a koje su u katastru nepokretnosti upisane kao hipoteke višeg reda

prvenstva, u odnosu na potraživanje kreditne institucije.

(4) Kao vrijednost kolaterala u obliku nepokretnosti uzima se procjena tržišne vrijednosti nepokretnosti koju je uradio nezavisni procjenjivač u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje procjena vrijednosti imovine.

(5) Kreditna institucija je dužna da za kolateral u obliku nepokretnosti posjeduje:

- 1) dokumentaciju o upisu hipoteke ili fiducijarnog prenosa prava svojine nad određenom nepokretnošću;
- 2) ažurirani izvod iz katastra nepokretnosti, sa upisanom hipotekom ili fiducijarnim prenosom prava svojine;
- 3) polisu osiguranja određene nepokretnosti koja je vinkulirana u korist kreditne institucije (osim kad je nepokretnost zemljište na kojem ne postoji izgrađen objekat koji bi služio kao kolateral); i
- 4) dokumentaciju o procjeni vrijednosti nezavisnog procjenjivača, odnosno kupoprodajni ugovor za tu nepokretnost, u zavisnosti od toga šta je primjenjivo.

(6) Kreditna institucija je dužna da za vrijeme trajanja ugovornog odnosa prati vrijednost kolaterala u obliku nepokretnosti koje služe kao kolateral, i to:

- 1) nepokretnosti koje služe u poslovne svrhe, najmanje jednom godišnje;
- 2) stambene nepokretnosti, najmanje jednom u tri godine;
- 3) u kraćim rokovima od rokova iz tač. 1 i 2 ovog stava, ako su uslovi na tržištu podložni znatnim promjenama.

(7) Kreditna institucija može da koristi statističke metode za praćenje vrijednosti kolaterala u obliku nepokretnosti i utvrđivanje potrebe reproccjene.

(8) Ako kreditna institucija na osnovu praćenja vrijednosti kolaterala u obliku nepokretnosti korišćenjem statističkih metoda utvrdi da bi moglo doći do značajnog smanjenja vrijednosti kolaterala u odnosu na uobičajene tržišne cijene, dužna je da obezbijedi reproccjenu vrijednosti kolaterala nezavisnog procjenjivača.

(9) Izuzetno od stava 6 ovog člana, za izloženost koja iznosi više od 5% regulatornog kapitala kreditne institucije ili prelazi iznos od 500.000 EUR (u zavisnosti od toga šta je niže), kreditna institucija je dužna da obezbijedi procjenu vrijednosti kolaterala u obliku nepokretnosti nezavisnog procjenjivača, najmanje svake treće godine.

Tretman kolaterala u obliku pokretne imovine

Član 7

(1) Kreditna institucija može za obračun iznosa obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki koristiti pokretnu imovinu kao kolateral, ako:

- 1) postoji likvidno tržište koje omogućava brzu i efikasnu realizaciju kolaterala po adekvatnoj cijeni;
- 2) su za odgovarajuću pokretnu imovinu dostupne tržišne cijene;
- 3) su ispunjeni operativni uslovi za prodaju te imovine;
- 4) ugovor o zalozi omogućava naplatu iz kolaterala u razumnom roku utvrđenom u skladu sa internim aktom kreditne institucije;
- 5) postoji pravo prvenstva u redosljedu naplate u odnosu na ostale povjerioce;
- 6) najmanje jednom godišnje, a u slučaju potrebe i češće, usklađuje vrijednost kolaterala sa cijenama na tržištu;
- 7) ugovor o odobrenoj bilansnoj, odnosno vanbilansnoj izloženosti sadrži opis kolaterala;
- 8) je kreditna institucija utvrdila prihvatljive vrste kolaterala u obliku pokretne imovine i svojim internim aktima definisala procedure utvrđivanja prihvatljivih kolaterala, uključujući i prihvatljivi odnos vrijednosti potraživanja i instrumenta obezbjeđenja;
- 9) je kreditna institucija u svojim politikama utvrdila pravila izloženosti prema dužniku, zahtjeve u pogledu blagovremene realizacije kolaterala i u pogledu adekvatnosti cijene ili tržišne vrijednosti kolaterala;
- 10) inicijalna procjena vrijednosti pokretne imovine i sve naredne procjene vrijednosti pokretne imovine u cjelini uzimaju u obzir umanjenje njene vrijednosti imovine i potrebu ponovne procjene;
- 11) zaloga je upisana u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaloga kao sredstvo obezbjeđenja potraživanja; i
- 12) pokretna imovina je osigurana polisom osiguranja vinkuliranom u korist kreditne institucije.

(2) Kreditna institucija je dužna da za pokretnu imovinu čija je vrijednost prilikom ugovaranja kolaterala bila veća od 500.000 EUR obezbijedi da najmanje svake treće godine nezavisni procjenjivač izvrši procjenu njene vrijednosti, u skladu sa propisom iz člana 6 stav 4 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kreditna institucija može za ostale kolaterale u obliku pokretne imovine kao vrijednost pokretne imovine da koristi kupoprodajnu vrijednost te imovine umanjenu za amortizaciju, vrijednost pokretne imovine iz polise osiguranja ili tržišnu vrijednost koja je lako dostupna, transparentna i utvrđena u skladu sa standardima struke.

Drugi kolaterali

Član 8

(1) Kreditna institucija može, pored kolaterala iz čl. 6 i 7 ove odluke, kao kolateral da koristi i:

- 1) sredstva obezbjeđenja iz člana 32 stav 2 ove odluke;
- 2) dužničke hartije od vrijednosti institucija koje nemaju kreditnu procjenu od strane eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika, ako su ispunjeni svi uslovi iz člana 216 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala);
- 3) polise osiguranja kreditnih potraživanja od rizika neplaćanja i polise životnog osiguranja sa otkupnom vrijednošću;
- 4) druge instrumente čiji se kvalitet na osnovu odgovarajućih dokaza može izjednačiti sa kvalitetom instrumenata obezbjeđenja iz tač. 1, 2 ili 3 ovog člana.

(2) Prilikom procjene budućih novčanih tokova po osnovu naplate iz dužničkih hartija od vrijednosti, kreditna institucija je dužna da primijeni odgovarajuće korektivne faktore u odnosu na tržišnu cijenu uzimajući u obzir količinu i učestalost trgovanja tim dužničkim hartijama od vrijednosti, iskustvo u naplati, kao i uslove u ekonomskom okruženju i propise koji se primjenjuju u državi u kojoj je sjedište emitenta, pri čemu korektivni faktor ne može biti manji od 10% za dužničke hartije od vrijednosti iz stava 1 tačka 2 ovog člana, odnosno manji od 20% za instrumente iz stava 1 tačka 4 ovog člana.

Procjena obezvredjenja stavki bilansne aktive na pojedinačnoj osnovi

Član 9

(1) Kreditna institucija je dužna da na pojedinačnoj osnovi vrši procjenu obezvredjenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki za pojedinačno značajna potraživanja.

(2) Pojedinačno značajnim potraživanjem, u smislu stava 1 ovog člana, smatra se ukupna bruto izloženost kreditne institucije prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća od 300.000 EUR.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kreditna institucija može svojim internim aktom da odredi i manji iznos ukupne izloženosti prema jednom licu odnosno grupi povezanih lica iznad koje se izloženost smatra pojedinačno značajnim potraživanjem.

(4) Procjena obezvredjenja stavki bilansne aktive na pojedinačnoj osnovi obuhvata utvrđivanje postojanja objektivnog dokaza o obezvredjenju, procjenu sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova i obračun iznosa tog obezvredjenja, za svako pojedinačno značajno potraživanje koje je uključeno u ovu procjenu.

(5) Smatra se da postoji objektivni dokaz o obezvredjenju stavki bilansne aktive na pojedinačnoj osnovi, ako:

- 1) finansijsko stanje dužnika ukazuje na znatne probleme u njegovom poslovanju;
- 2) postoje podaci o neizmirenju obaveza, o učestalom kašnjenju u otplati glavnice i/ili kamate ili o neispunjavanju drugih ugovornih obaveza;
- 3) kreditna institucija, zbog finansijskih teškoća dužnika, bitno promijeni uslove otplate u odnosu na prvobitno ugovorene, ili
- 4) postane izvjesno da će nad dužnikom biti otvoren stečajni postupak, sprovedena reorganizacija ili drugi sličan postupak.

Utvrđivanje iznosa obezvredjenja za stavke bilansne aktive

Član 10

(1) Iznos obezvredjenja stavke bilansne aktive utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako je za određeno potraživanje rok u kojem se očekuju budući novčani tokovi kraći od godinu dana, kreditna institucija nije dužna da izračunava sadašnju vrijednost očekivanih budućih novčanih tokova, već može da iznos obezvređenja te stavke bilansne aktive utvrdi kao razliku između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju.

Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki

Član 11

(1) Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na pojedinačnoj osnovi obuhvata procjenu budućih novčanih odliva koji se mogu nadoknaditi za svaku preuzetu vanbilansnu obavezu i obračun iznosa vjerovatnog gubitka sa svaku pojedinačnu vanbilansnu stavku koja je uključena u ovu procjenu.

(2) Budućim novčanim odlivom koji se ne može nadoknaditi smatra se nominalni iznos očekivanog novčanog odliva po osnovu vanbilansne obaveze umanjen za iznos za koji se osnovano procjenjuje da će ga nadoknaditi druga ugovorna strana ili će biti nadoknađen realizacijom kolaterala.

Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki

Član 12

(1) Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki jednak je sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih novčanih odliva po tim stavkama koji se ne mogu nadoknaditi.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako procijeni da će novčani odlivi nastati u roku kraćem od godinu dana u odnosu na dan obračuna iznosa vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, kreditna institucija može utvrditi iznos novčanih odliva u iznosu koji je jednak tim odlivima.

Procjena na grupnoj osnovi

Član 13

(1) Kreditna institucija je dužna da na grupnoj osnovi vrši procjenu obezvređenja stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki za sva potraživanja kod kojih se obezvređenje, odnosno vjerovatni gubici, ne mogu direktno povezati sa tim potraživanjima, ali se na osnovu iskustva može procijeniti da obezvređenje, odnosno gubici, postoje u okviru kreditnog portfolija.

(2) Procjenu na grupnoj osnovi kreditna institucija vrši za potraživanja:

- 1) za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvređivanju, odnosno vjerovatni gubitak ili ako procjenom na pojedinačnoj osnovi nije utvrđen iznos obezvređivanja bilansne aktive, odnosno iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja iz člana 9 stav 2 ove odluke.

(3) Kreditna institucija može procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, za potraživanja koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja, vršiti na pojedinačnoj osnovi.

(4) Pri procjeni na grupnoj osnovi, kreditna institucija je dužna da grupiše potraživanja na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika koje odražavaju sposobnost dužnika da izmiruju svoje obaveze u skladu sa ugovorenim uslovima, i to prema jednom ili više kriterijuma, kao što su: vrste proizvoda, urednost u izmirivanju obaveza, kreditni rejting, geografska područja, privredni sektor, vrste kolaterala i drugo.

Računovodstveni tretman

Član 14

(1) Obračunati iznos obezvređenja stavki bilansne aktive kreditna institucija knjigovodstveno evidentira na teret troškova, a u korist ispravke vrijednosti tih stavki aktive.

(2) Obračunati iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki kreditna institucija knjigovodstveno evidentira na teret troškova, a u korist rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama.

III. KLASIFIKACIJA STAVKI BILANSNE AKTIVE I VANBILANSNIH STAVKI

Stavke klasifikacije

Član 15

(1) Kreditna institucija je dužna da najmanje mjesečno vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene i potencijalne kreditne gubitke.

(2) Stavkama bilansne aktive i vanbilansnim stavkama po kojima je kreditna institucija izložena kreditnom riziku smatraju se stavke bilansne aktive po osnovu kojih je kreditna institucija izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika i vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze kreditne institucije, a naročito:

- 1) krediti i potraživanja od kreditnih institucija (uključujući sredstva položena na računima kod kreditnih institucija, kamate i naknade);
- 2) krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- 3) finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u knjigu trgovanja, ili su uključene u knjigu trgovanja ali se za njih ne izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala);
- 4) hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat;
- 5) učešća u kapitalu drugih pravnih lica, osim učešća u kapitalu koja, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, predstavljaju odbitnu stavku od regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 6) izdate garancije;
- 7) date kreditne obligacije (odobreni, a neiskorišćeni krediti);
- 8) avali i akcepti mjenica;
- 9) ostala jemstva;
- 10) nepokrivena kreditna pisma (akreditivi).

(3) Stavkama bilansne aktive i vanbilansnim stavkama po osnovu kojih kreditna institucija nije izložena kreditnom riziku, smatraju se:

- 1) novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka (gotov novac i gotovinski ekvivalenti, pod kojim se podrazumijevaju gotov novac i ostali kratkoročni visokolikvidni instrumenti sa originalnim dospijanjem do tri mjeseca, a za koje postoji nizak nivo rizika promjene vrijednosti);
- 2) derivatna finansijska sredstva koja se koriste kao instrument zaštite;
- 3) investicione nepokretnosti, nepokretnosti, postrojenja i oprema i nematerijalna sredstva;
- 4) učešća u kapitalu drugih pravnih lica koja, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, predstavljaju odbitnu stavku od regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 5) finansijska sredstva koja su uključena u knjigu trgovanja, a za koje kreditna institucija izračunava potrebni kapital za tržišne rizike, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala;
- 6) dobijene garancije;
- 7) dobijene kreditne obligacije;
- 8) otpisani krediti i potraživanja;
- 9) dobijeni kolateral;
- 10) aktiva koja se drži radi čuvanja;
- 11) opozive vanbilansne obaveze.

(4) Kreditna institucija je dužna da za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke koje koje nijesu obuhvaćene st. 2 i 3 ovog člana, utvrdi da li je po osnovu tih stavki izložena kreditnom riziku i da stavke za koje utvrdi da je izlažu kreditnom riziku, klasifikuje u odgovarajuću klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu, u skladu sa odredbama ove odluke.

Kriterijumi klasifikacije

Član 16

Kreditna institucija je dužna da tokom perioda trajanja ugovornog odnosa procjenjuje kvalitet kreditne izloženosti i sprovodi klasifikaciju tih izloženosti u odgovarajuće rizične grupe na osnovu sljedećih kriterijuma:

- 1) kreditne sposobnosti dužnika;
- 2) urednosti u izmirivanju obaveza dužnika prema kreditnoj instituciji i drugim povjeriocima; i
- 3) drugih relevantnih faktora za klasifikaciju.

Kreditna sposobnost dužnika

Član 17

(1) Procjena kreditne sposobnosti dužnika zasniva se na procjeni sposobnosti i spremnosti dužnika da iz primarnih izvora otplate duga, blagovremeno i u potpunosti izmiruje obaveze prema kreditnoj instituciji.

(2) Primarnim izvorima otplate duga smatraju se naročito novčana sredstva ostvarena iz poslovnih i drugih aktivnosti dužnika.

(3) Kreditna institucija je dužna da pri procjeni kreditne sposobnosti dužnika analizira:

- 1) ocjenu adekvatnosti nivoa ostvarenih novčanih tokova u odnosu na njegove obaveze u prethodnom periodu;
- 2) procjenu budućih novčanih tokova;
- 3) ocjenu pokazatelja poslovanja zasnovanu na parametrima profitabilnosti, likvidnosti, zaduženosti, odnosno kapitalizovanosti, ako je dužnik privredno društvo,;
- 4) ocjenu kvaliteta investicionog plana i programa za čiju realizaciju kreditna institucija pruža finansijsku podršku, ako je riječ o investicionom ili projektnom finansiranju;
- 5) izloženost deviznom i kamatnom riziku po osnovu potraživanja sa valutnom klauzulom, potraživanja u stranoj valuti i potraživanja ugovorenih sa promjenjivom kamatnom stopom, uključujući i vanbilansne obaveze sa valutnom klauzulom i vanbilansne obaveze u stranoj valuti.

(4) Kreditni rizik po izloženostima iz stava 1 tačka 5 ovog člana, kreditna institucija dužna je da analizira sa aspekta moguće promjene finansijskog položaja dužnika, do koje bi moglo doći zbog promjene kursa eura prema drugim valutama i promjene kamatnih stopa, odnosno sa aspekta sposobnosti dužnika da i u potencijalno promijenjenim okolnostima izmiruje svoje kreditne obaveze prema kreditnoj instituciji u skladu sa ugovorom.

Kašnjenje u otplati

Član 18

(1) Kašnjenje u otplati se računa za dospelja potraživanja čiji iznos prelazi pragove značajnosti (apsolutni i relativni) utvrđene članom 197 st. 7 i 8 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(2) Obračun dana kašnjenja vrši se u skladu sa članom 197 stav 14 Odlukom o adekvatnosti kapitala.

Procjena drugih relevantnih faktora

Član 19

(1) Drugi faktori relevantni za klasifikaciju stavki aktive, su naročito:

- 1) informacije o opštem ekonomskom ciklusu;
- 2) informacije o stanju i razvijenosti privredne grane kojoj pripada dužnik;
- 3) podaci o koncentraciji kredita u pojedinim privrednim granama i prema određenoj grupi korisnika kredita;
- 4) tržišna pozicija dužnika;
- 5) vlasničke i statusne promjene kod dužnika;
- 6) korporativno upravljanje i sposobnost rukovodstva za ostvarivanje programa za koji dobijaju finansijsku podršku banke;
- 7) strukturiranost kredita;
- 8) povezanost namjene kredita sa djelatnošću dužnika; i
- 9) usklađenost odobravanja kredita sa politikama i procedurama kreditne institucije.

(2) U postupku klasifikacije stavki bilansne aktive, kreditna institucija je dužna da uzme u obzir odnose u okviru grupe povezanih lica i da svojim aktima utvrdi situacije u kojima je, zbog klasifikovanja kredita jednog dužnika iz grupe povezanih lica u kategoriju nekvalitetnih kredita, potrebno kredite i drugih subjekata iz te grupe klasifikovati u tu kategoriju.

Klasifikacione grupe

Član 20

Kreditna institucija je dužna da, zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavku bilansne aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

- 1) grupu A - "dobra aktiva";
- 2) grupu B - "aktiva sa posebnom napomenom", sa podgrupama "B1" i "B2";
- 3) grupu C - "substandardna aktiva", sa podgrupama "C1" i "C2";
- 4) grupu D - "sumnjiva aktiva";
- 5) grupu E - "gubitak".

Klasifikaciona grupa "A"

Član 21

(1) U klasifikacionu grupu "A" klasifikuju se krediti kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.

(2) U klasifikacionu grupu "A" klasifikuju se:

- 1) kredit odobren centralnim vladama, centralnim bankama, subjektima javnog sektora, multilateralnim razvojnim bankama i međunarodnim organizacijama, kojima se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala dodjeljuje ponder kreditnog rizika 0%;
- 2) kredit koji ima sljedeće karakteristike:
 - kredit je odobren u skladu sa internim aktima kreditne institucije;
 - korisnik kredita je finansijski stabilan;
 - otplata kredita se vrši na vrijeme (na dan dospeljeća ili sa manjim zakašnjenjem);
 - podaci i informacije o izvršavanju obaveza u ranijem periodu ukazuju da je korisnik kredita uredan u izvršavanju obaveza; i
 - kredit je obezbijeđen kolateralom koji u kombinaciji sa finansijskim stanjem dužnika minimizira rizik naplate kredita.

Klasifikaciona grupa "B"

Član 22

(1) U klasifikacionu grupu "B" (podgrupe "B1" i "B2") klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koji mora biti predmet posebne pažnje kreditne institucije jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede poteškoća u pogledu njegove naplate.

(2) Kredit klasifikovan u klasifikacionu grupu "B" (podgrupu "B1" ili "B2") ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) finansijske informacije o korisniku kredita su nijesu potpune;
- 2) kredit nije odobren u skladu sa internim aktima kreditne institucije;
- 3) procjena finansijske vrijednosti kolaterala je nije potpuna ili na neadekvatan način dokumentovana;
- 4) u analizu kredita nijesu uključeni povezani korisnici kredita;
- 5) finansijsko stanje dužnika je stabilno, ali ima karakteristike koje ukazuju na moguće poteškoće u budućoj otplati kredita;
- 6) dužnik kasni u otplati kredita duže od 30 dana.

(3) Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 30 dana, ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe "B1", a kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 60 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe "B2".

Klasifikaciona grupa "C"

Član 23

(1) U klasifikacionu grupu "C" klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.

(2) Kredit klasifikovan u klasifikacionu grupu "C" (podgrupe "C1" i "C2") ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) primarni izvori otplate su nedovoljni za otplatu duga i kreditna institucija mora da koristi sekundarne izvore za naplatu duga, odnosno da izvrši realizaciju kolaterala, pristupi restrukturiranju duga i slično;
- 2) trenutne finansijske mogućnosti korisnika kredita ili tokovi gotovine nijesu dovoljni za namirenje duga koji dospeljeva (klijent je nedovoljno likvidan, značajno zadužen ili nije dovoljno kapitalizovan, ima kritično nizak nivo profitabilnosti ili posluje sa gubitkom);
- 3) izražen je negativan trend u poslovanju dužnika;

- 4) kod kratkoročnih kredita postoje pokazatelji da korisnik kredita neće biti u stanju da konvertuje aktivu u gotov novac, što će prouzrokovati nemogućnost korisnika da plati dug na dan dospeljeća;
- 5) kreditna institucija ne posjeduje potrebne i ažurirane finansijske informacije na osnovu kojih bi utvrdila finansijsku sposobnost klijenta za otplatu duga;
- 6) postoji kašnjenje u otplati kredita duže od 90 dana.

(3) Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 90 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe "C1", a kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 150 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe "C2".

Klasifikaciona grupa "D"

Član 24

(1) U klasifikacionu grupu "D" klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.

(2) Kredit klasifikovan u kategoriju "D" ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) privredno društvo koje je korisnik kredita je nelikvidno, sa nedovoljno kapitala, visoko zaduženo, nerentabilno, ima ozbiljne teškoće ili ispoljava trajniju nekonkurentnost, izgledi za razvoj djelatnosti koju to društvo obavlja nijesu dobri i sl.;
- 2) nad dužnikom je pokrenut stečajni postupak;
- 3) postoji značajan kreditni rizik, tako da je veoma neizvjesno da li će kredit moći da se naplati u punom iznosu, ali postoje činjenice koje ukazuju da je realno očekivati makar djelimičnu naplatu u bliskoj budućnosti (kredit je u procesu naplate, korisnik kredita je pokrenuo postupak pribavljanja dodatnog kolaterala koji će, u slučaju da se realizuje, potpuno obezbijediti kredit, kreditna institucija je pokrenula postupak za realizaciju dodatnih instrumenata obezbjeđenja i sl.);
- 4) dužnik kasni sa otplatom kredita duže od 270 dana.

(3) Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 270 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od grupe "D".

Klasifikaciona grupa "E"

Član 25

(1) U klasifikacionu grupu E - "gubitak" klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

(2) Kredit se klasifikuje u klasifikacionu grupu "E", ako:

- 1) bez obzira na kašnjenje u otplati, sadrži najmanje jednu karakteristiku sumnjive aktive, nije u potpunosti obezbijeđen i ne postoje činjenice koje ukazuju da je realno očekivati najmanje djelimičnu naplatu u bliskoj budućnosti;
- 2) postoji kašnjenje u otplati kredita duže od 365 dana.

Klasifikacija malih kredita

Član 26

(1) Kreditna institucija može kredit koji ne pripada kategoriji pojedinačno značajnog potraživanja iz člana 9 stav 2 ove odluke, klasifikovati u odgovarajuću klasifikacionu grupu na osnovu podataka o urednosti dužnika u izvršavanju obaveza prema kreditnoj instituciji.

(2) Kada postoji kašnjenje u otplati, kredit iz stava 1 ovog člana ne može se rasporediti u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu, od:

- 1) podgrupe "B1", ako dužnik kasni sa izvršenjem obaveze po tom kreditu duže od 30 dana;
- 2) podgrupe "B2", ako dužnik kasni sa izvršenjem obaveze po tom kreditu duže od 60 dana;
- 3) podgrupe "C1", ako dužnik kasni sa izvršenjem obaveze po tom kreditu duže od 90 dana;
- 4) podgrupe "C2", ako dužnik kasni sa izvršenjem obaveze po tom kreditu duže od 150 dana;
- 5) grupe "D", ako dužnik kasni sa izvršenjem obaveze po tom kreditu duže od 270 dana;
- 6) grupe "E", ako dužnik kasni sa izvršenjem obaveze po tom kreditu duže od 365 dana.

Procjena kreditne sposobnosti korisnika kredita za razvojne projekte

Član 27

(1) U postupku klasifikacije kredita koji se odobrava za ulaganje u razvojni projekat, kreditna institucija može procjenu kreditne sposobnosti dužnika zasnivati na analizi rentabilnosti tog razvojnog projekta.

(2) Analiza rentabilnosti razvojnog projekta, obuhvata najmanje:

- 1) ocjenu realnosti poslovnog plana i finansijskih projekcija;
- 2) ocjenu perioda potrebnog za povraćaj sredstava uložениh u projekat;
- 3) osjetljivost projekta na rizike;
- 4) procjenu da li novčani tokovi koji proizilaze iz realizacije projekta obezbjeđuju uredno izmirivanje obaveza dužnika u skladu sa ugovorenim dinamikom otplate kredita.

(3) Razvojnim projektom, u smislu stava 1 ovog člana, smatra se projekat u oblasti proizvodnje ili usluga, koji ima za cilj unapređenje postojeće djelatnosti podnosioca zahtjeva za kredit, uvođenje novih proizvoda i usluga i slično.

(4) Klasifikaciju kredita u skladu sa stavom 1 ovog člana može vršiti samo kreditna institucija koja ima adekvatnu metodologiju za ocjenu poslovnih planova, utvrđenu internim aktom.

(5) Kreditna institucija je dužna da redovno prati planiranu realizaciju razvojnog projekta i da na osnovu analize usklađenosti stvarne i planirane realizacije razvojnog projekta i drugih kriterijuma za klasifikaciju aktive vrši klasifikaciju kredita u odgovarajuću klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu.

Korisnik više kredita

Član 28

(1) Ako jedno lice koristi više kredita kod kreditne institucije, a jedan ili više kredita su klasifikovani u kategoriju nekvalitetnih kredita, kreditna institucija je dužna da sva potraživanja prema tom licu klasifikuje u tu najnižu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako je više od 90% ukupne knjigovodstvene vrijednosti svih kredita iz stava 1 ovog člana, uključujući i obračunatu, a nenaplaćenu kamatu, klasifikovano u klasifikacionu grupu "A" ili "B", kreditna institucija može te kredite zadržati u okviru iste klasifikacione grupe.

Restrukturiranje kredita

Član 29

(1) Smatra se da je kreditna institucija restrukturirala dužniku kredit ako je, zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- 1) produžila rok otplate za glavnice ili za kamatu;
- 2) smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit;
- 3) preuzela potraživanje dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita;
- 4) smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- 5) kapitalizovala kamatu po kreditu odobrenom dužniku;
- 6) zamijenila postojeći ili postojeće kredite novim kreditom (obnavljanje kredita), ili
- 7) obezbijedila druge slične pogodnosti koji olakšavaju finansijsku poziciju dužnika.

(2) Ne smatra se restrukturiranjem kredita:

- 1) izmjena uslova otplate glavnice zbog nepredviđenih okolnosti koje su van kontrole dužnika (npr. kašnjenja u kompletiranju projekta), ukoliko efektivna kamatna stopa ostaje nepromijenjena u odnosu na ugovorene uslove, sve dok se plaćanje kamate vrši na vrijeme;
- 2) smanjenje kamatne stope ili kapitalizacija kamate, koji nijesu uzrokovani pogoršanjem kreditne sposobnosti dužnika.

(3) U postupku restrukturiranja kredita, kreditna institucija je dužna da:

- 1) izvrši analizu finansijskog stanja dužnika radi procjene da li će dužnik, nakon restrukturiranja kredita, ostvarivati novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate;
- 2) obezbijedi adekvatne informacije o rezultatima restrukturiranja u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja,

odnosno da:

- definiše i utvrdi realnu vrijednost po kojoj će kreditna institucija knjigovodstveno evidentirati aktivu dobijenu u procesu restrukturiranja kredita i tačno utvrditi svaki gubitak u vezi sa restrukturiranjem kredita, i
 - obezbijedi ažurno knjigovodstveno evidentiranje svih elemenata izvršenih transakcija u procesu restrukturiranja kredita;
- 3) u slučaju sticanja aktive na ime naplate duga, primijeni koncept procjene realne vrijednosti, s tim što:
- kada postoji stabilno tržište, procjena realne vrijednosti aktive je jednaka njenoj tržišnoj vrijednosti,
 - kada je tržište nestabilno ili se vrijednost stečene aktive ne može odrediti, kreditna institucija je dužna da obezbijedi procjenu realne vrijednosti te aktive po profesionalnim standardima.

Klasifikacija drugih stavki bilansne aktive

Član 30

Klasifikacija drugih stavki bilansne aktive, koje nijesu kredit, vrši se na osnovu primjenljivih kriterijuma iz člana 16 ove odluke, kao i na osnovu drugih činjenica koje su od uticaja na utvrđivanje nivoa potencijalnog rizika gubitka koji proizilazi iz tih stavki.

Klasifikacija vanbilansnih stavki

Član 31

(1) Klasifikacija vanbilansnih stavki po osnovu kojih je kreditna institucija izložena kreditnom riziku, vrši se primjenom kriterijuma iz ove odluke koji se koriste pri klasifikaciji kredita, na potencijalnog dužnika kreditne institucije.

(2) Klasifikacija ugovorenog, a neiskorišćenog kredita vrši se ako je kreditna institucija neopozivo dužna da ispuni neizvršene obaveze po tom kreditnom aranžmanu.

Obračun rezervacija

Član 32

(1) Kreditna institucija je dužna da na stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke obračunava rezervacije za procijenjene i potencijalne gubitke, primjenom procenata iz sljedeće tabele:

Red. Br.	Klasifikacione grupe i podgrupe	Procenat rezervacija
1	Grupa A - "Dobra aktiva"	0,5%
2	Grupa B - "Aktiva sa posebnom napomenom" podgrupa B1 podgrupa B2	2% 7%
3	Grupa C - "Substandarna aktiva": podgrupa C1 podgrupa C2	20% 40%
4	Grupa D - "Sumnjiva aktiva"	70%
5	Grupa E - "Gubitak"	100%

(2) Osnovicu za obračun rezervacija u skladu sa stavom 1 ovog člana, za pojedinačnu stavku bilansne aktive, odnosno vanbilansnu stavku, predstavlja bruto knjigovodstvena vrijednost te stavke, umanjena za iznos koji je obezbijeđen:

- 1) novčanim depozitom položenim kod kreditne institucije, ako je ugovoreno da služi kao kolateral za određena potraživanja kreditne institucije, da rok njegovog dospjeća nije kraći od roka dospjeća potraživanja i da jedino kreditna institucija može njime raspolagati;
- 2) zalogom na zlatu;

- 3) dužničkim hartijama od vrijednosti, garancijom, kontragarancijom, drugim oblikom jemstva ili drugim sličnim instrumentom nematerijalne kreditne zaštite, čiji su emitenti:
- centralne vlade i centralne banke kojima se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala dodjeljuje ponder kreditnog rizika 0%;
 - međunarodne razvojne banke i međunarodne organizacije kojima se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala dodjeljuje ponder kreditnog rizika 0%;
 - kreditne institucije koje, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, pripadaju najmanje 2. stepenu kreditnog kvaliteta.

(3) Na iznos umanjenja bruto knjigovodstvene vrijednosti stavke bilansne aktive, odnosno vanbilansne stavke, izvršenog u skladu sa stavom 2 ovog člana, obračunavaju se i izdvajaju rezervacije u visini od 0,5% tog iznosa.

Tretman rezervacija i ispravki vrijednosti

Član 33

(1) Kreditna institucija je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za procijenjene i potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa članom 32 ove odluke i zbira iznosa obezvređenja za stavke bilansne aktive, obračunatog u skladu sa članom 10 ove odluke i iznosa vjerovatnog gubitka za vanbilansne stavke, obračunatog u skladu sa članom 11 ove odluke.

(2) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za procijenjene i potencijalne gubitke i zbira iznosa obezvređenja za stavke bilansne aktive i vjerovatnog gubitka za vanbilansne stavke, utvrđena po pojedinačnim partijama, predstavlja potrebne rezerve za procijenjene i potencijalne gubitke.

IV. KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE ZA POTREBE DODATNOG PRAĆENJA KVALITETA AKTIVE

Obaveza klasifikacije

Član 34

Kreditna institucija je dužna da, radi dodatnog praćenja i izvještavanja o kvalitetu aktive, klasifikuje stavke aktive u grupu kvalitetne ili nekvalitetne aktive, kao i da utvrđuje status restrukturiranih kredita u skladu sa čl. 35 do 37 ove odluke.

Nekvalitetna i kvalitetna aktiva

Član 35

(1) Kreditna institucija u kategoriju nekvalitetne aktive klasifikuje stavke aktive, ako:

- 1) dužnik ima kašnjenje u otplati obaveze po toj stavki dužoj od 90 dana;
- 2) kreditna institucija je, na osnovu procjene finansijskog stanja, odnosno kreditne sposobnosti dužnika, procijenila da dužnik neće moći da izmiri obaveze po toj stavki u cjelosti bez realizacije sredstva obezbeđenja, nezavisno od toga da li dužnik svoje obaveze izmiruje blagovremeno ili ne;
- 3) nastupi status neispunjavanja obaveza za tu stavku u skladu sa članom 197 Odluke o adekvatnosti kapitala; i/ili
- 4) potraživanje po toj stavki smatra se obezvrijeđenim u skladu sa MSFI 9, raspoređeno je u nivo 3 ili predstavlja aktivu koja je kupljena ili je nastala po umanjenoj vrijednosti.

(2) Stavka aktive za koju nije ispunjen neki od uslova iz stava 1 ovog člana, klasifikuje se u kategoriju kvalitetne aktive.

(3) Smatra se da je stavka aktive prestala da bude nekvalitetna, Centra ako:

- 1) se izloženost ne smatra obezvrijeđenom u skladu sa MSFI 9 i nema status neispunjavanja obaveza u skladu sa članom 197 Odluke o adekvatnost kapitala;
- 2) položaj dužnika se poboljšao na način da kreditna institucija može u potpunosti da naplati potraživanje u skladu sa prvobitno utvrđenim ili, ako je primjenjivo, u skladu sa promijenjenim uslovima; i
- 3) dužnik nema obaveza od čijeg je dospijeca prošlo više od 90 dana.

(4) Klasifikacijom nekvalitetne aktive kao stalne imovine namijenjene prodaji u skladu sa MSFI 5 ne prestaje njena klasifikacija kao nekvalitetne izloženosti.

Klasifikacija restrukturiranih kredita u grupu kvalitetnih kredita

Član 36

(1) Kreditna institucija može da kredit iz grupe nekvalitetnih kredita koji je restrukturiran klasifikuje u kategoriju kvalitetnih kredita samo nakon isteka perioda od najmanje 12 mjeseci i ako su ispunjeni uslovi iz stava 3 ovog člana.

(2) Period od 12 mjeseci iz stava 1 ovog člana počinje da teče od:

- 1) trenutka restrukturiranja kredita, ako aranžmanom restrukturiranja nije utvrđen grejs period za otplatu kredita; ili
- 2) isteka grejs perioda utvrđenog aranžmanom o restrukturiranju kredita, pri čemu grejs period predstavlja period tokom kojeg se ne vrše plaćanja glavnice i kamate ili se plaćaju samo kamate.

(3) Nakon isteka perioda iz stava 1 ovog člana restrukturirani kredit se može klasifikovati u kategoriju kvalitetnih kredita samo ako je kreditna institucija utvrdila da:

- 1) primjenom kriterijuma iz člana 16 ove odluke restrukturirani kredit ispunjava uslove za klasifikaciju u grupu kvalitetnih kredita;
- 2) je uspostavljena uredna otplata restrukturiranog kredita u posljednjih 12 mjeseci i u skladu sa izmijenjenim uslovima otplate;
- 3) je dužnik otplatio značajan iznos duga u smislu člana 37 stav 3 ove odluke, ili je analizom finansijskog stanja dužnika kreditna institucija utvrdila njegovu sposobnost da u potpunosti otplati dug u skladu sa uslovima iz aranžmana o restrukturiranju kredita.

(4) Urednom otplatom restrukturiranog kredita, u smislu stava 3 tačka 2 ovog člana, smatra se otplata kredita za koju ne postoji kašnjenje duže od 30 dana.

Prestanak statusa restrukturiranih kredita

Član 37

(1) Kreditna institucija može da prestane da kredit tretira kao restrukturirani kredit ako su na kraju probnog perioda ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) restrukturirani kredit je klasifikovan u kategoriju kvalitetnih kredita;
- 2) dužnik je redovnim uplatama po osnovu glavnice ili kamate otplatio značajan dio duga tokom najmanje polovine probnog perioda, i
- 3) ne postoji kašnjenje dužnika u otplati duže od 30 dana ni po jednoj obavezi prema kreditnoj instituciji.

(2) Probni period iz stava 1 ovog člana, je period od dvije godine, koji počinje da teče od trenutka kada se restrukturirani kredit klasifikuje u kategoriju kvalitetnih kredita.

(3) Smatra se da je izvršena otplata značajnog iznosa duga u smislu stava 1 tačka 2 ovog člana, ako je dužnik redovnim plaćanjima, u skladu sa aranžmanom o restrukturiranju kredita, platio ukupni iznos koji je jednak iznosu prethodno dospjelog, a neizmirenog duga (ako je neizmireni dug postojao) ili iznosu koji je otpisan (ako nijesu postojale dospjele neizmirene obaveze) u skladu sa aranžmanom o restrukturiranju kredita.

(4) Ako je na kraju probnog perioda iz stava 2 ovog člana, ispunjen uslov iz stava 1 tačka 1 ovog člana, a nije ispunjen neki od uslova iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, probni period se produžava do ispunjenja tih uslova, a kredit se do isteka tog perioda tretira kao restrukturirani kredit koji pripada kategoriji kvalitetnih kredita.

(5) Provjeru ispunjenosti uslova iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, kreditna institucija je dužna da vrši najmanje tromjesečno.

(6) Potraživanje koje je u trenutku restrukturiranja bilo klasifikovano u kategoriju kvalitetnih kredita, kreditna institucija može da nastavi da klasifikuje u tu kategoriju ako restrukturiranje nije dovelo do ispunjavanja

uslova za klasifikaciju u kategoriju nekvalitetnih kredita.

(7) Kreditna institucija je dužna da, pored restrukturiranih kredita koji su u trenutku restrukturiranja bili klasifikovani u kategoriju nekvalitetnih kredita, u tu grupu klasifikuje i:

- 1) kredite koji su prije restrukturiranja ispunjavali uslove da budu klasifikovani u kategoriju nekvalitetnih kredita;
- 2) restrukturirane kredite iz kategorije nekvalitetnih kredita koji su klasifikovani u kategoriju kvalitetnih kredita u skladu sa članom 36 stav 1 ove odluke, a za koje je kreditna institucija tokom probnog perioda iz stava 2 ovog člana dala dodatne povoljnosti dužniku, odnosno ako dužnik obaveze po tom potraživanju izmiruje sa kašnjenjem dužim od 30 dana;
- 3) kredite klasifikovane u skladu sa stavom 6 ovog člana, za koje je kreditna institucija nakon drugog restrukturiranja dala dodatne povoljnosti dužniku.

V. IZVJEŠTAVANJE CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Član 38

(1) Kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) dostavlja izvještaje o klasifikaciji stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki, podatke o iznosu obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i podatke o nekvalitetnoj aktivni i restrukturiranim kreditima u skladu sa odlukom kojom se propisuju izvještaji koje kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci.

(2) Ako je Centralna banka u postupku kontrole naložila kreditnoj instituciji strožu klasifikaciju stavki bilansne aktive, odnosno vanbilansnih stavki, može zahtijevati od kreditne institucije da stanje nove klasifikacije iskaže i u izvještajima iz prethodnog izvještajnog perioda.

VI. ZAVRŠNA ODREDBA

Stupanje na snagu

Član 39

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-4/2020

Podgorica, 28. decembar 2020.godine.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

PREGLED
kolateralna sa faktorima umanjenja
i očekivanim rokom realizacije

R.br.	Naziv kolateralna	Faktor umanjenja (%)	Rok realizacije (u godinama)
	NEPOKRETNOST IMOVINA		
1	Stambeni objekti*	10	2
2	Zgrade sa stanovima za prodaju i/ili iznajmljivanje**	20	3
3	Poslovni objekti (tržni centri, skladišta, prodavnice, auto dileri...)	20	3
4	Poslovni prostori (kancelarije)	40	4
5	Industrijski objekti (fabrike, industrijska postrojenja, zgrade, farme...)	50	4,5
6	Poljoprivredne nepokretnosti (mlinovi, silosi...)	40	3
7	Građevinsko zemljište	45	3
8	Poljoprivredno zemljište	50	4
9	Sagrađeni turistički objekti koji su u funkciji	30	2
10	Pravo građenja	50	3
11	Nedovršeni komercijalni prostori – poslovna svrha	60	5
12	Nedovršeni komercijalni prostori – stambena/mješovita svrha	60	5
13	Nedovršeni turistički prostori	60	4
	POKRETNOST IMOVINA		
14	Oprema i uređaji opšte namjene	60	3
15	Oprema i uređaji specifične namjene	60	3
16	Lični automobili	40	1,5
17	Vozila (poslovna)	40	1,5
18	Brodovi i drugi plovni objekti	60	5
19	Avioni ili helikopteri	60	5
20	Zalihe koje nijesu pod kontrolom kreditne institucije	70	3
21	Zalihe koje su pod kontrolom kreditne institucije	65	3
22	Plemeniti metali, umjetnička djela – koji nijesu deponovani kod kreditne institucije	60	3
23	Plemeniti metali, umjetnička djela – deponovani kod kreditne institucije	40	3
24	Građevinske mašine	60	3
25	Proizvodne mašine	60	3
26	Poljoprivredne mašine	60	3

Napomene:

* pojedinačni stanovi

** pod uslovom da je zgrada završena i da ima upotrebnu dozvolu

*** pod uslovom da imaju važeću polisu osiguranja

Upisani tereti se odbijaju nakon utvrđivanja sadašnje vrijednosti.

1825.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 124 stav 5 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

O D L U K U

O PRIMANJIMA U KREDITNIM INSTITUCIJAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuju se osnovni principi za definisanje politika primanja, pravila, postupaka i kriterijuma u vezi sa politikama primanja u kreditnoj instituciji, uključujući i kriterijume za utvrđivanje kategorija zaposlenih koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije i način izvještavanja Centralne banke Crne Gore u vezi sa tim primanjima (u daljem tekstu: Centralna banka).

Zaposleni koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije

Član 2

(1) Zaposleni koji ima značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije (u daljem tekstu: zaposleni), u smislu ove odluke, je fizičko lice koje na osnovu ugovora o radu ili drugog ugovora zaključenog sa kreditnom institucijom obavlja određene poslove za kreditnu instituciju, uključujući i člana nadzornog odbora kreditne institucije, a za kojeg je na osnovu kriterijuma utvrđenih ovom odlukom utvrđeno da može značajno da utiče na rizični profil kreditne institucije.

(2) Odredbe ove odluke primjenjuju se i na lica koja su, na osnovu ugovora o radu ili drugog ugovora zaključenog sa pružaocem usluga eksternalizacije koji je član grupe kreditnih institucija, direktno uključena u pružanje tih usluga, a koja mogu imati značajan uticaj na rizični profil te kreditne institucije.

Primanja

Član 3

(1) Primanja, u smislu ove odluke, su sva primanja u bruto iznosu u novcu, stvarima ili pravima, koje kreditna institucija isplaćuje zaposlenom, a obuhvataju i indirektna plaćanja u novcu, stvarima ili pravima, koje zaposlenom u kreditnoj instituciji isplaćuje matično društvo kreditne institucije ili društva koja su povezana sa kreditnom institucijom.

(2) Dividenda koja se isplaćuje zaposlenom u svojstvu akcionara kreditne institucije ne smatra se primanjem u smislu stava 1 ovog člana.

(3) Primanja se sastoje od fiksnih i varijabilnih primanja.

Odlaganje i zadržavanje primanja

Član 4

(1) Odlaganje primanja, u smislu ove odluke, je ugovorna odredba prema kojoj se varijabilna primanja ne isplaćuju neposredno po isteku perioda procjene.

(2) Odlaganje primanja u smislu stava 1 ovog člana, vrši se ako:

- 1) zaposlenom nijesu isplaćena primanja, odnosno nijesu mu prenesena prava iz instrumenata; i
- 2) ugovoren je malus.

(3) Period odlaganja primanja je period između dodjele i sticanja varijabilnih primanja tokom kojeg zaposleni nije vlasnik dodijeljenih primanja.

(4) Period odlaganja primanja počinje isplatom dijela varijabilnih primanja koji se ne odlaže ili prenosom prava iz instrumenata koji nijesu predmet odlaganja, a ako se odlaže cjelokupna isplata varijabilnog primanja, period odlaganja počinje danom dodjele varijabilnog primanja, a završava se isplatom posljednjeg

dijela odloženih varijabilnih primanja ili posljednjim prenosom prava iz instrumenata koji su predmet odlaganja.

(5) Zadržavanje primanja, u smislu ove odluke, je ugovorna odredba po kojoj je zaposleni saglasan da varijabilna primanja koja su mu isplaćena u obliku instrumenata i za koja su mu prenesena prava iz tih instrumenata, ne može da proda ni na drugi način sa njima raspolaže tokom unaprijed ugovorenog perioda zadržavanja primanja.

(6) Period zadržavanja primanja, u smislu ove odluke, je period tokom kojeg zaposleni zadržava varijabilna primanja isplaćena u obliku instrumenata.

(7) Period zadržavanja iz stava 6 ovog člana, počinje od trenutka prenosa prava iz instrumenata, a ako su predmet odlaganja primanja instrumenti, period zadržavanja počinje prenosom prava iz tih instrumenata za svaki odloženi dio primanja, s tim da tokom perioda zadržavanja zaposleni ne može prodati instrumente ni raspolagati tim instrumentima na drugi način.

Značenje izraza

Član 5

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **maksimalni iznos varijabilnih primanja** (*eng. bonus pool*) je najveći iznos varijabilnih primanja koji se može dodijeliti u postupku dodjele primanja koji je uspostavljen na nivou kreditne institucije ili za pojedinu organizacionu jedinicu kreditne institucije;
- 2) **period procjene** (*eng. accrual period*) je period za koji se procjenjuje i mjeri uspješnost zaposlenih, organizacione jedinice i kreditne institucije za potrebe utvrđivanja varijabilnih primanja zaposlenih;
- 3) **dodjela** (*eng. award*) je odobrenje varijabilnih primanja za određeni period procjene uspješnosti nezavisno od trenutka isplate dodijeljenog iznosa;
- 4) **instrumenti** su finansijski instrumenti ili drugi instrumenti iz člana 39 stav 3 ove odluke;
- 5) **instrumenti povezani sa akcijama** su instrumenti čija se vrijednost zasniva na tržišnoj cijeni akcija, odnosno na njihovoj fer vrijednosti, ako tržišna cijena akcija nije dostupna;
- 6) **malus** je ugovorna odredba po kojoj je zaposleni saglasan da kreditna institucija nije dužna da mu isplati, odnosno prenese prava nad dijelom odloženih neisplaćenih varijabilnih primanja ili nad cijelim odloženim neisplaćenim varijabilnim primanjama ako su prethodno preuzeti rizici doveli do narušene uspješnosti odnosno lošijeg finansijskog rezultata kreditne institucije;
- 7) **povraćaj primanja** (*eng. clawback*) je ugovorna odredba kojom se zaposleni obavezuje da kreditnoj instituciji vrati određeni iznos varijabilnih primanja ili drugi isplaćeni iznos ili prava iz instrumenata, ako su prethodno preuzeti rizici doveli do narušavanja uspješnosti, odnosno lošijeg finansijskog rezultata i takva odredba se može ugovoriti na odložena i neodložena varijabilna primanja;
- 8) **prenos prava** (*eng. vesting*) je prenos vlasništva zaposlenom na primanja koje je dobio po osnovu varijabilnog primanja, nezavisno od instrumenta koji se koristi za plaćanje ili da li je plaćanje podložno dodatnom periodu zadržavanja ili povraćaju primanja;
- 9) **rizični profil** je mjera, odnosno procjena svih rizika kojima je izložena ili bi mogla da bude izložena kreditna institucija u svom poslovanju;
- 10) **kultura rizika** su norme, stavovi i ponašanja koji su povezani sa sviješću o rizicima, preuzimanjem rizika i upravljanjem rizicima, kao i kontrolama na osnovu kojih se donose odluke o rizicima;
- 11) **sklonost preuzimanju rizika** (*eng. risk appetite*) je nivo i vrste rizika koje je kreditna institucija spremna da preuzme u okviru svoje sposobnosti podnošenja rizika kako bi ostvarila strateške ciljeve;
- 12) **vanredna javna finansijska pomoć** je državna pomoć koja se dodjeljuje u skladu sa zakonom kojim se uređuje kontrola državne pomoći, sa ciljem očuvanja ili obnavljanja održivosti, likvidnosti ili solventnosti kreditne institucije ili grupe u čijem je sastavu ta kreditna institucija.

II. DONOŠENJE, PRIMJENA I PROVJERA POLITIKE PRIMANJA

Princip proporcionalnosti

Član 6

(1) Kreditna institucija je dužna da pri definisanju politike primanja primijeni princip proporcionalnosti u ispunjavanju obaveza utvrđenih u čl. 7 do 42 i članu 45 ove odluke, uzimajući u obzir veličinu, unutrašnju organizaciju, vrstu, obim i složenost poslovnih aktivnosti.

(2) Primjenom principa proporcionalnosti kreditna institucija je dužna da utvrdi politiku primanja koja je usklađena sa poslovnom strategijom, ciljevima, vrijednostima i dugoročnim interesima kreditne institucije, uzimajući u obzir rizični profil, sklonost preuzimanju rizika i finansijsko stanje kreditne institucije.

(3) Prije utvrđivanja politike primanja u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da utvrdi zaposlene koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije, ograničenje maksimalnog odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja u skladu sa članom 22 ove odluke i zaposlene u zavisnim društvima kreditne institucije čije je sjedište u Crnoj Gori i koja su obuhvaćena prudencijalnom konsolidacijom, uključujući i zaposlene u zavisnim društvima koja nijesu obveznici primjene ove odluke, a koja imaju značajan uticaj na rizični profil grupe.

Ovlašćenja u primjeni politike primanja

Član 7

(1) Nadzorni odbor kreditne institucije (u daljem tekstu: nadzorni odbor) u vezi politike primanja:

- 1) daje saglasnost na izuzeće od utvrđenih pravila politike primanja u odnosu na pojedinog zaposlenog;
- 2) donosi odluku o maksimalnom iznosu varijabilnih primanja koji se utvrđuje za sve zaposlene u poslovnoj godini za određeni period procjene;
- 3) donosi odluke na pojedinačnoj osnovi o primanjima članova upravnog odbora kreditne institucije (u daljem tekstu: upravni odbor) i donosi odluke i nadzire sprovođenje odluka o nagrađivanju višeg rukovodstva u kreditnoj instituciji;
- 4) donosi odluku o smanjenju ili ukidanju varijabilnih primanja zaposlenima, uključujući primjenu malusa ili povraćaj varijabilnih primanja, ako dođe do značajnog narušavanja uspješnosti ili ostvarivanja gubitka kreditne institucije, u skladu sa članom 37 ove odluke; i
- 5) donosi odluku o dodjeli otpremnina, uključujući maksimalan iznos ili kriterijume za određivanje tog iznosa koji se mogu dodijeliti kao otpremnina zaposlenima.

(2) Upravni odbor u skladu sa politikom primanja može primanja zaposlenih da odredi na nivou grupe poslova.

Informacije za skupštinu akcionara kreditne institucije

Član 8

(1) Izuzetno od člana 7 ove odluke, ako je statutom kreditne institucije utvrđeno da skupština akcionara kreditne institucije daje saglasnost na politiku primanja i da donosi odluke o primanjima članova upravnog odbora, uključujući i iznose otpremnina koji se mogu dodijeliti članovima upravnog odbora ili kriterijume za utvrđivanje iznosa otpremnina, nadzorni odbor je dužan da skupštini akcionara kreditne institucije daje predloge odluka i pruža potrebne informacije na osnovu kojih skupština akcionara može da donosi navedene odluke.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, radi određivanja maksimalnog iznosa varijabilnih primanja nadzorni odbor je dužan da blagovremeno dostavi skupštini akcionara detaljne informacije o politikama primanja i o postupcima odlučivanja, posebno o vrstama, glavnim karakteristikama i ciljevima primanja i njihovim usklađivanjem sa poslovnom strategijom i strategijom upravljanja rizicima.

(3) Informacije iz stava 2 ovog člana, naročito sadrže podatke o:

- 1) pojedinim elementima primanja;
- 2) karakteristikama i ciljevima nagrađivanja i njihovom usklađivanju sa poslovnom strategijom i strategijom upravljanja rizicima, uključujući sklonost preuzimanju rizika, kao i informacije potrebne za usklađivanje varijabilnih primanja sa rizicima iz člana 31 ove odluke.

Uloga kontrolnih funkcija i drugih organizacionih jedinica kreditne institucije u izradi i primjeni politike primanja

Član 9

(1) Organizaciona jedinica nadležna za poslove upravljanja ljudskim resursima učestvuje u izradi i procjeni politike primanja, uključujući strukturu primanja, nivoa nagrađivanja i programe podsticaja, kako bi se obezbijedila odgovarajuća kadrovska struktura kreditne institucije i o tome daje odgovarajuće predloge i izvještaje za potrebe odlučivanja nadležnih organa i relevantnih funkcija kreditne institucije.

(2) Funkcija kontrole rizika učestvuje u:

- 1) određivanju adekvatnih kriterijuma za usklađivanje varijabilnih primanja zavisno od uspješnosti kreditne institucije i rizika kojima je izložena, uključujući malus i povraćaj primanja;
- 2) procjeni načina na koji struktura varijabilnih primanja utiče na rizični profil i kulturu rizika kreditne institucije; i
- 3) procjeni podataka o usklađivanju varijabilnih primanja sa rizicima zajedno sa članovima odbora za primanja.

(3) Funkcija praćenja usklađenosti vrši analizu uticaja politike primanja na usklađenost kreditne institucije sa propisima i kulturom rizika.

(4) Funkcija interne revizije vrši nezavisnu provjeru primjene i uticaja politike primanja na rizični profil kreditne institucije, kao i načina na koji se sprovodi politika primanja.

Politike primanja u grupi

Član 10

(1) Matična kreditna institucija sa sjedištem u Crnoj Gori koja je matično društvo u grupi kreditnih institucija u Crnoj Gori, dužna je da za tu grupu utvrdi politiku primanja na nivou grupe.

(2) Kreditna institucija članica grupe iz stava 1 ovog člana, dužna je da utvrdi politiku primanja u skladu sa politikom primanja na nivou grupe.

(3) Pri utvrđivanju politike primanja iz stava 1 ovog člana, matična kreditna institucija u Crnoj Gori dužna je da uzme u obzir:

- 1) veličinu, unutrašnju organizaciju, vrstu, obim i složenost poslova zavisnih društava, vodeći računa o nivou rizika koji pojedino zavisno društvo predstavlja za tu grupu kreditnih institucija;
- 2) moguće razlike u modelima poslovanja matične kreditne institucije i zavisnih društava;
- 3) moguće razlike u sistemima upravljanja matične kreditne institucije i zavisnih društava;
- 4) poslovanje u drugim finansijskim sektorima, ako članovi grupe kreditnih institucija u Crnoj Gori obavljaju djelatnosti koje nijesu obuhvaćene Zakonom o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), (u daljem tekstu: Zakon); i
- 5) druge okolnosti za koje kreditna institucija procijeni da su značajne.

(4) Ako odredbe drugih propisa, čiji je obveznik primjene zavisno društvo obuhvaćeno prudencijalnom konsolidacijom, drugačije uređuju zahtjeve politike primanja u odnosu na odredbe ove odluke, odredbe ove odluke na to zavisno društvo primjenjuju se samo u dijelu kojim se uređuje odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja.

Preispitivanje i praćenje sprovođenja politike primanja

Član 11

(1) Nadzorni odbor, odnosno odbor za primanja nadzornog odbora, dužan je da najmanje jednom godišnje preispituje usklađenost politike primanja sa propisima i procedurama kreditne institucije u vezi sa primanjima, kao i da prati njeno sprovođenje.

(2) Tokom preispitivanja i praćenja politike primanja iz stava 1 ovog člana, naročito se uzima u obzir i:

- 1) da li su isplate primanja usklađene sa politikom primanja i da li na odgovarajući način odražavaju rizični profil, dugoročne interese i druge ciljeve kreditne institucije;
- 2) da li je politika primanja usklađena sa članom 167 stav 2 Zakona i da li ograničava sposobnost kreditne institucije da održi ili poveća svoj kapital;
- 3) da li zaposleni i dalje ispunjavaju kriterijume na osnovu kojih su utvrđeni kao zaposleni koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije u skladu sa odredbama ove odluke.

(3) Pored aktivnosti iz stava 2 ovog člana, nadzorni odbor, odnosno odbor za primanja matične kreditne institucije u grupi kreditnih institucija u Crnoj Gori dužan je da najmanje jednom godišnje provjerava da li se utvrđena politika primanja na nivou grupe primjenjuje dosljedno u cijeloj grupi.

(4) Ako se u postupku preispitivanja politike primanja utvrde nedostaci u politici primanja ili njenom sprovođenju, nadzorni odbor je dužan da bez odlaganja donese plan za otklanjanje utvrđenih nedostataka koji sprovodi upravni odbor.

(5) Izuzetno od stava 1 ovog člana, nadzorni odbor kreditne institucije koja se ne smatra značajnom može aktivnosti iz stava 1 ovog člana povjeriti pružaocu usluga po osnovu ugovora o eksternalizaciji u skladu sa Zakonom i propisom kojim se uređuje eksternalizacija.

(6) Provjeru usklađenosti sprovođenja politike primanja sa propisima, politikama grupe, procedurama i internim pravilima, kao i preispitivanje politike primanja za grupu kreditnih institucija u Crnoj Gori vrši funkcija interne revizije matične kreditne institucije u Crnoj Gori.

(7) Kreditna institucija koja nije značajna, a zavisno je društvo u grupi kreditnih institucija u Crnoj Gori, može da povjeri provjeru usklađenosti iz stava 6 ovog člana funkciji interne revizije matične kreditne institucije u Crnoj Gori, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) zavisno društvo je uključeno u provjeru na konsolidovanoj osnovi; i
- 2) rezultati provjere su dostupni nadzornom odboru tog zavisnog društva.

(8) Značajnom kreditnom institucijom smatra se značajna kreditna institucija utvrđena posebnim propisom Centralne banke.

III. PRINCIPI I PRAVILA POLITIKE PRIMANJA

Pravila politike primanja

Član 13

(1) Politika primanja u kreditnoj instituciji treba da jasna, dobro dokumentovana i dostupna svim zaposlenima, kao i da:

- 1) je u skladu i da podstiče adekvatno i efikasno upravljanje rizicima, odnosno da ne podstiče preuzimanje rizika koje prelazi nivo prihvatljivog rizika za kreditnu instituciju;
- 2) je skladu sa opštom strategijom, ciljevima, vrijednostima i dugoročnim interesima kreditne institucije i mjerama za sprječavanje sukoba interesa;
- 3) podstiče sposobnost kreditne institucije da održi ili poveća iznos svog kapitala; i
- 4) omogućava efikasan okvir za mjerenje uspješnosti, usklađivanje sa rizičnim profilom i vezu između uspješnosti i nagrađivanja zaposlenih;
- 5) je u skladu sa dugoročnim interesima akcionara kreditne institucije.

(2) Smatra se da se politikom primanja podstiče preuzimanje rizika koje prelazi nivo prihvatljivog rizika za kreditnu instituciju iz stava 1 tačka 1 ovog člana, ako:

- 1) postoji neadekvatan odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja; ili
- 2) primanja zaposlenih u slučaju prestanka ugovornog odnosa sa kreditnom institucijom ne odražavaju ukupne rezultate rada zaposlenih, odnosno ne uzimaju u obzir postupanje zaposlenih suprotno propisima ili internim aktima kreditne institucije.

(3) Kreditna institucija je dužna da politikom primanja obuhvati:

- 1) ciljeve uspješnosti za kreditnu instituciju, poslovna područja i zaposlene;
- 2) metode mjerenja uspješnosti, uključujući kriterijume uspješnosti za kontrolne funkcije, organizacione jedinice i zaposlene;
- 3) sve vrste primanja, uključujući strukturu varijabilnih primanja;
- 4) instrumente u kojima se mogu isplatiti varijabilna primanja, uključujući i potencijalni sukob interesa do kojeg bi moglo doći zbog isplate dijela varijabilnih primanja u instrumentima;
- 5) mjere za smanjenje varijabilnih primanja; i
- 6) okvir primanja za lice koje u ime i za račun kreditne institucije zaključuje ugovore i preduzima pravne radnje, kako bi se obezbijedilo da se izvršenim primanjima ne podstiče prekomjerno preuzimanje rizika ili obmanjujuća prodaja proizvoda te kreditne institucije.

(4) Kreditna institucija je dužna da utvrdi okolnosti i situacije u kojima može doći do potencijalnog sukoba interesa u vezi sa politikom primanja, posebno u odnosu na isplatu varijabilnih primanja u instrumentima i preduzme mjere za njegovo sprečavanje, uključujući naročito:

- 1) da kriterijume za utvrđivanje i dodjelu primanja utvrđuje na način koji se zasniva na internom sistemu izvještavanja i odgovarajućim kontrolama; i
- 2) postupanje u skladu sa propisima kojima se uređuje tržište kapitala, a naročito sa odredbama o zabrani trgovanja na osnovu povlašćenih informacija i zabrani manipulisanja tržištem.

(5) Kreditna institucija je dužna da upozna zaposlene sa odredbama politike primanja i procedurama za njeno sprovođenje.

Kriterijumi za određivanje fiksnih i varijabilnih primanja

Član 14

Kreditna institucija je dužna da u politici primanja utvrdi kriterijume za određivanje fiksnih i varijabilnih primanja, tako da:

- 1) fiksna primanja prvenstveno odražavaju odgovarajuće iskustvo i odgovornosti koje proizilaze iz opisa poslova radnog mjesta zaposlenog,
- 2) varijabilna primanja odražavaju uspješnost zaposlenih koja je u okviru nivoa prihvatljivog rizika za kreditnu instituciju, i koja prelaze standardna očekivanja u izvršavanju poslova tog radnog mjesta.

Fiksna primanja

Član 15

(1) Fiksnim primanjama smatraju se primanja koja:

- 1) su zasnovana na unaprijed utvrđenim kriterijumima;
- 2) odražavaju nivo odgovarajućeg iskustva, dužine radnog staža zaposlenih u skladu sa zakonom i druge kriterijume utvrđene internim aktima kreditne institucije;
- 3) su transparentna u slučaju dodjele pojedinačnom zaposlenom;
- 4) se isplaćuju na kontinuiranoj osnovi tokom perioda koji je povezan sa pozicijom, odnosno radnim mjestom zaposlenih u organizacionoj strukturi, ovlašćenjima i odgovornostima koji proizilaze iz te pozicije;
- 5) su stalna, i do čije izmjene dolazi zbog izmjene propisa o radu ili ugovora o radu;
- 6) se ne mogu smanjiti, privremeno obustaviti u cjelini ili djelimično, osim u skladu sa propisima o radu i drugim propisima;
- 7) ne podstiču preuzimanje rizika;
- 8) ne zavise isključivo od uspješnosti; i
- 9) ne zavise od donošenja diskrecione odluke.

(2) Fiksnim primanjama smatraju se i sljedeće vrste primanja:

- 1) dodatna primanja koja većina zaposlenih može da dobije na osnovu unaprijed utvrđenih kriterijuma, uključujući polise osiguranja zaposlenih, putne troškove i slična primanja;
- 2) koja se isplaćuju zaposlenim koji su upućeni na rad u inostranstvo u vezi sa troškovima života i plaćanjem poreza;
- 3) kojima se povećava fiksno primanje zaposlenom koji je upućen na rad u inostranstvo na ime razlike u visini primanja koja bi ostvarivao za slične poslove u Crnoj Gori ako se taj iznos:
 - isplaćuje drugim zaposlenim u sličnim okolnostima;
 - isplaćuje radi usklađivanja sa visinom primanja na relevantnom tržištu; i
 - zasniva na unaprijed utvrđenim kriterijumima.

Dodatna primanja

Član 16

(1) Dodatnim primanjima, u smislu ove odluke, smatraju se dodatne i pomoćne isplate ili druga primanja, koja mogu biti dio fiksnih ili varijabilnih primanja.

(2) Kada kreditna institucija odredi dodatno primanje kao fiksno, dužna je da na odgovarajući način dokumentuje razloge za određivanje dodatnog primanja kao fiksno ako:

- 1) se isplaćuju zaposlenima;
- 2) bi odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja prelazio dozvoljeni odnos iz člana 22 st. 5 i 6 ove odluke; i
- 3) se ne isplaćuju na osnovu kriterijuma za procjenu uspješnosti.

(3) Dodatna primanja koja se isplaćuju zaposlenom na osnovu njegove pozicije, odnosno radnog mjesta u kreditnoj instituciji i njegovih ovlaštenja i odgovornosti, mogu se rasporediti kao fiksna primanja, ako pored uslova iz člana 15 ove odluke ispunjavaju i sljedeće uslove:

- 1) isplaćuju se do nastanka značajnijih promjena u vezi sa pozicijom zaposlenog ili njegovim radnim mjestom, odnosno ovlaštenjima i odgovornostima;
- 2) iznos dodatnih primanja zavisi isključivo od ovlaštenja i odgovornosti; i
- 3) zaposleni na istoj poziciji, radnom mjestu, ovlaštenjima i odgovornostima imaju pravo na ista dodatna primanja.

Varijabilna primanja

Član 17

(1) Varijabilna primanja su primanja koja zavise od uspješnosti zaposlenih, organizacione jedinice, kreditne institucije ili od drugih ugovorenih kriterijuma.

(2) Varijabilnim primanjima iz stava 1 ovog člana, smatraju se i: otpremnina koja prelazi iznos utvrđen zakonom, diskrecione penzijske pogodnosti iz člana 41 ove odluke, bonusi za zadržavanje zaposlenih, kompenzacija ili izvršavanje druge ugovorne obaveze zaposlenog po osnovu prestanka radnog odnosa od strane novog poslodavca prema prethodnom poslodavcu u skladu sa zakonom, dugoročni planovi podsticaja i svi drugi oblici primanja koji ne predstavljaju fiksna primanja.

(3) Za dodjelu varijabilnih primanja, uključujući i dugoročne planove podsticaja, koja se zasnivaju na proteklom periodu procjene od najmanje godinu dana, a zavise i od budućeg perioda procjene, kreditna institucija je dužna da:

- 1) odredi dodatne kriterijume uspješnosti koje je zaposleni dužan da ispunji nakon dodjele varijabilnih primanja kako bi ostvario pravo na njihovu isplatu;
- 2) procijeni da li su uslovi za isplatu varijabilnih primanja ispunjeni;
- 3) primijeni malus, uključujući smanjenje varijabilnih primanja do 100%, ako dodatni kriterijumi uspješnosti iz tačke 1 ovog stava nijesu ispunjeni;
- 4) odredi da se period odlaganja primanja završava najranije godinu dana po isteku posljednjeg perioda procjene; i
- 5) za potrebe određivanja odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja uzme u obzir ukupni iznos dodijeljenih varijabilnih primanja, uključujući dugoročne planove podsticaja, u poslovnoj godini za koju se ta varijabilna primanja dodjeljuju.

(4) U slučaju kada se nagrađivanje zaposlenih, uključujući dugoročni plan podsticaja, zasniva isključivo na uslovima buduće uspješnosti, varijabilna primanja dodjeljuju se nakon ispunjenja uslova iz stava 3 tač. 1 i 2 ovog člana.

(5) Pri utvrđivanju odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja, primanja iz stava 4 ovog člana, uključuju se u poslovnu godinu koja prethodi njihovoj dodjeli, a vrijednost varijabilnih primanja koji će se dodijeliti u instrumentima određuje se prema njihovoj tržišnoj cijeni ili fer vrijednosti koja je utvrđena u trenutku odobravanja potencijalnog plana za isplatu varijabilnih primanja..

Otpremnina

Član 18

(1) Otpremnina je isplata u vezi sa prestankom radnog odnosa zaposlenog u skladu sa zakonom kojim se uređuju rad i radni odnosi, kolektivnim ugovorom i drugim propisom kojim se uređuju radni odnosi.

(2) Pod otpremninom, u smislu ove odluke, smatra se i isplata u slučajevima kada kreditna institucija:

- 1) otkaže ugovor o radu sa zaposlenim zbog značajnih teškoća u poslovanju kreditne institucije;

- 2) otkaže ugovor o radu sa zaposlenim, zbog značajnog smanjenja aktivnosti kreditne institucije ili u slučaju kada kreditna institucija prenese određene aktivnosti na drugo društvo, bez preuzimanja tog zaposlenog; i
 - 3) sa zaposlenim zaključi vansudsko poravnanje, uključujući i sporazum zaposlenog i kreditne institucije o prestanku radnog odnosa
- (3) Značajne teškoće u poslovanju kreditne institucije, iz stava 2 tačka 1 ovog člana, postoje kada:
- 1) kreditna institucija primi vanrednu javnu finansijsku pomoć ili se nalazi u fazi rane intervencije ili su joj naložene mjere sanacije;
 - 2) se nad kreditnom institucijom sprovodi postupak dobrovoljne likvidacije; i
 - 3) kreditna institucija prodaje određeno područje poslovanja ili smanjuje obim poslovnih aktivnosti zbog značajnih gubitaka u poslovanju.
- (4) Kreditna institucija je dužna da pri određivanju iznosa otpremnine uzme u obzir uspješnost zaposlenog tokom određenog perioda i primijeni na odgovarajući način i odredbu o smanjenju varijabilnih primanja iz člana 37 ove odluke.
- (5) Kreditna institucija je dužna da sa zaposlenim ugovori da se otpremnina neće isplatiti ako:
- 1) kao član upravnog ili nadzornog odbora kreditne institucije više ne ispunjava uslove za članstvo u tim organima propisane Zakonom;
 - 2) je učestvovao u aktivnostima koje su rezultirale značajnim gubicima za kreditnu instituciju ili je bio odgovoran za te aktivnosti; i
 - 3) je namjerno ili iz krajnje nepažnje, postupio suprotno internim pravilima, politikama ili procedurama.
- (6) Sljedeće vrste otpremnine ne smatraju se varijabilnim primanjama zaposlenih u smislu ove odluke:
- 1) otpremnina u iznosu koji ne prelazi iznos utvrđen zakonom kojim se uređuju radni odnosi;
 - 2) otpremnina u iznosu koji je utvrđen kolektivnim ugovorom ili internim aktom i koji ne zavisi od donošenja diskrecione odluke;
 - 3) naknada štete po osnovu neisplaćene otpremnine koja se isplaćuje na osnovu pravosnažne sudske odluke;
 - 4) primanje koji se isplaćuje u slučaju prestanka radnog odnosa na osnovu ugovorne odredbe o zabrani konkurencije, a za vrijeme trajanja zabrane, u visini koja ne prelazi iznos fiksnih primanja koji bi za to vrijeme bili isplaćeni da je zaposleni bio u radnom odnosu u kreditnoj instituciji; i
 - 5) naknada štete zbog raskida ugovora o radu na osnovu pravosnažne sudske odluke.

Bonusi za zadržavanje zaposlenih

Član 19

- (1) Bonusi za zadržavanje zaposlenih su varijabilna primanja koja se dodjeljuju da bi zaposleni ostao u radnom odnosu u kreditnoj instituciji tokom unaprijed određenog perioda ili perioda koji je odrediv nastupanjem utvrđenih okolnosti, pri čemu se ne zasnivaju na ocjeni uspješnosti.
- (2) Kreditna institucija može da koristiti bonuse iz stava 1 ovog člana i tokom postupka restrukturiranja i sanacije kreditne institucije.
- (3) Ako kreditna institucija dodjeljuje bonuse za zadržavanje zaposlenih, dužna je da primijeni odredbe ove odluke o varijabilnim primanjama, uključujući isplatu, odlaganje, dodjelu varijabilnih primanja u instrumentima, zadržavanje i smanjenje varijabilnih primanja (malus i povraćaj primanja), osim u dijelu koji se odnosi na usklađivanje varijabilnih primanja sa rizičnim profilom kreditne institucije pri mjerenju uspješnosti, a prije njihove dodjele.
- (4) Bonusi za zadržavanje zaposlenih ne mogu se isplatiti kao zamjena za primanja zasnovana na ocjeni uspješnosti.
- (5) Bonusi za zadržavanje zaposlenih dodjeljuju se po isteku perioda iz stava 1 ovog člana.
- (6) Za potrebe određivanja odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja uzima se u obzir iznos bonusa za zadržavanje zaposlenih za svaku godinu tokom perioda iz stava 1 ovog člana i taj se odnos računa primjenom principa pravilnog vremenskog razgraničavanja.

Garantovana varijabilna primanja

Član 20

(1) Garantovana varijabilna primanja su varijabilna primanja koja se mogu dodijeliti pri zapošljavanju novih zaposlenih, i to samo za prvu godinu rada tih zaposlenih i pod uslovom da kreditna institucija ima adekvatan kapital, uzimajući u obzir regulatorni kapital, zahtjev za kombinovani bafer, kao i rezultat procjene adekvatnosti internog kapitala.

(2) Garantovana varijabilna primanja mogu se dodijeliti u gotovom novcu ili u instrumentima.

(3) Ugovorna odredba kojom se kreditna institucija obavezuje da isplati zaposlenom određeni iznos varijabilnih primanja, nezavisno od uspjehnosti, isključivo pod uslovom održavanja ugovornog odnosa do određenog datuma, smatra se garantovanjem isplate određenog iznosa varijabilnih primanja.

(4) Kreditna institucija može da dodijeli garantovana varijabilna primanja istom zaposlenom samo jednom, s tim da se ovo ograničenje primjenjuje i kada tom zaposlenom isto ili drugo društvo u grupi koja je obuhvaćena prudencijalnom konsolidacijom ponudi novi ugovor.

(5) Na garantovana varijabilna primanja ne primjenjuju se odredbe ove odluke o malusu i povraćaju primanja, i ne uključuju se u računanje odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja za prvi period procjene, a ukupni iznos garantovanih varijabilnih primanja kreditna institucija može da isplati u novcu, bez odlaganja.

Kompenzacija ili otkup iz prethodnih ugovora o radu

Član 21

(1) Ako kreditna institucija sa zaposlenim ugovara primanja na ime kompenzacije ili otkupa ugovorne obaveze iz ugovora o radu sa prethodnim poslodavcem, kreditna institucija je dužna da ta primanja uskladi sa svojim dugoročnim interesima i uzme u obzir uslove iz člana 20 stav 1 ove odluke.

(2) Na primanja po osnovu kompenzacije ili otkupa ugovorne obaveze iz stava 1 ovog člana, na odgovarajući način primjenjuju se odredbe o varijabilnim primanjima utvrđene ovom odlukom o odlaganju, zadržavanju, isplati u instrumentima i povraćaju primanja.

Odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja

Član 22

(1) Kreditna institucija je dužna da politikom primanja odredi maksimalni odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja.

(2) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi dovoljno visoko učešće fiksnog dijela u ukupnim primanjima zaposlenih tako da omogućava fleksibilno sprovođenje politike varijabilnih primanja, uključujući i mogućnost neisplaćivanja varijabilnog dijela primanja.

(3) Maksimalan odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja zaposlenog određuje se kao odnos između varijabilnog dijela primanja koji se može maksimalno dodijeliti za određeni period procjene i fiksnog dijela primanja za isti period procjene.

(4) Pri određivanju adekvatnog odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja zaposlenih kreditna institucija je dužna da uzme u obzir:

- 1) mjerenja uspjehnosti i s tim u vezi usklađivanje varijabilnih primanja sa rizicima iz člana 31 ove odluke;
- 2) dužinu perioda odlaganja primanja i perioda zadržavanja primanja;
- 3) vrstu, obim i složenost poslova kreditne institucije;
- 4) vrste rizika kojima je kreditna institucija izložena;
- 5) kategoriju kojoj zaposleni pripada;
- 6) poziciju zaposlenih u organizacionoj strukturi i njihova ovlašćenja i odgovornosti; i
- 7) druge okolnosti za koje kreditna institucija procijeni da su od značaja za određivanje adekvatnog odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja.

(5) Odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja određuje se nezavisno od bilo kojeg potencijalnog smanjenja varijabilnih primanja iz člana 37 ove odluke ili promjena u cijeni instrumenta u kojem se varijabilno primanje može isplatiti.

(6) Kreditna institucija može da odredi različite odnose između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja za različite organizacione jedinice, kontrolne funkcije i različite kategorije zaposlenih, a u izuzetnim i opravdanim slučajevima i za pojedinačne zaposlene u okviru iste kategorije.

(7) Kreditna institucija je dužna da odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja pojedinog zaposlenog odredi tako da iznos varijabilnog dijela ne prelazi 100% fiksnog dijela ukupnih primanja, ako ovom odlukom za pojedine kategorije zaposlenih nije utvrđen strožiji odnos varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja.

(8) Ostvareni odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja računa se kao zbir svih varijabilnih primanja koji su dodijeljeni za posljednji period procjene, podijeljen sa zbirom fiksnih primanja koji su dodijeljeni za isti period, a u slučaju kad se ocjena uspješnosti odnosi na višegodišnji period procjene, kreditna institucija može da maksimalni iznos primanja koji se dodjeljuje na kraju perioda procjene podijeli sa brojem godina za koje se uspješnost mjeri.

(9) Primanjima dodijeljenim na osnovu višegodišnjeg perioda procjene, u smislu stava 8 ovog člana, smatraju se primanja dodijeljena na osnovu procjene uspješnosti koja se ne vrši svake godine.

Primanja zaposlenih u kontrolnim funkcijama

Član 23

(1) Varijabilna primanja zaposlenih koji obavljaju poslove kontrolnih funkcija zavise od postignutih rezultata te kontrolne funkcije, nezavisno od uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu.

(2) Primanja zaposlenog koji obavlja poslove kontrolnih funkcija utvrđuju se na sljedeći način:

- 1) fiksna primanja ne mogu biti manja od dvije trećine ukupnih primanja tog zaposlenog; i
- 2) ukupna godišnja fiksna primanja tog zaposlenog ne mogu biti manja od dvogodišnjeg prosjeka ukupnih godišnjih fiksnih primanja zaposlenih u istoj grupi primanja ili zaposlenih koji obavljaju poslove uporedivog obima, složenosti i odgovornosti.

(3) Grupom primanja iz stava 2 tačka 2 ovog člana smatra se raspon od najnižeg do najvišeg iznosa primanja u određenoj grupi zaposlenih.

(4) Odredba stava 2 ovog člana primjenjuje se i na člana upravnog odbora, kao i na člana višeg rukovodstva koji je istovremeno i lice odgovorno za rad kontrolne funkcije.

(5) Kriterijumi za procjenu uspješnosti zaposlenih u kontrolnim funkcijama mogu biti koeficijent osnovnog kapitala, pokazatelj nekvalitetnih kredita, pokazatelj naplate nekvalitetnih kredita, nalazi revizije i drugi slični kriterijumi, a djelimično se mogu zasnivati i na uspješnosti kreditne institucije kao cjeline.

Primanja članova nadzornog odbora

Član 24

(1) Članu nadzornog odbora isplaćuju se naknade za učešće u radu i prisustvovanje sjednicama tog organa, uključujući pripadajuće troškove, kao fiksna primanja.

(2) Kreditna institucija može članu nadzornog odbora dodijeliti i isplatiti varijabilna primanja, primjerena rizičnom profilu kreditne institucije, kao i ovlašćenjima i odgovornostima članova nadzornog odbora, poslovima i ostvarenim ciljevima povezanim sa njihovim funkcijama.

(3) Ako varijabilna primanja dodjeljuje u instrumentima, kreditna institucija treba da preduzme odgovarajuće mjere za sprječavanje sukoba interesa članova nadzornog odbora, uključujući utvrđivanje trajanja perioda zadržavanja primanja do kraja njihovog mandata.

Zaštita od rizika smanjenja ili gubitka varijabilnih primanja

Član 25

(1) Kreditna institucija je dužna da obaveže zaposlene da ne mogu da sprovode aktivnosti zaštite od rizika smanjenja varijabilnih primanja uključujući odložena primanja i isplaćena, a za koja je ugovoreno zadržavanje primanja, odnosno da ugovaraju osiguranje od gubitka varijabilnih primanja ili osiguranje od nepovoljnog ishoda preuzetih rizika u svom poslovanju.

(2) Zaštita od rizika smanjenja varijabilnih primanja u smislu stava 1 ovog člana postoji ako zaposleni:

- 1) zaključi ugovor kojim se druga ugovorna strana obavezuje da će izvrši direktna ili indirektna plaćanja zaposlenom, koja su povezana sa iznosima ili odgovaraju iznosima za koje varijabilna primanja budu smanjena; ili
- 2) kupuje ili posjeduje derivate kojima je svrha da se omogući zaštita od gubitaka povezanih sa finansijskim instrumentima koje je primio kao dio varijabilnih primanja.

(3) Smatra se da se zaposleni osigurao od gubitka varijabilnog primanja ako zaključi ugovor o osiguranju koji mu omogućava primanja po osnovu nastanka osiguranog slučaja.

(4) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i održava efikasne mehanizme radi sprječavanja zaštite iz stava 1 ovog člana, koje naročito obuhvataju izjave zaposlenih da neće sprovoditi aktivnosti zaštite od rizika smanjenja varijabilnih primanja, ni ugovarati osiguranja od gubitka varijabilnih primanja ili osiguranja od nepovoljnog ishoda preuzetih rizika u svom poslovanju.

Odnos varijabilnih primanja i kapitala

Član 26

(1) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da ukupna varijabilna primanja zaposlenih ne ograničavaju njenu sposobnost da održava ili poveća iznos kapitala, uzimajući u obzir ukupan regulatorni kapital, a naročito redovni osnovni kapital i zahtjev za kombinovanim baferom iz člana 165 Zakona i ograničenja raspodjele iz člana 167 Zakona, kao i rezultate postupka procjene adekvatnosti internog kapitala.

(2) U varijabilna primanja iz stava 1 ovog člana uključuju se varijabilna primanja koja se mogu dodijeliti za određenu godinu i varijabilna primanja koji će u toj godini biti isplaćena ili će u toj godini biti prenesena prava iz instrumenata.

(3) Kreditna institucija je dužna da uticaj varijabilnih primanja na odgovarajući način uključi u svoje planove kapitala i likvidnost, kao i u postupak procjene adekvatnosti internog kapitala.

(4) Kreditna institucija kod koje je ugrožena adekvatnost kapitala, dužna je da:

- 1) smanji maksimalni iznos varijabilnih primanja, uključujući mogućnost neisplaćivanja;
- 2) primijeni odredbe o malusu; i
- 3) ne vrši isplate iz neto dobiti za tu godinu, a po potrebi, ni iz neto dobiti za sljedeće godine.

(5) Ako kreditna institucija preduzima mjere iz stava 4 ovog člana za određenu godinu, varijabilna primanja ne može da nadoknadi u sljedećim godinama.

Izbjegavanje odredbi o primanjima

Član 27

(1) Kreditna institucija ne može da isplaćuje varijabilna primanja na način da izbjegava primjenu politika i procedura za isplatu varijabilnih primanja utvrđenih u skladu sa ovom odlukom, uključujući dogovore između kreditne institucije i trećih lica u slučaju kada zaposleni ima finansijski interes u tim licima (u daljem tekstu: izbjegavanje odredbi o primanjima).

(2) Smatra se da postoji izbjegavanje odredbi o primanjima naročito ako:

- 1) se varijabilna primanja, osim garantovanih varijabilnih primanja, dodjeljuju ili stižu iako ne odražavaju uspješnost zaposlenog, organizacione jedinice ili kreditne institucije ili nijesu adekvatno usklađena sa rizičnim profilom (ex ante ili ex post prilagođavanje), odnosno nijesu adekvatna finansijskom stanju kreditne institucije;

- 2) zaposleni primi uplate od kreditne institucije ili društva obuhvaćenog prudencijalnom konsolidacijom koje nijesu obuhvaćene primanjima u smislu ove odluke, ali koja predstavljaju primanja koja podstiču na preuzimanje rizika u poslovanju i izbjegavaju odredbe o primanjima;
- 3) se fiksna primanja dodjeljuju kao fiksni broj instrumenata;
- 4) se često pregovara o usklađivanju iznosa fiksnih primanja, čime se ta primanja nastoje uskladiti sa uspjehom zaposlenog;
- 5) se dodatna primanja dodjeljuju u iznosu koji nije opravdan u datim okolnostima;
- 6) se primanje zaposlenom isplaćuje radi odlaska u prijevremenu penziju, iako ta isplata ima karakter otpremnine isplaćene radi prijevremenog raskida ugovora o radu ili zaposleni ostane u radnom odnosu u kreditnoj instituciji i nakon isplate; i
- 7) se zaposlenom dodjeljuju primanja u instrumentima ili se omogući da kupi instrumente koji se ne vrednuju po tržišnoj vrijednosti ili fer vrijednosti u slučaju instrumenata koji se ne kotiraju na berzi, i kada se dodatna primljena vrijednost ne računa u iznos varijabilnog primanja.

(3) Izbjegavanje odredbi o primanjima postoji i kada kreditna institucija, koja u određenoj godini smanji ili restrukturira varijabilna primanja (na primjer zbog mjera za oporavak i sanaciju ili dr.), pruži kompenzaciju zaposlenima na ime tog smanjenja odnosno restrukturiranja u narednim godinama, kroz druga plaćanja, instrumente ili metode.

Kriterijumi za utvrđivanje zaposlenih koji imaju značajan uticaj na rizičan profil kreditne institucije

Član 28

(1) Smatra se da zaposleni imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije, ako je ispunjen neki od sljedećih kvalitativnih kriterijuma:

- 1) lice je član nadzornog odbora;
- 2) zaposleni je član upravnog odbora;
- 3) zaposleni je član višeg rukovodstva kreditne institucije;
- 4) zaposleni je odgovoran za rad pojedine kontrolne funkcije;
- 5) zaposleni je odgovoran za upravljanje rizicima u okviru organizacione jedinice kojoj u rasporedu internog kapitala kreditne institucije pripada najmanje 2% tog kapitala (u daljem tekstu: značajna poslovna jedinica);
- 6) zaposleni rukovodi značajnom poslovnom jedinicom;
- 7) zaposleni ima rukovodeću funkciju u jednoj od kontrolnih funkcija iz tačke 4 ovog stava ili u značajnoj poslovnoj jedinici i direktno odgovara zaposlenom iz tač. 4 ili 5 ovog stava;
- 8) zaposleni rukovodi dijelom značajne poslovne jedinice i odgovara zaposlenom koji rukovodi tom značajnom poslovnom jedinicom;
- 9) zaposleni koji rukovodi organizacionom jedinicom odgovornom za pravna pitanja, finansiranje, uključujući i izradu finansijskog plana, ljudske resurse, politiku primanja, informacionu tehnologiju ili ekonomsku analizu;
- 10) zaposleni je odgovoran ili je član tijela odgovornog za upravljanje pojedinim rizicima, osim kreditnim rizikom i tržišnim rizikom;
- 11) u odnosu na izloženost kreditnom riziku u nominalnom iznosu po transakciji koji predstavlja 0,5% redovnog osnovnog kapitala i iznosi najmanje 500.000 EUR, zaposleni:
 - je odgovoran za iniciranje novih usluga, odnosno proizvoda kreditiranja ili njihovo strukturiranje, koji mogu dovesti do takve izloženosti riziku;
 - ima ovlašćenja da donosi odluku o takvoj izloženosti kreditnom riziku ili da je odobri; ili
 - član je tijela koji ima ovlašćenje da donosi odluke u vezi sa aktivnostima iz al. 1 ili 2 ove tačke;
- 12) zaposleni ima ovlašćenje da donese ili da odobri odluku o transakcijama iz knjige trgovanja koje zajedno ispunjavaju jedan od sljedećih pragova:
 - ako se koristi standardizovani pristup, zahtjev za regulatornim kapitalom za tržišne rizike koji čini 0,5% redovnog osnovnog kapitala te kreditne institucije ili više;
 - ako je, za regulatorne svrhe, odobren pristup zasnovan na internom modelu, 5% internog VaR-a (engl. Value at Risk) limita kreditne institucije za izloženost iz knjige trgovanja pri jednostranom intervalu povjerenja od 99% ili više;
- 13) zaposleni je član tijela koje ima ovlašćenja iz tačke 12 ovog stava;
- 14) zaposleni rukovodi zaposlenima koji imaju pojedinačna ovlašćenja da zaključuju transakcije u ime kreditne institucije i ako je ispunjen neki od sljedećih uslova:

- zbir tih ovlaštenja jednak je pragu ili prelazi prag iz tačke 11 al. 1 i 2, ili tačke 12 alineja 1 ovog stava;
 - ako je za regulatorne svrhe, u skladu sa odlukom kojom se reguliše adekvatnost kapitala kreditnih institucija odobren pristup zasnovan na internom modelu, a ovlaštenja iznose 5% internog VaR limita za izloženosti iz knjige trgovanja pri jednostranom intervalu povjerenja od 99% ili više, a ako kreditna institucija ne izračunava VaR na nivou tog zaposlenog, VaR limiti svih zaposlenih u nadležnosti tog zaposlenog se sabiraju;
- 15) zaposleni ima ovlaštenja da donosi ili je član tijela koje ima ovlaštenja da donosi odluke o odobravanju ili zabrani uvođenja novih proizvoda;
- 16) zaposleni kojem je odgovoran zaposleni koji ispunjava jedan od kriterijuma iz tač. 1 do 15 ovog stava.

(2) Smatra se da zaposleni imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije, ako je ispunjen neki od sljedećih kvantitativnih kriterijuma:

- 1) zaposlenom su dodijeljena ukupna primanja u iznosu od 35.000 EUR ili više u prethodnoj poslovnoj godini;
- 2) zaposleni se nalazi među 3% zaposlenih, zaokruženo na prvi sljedeći cijeli broj, kojima su dodijeljena najveća ukupna primanja u prethodnoj poslovnoj godini;
- 3) zaposlenom su u prethodnoj poslovnoj godini dodijeljena ukupna primanja koja su jednaka ili veća od iznosa najnižih ukupnih primanja dodijeljenih u toj poslovnoj godini članu višeg rukovodstva ili ispunjavaju neki od kriterijuma iz stava 1 tač. 1, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 14 i 15 ovog člana.

(3) Kreditna institucija je dužna da na zahtjev Centralne banke obrazloži način na koji je utvrdila zaposlene primjenom kvalitativnih i kvantitativnih kriterijuma iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i da dostavi svu relevantnu dokumentaciju.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije, nema zaposleni koji:

- 1) radi i ima ovlaštenja u organizacionoj jedinici koja nije značajna poslovna jedinica; i
- 2) obavljanjem aktivnosti ne utiče značajno na rizični profil značajne poslovne jedinice.

(5) Pri utvrđivanju postojanja značajnog uticaja iz stava 4 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija polazi od objektivnih kriterijuma kojima se uzimaju u obzir svi relevantni pokazatelji rizika i poslovni rezultati koje kreditna institucija primjenjuje na upravljanje rizicima kojima je izložena u svom poslovanju, kao i ovlaštenja zaposlenih ili kategorije zaposlenih i njihov uticaj na rizični profil kreditne institucije u poređenju sa uticajem aktivnosti zaposlenih utvrđenih kriterijumima iz stava 1 ovog člana.

(6) Za potrebe određivanja zaposlenih sa značajnim uticajem na rizični profil kreditne institucije na početku tekuće poslovne godine na osnovu kvantitativnih kriterijuma iz stava 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da uzme u obzir ukupna novčana primanja, kao i primanja u stvarima i pravima, dodijeljena zaposlenom u prethodnoj poslovnoj godini, nezavisno od vremena njihove isplate.

Ponovno utvrđivanje zaposlenih koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije

Član 29

(1) Kreditna institucija je dužna da jednom godišnje sprovodi i na adekvatan način dokumentuje postupak ponovnog utvrđivanja zaposlenih koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije u skladu sa kvalitativnim i kvantitativnim kriterijumima iz člana 28 ove odluke.

(2) Dokumentovanje postupka iz stava 1 ovog člana naročito obuhvata:

- 1) razloge za ponovno utvrđivanje zaposlenih i obim primjene;
- 2) metod korišćen za procjenu rizika koji proizilaze iz odgovarajuće strategije kreditne institucije i aktivnosti kreditne institucije;
- 3) metod procjene zaposlenih kreditne institucije, zavisnih društava koja su obuhvaćena prudencijalnom konsolidacijom i filijala kreditne institucije, uključujući i filijale koje se nalaze u trećim zemljama;
- 4) ovlaštenja i odgovornosti različitih tijela i funkcija kreditne institucije uključenih u izradu, nadzor, kontrolu i primjenu postupka ponovnog utvrđivanja zaposlenih;
- 5) rezultate ponovnog utvrđivanja, uključujući broj zaposlenih, broj zaposlenih koji su prvi put određeni kao zaposleni koji imaju značajan uticaj na rizičan profil kreditne institucije, poslovne

odgovornosti, aktivnosti i organizacionu jedinicu u kojima zaposleni rade, lične podatke zaposlenih; i

- 6) obrazloženje za zaposlene za koje je u skladu sa članom 28 stav 4 ove odluke utvrdila da nemaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije.

(3) Kreditna institucija je dužna da periodično tokom godine, provjerava ispunjenost uslova za utvrđivanje eventualno novih zaposlenih koji imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije, najmanje u dijelu kvalitativnih kriterijuma iz člana 28 stav 1 ove odluke, s tim što se zaposleni koji su na osnovu tih kriterijuma utvrđeni da imaju značajan uticaj na rizični profil kreditne institucije tokom perioda od najmanje tri mjeseca u jednoj poslovnoj godini smatraju zaposlenima za tu poslovnu godinu.

Postupak utvrđivanja zaposlenih na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi

Član 30

(1) Kreditna institucija koja je matično društvo u grupi kreditnih institucija u Crnoj Gori dužna je da obezbijedi da se na konsolidovanoj osnovi utvrde zaposleni koji imaju značajan uticaj na rizični profil grupe primjenom kriterijuma iz člana 28 ove odluke i na osnovu informacija na konsolidovanoj osnovi.

(2) Matična kreditna institucija iz stava 1 ovog člana dužna je da obezbijedi da sva zavisna društva obuhvaćena prudencijalnom konsolidacijom, uključujući zavisna društva koja nijesu kreditne institucije, kao i zavisna lica sa sjedištem u trećim zemljama:

- 1) sprovode politiku primanja grupe i aktivno učestvuju u postupku utvrđivanja zaposlenih na nivou grupe; i
- 2) dostavljaju podatke potrebne za utvrđivanje svih zaposlenih na nivou grupe.

(3) Matična kreditna institucija iz stava 1 ovog člana, sprovodi postupak utvrđivanja zaposlenih za zavisna društva koja nijesu kreditne institucije i na pojedinačnoj osnovi, a na osnovu informacija koje joj dostavljaju ta zavisna društva.

(4) Kreditna institucija koja nije značajna kreditna institucija, a uključena je u postupak utvrđivanja zaposlenih na konsolidovanoj osnovi, može postupak utvrđivanja zaposlenih na pojedinačnoj osnovi prenijeti na matičnu kreditnu instituciju iz stava 1 ovog člana.

Usklađivanje varijabilnih primanja sa rizicima

Član 31

(1) Kreditna institucija usklađuje varijabilna primanja postojećim i budućim rizicima (ex ante i ex post prilagođavanja) kako bi uspostavila ravnotežu između podsticanja za preuzimanje rizika i upravljanje rizikom.

(2) Kreditna institucija sprovodi usklađivanje varijabilnih primanja sa rizicima prilikom:

- 1) mjerenja uspješnosti;
- 2) dodjele varijabilnih primanja; i
- 3) isplate varijabilnih primanja.

(3) Za usklađivanje varijabilnih primanja iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da odredi odgovarajuće kriterijume za procjenu uspješnosti, uzimajući u obzir strategiju, rizični profil i sklonost preuzimanju rizika, kao i rezultate izvršenog poređenja sa sličnim kreditnim institucijama.

(4) Ako kreditna institucija kriterijume iz stava 3 ovog člana određuje procjenom, dužna je da:

- 1) odredi parametre na kojima se ta procjena zasniva;
- 2) dokumentuje postupak usklađivanja varijabilnih primanja sa rizicima;
- 3) uključi u taj postupak kontrolne funkcije;
- 4) preduzme mjere za sprječavanje potencijalnog konflikta interesa;
- 5) sprovede odgovarajuće provjere i prilagođavanja u okviru grupe zaposlenih iz iste organizacione jedinice i kontrolne funkcije; i

- 6) odobri procjenu koja je izvršena od strane kontrolne funkcije, ili je odobri na odgovarajućem hijerarhijskom nivou iznad funkcije koja vrši procjenu (npr. odboru za primanja, upravnom odboru ili nadzornom odboru).

(5) Kreditna institucija usklađuje vremenski okvir mjerenja uspješnosti i rizika sa poslovnim ciklusom kreditne institucije u višegodišnjem vremenskom periodu.

(6) Kreditna institucija treba da definiše period procjene i period isplate primanja u odgovarajućem trajanju, razlikujući primanja koje treba unaprijed isplatiti od primanja koje treba isplatiti nakon perioda odlaganja i perioda zadržavanja, uzimajući u obzir poslovnu aktivnost i pozicije kategorije zaposlenih.

Kriterijumi za usklađivanje varijabilnih primanja sa rizicima

Član 32

Kriterijumi za usklađivanje varijabilnih primanja sa rizičnim profilom obuhvataju pokazatelje koje kreditna institucija koristi za potrebe upravljanja rizicima, uzimajući metode koje primijenjuje u postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) i procjeni adekvatnosti likvidnosti (ILAAP), kao i informacije o postupanju u skladu sa propisima i internim aktima i rezultate i nalaze interne revizije.

Kriterijumi za procjenu uspješnosti u vezi sa varijabilnim primanjima

Član 33

(1) Kreditna institucija je dužna da odredi odgovarajuće kriterijume za procjenu uspješnosti za zaposlenog, organizacionu jedinicu i kreditnu instituciju, kojima se ne podstiče prekomjerno preuzimanje rizika ili obmanjujuća prodaja proizvoda te kreditne institucije.

(2) Kvantitativni kriterijumi za procjenu uspješnosti mogu biti:

- 1) pokazatelji kapitala, likvidnosti i dobiti prilagođeni riziku;
- 2) pokazatelji kapitala koji se zasnivaju na podacima iz finansijskih izvještaja;
- 3) podaci o rizicima iz postupka procjene adekvatnosti internog kapitala;
- 4) budžet pojedinih organizacionih jedinica, uključujući pravne poslove i funkciju upravljanja ljudskim resursima; i
- 5) drugi slični pokazatelji.

(3) Kvantitativni kriterijumi koji se odnose na operativne uspješnosti (npr. neto dobit, ukupni prihod, produktivnost, troškovi) ili tržišne pokazatelje kao što su cijena akcija i povrat na kapital, po pravilu se ne mogu koristiti kao jedini kvantitativni kriterijumi za procjenu uspješnosti.

(4) Kvalitativni kriterijumi za procjenu uspješnosti mogu biti:

- 1) ostvarivanje strateških ciljeva;
- 2) zadovoljstvo klijenata;
- 3) pridržavanje politike upravljanja rizicima;
- 4) usklađenost sa propisima i internim aktima;
- 5) liderstvo;
- 6) timski rad;
- 7) kreativnost;
- 8) motivacija i saradnja sa drugim poslovnim jedinicama, kontrolnim i korporativnim funkcijama; i
- 9) drugi slični kriterijumi.

Mjerenje i ocjena uspješnosti

Član 34

(1) Kreditna institucija je dužna da prilagodi mjerenje uspješnosti svim vrstama rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena uzimajući u obzir troškove potrebnog kapitala i potrebne likvidnosti, a ako se izloženost riziku ne može izmjeriti (npr. u slučaju reputacionog ili operativnog rizika) kreditna institucija je dužna da procjenu rizika zasniva na indikatorima rizika, kapitalnim zahtjevima ili analizi scenarija ili drugim odgovarajućim indikatorima.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da pravi razliku između uticaja materijalnih posljedica rizika na kreditnu instituciju, organizacione jedinice i na njene zaposlene.

(3) Ako varijabilna primanja zavise od uspješnosti, kreditna institucija je dužna da ukupan iznos varijabilnih primanja zaposlenih zasniva na kombinaciji ocjene uspješnosti pojedinog zaposlenog, uzimajući u obzir kvantitativne i kvalitativne kriterijume i odgovarajuće organizacione jedinice, kao i na ukupnim rezultatima kreditne institucije.

(4) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da ocjena uspješnosti iz stava 3 ovog člana obuhvata višegodišnji vremenski period kako bi obezbijedila da se postupak ocjenjivanja uspješnosti zasniva na dugoročnoj uspješnosti i da se plaćanje varijabilnih primanja odvija u periodu koji uzima u obzir poslovni ciklus kreditne institucije i sve rizike kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Dodjela varijabilnih primanja

Član 35

(1) Kreditna institucija je dužna da utvrdi maksimalan iznos varijabilnih primanja za period za koji se varijabilna primanja dodjeljuju.

(2) Varijabilna primanja se dodjeljuju po isteku perioda procjene, koji ne može biti kraći od godinu dana.

(3) Kreditna institucija je dužna da pri utvrđivanju maksimalnog iznosa varijabilnih primanja iz stava 1 ovog člana i dodjeljivanja varijabilnih primanja u okviru kreditne institucije uzme u obzir sve vrste rizika, očekivane i neočekivane gubitke kao i odnos između varijabilnih i fiksnih primanja, kriterijume za procjenu uspješnosti i rizika, finansijski položaj, uključujući adekvatnost kapitala i likvidnost.

(4) Pokazatelji uspješnosti iz stava 3 ovog člana, koje kreditna institucija uzima u obzir za potrebe određivanja maksimalnog iznosa varijabilnih primanja uključuju dugoročne pokazatelje uspješnosti i ostvarene rezultate poslovanja.

Isplata varijabilnih primanja

Član 36

(1) Kreditna institucija je dužna da prije isplate varijabilnih primanja ponovo izvrši procjenu uspješnosti kako bi prilagodila varijabilna primanja sa rizicima koje je utvrdila nakon dodjele varijabilnih primanja.

(2) Kreditna institucija ne može da isplati varijabilna primanja ili prenese prava iz instrumenata, uključujući odloženi dio primanja, ako takva primanja nijesu održiva i opravdana.

(3) U smislu stava 2 ovog člana, varijabilna primanja smatraju se održivim ako se njihovom isplatom ne ugrožava finansijsko stanje, sigurnost i stabilnost poslovanja kreditne institucije.

(4) Varijabilna primanja smatraju se opravdanim, u smislu stava 2 ovog člana, ako su zasnovana na uspješnosti kreditne institucije, poslovne jedinice i određenog zaposlenog.

Smanjenje varijabilnih primanja

Član 37

(1) Kreditna institucija je dužna da smanji ukupna varijabilna primanja, ako dođe do značajnog pogoršanja uspješnosti ili ostvarivanja gubitka, uzimajući u obzir :

- 1) smanjenje primanja u tekućoj poslovnoj godini;
- 2) smanjenje primanja koja su prethodno dodijeljena, ali koja su odložena i još uvijek nijesu isplaćena (primjenom odredbi o malusu); i
- 3) naknadno smanjenje primanja koja su prethodno dodijeljena i koja su već isplaćena (primjenom odredbi o povraćaju primanja).

(2) Varijabilna primanja se mogu smanjiti primjenom odredbi o malusu i povraćaju primanja i po tom osnovu mogu biti smanjena do 100%.

(3) Kreditna institucija je dužna da politikom primanja i ugovorom zaključenim sa zaposlenim, detaljno utvrdi uslove o primjeni malusa i povraćaju primanja, naročito u slučaju kada:

- 1) je zaposleni učestvovao u aktivnostima koje su kao rezultat imale značajne gubitke za kreditnu instituciju, ili je bio odgovoran za takve aktivnosti;
- 2) zaposleni nije ispunio propisane ili interno definisane standarde primjerenosti;
- 3) je utvrđeno nedozvoljeno ponašanje ili ozbiljna greška zaposlenog;
- 4) je kreditna institucija ili poslovna jedinica u kojoj je zaposleni raspoređen, naknadno pretrpjela značajno narušavanje finansijske uspješnosti;
- 5) u kreditnoj instituciji ili poslovnoj jedinici u kojoj je zaposleni raspoređen dođe do značajnog propusta u upravljanju rizicima;
- 6) je došlo do značajnog povećanja kapitalnih zahtjeva u kreditnoj instituciji; i
- 7) su izrečene supervizorske mjere, a postupci zaposlenog su doprinijeli izricanju tih mjera.

(4) Kretanje cijena akcija ili instrumenata povezanih sa akcijama ne može biti razlog za primjenu malusa i povraćaja primanja.

(5) Kreditna institucija ne može da izvrši *ex post* usklađivanje rizika sa ciljem povećanja inicijalno dodijeljenih varijabilnih primanja ili, u slučaju kada je malus ili povraćaj primanja već primijenjen, na povećanje prethodno smanjenih varijabilnih primanja.

(6) Kreditna institucija je dužna da odredi period za primjenu malusa i povraćaja primanja, a koji ne može biti kraći od perioda odlaganja i perioda zadržavanja.

(7) Povraćaj primanja se obavezno primjenjuje kada je zaposleni značajno doprinio smanjenom ili negativnom finansijskom rezultatu, kao i u slučajevima kada je šteta prouzrokovana namjerno ili krajnjom nepažnjom.

IV. DODATNI PRINCIPI I PRAVILA POLITIKE PRIMANJA ZA ZNAČAJNE KREDITNE INSTITUCIJE

Odlaganje varijabilnih primanja

Član 38

(1) Značajna kreditna institucija dužna je da odloži odgovarajući dio varijabilnog primanja na period koji se utvrđuje uzimajući u obzir:

- 1) poslovni ciklus i priroda poslova kreditne institucije;
- 2) očekivane promjene u poslovanju i uspješnosti kreditne institucije, kao i uticaj zaposlenih na te promjene;
- 3) rizike kojima su kreditna institucija i organizaciona jedinica izložene ili bi mogle biti izložene;
- 4) ovlašćenja i odgovornosti zaposlenih, kao i radnim zadacima koje oni obavljaju.

(2) Kreditna institucija iz stava 1 ovog člana, dužna je da odloži najmanje 40% varijabilnog dijela primanja, osim kada je iznos varijabilnog dijela primanja izrazito visok, u kom slučaju je ta kreditna institucija dužna da odloži najmanje 60% varijabilnog dijela primanja.

(3) Izuzetno visokim iznosom iz stava 2 ovog člana, smatra se iznos varijabilnog primanja jednak ili prelazi 150.000 EUR na godišnjoj osnovi ili varijabilnog primanja koji je na godišnjoj osnovi jednak ili prelazi 100% fiksnog primanja.

(4) Period odlaganja varijabilnog dijela primanja ne može da bude kraći od tri godine, odnosno pet godina za članove upravnog odbora i više rukovodstvo kreditne institucije.

(5) Odložena primanja se isplaćuju, odnosno prava iz instrumenata prenose u potpunosti na kraju perioda odlaganja ili u više navrata tokom perioda odlaganja primjenom principa pravilnog vremenskog razgraničavanja.

(6) Princip pravilnog vremenskog razgraničavanja pri isplati odloženih primanja iz stava 5 ovog člana, podrazumijeva da kod primanja koja se odlažu tokom određenog broja godina („n“ godina), počev od kraja

perioda procjene, isplate primanja na kraju svake godine od kraja perioda procjene čine odloženi iznos primanja pomnožen sa „1/n“.

(7) Značajna kreditna institucija prvi odloženi dio primanja isplaćuje najmanje godinu dana nakon početka perioda odlaganja.

Dodjela varijabilnih primanja u instrumentima

Član 39

(1) Značajna kreditna institucija dužna je da dio varijabilnog primanja, koji ne može biti manji od 50%, uključujući odloženi i neodloženi dio, isplati u obliku instrumenata.

(2) Dio varijabilnog dijela primanja koji se u skladu sa stavom 1 ovog člana isplaćuje u obliku instrumenata, određuje se u skladu sa pozicijom i odgovornostima pojedinog zaposlenog, iznosom varijabilnih primanja tog zaposlenog i nivoom rizika koju taj zaposleni može da preuzme prilikom obavljanja svojih ovlaštenja.

(3) Značajna kreditna institucija može za dodjelu varijabilnih primanja da koristi sljedeće instrumente:

- 1) obične akcije kreditne institucije;
- 2) instrumente povezani sa običnim akcijama kreditne institucije koji imaju ugovorenu klauzulu kojom se najveća moguća vrijednost instrumenta ograničava na vrijednost na dan dodjele primanja;
- 3) obične akcije kreditne institucije koja je direktno ili indirektno nadređena kreditnoj instituciji na koju se primjenjuju odredbe ove odluke;
- 4) instrumente u vezi sa običnim akcijama kreditne institucije iz tačke 3 ovog stava, koji imaju ugovorenu klauzulu kojom se najveća moguća vrijednost instrumenta ograničava na vrijednost tog instrumenta na dan dodjele primanja; i
- 5) drugi instrumenti koji adekvatno odražavaju kreditni kvalitet kreditne institucije i adekvatni su za dodjelu varijabilnih primanja.

(4) Vrste instrumenata iz stava 3 ovog člana i postupci smanjenja, odnosno povećanja vrijednosti i konverzija tih instrumenata, bliže se uređuju smjernicama koje su date u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(5) Značajna kreditna institucija može za dodjelu varijabilnih primanja da koristi instrumente iz stava 3 tač. 3 i 4 ovog člana, samo ako upravljanje kapitalom na nivou grupe kreditnih institucija u kojoj je kreditna institucija član onemogućava ili znatno otežava korišćenje instrumenata koje je emitovala ta kreditna institucija.

(6) Vrijednost instrumenata određuje se prema njihovoj tržišnoj ili fer vrijednosti na dan dodjele tih instrumenata i ta vrijednost predstavlja osnov za utvrđivanje početnog broja instrumenata i eventualno naknadno smanjenje broja instrumenata ili njihove vrijednosti.

(7) Značajna kreditna institucija ne može zaposlenom da isplati iznos varijabilnog primanja po osnovu dividende ili kamate na instrument prije nego mu prenese prava iz tog instrumenta.

Zadržavanje varijabilnih primanja koja se dodjeljuju u instrumentima

Član 40

(1) Značajna kreditna institucija je dužna da politikom primanja utvrdi zadržavanje odloženih i neodloženih varijabilnih primanja koja se dodjeljuju u instrumentima, vodeći računa da motivacija zaposlenih bude u skladu sa dugoročnim interesima kreditne institucije.

(2) Pri određivanju perioda zadržavanja iz stava 1 ovog člana, značajna kreditna institucija je dužna da uzme u obzir ukupno trajanje perioda odlaganja i planirani period zadržavanja, uticaj zaposlenih na rizični profil kreditne institucije, kao i dužinu poslovnog ciklusa koji je relevantan za te zaposlene.

(3) Period zadržavanja iz stava 2 ovog člana ne može biti kraći od šest mjeseci od prenosa prava iz instrumenata za svaki odloženi dio primanja, odnosno godinu dana za članove upravnog odbora i višeg rukovodstva kreditne institucije.

(4) Do isteka perioda odlaganja i perioda zadržavanja varijabilnih primanja u instrumentima zaposleni ne mogu da prodaju ili na drugi način raspolazu tim instrumentima.

Diskrecione penzijske pogodnosti

Član 41

(1) Diskrecione penzijske pogodnosti, u smislu ove odluke, su penzijske pogodnosti koje kreditna institucija daje zaposlenom na diskrecionoj osnovi, kao dio varijabilnih primanja, i koje ne uključuju obračunate doprinose koje kreditna institucija obračunava i uplaćuje za zaposlenog u skladu sa zakonom.

(2) Značajna kreditna institucija je dužna da uskladi isplatu diskrecionih penzijskih pogodnosti sa strategijom, ciljevima, vrijednostima i dugoročnim interesima kreditne institucije.

(3) U slučaju prestanka radnog odnosa zaposlenog koji ne odlazi u penziju, značajna kreditna institucija je dužna da pretvori iznos diskrecionih penzijskih pogodnosti u instrumente.

(4) U slučaju iz stava 3 ovog člana, značajna kreditna institucija ne može zaposlenom da prenese prava iz instrumenata prije isteka perioda od pet godina, računajući od dana kada je zaposlenom prestao radni odnos u kreditnoj instituciji.

(5) U slučaju prestanka radnog odnosa zbog odlaska zaposlenog u penziju, značajna kreditna institucija je dužna da iznos diskrecionih penzijskih pogodnosti isplati zaposlenom u obliku instrumenata uz uslov petogodišnjeg perioda zadržavanja primanja.

Primjena pravila o varijabilnim primanjima u značajnoj kreditnoj instituciji

Član 42

(1) Odredbe čl. 39 do 41 ove odluke primjenjuju se na zaposlene čija varijabilna primanja na godišnjoj osnovi prelaze:

- 1) iznos od 30.000 EUR; i
- 2) 30% fiksnih primanja na godišnjoj osnovi.

(2) Značajna kreditna institucija može politikom primanja da utvrdi niže iznose od iznosa iz stava 1 ovog člana.

V. PRIMANJA U SLUČAJU VANREDNE JAVNE FINANSIJSKE POMOĆI

Primanja u slučaju vanredne javne finansijske pomoći

Član 43

(1) Ako je primila vanrednu javnu finansijsku pomoć, u skladu sa propisom kojim se uređuju pravila o državnoj pomoći za podsticajne mjere u korist banaka u kontekstu finansijske krize, kreditna institucija je dužna da procijeni uticaj varijabilnih primanja na:

- 1) održavanje adekvatnog nivoa kapitala;
- 2) blagovremeni povraćaj primljenih sredstava; i
- 3) ciljeve iz plana restrukturiranja pripremljenog u skladu sa pravilima o državnoj pomoći.

(2) Ako se procjenom utvrdi da varijabilna primanja imaju negativan uticaj na zahtjeve iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da ograniči učešće varijabilnih primanja u neto dobiti kreditne institucije.

(3) Centralna banka može kreditnoj instituciji koja je primila vanrednu javnu finansijsku pomoć iz stava 1 ovog člana, da naloži ograničenje varijabilnih primanja u skladu sa Zakonom.

VI. JAVNO OBJAVLJIVANJE I IZVJEŠTAVANJE CENTRALNE BANKE

Javno objavljivanje informacija u vezi sa politikom primanja

Član 44

Kreditna institucija je dužna da javno objavi informacije u vezi sa politikom primanja na način i u rokovima utvrđenim propisom Centralne banke kojim se uređuje javno objavljivanje podataka od strane kreditne institucije.

Dokumentacija u vezi sa primanjima

Član 45

(1) Kreditna institucija je dužna da u vezi sa primanjima zaposlenih posjeduje naročito sljedeću dokumentaciju:

- 1) politiku primanja i procedure za njeno sprovođenje;
- 2) odluke nadzornog odbora i upravnog odbora koje se donose u vezi sa primanjima zaposlenih u skladu sa odredbama ove odluke;
- 3) rezultate mjerenja uspješnosti pri utvrđivanju varijabilnih primanja za zaposlene, i
- 4) postupke određivanja maksimalnog iznosa varijabilnih primanja koji se dodjeljuju zaposlenima za određeni period procjene, uključujući određivanje maksimalnog odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih primanja iz člana 22 ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da na zahtjev Centralne banke obrazloži i dostavi relevantnu dokumentaciju o načinu na koji je sprovela:

- 1) raspoređivanje dodatnog primanja kao fiksnog primanja iz člana 16 ove odluke;
- 2) isplatu otpremnine, adekvatnost dodijeljenog iznosa i kriterijume koji su primijenjeni za određivanje tog iznosa u smislu člana 18 ove odluke;
- 3) dodjelu bonusa za zadržavanje određenih zaposlenih u smislu člana 19 ove odluke;
- 4) postupak usklađivanja varijabilnih primanja sa rizicima iz člana 31 ove odluke; i
- 5) druge aktivnosti kojima se dokazuje da su politika i praksa primanja u skladu sa efikasnim upravljanjem rizicima.

Način izvještavanja Centralne banke o primanjima

Član 46

(1) Kreditna institucija je dužna da izvještava Centralnu banku u vezi sa primanjima zaposlenih čija ukupna visina u poslovnoj godini iznosi ili prelazi iznos od 50.000 EUR, i to o:

- 1) broju tih zaposlenih;
- 2) opisu radnih mjesta i odgovornostima tih zaposlenih;
- 3) organizacionim jedinicama u kojima su ti zaposleni raspoređeni; i
- 4) iznosu ukupnih primanja tih zaposlenih i to: fiksna primanja, varijabilna primanja u gotovom novcu, instrumente, diskrecione penzijske pogodnosti i druga primanja.

(2) Podaci o primanjima koja iznose ili prelaze iznos od 50.000 EUR iz stava 1 ovog člana, dostavljaju se Centralnoj banci iskazani po grupama primanja koja se uvećavaju do 25.000 EUR od maksimalnog iznosa prethodne grupe.

(3) Primanjima u poslovnoj godini iz stava 1 ovog člana smatraju se varijabilna primanja dodijeljena za tu godinu nezavisno od toga kada su isplaćena fiksna primanja za tu godinu.

(4) Kreditna institucija je dužna da dostavlja izvještaj iz stava 1 ovog člana jednom godišnje, u skladu sa odlukom kojom se uređuju izvještaji koji kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci.

VII. ZAVRŠNA ODREDBA

Stupanje na snagu

Član 47

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-5/2020

Podgorica, 28. decembar 2020.god

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

SMJERNICE

za utvrđivanje instrumenata za dodjelu varijabilnih primanja i za smanjenje vrijednosti, povećanje vrijednosti i konverziju tih instrumenata

I. Vrste instrumenata

1. Instrumenti iz člana 39 stav 3 tačka 5 ove odluke, koje značajne kreditne institucije mogu da koriste za dodjelu varijabilnih primanja su:

- 1) instrumenti dodatnog osnovnog kapitala, ako imaju karakteristike iz tač. 2 i 3 ovih smjernica i tač. 17 i 21 podtačka 3 ovih smjernica;
- 2) instrumenti dopunskog kapitala, ako imaju karakteristike iz tač. 2 i 4 ovih smjernica, i tač. 9 do 22 ovih smjernica;
- 3) instrumenti koji se mogu u potpunosti konvertovati u instrumente redovnog osnovnog kapitala ili čija se vrijednost može smanjiti, a koji nijesu instrumenti dodatnog osnovnog kapitala ni instrumenti dopunskog kapitala (u daljem tekstu: drugi instrumenti) u slučajevima iz tač. 5 do 8 ovih smjernica, ako te kategorije imaju karakteristike iz tačke 2 i tač. 9 do 22 ovih smjernica.

2. Instrumenti iz tačke 1 ovih smjernica treba da imaju sljedeće karakteristike:

- 1) instrumenti nijesu obezbijeđeni ili nijesu predmet garancije koje poboljšava podređeni status potraživanja imaoca;
- 2) ako se u skladu sa aktom kojim se uređuje instrument može izvršiti konvertovanje instrumenta, taj instrument može se koristiti za dodjelu varijabilnih primanja samo ako je stopa ili raspon konvertovanja određen na nivou kojim se obezbjeđuje da vrijednost instrumenta, u koji se prvobitno dodijeljen instrument konvertuje, nije veća od tog prvobitno dodijeljenog instrumenta u trenutku njegove dodjele kao varijabilnog primanja;
- 3) aktom kojim se uređuju konvertibilni instrumenti koji se primjenjuju samo za potrebe varijabilnih primanja obezbjeđuje se da vrijednost instrumenta, u koji se prvobitno dodijeljen instrument konvertuje u trenutku konvertovanja nije veća od vrijednosti tog prvobitno dodijeljenog instrumenta;
- 4) aktom kojim se uređuje instrument obezbjeđuje se da se sve raspodjele vrše najmanje jednom godišnje i to imaocu instrumenta;
- 5) cijena instrumenata određuje se u visini njihove vrijednosti u trenutku dodjele instrumenta, u skladu sa važećim računovodstvenim standardom, uzimajući u obzir kreditni rejting kreditne institucije utvrđen nezavisnom procjenom;
- 6) aktom kojim se uređuju instrumenti koji su emitovani samo za potrebe varijabilnih primanja uređeno je da se vrednovanje sprovodi u skladu sa računovodstvenim standardom u slučaju da se instrument otkupljuje, da se nad njim izvršava opcija kupovine, da se ponovno kupuje ili konvertuje.

II. Instrumenti dodatnog osnovnog kapitala

3. Pored karakteristika iz tačke 2 ovih smjernica, instrumenti dodatnog osnovnog kapitala iz tačke 1 podtačka 1 ovih smjernica, treba da imaju i sljedeće karakteristike:

- 1) aktom kojim se uređuje instrument bliže je određen događaj iz člana 42 stav 1 tačka 14 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) događaj iz podtačke 1 ove tačke nastaje ako stopa redovnog osnovnog kapitala institucije koja emituje instrument iz člana 101 stav 1 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala padne ispod:
 - 7 %; ili
 - nivoa koji je veći od 7 %, a koji kreditna institucija odredi i bliže utvrdi aktom kojim se uređuje instrument;
- 3) imaju jednu od sljedećih karakteristika:
 - instrumenti se emituju samo za dodjelu varijabilnih primanja, a aktom kojim se uređuje instrument obezbijeđeno je da se sve raspodjele plaćaju po stopi koja je u skladu sa tržišnim stopama za slične instrumente koje izdaje kreditna institucija ili institucija uporedive prirode, veličine, složenosti i kreditnog rejtinga i koja u trenutku dodjele primanja iznosi najviše 8 procentnih poena iznad prosječne godišnje stope promjene u harmonizovanim indeksima

potrošačkih cijena koje objavljuje MONSTAT, a ako se instrumenti dodjeljuju zaposlenim koji najveći dio svojih profesionalnih aktivnosti obavljaju van Crne Gore, kreditna institucije može da koristi indeks potrošačkih cijena koji se izrađuje za drugu državu;

- u trenutku dodjele instrumenata kao varijabilnih primanja, najmanje 60% instrumenata u emisiji bilo je emitovano za druge potrebe, i ne drži ih nijedan od sljedećih subjekata ni sa njima povezano društvo:
 - a) kreditna institucija ili njena zavisna društva,
 - b) matično društvo kreditne institucije ili njena zavisna društva,
 - c) matični finansijski holding ili njegova zavisna društva,
 - d) mješoviti holding ili njegova zavisna društva,
 - e) mješoviti finansijski holding ili njegova zavisna društva.

III. Instrumenti dopunskog kapitala

4. Pored karakteristika iz tačke 2 ovih smjernica, instrumenti dopunskog kapitala iz tačke 1 podtačka 2 ovih smjernica, treba da imaju sljedeće karakteristike:

- 1) u trenutku dodjele instrumenata kao varijabilnih primanja preostali period prije dospjeća instrumenata jednak je ili duži od zbira perioda odlaganja i perioda zadržavanja koji se primjenjuju na varijabilna primanja;
- 2) aktom kojim se uređuje instrument utvrđeno je da u slučaju nastanka događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, privremeno ili trajno smanji vrijednost glavnice instrumenta ili da se instrument konvertuje u instrumente redovnog osnovnog kapitala;
- 3) događaj iz podtačke 2 ove tačke nastaje ako stopa redovnog osnovnog kapitala institucije koja emituje instrument iz člana 101 stav 1 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala padne ispod:
 - 7 %; ili
 - nivoa koji je veći od 7 %, a koju kreditna institucija odredi i bliže utvrdi aktom kojim se uređuje instrument;
- 4) ima jednu od karakteristika iz tačke 3 podtačka 3 ovih smjernica.

IV. Drugi instrumenti

5. Drugi instrumenti iz tačke 1 podtačka 3 ovih smjernica, mogu da se koriste za dodjelu varijabilnih primanja iz čl. 39 i 40 ove odluke, ako pored karakteristika iz tačke 2 ovih smjernica imaju i sljedeće karakteristike:

- 1) karakteristike iz tačke 6 ovih smjernica;
- 2) povezani su sa instrumentom dodatnog osnovnog kapitala ili instrumentom dopunskog kapitala i imaju karakteristike iz tačke 7 ovih smjernica;
- 3) povezani su sa instrumentom koji bi bio instrument dodatnog osnovnog kapitala ili instrument dopunskog kapitala da ga nije emitovalo matično društvo kreditne institucije koje ne podliježe superviziji na konsolidovanoj osnovi u skladu sa Zakonom i u skladu je sa tačkom 8 ovih smjernica.

6. Drugi instrumenti treba da imaju i sljedeće karakteristike:

- 1) emituju se direktno ili preko subjekta koji je uključen u prudencijalnu konsolidaciju grupe u skladu sa Zakonom, pod uslovom da promjena kreditnog rejtinga emitenta tog instrumenta može dovesti do slične promjene kreditnog rejtinga kreditne institucije koja druge instrumente koristi za dodjelu varijabilnih primanja;
- 2) aktom kojim se uređuju drugi instrumenti nije dato imaocu instrumenta pravo da prije planiranog roka izvrši raspodjelu ili isplatu glavnice, osim u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije;
- 3) u trenutku dodjele drugih instrumenata kao varijabilnih primanja, preostali period prije dospjeća tih instrumenata jednak je ili duži od zbira perioda odlaganja i perioda zadržavanja koji se primjenjuju na dodjelu tih instrumenata;
- 4) aktom kojim se uređuje instrument obezbijeđeno je u slučaju nastanka događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica trajno ili privremeno smanjenje vrijednosti glavnice instrumenta ili njegovo konvertovanje u instrumente redovnog osnovnog kapitala;
- 5) događaj iz podtačke 4 ove tačke nastaje ako stopa redovnog osnovnog kapitala institucije koja emituje instrument iz člana 101 stav 1 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala padne ispod:
 - 7%; ili
 - nivoa koji je veći od 7%, a koji kreditna institucija odredi i bliže utvrdi aktom kojim se uređuje instrument;
- 6) imaju karakteristike iz tačke 3 podtačka 3 ovih smjernica.

7. Drugi instrumenti iz tačke 5 podtačka 2 ovih smjernica imaju i sljedeće karakteristike:

- 1) ispunjavaju uslove iz tačke 6 podtač. 1 do 5 ovih smjernica;
- 2) povezani su sa instrumentom dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala preko subjekta koji je uključen u prudencijalnu konsolidaciju grupe u skladu sa Zakonom (u daljem tekstu: referentni instrument);
- 3) referentni instrument ispunjava uslove iz tačke 6 podtač. 3 i 6 ovih smjernica u trenutku dodjele instrumenata kao varijabilnog primanja;
- 4) vrijednost drugog instrumenta povezana je sa referentnim instrumentom na način da u bilo kojem trenutku njegova vrijednost nije veća od vrijednosti referentnog instrumenta;
- 5) vrijednost svih raspodjela izvršenih nakon sticanja drugog instrumenta povezana je sa referentnim instrumentom na način da u bilo kojem trenutku izvršene raspodjele nijesu veće od vrijednosti svih izvršenih raspodjela u okviru referentnog instrumenta;
- 6) aktom kojim se uređuju drugi instrumenti utvrđeno je da, ako se nad referentnim instrumentom izvršava opcija kupovine, ako se on konvertuje, ponovno kupuje ili otkupljuje tokom perioda odlaganja ili zadržavanja, drugi instrumenti povezuju se sa referentnim instrumentom jednake vrijednosti koji ispunjava uslove iz tač. 5 do 8 ovih smjernica tako da se ukupna vrijednost drugih instrumenata ne povećava.

8. Drugi instrumenti iz tačke 5 podtačka 3 ovih smjernica odgovarajući su ako:

- 1) je Centralna banka utvrdila da kreditna institucija koja emituje instrument sa kojim su povezani drugi instrumenti podliježe superviziji na konsolidovanoj osnovi nadležnog organa u trećoj zemlji koja je ekvivalentna superviziji utvrđenoj Zakonom;
- 2) drugi instrumenti imaju karakteristike iz tačke 7 podtačka 1 i podtač. 3 do 6 ovih smjernica.

V. Postupci smanjenja vrijednosti, povećanja vrijednosti i konverzije

9. U smislu tačke 4 podtačka 2 i tačke 6 podtačke 4 ovih smjernica, instrumenti dopunskog kapitala i drugi instrumenti moraju biti u skladu sa postupcima i vremenskim okvirom iz tač. 10 do 22 ovih smjernica za izračunavanje stope redovnog osnovnog kapitala i iznosa čiju je vrijednost potrebno smanjiti, povećati ili ih je potrebno konvertovati. Akt kojim se uređuju instrumenti dodatnog osnovnog kapitala mora biti u skladu sa postupcima iz tačke 17 i tačke 21 podtačka 3 ovih smjernica u dijelu koji se odnosi na iznos čiju je vrijednost potrebno smanjiti, povećati ili ih je potrebno konvertovati.

10. Ako se aktom kojima se uređuju instrumenti dopunskog kapitala i drugi instrumenti zahtijeva njihova konverzija u instrumente redovnog osnovnog kapitala po nastanku događaja koji je pokretač, te odredbe treba da sadrže:

- 1) stopu konverzije i ograničenje dozvoljenog iznosa za konverziju; i/ili
- 2) raspon u okviru kojeg će se instrumenti konvertovati u instrumente redovnog osnovnog kapitala.

11. Ako je aktom kojim se uređuju instrumenti utvrđeno da se po nastanku događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, smanji vrijednost njihove glavnice, smanjenjem vrijednosti trajno ili privremeno umanjuje se sljedeće:

- 1) potraživanje imaoca instrumenta u slučaju stečaja ili likvidacije institucije;
- 2) iznos koji je potrebno platiti u slučaju izvršenja opcije kupovine ili otkupa instrumenta; i
- 3) raspodjela po instrumentu.

12. Sve raspodjele koje se izvršavaju nakon smanjenja vrijednosti instrumenta zasnivaju se na umanjenom iznosu glavnice.

13. Smanjenjem vrijednosti ili konverzijom instrumenta, u skladu sa primjenljivim računovodstvenim okvirom, nastaju stavke koje ispunjavaju uslove za stavke redovnog osnovnog kapitala.

14. Ako kreditna institucija utvrdi da je stopa redovnog osnovnog kapitala ispod nivoa određenog za pokretanje konverzije ili smanjenje vrijednosti instrumenta, nadležni organ kreditne institucije bez odlaganja utvrđuje da je nastao događaj iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica i nastaje neopoziva obaveza smanjenja vrijednosti ili konverzije instrumenta.

15. Ukupni iznos instrumenata čiju je vrijednost potrebno smanjiti ili konvertovati po nastanku događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, ne može biti manji od manjeg od sljedeća dva iznosa:

- 1) iznosa koji je potreban da bi stopa redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije ponovo u cjelosti dostigla nivo koji je u aktom kojim se uređuje instrument određen kao događaj koji je pokretač;
- 2) ukupne glavnice instrumenta.

16. Po nastanku događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, kreditna institucije je dužna da :

- 1) obavijesti zaposlene kojima su dodijeljeni instrumenti kao varijabilna primanja i lica koja drže navedene instrumente;
- 2) smanji vrijednost glavnice instrumenata ili konvertuje instrumente u instrumente redovnog osnovnog kapitala u najkraćem mogućem roku, koji ne može biti duži od 30 dana, u skladu sa tač. 9 do 15 i tač. 17 do 22 ovih smjernica.

17. Ako instrumenti dodatnog osnovnog kapitala, instrumenti dopunskog kapitala i drugi instrumenti uključuju jednak nivo događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, vrijednost glavnice se smanjuje ili konvertuje na proporcionalnoj osnovi za sve imaoce tih instrumenata koji se primjenjuju za potrebe varijabilnih primanja.

18. Iznos instrumenta čiju je vrijednost potrebno smanjiti ili konvertovati podliježe nezavisnoj procjeni, koja mora biti sprovedena u roku i na način koji kreditnoj instituciji ne stvara prepreke za smanjivanje vrijednosti ili konverzije instrumenta.

19. Kreditna institucija koja emituje instrumente koji se konvertuju u redovni osnovni kapital po nastanku događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, dužna je da obezbijedi da njen odobreni akcionarski kapital dovoljan za konverziju svih takvih instrumenata koji se konvertuju u akcije u slučaju nastanka tog događaja. Kreditna institucija je dužna da ima prethodno odobrenje za emisiju instrumenata redovnog osnovnog kapitala u koje bi se ti instrumenti konvertovali po nastanku navedenog događaja.

20. Kreditna institucija može da emituje instrumente koji se konvertuju u redovni osnovni kapital po nastanku događaja iz tačke 3 podtačka 1 ovih smjernica, ako je to predviđeno aktom o osnivanju kreditne institucije, statutom ili ugovorom o emisiji instrumenta.

21. Smanjenje vrijednosti instrumenta smatra se privremenim, ako instrument ima sljedeće karakteristike:

- 1) povećanje vrijednosti zasniva se na dobiti nakon što emitent instrumenta donese odluku kojom se potvrđuje konačna dobit;
- 2) sva povećanja vrijednosti instrumenta ili kuponske isplate na umanjeni iznos glavnice sprovode se uz diskreciono pravo kreditne institucije, podložno ograničenjima koja proizlaze podtač. 3, 4 i 5 ove tačke i kreditna institucija nije dužna da sprovede ili ubrza povećanje vrijednosti instrumenta pod specifičnim okolnostima;
- 3) povećanje vrijednosti sprovodi se na proporcionalnoj osnovi za instrumente dodatnog osnovnog kapitala, instrumente dopunskog kapitala i druge instrumente kojima je smanjena vrijednost, a koji se koriste za varijabilna primanja;
- 4) najveći iznos koji se može pripisati zbiru povećanja vrijednosti instrumenata dopunskog kapitala i drugih instrumenata zajedno sa kuponskom isplatom na umanjeni iznos glavnice jednak je dobiti kreditne institucije pomnoženoj sa iznosom dobijenim dijeljenjem sljedećih iznosa:
 - zbira nominalnog iznosa svih instrumenata dopunskog kapitala i drugih instrumenata te kreditne institucije na kojima je izvršeno smanjenje vrijednosti prije sprovođenja smanjenja vrijednosti;
 - zbira regulatornog kapitala i nominalnog iznosa drugih instrumenata koji se primjenjuju za potrebe varijabilnih primanja kreditne institucije; i
 - zbira svih iznosa povećanja vrijednosti i kuponskih isplata na umanjeni iznos glavnice tretira se kao isplata koja za posljedicu ima smanjenje redovnog osnovnog kapitala i podliježe, zajedno sa ostalim raspodjelama instrumenata redovnog osnovnog kapitala, ograničenjima u vezi sa najvećim iznosom za raspodjelu iz čl. 166 i 167 Zakona.

22. Za potrebe tačke 21 podtačka 4 ovih smjernica izračunavanje se vrši u trenutku sprovođenja povećanja vrijednosti.

1826.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list CG", br. 40/10, 46/10, 6/13 i 70/17) i člana 125 stav 9 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

O D L U K U O PLANOVIMA OPORAVKA KREDITNIH INSTITUCIJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom bliže se utvrđuje način i obim primjene zahtjeva koji se odnose na izradu planova oporavka kreditnih institucija, kao i sadržaj, način i rokovi za dostavljanje tih planova i izmjena sadržine planova oporavka nakon procjene planova oporavka koju vrši Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka).

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **opcije oporavka** su aktivnosti, sporazumi, mjere ili strategije kreditne institucije ili grupe obuhvaćene planom oporavka koje su predviđene za ponovno uspostavljanje finansijske stabilnosti u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja;
- 2) **situacije ozbiljnog finansijskog poremećaja** su situacije u kojima je ugrožena funkcija finansijskog posredovanja kreditne institucije do tačke njenog opstanka na tržištu, odnosno daljeg nesmetanog pružanja usluga za koje ima dozvolu, odnosno odobrenje, a može biti uzrokovana eksternim ili internim događajima;
- 3) **bitna promjena** je svaka promjena kojom bi se moglo uticati na sposobnost kreditne institucije da sprovede plan oporavka ili jednu ili više mogućnosti sadržanih u planu;
- 4) **ključne funkcije** su aktivnosti, usluge ili djelatnosti čije bi obustavljanje u jednoj ili više država vjerovatno dovelo do prekida usluga bitnih za realnu ekonomiju ili do poremećaja finansijske stabilnosti zbog veličine, tržišnog udjela, vanjske i unutrašnje međusobne povezanosti, složenosti ili prekograničnih aktivnosti institucije ili grupe s posebnim osvrtom na zamjenljivost tih aktivnosti, usluga ili djelatnosti;
- 5) **osnovne linije poslovanja** su poslovanje i pripadajuće usluge koje predstavljaju bitne izvore prihoda, dobiti ili vrijednosti franšize institucije ili grupe čiji sastavni dio je institucija;
- 6) **značajna prepreka** je svaki faktor koji može negativno da utiče na blagovremeno izvršenje opcije oporavka, a naročito pravni, operativni, poslovni, finansijski i reputacioni rizik, kao i svaki drugi rizik koji može da rezultira smanjenjem kreditnog rejtinga kreditne institucije;
- 7) **signali ranog upozorenja** (*eng. early warning signals*) su određene referentne vrijednosti (*eng. benchmarks*) koje su dio internog postupka upravljanja rizicima kreditne institucije ili grupe kreditnih institucija i koje se primjenjuju za nadziranje njenog finansijskog stanja;
- 8) **indikator plana oporavka** su kvalitativni ili kvantitativni pokazatelji utvrđeni od strane kreditne institucije sa ciljem identifikacije tačaka na kojima se mogu preduzeti odgovarajući postupci navedeni u planu oporavka, odnosno koji ako dostignu određeni nivo upućuju na to da odgovarajuće opcije oporavka mogu biti preduzete radi očuvanja ili ponovnog uspostavljanja održivog poslovanja i zadovoljavajućeg finansijskog položaja kreditne institucije;
- 9) **obrnuto testiranje otpornosti na stres** (*engl. reverse stress-testing*) je vrsta testiranja otpornosti na stres koje polazi od mogućeg rezultata skorašnjeg neispunjavanja obaveza (*engl. near-default*) i identifikuje okolnosti u kojima bi se to moglo dogoditi;
- 10) **značajna kreditna institucija** je kreditna institucija čiji prosječni iznos aktive na kraju prethodne tri poslovne godine iskazane u revidiranim finansijskim izvještajima prelazi iznos od 250.000 EUR;
- 11) **značajna filijala ili drugi subjekt** je filijala kreditne institucije odnosno drugi subjekt koji:

- značajno doprinosi dobiti kreditne institucije ili subjektima koji su obuhvaćeni planom oporavka, ili ima značajan udio u njihovoj imovini, obavezama i kapitalu,
- obavlja ključne privredne aktivnosti,
- izvršava značajnu operativnu funkciju, funkciju upravljanja rizicima ili upravljačku funkciju,
- snosi velike rizike koji bi u najlošijem scenariju mogli da ugroze održivost kreditne institucije ili grupe,
- se nije mogao prodati ili likvidirati jer bi to dovelo do velikog rizika za kreditnu instituciju ili grupu, ili
- važni su za finansijsku stabilnost u barem jednoj državi u kojoj imaju sjedište ili u kojoj posluju.

II. STRUKTURA PLANA OPORAVKA

Djelovi plana oporavka

Član 3

(1) Plan oporavka kreditne institucije treba da sadrži najmanje sljedeće dijelove:

- 1) kratak pregled (u daljem tekstu: rezime) ključnih elemenata plana i rezime ukupnog kapaciteta kreditne institucije za oporavak, sa sadržajem utvrđenim u članu 4 ove odluke;
- 2) informacije o upravljanju sa sadržajem utvrđenim u članu 5 ove odluke;
- 3) stratešku analizu, u skladu sa članom 15 ove odluke;
- 4) plan komunikacije i objavljivanja, u skladu sa članom 19 ove odluke;
- 5) analizu pripremljenih mjera sadržanih u planu oporavka, u skladu sa članom 20 ove odluke.

(2) Djelovi plana oporavka iz stava 1 ovog člana su odvojene, posebno označene i opisane cjeline plana.

Rezime ključnih elemenata plana

Član 4

Rezime ključnih elemenata plana oporavka iz člana 3 tačka 1 ove odluke treba da sadrži kratak pregled:

- 1) informacija o upravljanju, uključujući odabrane pokazatelje plana oporavka i utvrđene nivoe za razmatranje preduzimanja mjera iz plana oporavka;
- 2) strateške analize, uključujući pregled mogućnosti oporavka, identifikovane ključne funkcije i glavne linije poslovanja, uz navođenje scenarija sa mogućim preprekama i opcijama koje su adekvatne za oporavak u tim scenarijima;
- 3) svih bitnih promjena u kreditnoj instituciji, grupi kreditnih institucija ili planu oporavka, koje su nastupile nakon dostavljanja posljednjeg plana oporavka Centralnoj banci;
- 4) plana komunikacije i objavljivanja, uz opis na koji način kreditna institucija ima namjeru da rješava moguće negativne reakcije tržišta; i
- 5) pripremljenih mjera utvrđenih u planu oporavka.

Informacije o upravljanju

Član 5

Dio plana oporavka koji se odnosi na informacije o upravljanju sadrži detaljno objašnjenje kako je plan oporavka uključen u sistem korporativnog upravljanja i sistem upravljanja rizicima kreditne institucije, politike i procedure kojima se utvrđuje način izrade, ažuriranja i odobravanja plana oporavka i identifikovanje lica koja su u kreditnoj instituciji odgovorna za pripremu i sprovođenje plana oporavka, a naročito opis:

- 1) načina izrade i ažuriranja plana oporavka, a najmanje:
 - ulogu i funkcije lica odgovornih za pripremu, sprovođenje i ažuriranje pojedinih dijelova plana oporavka i plana u cjelini,
 - postupke u situacijama kada je potrebno izmijeniti plan oporavka zbog bitnih promjena koje utiču na kreditnu instituciju, grupu kojoj kreditna institucija pripada ili okruženje u kojem obavlja poslovanje,
 - način uključivanja plana oporavka u korporativno upravljanje i u cjelokupni sistem upravljanja rizicima kreditne institucije ili grupe kojoj pripada, naročito u odnosu na njen rizični profil, i povezanost plana oporavka sa testiranjem otpornosti na stres u postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP),

- preduzete mjere i zaključene sporazume na nivou grupe kojima se obezbjeđuje koordinacija i konzistentnost mjera oporavka grupe u cjelini i svakog zavisnog društva, ako se plan oporavka izrađuje za grupu kreditnih institucija;
- 2) politika i procedura kojima se uređuje odobrenje plana oporavka, uključujući informaciju o tome da li je plan oporavka ocijenio interni revizor, eksterni revizor, odnosno odbor za rizike i potvrdu da je plan oporavka odobrilo upravljačko tijelo koje je odgovorno za donošenje plana;
- 3) uslova i postupaka kojima se obezbjeđuje blagovremeno sprovođenje opcija oporavka, a najmanje:
 - detaljan opis indikatora iz člana 6 ove odluke,
 - opis postupka za donošenje odluke o sprovođenju određene opcije oporavka u situaciji ozbiljnog finansijskog poremećaja, kada pojedini indikatori dostignu definisanu vrijednost za preduzimanje mjera iz plana oporavka (uključujući ulogu i funkciju lica koja su uključena u taj postupak, opis njihovih odgovornosti, postupke koje je potrebno primijeniti i vrijeme i način obavješćavanja Centralne banke da su pokazatelji dostigli utvrđene vrijednosti;
- 4) usklađenosti plana oporavka sa okvirom za upravljanje rizicima u kreditnoj instituciji ili grupi, uključujući opis signala ranog upozorenja, koji se koriste za upravljanje rizicima u redovnom poslovanju i preduzimanje odgovarajućih aktivnosti u dijelu upravljanja rizicima, ako njihove vrijednosti mogu biti relevantne za obavješćavanje rukovodstva da bi indikatori plana oporavka mogli biti dostignuti;
- 5) sistema internog informisanja i izvješćavanja, uključujući dostupnost svih informacija potrebnih za pouzdano i blagovremeno donošenje odluka o primjeni opcije oporavka u situaciji ozbiljnog finansijskog poremećaja.

Indikatori plana oporavka

Član 6

(1) Kreditna institucija je dužna da planom oporavka utvrdi obavezne kategorije indikatora kojima se određuju potencijalne ranjivosti, slabosti ili ugroženosti različitih područja poslovanja, a najmanje:

- 1) indikatore kapitala;
- 2) indikatore likvidnosti;
- 3) indikatore profitabilnosti; i
- 4) indikatore kvaliteta aktive i rizični profil.

(2) Kategorije indikatora iz stava 1 ovog člana su obavezne i mogu se sastojati od niza specifičnih indikatora iz spiska indikatora navedenih u Tabeli 2 iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(3) Kreditna institucija treba da u plan oporavka, pored kategorija indikatora iz stava 1 ovog člana, uključi i tržišne indikatore (npr. promjena kursa, cijena akcija, smanjivanje kreditnog rejtinga ili kamata) i makroekonomske indikatore (npr. promjene bruto društvenog proizvoda ili kreditnog rejtinga države), osim ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno, obrazloži zbog čega ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja te kreditne institucije.

(4) Kreditna institucija je dužna da u plan oporavka uključi najmanje po jedan indikator iz svake obavezne kategorije navedene u stavu 1 ovog člana, i razmotri uključivanje i drugih specifičnih dodatnih indikatora datih u Tabeli 3 iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(5) Kreditna institucija mora prilikom utvrđivanja indikatora voditi računa da priroda i broj indikatora odgovara njenoj veličini, složenosti poslova, rizičnom profilu i sistemu indikatora koje koristi u procesu redovnog upravljanja rizicima.

(6) Indikatori plana oporavka koje kreditna institucija uključi u plan oporavka moraju biti kvantitativni i kvalitativni i jednostavni za praćenje, a propisani nivo svakog pojedinačnog indikatora mora biti viši od minimalno propisanog nivoa i dovoljno visok da može da obezbijedi razmatranje mjera iz plana oporavka prije povrede propisa kojima se uređuju ovi indikatori, odnosno mora biti utvrđen tako da kreditnoj instituciji omogući blagovremeno preduzimanje mjera oporavka.

(7) Indikatori plana oporavka kreditne institucije iz st. 1 i 3 ovog člana odnose se na finansijski položaj kreditne institucije, ako se radi o planu oporavka na pojedinačnoj osnovi, odnosno na finansijski položaj grupe kreditnih institucija, ako se radi o planu oporavka za grupu.

(8) Indikatori plana oporavka moraju biti usklađeni sa indikatorima koje kreditna institucija ili grupa koristi u upravljanju rizicima.

Indikatori kapitala

Član 7

(1) Kreditna institucija mora prilikom izbora indikatora kapitala uzeti u obzir indikatore koji će na blagovremen način ukazati na značajno postojeće ili moguće umanjeње kapitala i na povećanje finansijskog leveridža.

(2) Kreditna institucija je dužna da indikatore iz stava 1 ovog člana uključi u proces interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i postojeći sistem upravljanja rizicima.

(3) Nivo indikatora kapitala mora biti definisan u skladu sa rizičnim profilom kreditne institucije i vremenom potrebnim za aktiviranje opcija oporavka, uzimajući u obzir mogućnost oporavka tom opcijom i koliko se brzo kapitalna pozicija može promijeniti u zavisnosti od specifičnosti kreditne institucije.

(4) Prilikom utvrđivanja nivoa indikatora kapitala iz stava 3 ovog člana kreditna institucija mora da obezbijedi dovoljnu udaljenost od tačke neispunjavanja propisanih kapitalnih zahtjeva, uključujući minimum zahtjeva koji su propisani članom 134 Zakona o kreditnim institucijama (u daljem tekstu: Zakon), ne uzimajući pritom u obzir propisane zahtjeve za održavanje bafera kapitala.

Indikatori likvidnosti

Član 8

(1) Kreditna institucija je dužna da u okvir indikatora likvidnosti uključi najmanje:

- 1) minimalni koeficijent likvidnosti do 30 dana u EUR i ostalim konvertibilnim valutama ukupno;
- 2) minimalni koeficijent likvidnosti do 7 dana u EUR i ostalim konvertibilnim valutama ukupno;
- 3) koeficijent likvidnosne pokrivenosti – u svim valutama ukupno;
- 4) koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja;
- 5) zahtjeve za likvidnom pokrivenošću i stabilnim izvorima finansiranja iz člana 114 Zakona; i
- 6) trošak finansiranja na međubankarskom tržištu.

(2) Kreditna institucija je dužna da blagovremeno preduzima potrebne operative mjere kojima se obezbjeđuje da se planovi oporavka likvidnosti mogu odmah sprovesti, a takve operative mjere minimalno obuhvataju držanje kolaterala koji je odmah raspoloživ za obezbjeđenje kreditne podrške od strane Centralne banke, uključujući po potrebi i držanje kolaterala u valuti druge države prema kojoj kreditna institucija ima izloženost, ili držanje kolaterala u valuti druge države prema čijoj je valuti izložena.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da isključi neki od indikatora likvidnosti iz tog stava, ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno obrazloži zašto ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na njenu pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja.

(4) Indikatori likvidnosti kreditne institucije odnose se na kratkoročnu i dugoročnu likvidnost, kao i na potrebu za finansiranjem kreditne institucije i zavisnost kreditne institucije od tržišta novca i depozita stanovništva, i po potrebi razdvajanje likvidnosti po različitim valutama, ako je relevantno.

(5) Kreditna institucija treba da integriše indikatore likvidnosti u proces interne procjene adekvatnosti likvidnosti i postojeći sistem upravljanja rizicima, odnosno da ih definiše u svojim strategijama, politikama i procedurama.

Indikatori profitabilnosti

Član 9

(1) Okvirom indikatora profitabilnosti iz člana 6 stav 1 alineja 3 ove odluke moraju biti obuhvaćeni svi pokazatelji u vezi sa prihodom kreditne institucije, a naročito profitabilnost imovine (ROA), profitabilnost kapitala (ROE) i značajni gubici po osnovu operativnog rizika.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da izostavi neki od indikatora profitabilnosti iz tog stava, ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno obrazloži zašto ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na njenu pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja.

(3) Indikatori profitabilnosti koji se odnose na operativni rizik mogu imati značajan uticaj u pogledu dobiti i gubitaka, uključujući spoljašnje i interne prevare kao i ostale slične događaje.

Indikatori kvaliteta aktive

Član 10

(1) Pri utvrđivanju okvira indikatora kvaliteta aktive kreditna institucija je dužna da kao minimum uključi stopu rasta loših plasmana u ukupnim plasmanima i pokrivenost tih plasmana ispravkama vrijednosti.

(2) Kreditna institucija je dužna da vodi računa da indikatori iz stava 1 ovog člana ukazuju i na kvalitet vanbilansnih izloženosti kreditne institucije i uticaj loših plasmana na ukupni kvalitet aktive.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana kreditna institucija može da izostavi neki od indikatora likvidnosti iz tog stava, ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno obrazloži zašto ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na njenu pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja.

Tržišni indikatori

Član 11

Kreditna institucija utvrđuje okvir kvalitativnih i kvantitativnih tržišnih indikatora na osnovu sljedećih indikatora:

- 1) indikatori u odnosu na vlasnički kapital, koji pokazuju razlike u cijeni akcija privrednih društava na berzi, a na osnovu kojih se utvrđuje razlika između knjigovodstvene i tržišne vrijednosti vlasničkog kapitala;
- 2) indikatori na osnovu duga kojima se identifikuju očekivanja pružalaca usluga finansiranja preko tržišta novca, kao što su kreditna marža i indikatori na osnovu neispunjavanja obaveza iz ugovora o razmjeni;
- 3) indikatori u vezi sa portfoliom koji utvrđuju očekivanja u odnosu na imovinu svake kreditne institucije (nepokretnosti); i
- 4) indikatori kojima se identifikuje smanjenje kreditnog rejtinga (dugoročnog ili kratkoročnog) koje može dovesti do brzih promjena u očekivanjima subjekata na tržištu u vezi sa finansijskim položajem kreditne institucije.

Makroekonomski indikatori

Član 12

(1) Kreditna institucija utvrđuje makroekonomske indikatore na mjerenjima koja utiču na rad kreditne institucije u određenim geografskim područjima ili poslovnim sektorima koji su od značaja za kreditnu instituciju.

(2) Makroekonomski indikatori iz stava 1 ovog člana uključuju:

- 1) geografske makroekonomske indikatore, koji se odnose na geografska područja u kojima kreditna institucija posluje, uzimajući u obzir i rizike koji proizilaze iz potencijalnih pravnih prepreka; i
- 2) sektorske makroekonomske indikatore koji se odnose na ključne linije poslovanja kojima je kreditna institucija izložena.

Okvir indikatora plana oporavka

Član 13

(1) Planom oporavka kreditna institucija mora da uspostavi okvir indikatora plana oporavka, sa preciznom i jasnom definicijom svakog izabranog indikatora.

(2) Plan oporavka kreditne institucije treba da sadrži i obrazloženje izbora pojedinog indikatora i njegovog nivoa na osnovu kojeg se preduzimaju mjere iz plana oporavka a ako je obračun određenog indikatora posebno propisan, kreditna institucija je dužna da u planu oporavka obrazloži svako odstupanje od propisanog načina obračuna odabranog indikatora.

(3) Nivo svakog indikatora pojedinačno mora biti uspostavljen tako da obezbjeđuje blagovremeno preduzimanje mjera iz plana oporavka, pri čemu se u analizi mora voditi računa o snazi i brzini dostizanja uspostavljenog nivoa.

(4) Indikatori i njihovi nivoi utvrđeni u planu oporavka kreditne institucije, moraju biti:

- 1) prilagođeni poslovnom modelu, strategiji i rizičnom profilu kreditne institucije, što ima za cilj utvrđivanje ključnih slabosti za koje je najvjerovatnije da će uticati na finansijsku situaciju kreditne institucije i dovesti do toga da kreditna institucija odluči da li će aktivirati plan oporavka;
- 2) srazmjerni veličini i složenosti poslovanja koje kreditna institucija obavlja, odnosno broj indikatora treba da bude dovoljan da upozori na pogoršane uslove u različitim područjima poslovanja;
- 3) takvi da mogu da upozore na situacije ozbiljnog finansijskog poremećaja, odnosno definišu trenutak kada kreditna institucija mora da odluči da li će preduzeti mjere iz plana oporavka ili će se uzdržati od njihovog preduzimanja;
- 4) konzistentni u odnosu na postojeći okvir upravljanja rizicima i indikatore u planu kapitala, likvidnosti i kontinuitetu poslovanja;
- 5) integrisani u sisteme upravljanja kreditnom institucijom i u postupke internog obavještanja i odlučivanja; i
- 6) takvi da uključuju i anticipativne indikatore (*eng. forward looking indicators*).

(5) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje, a po potrebi i češće, preispita efikasnost izabranih indikatora i izabranog nivoa njihovih vrijednosti.

Praćenje indikatora u planu oporavka

Član 14

(1) Kreditna institucija je dužna da uspostavi adekvatan sistem redovnog praćenja izabranih indikatora i donese interni akt koji sadrži dinamiku i način praćenja, kao i postupak izvještavanja o indikatorima.

(2) U smislu stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da razmotri korišćenje progresivnih nivoa („pristup semafora“) sa ciljem informisanja upravnog odbora o mogućnosti da indikatori dostignu određeni nivo.

(3) Ako kreditna institucija, redovnim praćenjem, utvrdi da su izabrani indikatori dostigli nivo određen za preduzimanje mjera iz plana oporavka, upravni odbor kreditne institucije je dužan da najkasnije u roku pet radnih dana donese odluku o preduzimanju ili uzdržavanju od preduzimanja mjera iz plana oporavka i da o toj odluci bez odlaganja obavijesti Centralnu banku.

(4) Ako upravni odbor kreditne institucije donese odluku iz stava 3 ovog člana o uzdržavanju od preduzimanja mjera iz plana oporavka, kreditna institucija je dužna da u obavještenju Centralnoj banci detaljno obrazloži takvu odluku.

(5) Upravni odbor kreditne institucije može da donese odluku o preduzimanju opcija predviđenih planom oporavka i ako utvrđeni indikatori nijesu dostigli nivo određen za preduzimanje mjera.

(6) Kreditna institucija je dužna da bez odlaganja obavijesti Centralnu banku o donošenju odluke iz stava 5 ovog člana.

Strateška analiza

Član 15

(1) Kreditna institucija je dužna da u strateškoj analizi utvrdi ključne funkcije i linije poslovanja i da odredi postupke neophodne za održavanje njihovog funkcionisanja u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja.

(2) Kreditna institucija utvrđuje ključne funkcije i linije poslovanja na odgovarajućem nivou granularnosti (npr: depoziti stanovništva, krediti stanovništvu, depoziti pravnih lica i slično).

(3) Prilikom utvrđivanja ključnih funkcija, kreditna institucija je dužna da izvrši analizu:

- 1) uticaja prestanka pružanja te usluge na treća lica i finansijski sistem u cjelini;
 - 2) koncentracije tržišta u odnosu na prestanak pružanja te usluge; i
 - 3) mogućnosti da pružanje predmetne usluge preuzme drugi pružalac usluga u uporedivom obimu i kvalitetu, uz prihvatljivi trošak za klijenta i u odgovarajućem roku.
- (4) Strateška analiza kreditne institucije u planu oporavka mora da sadrži:
- 1) informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe na koje se plan oporavka odnosi, sa sadržajem utvrđenim članom 16 ove odluke; i
 - 2) opcije oporavka, sa sadržajem utvrđenim u članu 17 ove odluke.

Informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe

Član 16

(1) Informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe na koje se plan oporavka odnosi ove odluke treba da obuhvate:

- 1) opšte informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe obuhvaćenih planom oporavka, uključujući i:
 - opis njihove opšte poslovne strategije i strategije upravljanja rizicima,
 - poslovni model i poslovni plan, uključujući listu država u kojima posluju, posredstvom značajnih filijala ili drugih pravnih subjekata,
 - značajne poslovne linije i ključne funkcije,
 - opis postupaka i metoda za utvrđivanja značajnih poslovnih linija i ključnih funkcija;
- 2) raspored značajnih poslovnih linija i ključnih funkcija na značajne filijale i druga pravna lica u grupi;
- 3) detaljan opis pravne i finansijske strukture kreditne institucije ili članova grupe, uključujući opis povezanosti svih pravnih lica u okviru grupe na koje se plan oporavka odnosi, a naročito opis:
 - svih postojećih značajnih izloženosti, odnos finansiranja i tokova kapitala u okviru kreditne institucije ili grupe, garancija koje postoje u okviru grupe ili garancija za koje se očekuje da će biti zaključene u okviru grupe kada mjera oporavka bude potrebna,
 - pravne povezanosti u okviru grupe, koja obuhvata sve pravno obavezujuće sporazume odnosno ugovore u okviru grupe, uključujući postojanje ugovora o potpunom upravljanju poslovima društva (eng. *domination agreement*) ili ugovora o prenosu dobiti i gubitka,
 - operativne povezanosti u okviru grupe koja se odnosi na centralizovanje funkcija u jednom pravnom licu ili filijali i koje su značajne za poslovanje ostalih pravnih subjekata, filijala ili grupe u cjelini, a naročito funkcije informacione tehnologije, trezora, funkcije kontrole rizika ili administrativnih funkcija, i
 - svih postojećih sporazuma o finansijskoj podršci u okviru grupe, pri čemu treba da budu navedeni detalji tih sporazuma kao što su nazivi članova grupe potpisnika sporazuma, oblik i uslovi pod kojima se pruža finansijska podrška;
- 4) opis spoljne međusobne povezanosti, uključujući kao minimum:
 - opis značajnih izloženosti i obaveza prema glavnim drugim ugovornim stranama,
 - opis značajnih finansijskih proizvoda i usluga koje kreditna institucija, ili član grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, pruža drugim učesnicima na finansijskom tržištu, i
 - opis glavnih usluga koje druge ugovorne strane pružaju kreditnoj instituciji ili članu grupe koji je obuhvaćen planom oporavka.

(2) Značajnim filijalama ili drugim pravnim subjektima iz stava 1 tačka 1 alineja 2 ovog člana smatraju se filijale kreditne institucije, odnosno drugi pravni subjekti koji:

- 1) značajno doprinose dobiti kreditne institucije ili subjektima koji su obuhvaćeni planom oporavka, ili imaju značajan udio u njihovoj imovini, obavezama i kapitalu;
- 2) obavljaju ključne privredne aktivnosti;
- 3) izvršavaju značajnu operativnu funkciju, funkciju upravljanja rizicima ili upravljačku funkciju;
- 4) snose značajne rizike koji bi u najlošijem scenariju mogli da ugroze održivost kreditne institucije ili grupe;
- 5) se nijesu mogli prodati ili likvidirati jer bi to vjerovatno dovelo do velikog rizika za kreditnu instituciju ili grupu; ili
- 6) su od značaja za finansijsku stabilnost države u kojoj imaju registrovano sjedište ili posluju.

Opcije oporavka

Član 17

- (1) Plan oporavka treba da sadrži širok izbor opcija oporavka koje će predstavljati razuman odgovor kreditne institucije na scenarija u kojima može doći do ozbiljnog finansijskog poremećaja.
- (2) Opcije oporavka moraju biti utvrđene tako da njihova primjena pomaže kreditnoj instituciji ili grupi za koju se plan izrađuje da očuva ili ponovo uspostavi održivost njihovog poslovanja i finansijskog položaja.
- (3) Svaka opcija oporavka opisuje se tako da Centralna banka može da procijeni mogućnost njenog sprovođenja i efekte njene primjene.
- (4) Opcije oporavka obuhvataju mjere koje su po svojoj prirodi vanredne, ali i mjere koje bi se mogle preduzimati u okviru redovnog poslovanja kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka.
- (5) Opcija oporavka se ne smije isključiti samo zbog toga što bi njenom primjenom trebalo promijeniti postojeću prirodu poslovanja kreditne institucije,
- (6) Plan oporavka uključuje i opcije koje bi kreditna institucija trebalo da preduzme u slučaju da je Centralna banka rješenjem utvrdila da su ispunjeni uslovi za ranu intervenciju iz člana 288 stav 1 tačka 1 Zakona, odnosno kreditna institucija je dužna da u planu oporavka jasno precizira koje će opcije razmatrati u fazi rane intervencije.

Sadržina opcija oporavka

Član 18

- (1) Kreditna institucija je dužna da u dijelu plana kojim se utvrđuju opcije oporavka navede sve opcije oporavka sa njihovim opisom i analizom i da odredi na kom nivou izabranog indikatora je predviđeno njihovo preduzimanje.
- (2) Opcije oporavka treba da sadrže, za svaku opciju pojedinačno, pregled aktivnosti, mjera, sporazuma ili strategija iz sljedećih oblasti:
 - 1) aktivnosti u vezi sa kapitalom, potrebnih za očuvanje ili ponovno uspostavljanje održivosti poslovanja i finansijske situacije kreditne institucije ili članova grupe obuhvaćenih planom oporavka, a čiji je glavni cilj da se obezbijedi održivost ključnih funkcija i značajnih poslovnih linija;
 - 2) aktivnosti iz oblasti likvidnosti, uključujući sporazume i mjere za pristup izvorima finansiranja u kriznim situacijama radi nastavka pružanja usluga i ispunjavanja obaveza po dospelosti;
 - 3) sporazuma i mjera za smanjenje finansijskog leveridža;
 - 4) sporazuma i mjera za smanjenje izloženosti rizicima odnosno restrukturiranja poslovnih linija, uključujući, prema potrebi, analizu moguće značajne prodaje imovine, pravnih lica ili poslovnih linija;
 - 5) sporazuma i mjera sa ciljem postizanja dobrovoljnog restrukturiranja obaveza, pod uslovom da to ne dovede do neizvršenja ugovorne obaveze, raskida ugovora, smanjenja vrijednosti imovine kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka i slično; i
 - 6) drugih mjera i strategija kojima se obezbjeđuje i ponovo uspostavlja održivost redovnog poslovanja i stabilnost finansijskog položaja kreditne institucije ili članova koje su obuhvaćene planom oporavka.
- (3) Aktivnosti iz stava 2 tačka 1 ovog člana uključuju i aktivnosti i mjere koje imaju za cilj očuvanje ili mogućnost obnavljanja regulatornog kapitala kreditne institucije ili regulatornog kapitala na konsolidovanom nivou grupe putem spoljne dokapitalizacije i upotrebe internih mjera za povećanje regulatornog kapitala koje imaju za cilj poboljšanje kapitala kreditne institucije ili grupe za koju se izrađuje plan oporavka,
- (4) Aktivnosti iz stava 2 tačka 2 ovog člana moraju da sadrže eksterne mjere ili mjere reorganizacije dostupne likvidnosti u okviru grupe, dok izvori finansiranja u kriznim situacijama treba da obuhvate potencijalne izvore likvidnosti, procjenu raspoloživih instrumenata obezbjeđenja i procjenu mogućnosti prenosa likvidnosti u okviru grupe i između pojedinih poslovnih linija, uključujući po potrebi analizu mogućnosti kako i kada kreditna institucija može, po uslovima iz plana, tražiti korišćenje instrumenata Centralne banke uz određivanje one imovine koja se može koristiti kao instrument obezbjeđenja.

(5) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kreditna institucija koja nije značajna kreditna institucije može prilikom izrade plana oporavka da izostavi neku od navedenih aktivnosti, sporazuma ili mjera, uz obavezu pružanja detaljnog obrazloženja za to izostavljanje.

(6) Opcije oporavka sadrže procjenu efekata svake pojedinačne opcije oporavka, odnosno:

- 1) procjenu efekata na finansijsko stanje i poslovanje, uz navođenje očekivanog efekta na solventnost, likvidnost, izvore finansiranja, profitabilnost i poslovanje kreditne institucije ili člana grupe za koju se izrađuje plan oporavka, a na koga svaka pojedinačna opcija oporavka ima efekat;
- 2) procjenu eksternog efekta i procjenu sistemskih posljedica uz navođenje očekivanog efekta na ključne funkcije kreditne institucije i članovi grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka i njihov učinak na akcionare, klijente, a naročito na male deponente, druge ugovorne i, po potrebi, na ostatak grupe;
- 3) pretpostavke vrednovanja i ostale pretpostavke potrebne za procjenu tač. 1 i 2 ovog stava, uključujući pretpostavku o utrživosti imovine ili ponašanju ostalih subjekata na finansijskom tržištu.

(7) Procjena efekata iz stava 6 ovog člana uključuje i detaljan opis postupaka određivanja vrijednosti i utrživosti osnovnih poslovnih linija, dijela poslovanja i imovine kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka.

(8) Opcije oporavka sadrže procjenu izvodljivosti svake pojedinačne opcije oporavka, odnosno uključuju:

- 1) procjenu rizika koji je povezan sa određenom opcijom oporavka, polazeći od iskustva u sprovođenju takve opcije oporavka ili sličnih mjera;
- 2) detaljnu analizu i opis značajnih prepreka za efikasno i blagovremeno sprovođenje plana i opis mogućnosti otklanjanja tih prepreka;
- 3) analizu mogućih prepreka za efikasno sprovođenje svake opcije oporavka koja proizilazi iz strukture grupe ili sporazuma u okviru grupe, uključujući analizu da li postoje značajne praktične ili pravne prepreke za brz prenos regulatornog kapitala ili za isplatu obaveza ili unovčenja imovine u okviru grupe (ukoliko se radi o planu oporavka za grupu) i opis načina na koji se te prepreke mogu otkloniti; i
- 4) procjenu načina obezbjeđenja kontinuiteta poslovanja u slučaju sprovođenja svake pojedinačne opcije oporavka.

(9) Procjena kontinuiteta poslovanja iz stava 8 tačka 4 ovog člana obuhvata analizu internih aktivnosti (npr: informacionih sistema, ljudskih resursa, javnih nabavki) i pristupa kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka, tržišnoj infrastrukturi (kao što je pristup sistemu kliringa i naplate, pristup platnom sistemu) i za procjenu nepredviđenih operativnih događaja uzima u obzir:

- 1) sve sporazume i mjere koji su potrebni za održavanje stalnog pristupa infrastrukturi finansijskih tržišta;
- 2) sve sporazume i mjere koji su potrebni za održavanje nesmetanog funkcionisanja operativnih procesa kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka, uključujući infrastrukturu i informacionu podršku;
- 3) potrebni i očekivani vremenski period za sprovođenje i efikasnost svake pojedinačne opcije oporavka; i
- 4) efikasnost opcija oporavka i adekvatnost indikatora u nizu scenarija ozbiljnog finansijskog poremećaja, u kojima se procjenjuje efekat svakog od tih scenarija na kreditnu instituciju ili člana grupe, a posebno na njihov kapital, likvidnost, profitabilnost, rizični profil i poslovanje, mogući efekat svake od opcija pojedinačno, sprovođenje opcija oporavka kao i prepreke i rok za njihovo sprovođenje.

(10) Procjenom kontinuiteta poslovanja utvrđuju se opcije oporavka kreditne institucije i članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka, koje bi mogle biti primjerene u određenom scenariju, mogući učinak te opcije oporavka, njena izvodljivost, moguće prepreke za realizaciju i rok za njeno sprovođenje u uslovima ozbiljnog finansijskog poremećaja.

(11) Plan oporavka za grupu uključuje mehanizme kojima se obezbjeđuje koordinacija i dosljedna primjena mjera oporavka na nivou matičnog društva, na nivou zavisnih društava i po potrebi, na nivou značajnih filijala.

Plan komunikacije i objavljivanja

Član 19

(1) Plan komunikacije i objavljivanja iz člana 4 stav 1 tačka 4 ove odluke, uz detaljan opis na koji će način kreditna institucija da rješava moguće negativne reakcije tržišta, treba da sadrži:

- 1) plan interne komunikacije, naročito komunikacije sa zaposlenima, predstavnicima sindikata, radnim grupama i ostalim predstavnicima zaposlenih;
- 2) plan spoljne komunikacije, naročito komunikacije sa akcionarima i ostalim investitorima, Centralnom bankom, drugim ugovornim stranama, finansijskim tržištima, infrastrukturu finansijskih tržišta, deponentima i, ako je to potrebno, plan komunikacije sa javnošću; i
- 3) efikasne predloge za upravljanje mogućim negativnim reakcijama tržišta.

(2) Plan oporavka treba da sadrži i analizu načina sprovođenja plana komunikacije i objavljivanja za slučaj primjene jedne ili više mjera ili sporazuma iz plana oporavka.

(3) Planom komunikacije i objavljivanja treba da se predvide i posebne potrebe komunikacije koje su vezane za pojedinačne opcije oporavka.

Pripremne mjere

Član 20

(1) Plan oporavka treba da sadrži analizu pripremnih mjera koje je kreditna institucija, ili grupa za koju se izrađuje plan oporavka, sprovela, planira da sprovede ili je njihovo sprovođenje neophodno radi lakšeg sprovođenja ili poboljšanja efikasnosti primjene plana oporavka, naročito kod mjera koje zahtijevaju duži vremenski period ili veći broj radnji za njihovu primjenu ili kod kojih je bitna blagovremena primjena da bi mjera bila efikasna, kao što je slučaj povećanja regulatornog kapitala ili prodaje različitih oblika imovine.

(2) Planom oporavka treba da bude definisan vremenski period za sprovođenje pripremnih mjera iz stava 1 ovog člana.

(3) Pored pripremnih mjera iz stava 1 ovog člana, plan oporavka treba da sadrži i mjere za otklanjanje prepreka utvrđenih u planu oporavka, a koje su neophodne za efikasnu implementaciju mjera oporavka.

III. SCENARIJI U PLANU OPORAVKA ZA TESTIRANJE OTPORNOSTI NA STRES

Scenariji otpornosti na stres

Član 21

(1) Kreditna institucija je dužna da, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost poslova koje obavlja, izradi niz scenarija mogućeg ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa kako bi odredila razne hipotetičke događaje na kojima će zasnivati testiranje efikasnosti opcija oporavka kao i adekvatnost indikatora i njihovih nivoa utvrđenih planom oporavka.

(2) Značajna kreditna institucija dužna je da prilikom testiranja plana oporavka koristi najmanje jedan scenario za svaku od sljedećih vrsta događaja:

- 1) sistemski događaji na nivou cijelog sistema, odnosno događaji kod kojih postoji rizik ozbiljnih negativnih posljedica na finansijski sistem ili privredu;
- 2) događaji specifični za kreditnu instituciju, odnosno događaji kod kojih postoji rizik ozbiljnih negativnih posljedica za jednu instituciju, jednu grupu ili instituciju u okviru grupe; i
- 3) kombinacija događaja iz tač. 1 i 2 ovog stava, koji se događaju istovremeno i naizmjenično, odnosno interaktivno.

(3) Kreditna institucija koja nije značajna može da sprovodi testiranje otpornosti na stres primjenom jednog scenarija koji obuhvata nekoliko sistemskih događaja iz člana 24 ove odluke i nekoliko specifičnih događaja iz

člana 25 ove odluke koji su karakteristični za tu kreditnu instituciju odnosno grupu za koju se izrađuje plan oporavka.

(4) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje sprovede testiranje otpornosti na stres svog plana oporavka, i da ga zajedno sa planom oporavka dostavi Centralnoj banci.

Zahtjevi u vezi sa scenarijima otpornosti na stres

Član 22

(1) Kreditna institucija je dužna da prilikom izrade scenarija otpornosti na stres iz člana 21 ove odluke vodi računa da ta scenarija ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- 1) scenario treba da se zasniva na događajima koji su najrelevantniji za kreditnu instituciju ili grupu, uzimajući u obzir njen model poslovanja i finansiranja, aktivnosti i strukturu, veličinu ili povezanost sa drugim subjektima finansijskog sistema ili finansijskim sistemom u cjelini, a naročito sve utvrđene ranjivosti i slabosti kreditne institucije ili grupe;
- 2) događaji koji su predviđeni u scenariju doveli bi do propasti kreditne institucije ili grupe ako mjere oporavka ne bi blagovremeno bile preduzete;
- 3) scenario se mora zasnivati na vanrednim ali mogućim događajima.

(2) Kreditna institucija je dužna da pri izradi svakog scenarija otpornosti na stres iz člana 21 ove odluke, u svrhu ispunjavanja zahtjeva iz stava 1 tačka 2 ovog člana, koristi događaje koji su dovoljno jakog intenziteta.

(3) Kreditna institucija je dužna da u svaki scenario otpornosti na stres, za koji je to moguće, uključi procjenu uticaja događaja iz stava 1 ovog člana na svaki od sljedećih aspekata poslovanja kreditne institucije ili grupe:

- 1) raspoloživi kapital;
- 2) raspoloživa likvidnost;
- 3) rizični profil;
- 4) profitabilnost;
- 5) poslovanje, uključujući platni promet i naplatu; i
- 6) reputaciju.

(4) Kreditna institucija je dužna da razmotri mogućnost primjene obrnutog testiranja otpornosti na stres (*eng: reverse stress testing*) prilikom razvijanja scenarija koji bi doveli do situacije da poslovni model kreditne institucije ili grupe nije održiv bez uspješne primjene mjera iz plana oporavka.

Broj scenarija otpornosti na stres

Član 23

(1) Kreditna institucija je dužna da broj scenarija otpornosti na stres prilagodi vrsti, obimu i složenosti poslova koje ona, odnosno grupa za koju se izrađuje plan oporavka obavlja, kao i povezanostima sa drugim institucijama i finansijskim sistemom u cjelini i svojim modelima finansiranja.

(2) Značajna kreditna institucija je, u skladu sa članom 21 stav 2 ove odluke, dužna da primijeni više od tri stresna scenarija.

(3) Raspon scenarija otpornosti na stres kod značajnih kreditnih institucija mora da obuhvata i sporo-razvijajuće i brzo-razvijajuće nepovoljne događaje.

Scenario koji obuhvata događaje na nivou sistema

Član 24

(1) Značajna kreditna institucija je dužna da pri izradi scenarija otpornosti na stres koji se zasnivaju na događajima na nivou cijelog sistema, uzme u obzir uticaj najmanje sljedećih događaja:

- 1) propadanje značajnih ugovornih strana koje utiču na finansijsku stabilnost cijelog sistema;
- 2) smanjenje raspoložive likvidnosti na međubankarskom tržištu;
- 3) povećani rizik zemlje i odliv kapitala iz države koja je značajna za poslovanje kreditne institucije ili grupe;

- 4) nepovoljna kretanja cijena nepokretnosti i drugih oblika imovine na jednom ili više relevantnih tržišta; i
- 5) makroekonomske krize.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može ocijeniti, nakon sprovedene detaljne analize, da određeni događaj iz stava 1 ovog člana nije relevantan za tu kreditnu instituciju, što je dužna da detaljno obrazloži u planu oporavka.

Scenariji specifični za kreditnu instituciju

Član 25

(1) Značajna kreditna institucija je dužna da pri izradi scenarija otpornosti na stres zasnovanih na događajima koji su specifični za kreditnu instituciju ili grupu, uzme u obzir uticaj najmanje sljedećih događaja:

- 1) propadanje značajnih ugovornih strana;
- 2) narušavanje ugleda kreditne institucije ili grupe;
- 3) značajni odliv likvidnosti;
- 4) nepovoljna kretanja cijena nepokretnosti i drugih oblika imovine kojima je kreditna institucija ili grupa pretežno izložena na jednom ili više relevantnih tržišta;
- 5) značajni gubitak po kreditima; i
- 6) značajni gubitak po osnovu operativnog rizika.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može, nakon sprovedene detaljne analize, da ocijeni da određeni događaj iz stava 1 ovog člana nije relevantan za tu kreditnu instituciju, što je dužna da detaljno obrazloži u planu oporavka.

IV. OBIM PRIMJENE I IZRADA PLANA OPORAVKA

Obim primjene plana oporavka

Član 26

(1) Značajna kreditna institucija dužna je da primjenjuje sve odredbe ove odluke u njihovom punom obimu.

(2) Kreditna institucija koja nije značajna može da smanji broj scenarija otpornosti na stres u skladu sa članom 21 stav 3 ove odluke, smanji broj događaja prilikom izrade scenarija u skladu sa čl. 21 do 25 ove odluke i smanji zahtjev iz člana 27 stav 3 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, Centralna banka može rješenjem naložiti kreditnoj instituciji koja nije značajna primjenu ove odluke u proširenom ili u punom obimu.

Izrada, donošenje i revizija plana oporavka

Član 27

(1) Plan oporavka procjenjuje i donosi upravni odbor kreditne institucije, uz prethodnu saglasnost nadzornog odbora.

(2) Značajna kreditna institucija dužna je da obezbijedi da lica zadužena za izradu plana oporavka nijesu istovremeno i lica zadužena za sprovođenje testiranja otpornosti planova oporavka na stres.

(3) Kontrola rizika u kreditnoj instituciji ima funkcije da:

- 1) koordinira izradu plana oporavka;
- 2) prati indikatore i izvještava upravni odbor o vrijednostima odabranih indikatora;
- 3) izrađuje scenarija i sprovodi testiranje otpornosti planova oporavka na stres; i
- 4) izvještava upravni odbor o postupku izrade, potrebi ažuriranja i sprovođenju plana oporavka, kao i rezultatima testiranja otpornosti planova oporavka na stres.

(4) Interna revizija kreditne institucije je dužna da sprovede ocjenu plana oporavka, primjenu i efikasnost postupka izrade, donošenja i praćenja izvršenja plana oporavka.

(5) Kreditna institucija ne može u potpunosti da eksternalizuje izradu plana oporavka.

V. DOSTAVLJANJE PLANOVA OPORAVKA CENTRALNOJ BANCII

Dostavljanje plana oporavka

Član 28

(1) Kreditna institucija dužna je da jednom godišnje ažurira postojeći plan oporavka ili, po potrebi, izradi novi plan oporavka i dostavi ga Centralnoj banci najkasnije do 31. decembra tekuće godine.

(2) Kreditna institucija je dužna da ažurira plan oporavka i nakon svake bitne promjene, i da ga bez odlaganja dostavi Centralnoj banci.

(3) Uz plan oporavka koji se dostavlja Centralnoj banci kreditna institucija prilaže odluku upravnog odbora o donošenju, odnosno ažuriranju, plana oporavka zajedno sa popunjenim obrascima iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

VI. IZMJENA SADRŽINE PLANA OPORAVKA

Obaveza izmjene plana oporavka

Član 29

Kreditna institucija je dužna da izmijeni sadržinu plana oporavka kada Centralna banka, nakon procjene da postoje značajni nedostaci u planu oporavka ili značajne prepreke za njegovo sprovođenje, u skladu sa članom 128 stav 1 Zakona naloži kreditnoj instituciji da Centralnoj banci dostavi izmijenjeni plan oporavka.

Procjenu iz stava 1 ovog člana Centralna banka vrši u skladu sa čl. 30 do 35 ove odluke.

Potpunost planova oporavka

Član 30

Centralna banka procjenjuje u kojoj mjeri su planom oporavka kreditne institucije ispunjeni zahtjevi iz čl. 125 do 130 Zakona i preispituje potpunost plana ocjenjujući:

- 1) da li su planom oporavka obuhvaćene sve informacije iz člana 125 stav 2 Zakona, na način kako je bliže uređeno ovom odlukom;
- 2) da li plan oporavka sadrži ažurirane informacije u pogledu svih bitnih promjena kreditne institucije, odnosno člana grupe, a posebno promjena u njihovoj pravnoj ili organizacionoj strukturi, njihovoj poslovnoj ili finansijskoj situaciji od posljednjeg podnošenja plana, u skladu sa članom 126 stav 1 Zakona;
- 3) ako je primjenjivo, da li je u plan oporavka uključena analiza kako i kada kreditna institucija, odnosno član grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, mogu u okolnostima koje su predviđene tim planom da traže korišćenje instrumenata Centralne banke i da li je u planu određena imovina za koju bi se očekivalo da bude prihvatljiva kao kolateral;
- 4) da li je u planu oporavka na odgovarajući način uzet u obzir niz scenarija ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa koji je relevantan za kreditnu instituciju, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom, u skladu sa čl. 21 do 25 ove odluke;
- 5) da li plan oporavka sadrži odgovarajući okvir indikatora za utvrđivanje nivoa za preduzimanje odgovarajućih aktivnosti predviđenih planom, u skladu sa čl. 6 do 14 ove odluke;
- 6) da li su informacije iz tač. 1 do 5 ovog stava dostavljene za grupu u cjelini;
- 7) da li, ako je primjenjivo, plan oporavka uključuje aranžmane za finansijsku podršku u okviru grupe koji su doneseni na osnovu sporazuma o finansijskoj podršci u okviru grupe u skladu sa čl. 182 do 202 Zakona;
- 8) da li je u planu oporavka za svaki scenario ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa koji je sadržan u planu u skladu sa članom 24 ove odluke utvrđeno da:
 - postoje prepreke u sprovođenju mjera za oporavak u okviru grupe, uključujući i na nivou pojedinačnih članova grupe koji su obuhvaćeni planom;
 - postoje značajne praktične ili pravne prepreke za brz prenos regulatornog kapitala ili otplatu obaveza ili imovine u okviru grupe.

Kvalitet planova oporavka

Član 31

Pri procjeni ispunjenosti zahtjeva i kriterijuma utvrđenih Zakonom i odredbama ove odluke, ako je primjenjivo, Centralna banka preispituje kvalitet plana oporavka i procjenjuje:

- 1) da li je plan oporavka jasan, odnosno da li:
 - je sam po sebi razumljiv i jasan;
 - su definicije i opisi jasni i dosljedni u cijelom planu;
 - su pretpostavke i vrednovanja navedena u planu adekvatno objašnjeni;
 - upućivanja na dokumenta koja nijesu sadržana u planu oporavka i prilozi dopunjavaju plan oporavka tako da se njima bitno doprinosi utvrđivanju opcija oporavka za održavanje ili obnovu finansijske snage i održivosti kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka;
- 2) da li su informacije sadržane u planu oporavka relevantne, odnosno da li su te informacije usmjerene na utvrđivanje mogućnosti održavanja ili obnove finansijske snage i održivosti kreditne institucije ili grupe;
- 3) da li je plan oporavka sveobuhvatan, odnosno da li, uzimajući naročito u obzir prirodu poslovanja kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, i njihovu veličinu i međusobnu povezanost sa drugim institucijama, grupama i finansijskim sistemom u cjelini, ispunjava sljedeće uslove:
 - u planu je naveden dovoljan nivo pojedinosti u pogledu informacija koje je potrebno uključiti u planove oporavka u skladu sa odredbama Zakona;
 - plan sadrži odgovarajući raspon opcija oporavka i indikatora, u skladu sa čl. 6 do 12 ove odluke;
- 4) da li postoji interna usklađenost plana oporavka, i pojedinačnog plana i plana oporavka za grupu, odnosno da, u slučaju kada Centralna banka zahtijeva da pojedini zavisni članovi grupe na pojedinačnoj osnovi pripreme plan oporavka, postoji na individualnoj osnovi usklađenost tih planova i plana oporavka grupe.

Sprovođenje aranžmana predloženih u planovima oporavka

Član 32

(1) Pri procjeni obima u kojem se planom oporavka ispunjava uslov iz člana 127 stav 1 tačka 1 Zakona, Centralna banka provjerava:

- 1) nivo uključenosti i usklađenosti plana oporavka sa opštim korporativnim procedurama upravljanja i internim procesima kreditne institucije, odnosno člana grupe na koji se plan oporavka primjenjuje, i njihovim okvirom upravljanja rizicima;
- 2) da li plan oporavka sadrži dovoljan broj vjerodostojnih i održivih opcija oporavka na osnovu kojih je vjerovatno da bi se kreditna institucija ili grupa mogla brzo i efikasno suočiti sa različitim scenarijima finansijskog stresa;
- 3) da li su u okviru opcija oporavka uključenih u plan oporavka utvrđene mjere kojima se efikasno rješavaju scenariji ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa iz člana 125 stav 6 Zakona;
- 4) da li je vremenski raspored sprovođenja opcija realan i da li je uzet u obzir u procedurama koje su propisane radi obezbjeđivanja sprovođenja mjera oporavka;
- 5) nivo pripremljenosti kreditne institucije ili grupe za ispravljanje situacije finansijskog stresa, kako je određeno u okviru procjene toga da li su pripremljene mjere utvrđene na odgovarajući način i, ako je primjenjivo, da li su te mjere sprovedene ili da li je pripremljen plan za njihovo sprovođenje;
- 6) adekvatnost niza scenarija ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa na kojima je plan ispitan;
- 7) adekvatnost postupaka za testiranje plana na scenarije iz tačke 6 ovog stava i mjeru u kojoj je analiza opcija oporavka i indikatora u svakom scenariju provjerena tim testiranjem;
- 8) da li su pretpostavke i vrednovanja navedeni u planu oporavka i svakoj opciji oporavka realne i vjerodostojne.

(2) Vjerodostojnost svake opcije oporavka iz stava 1 tačka 2 ovog člana procjenjuje se uzimajući u obzir:

- 1) mjeru u kojoj je sprovođenje opcije pod kontrolom kreditne institucije ili grupe i mjeru u kojoj bi se kreditna institucija oslanjala na postupanje trećih strana;

- 2) da li plan oporavka uključuje dovoljno širok raspon opcija oporavka i primjerenih indikatora, uslova i postupaka kojima se obezbjeđuje blagovremeno sprovođenje tih opcija;
- 3) mjeru u kojoj su u planu razmotreni razumno predvidljivi efekti sprovođenja predložene opcije oporavka na kreditnu instituciju ili grupu;
- 4) da li bi se planom oporavka i naročito opcijama oporavka vjerovatno zadržala održivost kreditne institucije ili grupe i obnovilo njeno finansijsko zdravlje;
- 5) ako je primjenjivo, mjeru u kojoj su kreditna institucija ili grupa, ili konkurenti sličnog značaja, upravljali ranijim događajem finansijskog poremećaja, čije su karakteristike slične scenariju koji se razmatra primjenom opisanih opcija oporavka, a naročito u pogledu blagovremenog sprovođenja opcija oporavka i, u slučaju plana oporavka grupe, koordinacije opcija oporavka u okviru grupe.

Procjena opcija oporavka

Član 33

Prilikom procjene obima, u kojem se planom oporavka ispunjava uslov iz člana 127 stav 1 tačka 2 Zakona, Centralna banka provjerava:

- 1) vjerovatnoću da se plan oporavka i pojedinačne opcije oporavka mogu blagovremeno i efikasno sprovoditi, čak i u situacijama ozbiljnog makroekonomskog ili finansijskog stresa;
- 2) vjerovatnoću da se plan oporavka i konkretne opcije oporavka mogu sprovoditi u mjeri u kojoj se njihovi ciljevi mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti bez ikakvog znatnog štetnog efekta na finansijski sistem;
- 3) da li se rasponom opcija oporavka dovoljno smanjuje mogućnost nastanka prepreka za sprovođenje tih opcija oporavka ili mogućnost nastanka štetnih efekata na sistem zbog mjera oporavka drugih kreditnih institucija ili grupa koje se preduzimaju istovremeno;
- 4) obim u kojem opcije oporavka mogu da budu u suprotnosti sa opcijama oporavka kreditnih institucija ili grupa koje imaju slične ranjivosti, na primjer zbog njihovih sličnih poslovnih modela, strategija ili obima poslovanja kada bi se opcije sprovodile istovremeno;
- 5) obim u kojem će istovremeno sprovođenje opcija oporavka nekoliko kreditnih institucija ili grupa vjerovatno negativno uticati na efekat i izvodljivost tih opcija.

Procjena posebnih zahtjeva za planove oporavka grupe

Član 34

Prilikom procjene obima u kom su planom oporavka grupe ispunjeni zahtjevi iz čl.129 stav 2 i 130 stav 2 Zakona, Centralna banka provjerava sljedeće:

- 1) mjeru u kojoj se planom oporavka grupe može stabilizovati grupa u cjelini i bilo koji član grupe, a posebno uzimajući u obzir:
 - dostupnost opcija oporavka na nivou grupe radi obnove, po potrebi, finansijskog položaja zavisnih društava, bez remećenja finansijskog zdravlja grupe;
 - da li bi, nakon sprovođenja određene opcije oporavka, grupa kao cjelina i bilo koji član grupe za koje je u okviru te opcije oporavka planiran nastavak poslovanja, i dalje imale održiv poslovni model;
 - mjeru u kojoj se aranžmanima koji su uključeni u plan oporavka obezbjeđuje koordinacija i usklađenost mjera koje se preduzimaju na nivou matičnog društva ili kreditne institucije koja podliježe konsolidovanoj superviziji u skladu sa Zakonom, odnosno na nivou pojedinačne kreditne institucije, s tim što se posebno preispituje mjera u kojoj su u postupcima upravljanja koji su uključeni u plan oporavka grupe uzeti u obzir upravljačka struktura pojedinačnih zavisnih društava i sva relevantna pravna ograničenja;
- 2) mjeru u kojoj su planom oporavka grupe predviđena rješenja za otklanjanje prepreka sprovođenja mjera oporavka u okviru grupe koje su utvrđene u odnosu na scenarije iz člana 125 stav 6 Zakona, i ako se prepreke ne mogu otkloniti, mjeru u kojoj bi se alternativnim mjerama oporavka mogli ostvariti isti ciljevi;
- 3) mjeru u kojoj su planom oporavka grupe predviđena rješenja za otklanjanje svih utvrđenih znatnih praktičnih i pravnih prepreka za brzi prenos regulatornog kapitala ili otplatu obaveza ili imovine u okviru grupe, i ako se prepreke ne mogu ukloniti, mjeru u kojoj bi se alternativnim mjerama oporavka mogli ostvariti isti ciljevi.

Priroda poslovanja subjekata koji se procjenjuju

Član 35

Pri procjeni ukupne vjerodostojnosti plana oporavka u skladu sa čl. 31, 32 i 33 ove odluke, Centralna banka uzima u obzir prirodu poslovanja kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, njihovu veličinu i međusobnu povezanost sa drugim kreditnim institucijama i grupama i finansijskim sistemom u cjelini.

VII. ZAVRŠNA ODREDBA

Član 36

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-6/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr Radoje Žugić, s.r.

PRILOG 1

INDIKATORI PLANA OPORAVKA

Tabela 1: KATEGORIJE INDIKATORA PLANA OPORAVKA

* Prve četiri kategorije su obavezne, dok se posljednje dvije mogu isključiti ako kreditna institucija obrazloži da nijesu za nju adekvatne
Obavezne kategorije indikatora
1. Indikatori kapitala – kojima se identifikuje svako značajno sadašnje i vjerovatno buduće pogoršanje nivoa i kvaliteta kapitala kreditne institucije, uključujući pogoršanje stope redovnog osnovnog i ukupnog kapitala kao i obima finansijskog leveridža.
2. Indikatori likvidnosti – kojima se obezbjeđuje se da kreditna institucija ima adekvatan pristup izvorima finansiranja za nepredviđene događaje, uključujući moguće izvore likvidnosti, procjenu raspoloživih kolaterala i procjenu mogućnosti prenosa likvidnosti između članova grupe i poslovanja, u cilju obezbjeđenja kontinuiteta poslovanja i ispunjavanja obaveza u trenutku njihovog dospijeca.
3. Indikatori profitabilnosti – koji obuhvataju sve aspekte u vezi sa prihodom kreditne institucije koji bi mogli dovesti do naglog pogoršanja njenog finansijskog položaja zbog smanjenja zadržane dobiti (ili gubitaka) što utiče na regulatorni kapital institucije.
4. Indikatori rizičnosti – kojima se vrši praćenje i mjerenje kvaliteta aktive kreditne institucije.
Kategorije indikatora koje nijesu obavezne
5. Tržišni indikatori – kojima se utvrđuju očekivanja subjekata na tržištu da će doći do pogoršanja finansijskog stanja kreditne institucije, što može dovesti do poremećaja u finansiranju tržišta kapitala.
6. Makroekonomski indikatori – kojima se identifikuje pogoršanje uslova u kojima kreditna institucija posluje, odnosno koncentraciju izloženosti ili izvora finansiranja.

Tabela 2: INDIKATORI PLANA OPORAVKA¹

Naziv indikatora	Nivo ranog upozorenja	Nivo pokretanja opcija plana oporavka*
1. Indikatori kapitala		
a) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala**		
b) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala		
c) nivo finansijskog leveridža		
2) Indikatori likvidnosti		
a) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 30 dana u EUR		
b) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 30 dana u svim ostalim konvertabilnim valutama, ukupno		
c) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 7 dana u EUR		
d) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 7 dana u svim ostalim konvertabilnim valutama		
e) koeficijent likvidnosne pokrivenosti (LCR) u svim valutama ukupno		
f) koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR)		
g) naganje posebnih zahtjeva za likvidnost***		
h) trošak finansiranja na međubankarskom tržištu		
3. Indikatori profitabilnosti		
a) povrat na aktivu (ROA)		
b) povrat na kapital (ROE)		
c) sa aspekta operativnog rizika mogućnost ostvarivanja značajnih gubitaka		
4. Indikatori rizičnosti		
a) godišnja stopa rasta učešća loših plasmana		
b) pokrivenost loših plasmana ispravkama vrijednosti		
c) rezervacije za potencijalne kreditne gubitke		
5. Tržišni indikatori		
a) kreditnog rejtinga (negativan kreditni rejting ili smanjenje kreditnog rejtinga)		
b) kreditni raspon na osnovu statusa neispunjavanja obaveza po osnovu ugovora o kreditnom svopu neispunjavanja obaveze(CDS)		
c) promjena u cijeni akcija		
6. Makroekonomski indikatori		
a) promjena BDP		
b) CDS koji emituju države		

* Ukoliko je kreditna institucija odredila više nivoa za različite opcije, upisuje se nivo na kojem se pokreće prva opcija.

** Ukoliko je kreditna institucija obrazložila zašto ne primjenjuje ovaj indikator, u kolonu „Nivo pokretanja opcija plana oporavka“ upisuje „N/A – nije primjenljivo“.

*** Upisuju samo kreditne institucije kojima je na osnovu člana 280 Zakona o kreditnim institucijama (Sl. list CG br: 72/19) naloženi posebni zahtjevi za likvidnost.

**** Kreditna institucija dodaje redove za dodatne indikatore plana oporavka koje je utvrdila, a koji nisu navedeni u tabeli.

¹ Za svaki indikator kreditna institucija može da obrazloži da joj nije adekvatan, u tom slučaju je potrebno da ga zamijeni drugim indikatorom koji je adekvatniji za kreditnu instituciju.

Tabela 3: PRIMJER DODATNIH INDIKATORA PLANA OPORAVKA

Dodatni indikatori plana oporavka	
1. Indikatori/ pokazatelji kapitala	
a)	Akumulirana dobit i rezerve / Ukupni vlasnički kapital
b)	Negativni podaci o finansijskom položaju značajnih drugih ugovornih strana
2. Indikatori likvidnosti	
a)	Koncentracija likvidnosti i izvora finansiranja
b)	Trošak ukupnog finansiranja (finansiranje stanovništva i na međubankarskom tržištu)
c)	Prosječni rok dospijeca finansiranja na međubankarskom tržištu
d)	Ročna neusklađenost po ugovorima
e)	Dostupna neopterećena imovina
3. Indikatori profitabilnosti	
a)	Obim prihoda i troškova (Operativni prihodi/ Operativni troškovi)
b)	Neto marža kamate
4. Indikatori kvaliteta imovine	
a)	Nekvalitetni plasmani umanjeni za ispravke vrijednosti/vlasnički kapital
b)	Ukupni plasmani/ bruto loši plasmani
c)	Stopa pogoršanja finansijske imovine
d)	Loši plasmani prema značajnoj geografskoj ili sektorskoj koncentraciji
e)	Ukupne izloženosti / Restrukturirana izloženost
5. Tržišni indikatori	
a)	Raspon cijena / knjigovodstvena vrijednost
b)	Reputaciona prijetnja instituciji ili značajna šteta za reputaciju
6. Makroekonomski indikatori	
a)	Kreditni rejting sa negativnom ocjenom ili umanjeње kreditnog rejtinga država
b)	Stopa nezaposlenosti

OBRAZAC 3: OPCIJE OPORAVKA

[illegible]

OBRAZAC 4: SCENARIJI

[illegible]

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 147 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

ODLUKU O NAČINU IZRAČUNAVANJA SPECIFIČNE STOPE KONTRACIKLIČNOG BAFERA KAPITALA KREDITNE INSTITUCIJE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom se bliže uređuje način izračunavanja specifične stope kontracikličnog bafera kapitala koji je kreditna institucija dužna da izračuna, uključujući relevantne kreditne izloženosti i metode za identifikaciju geografske lokacije relevantnih kreditnih izloženosti.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **opšta kreditna izloženost** je iznos izloženosti riziku izračunat u skladu sa članom 101 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala), za izloženost iz člana 3 stav 3 tačka 1 ove odluke;
- 2) **izloženost iz knjige trgovanja** je iznos izloženosti riziku izračunat u skladu sa članom 101 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala, za izloženost iz člana 3 stav 3 tačka 2 ove odluke;
- 3) **izloženost po osnovu sekjuritizacije** je iznos izloženosti riziku izračunat u skladu sa članom 101 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala, za izloženost iz člana 3 stav 3 tačka 3 ove odluke;
- 4) **lokacija dužnika po knjizi pozicija kojima se ne trguje** je država članica Evropske unije ili treća zemlja u kojoj fizičko ili pravno lice, koje je druga ugovorna strana kreditne institucije u vezi sa opštom kreditnom izloženošću ili emitent finansijskog instrumenta koji nije uključen u knjigu trgovanja ili druga ugovorna strana u vezi sa izloženošću iz knjige pozicija kojima se ne trguje, ima prebivalište (u slučaju fizičkog lica) ili ima registrovano sjedište (u slučaju pravnog lica), s tim što ako sjedište uprave pravnog lica nije u državi u kojoj to lice ima registrovano sjedište, lokacija dužnika po knjizi pozicija kojima se ne trguje je država članica ili treća zemlja u kojoj se nalazi stvarno sjedište uprave;
- 5) **lokacija dužnika po knjizi trgovanja** je država članica Evropske unije ili treća zemlja u kojoj fizičko ili pravno lice, koje je druga ugovorna strana kreditne institucije u vezi sa opštom kreditnom izloženošću ili emitent finansijskog instrumenta koji nije uključen u knjigu trgovanja ili druga ugovorna strana u vezi sa izloženošću iz knjige pozicija kojima se ne trguje, ima prebivalište (u slučaju fizičkog lica) ili ima registrovano sjedište (u slučaju pravnog lica), s tim što ako sjedište uprave pravnog lica nije u državi u kojoj to lice ima registrovano sjedište, lokacija dužnika po knjizi pozicija kojima se ne trguje je država članica Evropske unije ili treća zemlja u kojoj se nalazi stvarno sjedište uprave;
- 6) **mjesto prihoda** je država članica Evropske unije ili treća zemlja u kojoj je smještena imovina iz koje se generiše prihod koji je primarni izvor otplate obaveza u vezi sa izloženošću u obliku specijalizovanog finansiranja;
- 7) **inostrana izloženost** je opšta kreditna izloženost čiji dužnik po knjizi pozicija kojima se ne trguje nema sjedište u Crnoj Gori;

- 8) **izloženost u obliku specijalizovanog finansiranja** je opšta kreditna izloženost sa karakteristikama iz člana 166 stav 9 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Način izračunavanja specifične stope kontracikličnog bafera kapitala

Član 3

(1) Specifična stopa kontracikličnog bafera kapitala, koju kreditna institucija treba da izračunava, je ponderisani prosjek primjenljivih stopa kontracikličnog bafera kapitala za zemlje u kojima kreditna institucija ima odgovarajuću kreditnu izloženost.

(2) Ponder za izračunavanje ponderisanog prosjeka stopa iz stava 1 ovog člana, utvrđuje se tako što se kapitalni zahtjevi za kreditni rizik izračunati primjenom stope kapitala od 8%, u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala kojima se uređuje izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni i tržišni rizik, a koji se odnose na relevantne kreditne izloženosti koje kreditna institucija ima u određenoj državi, podijele sa ukupnim kapitalnim zahtjevima za kreditni rizik izračunatim primjenom stope kapitala od 8%, koji se odnose na sve relevantne kreditne izloženosti kreditne institucije.

(3) Relevantnim kreditnim izloženostima, u smislu ove odluke, smatraju se sve kategorije izloženosti, osim kategorije izloženosti iz člana 129 stav 1 tač. 1 do 6 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(4) Kapitalni zahtjevi iz stava 2 ovog člana koji se odnose na relevantne kreditne izloženosti obuhvataju:

1) kapitalne zahtjeve za kreditni rizik, i to:

- kapitalne zahtjeve za kreditni rizik utvrđen primjenom standardizovanog pristupa u skladu sa čl. 128 do 160 Odluke o adekvatnosti kapitala, uključujući efekte primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika u skladu sa čl. 211 do 261 Odluke o adekvatnosti kapitala,
- kapitalne zahtjeve za kreditni rizik utvrđen primjenom internih rejting-sistema (IRB pristup) u skladu sa čl. 161 do 210 Odluke o adekvatnosti kapitala, uključujući efekte primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika u skladu sa čl. 211 do 261 Odluke o adekvatnosti kapitala,
- kapitalne zahtjeve za rizik druge ugovorne strane koji proizilazi iz poslova iz knjige trgovanja kreditne institucije, u skladu sa čl. 295 do 347 Odluke o adekvatnosti kapitala;

2) kapitalne zahtjeve za specifični rizik u skladu sa čl. 430 do 457 Odluke o adekvatnosti kapitala ili kapitalne zahtjeve za dodatni rizik statusa neispunjavanja obaveza i migracijski rizik (IRC) u skladu sa čl. 469 do 483 Odluke o adekvatnosti kapitala - ako relevantna izloženost proizilazi iz poslova iz knjige trgovanja;

3) kapitalne zahtjeve utvrđene u skladu sa čl. 262 do 294 Odluke o adekvatnosti kapitala - ako je relevantna izloženost sekuritizacija.

(5) Kreditna institucija izračunava specifičnu stopu kontracikličnog bafera kapitala tako što se ponder iz stava 2 ovog člana izračunat za određenu državu pomnoži sa pripadajućom stopom kontracikličnog bafera kapitala određenom i objavljenom za tu državu i tako dobijene stope za sve države u kojima kreditna institucija ima odgovarajuću kreditnu izloženost se sabere.

(6) Za izračunavanja specifične stope kontracikličnog bafera kapitala, kreditna institucija treba da identifikuje geografske lokacije relevantnih kreditnih izloženosti u skladu sa čl. 4, 5 i 6 ove odluke.

Lociranje opštih kreditnih izloženosti

Član 4

(1) Sve opšte kreditne izloženosti koje ne pripadaju izloženostima iz st. 2 do 5 ovog člana raspoređuju se na lokaciju dužnika po knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(2) Opšte kreditne izloženosti prema subjektima za zajednička ulaganja - CIU (eng. *collective investment undertakings*) iz člana člana 129 stav 1 tačka 15 Odluke o adekvatnosti kapitala

raspoređuju se na lokaciju dužnika referentne izloženosti po knjizi pozicija kojima se ne trguje, a ako je dužniku te izloženosti po knjizi pozicija kojima se ne trguje za određenu izloženost prema CIU pridruženo više lokacija, na tu se izloženost može primijeniti i član 6 stav 2 ove odluke.

(3) Izloženosti u vidu specijalizovanog finansiranja raspoređuju se na mjesto prihoda.

(4) Opšte kreditne izloženosti iz člana 129 stav 1 tačka 17 Odluke o adekvatnosti kapitala – „ostale stavke“ tretiraju se kao izloženost u Crnoj Gori, ako kreditna institucija ne može da utvrdi ko je dužnik po knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(5) Kao izloženosti u Crnoj Gori mogu se tretirati:

- 1) izloženosti prema CIU iz člana 129 stav 1 tačka 15 Odluke o adekvatnosti kapitala, ako kreditna institucija na osnovu dostupnih internih ili eksternih informacija ne može, bez nesrazmjerno uloženog napora, da utvrdi lokaciju jednog ili više dužnika referentne izloženosti po knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) inostrane izloženosti čija ukupna vrijednost ne prelazi 2% ukupne vrijednosti opšte kreditne izloženosti, izloženosti iz knjige trgovanja i izloženosti sekjuritizaciji te kreditne institucije, s tim da se pri izračunavanju ukupne vrijednosti opšte kreditne izloženosti, izloženosti iz knjige trgovanja i izloženosti sekjuritizaciji isključuju opšte kreditne izloženosti raspoređene u skladu sa stavom 4 i stavom 5 tačka 1 ovog člana.

(6) Kreditna institucija izračunava procenat iz stava 5 tačka 2 ovog člana na godišnjem nivou, i uvijek kada nastupi događaj koji utiče na finansijsko i ekonomsko stanje kreditne institucije.

Lociranje izloženosti iz knjige trgovanja

Član 5

(1) Izloženosti iz knjige trgovanja raspoređuju se na lokaciju dužnika po knjizi trgovanja u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana.

(2) Za izloženosti iz knjige trgovanja na koje se primjenjuju kapitalni zahtjevi u skladu sa čl. 469 do 484 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditna institucija utvrđuje geografsku lokaciju množenjem svojih ukupnih izloženosti riziku sa odnosom vrijednosti:

- 1) kapitalnih zahtjeva za podportfolije koji su podijeljeni prema geografskoj lokaciji utvrđenoj u skladu sa modelom utvrđenim odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala kojima se uređuje sekjuritizacija, i
- 2) zbira kapitalnih zahtjeva utvrđenih u tački 1 ovog stava za sve geografske lokacije.

(3) Kreditna institucije čija ukupna vrijednost izloženosti iz knjige trgovanja ne prelazi 2% njenih ukupnih opštih kreditnih izloženosti, izloženosti iz knjige trgovanja i izloženosti sekjuritizaciji, može rasporediti te izloženosti na Crnu Goru.

(4) Kreditna institucija izračunava procenat iz stava 3 ovog člana na godišnjem nivou i uvijek kada nastupi događaj koji utiče na finansijsko i ekonomsko stanje kreditne institucije.

Lociranje izloženosti po osnovu sekjuritizacije

Član 6

(1) Izloženost po osnovu sekjuritizacije raspoređuje se na lokaciju dužnika relevantne izloženosti po knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(2) Ako je dužniku referentne izloženosti po knjizi pozicija kojima se ne trguje za određenu izloženost po osnovu sekjuritizacije dodijeljeno više lokacija, ta se izloženost može rasporediti na lokaciju dužnika te izloženosti sa najvećim učešćem u referentnoj izloženosti po osnovu sekjuritizacije.

(3) Izloženosti po osnovu sekjuritizacije za koje nijesu dostupne informacije o referentnim izloženostima po osnovu sekjuritizacije mogu se tretirati kao izloženosti u Crnoj Gori, ako kreditna institucija na osnovu dostupnih internih ili eksternih informacija ne može, bez nesrazmjernog uloženog napora, da utvrdi lokaciju dužnika referentne izloženosti po knjizi pozicija kojima se ne trguje.

Stupanje na snagu

Član 7

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-7/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 319 stav 2 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

ODLUKU

O METODAMA KONSOLIDACIJE ČLANOVA GRUPE KREDITNIH INSTITUCIJA

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuju se metode konsolidacije koje se primjenjuju pri konsolidaciji zavisnih društava iz člana 319 stav 1 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19) - (u daljem tekstu: Zakon).

Metod potpune konsolidacije zavisnih društava

Član 2

Kreditna institucija koja je dužna da ispunjava zahtjeve iz člana 310 Zakona na konsolidovanoj osnovi primjenjuje metod potpune konsolidacije za sve kreditne institucije i finansijske institucije koje su njena zavisna društva ili zavisna društva istog matičnog finansijskog holdinga ili matičnog mješovitog finansijskog holdinga.

Metod proporcionalne konsolidacije zavisnih društava

Član 3

(1) Izuzetno od člana 2 ove odluke, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka), da primjenjuje metod proporcionalne konsolidacije u skladu sa učešćem u kapitalu koje ima u zavisnom društvu.

(2) Metod proporcionalne konsolidacije, kreditna institucija iz stava 1 ovog člana može da primjenjuje, ako:

- 1) je obaveza matičnog društva ograničena na učešće u kapitalu koje matično društvo ima u zavisnom društvu u odnosu na obaveze drugih akcionara (za akcionarsko društvo), odnosno članova (za društva sa ograničenom odgovornošću), u skladu sa ugovorom o ograničavanju obaveza akcionara i članova iz člana 4 ove odluke;
- 2) su obaveze drugih akcionara, odnosno članova, jasno utvrđene i pravno obavezujuće;
- 3) je solventnost drugih akcionara, odnosno članova zadovoljavajuća, u skladu sa članom 5 ove odluke.

Ugovor o ograničavanju obaveza akcionara i članova

Član 4

Smatra se da je uslov iz člana 3 stav 2 tačka 1 ove odluke ispunjen, ako:

- 1) je obaveza matičnog društva i ostalih akcionara, odnosno članova, u odnosu na zavisno društvo utvrđena ugovorom između matičnog društva i ostalih akcionara,

odnosno članova zavisnog društva, koji zajedno posjeduju ukupni akcijski kapital odnosno udjele, zavisnog društva;

2) je ugovorom iz tačke 1 ovog člana utvrđeno:

- ograničenje obaveze ugovornih strana i definisano kao procenat ukupnih akcija, odnosno udjela koje posjeduju;
- da bilo koje moguće gubitke koji proizilaze iz zavisnog društva snose akcionari ili članovi proporcionalno svom učešću u kapitalu zavisnog društva;
- klauzulom da se bilo koje promjene u učešću u kapitalu pojedinih akcionara ili članova ne mogu izvršiti bez izričite saglasnosti ostalih akcionara, odnosno članova;
- da će, u slučaju potrebe dokapitalizacije zavisnog društva, kreditna institucija blagovremeno informisati Centralnu banku o napretku u procesu dokapitalizacije, a svaki akcionar odnosno član će doprinijeti dokapitalizaciji proporcionalno svom učešću u kapitalu zavisnog društva; i ako
- ne postoje drugi sporazumi, odredbe statuta ili neki odvojeni sporazumi između nekih ili svih akcionara, odnosno članova, zavisnog društva ili između nekih ili svih akcionara, odnosno članova zavisnog društva i trećih strana, koji imaju prioritet ili derogiraju bilo koji od uslova iz al. 1 do 4 ove tačke.

Uslovi u vezi solventnosti drugih akcionara ili članova

Član 5

Smatra se da je uslov iz člana 3 stav 2 tačka 3 ove odluke ispunjen, ako:

- 1) je solventnost drugih akcionara ili članova zavisnog društva na individualnom i konsolidovanom nivou zadovoljavajuća i da se može sa razlogom očekivati da će takva ostati, i
- 2) ostali akcionari, odnosno članovi, subjekti finansijskog sektora koji su predmet prudencijalne supervizije, ispunjavaju uslove finansijske sigurnosti u smislu člana 31 stav 1 Zakona, na stalnoj osnovi.

Obaveze u slučaju prestanka važenja ugovora

Član 6

(1) Kreditna institucija kojoj je Centralna banka odobrila primjenu metod iz člana 3 stav 1 ove odluke, dužna je da informiše Centralnu banku najmanje tri mjeseca prije bilo koje namjeravane izmjene ugovora koja je od uticaja na ispunjenost uslova za primjenu tog metoda.

(2) Kreditna institucija je dužna da na zahtjev Centralne banke primijeni metod pune konsolidacije, ako je na osnovu informacija iz stava 1 ovog člana Centralna banka ocijenila da primjena proporcionalnog metoda konsolidacije više nije adekvatna.

(3) Kreditna institucija je dužna da primijeni metod pune konsolidacije u slučaju prestanka važenja ugovora o ograničavanju obaveza akcionara i članova iz člana 4 ove odluke.

Izveštavanje Centralne banke

Član 7

Matična kreditna institucija izvještava Centralnu banku o sastavu grupe kreditnih institucija i konsolidovanim finansijskim izvještajima u skladu sa odlukom kojom se uređuju izvještaji koje kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci.

Prestanak važenja propisa

Član 8

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o metodima za izradu konsolidovanih finansijskih izvještaja bankarske grupe („Službeni list CG“, broj 24/09).

Stupanje na snagu

Član 9

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19) godine.

O.br. 0101-7725-8/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,

dr **Radoje Žugić**, s.r.

1829.

Na osnovu člana člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 161 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

ODLUKU

O ODREĐIVANJU OSTALIH SISTEMSKI VAŽNIH KREDITNIH INSTITUCIJA

Predmet

Član 1

(1) Ovom odlukom se bliže uređuje način na koji Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) određuje kreditne institucije kao ostale sistemske važne kreditne institucije (u daljem tekstu: OSV kreditne institucije).

(2) Centralna banka određuje OSV kreditne institucije na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi.

Procjena sistemske važnosti kreditnih institucija

Član 2

(1) Centralna banka vrši procjenu sistemske važnosti kreditnih institucija na osnovu sljedećih kriterijuma:

(2)

- 1) veličine kreditne institucije;
- 2) značaja kreditne institucije za privredu Crne Gore;
- 3) značaja prekograničnih aktivnosti kreditne institucije; i
- 4) povezanosti kreditne institucije ili grupe sa finansijskim sistemom.

(2) Svaki kriterijum iz stava 1 ovog člana se sastoji od jednog ili više obaveznih pokazatelja čijim vrednovanjem se određuje ispunjenost uslova za određivanje kreditne institucije kao OSV kreditne institucije.

Metodologija za određivanje OSV kreditnih institucija

Član 3

Određivanje kreditnih institucija kao OSV kreditnih institucija Centralna banka vrši primjenom Metodologije za određivanje OSV kreditnih institucija, koja se nalazi u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

Dinamika određivanja OSV kreditnih institucija

Član 5

Određivanje OSV kreditnih institucija vrši se jednom godišnje, najkasnije do kraja marta tekuće godine.

Obavješćavanje o OSV kreditnim institucijama

Član 6

(1) Centralna banka, nakon određivanja kreditne institucije kao OSV kreditne institucije, dostavlja toj kreditnoj instituciji rješenje kojim je određena kao OSV kreditne institucije.

(2) Ako je pri određivanju kreditne institucije kao OSV kreditne institucije koristila stručnu procjenu iz metodologije iz člana 3 ove odluke, Centralna banka uz rješenje iz stava 1 ovog člana dostavlja kreditnoj instituciji obavještenje koje sadrži:

- 1) opcione pokazatelje iz metodologije iz člana 3 ove odluke koji su korišćeni za određivanje te kreditne institucije kao OSV kreditne institucije;
- 2) razloge zbog kojih su opcioni pokazatelji iz tačke 1 ovog stava ocijenjeni kao relevantni za Crnu Goru;
- 3) razloge zbog kojih je procijenjeno da je kreditna institucija sistemski važna sa aspekta određenih pokazatelja.

(3) Centralna banka na svojoj internet stranici objavljuje obavještenje koje sadrži:

- 1) spisak OSV kreditnih institucija;
- 2) za OSV kreditne institucije iz stava 2 ovog člana obavještenje iz tog stava;
- 3) stope bafera kapitala za OSV kreditne institucije, utvrđene u skladu sa članom 163 Zakona.

Završna odredba

Član 6

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-9/2020
Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

METODOLOGIJA ZA ODREĐIVANJE OSV KREDITNIH INSTITUCIJA

I. Postupak određivanja OSV kreditnih institucija

1. Određivanja OSV kreditnih institucija vrši se jednom godišnje, u skladu sa ovom metodologijom, u postupku koji se odvija u dvije faze:
 - u prvoj fazi se utvrđuje sistemska važnost kreditnih institucija izračunavanjem bodova za svaku kreditnu instituciju na način opisan u Poglavlju II Metod bodovanja,
 - u drugoj fazi se vrši stručna procjena na način opisan u Poglavlju III Stručna procjena.
2. Za postupak određivanja kreditnih institucija koje su OSV kreditne institucije u skladu sa ovom metodologijom pribavljaju se podaci, koji obuhvataju skup pokazatelja sadržanih u Tabeli 1-Obavezni pokazatelji i Tabeli 2-Definicija obaveznih pokazatelja iz tačke 17 ove odluke, sa stanjem na 31. decembra godine koja prethodi godini u kojoj se vrši ta procjena.

II. Metod bodovanja

3. Za svaku kreditnu instituciju sa sjedištem u Crnoj Gori izračunavaju se bodovi za utvrđivanje kreditne institucije kao OSV kreditne institucije, koje se sprovodi na konsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi.
4. Bodovi za utvrđivanje kreditne institucije kao OSV kreditne institucije izračunavaju se za set kriterijuma za procjenu sistemske važnosti, i to:
 - veličina kreditne institucije,
 - značaj kreditne institucije za privredu Crne Gore, obuhvatajući njenu zamjenljivost i učešće u infrastrukturaama finansijskog tržišta,
 - složenost, uključujući prekogranične aktivnosti kreditne institucije,
 - povezanost kreditne institucije sa finansijskim sistemom.
5. Svaki od kriterijuma iz tačke 4 ove metodologije sastoji se od jednog ili više obaveznih pokazatelja, pri čemu za pokazatelje u okviru određenog kriterijuma važe jednaki ponderi.
6. Ako neki obavezni pokazatelj nije dostupan, bira se i koristi drugi primjeren pokazatelj koji će zamijeniti pokazatelj koji nije dostupan.
7. Bodovi za utvrđivanje kreditne institucije kao OSV kreditne institucije za svaku kreditnu instituciju izračunavaju se na sljedeći način:
 - Vrijednost pokazatelja svake kreditne institucije podijeli se sa ukupnim zbirom vrijednosti pojedinačnih pokazatelja za sve kreditne institucije u Crnoj Gori (relativni pokazatelji važnosti).
 - Ti relativni pokazatelji važnosti pomnože se sa 10.000 (deset hiljada) kako bi bili izraženi u baznim poenima.
 - Zatim se se za svaku kreditnu instituciju izračunavaju bazni poeni za kategorije navedene u tački 4 ove metodologije, tako što se izračuna prosti prosjek bodova pokazatelja u okviru svake od tih kategorija.
 - Na kraju, za svaku kreditnu instituciju izračunavaju se zbirni bodovi, i to kao prosti prosjek bodova za svaku kategoriju iz tačke 4 ove metodologije.
8. Kreditne institucije čiji je ukupni zbir bodova jednak ili viši od 500 baznih poena, predstavljaju OSV kreditne institucije utvrđene primjenom metoda bodovanja. To obezbjeđuje primjereno razdvajanje kreditnih institucija prema kriterijumu značajnosti, a imajući u vidu specifičnosti bankarskog sektora u Crnoj Gori – broj banaka i nivo koncentracije u bankarskom sektoru.
9. Za potrebe metoda bodovanja iz tačke 7 ove metodologije, u imenioc se mogu uključiti vrijednosti pokazatelja filijala kreditnih institucija iz drugih država koje posluju u Crnoj Gori, ako dobijeni zbir bodova adekvatno odražava bankarski sektor Crne Gore.

10. U postupku bodovanja za filijale kreditnih institucija iz tačke 9 ove metodologije može se uzeti u obzir:

- sveukupna relevantnost filijala kreditnih institucija iz drugih država za bankarski sistem u Crnoj Gori; i
- raspoloživost podataka, uporedivost i primjerenost u pogledu aktivnosti filijala kreditnih institucija iz drugih država i njihovog određenja kao OSV kreditnih institucija, u slučajevima kada je to relevantno za primjenu prudencijalnih zahtjeva.

III. Stručna procjena

11. Nakon primjene metoda bodovanja, vrši se stručna procjena kojom se utvrđuje da li bi, pored kreditnih institucija koje su utvrđene kao OSV kreditne institucije trebalo da kao OSV kreditna institucija bude određena još neka kreditna institucija, a na osnovu bodovanja pokazatelja u nekoj od kategorija iz tačke 4 ove metodologije i/ili na osnovu dodatnih kvalitativnih i/ili kvantitativnih pokazatelja sistemske važnosti. U tom slučaju, biraju se pokazatelji za koje se smatra da primjereno odražavaju sistemski rizik u domaćoj privredi. Pri tome, kao OSV kreditna institucija ne može biti određena ona kreditna institucija čiji je ukupni zbir bodova jednak ili manji od 4,5 (četiri i po) bazna poena.

12. Kod stručne procjene, Centralna banka primjenjuje samo pokazatelje iz Tabele 1 (obavezni pokazatelji) i Tabele 3 (opciono pokazatelji) iz tačke 17 ove odluke.

IV. Utvrđivanje bafera za OSV kreditne institucije

13. Centralna banka određuje visinu bafera koji su pojedinačne OSV kreditne institucije dužne da primjenjuju.

14. Stopa bafera za OSV kreditnu instituciju se određuje uzimajući u obzir pokazatelje sistemske važnosti, istorijske gubitke u sistemu i stručne procjene, u relaciji sa drugim makroprudencionim instrumentima kao segmentom koordinirane politike Centralne banke usmjerene ka svom osnovnom cilju, a to je podsticanje i očuvanje finansijske stabilnosti.

15. Osnovu za određivanje visine bafera predstavljaju metod jednakog očekivanog uticaja i metod grupisanja (engl. *bucketing*), gdje se visina bafera određuje sa ciljem minimiziranja uticaja poremećaja OSV kreditne institucije na cijeli sistem.

16. U okviru zakonski dozvoljenog raspona od 0% do 2%, stope bafera za OSV kreditnu instituciju mogu u skladu sa stručnom procjenom biti razvrstane u više razreda.

V. Tabele pokazatelja

17. U postupku određivanja kreditnih institucija kao OSV kreditnih institucija koriste se pokazatelji iz sljedećih tabela:

Tabela 1 – Obavezni pokazatelji za bodovanje

Kriterijum	Pokazatelj	Ponder, %
veličina	ukupna aktiva	25,00
važnost za privredu Crne Gore	vrijednost domaćih platnih transakcija	8,33
	depoziti privatnog sektora	8,33
	kreditni dati privatnom sektoru	8,33
složenost, i prekogranične aktivnosti	ugovorena vrijednost nestandardizovanih derivatnih instrumenata	8,33
	prekogranične obaveze	8,33
	prekogranična potraživanja	8,33

povezanost sa finansijskim sistemom	obaveze u finansijskom sistemu	8,33
	aktiva u finansijskom sistemu	8,33
	emitovane dužničke hartije od vrijednosti	8,33

Tabela 2 – Definicije obaveznih pokazatelja za bodovanje

Pokazatelj	Definicija
ukupna aktiva	ukupna aktiva (imovina) = ukupna pasiva (zbir obaveza i kapitala)
vrijednost domaćih platnih transakcija	vrijednost poslatih tj. odlaznih plaćanja u RTGS sistemu platnog sistema CBCG, u datoj godini (isključujući plaćanja u okviru grupe)
depoziti privatnog sektora	depoziti rezidentnih nefinansijskih korporacija i stanovništva
kreditni dati privatnom sektoru	kreditni dati rezidentnim nefinansijskim korporacijama i stanovništvu
ugovorena vrijednost nestandardizovanih derivatnih instrumenata	ugovorena (engl. <i>notional</i>) vrijednost svih nestandardizovanih finansijskih derivata (tj. svih kojima se trguje vanberzanski (engl. <i>over the counter</i>)), nezavisno od toga da li se odnose na imovinu ili obaveze i da li se drže radi trgovanja ili služe kao instrument zaštite
prekogrančne obaveze	obaveze prema nerezidentnim subjektima (isključujući akcije tj. kapital)
prekogrančna potraživanja	potraživanja prema nerezidentnim subjektima (isključujući gotov novac)
obaveze u finansijskom sistemu	obaveze prema rezidentnim kreditnim institucijama i ostalim finansijskim korporacijama
aktiva u finansijskom sistemu	potraživanja prema rezidentnim kreditnim institucijama i ostalim finansijskim korporacijama
emitovane dužničke hartije od vrijednosti	emitovane dužničke hartije od vrijednosti (obveznice i drugi dužnički finansijski instrumenti)

Tabela 3 – Opcioni pokazatelji

Ukupne izloženosti u trenutku nastanka statusa neispunjavanja obaveza
Ukupna rizikom ponderisana aktiva
Vanbilansne stavke
Tržišna kapitalizacija
Ukupne izloženosti u trenutku nastanka statusa neispunjavanja obaveza / BDP Crne Gore
Ukupna aktiva / BDP Crne Gore

Kreditni dati privatnom sektoru
Stambeni krediti
Poslovni krediti
<i>Retail</i> krediti
<i>Retail</i> depoziti
Zaštićeni depoziti u okviru sistema zaštite depozita
Korporativni depoziti
Bilo koja vrsta depozita
Broj <i>retail</i> klijenata
Učesće u sistemima za kliring i poravnanje
Platne usluge pružene tržišnim učesnicima ili drugim subjektima
Aktiva na čuvanju
Obezbeđivanje emisija obveznica
Obezbeđivanje emisija akcija
Investicije u obveznice emitovanih od strane rezidentnih subjekata
Broj depozitnih računa – poslovni klijenti
Broj depozitnih računa – retail klijenti
Geografska struktura aktivnosti
Tip klijenata
Aktiva treće klase
Derivatni instrumenti (na strani aktive i/ili pasive)
Investicije u hartije od vrijednosti za trgovanje i raspoložive za prodaju (uzimajući u obzir visoko likvidnu aktivu)
Broj zavisnih lica (supsidijara)
Broj stranih zavisnih lica
Broj država u kojima posluje
Stepen mogućnosti sanacije, u skladu sa procjenom o mogućnosti sanacije
Strani neto prihod / ukupni prihod
Nekamatni prihod / ukupni prihod
Vrijednost ugovora o ponovnoj kupovini (repo)
Vrijednost obrnutih ugovora o ponovnoj kupovini (obrnuti repo)
Potencijalno širenje negativnih efekata preko subjekata u konglomeratu
Potencijalno širenje negativnih efekata preko akcionara
Potencijalna širenje negativnih efekata na reputaciju
Međubankarska potraživanja i/ili obaveze
Transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti
Broj i vrijednost tržišnih transakcija
Značaj za šemu institucionalne zaštite (engl. <i>institutional protection scheme</i>) čiji je član
Značajne emisije pokrivenih obveznica
Sekjuritizovani dug
Pružene platne usluge
Povezanost sa stranim bankarskim sistemom
Povezanost sa stranim nebankarskim institucijama
Aktiva koja se drži za trgovanje

1830.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 31 stav 5 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

O D L U K U
O KRITERIJUMIMA I DOKUMENTACIJI ZA PROCJENU PODOBNOSTI I FINANSIJSKOG
STANJA STICALACA KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA U KREDITNOJ INSTITUCIJI

I. OSNOVNA ODREDBA

Predmet

Član 1

Ovom odlukom se bliže uređuju kriterijumi na osnovu kojih Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) procjenjuje podobnost i finansijsko stanje lica koje je potencijalni sticalac kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji (u daljem tekstu: sticalac), procjena postojanja značajnog uticaja, način utvrđivanja visine učešća indirektnog potencijalnog sticaoca kvalifikovanog učešća, način podnošenja zahtjeva i dokumentacija koja se prilaže uz zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji.

II. KRITERIJUMI ZA PROCJENU PODOBNOSTI I FINANSIJSKOG STANJA
STICALACA KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA

Procjena ispunjenosti uslova

Član 2

Centralna banka, prilikom odlučivanja po zahtjevu za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji cijeni da li su ispunjeni uslovi podobnosti sticaoca i finansijske sigurnosti predloženog sticanja na osnovu kriterijuma iz člana 31 stav 1 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, br. 72/19) - (u daljem tekstu: Zakon).

Lični ugled sticaoca

Član 3

(1) Pri procjeni ugleda sticaoca Centralna banka cijeni ugled sticaoca i njegovih akcionara, ugled i odgovarajuća stručna znanja i kvalifikacije, kao i ugled svih lica povezanih sa sticaocem i lica koje imaju poslovne veze sa sticaocem.

(2) Smatra se da nema dobar ugled sticalac:

- 1) koji je pravosnažno osuđen za krivično djelo protiv imovine, protiv platnog prometa i privrednog poslovanja ili protiv službene dužnosti;
- 2) protiv koga se vodi postupak za krivično djelo iz stava 1 ovog člana, ako to dovodi u sumnju njegov lični ugled;
- 3) koji je pravosnažno osuđen ili se protiv njega vodi postupak za drugo krivično djelo, ako to dovodi u sumnju njegov lični ugled;
- 4) koji je osuđen za prekršaj zbog nepravilnosti ili nepridržavanja pozitivnih propisa kojima je uređeno bankarsko poslovanje, djelatnost osiguranja, pružanje finansijskih usluga, zaštita potrošača ili bilo kojih drugih propisa, ako to može dovesti u sumnju lični ugled, integritet i savjesnost sticaoca;

- 5) ako je protiv tog sticaoca ili protiv pravnog lica u kojem taj sticalac ima kvalifikovano učešće, pokrenut prekršajni postupak zbog kršenja propisa kojima je uređeno bankarsko poslovanje, djelatnost osiguranja, pružanje finansijskih usluga, zaštite potrošača ili bilo kojih drugih propisa, ako to može dovesti u sumnju lični ugled, integritet i savjesnost sticaoca;
- 6) koji rukovodi ili je, u vrijeme kada je počinjeno djelo, rukovodio privrednim društvom koje je pravosnažno osuđeno za bilo koje krivično djelo, protiv kojeg su izrečene mjere ili prekršajne sankcije ili protiv kojeg se vode postupci iz tačke 3 ovog člana, ako to može dovesti u sumnju ugled, savjesnost i pouzdanost sticaoca; ili
- 7) za koga je iz više kredibilnih izvora utvrđeno postojanje nekog drugog razloga koji može dovesti u sumnju njegov ugled i primjerenost.

(3) Centralna banka, pri procjeni okolnosti iz stava 2 tač. 2 i 3 ovog člana, uzima u obzir sve dostupne informacije vezane za sankcije, značaj krivičnog djela ili prekršaja, postojanje otežavajućih ili olakšavajućih okolnosti, uložene pravne ljekove, izrečene kazne ili druge sankcije, kao i vremenski period koji je protekao od vremena počinjenog djela i ponašanje sticaoca u tom periodu, a ukoliko postoji veći broj lakših djela, procjenjuje se da li, kumulativno posmatrano, mogu uticati na ugled i primjerenost sticaoca.

(4) Pri utvrđivanju postojanja okolnosti iz stava 2 tač. 4 i 5 ovog člana na osnovu kojih se procjenjuje ugled i primjerenost sticaoca, Centralna banka uzima u obzir dostupne informacije o svim relevantnim nalazima na osnovu nadzora, zapisnika, započetim ili vođenim postupcima nadzora i na osnovu njih izrečenih mjera ili prekršaja, a u vezi sa licem ili društvom kojim sticalac rukovodi ili je rukovodio, a koje je sproveo nadležni organ zbog nepravilnosti ili nepridržavanja propisa kojima se uređuje bankarsko poslovanje, djelatnost osiguranja, pružanje finansijskih, zaštite potrošača ili drugih propisa.

(5) Pri utvrđivanju postojanja okolnosti iz stava 2 tačka 6 ovog člana na osnovu kojih se procjenjuje lični ugled sticaoca, Centralna banka uzima u obzir informacije o poslovnim aktivnostima sticaoca, informacije koje upućuju na nekorektno ponašanje sticaoca u dosadašnjem profesionalnom radu, kao što je netransparentnost postupanja i odsustvo saradnje sa nadležnim organima, uskraćivanje ili oduzimanje odobrenja sticaocu za obavljanje rukovodećih funkcija ili stručnih zanimanja ili djelatnosti, a ako je dostupno analizira i razloge otkaza ugovora o radu, smjene sa ključne ili slične funkcije i zabrane vođenja poslova ili zastupanja pravnog lica izrečene od nadležnog organa.

(6) Ako je sticalac pravno lice, smatra se da sticalac nema dobar ugled ako Centralna banka, zavisno od uticaja na sticaoca, a u skladu sa odredbama ovog člana, procijeni da lica direktnim ili indirektnim kvalifikovanim učešćem u kapitalu sticaoca, ili član organa upravljanja sticaoca, nemaju dobar ugled.

(7) Smatra se da sticalac nema dobar ugled i integritet ako Centralna banka, u skladu sa odredbama ovog člana, procijeni da lica koja sa sticaocem čine grupu povezanih lica ili lica koja imaju poslovne veze sa sticaocem, zavisno od uticaja na sticaoca, nemaju dobar lični ugled.

(8) Centralna banka može da, kada ocijeni da je potrebno, informacije na osnovu kojih se može ocijeniti ugled kvalifikovanog sticaoca traži od drugih organa iz Crne Gore i drugih država.

(9) Pri ocjeni ličnog ugleda i integriteta Centralna banka analizira prikupljene informacije i cijeni da li neki manji nedostaci koji pojedinačno ne utiču na lični ugled sticaoca, ako se posmatraju zajedno, ukazuju na to da sticalac nema dobar lični ugled.

Stručna sposobnost sticaoca

Član 4

(1) Stručna sposobnost sticaoca procjenjuje se u odnosu na sposobnost u upravljanju (u daljem tekstu: upravljačka sposobnost) i sposobnost u oblasti bankarskih i finansijskih usluga koje pruža

kreditna institucija u kojoj se stiče kvalifikovano učešće (u daljem tekstu: finansijska stručnost), uključujući stručnu sposobnost lica zaduženog za vođenje poslova ako je sticalac pravno lice.

(2) Pri procjeni upravljačke sposobnosti sticaoca, Centralna banka uzima u obzir da li je sticalac kao akcionar ili imalac udjela u privrednim društvima, ili kao član organa upravljanja ili rukovodilac u privrednim društvima pokazao stručnost, savjesnost, dužnu pažnju i postupanje u skladu sa propisima i pravilima struke.

(3) Pri procjeni finansijske stručnosti sticaoca Centralna banka uzima u obzir da li je sticalac kao većinski akcionar, lice sa kvalifikovanim učešćem ili član organa upravljanja ili rukovodilac kreditne ili finansijske institucije, pokazao stručnost, savjesnost, dužnu pažnju i postupanje u skladu sa propisima i pravilima struke.

(4) Pri procjeni stručne sposobnosti Centralna banka uzima u obzir finansijske i poslovne rezultate, eventualne utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju pravnog lica u kojem sticalac ima ili je imao većinsko učešće u kapitalu, ili u kojima ima ili je imao značajno učešće, odnosno u kojima je obavljao funkciju člana organa upravljanja ili funkciju višeg rukovodstva, u periodu prije utvrđivanja da je to pravno lice počinilo značajnu nepravilnost ili povredu zakona u svom poslovanju, prije nego što je nad društvom otvoren stečajni postupak, donesena odluka o prinudnoj likvidaciji ili je oduzeto odobrenje za rad, a Centralna banka ocjenjuje da li je postupanje sticaoca imalo uticaja na nastanak tih događaja.

(5) Pri procjeni stručne sposobnosti Centralna banka analizira:

- 1) da li prihodi i imovina sticaoca mogu podržati ispunjavanje finansijskih obaveza u budućnosti;
- 2) da li se sticalac nalazi na listi neurednih dužnika (npr. lista poreskih dužnika, kreditni registri i sl.);
- 3) da li je nad imovinom sticaoca sproveden ili se sprovodi postupak ličnog stečaja;
- 4) da li se protiv sticaoca vode parnični, prekršajni ili upravni postupci koji bi mogli dovesti u pitanje ispunjavanje njegovih finansijskih obaveza u budućnosti;
- 5) velika ulaganja, izloženosti i zaduženosti sticaoca.

(6) Ako sticalac podnosi zahtjev za izdavanje prethodnog odobrenja za povećanje postojećeg direktnog ili indirektnog kvalifikovanog učešća u visini kojim se dostiže ili prelazi 20%, 33% odnosno 50% učešća u kapitalu, odnosno glasačkim pravima u kreditnoj instituciji, uz zahtjev za izdavanje odobrenja dužan je da podnese urednu dokumentaciju kojom dokazuje stručnu sposobnost prilagođenu povećanom učešću i odgovornosti povezanoj sa sticanjem uvećanog nivoa kvalifikovanog učešća.

(7) Pri procjeni stručne sposobnosti sticaoca Centralna banka uzima u obzir i:

- 1) prethodno sprovedene procjene, kao i eventualne procjene nadležnih organa iz Crne Gore ili druge zemlje o tome da li sticalac posjeduje odgovarajuća stručna znanja, sposobnost i iskustvo za sticanje kvalifikovanog učešća u drugoj kreditnoj ili finansijskoj instituciji;
- 2) činjenicu da li je sticalac fizičko lice koje obavlja rukovodeće funkcije u toj ili drugoj kreditnoj ili finansijskoj instituciji koju kontroliše Centralna banka, ili drugi nadležni organ iz Crne Gore ili druge države;
- 3) činjenicu da li je sticalac kreditna ili finansijska institucija odnosno drugo pravno lice koje kontroliše Centralna banka ili drugi nadležni organ iz Crne Gore ili druge države.

Uslovi za predložene nove članove organa upravljanja i članove višeg rukovodstva

Član 5

(1) Ako sticalac namjerava da imenuje nova lica za člana nadzornog ili upravnog odbora, dužan je da dokaže da ta lica ispunjavaju uslove utvrđene Zakonom.

(2) Ako sticalac namjerava da imenuje nova lica koja će obavljati izvršne funkcije u kreditnoj instituciji, odgovorna za vođenje njenog poslovanja na dnevnoj osnovi, dužan je da dokaže da ta lica posjeduju odgovarajuća stručna znanja, sposobnosti i iskustvo potrebno za člana višeg rukovodstva kreditne institucije.

(3) Na procjenu ispunjenosti uslova za lica iz st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se odredbe propisa Centralne banke kojim se uređuje procjena primjerenosti članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji.

Finansijsko stanje

Član 6

(1) Pri procjeni finansijskog stanja sticaoca Centralna banka procjenjuje njegovo finansijsko stanje i finansijsku stabilnost.

(2) Pod finansijskim stanjem sticaoca podrazumijeva se njegova sposobnost da finansira sticanje kvalifikovanog učešća, kao i sposobnost i spremnost da održi svoju finansijsku stabilnost i finansijsku stabilnost kreditne institucije.

(3) Finansijsko stanje sticaoca mora da odgovara opisanim ciljevima sticaoca u odnosu na sticanje kvalifikovanog učešća.

(4) Ako se sticanjem kvalifikovanog učešća stiče 50% ili više učešća u kapitalu odnosno glasačkim pravima u kreditnoj instituciji, ili ako bi sticanjem kreditna institucija postala njegovo zavisno društvo, namjera sticaoca za adekvatno povećavanje kapitala kreditne institucije radi održavanja odgovarajućeg nivoa regulatornog kapitala nakon sticanja mora se jasno odražavati u poslovnom planu i projekcijama finansijskih izvještaja kreditne institucije najmanje za prve tri godine nakon sticanja.

(5) Pri procjeni finansijskog stanja Centralna banka:

- 1) procjenjuje da li je sticalac, u skladu sa visinom njegova učešća u toj kreditnoj instituciji, finansijski stabilan i snažan u mjeri koja je potrebna za dobro i uspješno upravljanje kreditnom institucijom, minimalno za prve tri godine nakon sticanja kvalifikovanog učešća;
- 2) provjerava da li izvori i način finansiranja sticanja kvalifikovanog učešća i postojeći finansijski odnosi između sticaoca i kreditne institucije upućuju da može nastati sukob interesa koji može negativno uticati na stabilnost kreditne institucije;
- 3) procjenjuje da li zaduženost sticaoca negativno utiče na njegovu finansijsku snagu, a time i na sposobnost i mogućnost kreditne institucije da ispunjava prudencijalne zahtjeve, uključujući i moguće obaveze na koje se sticalac obavezao da će preuzeti vezano za ispunjavanje prudencijalnih zahtjeva kreditne institucije ili drugih obaveza, ako je primjenljivo.

(6) Smatra se da sticalac nema odgovarajuće finansijsko stanje ako Centralna banka na osnovu podataka kojima raspolaže ocijeni da se može osnovano očekivati da će sticalac tokom sticanja ili u bližoj budućnosti nakon sticanja zapasti u finansijske poteškoće.

(7) Ako je sticalac kreditna institucija ili finansijska institucija kojoj je odobrenje za rad izdato u drugoj državi ili je za vršenje nadzora nad sticaocem nadležan drugi nadzorni organ, Centralna banka će pri procjeni finansijskog stanja sticaoca voditi računa o procjeni finansijske snage i finansijske stabilnosti koju je izvršio organ nadležan za vršenje nadzora nad tim sticaocem, kao i druge dokumente pribavljene od tog nadzornog organa.

Ispunjavanje prudencijalnih zahtjeva

Član 7

(1) Centralna banka pri procjeni podobnosti sticaoca uzima u obzir potencijalni uticaj sticanja na sposobnost kreditne institucije da nakon sticanja ispunjava prudencijalne zahtjeve, uključujući kapitalne zahtjeve, zahtjeve u pogledu likvidnosti i ograničenja velikih izloženosti, kao i zahtjeve povezane sa sistemom upravljanja, sistemom internih kontrola, upravljanjem rizicima i usklađenošću poslovanja.

(2) Centralna banka uzima u obzir namjere i ciljeve sticaoca iz strategije i poslovnog plana, naročito u odnosu na likvidnosnu i kapitalnu podršku kreditnoj instituciji i pitanja korporativnog upravljanja i razvoja kreditne institucije, kao i planove sticaoca za eventualno dalje sticanje ili prodaju učešća u kreditnoj instituciji.

(3) Centralna banka može, prije donošenja odluke po zahtjevu, tražiti od sticaoca da preuzme obaveze vezane za ispunjavanje prudencijalnih zahtjeva, kao što su:

- 1) davanje finansijske podrške u slučaju poteškoća kreditne institucije sa likvidnošću, solventnošću, upravljanjem rizicima i generalno sa sistemom upravljanja;
- 2) povećanje kapitala do dostizanja adekvatnog nivoa dokapitalizacijom i druge mjere za povećanje regulatornog kapitala.

(4) Pri odlučivanju o zahtjevu sticaoca za izdavanje odobrenja, Centralna banka uzima u obzir i izjave sticaoca o zahtjevima iz stava 3 ovog člana.

(5) Ako će nakon sticanja kreditna institucija postati član grupe, Centralna banka procjenjuje:

- 1) da li ta grupa ima adekvatnu organizacionu strukturu, transparentan i jasan sistem korporativnog upravljanja i odgovarajući nivo kapitala;
- 2) da li bliska povezanost kreditne institucije sa drugim fizičkim i pravnim licima otežava ili onemogućava sprovođenje adekvatne supervizije, adekvatnu razmjenu informacija između nadležnih supervizorskih, odnosno nadzornih organa i određivanje podjele odgovornosti između tih nadležnih organa, uzimajući u obzir i da li teritorijalna lokacija ili poslovne aktivnosti članova grupe ili lica koja su, ili će nakon sticanja biti, blisko povezana sa kreditnom institucijom i propisi države koji se primjenjuju na fizičko ili pravno lice koje je povezano sa kreditnom institucijom onemogućavaju Centralnu banku u vršenju supervizije.

(6) Ako sticalac namjerava da stekne 50% ili više učešća u kapitalu odnosno glasačkim pravima u kreditnoj instituciji, ili ako će nakon sticanja kreditna institucija postati zavisno društvo sticaoca, ispunjavanje prudencijalnih zahtjeva ocjenjuje se u vrijeme sticanja i za prve tri poslovne godine nakon sticanja na kontinuiranoj osnovi.

Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma

Član 8

(1) Smatra se da, u smislu člana 31 stav 1 tačka 6 Zakona, postoje opravdani razlozi za sumnju da se u vezi sa sticanjem kvalifikovanog učešća sprovodi ili pokušava sprovesti pranje novca ili finansiranje terorizma, ako:

- 1) Centralna banka ima saznanja koja opravdano upućuju na sumnju da je sticalac uključen ili je bio uključen u pranje novca ili pokušaj pranja novca, bez obzira na to je li to pranje novca direktno ili indirektno povezano sa planiranim sticanjem kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji;
- 2) Centralna banka ima saznanja koja opravdano upućuju na sumnju da je sticalac uključen ili je bio uključen u terorističke aktivnosti ili finansiranje terorizma, posebno ako je obuhvaćen međunarodnim restriktivnim mjerama; ili

- 3) se namjeravanim sticanjem kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji povećava rizik od sprovođenja pranja novca ili finansiranja terorizma.

(2) Centralna banka pri procjeni iz stava 1 ovog člana obuhvata i lica koja sa sticaocem čine grupu povezanih lica, lica koja imaju poslovne veze sa sticaocem, uključujući i njegove direktne ili indirektne vlasnike sa kvalifikovanog učešćem, kao i fizička lica koji su krajnji akcionari, imaoци kvalifikovanog učešća ili članovi pravnog lica sticaoca.

(3) Pri procjeni da li namjeravano sticanje kvalifikovanog učešća povećava rizik od sprovođenja pranja novca ili finansiranja terorizma Centralna banka uzima u obzir pribavljene informacije, ocjene, procjene i izvještaje međunarodnih organizacija i organa nadležnih za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i predikatnih kažnjivih djela povezanih sa pranjem novca i finansiranjem terorizma (npr. Transparency International, OECD, Svjetska banka), kao i javno dostupne informacije i informacije iz medija.

(4) Može se smatrati da postoje opravdani razlozi za sumnju da bi namjeravano sticanje moglo povećati rizik od sprovođenja pranja novca ili finansiranja terorizma i u slučaju kada prema podacima iz kaznene evidencije sticalac nije kažnjavao, ili ne postoje saznanja na osnovu kojih se opravdano može sumnjati da je sticalac učestvovao u pranju novca ili finansiranju terorizma ako, na primjer sticalac ima sjedište na teritoriji države koju je Organizacija za kontrolu i sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: FATF) ili Evropska komisija identifikovala kao državu čiji regulatorni nedostaci predstavljaju značajan rizik za međunarodni finansijski sistem ili, kada je u pitanju treća zemlja, ta zemlja ne dozvoljava sprovođenje mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma koje primjenjuje Evropska unija, odnosno sticalac ima lične ili poslovne veze sa tom zemljom (direktne ili posredstvom člana porodice ili drugog lica sa kojim je blisko povezan).

(5) Prilikom procjene izvora sredstava za finansiranje sticanja kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji Centralna banka ocjenjuje iz kojih poslovnih aktivnosti potiču ta sredstva i na koji je način izvršen ili se namjerava izvršiti prenos sredstava, kako bi se utvrdilo da li postoji rizik od pranja novca i finansiranja terorizma, i u tom cilju provjerava:

- 1) da li su novčane transakcije kojima se finansira sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji obavljene preko kreditnih ili finansijskih institucija koje su pod nadzorom nadležnih organa koji, između ostalog, nadziru i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma u državama članicama Evropske unije ili u trećim zemljama koje imaju i uspješno primjenjuju propise o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa Preporukama FATF-a;
- 2) informacije o poslovnim aktivnostima iz kojih potiču sredstva namijenjena finansiranju sticanja kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji, uključujući sve informacije o poslovnim aktivnostima sticaoca i vjerodostojnost finansijske konstrukcije i primjerenost kupoprodajne cijene akcija koje su predmet sticanja; i
- 3) dokaze o tome da li sredstva namijenjena finansiranju sticanja kvalifikovanog učešća imaju neprekinuti niz platnih transakcija od izvora ili druge informacije koje mogu otkloniti bilo koju sumnju u zakonitost izvora finansiranja.

(6) Ako Centralna banka ne može da utvrdi izvor finansiranja na način iz stava 5 ovog člana, cijeniće da li je objašnjenje sticaoca uvjerljivo, opravdano i vjerodostojno, imajući u vidu rezultate procjene dobrog ugleda sticaoca.

(7) Ako je dokumentacija o izvorima sredstava nepotpuna, nedovoljna ili sadrži informacije koje upućuju na sumnju u zakonitost izvora sredstava (npr. nedostatak dokaza o kretanju kapitala, prekogranična promjena sjedišta, promjene uprave ili akcionara odnosno lica sa kvalifikovanim učešćem ili člana društva sticaoca pravnog lica, ranija povezanost akcionara odnosno lica sa kvalifikovanim učešćem ili uprave društva sa licima osuđenim za počinjena krivična djela),

Centralna banka će zahtijevati dostavljanje dodatne informacije i ako te dodatne informacije ne otklone sumnju da su sredstva namijenjena finansiranju sticanja kvalifikovanog učešća stečena i prenesena na nezakonit način, smatraće se da postoje opravdani razlozi za sumnju da se u vezi sa predmetnim sticanjem sprovodi ili pokušava sprovesti pranje novca ili finansiranje terorizma.

III. ZAJEDNIČKO DJELOVANJE

Okolnosti na osnovu kojih se utvrđuje zajedničko djelovanje

Član 9

(1) U smislu člana 12 stav 2 tačka 12 Zakona, okolnostima koje upućuju na postojanje saradnje koja može da dovede do trajne i značajne promjene u poslovnoj strategiji kreditne institucije mogu se smatrati sljedeće okolnosti:

- 1) postoji lična ili ekonomska povezanost između više akcionara i predloženog člana nadzornog odbora;
- 2) akcionari zajednički predlažu odluku o izboru i imenovanju jednog ili više članova nadzornog odbora;
- 3) akcionari su već ranije sarađivali pri predlaganju izbora i imenovanja jednog ili više članova nadzornog odbora;
- 4) broj članova nadzornog odbora koje dva ili više akcionara zajednički predlažu;
- 5) da li imenovanje predloženog člana nadzornog odbora omogućava ostvarivanje odlučujućeg uticaja u radu nadzornog odbora;
- 6) postoji druge okolnosti koje su slične okolnostima iz tač. 1 do 5 ovog stava ili postoje druge okolnosti koje su slične okolnostima iz člana 12 stav 2 Zakona.

(2) Zajedničkim djelovanjem ne smatraju se sljedeći oblici uobičajene saradnje akcionara kreditne institucije:

- 1) podnošenje zahtjeva za uključivanje određene tačke u dnevni red skupštine akcionara i predloga odluke koju treba donijeti na skupštini, osim odluke o izboru članova nadzornog odbora iz stava 1 ovog člana;
- 2) podnošenje zahtjeva za sazivanje skupštine akcionara;
- 3) identično glasanje o predlozima odluka uključenih u dnevni red skupštine akcionara kao što su: odluka o povećanju i smanjenju inicijalnog kapitala, raspodjela dobiti, odluka o finansijskim izvještajima kreditne institucije, odluka o imenovanju spoljnog revizora i druga pitanja o kojima skupština akcionara odlučuje u skladu sa zakonom utvrđenim ovlaštenjima, osim o izboru članova nadzornog odbora iz stava 1 ovog člana.

IV. ZNAČAJNI UTICAJ

Okolnosti na osnovu kojih se procjenjuje postojanje značajnog uticaja

Član 10

(1) Centralna banka procjenjuje postojanje značajnog uticaja, odnosno da li bi realizacijom namjeravanog sticanja nastala mogućnost ostvarivanja značajnog uticaja sticaoca na upravljanje kreditnom institucijom, razmatrajući sljedeće okolnosti:

- 1) postojanje značajnih i učestalih transakcija između sticaoca i kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 2) odnos između sticaoca i kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 3) da li sticalac ima više privilegija ili prava od ostalih akcionara pod jednakim uslovima, na osnovu statuta kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće ili ugovora;
- 4) da li je sticalac član upravnog ili nadzornog odbora kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće, odnosno da li je na njegov predlog imenovan član nadzornog odbora ili ima pravo na imenovanje člana nadzornog odbora;

- 5) ukupna akcionarska struktura kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće ili njenog matičnog društva, naročito ako se radi o usitnjenoj akcionarskoj strukturi sa velikim brojem akcionara sa manjim učešćem u kapitalu kreditne institucije;
- 6) lični, profesionalni ili drugi poslovni odnos sticaoca sa akcionarima kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće ili postojanje akcionarskog sporazuma koji omogućava sticaocu ostvarivanje značajnog uticaja na kreditnu instituciju u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 7) položaj sticaoca u okviru grupe čiji je član kreditna institucija u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 8) mogućnost učestvovanja sticaoca u poslovnom i finansijskom strateškom odlučivanju u kreditnoj instituciji u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 9) nivo uključenosti sticaoca u dosadašnje upravljanje kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 10) druge okolnosti koje upućuju da postoji ostvarivanje ili mogućnost ostvarivanja značajnog uticaja na upravljanje kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće.

(2) Za utvrđivanje postojanja značajnog uticaja dovoljno je utvrditi da se radi o učešću koje omogućava ostvarivanje značajnog uticaja, ne uzimajući u obzir da li je takav uticaj i stvarno ostvaren.

V. NAČIN UTVRĐIVANJA VISINE UČEŠĆA INDIREKTOG STICAOCA KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA U KREDITNOJ INSTITUCIJI

Indirektno sticanje

Član 11

- (1) Indirektno sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji može nastati kada:
 - 1) fizičko ili pravno lice stiče ili povećava direktno ili indirektno učešće kod postojećeg imaoca kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji; ili
 - 2) fizičko ili pravno lice ima direktno ili indirektno učešće u licu koje stiče ili povećava direktno učešće u kreditnoj instituciji.
- (2) Indirektno sticanje kvalifikovanog učešća utvrđuje se na osnovu kriterijuma kontrole ili kriterijuma multiplikacije za svakog indirektnog sticaoca, na način da se prvo primijeni kriterijum kontrole, a ako se utvrdi da lice koje indirektno stiče kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji ne stiče direktno ili indirektno kontrolu nad postojećim imaoceom ili sticaocem kvalifikovanog učešća, primjenjuje se kriterijum multiplikacije iz stava 6 ovog člana.
- (3) Smatra se da je primjenom kriterijuma kontrole indirektni sticalac u kreditnoj instituciji:
 - 1) svako fizičko ili pravno lice koje direktno ili indirektno stiče kontrolu nad postojećim direktnim ili indirektnim imaoceom kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji;
 - 2) svako fizičko ili pravno lice koje direktno ili indirektno kontroliše direktnog sticaoca u kreditnoj instituciji.
- (4) U stavu 3 ovog člana tač. 1 i 2 uključuju i fizičko lice ili drugog subjekta koji je krajnji sticalac.
- (5) Visinom indirektnog učešća svakog indirektnog sticaoca utvrđenog primjenom kriterijuma kontrole smatra se visina učešća postojećeg imaoca kvalifikovanog učešća nad kojim je indirektni sticalac stekao kontrolu, odnosno visina učešća sticaoca nad kojim indirektni sticalac ima kontrolu.
- (6) Kriterijum multiplikacije primjenjuje se u slučaju kada nije utvrđeno postojanje odnosa kontrole na način utvrđen u stavu 3 ovog člana, a koristi se pri izračunavanju učešća svakog indirektnog sticaoca zavisno od visine njegovog učešća u direktnom ili indirektnom sticaocu ili imaoцу kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji.

(7) Indirektno učešće u kreditnoj instituciji izračunava se primjenom kriterijuma multiplikacije na način što se množe učešća u grupi kreditnih institucija, počevši od direktnog učešća u kreditnoj instituciji, koje se zatim množi sa učešćem u društvu koje je u hijerarhiji direktno iznad direktnog sticaoca, odnosno imaoca učešća u kreditnoj instituciji i tako dalje prema krajnjem sticaocu, sve dok rezultat ne bude najmanje 10%.

(8) Primjenom kriterijuma multiplikacije smatra se da su indirektno stekli kvalifikovana učešća u kreditnoj instituciji:

- 1) svako lice čije indirektno učešće u kreditnoj instituciji nakon izračuna u skladu sa stavom 7 ovog člana iznosi najmanje 10% i
- 2) sva lica koje direktno ili indirektno kontrolišu lice ili lica iz alineje 1 ovog stava.

(9) Primjeri načina izračunavanja indirektnog učešća u kreditnoj instituciji daju se u Prilogu 4 koji čini sastavni dio ove odluke.

VI. ZAHTJEV ZA IZDAVANJE ODOBRENJA ZA STICANJE KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA

Dokumentacija i informacije o sticanju

Član 12

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji prilažu se sljedeći dokumenti i informacije:

- 1) naziv i sjedište kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 2) broj i vrsta akcija koje su predmet sticanja, njihova nominalna vrijednost i kupoprodajna cijena, učešće u kapitalu, broj glasačkih prava koja nose (ako je različit od učešća u kapitalu), eventualna založna prava na akcijama koje su predmet kupoprodaje sa podacima o licu u čiju je korist osnovano založno pravo i, ako postoji, podaci o emisioj premiji koja je ili će biti isplaćena;
- 3) prikaz akcionarske strukture kreditne institucije prije i poslije namjeravanog sticanja uzimajući u obzir učešća u akcijskom kapitalu i učešća u glasačkim pravima (ako su različiti), sa naznačenom nominalnom i tržišnom vrijednošću akcija;
- 4) informacija o tome na osnovu kojih je kriterijuma određena kupoprodajna cijena akcija i rezultati detaljnog ispitivanja (engl. *due diligence*) kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće, a ako postoji razlika između tržišne i kupoprodajne cijene, potrebno je priložiti i obrazloženje te razlike;
- 5) ovjerena kopija ugovora ili predugovora o kupoprodaji akcija, na osnovu kojeg se direktno ili indirektno stiče kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji;
- 6) izjava o tome da li sticalac djeluje zajednički sa drugim akcionarima/sticaocima. uključujući i podatke o tim akcionarima/sticaocima;
- 7) u slučaju zajedničkog djelovanja sa drugim sticaocima/akcionarima, podaci o njihovom učešću u finansiranju sticanja i ovjerena kopija ili prevod sporazuma kojim se uređuju međusobni odnosi akcionara koji djeluju zajednički, ako takav pisani sporazum postoji;
- 8) izjava sticaoca o razlozima sticanja (da li se radi o strateškoj investiciji, portfeljnom ulaganju ili nekom drugom razlogu), strategija u vezi sa sticanjem, planiranom periodu u kojem sticalac namjerava da drži akcije, namjerama za povećanje ili smanjenje učešća u kapitalu kreditne institucije u sljedećih pet godina nakon sticanja kvalifikovanog učešća, uticaju koji namjerava da ostvaruje na kreditnu instituciju, uključujući politiku odlučivanja o dobiti, strateški razvoj i raspodjelu sredstava kreditne institucije;
- 9) detaljno objašnjenje izvora finansiranja namjeravanog sticanja, sa sljedećim dokumentima i podacima:

- izvori i transparentnost ličnih sredstava za sticanje, sa obrazloženjem na koji su način sredstva stečena, i ako je primjenljivo, informacijom o imovini sticaoca koja će se prodati kako bi se finansiralo namjeravano sticanje, podaci o uslovima prodaje, kupoprodajnoj cijeni, procjeni vrijednosti, kao i informacija o tome kada i kako je ta imovina stečena,
- način plaćanja kupoprodajne cijene akcija (podaci o načinu prenosa sredstava uključujući podatke o instituciji/institucijama koje učestvuju u prenosu),
- detalji o pribavljanju sredstava za sticanje na tržištima kapitala i finansijskim tržištima uključujući, ako je primjenljivo, detalje o finansijskim instrumentima koji će biti emitovani,
- ako je izvor sredstava za sticanje kredit ili zajam - ugovori o kreditu ili zajmu sa podacima o povjerioci, uslovima kreditiranja, dospeljima, instrumentima obezbjeđenja i informaciju o izvoru prihoda kojim će se koristiti za povraćaj tih sredstava,
- u slučaju iz alineje 4 ove tačke ako je izvor sredstava kredit ili zajam dobijen od kreditne ili finansijske institucije koji ne podliježe nadzoru, dokazi o izvorima sredstava iz kojih je odobren taj kredit ili zajam,
- informacija o eventualnim finansijskim aranžmanima sa drugim akcionarima kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće,
- ako se akcije stiču u svrhu povećanja inicijalnog kapitala kreditne institucije - dokaz o izdvojenim sredstvima za sticanje na računu za posebne namjene otvorenom u kreditnoj instituciji sa sjedištem u Crnoj Gori;

- 10) izjava sticaoca da li namjerava da nakon sticanja ulaže dodatna sredstva u kapital kreditne institucije, ako to bude potrebno za razvoj njenog poslovanja ili u slučaju finansijskih poteškoća;
- 11) analiza da li će bliska povezanost sticaoca sa kreditnom institucijom nakon realizacije namjeravanog sticanja imati uticaj na mogućnost kreditne institucije da na vrijeme dostavlja tačne informacije i izvještaje Centralnoj banci;
- 12) spisak fizičkih i pravnih lica povezanih sa sticanjem kvalifikovanog učešća, opis načina na koji su povezani i šematski prikaz grupe povezane sa sticaocem sa iznosom učešća u kapitalu i glasačkim pravima akcionara sa značajnim uticajem na pojedine članove grupe i popisom registrovanih djelatnosti svih članova grupe.

Dokumentacija koju dostavljaju fizička lica

Člana 13

(1) Fizička lica sticaoci koja namjeravaju da steknu direktno ili indirektno kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji uz zahtjev za izdavanje prethodnog odobrenja za sticanje, pored dokumentacije iz člana 12 ove odluke, prilažu sljedeće dokumente i informacije:

- 1) ime i prezime, datum i mjesto rođenja, adresu stanovanja, odnosno prebivališta, državljanstvo, lični identifikacijski broj (JMB), ovjerenu kopiju identifikacionog dokumenta (lična karta ili pasoš), adresu elektronske pošte;
- 2) detaljnu biografiju, koja uključuje obrazovanje, radno iskustvo, spisak svih pravnih lica u kojima je sticalac zaposlen ili u kojima obavlja funkciju člana organa upravljanja, odnosno u kojima je bio zaposlen ili u kojima je obavljao funkciju člana organa upravljanja i u kojima ima ili je imao kvalifikovano učešće, sa opisom djelatnosti i adresama njihovih sjedišta i periodima u kojima je sticalac vršio funkciju ili imao kvalifikovano učešće;
- 3) za sticaoca koji je državljanin Crne Gore i pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori u kojima ima učešće ili kontrolu uvjerenje o nekažnjavanju, koje nije starije od tri mjeseca;
- 4) za sticaoca koji nije državljanin Crne Gore i pravna lica u kojima ima kvalifikovano učešće ili kontrolu, podatke iz kaznene evidencije o osuđivanosti za kažnjiva djela koja svojim opisom odgovaraju kažnjivim djelima iz člana 3 stav 2 ove odluke i da li se protiv tog lica vodi krivični postupak kao i podatke iz prekršajne evidencije o prekršajnoj neosuđivanosti sticaoca ne starije od tri mjeseca, odnosno ako to nije moguće izjava sticaoca o tome,

- 5) dokaz da nije pokrenut ili otvoren stečajni postupak nad imovinom sticaoca i nad pravnim licima u kojima ima ili je imao kontrolu, odnosno u kojima obavlja ili je obavljao funkciju u organima upravljanja u posljednjih deset godina,
- 6) izjavu sticaoca o tome da li je u posljednjih deset godina:
 - nadležni nadzorni organ odbio da mu izda saglasnost, odobrenje, dozvolu i slično za obavljanje djelatnosti ili za obavljanje funkcije,
 - nadležni nadzorni organ oduzeo, poništio ili ukinuo odobrenje, saglasnost, dozvolu ili slično za obavljanje djelatnosti sticaoca ili saglasnost za obavljanje funkcije u organima upravljanja pravnog lica,
 - profesionalno ili stručno udruženje isključilo sticaoca iz članstva u tom udruženju,
 - poslodavac u pravnom licu u kojem je sticalac obavljao rukovodeću ili drugu sličnu funkciju smijenio sticaoca sa funkcije, otkazao mu ugovor o radu ili povukao ovlaštenje za zastupanje,
- 7) podatak o tome da li je protiv pravnog lica u kojem je sticalac vršio funkciju člana organa upravljanja ili neku drugu rukovodeću funkciju, odnosno nad kojim ima ili je imao kontrolu, vođen krivični ili prekršajni postupak ili mu je izrečena kazna ili neka druga mjera za krivična djela ili prekršaje ili propuste u sprovođenju odgovarajućih politika i procedura, radi sprečavanja takvih djela, sa detaljima slučaja i opisom uloge tog lica,
- 8) izjavu sticaoca da li se protiv njega ili pravnog lica nad kojim je imao ili ima kontrolu ili u kojem je obavljao ili obavlja rukovodeću funkciju vodi parnični, upravni, ili neki drugi sudski ili arbitražni postupak ili istraga i da li je li sticaocu ili pravnom licu izrečena mjera ili naloženo izvršenje neke druge odluke koja bi mogla biti od značaja za odlučivanje o zahtjevu, odnosno koja bi mogla uticati na sigurno i uspješno upravljanje kreditnom institucijom;
- 9) podatak o tome da li je drugi organ nadležan za superviziju, odnosno nadzor, iz Crne Gore ili druge države, procjenjivao dobar ugled sticaoca, uključujući i podatak o kojem se organu radi i rezultate te procjene;
- 10) opis poslovnih aktivnosti sticaoca i pravnih lica u kojima vrši funkciju člana organa upravljanja ili neku drugu rukovodeću funkciju ili u kojim ostvaruje kontrolu;
- 11) opis finansijskog položaja sticaoca, uključujući detaljne podatke o visini i izvorima prihoda, imovini i obavezama, izdatim i primljenim kreditima, jemstvima i instrumentima obezbjeđenja, informacije o poslovanju pravnog lica u kojima sticalac obavlja ili je obavljao rukovodeću funkciju i pravnih lica u kojima ima ili je ostvarivao kontrolu, uključujući revidirane finansijske izvještaje za posljednje dvije godine i, ako postoji, kreditni rejting tih pravnih lica;
- 12) opis finansijskih i nefinansijskih interesa i odnosa (uključujući date ili primljene kredite ili zajmove, jemstva, hartije od vrijednosti) sa sljedećim licima povezanim sa sticaocem:
 - drugim direktnim ili indirektnim akcionarima odnosno imaocima kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji,
 - članovima organa upravljanja ili članovima višeg rukovodstva kreditne institucije u kojoj stiče kvalifikovano učešće, ili članu grupe čiji je član ta kreditna institucija,
 - politički eksponiranim licima,
 - licima ovlaštenim za glasanje u skupštini kreditne institucije u svoje ime ili u ime drugih lica pod sljedećim uslovima:
 - a) ako pravo glasa imaju treća lica sa kojima je sticalac zaključio sporazum koji ih obavezuje da djelujući zajedno donesu trajnu zajedničku politiku o upravljanju kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
 - b) ako pravo glasa imaju treća lica na osnovu sporazuma zaključenog sa sticaocem kojim su glasačka prava sticaoca privremeno prenesena na ta treća lica;
 - c) glasačka prava po osnovu akcija koje je sticalac dao kao zalog, ako to lice kontroliše glasačka prava i izjavi da se njima namjerava koristiti;
 - d) glasačka prava po osnovu akcija na kojima to lice ima pravo plodouživanja;
 - e) glasačka prava koja ima ili može izvršavati društvo koje kontroliše to lice u slučajevima iz odredbi a) do d) ove alineje;

- f) glasačka prava koja nose akcije koje su deponovane kod tog lica i koja to lice može ostvarivati i po svojoj volji u odsustvu instrukcija akcionara;
 - g) glasačka prava koja ima treće lice u svoje ime, a za račun sticaoca;
 - h) glasačka prava koja to lice izvršava kao punomoćnik, ako može da glasati po sopstvenoj volji u odsutnosti uputstava akcionara;
- 13) predložene metode za rješavanje eventualnog sukoba interesa koji može nastati zbog postojanja odnosa iz tačke 12 ovog stava.

(2) Fizičko lice sticalac dostavlja informacije iz stava 1 ovog člana na obrascu iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

(3) Fizičko lice sticalac dužno je da dostavi dokumente i informacije iz stava 1 tač 1, 3, 4, 6 do 9 i 13 ovog člana koje se odnose na lica koja sa sticaocem čine grupu povezanih lica.

Dokumentacija koju dostavljaju pravna lica

Član 14

(1) Pravno lice sticalac direktnog ili indirektnog kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji dužan je da uz zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća, pored dokumentacije iz člana 12 ove odluke, priloži sljedeće dokumente i informacije:

- 1) ako je sjedište pravnog lica u Crnoj Gori, naziv i sjedište sticaoca, matični broj i identifikacioni broj,
- 2) ako je sjedište sticaoca u drugoj državi, izvod iz sudskog ili drugog odgovarajućeg registra, u originalu ili ovjerenoj kopiji, ne stariji od tri mjeseca, sa podacima o nacionalnom identifikacionom broju, djelatnosti, sjedištu, licima ovlaštenim za zastupanje i iznosu osnivačkog kapitala;
- 3) ovjerenu kopiju statuta ili osnivačkog akta (ugovora ili odluke o osnivanju), a za sticaoca sa sjedištem van Crne Gore i kratak opis pravnog oblika društva;
- 4) informacija da li je sticalac bio ili jeste subjekt nadzora nadležnog organa ovlaštenog za nadzor finansijskih usluga ili drugog organa iz Crne Gore ili iz druge države,
- 5) opis djelatnosti sticaoca i svih pravnih lica koje kontroliše,
- 6) podatak o tome je li drugi organ nadležan za superviziju, odnosno nadzor iz Crne Gore ili druge države ocjenjivao dobar ugled sticaoca, članova organa upravljanja sticaoca i krajnjih akcionara, direktnih i indirektnih imalaca učešća sticaoca i pravnih lica koje kontroliše sticalac, uključujući i podatak o kojem se organu radi i rezultat te procjene,
- 7) podaci za članove organa upravljanja sticaoca (ime i prezime, datum i mjesto rođenja, adresa, adresa elektronske pošte, lični identifikacioni broj, detaljna biografija koja uključuje obrazovanje, radno iskustvo, popis svih pravnih lica u kojima su zaposlena ili u kojima obavljaju funkciju člana organa upravljanja, odnosno u kojima je bila zaposlena ili u kojima su obavljala funkciju člana organa upravljanja i u kojima imaju ili su imala kvalifikovano učešće, sa opisom djelatnosti i adresama njihovih sjedišta i periodima u kojima su obavljali funkciju ili imali kvalifikovano učešće) uključujući i dokumentaciju iz člana 13 stav 1 tač. od 3 do 11 ove odluke;
- 8) izvod iz Centralnog registra privrednih subjekata, odnosno drugog odgovarajućeg registra (original ili ovjerena kopija) sa podacima o učešću u kapitalu i glasačkim pravima i postojanju akcionarskog sporazuma i spisak svih akcionara koji imaju značajan uticaj na sticaoca;
- 9) spisak fizičkih lica koje su krajnji vlasnici, odnosno direktni i indirektni vlasnici akcija odnosno udjela, sa pregledom ukupnog nominalnog iznosa akcija ili udjela i procentualnog učešća u osnivačkom kapitalu sticaoca, uključujući i dokumentaciju iz člana 13 stav 1 ove odluke za ta lica;
- 10) ako je sticalac član grupe u svojstvu matičnog ili zavisnog društva, detaljna organizaciona šema grupe i informacije o učešću u kapitalu i glasačkim pravima akcionara sa značajnim

- uticajem na članove grupe i na poslovne aktivnosti članova grupe i prikazom grupe prije i nakon realizacije namjeravanog sticanja;
- 11) ako je sticalac član grupe, informacija o odnosima između članova grupe koji pružaju bankarske i finansijske usluge i drugih članova grupe i naziv organa koji su nadležni za kontrolu njihova poslovanja,
 - 12) ako je sticalac član grupe, popis svih kreditnih institucija, društava za osiguranje i investicionih društava članova grupe sa naznakom nadležnih nadzornih organa i analizom kompletne prudencijalne konsolidacije kreditne institucije i grupe, uključujući informaciju koji će članovi grupe biti uključeni u zahtjeve supervizije na konsolidovanoj osnovi i da li se ti zahtjevi primjenjuju na konsolidovanoj ili potkonsolidovanoj osnovi;
 - 13) opis finansijskih i nefinansijskih interesa ili odnosa sticaoca, grupe čiji je sticalac član i članova organa upravljanja sticaoca (uključujući odobrene ili primljene kredite ili zajmove, jemstva, hartije od vrijednosti) sa sljedećim licima:
 - kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće,
 - drugim direktnim ili indirektnim akcionarima kreditne institucije,
 - članovima organa upravljanja ili članovima višeg rukovodstva kreditne institucije u kojoj stiče kvalifikovano učešće ili članu grupe čiji je kreditna institucija član,
 - sa politički eksponiranim licima; i
 - sa licima ovlaštenim za glasanje u skupštini akcionara kreditne institucije u svoje ime ili u ime lica pod sljedećim uslovima:
 - a) ako pravo glasa imaju treća lica sa kojima je sticalac zaključio sporazum koji ih obavezuje da djelujući zajedno donesu trajnu zajedničku politiku o upravljanju kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće,
 - b) ako pravo glasa imaju treća lica na osnovu sporazuma zaključenog sa sticaocem kojim su glasačka prava sticaoca privremeno prenesena na ta treća lica,
 - c) glasačka prava po osnovu akcija koje je sticalac dao kao zalog, ako to lice kontroliše glasačka prava i izjavi da se njima namjerava koristiti,
 - d) glasačka prava po osnovu akcija na kojima to lice ima pravo plodouživanja,
 - e) glasačka prava koja ima ili može izvršavati društvo koje kontroliše to lice u slučajevima iz odredbi a) do d) ove alineje;
 - f) glasačka prava po osnovu akcija koje su deponovane kod tog lica i koja to lice može ostvarivati po svojoj volji u odsustvu instrukcija akcionara;
 - g) glasačka prava koja ima treće lice u svoje ime, a za račun sticaoca;
 - h) glasačka prava koja to lice izvršava kao punomoćnik, ako može glasati po sopstenoj volji u odsutnosti uputstava akcionara;
 - 14) predloženi metodi za rješavanje eventualnog sukoba interesa koji može nastati zbog postojanja odnosa iz tačke 12 ovog stava;
 - 15) potvrda o tome da li se protiv sticaoca, pravnog lica koje sticalac kontroliše ili koje je kontrolisao u posljednjih deset godina i akcionara koji ima ili je u posljednjih deset godina imao značajan uticaj na sticaoca, vodi krivični, prekršajni, parnični, upravni postupak ili spor, odnosno je li pravosnažno osuđen za krivično djelo ili prekršaj, ne stariji od tri mjeseca, ili izjava ako takvu potvrdu nije moguće pribaviti;
 - 16) godišnji finansijski izvještaji sticaoca za posljednje tri godine koji sadrže bilans stanja, bilans uspjeha i izvještaje o novčanim tokovima, a ako je sticalac pravno lice koje je član grupe i godišnji finansijski izvještaji na konsolidovanoj ili potkonsolidovanoj osnovi;
 - 17) ako je sticalac novoosnovano društvo, umjesto raspoloživih finansijskih izvještaja, projekcije bilansa stanja sa planiranim projekcijama za prve tri poslovne godine uz opis pretpostavki koje su bile osnova za planiranje;
 - 18) informacija o kreditnom rejtingu sticaoca i grupe čiji je član, ako je dostupna;
 - 19) analizu o uticaju namjeravanog sticanja na blagovremeno i tačno izvještavanje Centralne banke i drugih nadležnih organa iz druge države od strane kreditne institucije nakon realizacije namjeravanog sticanja,
 - 20) mišljenje ili saglasnost organa iz druge države nadležnog za superviziju, odnosno nadzor usluga koje pruža sticalac, u vezi namjeravanog sticanja.

(2) Pored dokumentacije iz člana 12 ove Odluke i stava 1 ovog člana sticalac koji je pravno lice čije sjedište nije u Crnoj Gori dužan je da dostavi i sljedeće dokumente i informacije:

- 1) potvrdu nadležnog nadzornog organa ovlašćenog za nadzor finansijskih usluga ili drugog nadzornog organa ili agencije iz zemlje sjedišta da je sticalac osnovan u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, da ima sva potrebna odobrenja i saglasnosti za obavljanje djelatnosti i da je uredno platio poreze i ostale obaveze (engl. certificate of good-standing);
- 2) potvrdu organa nadležnog za nadzor finansijskih usluga o urednom poslovanju sticaoca, ili izjava ako takvu potvrdu nije moguće pribaviti;
- 3) izjavu nadležnog organa iz države sjedišta da nema smetnji niti ograničenja za pružanje informacija potrebnih za obavljanje supervizije Centralne banke nad kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće;
- 4) opšte informacije o nacionalnom zakonodavstvu države u kojoj se nalazi sjedište sticaoca, naročito o usklađenosti propisa te države koji uređuju sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma sa preporukama FATF-a; i
- 5) pravno mišljenje stručnjaka za propise države u kojoj je sjedište sticaoca o eventualnim pravnim preprekama za pribavljanje informacija od nadležnih organa te zemlje ili sticaoca.

(3) Ako je sticalac državni investicioni fond (engl. sovereign wealth fund), pored dokumentacije iz člana 12 ove odluke i stava 1 ovog člana sticalac je dužan da dostavi i sljedeće dokumente i informacije:

- 1) naziv ministarstva ili drugog državnog organa nadležnog za definisanje politike ulaganja fonda;
- 2) pojedinosti o politici ulaganja fonda i eventualnih ograničenja za ulaganje;
- 3) imena i funkcije lica odgovornih za donošenje odluka fonda o ulaganju; i
- 4) detaljne informacije o uticaju koje nadležno ministarstvo ili državni organ nadležan za definisanje politike ulaganja fonda može da ima na poslovanje fonda na dnevnoj osnovi i na kreditnu instituciju u kojoj se stiče kvalifikovano učešće.

(4) Ako je sticalac fond za rizična ulaganja (engl. private equity fund) ili hedž fond, pored dokumentacije iz člana 12 ove odluke i stava 1 ovog člana, sticalac je dužan da dostavi i sljedeće dokumente i informacije:

- 1) detaljan opis uspješnosti prethodnih ulaganja sticaoca u kvalifikovana učešća u kreditne i finansijske institucije;
- 2) detalje o politici ulaganja sticaoca i eventualnim ograničenjima za ulaganje, uključujući i podatke o praćenju ulaganja, podatke na osnovu kojih je sticalac donio odluku o ulaganju u kreditnu instituciju u kojoj se stiče kvalifikovano učešće i činjenice koje bi mogle uzrokovati promjenu sticaocove izlazne strategije;
- 3) okvir sticaoca za donošenje odluke o ulaganjima, kao što su interne politike, uključujući imena i funkcije lica odgovornih za donošenje takvih odluka;
- 4) detaljan opis regulatornog okvira i internih politika sticaoca za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

(5) Ako je sticalac društvo za zajednička ulaganja (engl. collective investment undertaking), pored dokumentacije iz člana 12 ove odluke i stava 1 ovog člana, sticalac je dužan da dostavi i sljedeće dokumente i informacije:

- 1) identitet vlasnika učešća u subjektu za zajednička ulaganja, koji kontrolišu ili imaju pravo veta na odluke tog subjekta;
- 2) pojedinosti o politici ulaganja i eventualnim ograničenjima za ulaganje;
- 3) imena i funkcije lica koja su odgovorna za definisanje i donošenje odluka o ulaganju, kao i kopiju ovlašćenja ili uslova angažovanja kolektivnog organa;

- 4) detaljan opis regulatornog okvira i internih politika za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma; i
- 5) detaljan opis ulaganja u druge kreditne institucije, društva za osiguranje ili reosiguranje ili investiciona društva, sa informacijom da li je nadležni nadzorni organ odobrio takva ulaganja, i ako jeste, koji je organ odobrio ta ulaganja.

(6) Informacije iz st. 1 do 5 ovog člana za pravno lice sticaoca dostavljaju se na obrascu iz Priloga 3 koji čini sastavni dio ove odluke, a informacije o fizičkim licima koja su povezana sa tim sticaocem, kao i informacije o članovima organa upravljanja sticaoca obrascu iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

Informacije o strategiji sticaoca

Član 15

(1) Ako sticalac namjerava da stekne više od 10%, ali manje od 20% učešća u kapitalu odnosno glasačkim pravima kreditne institucije, uz zahtjev za izdavanje odobrenja potrebno je priložiti i informacije o strategiji, koje sadrže:

- 1) strategiju sticaoca u odnosu na sticanje, koja sadrži izjavu o tome koliko dugo namjerava da ima učešće u kreditnoj instituciji i da li namjerava da poveća, smanji ili održi učešće u kapitalu u sljedećih pet godina nakon sticanja;
- 2) naznaku da li sticalac namjerava da djeluje kao aktivni manjinski akcionar i razloge zbog kojih namjerava da ima takvu ulogu u upravljanju kreditnom institucijom, i
- 3) informaciju o finansijskom stanju sticaoca i spremnosti da uloži dodatna sredstva u kapital kreditne institucije ako to bude potrebno radi razvoja poslovanja kreditne institucije ili u slučaju finansijskih poteškoća.

(2) Ako sticalac namjerava da stekne više od 20%, ali manje od 50% učešća u kapitalu odnosno glasačkim pravima kreditne institucije, ili ako ima učešće manje od 20% ali će zbog akcionarske strukture kreditne institucije steći uticaj koji bi imao akcionar koji ima više od 20%, a manje od 50% učešća u kapitalu odnosno glasačkim pravima kreditne institucije, uz zahtjev za izdavanje odobrenja potrebno je priložiti i informacije o strategiji u odnosu na kreditnu instituciju, koje pored podataka iz stava 1 ovog člana sadrže i sljedeće informacije:

- 1) detaljne informacije o namjeravanom uticaju sticaoca na finansijski položaj kreditne institucije, uključujući politiku dividendi, strateški razvoj i raspodjelu sredstava kreditne institucije; i
- 2) opis namjera i očekivanja sticaoca u odnosu na kreditnu instituciju u periodu od pet godina, sa elementima iz stava 4 ovog člana.

(3) Ako sticalac namjerava da stekne najmanje 50% učešća u kapitalu odnosno glasačkim pravima kreditne institucije ili ako će realizacijom sticanja kreditna institucija postati njegovo zavisno društvo, uz zahtjev za izdavanje odobrenja, pored podataka iz stava 1 i stava 2 tačka 1 ovog člana, uz zahtjev za izdavanje odobrenja potrebno je priložiti i:

- 1) poslovni plan koji sadrži strateški plan razvoja;
- 2) projekciju finansijskih izvještaja; i
- 3) opis uticaja sticanja na korporativno upravljanje i organizacionu strukturu kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće.

(4) Strateški plan razvoja kreditne institucije iz stava 3 tačka 1 ovog člana treba da sadrži glavne ciljeve namjeravanog sticanja i načine na koje se ti ciljevi namjeravaju postići, uključujući:

- 1) opšti cilj namjeravanog sticanja;
- 2) finansijske ciljeve za prve tri finansijske godine nakon sticanja izražene kroz očekivani uticaj na kapital, procjenu troškova i benefita, zaradi po akciji;
- 3) uticaj namjeravanog sticanja na eventualnu promjenu vrste usluga, proizvoda, ciljane grupe klijenata i preraspodjelu sredstava kreditne institucije; i

- 4) aktivnosti i postupak uključivanja kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće u grupu su opisom budućih odnosa sa drugim članovima grupe i opisom politika u okviru odnosa u grupi, a ako je sticalac institucija koje su dobile odobrenje i koje nadzire nadležni organ iz države članice Evropske unije, dovoljna je informacija o pojedinim djelovima grupe koji su direktno obuhvaćeni namjeravanim sticanjem.

(5) Projekcije finansijskih izvještaja iz stava 3 tačka 2 ovog člana treba da budu pripremljene na pojedinačnoj i na konsolidovanoj osnovi za period od tri godine i treba da sadrže:

- 1) projekciju bilansa stanja i bilansa uspjeha, na obrascima bilansa stanja i bilansa uspjeha koje kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci;
- 2) projekciju kapitalnih zahtjeva i stope adekvatnosti kapitala;
- 3) informacije o izloženosti rizicima, uključujući kreditni, tržišni, operativni i druge relevantne rizike;
- 4) projekcije transakcija u okviru grupe.

(6) Opis uticaja sticanja na korporativno upravljanje i organizacionu strukturu kreditne institucije iz stava 3 tačka 3 ovog člana treba da sadrži:

1) opis uticaja na:

- sastav i dužnosti upravnog i nadzornog odbora, odbora za rizike, odbora za primanja, odbora za imenovanja, revizorskog i drugih odbora, uključujući i informacije o licima koja će rukovoditi poslovanjem;
- administrativne i računovodstvene procedure i interne kontrole, uključujući promjene u procedurama iz oblasti računovodstva, interne revizije, praćenja usklađenosti, sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i upravljanja rizicima i imenovanju lica odgovornih za rad funkcije interne revizije, lica odgovornih za rad funkcije praćenja usklađenosti i lica zaduženih za rad funkcije kontrole rizika;
- ukupnu arhitekturu informacione tehnologije, uključujući sve promjene politike eksternalizacije, dijagram toka podataka, softver kojim se koristi, osnovne procedure i alate za bezbjednost informacionog sistema, uključujući čuvanje podataka, planove kontinuiteta poslovanja i revizorske zapise;
- politike eksternalizacije, uključujući informacije o oblastima koje će se eksternalizovati, izbor pružalaca usluga i prava i obaveze definisane ugovorima o eksternalizaciji, uključujući reviziju i kvalitet usluge koja se očekuje; i

2) ostale informacije koje mogu uticati na korporativno upravljanje i organizacionu strukturu kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće, uključujući sve promjene u glasačkim pravima akcionara.

(7) Ako do sticanja kvalifikovanog učešća dolazi na osnovu transakcije u okviru grupe, pri čemu se ne mijenja krajnji indirektni sticalac, nije potrebno dostaviti strategiju, poslovni plan i unutarašnju organizaciju kreditne institucije, ako namjeravanim sticanjem neće doći do izmjena tih dokumenata.

Informacije o upravljanju kreditnom institucijom nakon sticanja

Član 16

Ako sticalac namjerava da nakon sticanja kvalifikovanog učešća imenuje nove članove upravnog i/ili nadzornog odbora kreditne institucije, uz zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća potrebno je dostaviti i dokumentaciju koja se, u skladu sa posebnim propisom Centralne banke, prilaže uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor člana nadzornog i upravnog odbora kreditne institucije.

Zahtjev za izdavanje odobrenja

Član 17

(1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća podnosi se na obrascu iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke, zajedno sa svim prilogima potrebnim za odlučivanje, u papirnoj i elektronskoj formi.

(2) Podaci za fizička lica sticaoca i fizička lica koji su krajnji akcionari, imaoci učešća ili udjela u sticaocu koji je pravno lice, dostavljaju se na obrascu iz Priloga 2 ove odluke.

(3) Pravna lica sticaoci uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana dostavljaju Upitnik za pravno lice koje je sticalac kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji iz Priloga 3 ove odluke, zajedno sa svim pripadajućim prilogima.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Prestanak važenja propisa

Član 18

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o dokumentaciji koja se prilaže uz zahtjeve za izdavanje odobrenja iz Zakona o bankama ("Službeni list CG", br. 57/08 i 80/10).

Stupanje na snagu i primjena

Član 19

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-10/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

**ZAHTJEV
ZA IZDAVANJE ODOBRENJA ZA STICANJE KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA
U KREDITNOJ INSTITUCIJI**

1. Ime i prezime/naziv i adresa/sjedište podnosioca zahtjeva	
2. Naziv i sjedište kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće	
3. Ime i prezime lica ovlašćenog za zastupanje podnosioca zahtjeva (broj priloga u kojem se nalazi punomoćje)	
4. Ime i prezime lica za kontakt	
5. Broj telefona lica za kontakt	
6. Adresa elektronske pošte kontakt osobe	
7. Faks kontakt osobe	
8. Broj i vrsta akcija koje su predmet sticanja	
9. Nominalna vrijednost akcija koje su predmet sticanja	
10. Podaci o emisioj premiji koja je ili će biti isplaćena na osnovu akcija koje su predmet sticanja, ako postoje	
11. Kupoprodajna cijena akcija koje su predmet sticanja (broj priloga u kojem se nalazi ovjerena kopija ugovora ili predugovora o kupoprodaji akcija na osnovu kojeg se direktno ili indirektno stiče kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji)	
12. Kriterijumi na osnovu kojih je određena kupoprodajna cijena (ako postoji razlika između tržišne cijene i kupoprodajne cijene, potrebno je priložiti obrazloženje)	
13. Procentualno učešće u kapitalu kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće	
14. Broj glasačkih prava koja nose akcije koje su predmet sticanja	
15. Ako postoje založna prava na akcijama koje su predmet sticanja, podaci o broju založenih akcija, ugovoru ili drugom pravnom poslu na osnovu kojeg su akcije založene i licu u čiju je korist zasnovano založno pravo (ime i prezime, odnosno naziv pravnog lica, adresa, PIB)	
16. Ako je sprovedeno dubinsko ispitivanje (engl. <i>Due diligence</i>) kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće, broj priloga u kojem se nalazi izvještaj o sprovedenom dubinskom ispitivanju	
17. Podatak je li sticalac već vlasnik akcija kreditne institucije koja je predmet sticanja (broj i vrsta akcija,	

njihova nominalna vrijednost i učešće u osnovnom kapitalu)	
18. Broj priloga u kojem se nalazi prikaz akcionarske strukture kreditne institucije prije i poslije namjeravanog sticanja s obzirom na učešće u osnovnom kapitalu i učešće u glasačkim pravima sa nominalnom i tržišnom vrijednošću akcija	
19. Podatak o tome da li sticalac djeluje ili namjerava da djeluje zajednički sa drugim akcionarima ili drugim sticaocima (navesti spisak tih lica, njihovo učešće u finansiranju sticanja ili kapitalu kreditne institucije i priložiti ovjerenu kopiju, odnosno ovjereni prevod sporazuma kojim se uređuju međusobni odnosi sticaoca, odnosno akcionara koji djeluju zajednički)	
20. Broj priloga u kojem se nalazi opis poslovnih razloga za sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji i strategija sticaoca u odnosu na predmetno sticanje, uključujući period u kojem namjerava da drži učešće u kreditnoj instituciji, namjeru za povećanje, smanjenje ili zadržavanje visine ulaganja u sljedećih pet godina	
21. Izjava sticaoca da li namjerava da djeluje kao aktivni manjinski akcionar i ako namjerava razloge za takvu namjeru (samo za sticaoce koji stiču manje od 20% učešća u kreditnoj instituciji)	
22. Broj priloga u kojem su opisane namjere sticaoca u odnosu na kreditnu instituciju nakon sticanja kvalifikovanog učešća i namjeravanom uticaju na finansijski položaj kreditne institucije, uključujući politiku dividendi, strateški razvoj i raspodjelu sredstava kreditne institucije (za sticaoca više od 20%, a manje od 50% učešća u kapitalu kreditne institucije)	
23. Izjava sticaoca da li namjerava da nakon sticanja ulaže dodatna sredstva u kapital kreditne institucije ako to bude potrebno za razvoj njenog poslovanja ili u slučaju finansijskih teškoća	
24. Analiza o tome da li će bliska povezanost sticaoca sa kreditnom institucijom nakon realizacije namjeravanog sticanja imati uticaj na mogućnost kreditne institucije da pruži blagovremene i tačne informacije i izvještaje Centralnoj banci	
25. Ako sticalac namjerava da stekne više od 50% učešća u kapitalu kreditne institucije ili ako će nakon sticanja kreditna institucija postati zavisno društvo, broj priloga u kojem se nalazi poslovni plan kreditne institucije za sledeće tri godine izrađen u skladu sa članom 15 Odluke	
26. Ako sticalac namjerava da imenuje nove članove upravnog ili nadzornog odbora, broj priloga koji	

sadrži dokumentaciju iz propisa Centralne banke o procjeni primjerenosti članova upravnog i nadzornog odbora i nosilaca ključih funkcije u kreditnoj instituciji	
27. Broj priloga u kojem se nalazi spisak lica povezanih sa sticaocem zajedno sa opisom načina na koji su povezani i šematski prikaz grupe lica povezanih sa sticaocem	
28. Odgovor na pitanje da li sticalac ima bilo kakve veze sa politički eksponiranim licima? Ako je odgovor pozitivan, navesti o kojim se licima radi, koju funkciju obavljaju, odnosno koju funkciju su obavljali i način povezanosti	
29. Opis aktivnosti sticaoca u vezi sa sticanjem, a koje su prethodile podnošenju zahtjeva	
30. Broj priloga u kojem se nalazi detaljno objašnjenje izvora finansiranja namjeravanog sticanja sa sljedećim podacima: 1) izvor i dostupnost sopstvenih sredstava za sticanje uz obrazloženje načina kako su sredstva stečena, i, ako je primjenljivo, informacija o imovini sticaoca koja će se prodati kako bi se finansiralo namjeravano sticanje, podaci o uslovima prodaje, kupoprodajnoj cijeni, procjeni vrijednosti, kao i o tome kada je i kako ta imovina stečena, 2) način plaćanja (podaci o načinu prenosa sredstava uključujući podatke o instituciji/institucijama koje učestvuju u prenosu), 3) detalji o pristupu izvorima kapitala i finansijskim tržištima uključujući detalje o finansijskim instrumentima koji će biti emitovani, 4) ako je izvor sredstava kredit ili zajam, broj priloga u kojem se nalaze ugovori o kreditu sa podacima o povjeriocu, uslovima kreditiranja, dospeljeću, kolateralu i informacija o izvoru prihoda kojim će se koristiti za vraćanje tih kredita, 5) ako je izvor sredstava kredit ili zajam dobijen od povjerioca koji nije nadzirana kreditna ili finansijska institucija, broj priloga u kojem se nalaze dokazi o izvorima sredstava iz kojih je odobren taj kredit ili zajam za sticanje učešća u kreditnoj instituciji, 6) informacija o eventualnim finansijskim aranžmanima sa drugim akcionarima kreditne institucije koja je predmet sticanja, 7) ako je sjedište institucije posredstvom kojih će se izvršiti prenos sredstava u trećoj zemlji, priložiti dokaz da se na te institucije primjenjuju relevantni propisi o sprječavanju pranja novca i finansiranja i da su predmet	

supervizije, 8) ako se akcije stiču u svrhu povećanja osnovnog kapitala kreditne institucije, potrebno je priložiti dokaz o izdvojenim sredstvima za sticanje na računu za posebne namjene otvorenom u kreditnoj instituciji sa sjedištem u Crnoj Gori.	
--	--

Izjavljujem da su svi odgovori istiniti i potpuni kao i da nije prikrivena ni jedna informacija koja bi mogla uticati na odluku Centralne banke o zahtjevu za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća.

Obavezujem se da ću Centralnu banku obavijestiti o svim promjenama koje bi mogle značajno uticati na izdavanje odobrenja.

Mjesto i datum	Potpis sticaoca
----------------	-----------------

UPITNIK
ZA FIZIČKO KOJE JE STICALAC KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA U KREDITNOJ INSTITUCIJI
ILI JE POVEZANO SA STICAOCEM KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA

1. Ime i prezime (u vrijeme podnošenja zahtjeva, kao i u vrijeme rođenja ako se razlikuju)	
2. Datum i mjesto rođenja	
3. Adresa stanovanja (prebivalište)	
4. Broj telefona / mobilnog telefona	
5. Broj faksa	
6. Adresa elektronske pošte	
7. Državljanstvo	
8. Lični identifikacioni broj	
9. Broj priloga u kojem se nalazi ovjerena kopija identifikacionog dokumenta (lične karte ili pasoša)	
10. Obrazovanje:	
1) godina sticanja stručne spreme	
2) trajanje obrazovanja	
3) naziv školske institucije i obrazovnog programa (smjer)	
4) stečeno zvanje	
11. Stručno usavršavanje:	
1) godina pohađanja stručnog usavršavanja	
2) naziv organizatora	
3) tema stručnog usavršavanja	
4) da li stručno usavršavanje završilo polaganjem ispita, izdavanjem certifikata, licenci i sl. i kojih	
12. Radno iskustvo, uključujući i članstvo u organima upravljanja:	
1) period obavljanja funkcije	
2) naziv i sjedište poslodavca	
3) djelatnost poslodavca	
4) naziv funkcije sa opisom položaja u organizacionoj hijerarhiji poslodavca	
13. Spisak funkcija koje sticalac trenutno obavlja (članstvo u nadzornim odborima, komisijama, državnim organima i sl.)	
14. Spisak svih privrednih društava u kojima je sticalac imao i u kojima ima učešće u kapitalu sa sljedećim podacima: 1) naziv i sjedište društva, 2) djelatnost društva, 3) visina učešća u kapitalu, 4) period u kojem je sticalac imao, odnosno od kada ima učešće u kapitalu;	
15. Da li je: 1) nadležni organ u posljednjih deset godina sticaocu odbio izdati saglasnost, odobrenje, dozvolu i sl. za obavljanje djelatnosti ili za obavljanje funkcije, odnosno ukinuo ili poništio odobrenje, saglasnost, dozvolu i sl. za obavljanje djelatnosti, ili saglasnost za obavljanje funkcije u organu upravljanja	

pravnog lica, 2) profesionalno ili stručno udruženje isključilo sticaoca iz članstva u tom udruženju. Ako je odgovor na neko od ovih pitanja pozitivan, objasniti okolnosti i razloge i priložiti dokumentaciju o tom slučaju.	
16. Da li je protiv sticaoca ili protiv pravnog lica u kojem je sticalac obavljao funkciju u organu upravljanja ili drugu rukovodeću funkciju, ili imao kontrolu, u posljednjih deset godina vođen krivični, prekršajni postupak ili izrečena kazna ili druga mjera za krivična djela ili prekršaje, ili je sticalac bio odgovoran zbog propusta u sprovođenju odgovarajućih politika ili procedura radi sprječavanja takvih djela? Ako je odgovor pozitivan, objasniti ličnu odgovornost sticaoca i ulogu u konkretnom slučaju i priložiti dokumentaciju o tom slučaju.	
17. Broj priloga u kojem je dokaz o tome da li se protiv sticaoca vodi krivični postupak (ne starije od tri mjeseca)	
18. Broj priloga u kojem su potvrde iz evidencije o osuđivanosti sticaoca za krivična djela i prekršaje, odnosno izjava o tome (ako nije moguće pribaviti potvrdu).	
19. Da li je u posljednjih deset godina nad imovinom sticaoca i nad pravnim licima u kojima je sticalac obavljao funkciju u organima upravljanja ili imao odnos kontrole pokrenut ili otvoren stečajni postupak? Broj priloga sa dokazom o tome (ili izjavom ako potvrdu nije moguće pribaviti)	
20. Da li se protiv sticaoca ili društva nad kojim je sticalac imao ili ima kontrolu ili u kojem je obavljao ili obavlja rukovodeću funkciju vodi parnični, upravni, izvršni ili neki drugi sudski ili arbitražni postupak, istraga, i da li je sticaocu izrečena mjera ili naloženo izvršenje neke druge odluke koja bi mogla biti od značaja pri odlučivanju o zahtjevu ili koja bi uticala na stabilno i uspješno upravljanje kreditnom institucijom? Ako je odgovor pozitivan, detaljno objasniti okolnosti konkretnog slučaja i status predmeta i priložiti dokumentaciju o tome.	
21. Da li je u posljednjih deset godina poslodavac kod kojeg je sticalac obavljao rukovodeću funkciju ili drugu sličnu funkciju otkazao ugovor o radu sa sticaocem, smijenio sticaoca sa funkcije ili povukao ovlašćenje za zastupanje? Ako je odgovor pozitivan, objasniti detaljno okolnosti konkretnog slučaja i priložiti dokumentaciju o tome.	
22. Da li je drugi nadležni organ ovlašćen za superviziju, odnosno nadzor bankarskih usluga iz Crne Gore ili druge države nekada ocjenjivao ugled sticaoca? Ako je odgovor pozitivan, navedite o kojem je organu riječ i kakav je bio rezultat ocjene i priložite kopiju ocjene, ako je dostupna.	
23. Opisati poslovne aktivnosti sticaoca i poslovne aktivnosti društva u kojem sticalac obavlja funkciju člana organa upravljanja ili koje kontroliše.	
24. Opisati finansijski položaj sticaoca:	
1) koji su izvori prihoda i koliki su neto prihodi sticaoca u posljednjih godinu dana?	
2) navesti značajnija dugovanja sticaoca (ukupni iznos duga,	

kome duguje i po kojem osnovu).	
3) navesti nepokretnosti u vlasništvu sticaoca i njihovu vrijednost.	
4) navesti pokretne stvari u vlasništvu sticaoca čija vrijednost prelazi 10.000 eura i njihovu vrijednost.	
5) navesti privredna društva i druge subjekte u kojima sticalac ima akcije, udjele ili hartije od vrijednosti i njihovu nominalnu i tržišnu vrijednost	
6) navesti tačan iznos ušteđevine sticaoca	
25. Opisati finansijske i nefinansijske interese sticaoca i sa njim povezanih lica (uključujući primljene i date kredite ili zajmove, jemstva, kolateral i sl.) sa sljedećim licima:	
1) drugim direktnim ili indirektnim vlasnicima učešća odnosno akcionarima kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće,	
2) licima ovlašćenim za glasanje u svoje ime ili u ime drugih lica na skupštini akcionara kreditne institucije čije su akcije predmet sticanja, navedeni u članu 13 stav 1 tačka 12 alineja 4 odluke,	
3) članovima upravnog i nadzornog odbora ili višeg rukovodstva kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće,	
4) članom grupe čiji je član kreditna institucija,	
5) politički eksponiranim licima.	
26. Ako postoje finansijski i nefinansijski interesi iz tačke 25 upitnika, opisati predložene metode za rješavanje eventualnog sukoba interesa koji bi mogao nastati zbog ovakvih odnosa.	
27. Broj priloga u kojem se nalaze revidirani izvještaji o poslovanju za posljednje dvije godine društava u kojima sticalac obavlja ili je obavljao funkciju u organu upravljanja, kao i društava u kojima sticalac ima ili je imao kontrolu, uključujući kreditni rejting tih društava (ako postoji)	

Izjavljujem da su svi odgovori istiniti i potpuni kao i da nije prikrivena ni jedna informacija koja bi mogla uticati na odluku Centralne banke o zahtjevu za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća.

Obavezujem se da ću Centralnu banku obavijestiti o svim promjenama koje bi mogle značajno uticati na izdavanje predmetnog odobrenja.

Mjesto i datum	Potpis sticaoca
----------------	-----------------

U P I T N I K
ZA PRAVNO LICE STICAOCA KVALIFIKOVANOG UČEŠĆA U KREDITNOJ INSTITUCIJI

1. Naziv pravnog lica, matični broj subjekta i lični identifikacijski broj (samo za pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori)	
2. Naziv registra u kojem je upisano pravno lice i broj priloga u kojem se izvod nalazi (u originalu ili ovjerenoj kopiji), uključujući i podatke o nacionalnom identifikacijskom broju, djelatnosti, licima ovlaštenim za zastupanje, i iznosu osnovnog kapitala (ne starija od tri mjeseca) - samo za pravna lica sa sjedištem van Crne Gore	
3. Adresa registrovanog sjedišta pravnog lica	
4. Poslovna adresa (ako je različita od sjedišta)	
5. Broj priloga u kojem se nalazi ovjerena kopija ili ovjereni prevod statuta ili ugovora, a za sticaoce sa sjedištem van Crne Gore i broj priloga u kojem se nalazi kratak opis glavnih obilježja pravnog oblika društva	
6. Informacija o tome da li je sticalac u ovom trenutku ili ranije bio subjekt nadzora od strane nadležnog organa ovlaštenog za nadzor finansijskih usluga ili drugog organa iz Crne Gore ili iz druge države	
7. Opis djelatnosti sticaoca i svih pravnih lica koje kontroliše	
8. Da li je drugi nadležni organ ovlašten za nadzor finansijskih usluga ili drugi organ iz Crne Gore ili iz druge države ocjenjivao dobar ugled sticaoca, dobar ugled lica koja rukovode sticaocem i krajnjim akcionar, direktnih i indirektnih vlasnika poslovnih učešća sticaoca i pravnih lica koje kontroliše sticalac – navesti koji organ i kakav je bio rezultat procjene	
9. Broj priloga u kojem se nalazi spisak članova organa upravljanja sticaoca i za svako takvo lice popunjen upitnik za fizičko lice koje je sticalac kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji ili koje je povezano sa sticaocem kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji (obrazac iz priloga 2 odluke)	
10. Broj priloga u kojem se nalazi izvod iz registra akcionara (Centralno klirinško depozitarno društvo) ili registra učešća pravnog lica sticaoca (original ili ovjerena kopija) sa prikazom ukupnog nominalnog iznosa akcija i procentualnog učešća u osnovnom kapitalu sticaoca za svakog akcionara, odnosno vlasnika udjela i informacije o akcionarima koji imaju značajan uticaj na sticaoca	
11. Broj priloga u kojem se nalazi spisak fizičkih lica koji su krajnji akcionari odnosno vlasnici udjela u sticaocu ili članovi društva sticaoca i za svako takvo lice popunjen upitnik iz priloga 2 odluke	
12. Ako je pravno lice član grupe, broj priloga u kojem se nalazi organizaciona šema grupe prije i poslije namjeravanog sticanja učešća u kreditnoj instituciji i prikaz učešća u kapitalu i glasačkim pravima svakog imaoca kvalifikovanog učešća sa	

značajnim uticajem na članove grupe i o djelatnostima svakog člana grupe	
13. Ako je sticalac član grupe, broj priloga u kojem se nalaze informacije o odnosima između svakog člana grupe koja je kreditna institucija, društvo za osiguranje, društvo za reosiguranje ili investiciono društvo sa drugim članovima grupe i informacija o nadležnom organu sa superviziju, odnosno nadzor za svakog člana grupe	
14. Ako je sticalac član grupe, broj priloga u kojem se nalaze informacije o svim članovima grupe koje su kreditne institucije, društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili investiciona društva, sa analizom obuhvata prudencijalne konsolidacije kreditne institucije i grupe, uključujući informacije koji će članovi grupe biti uključeni u zahtjeve supervizije na konsolidovanoj osnovi i na kojoj će se osnovi u grupi ti zahtjevi primjenjivati (konsolidovanoj ili potkonsolidovanoj osnovi)	
15. Opisati finansijske i nefinansijske interese ili odnose sticaoca, članova organa upravljanja sticaoca i grupe čiji je sticalac član (uključujući odobrene ili primljene kredite ili zajmove, jemstva, osiguranja), sa sljedećim licima:	
1) kreditnom institucijom u kojoj se stiče kvalifikovano učešće, bilo kojem drugom članu iste grupe čiji je član kreditna institucija	
2) drugim direktnim ili indirektnim akcionarima kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće	
3) licima ovlaštenim za glasanje u svoje ime ili u ime drugih lica u skupštini akcionara kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće navedenim u članu 14 stav 1 tačka 13 alineja 5 odluke	
4) članovima organa upravljanja i višeg rukovodstva kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće ili članu grupe čiji je kreditna institucija član	
5) politički eksponiranim licima	
16. Ako postoje finansijski i nefinansijski interesi iz tačke 15 ovog upitnika, opisati predložene metode za rješavanje eventualnog sukoba interesa koji bi mogao nastati zbog takvih odnosa.	
17. Broj priloga u kojoj se nalazi potvrda (ako je dostupna, ne starija od 3 mjeseca) i izjava da li se protiv sticaoca, pravnog lica koje sticalac kontroliše ili je kontrolisao u posljednjih deset godina i akcionara koji ima ili je u posljednjih deset godina imao značajan uticaj na sticaoca vodi krivični, prekršajni, parnični, upravni postupak ili spor, odnosno je li pravosnažno osuđen za krivično djelo ili prekršaj	
18. Informacija o kreditnom rejtingu sticaoca i grupe čiji je član (ako postoji)	
19. Analiza o uticaju namjeravanog sticanja na blagovremeno i tačno izvještavanje centralne banke i drugih nadležnih organa iz države članice i treće zemlje od strane kreditne institucije nakon	

realizacije namjeravanog sticanja	
20. Broj priloga u kojem se nalaze revidirani godišnji finansijski izvještaji na pojedinačnoj i na konsolidovanoj i potkonsolidovanoj osnovi, najmanje za sticaoca i sva zavisna društva i članove grupe za posljednje tri poslovne godine, koji sadrže: 1) bilans stanja 2) bilans uspjeha 3) godišnje izvještaje i finansijske anekse i druge dokumente koji se registruju kod nadležnog registra ili nadležnog organa	
21. Ako je sticalac pravno lice sa sjedištem u drugoj državi:	
1) broj priloga u kojem se nalazi potvrda nadležnog nadzornog organa iz zemlje sjedišta da je sticalac osnovan u skladu sa nacionalnim propisima, da ima sva odobrenja i saglasnosti propisane za obavljanje djelatnosti i da nema dugovanja prema državi po osnovu poreza i drugih obaveza	
2) broj priloga u kojem se nalazi potvrda organa nadležnog za nadzor finansijskih usluga o urednom poslovanju sticaoca, ili izjava ako takvu potvrdu nije moguće pribaviti	
3) broj priloga u kojem se nalazi izjava nadležnog organa koji vrši nadzor nad poslovanjem sticaoca da nema prepreka niti ograničenja za dostavljanje informacija potrebnih za sprovođenje supervizije kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće	
4) broj priloga u kojem se nalaze informacije o nacionalnom zakonodavstvu koji se primjenjuje na sticaoca, uključujući informacije o usklađenosti sistema za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma te zemlje sa preporukama FATF-a	
5) pravno mišljenje stručnjaka za propise države sjedišta sticaoca o eventualnim pravnim preprekama za pribavljanje informacija od nadležnih organa te zemlje ili sticaoca	
22. Ako je sticalac državni investicioni fond (engl. <i>Sovereign wealth fund</i>), prilažu se sljedeći podaci:	
1) naziv ministarstva ili drugog državnog organa nadležnog za definisanje politike ulaganja fonda	
2) pojedinosti o politici ulaganja i eventualnih ograničenja za ulaganje	
3) imena i funkcije lica odgovornih za donošenje odluka o ulaganju	
4) informacija o uticaju koje nadležno ministarstvo ili državni organ nadležno za definisanje politike ulaganja fonda ima na svakodnevno poslovanje fonda i kreditne institucije u kojoj se stiče kvalifikovano učešće	
23. Ako je sticalac fond za rizična ulaganja (engl. <i>Private equity</i>)	

fund) ili hedž fond, prilažu se sljedeći podaci:	
1) detaljan opis uspješnosti prethodnih ulaganja sticaoca u kvalifikovana učešća u finansijskim i kreditnim institucijama	
2) detalji o politici ulaganja sticaoca i eventualna ograničenja ulaganja, uključujući i podatke o praćenju ulaganja, podatke na osnovu kojih je sticalac donio odluku o ulaganju u kreditnu instituciju u kojoj se stiče kvalifikovano učešće i činjenice koje bi mogle prouzrokovati promjenu sticaočeve izlazne strategije	
3) okvir sticaoca za donošenje odluke o ulaganjima (interne politike i procedure) sa imenima i funkcijama lica odgovornih za donošenje takvih odluka	
4) Detaljan opis internih politika sticaoca za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i regulatornog okvira koji se primjenjuje na sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma	
24. Ako je sticalac subjekt za zajednička ulaganja (engl. <i>Collective investment undertaking</i>) prilažu se sljedeće informacije:	
1) identitet imaoca udjela u društvima koja kontrolišu subjekt za zajednička ulaganja ili imaju pravo veta na njegove odluke	
2) pojedinosti o politici ulaganja i eventualnim ograničenjima za ulaganje	
3) imena i funkcije lica koja su odgovorna za definisanje i donošenje odluka o ulaganju i kopiju ovlašćenja ili uslova angažovanja kolektivnog tijela	
4) detaljan opis pravnog okvira i internih procedura za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma	
5) detaljan opis ulaganja u druge kreditne institucije, društva za osiguranje ili reosiguranje ili investiciona društva, sa informacijom o tome da je nadležni organ odobrio takvo ulaganje i, ako jeste, koji je nadležni organ odobrio takvo ulaganje	
25. Broj priloga u kojem se nalazi mišljenje ili odobrenje nadležnog organa o ulaganjima iz tačke 24 ovog upitnika	

Izjavljujem da su svi odgovori istiniti i potpuni kao i da nije prikrivena ni jedna informacija koja bi mogla uticati na odluku Centralne banke o zahtjevu za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća.

Obvezujem se da ću Centralnu banku obavijestiti o svim promjenama koje bi mogle značajno uticati na izdavanje predmetnog odobrenja.

Mjesto i datum	Potpis sticaoca
----------------	-----------------

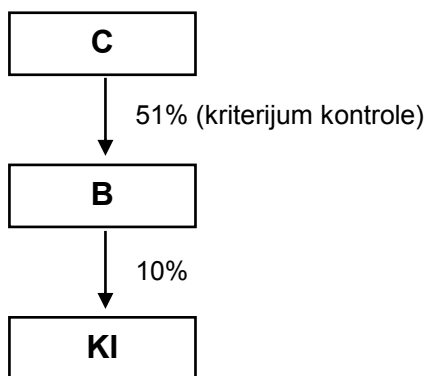
PRILOG 4

PRIMJERI IZRAČUNAVANJA INDIREKTOG UČEŠĆA U KREDITNOJ INSTITUCIJI

Za potrebe izračunavanja indirektnog učešća u kreditnoj instituciji u primjerima iz ovog priloga će se smatrati da postoji kontrola ako učešće iznosi više od 50% (iako kontrola može nastati i sticanjem manjeg udjela) i da ne nastaje značajan uticaj.

U primjerima 1 do 4 iz ovog priloga „KI“ označava kreditnu instituciju u kojoj se stiče učešće, a „B, „C“ i „D“ su sticaoci.

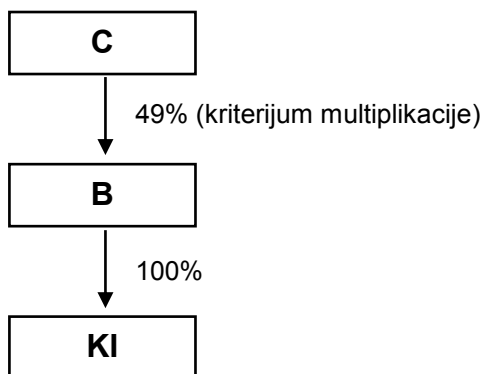
Primjer 1:

Sticanjem kontrole nad društvom B, društvo C je u skladu sa kriterijumom kontrole iz člana 12 stav 3 ove odluke indirektno steklo kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji, s obzirom da je društvo B imalac kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji od 10%. Sva lica koja direktno ili indirektno imaju kontrolu nad društvom C takođe su u skladu sa kriterijumom kontrole iz člana 12 stav 3 ove odluke indirektni sticaoci kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji koji iznosi 10%.

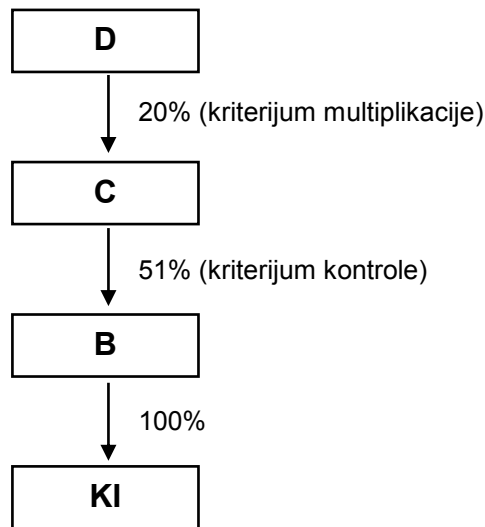
S obzirom da postoji odnos kontrole, nije potrebno primjenljivati kriterijum multiplikacije.

Primjer 2:

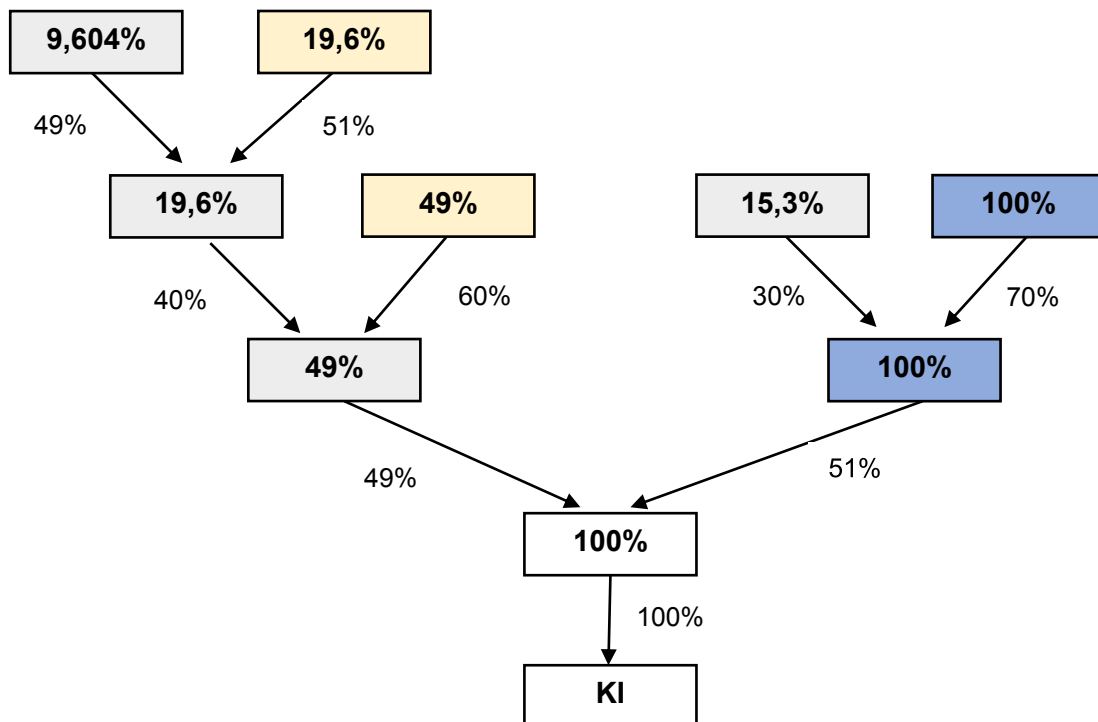
U ovom primjeru C ne stiče kontrolu nad društvom B, pa se prema kriterijumu kontrole iz člana 12 stava 3 ove odluke ne smatra da se stiče kvalifikovano učešće. Kako bi se utvrdilo da li se indirektno stiče kvalifikovano učešće, primjenjuje se kriterijum multiplikacije, tako što se procenat koji C stiče u B množi sa procentom učešća koji B ima u kreditnoj instituciji ($49\% \times 100\%$). S obzirom da je rezultat 49%, smatra se da C indirektno stiče kvalifikovano učešće. Sva lica koja direktno ili indirektno imaju kontrolu nad društvom C takođe su indirektni sticaoci kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji koji iznosi 49%. Na imaoce učešća u društvu C koji nemaju kontrolu primjenjuje se kriterijum multiplikacije počevši od dna grupne hijerarhije, odnosno direktnog učešća u kreditnoj instituciji.

Primjer 3:

U ovom primjeru D ne stiče kontrolu nad C, pa se prema kriterijumu kontrole iz člana 12 stav 3 ove odluke ne smatra da se stiče kvalifikovano učešće. Kako bi se utvrdilo da li se indirektno stiče kvalifikovano učešće, primjenjuje se kriterijum multiplikacije, tako što se množe procenti kroz hijerarhijski lanac. S obzirom da je rezultat 10,2%, smatra se da D indirektno stiče kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji. Sva lica koje direktno ili indirektno imaju kontrolu nad društvom C takođe su indirektni sticaoci kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji koji iznosi 10,2%.

Primjer 4

Legenda:

Procenti prikazani pored strelica označavaju učešće u društvu koje je neposredno ispod u hijerarhijskom lancu

100%	Indirektni imalac 100% učešća primjenom kriterijuma kontrole
49%	Indirektni imalac 49% učešća primjenom kriterijuma multiplikacije
49%	Indirektni imalac 49% učešća u kreditnoj instituciji koji ima kontrolu nad drugim indirektnim imalcem 49% u kreditnoj instituciji, čije je učešće u kreditnoj instituciji utvrđeno primjenom kriterijuma multiplikacije

U četvrtom primjeru prikazuje se struktura grupe sa prikazom visine indirektnog učešća u kreditnoj instituciji za svakog indirektnog imalca učešća. Veličina učešća svakog akcionara u društvu koje je neposredno ispod u hijerarhijskom lancu prikazana je pored strelice. Visina direktnog ili indirektnog učešća u kreditnoj instituciji prikazana je u zagradi u pravougaoniku koji predstavlja svakog direktnog i indirektnog akcionara.

Šema prikazuje akcionarsku strukturu kakva bi trebalo da bude nakon realizacije sticanja. Ako je direktno ili indirektno učešće lica koje je stvarni sticalac učešća u kreditnoj instituciji najmanje 10%, on se smatra sticalcem kvalifikovanog učešća. Indirektnim sticalcima kvalifikovanog učešća smatraju se i oni njegovi direktni ili indirektni akcionari za koje se primjenom kriterijuma multiplikacije utvrdi da indirektno stiču najmanje 10% učešća u kreditnoj instituciji.

1831.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17), čl. 72 stav 2 i člana 135 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19) Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

**ODLUKU
O DOKUMENTACIJI KOJA SE PRILAŽE UZ ZAHTJEVE ZA IZDAVANJE ODOBRENJA IZ ZAKONA O
KREDITNIM INSTITUCIJAMA**

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuje se dokumentacija koja se prilaže uz zahtjeve Centralnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) za izdavanje odobrenja iz Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj. 72/19) – (u daljem tekstu: Zakon).

Zahtjev i dokumentacija

Član 2

(1) Zahtjev za izdavanje odobrenja iz ove odluke podnosi se Centralnoj banci u pisanoj formi i uz njega se prilaže dokumentacija propisana ovom odlukom, kao i dokaz o izvršenoj uplati naknade u skladu sa propisom Centralne banke kojim se utvrđuje visina naknade za ostvarivanje kontrolne funkcije Centralne banke.

(2) U slučaju bilo kojeg događaja koji nastane nakon podnošenja zahtjeva ili izdavanja odobrenja, a koji utiče ili bi mogao uticati na tačnost, istinitost i potpunost dokumentacije, podnosilac zahtjeva je dužan da dostavi Centralnoj banci ažurirane informacije i dokumentaciju.

Pružanje osnovnih i dodatnih finansijskih usluga

Član 3

(1) Zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 70 stav 2 Zakona, za pružanje osnovnih i dodatnih finansijskih usluga koje nijesu utvrđene rješenjem o izdavanju dozvole za rad kreditne institucije, podnosi se na obrascu iz Priloga I koji čini sastavni dio ove odluke.

(2) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, prilažu se:

- 1) podaci i opis usluga, kao i opis razloga za uvođenje novih finansijskih usluga za čije obavljanje se traži odobrenje;
- 2) pravni osnov za obavljanje usluga za čije obavljanje se traži odobrenje, odnosno odgovarajuća odluka organa upravljanja;
- 3) saglasnost ili drugi odgovarajući akt drugog nadležnog organa, ako je obaveza izdavanja saglasnosti odnosno drugog odgovarajućeg akta utvrđena propisima kojima se uređuje obavljanje pojedinih finansijskih usluga;
- 4) predlog izmjena ili dopuna statuta kreditne institucije;
- 5) opis radnji koje je kreditna institucija preduzela u vezi sa uvođenjem novih finansijskih usluga uključujući i opis promjena u organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, ako su potrebne za uvođenje novih finansijskih usluga;
- 6) nacrt svih internih akata i procedura kojima se propisuje način postupanja, organizacija rada, ovlašćenja i odgovornosti za finansijsku uslugu koju kreditna institucija namjerava da pruža;
- 7) informacije o troškovima uvođenja novih usluga;
- 8) poslovni plan za naredne tri godine koji se odnosi na nove usluge, koji sadrži:
 - opis procjene uticaja usluga koje se uvode na poslovanje kreditne institucije; i
 - projekciju uticaja tih usluga na iskaz o finansijskoj poziciji (bilans stanja), iskaz o ukupnom rezultatu (bilans uspjeha) i politiku upravljanja rizicima u kreditnoj instituciji;
- 9) informacije o eventualnim promjenama u materijalnoj imovini kreditne institucije u vezi sa uvođenjem novih finansijskih usluga; i
- 10) informacije o eventualnim promjenama u informacionom sektoru kreditne institucije koje su potrebne zbog uvođenja novih finansijskih usluga.

Osnivanje zavisnih pravnih lica u inostranstvu

Član 4

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 97 stav 2 Zakona, za osnivanje zavisnih pravnih lica u inostranstvu, prilažu se:

- 1) osnovni podaci o zavisnom pravnom licu koji se osniva;
- 2) poslovni plan zavisnog pravnog lica za prve tri godine poslovanja, sa projekcijom uticaja poslovanja zavisnog lica na poslovanje kreditne institucije;
- 3) podaci o licima koja će rukovoditi poslovima zavisnog pravnog lica;
- 4) projekcija organizacione strukture i kadrovske osposobljenosti zavisnog pravnog lica.

Uključivanje dobiti tekuće godine u redovni osnovni kapital

Član 5

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 135 stav 1 tačka 1 Zakona, za uključivanje dobiti tekuće godine ostvarene tokom poslovne godine ili dobiti tekuće godine ostvarene na kraju poslovne godine u redovni osnovni kapital, prije donošenja formalne odluke kojom se potvrđuje konačna godišnja dobit ili gubitak kreditne institucije, prilaže se:

- 1) potvrda dobiti od strane lica koja su odgovorna za reviziju finansijskih izvještaja te kreditne institucije i koja pruža odgovarajući nivo sigurnosti da je ta dobit procijenjena u skladu sa propisima kojima se uređuje računovodstvo;
- 2) dokaz da je iznos te dobiti umanjen za sve predvidljive troškove ili dividende.

Raspoređivanje instrumenata kapitala u regulatorni kapital kreditne institucije

Član 6

(1) Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 135 stav 1 tačka 2 Zakona, za raspoređivanje instrumenata kapitala kao instrumenata regulatornog kapitala, prilažu se:

- 1) informacije o kategoriji regulatornog kapitala u koju kreditna institucija ima namjeru da rasporedi instrument kapitala za koji podnosi zahtjev (redovni osnovni kapital, dodatni osnovni kapital ili dopunski kapital);
- 2) opis svrhe povećanja kapitala i usklađenost sa planom kapitala kreditne institucije ili, ako je primjenjivo, planom kapitala grupe kreditnih institucija u Crnoj Gori;
- 3) informacije o vrsti instrumenata regulatornog kapitala;
- 4) naziv/ime i prezime 20 najvećih ulagača u instrumente kapitala za koje se podnosi zahtjev za raspoređivanje;
- 5) odluka kreditne institucije u pisanoj formi o emitovanju instrumenata kapitala;
- 6) osnovna dokumentacija o emitovanju instrumenata kapitala;
- 7) za instrumente redovnog osnovnog kapitala i, ako je primjenjivo, dodatnog osnovnog kapitala: statut kreditne institucije, zapisnik sa skupštine akcionara kreditne institucije na kojoj je donijeta odluka o emitovanju instrumenata kapitala, dokaz o upisu povećanja osnovnog kapitala u Centralni registar privrednih subjekata, podatak o akcionarskoj strukturi nakon upisa u Centralni registar privrednih subjekata i dokaz o izvršenoj uplati instrumenata;
- 8) dokaz o izvorima finansiranja sredstava za kupovinu instrumenata, kojima se dokazuje da je kupovina izvršena u skladu sa članom 8 stav 1 tačka 2, članom 42 stav 1 tačka 3 i članom 55 stav 1 tačka 3 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 9) dokaz o postojanju svih potrebnih dodatnih odobrenja i saglasnosti u vezi sa emitovanjem instrumenata kapitala, koje je kreditna institucija dužna da pribavi na osnovu propisa kojim se uređuje tržište kapitala, ako je primjenjivo;
- 10) podatak o tome da li kreditna institucija ima pravo donošenja odluke o raspodjeli u obliku koji nije gotovina ili u obliku instrumenata regulatornog kapitala, u vezi sa članom 77 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 11) potpisana izjava podnosioca zahtjeva da su informacije koje se dostavljaju tačne i potpune i da ne postoje ugovori ili sporazumi koji bi mogli da utiču na neusklađenost instrumenata kapitala sa propisanim uslovima za taj instrument kapitala;
- 12) opis glavnih karakteristika instrumenata kapitala dat na odgovarajućem obrascu iz priloga iz stava 3 ovog člana;
- 13) detaljna procjena i obrazloženje, za svaki instrument kapitala, u skladu sa stavom 2 ovog člana;

- 14) ocjena usklađenosti dokumentacije o instrumentu kapitala sa propisima kojima se uređuje emitovanje tog instrumenata kapitala i moguća ograničenja;
- 15) opis računovodstvenog okvira instrumenta kapitala za koji se podnosi zahtjev;
- 16) iznos obračunatog regulatornog kapitala kreditne institucije, uključujući iznos i sastav regulatornog kapitala po pojedinačnim kategorijama i stavkama, na posljednji dan mjeseca koji prethodi mjesecu podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja za raspoređivanje instrumenata kapitala kao instrumenata regulatornog kapitala, osim ako je kreditna institucija već dostavila Centralnoj banci izvještaje o regulatornom kapitalu za taj izvještajni datum;
- 17) za instrumente dodatnog osnovnog kapitala: detaljnu analizu kreditne institucije o očekivanom iznosu redovnog osnovnog kapitala koji bi nastao kada bi vrijednost glavnice instrumenata dodatnog osnovnog kapitala bila u cjelosti smanjena ili konvertovana u instrumente redovnog osnovnog kapitala, nakon umanjenja za iznos svih predvidljivih poreskih obaveza ili dospjelih poreskih plaćanja koji su povezani sa instrumentom u trenutku smanjenja ili konverzije;
- 18) ostale informacije, činjenice i okolnosti koje mogu ili bi mogle da imaju uticaj na ispunjavanje uslova za izdavanje odobrenja za raspoređivanje instrumenata kapitala kao instrumenata regulatornog kapitala.

(2) Procjena iz stava 1 tačka 13 ovog člana naročito sadrži:

- 1) odredbe kojima se propisuju uslovi za instrument regulatornog kapitala (propisani uslovi);
- 2) citiranje ili pozivanje na odgovarajuće odredbe ugovora kojim se uređuje instrument kapitala ili drugi dokument koji je relevantan za dokazivanje ispunjenja svakog propisanog uslova za instrument regulatornog kapitala;
- 3) obrazloženu procjenu kreditne institucije o ispunjavanju svakog propisanog uslova.

(3) Procjena ispunjenosti uslova stava 1 tačka 13 ovog člana, priprema se, zavisno od vrste regulatornog kapitala u koji se raspoređuje instrument kapitala (redovni osnovni, dodatni osnovni ili dopunski kapitala) na obrascu iz Priloga II, Priloga III, ili Priloga IV koji čine sastavni dio ove odluke.

Raspoređivanje u regulatorni kapital instrumenata na osnovu diskrecionog prava kreditne institucije

Član 7

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 135 stav 1 tačka 3 Zakona, za raspoređivanje u redovni osnovni kapital, dodatni osnovni kapital ili dopunski kapital instrumenata kapitala u vezi sa kojim kreditna institucija ima diskreciono pravo donošenja odluke o raspodjeli u obliku koji nije gotovina ili u obliku instrumenta regulatornog kapitala, prilaže se:

- 1) dokumentacija kojom se pokazuje da diskreciono pravo ili oblik u kojem se raspodjele mogu isplatiti neće negativno uticati na sposobnost kreditne institucije da otkaže plaćanja u vezi sa instrumentom;
- 2) dokumentacija kojom se pokazuje da diskreciono pravo ili oblik u kojem se raspodjele mogu isplatiti neće negativno uticati na sposobnost instrumenta da apsorbuje gubitke;
- 3) dokumentacija kojom se pokazuje da diskreciono pravo ili oblik u kojem se raspodjele mogu isplatiti neće umanjiti kvalitet instrumenta kapitala.

Korišćenje konzervativne procjene osnovne izloženosti kreditne institucije prema instrumentima kapitala koji su uključeni u indekse

Član 8

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 135 stav 1 tačka 4 Zakona, za korišćenje konzervativne procjene referentne izloženosti kreditne institucije prema instrumentima kapitala koji su uključeni u indekse, prilaže se dokaz da bi za kreditnu instituciju bilo operativno opterećujuće da prati svoju referentnu izloženost prema tim stavkama.

Interni pristupi za izračunavanje kapitalnih zahtjeva

Član 9

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 135 stav 1 tačka 6 Zakona, za korišćenje internih pristupa za izračunavanje kapitalnih zahtjeva, prilaže se:

- 1) dokumentacija kojom se dokazuje ispunjenost uslova iz člana 163 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) dokumentacija kojom se pokazuje da je za date kategorije izloženosti iz IRB metoda, u internom procesu mjerenja i upravljanja rizicima, kreditna institucija najmanje tri godine prije početka primjene

- IRB metoda primjenjivala rejting sisteme koji su u velikoj mjeri usklađeni sa zahtjevima iz čl. 188 do 210 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 3) dokumentacija kojom se dokazuje da je kreditna institucija procjenjivala i primjenjivala sopstvene procjene LGD-a i faktora konverzije na način koji u velikoj mjeri odgovara zahtjevima za primjenu sopstvenih procjena parametara iz čl. 188 do 210 Odluke o adekvatnosti kapitala najmanje tri godine prije nego što joj se odobri primjena sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije;
 - 4) metodologija koju kreditna institucija primjenjuje za raspoređivanje izloženosti u različite kategorije izloženosti, u skladu sa članom 166 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 5) dokumentacija o ispunjavanju uslova za primjenu IRB metoda u različitim kategorijama izloženosti i poslovnih jedinica, u skladu sa članom 167 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 6) dokumentacija o obračunu rizikom ponderisanih izloženosti, u skladu sa čl. 172 do 176 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 7) dokumentacija o obračunu iznosa očekivanog gubitka za svaku izloženost, u skladu sa čl. 177 i 178 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 8) dokumentacija o procjeni PD (vjerovatnoća nastanka neispunjavanja obaveza), LGD (gubitak zbog nastanka statusa neispunjavanja obaveza) i ročnost u skladu sa čl. 179 do 184 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 9) dokumentacija o izračunavanju iznosa izloženosti u skladu sa čl. 185, 186 i 187 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 10) dokumentacija o kriterijumima za raspoređivanje dužnika ili proizvoda u pojedini rejting sistem i o načinu primjene koji adekvatno odražava nivo rizika, ukoliko kreditna institucija primjenjuje više rejting sistema, u skladu sa članom 188 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 11) dokaz o periodičnoj provjeri kriterijuma i procesa za raspoređivanje dužnika ili proizvoda u pojedini rejting sistem radi utvrđivanja njihove adekvatnosti u odnosu na postojeći portfolio kreditne institucije i eksterne okolnosti, u skladu sa članom 188 stav 2 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 12) dokaz da struktura rejting sistema za izloženosti prema privrednim društvima, institucijama, centralnim vladama i centralnim bankama i prema „*retail*-u“ ispunjava uslove iz člana 189 Odluke o adekvatnosti kapitala kao i da kreditne institucije pri raspoređivanju izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti uzimaju u obzir faktore rizika iz tog člana;
 - 13) dokazi o ispunjavanju uslova za cjelovitost procesa dodjele rejtinga, u skladu sa članom 192 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 14) ako kreditna institucija primjenjuje statističke modele i druge mehaničke metode za raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije dužnika i proizvoda ili skupove izloženosti, dokaz o ispunjenosti uslova iz člana 193 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 15) dokaz o dokumentovanju rejting sistema, u skladu sa članom 194 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 16) dokaz o prikupljanju i čuvanju podataka o internim rejtingizima, u skladu sa članom 195 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 17) dokumentacija o postojanju odgovarajućih postupaka testiranja otpornosti na stres koje će primijeniti pri procjeni sopstvene adekvatnosti kapitala, u skladu sa članom 196 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 18) dokumentacija o ispunjavanju opštih zahtjeva za procjenu prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima izloženosti, u skladu sa članom 198 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 19) dokaz o ispunjavanju posebnih zahtjeva za procjenu PD-a prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju s rejting kategorijama ili skupovima izloženosti, u skladu sa članom 199 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 20) dokaz o ispunjavanju posebnih zahtjeva za sopstvenu procjenu LGD-a prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima izloženosti u skladu sa članom 200 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 21) dokaz o ispunjavanju posebnih zahtjeva za sopstvenu procjenu faktora konverzije u skladu sa članom 201 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 22) dokaze o ispunjenosti zahtjeva za validaciju internih procjena, iz člana 204 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 23) dokaz o ispunjavanju uslova vezanih za kvantifikaciju rizika za potrebe obračuna kapitalnih zahtjeva, u skladu sa članom 205 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 24) dokaz da su politike, procedure i kontrolni mehanizmi za potrebe razvoja i primjene internih modela za obračun kapitalnih zahtjeva usklađeni sa članom 206 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - 25) dokaz o ispunjavanju zahtjeva vezanih za validaciju i dokumentovanje internih modela i procesa modeliranja kreditnih institucija, u skladu sa članom 207 Odluke o adekvatnosti kapitala;

- 26) dokaz o ispunjenosti uslova vezanih za korporativno upravljanje, u skladu sa članom 208 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 27) dokaz da funkcija kontrole kreditnog rizika ispunjava uslove iz član 209 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Izbor spoljnog revizora, odnosno društva za reviziju

Član 10

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz člana 223, za izbor spoljnog revizora, odnosno društva za reviziju, prilažu se:

- 1) predlog odluke o izboru spoljnog revizora, odnosno društva za reviziju;
- 2) osnovni podaci o poslovanju društva za reviziju;
- 3) kopija licence za spoljnog revizora;
- 4) podaci o stručnom zvanju i iskustvu lica koja će biti angažovana za reviziju finansijskih iskaza kreditne institucije;
- 5) dokaze da za izbor spoljnog revizora ne postoje razlozi za odbijanje izdavanja odobrenja iz člana 224 stav 1 tač. 1 do 4 Zakona i/ili smetnje iz člana 225 stav 1 Zakona.

Prestanak važenja propisa

Član 11

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o dokumentaciji koja se prilaže uz zahtjeve za izdavanje odobrenja iz Zakona o bankama ("Službeni list CG", br. 57/08 i 80/10).

Stupanje na snagu i primjena

Član 12

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama.

O.br. 0101-7725-11/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

Zahtjev za izdavanje odobrenja za pružanje finansijskih usluga

Informacije o kreditnoj instituciji podnosiocu zahtjeva	
1. Naziv i sjedište kreditne institucije	
2. Ime i funkcija lica ovlaštenog za zastupanje kreditne institucije u postupku izdavanja odobrenja	
3. Ako je lice ovlašteno za zastupanje ovlastilo drugo lice za zastupanje, navesti broj priloga u kojem se nalazi punomoćje	
Kontakt osoba u vezi sa zahtjevom	
4. Ime i prezime	
5. Funkcija	
6. Telefon	
7. Mobilni telefon	
8. Faks	
9. E- adresa	
Informacije o finansijskim uslugama za koje se traži odobrenje	
10. Spisak finansijskih usluga za koje se traži odobrenje uz navođenje odgovarajućih odredbi Zakona o kreditnim institucijama	
11. Ako su finansijske usluge uređene posebnim zakonima, navesti naziv zakona i naziv usluge iz tog uz naznaku odgovarajućih članova tog zakona	
12. Ako iz propisa kojima se uređuje obavljanje finansijskih usluga za koje se traži odobrenje, proizilazi da je potrebna prethodna saglasnost ili drugi odgovarajući akt drugog nadzornog tijela, navesti broj i naziv tog akta nadležnog tijela i broj priloga u kom se nalazi	
Opis razloga za uvođenje novih finansijskih usluga	
13. Opisati razloge za uvođenje novih finansijskih usluga ili navesti broj priloga u kojem se taj opis nalazi	
Opis radnji koje je kreditna institucija preduzela u vezi s uvođenjem novih finansijskih usluga	
14. Spisak svih radnji i aktivnosti koje su prethodile podnošenju zahtjeva	
Troškovi uvođenja novih usluga	
15. Prikaz troškova uvođenja novih usluga	
Uticaj novih usluga na poslovanje kreditne institucije	
16. Opis procijenjenog uticaja novih usluga na poslovanje kreditne institucije	
Organizacija i sistematizacija radnih mjesta	
17. Opis promjena u unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, ako su potrebne za uvođenje novih usluga	
Strategija i poslovni plan kreditne institucije	
18. Broj priloga u kojem se nalazi poslovna strategija kreditne institucije	
19. Broj priloga u kojem se nalazi poslovni plan sa opisom procijenjenih uticaja novih usluga na poslovanje kreditne institucije sa projekcijama bilansa stanja i bilansa uspjeha (izrađeni na obrascima na kojima se dostavljaju izvještaji Centralnoj banci)	
Informaciona tehnologija kreditne institucije	
20. Informacije o eventualnim promjenama u informacionoj tehnologiji kreditne institucije u vezi sa uvođenjem novih usluga	
Materijalna imovina kreditne institucije	

21. Informacije o eventualnim promjenama u materijalnoj imovini kreditne institucije u vezi sa uvođenjem novih usluga	
Statut kreditne institucije	
22. Broj priloga u kojem se nalazi nacrt izmjena i dopuna statuta kreditne institucije	
Interni akti kreditne institucije	
23. Broj priloga u kojem se nalaze nacrti svih internih akata i procedura kojim se propisuje organizacija rada, način postupanja, ovlašćenja i odgovornosti za svaku novu finansijsku uslugu koju kreditna institucija namjerava da uvede	

Potvrđujemo da su informacije koje su priložene u ovom zahtjevu istinite, tačne, potpune i da ne upućuju na pogrešan zaključak.

Ako na pojedinom dokumentu nije drugačije navedeno, informacije se odnose na dan naveden u ovom zahtjevu. Ako se neke informacije odnose na neki budući datum, to je izričito navedeno i podnosilac zahtjeva se obavezuje da će pisanim putem obavijestiti Centralnu banku Crne Gore ako se naknadno utvrdi da neka od tih informacija nije istinita, tačna i potpuna ili ako upućuje na pogrešan zaključak.

Potpis podnosioca zahtjeva

Ime i prezime

Funkcija

PRILOG II

Obrazac procjene ispunjenosti uslova za instrumente redovnog osnovnog kapitala

Kreditna institucija u "Obrascu procjene ispunjavanja uslova za instrumente redovnog osnovnog kapitala" vrši procjenu usklađenosti instrumenata redovnog osnovnog kapitala minimalno sa uslovima iz člana 8 i člana 77 Odluke o adekvatnosti kapitala, uzimajući u obzir član 7 i čl. 10 i 11 te odluke.

OBRAZAC		
PROCJENE ISPUNJENOSTI USLOVA ZA INSTRUMENTE REDOVNOG OSNOVNOG KAPITALA		
Naziv instrumenta		
Broj i sadržina člana Odluke o adekvatnosti kapitala kojim su propisani uslovi za instrument kapitala	Navođenje i pozivanje na odgovarajuće odredbe iz ugovora kojim se uređuje instrument kapitala ili drugog odgovarajućeg dokumenta povezanog sa ispunjavanjem svakog propisanog uslova za instrument kapitala	Obrazložena procjena ispunjavanja svakog propisanog uslova
Član 8 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala		
1) kreditna institucija emituje instrumente direktno, na osnovu odluke skupštine akcionara;		
2) instrumenti su u potpunosti uplaćeni, a sticanje vlasništva nad tim instrumentima ne finansira kreditna institucija direktno ili indirektno;		

3) instrumenti ispunjavaju uslove za kapital i raspoređeni su kao kapital u skladu sa propisima kojima se uređuje važeći računovodstveni okvir;		
4) instrumenti su jasno i odvojeno prikazani u bilansu stanja kreditne institucije;		
5) instrumenti nemaju dospjeće;		
6) glavnica instrumenata ne smije biti smanjena ili otplaćena, osim u slučaju:		
- likvidacije kreditne institucije; ili		
- diskrecionog otkupa instrumenata ili drugih diskrecionih načina smanjenja kapitala, ako je kreditna institucija dobila prethodno odobrenje Centralne banke u skladu sa članom 81 Odluke o adekvatnosti kapitala;		
7) u odredbama kojima se uređuju instrumenti ne navodi se izričito ili implicitno da bi se glavnica instrumenata smanjila ili otplatila ili da bi se mogla smanjiti ili otplatiti osim u slučaju likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje takve navode na drugi način prije emisije instrumenata ili prilikom njihove emisije;		
8) instrumenti ispunjavaju sljedeće uslove u vezi sa raspodjelom:		
- ne postoji povlašćeni tretman raspodjele u vezi sa redoslijedom isplate raspodjela, uključujući i u odnosu na druge instrumente redovnog osnovnog kapitala, a uslovi koji se primjenjuju u vezi sa instrumentom ne daju povlašćena prava za isplatu raspodjela;		
- raspodjele se mogu isplatiti imaocu instrumenta samo iz stavki raspoloživih za raspodjelu;		
- uslovi koji se primjenjuju u vezi sa instrumentima ne uključuju gornju granicu ili drugu vrstu ograničenja maksimalnog nivoa raspodjela;		
- nivo raspodjela nije određen na osnovu iznosa za koji je instrument kupljen pri emitovanju;		
- uslovi koji se primjenjuju u vezi sa instrumentima ne uključuju obavezu kreditne institucije da isplati raspodjele njihovim imaocima, niti kreditna institucija na bilo koji drugi način podliježe takvoj obavezi;		
- neispлаćivanje raspodjela ne predstavlja slučaj nastanka statusa neispunjavanja obaveza kreditne institucije;		
- otkazivanje raspodjela kreditnoj instituciji ne nameće ograničenja;		
9) u odnosu na sve instrumente kapitala koje emituje kreditna institucija, instrumenti apsorbjuju prvi i srazmjerno najveći udio nastalih gubitaka, a svaki instrument apsorbjuje gubitke u istoj mjeri		

kao i ostali instrumenti redovnog osnovnog kapitala;		
10) instrumenti su podređeni u odnosu na sva druga potraživanja u slučaju nesolventnosti ili likvidacije kreditne institucije;		
11) instrumenti svojim vlasnicima daju pravo na potraživanje preostale imovine kreditne institucije, koja je u slučaju likvidacije kreditne institucije i nakon isplate svih nadređenih potraživanja srazmjerna iznosu takvih emitovanih instrumenata i nije fiksna ili podložna gornjoj granici,		
12) instrumenti nijesu obezbijeđeni, niti pokriveni garancijom koja poboljšava podređeni status potraživanja od strane nekog od sljedećih subjekata:		
– kreditne institucije ili njenih zavisnih društava;		
– matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava;		
– matičnog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava;		
– mješovitog holdinga ili njegovih zavisnih društava;		
– bilo kojeg društva koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 do 5 ove tačke;		
13) instrumenti ne mogu da budu predmet bilo kakvih ugovora ili sporazuma kojima se poboljšava podređeni status potraživanja na osnovu instrumenata u slučaju nesolventnosti ili likvidacije kreditne institucije.		
Član 77 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala		
Instrumenti kapitala i obaveze u vezi sa kojima kreditna institucija ima isključivo diskreciono pravo da donese odluku o isplati raspodjela u obliku koji nije gotovina ili instrument regulatornog kapitala, ne ispunjavaju uslove za instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala ili kvalifikovanih obaveza, osim ako je kreditna institucija dobila prethodno odobrenje Centralne banke.		

Potvrđujemo da su informacije koje su priložene u ovom zahtjevu istinite, tačne, potpune i da ne upućuju na pogrešan zaključak.

Ako na pojedinom dokumentu nije drugačije navedeno, informacije se odnose na dan naveden u ovom zahtjevu. Ako se neke informacije odnose na neki budući datum, to je izričito navedeno i podnosilac zahtjeva se obavezuje da će pisanim putem obavijestiti Centralnu banku Crne Gore ako se naknadno utvrdi da neka od tih informacija nije istinita, tačna i potpuna ili ako upućuje na pogrešan zaključak.

Potpis podnosioca zahtjeva

Ime i prezime

Funkcija

Obrazac procjene ispunjavanja uslova za instrumente dodatnog osnovnog kapitala

Kreditna institucija u Obrascu procjene ispunjavanja uslova za instrumente dodatnog osnovnog kapitala vrši procjenu usklađenosti instrumenata dodatnog osnovnog kapitala minimalno sa uslovima iz čl. 42, 43, 44 i 77 Odluke o adekvatnosti kapitala, uzimajući u obzir i čl. 10 i 11 te odluke.

OBRAZAC		
PROCJENE ISPUNJENOSTI USLOVA ZA INSTRUMENTE DODATNOG OSNOVNOG KAPITALA		
Naziv instrumenta		
Broj i sadržina člana Odluke o adekvatnosti kapitala kojim su propisani uslovi za instrument kapitala	Navođenje i pozivanje na odgovarajuće odredbe iz ugovora koji uređuje instrument kapitala ili drugog odgovarajućeg dokumenta povezanog sa ispunjavanjem svakog propisanog uslova za instrument kapitala	Obrazložena procjena ispunjenosti svakog propisanog uslova
Član 42 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala		
1) instrumente je direktno emitovala kreditna institucija i ti instrumenti su u potpunosti plaćeni;		
2) instrumenti nisu u vlasništvu nijednog od sljedećih subjekata:		
- kreditne institucije ili njenih zavisnih društava;		
- društva u kojem kreditna institucija ima učešće u obliku vlasništva, direktnog ili putem kontrole, 20% ili više glasačkih prava ili kapitala tog društva;		
3) sticanje vlasništva nad instrumentima, direktno ili indirektno, ne finansira kreditna institucija;		
4) instrumenti su podređeni u odnosu na instrumente dopunskog kapitala u slučaju nesolventnosti kreditne institucije;		
5) instrumenti nisu obezbijeđeni, niti pokriveni garancijom koja poboljšava podređeni status potraživanja od strane bilo kojeg od sljedećih subjekata:		
- kreditne institucije ili njenih zavisnih društava		
- matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava		
- matičnog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava;		
- mješovitog holdinga ili njegovih zavisnih društava		
- mješovitog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava		
- bilo kog društva koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 do 5 ove tačke		
6) instrumenti nisu podložni bilo kakvim ugovorima ili sporazumima kojima se poboljšava podređeni status potraživanja na osnovu instrumenata u slučaju nesolventnosti ili likvidacije;		
7) instrumenti nemaju rok dospeljeća i odredbe kojima se uređuju ti instrumenti ne uključuju podsticaj kreditnoj instituciji da ih otkupi;		
8) ako instrumenti uključuju jednu ili više opcija prijevremenog otkupa, uključujući opcije kupovine,		

opcije se mogu izvršiti isključivo na osnovu diskrecionog prava emitenta;		
9) nad instrumentima može da se izvrši opcija kupovine, mogu da se otkupe ili ponovo kupe samo ako su ispunjeni uslovi iz člana 81 ove odluke, a najranije pet godina od dana emisije, osim kada su ispunjeni uslovi iz člana 86 stav 4 Odluke o adekvatnosti kapitala;		
10) u odredbama kojima se uređuju instrumenti nije navedeno izričito ili implicitno da bi kreditna institucija, zavisno od slučaja, kupila, otkupila ili ponovo kupila instrumente, osim u slučaju nesolventnosti ili likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje takve navode na drugi način;		
11) kreditna institucija ne navodi izričito ili implicitno da bi Centralna banka odobrila izvršenje opcije kupovine, otkupa ili ponovne kupovine instrumenata;		
12) raspodjele u vezi sa instrumentima ispunjavaju sljedeće uslove:		
- isplaćuju se iz stavki raspoloživih za raspodjelu;		
- nivo raspodjela po instrumentima ne mijenja se u odnosu na kreditnu sposobnost kreditne institucije ili njenog matičnog društva;		
- odredbe kojima se uređuju instrumenti daju kreditnoj instituciji puno diskreciono pravo da u bilo kom trenutku otkaze raspodjelu po instrumentima na neograničeni period i na nekumulativnoj osnovi, a kreditna institucija ta otkazana plaćanja može koristiti bez ograničenja za ispunjavanje dospelih obaveza;		
- otkazivanje raspodjela ne predstavlja slučaj nastanka statusa neispunjavanja obaveza kreditne institucije;		
- otkazivanje raspodjela ne nameće ograničenja kreditnoj instituciji;		
13) instrumenti se ne uzimaju u obzir pri utvrđivanju da li su obaveze kreditne institucije veće od njene imovine, ako se takvo utvrđivanje vrši u skladu sa propisima kojima se uređuje nesolventnost;		
14) odredbe kojima se uređuju instrumenti zahtijevaju da se, po nastanku događaja koji je utvrđen kao pokretač, privremeno ili trajno smanji vrijednost glavnice instrumenta ili da se instrumenti transformišu u instrumente redovnog osnovnog kapitala;		
15) odredbe kojima se uređuju instrumenti ne uključuju odredbe koje bi mogle biti prepreka za dokapitalizaciju kreditne institucije;		
16) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je grupe za sanaciju čiji subjekat koji je predmet sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisima ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti zahtijeva se trajan otpis ili konverzija glavnice instrumenata u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa propisom Centralne banke koju donese u ostvarivanju funkcije organa za sanaciju kreditnih institucija, u izvršavanju ovlašćenja koja se odnose na otpis i konverziju instrumenata kapitala, utvrđenih zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;		

17) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i nije dio grupe za sanaciju čiji subjekat koji je predmet sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisima ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti zahtijeva se trajan otpis ili konverzija glavnice instrumenata u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa odlukom relevantnog organa iz treće zemlje;		
18) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je grupe za sanaciju čiji subjekat koji je predmet sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji instrumenti se mogu emitovati samo u skladu sa propisima treće zemlje ili na osnovu njih samo ako je prema tim propisima izvršenje ovlašćenja otpisa i konverzije djelotvorno i izvršivo na osnovu zakonskih odredaba ili pravno izvršivih ugovornih odredaba kojima se priznaju sanacija ili druge mjere otpisa ili konverzije;		
19) instrumenti nijesu predmet sporazuma o prebijanju ili netiranju kojima bi se umanjila njihova sposobnost za apsorpciju gubitaka.		
Član 43 Odluke o adekvatnosti kapitala		
Ograničenja otkazivanja raspodjela po instrumentima dodatnog osnovnog kapitala i karakteristike koje bi mogle da budu prepreka dokapitalizaciji institucije		
Član 44 Odluke o adekvatnosti kapitala		
Smanjenje vrijednosti ili konvertovanje instrumenata dodatnog osnovnog kapitala		
Član 77 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala		
Instrumenti kapitala i obaveze u vezi sa kojima kreditna institucija ima isključivo diskreciono pravo da donese odluku o isplati raspodjela u obliku koji nije gotovina ili instrument regulatornog kapitala, ne ispunjavaju uslove za instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala ili kvalifikovanih obaveza, osim ako je kreditna institucija dobila prethodno odobrenje Centralne banke.		

Potvrđujemo da su informacije koje su priložene u ovom zahtjevu istinite, tačne, potpune i da ne upućuju na pogrešan zaključak.

Ako na pojedinom dokumentu nije drugačije navedeno, informacije se odnose na dan naveden u ovom zahtjevu. Ako se neke informacije odnose na neki budući datum, to je izričito navedeno i podnosilac zahtjeva se obavezuje da će pisanim putem obavijestiti Centralnu banku Crne Gore ako se naknadno utvrdi da neka od tih informacija nije istinita, tačna i potpuna ili ako upućuje na pogrešan zaključak.

Potpis podnosioca zahtjeva

Ime i prezime

Funkcija

Obrazac procjene ispunjenosti uslova za instrumente dopunskog kapitala

Kreditna institucija u Obrascu procjene ispunjavanja uslova za instrumente dopunskog kapitala vrši procjenu usklađenosti instrumenata dopunskog kapitala minimalno sa uslovima iz čl. 55 i člana 77 Odluke o adekvatnosti kapitala, pri čemu uzima u obzir i čl. 10 i 11 te Odluke.

OBRAZAC PROCJENE ISPUNJAVANJA USLOVA ZA INSTRUMENTE DOPUNSKOG KAPITALA		
Naziv instrumenta		
Broj i navođenje odredbe koja propisuje svaki uslov za pojedini instrument kapitala	Navođenje i pozivanje na odgovarajuće odredbe iz ugovora koji uređuje instrument kapitala ili drugog odgovarajućeg dokumenta povezanog sa ispunjavanjem svakog propisanog uslova za instrument kapitala	Obrazložena procjena ispunjavanja svakog propisanog uslova
Član 55 Odluke o adekvatnosti kapitala		
1) instrumente je direktno emitovala kreditna institucija i ti instrumenti su plaćeni u potpunosti;		
2) instrumenti nisu u vlasništvu nijednog od sljedećih subjekata:		
- kreditne institucije ili njenog zavisnog društva;		
- društva u kojem kreditna institucija ima učešće u obliku vlasništva, direktnog ili putem kontrole, 20% ili više glasačkih prava ili kapitala tog društva;		
3) sticanje vlasništva nad instrumentima ne finansira kreditna institucija direktno ili indirektno;		
4) potraživanja koja se odnose na glavnice instrumenata u skladu sa odredbama kojima se uređuju ti instrumenti, podređena su u odnosu na potraživanja koja se odnose na instrumente kvalifikovanih obaveza;		
5) instrumenti nisu obezbijeđeni ili nisu pokriveni garancijom ili drugim jemstvom kojim bi se dala prednost naplati potraživanja od strane bilo kojeg od sljedećih subjekata:		
- kreditne institucije ili njenih zavisnih društava,		
- matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava,		
- matičnog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava,		
- mješovitog holdinga ili njegovih zavisnih društava,		
- mješovitog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava,		
- bilo kog društva koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 do 5 ove tačke.		
6) instrumenti nisu podložni bilo kakvim sporazumima kojima bi se dala prednost naplati potraživanja u okviru		

instrumenata;		
7) instrumenti imaju izvorni rok dospijeca od najmanje pet godina;		
8) odredbe kojima se uređuju instrumenti ne uključuju nikakav podsticaj kreditnoj instituciji da otkupi ili otplati, prema potrebi, njihovu glavnica prije njihovog dospijeca;		
9) ako instrumenti uključuju jednu ili više opcija prijevremenog otkupa uključujući opcije kupovine, opcije se mogu izvršiti isključivo na osnovu diskrecionog prava emitenta;		
10) instrumenti mogu da se prijevremeno kupe, otkupe, otplate ili ponovo kupe samo ako su ispunjeni uslovi iz člana 81 Odluke o adekvatnosti kapitala, a najranije pet godina od dana emitovanja, osim ako su ispunjeni uslovi iz člana 86 stav 4 Odluke o adekvatnosti kapitala;		
11) u odredbama kojima se uređuju instrumenti nije izričito ili implicitno navedeno da bi kreditna institucija, zavisno od slučaja, prijevremeno kupila, otkupila, otplatila ili ponovo kupila instrumente, osim u slučaju nesolventnosti ili likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje takve navode na drugi način;		
12) odredbe kojima su instrumenti uređeni ne daju imaocu pravo da ubrza buduću planiranu isplatu kamata ili glavnice, osim u slučaju nesolventnosti ili likvidacije kreditne institucije;		
13) nivo isplate kamata ili dividendi, zavisno od slučaja, po instrumentima se ne mijenja u odnosu na kreditnu sposobnost kreditne institucije ili njenog matičnog društva;		
14) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je grupe za sanaciju čiji subjekat koji je predmet sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisima ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti zahtijeva se trajan otpis ili konverzija glavnice instrumenata u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa odlukom Centralne banke koju donese u ostvarivanju funkcije organa za sanaciju kreditnih institucija, pri izvršavanju ovlašćenja koja se odnose na otpis i konverziju instrumenata kapitala, utvrđenih zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;		
15) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i nije dio grupe za sanaciju čiji subjekat koji je predmet sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisima ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti zahtijeva se trajan otpis ili konverzija glavnice instrumenata u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa odlukom relevantnog organa iz treće zemlje;		
16) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je grupe za sanaciju čiji subjekat koji je predmet sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji instrumenti se mogu emitovati samo u skladu sa propisima treće zemlje ili na osnovu njih samo ako je prema tim propisima izvršenje ovlašćenja otpisa i konverzije djelotvorno i izvršivo na osnovu zakonskih odredaba ili pravno izvršivih ugovornih odredaba kojima se priznaje sanacija ili druge mjere otpisa ili konverzije;		
17) instrumenti nijesu predmet sporazuma o prebijanju ili		

netiranju kojima bi se umanjila njihova sposobnost za apsorpciju gubitaka.		
Član 77 Odluke o adekvatnosti kapitala		
Instrumenti kapitala i obaveze u vezi sa kojima kreditna institucija ima isključivo diskreciono pravo da donese odluku o isplati raspodjela u obliku koji nije gotovina ili instrument regulatornog kapitala, ne ispunjavaju uslove za instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala ili kvalifikovanih obaveza, osim ako je institucija dobila prethodno odobrenje Centralne banke.		

Potvrđujemo da su informacije koje su priložene u ovom zahtjevu istinite, tačne, potpune i da ne upućuju na pogrešan zaključak.

Ako na pojedinom dokumentu nije drugačije navedeno, informacije se odnose na dan naveden u ovom zahtjevu. Ako se neke informacije odnose na neki budući datum, to je izričito navedeno i podnosilac zahtjeva se obavezuje da će pisanim putem obavijestiti Centralnu banku Crne Gore ako se naknadno utvrdi da neka od tih informacija nije istinita, tačna i potpuna ili ako upućuje na pogrešan zaključak.

Potpis podnosioca zahtjeva

Ime i prezime

Funkcija

1832.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 66 stav 7 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

O D L U K U

O DOKUMENTACIJI KOJA SE PRILAŽE UZ ZAHTJEV ZA IZDAVANJE DOZVOLE ZA RAD KREDITNE INSTITUCIJE

Predmet

Član 1

(1) Ovom odlukom se bliže propisuje dokumentacija koju su osnivači kreditne institucije dužni da podnesu Centralnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) uz zahtjev za izdavanje dozvole za rad kreditne institucije.

(2) Odredbe ove odluke koje se odnose na pravna lica primjenjuju se i na fondacije i druge subjekte koji nemaju status pravnog lica, a koji stiču akcije kreditne institucije u svoje ime.

Dostavljanje zahtjeva za izdavanje dozvole za rad kreditnoj instituciji

Član 2

(1) Osnivači kreditne institucije podnose Centralnoj banci zahtjev za izdavanje dozvole za rad na obrascu iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(2) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, pored dokumentacije iz člana 66 stav 2 tač. 1, 3, 4 i 5 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, br. 72/19) - (u daljem tekstu: Zakon), prilažu se:

- 1) osnovne informacije o kreditnoj instituciji iz člana 3 ove odluke;
- 2) program aktivnosti iz člana 4 ove odluke;
- 3) finansijske informacije iz člana 5 ove odluke;
- 4) poslovni plan iz člana 6 ove odluke;
- 5) nacrti internih akata iz člana 7 ove odluke;
- 6) informacije o namjeravanoj eksternalizaciji iz člana 8 ove odluke;
- 7) informacije o organizacionoj strukturi i sistemu internih kontrola iz člana 9 ove odluke;
- 8) informacije o inicijalnom kapitalu iz člana 10 ove odluke;
- 9) informacije o akcionarima iz člana 11 ove odluke;
- 10) informacije o 20 najvećih akcionara iz člana 12 ove odluke, ako je primjenljivo;
- 11) dokaz o izvršenoj uplati naknade u skladu sa propisom Centralne banke kojim se utvrđuje visina naknade za ostvarivanje kontrolne funkcije Centralne banke.

(3) Uz zahtjev nije potrebno priložiti informacije i dokumentaciju koje su propisane ovom odlukom, a sa kojima Centralna banka Crne već raspolaže, ako su te informacije potpune, istinite, tačne i ažurirane, i ako podnosilac zahtjeva to potvrdi izjavom u pisanoj formi.

(4) U postupku razmatranja zahtjeva iz ovog člana, Centralna banka može da zahtijeva od podnosioca da, u određenom roku, dostavi dodatne informacije i podatke od značaja za odlučivanje po zahtjevu.

(5) Ako u ostavljenom roku podnosilac zahtjeva ne postupi u skladu sa zahtjevom iz stava 4 ovog člana, Centralna banka će odlučivati o zahtjevu na osnovu raspoložive dokumentacije.

(6) Podnosilac zahtjeva je dužan da vodi računa da sve informacije i dokumentacija priložena uz zahtjev za izdavanje dozvole za rad budu tačni, istiniti i potpuni sve do dana izdavanja dozvole za rad, a u slučaju da nakon podnošenja zahtjeva nastanu promjene koje utiču ili bi mogle uticati na tačnost, istinitost i potpunost

dokumentacije i informacija, podnosilac zahtjeva je dužan da Centralnoj banci dostavi ažuriranu dokumentaciju.

Osnovne informacije o kreditnoj instituciji

Član 3

Osnovne informacije o kreditnoj instituciji koja se osniva obuhvataju:

- 1) informacije o identitetu kreditne institucije koja se osniva, i to:
 - naziv kreditne institucije,
 - skraćeni naziv kreditne institucije,
 - logo kreditne institucije,
 - planirani datum osnivanja kreditne institucije,
 - planirana adresa sjedišta kreditne institucije, odnosno mjesto gdje će kreditna institucija koja se osniva trajno da obavlja svoju djelatnost, ako je to mjesto različito od sjedišta (mjesto upravnog odbora društva);
- 2) nacrt akta o osnivanju kreditne institucije;
- 3) nacrt statuta kreditne institucije koja se osniva.

Program aktivnosti

Član 4

Program aktivnosti kreditne institucije koja se osniva treba da sadrži:

- 1) spisak usluga iz čl. 4, 5 i 6 Zakona koje kreditna institucija namjerava da pruža;
- 2) nacrt svih internih akata i procedura kojima se propisuje način postupanja, organizacija rada, ovlaštenja i odgovornosti za svaku bankarsku, finansijsku i dodatnu finansijsku uslugu koju kreditna institucija namjerava da pruža.

Finansijske informacije

Član 5

Finansijske informacije o kreditnoj instituciji koja se osniva treba da obuhvate projekciju finansijskih pokazatelja kreditne institucije na pojedinačnoj osnovi, i ako je primjenljivo, na konsolidovanoj osnovi (sa naznakom učešća koje predstavlja kreditna institucija), a koja se zasniva minimalno na osnovnom i stres scenariju, uključujući:

- 1) projekcije finansijskih izvještaja za najmanje prve tri poslovne godine, sa detaljima o poslovnim linijama za svaku uslugu koju pruža i, ako je primjenljivo, za svaku državu ili geografsku oblast u kojoj kreditna institucija namjerava da posluje, uključujući:
 - projekciju iskaza o finansijskoj poziciji (bilans stanja),
 - projekciju iskaza o ukupnom rezultatu (bilans uspjeha), sa fiksnim i varijabilnim troškovima i oznakama osjetljivosti na glavne pokazatelje (volumen, izloženost, cijenu i geografsku oblast, i dr.) i sa obrazloženjem mjera za smanjenje izloženosti prema tim rizicima, i
 - projekcije izvještaja o novčanim tokovima;
- 2) pretpostavke za projekcije i objašnjenje iznosa iz tačke 1 ovog stava, naročito pretpostavke za stres scenario;
- 3) detaljan obračun zahtjeva za regulatornim kapitalom, zahtjeva za bafere kapitala, zahtjeva za likvidnošću i zahtjeva za leveridž, za naredne tri godine;
- 4) profil finansiranja i njegovu diverzifikaciju, uključujući sve izvore finansiranja i njihove uslove;
- 5) kratak pregled procjene interne adekvatnosti likvidnosti na pojedinačnoj osnovi i, ako je primjenljivo, na konsolidovanoj osnovi, kojom se dokazuje da će izvor likvidnosti kreditne institucije biti adekvatan za pokrivanje individualnih zahtjeva za likvidnost;
- 6) pregled postojećih i budućih zaduženja osnivača koji se očekuju prije početka rada kreditne institucije koja se osniva, zajedno sa podacima o davaocu kredita ili zajma, dospijeću i ostalim uslovima zaduživanja, namjeni sredstava i, ako davalac kredita ili zajma nije kreditna ili finansijska institucija koja je subjekt supervizije, podaci o izvorima sredstava odobrenog kredita ili zajma, odnosno kredita ili zajma koji bi trebalo da se odobri kreditnoj instituciji koja se osniva;
- 7) informaciju o kreditnom rejtingu osnivača, ako postoji, kao i grupe čiji će član postati kreditna institucija koja se osniva (ako je primjenljivo); i

- 8) analizu obima supervizije na konsolidovanoj osnovi, uključujući informacije o tome koji će članovi grupe biti uključeni u superviziju na konsolidovanoj osnovi, kao i analizu efekata predloga za izuzimanje ili poseban tretman od strane Centralne banke u skladu sa propisima, ako je primjenljivo.

Poslovni plan

Član 6

Poslovni plan kreditne institucije, za najmanje prve tri godine poslovanja, pripremljen na bazi osnovnog i stres scenarija, treba da sadrži informacije o planiranim aktivnostima i organizaciji kreditne institucije, uključujući:

- 1) detaljne informacije o uslugama koje će kreditna institucija koja se osniva pružati direktno i posredstvom svojih filijala, ekspozitura i zavisnih lica u Crnoj Gori i drugim državama, uključujući geografsku rasprostranjenost tih usluga i buduće planove širenja poslovanja;
- 2) prikaz i detaljno objašnjenje održivosti modela poslovanja;
- 3) prikaz ciljnog tržišta, segmentacije klijenata, proizvoda i usluga i distributivnih kanala;
- 4) prikaz svih faktora poslovnih i pravnih rizika, uključujući rizike od pranja novca i finansiranja terorizma, sa objašnjenjem kako će kreditna institucija upravljati tim rizicima;
- 5) plan djelovanja u periodu do potpune spremnosti kreditne institucije za početak rada, i opis opšte strategije kreditne institucije koja uključuje strateške ciljeve i prednosti, kao i razloge osnivanja kreditne institucije i obavljanja djelatnosti za koju se traži odobrenje.

Nacrt internih akata

Član 7

(1) Nacrti internih akata iz člana 2 stav 3 tačka 5 ove odluke obuhvataju akte kojim se uređuju:

- 1) okvir za upravljanje rizicima u vidu razvijene strategije za identifikaciju i upravljanje rizicima, uključujući rizik od pranja novca i finansiranja terorizma, sa nacrtom strategije za upravljanje tim rizicima, tolerancijom i sklonošću prema preuzimanju rizika koju je kreditna institucija spremna da prihvati i mjerama za usklađivanje procijenjenih rizika sa stepenom sklonosti prema preuzimanju rizika;
- 2) upravljanja rizikom likvidnosti;
- 3) koncentracija i diversifikacija izvora finansiranja;
- 4) upravljanje instrumentima obezbjeđenja (kolateralom);
- 5) kreditne politike;
- 6) upravljanja rizikom koncentracije;
- 7) utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka, umanjenja vrijednosti bilansnih i vanbilansnih stavki i drugih rezervacija;
- 8) knjiga trgovanja;
- 9) primanja depozita i odobravanja kredita;
- 10) raspodjela dobiti;
- 11) interna revizija;
- 12) upravljanje proizvodima;
- 13) zaštita potrošača;
- 14) plan kontinuiteta poslovanja, uključujući planove kojim se obezbjeđuje prisutnost nosilaca ključnih funkcija u situacijama održavanja kontinuiteta poslovanja;
- 15) postupak izrade plana oporavka.

Informacije o namjeravanoj eksternalizaciji

Član 8

Informacije o namjeravanoj eksternalizaciji poslova kreditne institucije koja se osniva sadrže:

- 1) informacije o eksternalizaciji u okviru i van grupe čiji će član postati kreditna institucija, za potrebe obavljanja poslovnih aktivnosti ili kontrolnih funkcija kreditne institucije, uključujući podatke o pružaocima usluga, njihovim vezama sa kreditnom institucijom, lokaciji, razlozima eksternalizacije, ljudskim resursima i sistemu internih kontrola za upravljanje eksternalizacijom, kao i planove kontinuiteta poslovanja za slučaj da pružalac eksternalizovane usluge ne može da obezbijedi

- kontinuitet pružanja usluge i funkcija koje se odnose na eksternalizovane aktivnosti, a koje će se obavljati u kreditnoj instituciji;
- 2) opis načina nadzora svake materijalno značajne aktivnosti koju kreditna institucija planira da eksternalizuje;
 - 3) kopije svih nacrti ili zaključenih sporazuma u vezi sa eksternalizacijom upravljanja i poslovanja kreditne institucije koja se osniva; i
 - 4) opis infrastrukture informacione tehnologije (IT) kreditne institucije, uključujući sisteme koji će biti korišćeni, aranžmani sa pružaocima usluga, organizacija IT funkcije koja sadrži strukturu, strategiju, upravljanje, politike i procedure bezbjednosti i sisteme i kontrole koji će se uspostaviti za potrebe pružanja mrežnih usluga.

Organizaciona struktura i sistem internih kontrola

Član 9

(1) Informacija o organizacionoj strukturi kreditne institucije koja se osniva, treba da sadrži:

- 1) organizacionu šemu kreditne institucije;
- 2) poslovnik o radu nadzornog i upravnog odbora;
- 3) opis ljudskih i kadrovskih resursa (za svaku poslovnu aktivnost, uključujući IT, prodaju, pravne poslove, internu reviziju i funkciju praćenja usklađenosti);
- 4) opis međusobnih odnosa između različitih funkcija ili organizacionih djelova kreditne institucije;
- 5) način rješavanja prigovora različitih funkcija ili organizacionih djelova u okviru kreditne institucije; i
- 6) podatke o svim platnim sistemima i sistemima poravnanja u koje kreditna institucija namjerava, direktno ili indirektno, da se učlani tokom prve godine poslovanja.

(2) Informacija o sistemu internih kontrola kreditne institucije koja se osniva treba da sadrži:

- 1) šematski prikaz i detaljan opis unutrašnje organizacije (uključujući opredijeljena finansijska sredstva i ljudske resurse) za funkciju praćenja usklađenosti, funkciju kontrole rizika i funkciju interne revizije, sa opisom finansijskih i ljudskih resursa i objašnjenjem kako kreditna institucija namjerava da zadovolji regulatorne i prudencijalne zahtjeve, uključujući zahtjeve za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- 2) biografske podatke za lica koja će biti odgovorna za rad kontrolnih funkcija iz tačke 1 ovog stava;
- 3) opis sistema praćenja usklađenosti, interne revizije i kontrole rizika, njihove interne procedure i linije izvještavanja prema organima upravljanja;
- 4) opis resursa interne revizije i opis metodologije i plan rada interne revizije za prve tri godine nakon dobijanja dozvole za rad, uključujući reviziju eksternalizovanih aktivnosti.
- 5) nacrt politika i procedura za:
 - prijavljivanje svake eventualne povrede propisa počinjene od strane odgovornih lica ili drugih zaposlenih lica u kreditnoj instituciji u skladu sa članom 123 stav 2 Zakona,
 - rješavanje sukoba interesa,
 - rješavanje po prigovorima klijenata,
 - sprečavanje zloupotrebe tržišta,
 - promovisanje raznovrsnosti u sastavu upravnog i nadzornog odbora,
 - primanja za kategorije zaposlenih čije profesionalne aktivnosti imaju značajan efekat na rizični profil kreditne institucije (identifikovani zaposleni), i
 - nacrt politika za upravljanje rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma, uključujući i nacrt ključnih procedura za sprječavanje korišćenja kreditne institucije za vršenje drugih krivičnih djela.

(3) Informacija o nadzornom i upravnom odboru kreditne institucije koja se osniva, i radnim tijelima nadzornog odbora, treba da sadrži:

- 1) identifikacione podatke;
- 2) opis odgovornosti i ovlašćenja dodijeljenih članovima upravnog odbora;
- 3) opis kako je pri izboru članova upravnog i nadzornog odbora uzeta u obzir raznolikost kada je u pitanju stručnost i kompetentnost; i
- 4) opis svih predviđenih radnih tijela nadzornog odbora sa spisikom članova i zadacima.

Informacije o inicijalnom i internom kapitalu

Član 10

(1) Informacije o inicijalnom i internom kapitalu kreditne institucije koja se osniva treba da sadrže:

- 1) plan uplate inicijalnog kapitala;
- 2) informacije o raspoloživim izvorima sredstava inicijalnog kapitala; i
- 3) procjenu iznosa, vrste i raspodjele internog kapitala.

(2) Plan iz stava 1 tačka 1 ovog člana, treba da sadrži plan uplate inicijalnog kapitala sa rokom izvršenja uplate kojima se obezbjeđuje da će isplata cjelokupnog iznosa inicijalnog kapitala biti izvršena prije upisa kreditne institucije u CRPS.

(3) Informacija iz stava 1 tačka 2 ovog člana treba da sadrži opis raspoloživih izvora sredstava inicijalnog kapitala i, kada je to moguće, dokaz o dostupnosti tih sredstava, uključujući:

- 1) spisak korišćenja privatnih finansijskih sredstava, sa opisom dostupnosti i izvora tih sredstava;
- 2) opis pristupa finansijskim tržištima, sa detaljima finansijskih instrumenata koji su emitovani ili koji će biti emitovani;
- 3) kopije sporazuma i ugovora koji su zaključeni u vezi sa inicijalnim kapitalom, uključujući detalje o sredstvima koja su ili koja će biti pozajmljena, podatke o korišćenju sredstava i davaocu kredita ili zajma, a ako je davalac kredita ili zajma kreditna ili finansijska institucija koja nije subjekt supervizije, podaci o izvorima pozajmljenih sredstava i sredstava koja će biti pozajmljena; i
- 4) podaci o pružaocu platne usluge preko koje će se izvršiti prenos finansijskih sredstava kreditne institucije koja se osniva.

(4) Procjena iz stava 1 tačka 3 ovog člana treba da sadrži procjenu iznosa, vrste i raspodjele internog kapitala koji je adekvatan za pokriće svih vrsta i nivoa rizika kojima će kreditna institucija biti ili bi mogla biti izložena, kao i analizu sa projekcijama koje pokazuju da će izvori kapitala biti dovoljni za ispunjavanje zahtjeva za regulatornim kapitalom u vrijeme izdavanja dozvole za rad i tokom naredne tri godine poslovanja, uz pretpostavku ozbiljnih ali mogućih stresova.

(5) Stres scenario i metodologija za potrebe procjene iz stava 4 ovog člana treba da se baziraju na pretpostavkama i metodologijama korišćenim pri posljednjem godišnjem testiranju otpornosti kreditnih institucija na stres koje je sprovedla Centralna banka, a te informacije se obezbjeđuju osnivaču kreditne institucije na pojedinačnoj osnovi, odnosno na konsolidovanoj osnovi, ako je primjenljivo.

Informacije o akcionarima i sticaocima kvalifikovanog učešća

Član 11

(1) Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća iz člana 66 stav 2 tačka 3 Zakona prilaže se:

- 1) šematski prikaz akcionarske strukture kreditne institucije, uključujući i prikaz učešća u kapitalu, odnosno glasačkim pravima;
- 2) spisak svih pravnih i fizičkih lica koja će nakon osnivanja kreditne institucije imati kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji, sa podacima za svako lice o:
 - broju i vrsti akcija ili učešća koji su upisani ili koji će biti upisani,
 - nominalnoj vrijednosti akcija,
 - premiji koja je plaćena ili koja će biti uplaćena,
 - postojanju založnog prava na akcijama sa podacima o licu u čiju korist je upisano to pravo, i
 - izjavama osnivača da će se kreditna institucija pridržavati važećih prudencijalnih zahtjeva.

(2) Ako je osnivač ili jedan od osnivača kreditne institucije fondacija ili sličan subjekt, pored dokumentacije iz stava 1 ovog člana dostavlja se i:

- 1) spisak svih povjerenika fondacije koji upravljaju njenom imovinom u skladu sa osnivačkim aktima fondacije i svih lica koja su krajnji korisnici ili osnivači fondacije i, ako je primjenljivo, njihovih odgovarajućih udjela u raspodjeli prihoda od imovine fondacije;
- 2) ovjerenu kopiju dokumenata o osnivanju i upravljanju fondacijom; i
- 3) opis pravnog okvira za fondaciju i način njenog funkcionisanja.

(3) Ako je lice koje je ili koje će postati sticalac kvalifikovanog učešća član subjekta koji nije pravno lice, a njegovi udjeli se smatraju imovinom tog subjekta, uz zahtjev za izdavanje dozvole za rad se prilaže:

- 1) informacija o identitetu svakog člana tog subjekta sa popunjenim prilogima I i II koji čine sastavni dio propisa Centralne banke kojim se utvrđuju kriterijumimi i dokumentacija za procjenu podobnosti i finansijskog stanja sticalaca kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji (zavisno od toga da li se radi o fizičkom ili pravnom licu); i
- 2) ovjerena kopija statuta ili ugovora kojim se uređuje upravljanje tim subjektom.

Informacije o 20 najvećih akcionara kreditne institucije

Član 12

(1) Ako niko od osnivača ne stiče kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji, uz zahtjev za izdavanje dozvole za rad prilaže se spisak 20 najvećih akcionara kreditne institucije, a ako je broj osnivača manji od dvadeset, dostavlja se spisak svih akcionara sa informacijama iz stava 2 ovog člana i informacijom da li neki od tih akcionara podliježe superviziji od strane nadležnog organa.

(2) Za svako lice sa spiska iz stava 1 ovog člana dostavljaju se popunjeni prilozi II i III koji čine sastavni dio odluke Centralne banke kojom se utvrđuju kriterijumi i dokumentacija za procjenu podobnosti i finansijskog stanja sticalaca kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji.

Prestanak važenja propisa

Član 13

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o dokumentaciji koja se prilaže uz zahtjeve za izdavanje odobrenja iz Zakona o bankama („Službeni list CG”, br. 57/08 i 80/10).

Stupanje na snagu i primjena

Član 14

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-12/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

Mjesto i datum: _____

Broj: _____

ZAHTJEV**ZA IZDAVANJE DOZVOLE ZA RAD KREDITNE INSTITUCIJE**

Ime i prezime/naziv podnosioca zahtjeva (osnivač):

Adresa prebivališta/sjedišta podnosioca zahtjeva:

Ime i prezime lica ovlašćenog za zastupanje podnosioca zahtjeva
(ako je podnosilac zahtjeva pravno lice):

Ovim putem se podnosi zahtjev za izdavanje dozvole za rad kreditne institucije u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72 /19) i potvrđuje da su informacije koje su priložene u njemu istinite, tačne, potpune i da ne upućuju na pogrešan zaključak.

Ako na pojedinom dokumentu nije drugačije navedeno, informacije se odnose na dan naveden u ovom zahtjevu. Ako se neke informacije odnose na budući datum, to je izričito navedeno i podnosilac zahtjeva se obavezuje da će pisanim putem obavijestiti Centralnu banku Crne Gore ako se naknadno utvrdi da neka od tih informacija nije istinita, tačna i potpuna ili ako upućuje na pogrešan zaključak.

Podnosilac zahtjeva:

Ime i prezime

Funkcija

Prilozi uz zahtjev

1. Informacije o kreditnoj instituciji		
1.1. Lice koje je podnosilac zahtjeva imenovao za kontakt osobu u vezi sa zahtjevom		
Ime i prezime		
Funkcija		
Telefon		
Mob. Tel		
E-mail adresa		
Savjetnik podnosioca zahtjeva koji obavlja poslove za potrebe osnivanja kreditne institucije (ako je primjenljivo)		
Ime i prezime		

Funkcija		
Telefon		
Mob. tel		
E-mail adresa		
1.2. Osnovne informacije o kreditnoj instituciji koja se osniva		
Naziv		
Skraćeni naziv		
Logo		
Planirani datum osnivanja kreditne institucije		
Planirana adresa sjedišta kreditne institucije, odnosno mjesto gdje će kreditna institucija koja se osniva trajno da obavlja svoju djelatnost ako je to mjesto različito od sjedišta (mjesto upravnog odbora društva)		
1.3. Dokumenti o osnivanju		
Broj priloga u kome se nalazi nacrt akta osnivača o osnivanju kreditne institucije		
Broj priloga u kome se nalazi nacrt statuta kreditne institucije		
1.4. Naknade		
Dokaz o uplati naknade iz člana 2 stav 2 tačka 11 Odluke		
2. Program aktivnosti		
2.1. Djelatnost		
Broj priloga u kome se nalazi: - spisak usluga koje kreditna institucija namjerava da pruža - nacrt svih internih akata i procedura kojim se propisuje način postupanja, organizacija rada, ovlaštenja i odgovornosti za svaku bankarsku i osnovnu i dodatnu finansijsku uslugu koju kreditna institucija namjerava da pruža		
3. Finansijske informacije		
Broj priloga u kome se nalaze finansijske informacije iz člana 5 Odluke		
4. Poslovni plan		
Broj priloga u kome se nalazi poslovni plan iz člana 6 Odluke		
5. Nacrti internih akata		
Broj priloga u kome se nalazi okvir za upravljanje rizicima iz člana 7 stav 1 tačka 1 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi politika upravljanja rizikom likvidnosti iz člana 7 stav 1 tačka 2 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi politika koncentracije i diversifikacije izvora finansiranja iz člana 7 stav 1 tačka 3 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi politika upravljanja kolateralima iz člana 7 stav 1 tačka 4 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi kreditna politika iz člana 7 stav 1 tačka 5 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi politika upravljanja rizikom koncentracije iz člana 7 stav 1 tačka 6 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi akt o utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, umanjenja vrijednosti bilansnih i vanbilansnih stavki i drugih rezervacija iz člana 7 stav 1 tačka 7 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi politika knjige trgovanja iz člana 7 stav 1 tačka 8 Odluke		
Broj priloga u kome se nalazi politika primanja depozita iz člana 7 stav 1 tačka 9 Odluke		

Broj priloga u kome se nalazi politika raspodjele dobiti iz člana 7 stav 1 tačka 10 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi akt o internoj reviziji iz člana 7 stav 1 tačka 11 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi akt o upravljanju proizvodima iz člana 7 stav 1 tačka 12 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi akt o zaštiti potrošača iz člana 7 stav 1 tačka 13 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi akt o planu kontinuiteta poslovanja, uključujući planove kojim se obezbjeđuje prisutnost nosilaca ključnih funkcija u situacijama održavanja kontinuiteta poslovanja iz člana 7 stav 1 tačka 14 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi opis postupka izrade plana oporavka iz člana 7 stav 1 tačka 15 Odluke	
6. Informacije o namjeravanoj eksternalizaciji	
Broj priloga u kome se nalaze informacije o namjeravanoj eksternalizaciji iz člana 8 Odluke	
7. Organizaciona struktura i sistem internih kontrola	
7.1. Organizaciona struktura	
Broj priloga u kome se nalaze informacije o organizacionoj strukturi kreditne institucije koja se osniva iz člana 9 stav 1 Odluke	
7.2. Informacije o sistemu internih kontrola kreditne institucije	
Broj priloga u kome se nalazi šematski prikaz unutrašnje organizacije funkcije praćenja usklađenosti, funkcije kontrole rizika i funkcije interne revizije iz člana 9 stav 2 tačka 1 Odluke	
Broj priloga u kojem se nalazi opis sistema praćenja usklađenosti, interne revizije i kontrole rizika, njihove interne procedure i linije izvještavanja prema organima upravljanja iz člana 9 stav 2 tačka 3 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi opis resursa interne revizije i opis metodologije i plan rada interne revizije za prve tri godine nakon dobijanja dozvole za rad, uključujući reviziju eksternalizovanih aktivnosti iz člana 9 stav 2 tačka 4 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi nacrt procedura za prijavljivanje svake eventualne povrede propisa, iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 1 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi nacrt politike i procedura za rješavanje sukoba interesa iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 2 Odluke	
Broj priloga u kojima se nalazi nacrt politike i procedura za rješavanje prigovora klijenata iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 3 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi nacrt politike i procedura za sprečavanje zloupotrebe tržišta iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 4 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi nacrt politike i procedura za promovisanje raznovrsnosti u sastavu upravnog i nadzornog odbora iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 5 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi nacrt politike primanja za identifikovane zaposlene iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 6 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi nacrt sistema i politika za ocjenu i upravljanje rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma iz člana 9 stav 2 tačka 5 alineja 7 Odluke	
8. Informacije o nadzornom i upravnom odboru i rukovodiocima kontrolnih funkcija iz	
8.1. Članovi nadzornog i upravnog odbora kreditne institucije koja se osniva (za svako lice ispuniti pojedinačno)	
Ime i prezime (ako je različito, ime i prezime pri rođenju)	
Pol	
Mjesto rođenja (i država)	

Adresa	
Broj telefona	
Broj mobilnog telefona	
E-adresa	
Državljanstvo	
Jedinstveni matični broj ili drugi identifikacioni broj	
Podaci o funkciji koju bi trebalo da obavlja u kreditnoj instituciji, datum planiranog početka, trajanje mandata i opis ključnih zadataka i ovlašćenja	
Broj priloga u kojima se nalazi Upitnik za kandidata za predsjednika upravnog odbora, člana upravnog i člana nadzornog odbora kreditne institucije	
8.2. Ostale informacije o nadzornom i upravnom odboru i radnim tijelima kreditne institucije koja se osniva	
Opis odgovornosti i ovlašćenja dodijeljenih članovima upravnog odbor	
Opis kako je pri izboru članova upravnog i nadzornog odbora uzeta u obzir raznolikost kada je u pitanju stručnost i kompetentnost	
Opis svih predviđenih radnih tijela nadzornog odbora sa spiskom članova i zadacima	
8.3. Podaci o rukovodiocima kontrolnih funkcija iz člana 9 stav 2 tačka 2 Odluke (ispuniti za svako lice pojedinačno)	
Ime i prezime (ako je različito, ime i prezime pri rođenju)	
Pol	
Mjesto rođenja (i država)	
Adresa	
Broj telefona	
Broj mob. telefona	
E-adresa	
Državljanstvo	
Jedinstveni matični broj ili drugi identifikacioni broj	
Podaci o funkciji koju bi trebalo da obavlja u kreditnoj instituciji, datum planiranog početka, trajanje mandata i opis ključnih zadataka i ovlašćenja	
Broj priloga u kojima se nalazi biografija lica koja će biti odgovorna za rad kontrolnih funkcija	
9. Informacije o inicijalnom i internom kapitalu	
Broj priloga u kome se nalaze informacije o inicijalnom i internom kapitalu iz člana 10 stav 1 Odluke	
10. Akcionari i sticaoci kvalifikovanog učešća	
10.1. Opšte informacije	
Broj priloga u kome se nalazi zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća na propisanom obrascu u skladu sa propisom iz člana 31 stav 5 Zakona o kreditnim institucijama	
10.2. Informacije o fizičkim licima sticaocima kvalifikovanog učešća	
Broj priloga u kome se nalazi Upitnik za fizičko lice koje je sticalac kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji ili koje je povezano sa sticaocem kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji, propisan odlukom Centralne banke kojom se uređuje sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji	
10.3. Informacije o pravnim licima ili subjektima koji nisu pravna lica, a koji stižu akcije kreditne institucije u svoje ime	

Broj priloga u kome se nalazi Upitnik za pravno lice koje je sticalac kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji koji je propisan Odlukom o prethodnoj saglasnosti za sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji odlukom Centralne banke kojom se uređuje sticanje kvalifikovanog učešća u kreditnoj instituciji	
11. Informacije o akcionarima/osnivačima	
11.1. Akcionarska struktura	
Broj priloga u kome se nalazi šematski prikaz akcionarske strukture kreditne institucije iz člana 11 stav 1 tačka 1 Odluke	
Broj priloga u kome se nalazi spisak svih pravnih i fizičkih lica iz člana 11 stav 1 tačka 2 Odluke	
Broj priloga u kome se nalaze informacije o osnivačima kreditne institucije koji su fondacija ili sličan subjekt, iz člana 11 stav 2 Odluke (ako je primjenljivo)	
Broj priloga u kome se nalaze informacije o sticaocu kvalifikovanog učešća koji je član subjekta koji nije pravno lice, a njegovi udjeli se smatraju imovinom tog subjekta, iz člana 11 stav 3 Odluke (ako je primjenljivo)	
12. Informacije koje nisu priložene u skladu sa članom 3 stav 4 Odluke, sa izjavom	

1833.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17), člana 113 stav 11 i člana 114 stav 10 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

ODLUKU

O UPRAVLJANJU RIZIKOM LIKVIDNOSTI U KREDITNIM INSTITUCIJAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuju se minimalni standardi za upravljanje rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama kao i obaveze kreditnih institucija u vezi sa zahtjevima za likvidnom pokrivenošću i stabilnim izvorima finansiranja.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **rizični profil** je mjera odnosno procjena svih rizika kojima je izložena ili bi mogla da bude izložena kreditna institucija u svom poslovanju;
- 2) **testiranje otpornosti na stres** je procjena uticaja određenih događaja i procesa, uključujući mikroekonomske i makroekonomske scenarije, na ukupnu kapitalnu poziciju kreditne institucije ili na izvore finansiranja i likvidnost, projekcijom izvora kapitala i kapitalnih zahtjeva kreditne institucije ili uticaja šokova na ukupnu likvidnosnu poziciju kreditne institucije, uključujući i određivanje kapitalnih zahtjeva;
- 3) **analiza scenarija** je procjena uticaja istovremene promjene više faktora rizika na finansijsko stanje kreditne institucije u jasno definisanim stresnim okolnostima;
- 4) **analiza osjetljivosti** je procjena uticaja jednog određenog faktora rizika na finansijsko stanje kreditne institucije, pri čemu uzrok stresa nije identifikovan;
- 5) **reputacioni rizik** je rizik gubitka povjerenja u integritet kreditne institucije zbog negativnog mišljenja javnosti o poslovnoj praksi kreditne institucije, bez obzira da li postoji osnov za takvo mišljenje;
- 6) **bafer za likvidnost** je iznos likvidne aktive koji kreditna institucija drži u skladu sa čl. 19 do 30 ove odluke;
- 7) **izvještajna valuta** je valuta koja se koristi za potrebe izvještavanja o pokazatelju likvidne pokrivenosti iskazana u EUR;
- 8) **zahtjev za pokriće aktive** je odnos aktive i obaveza određen u odnosu na pokrivene obveznice, radi kreditnog poboljšanja;
- 9) **subjekat javnog sektora** ima značenje definisano Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala);
- 10) **mikro, malo i srednje pravno lice** (u daljem tekstu: MSP) ima značenje mikro, malog i srednjeg pravnog lica utvrđeno zakonom kojim se uređuje računovodstvo;
- 11) **neto odlivi po osnovu likvidnosti** je iznos koji se dobija odbijanjem priliva i odliva po osnovu likvidnosti kreditne institucije, u skladu sa čl. 31 do 46 ove odluke;
- 12) **aktiva I reda** je aktiva koja ima izuzetno visoku likvidnost i kreditni kvalitet, u skladu sa članom 24 ove odluke;
- 13) **aktiva II reda** je aktiva koja ima visoku likvidnost i kreditni kvalitet, u skladu sa čl. 24 do 30 ove odluke;
- 14) **depozit fizičkih lica ili MSP** (u daljem tekstu: *retail* depozit) je obaveza prema fizičkom licu ili MSP-u koji ispunjava uslove za kategoriju izloženosti prema *retail*-u po standardizovanom pristupu ili pristupu zasnovanom na internim rejting sistemima za kreditni rizik, ili obavezu prema pravnom licu za koje se može primijeniti postupak iz člana 172 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala pri čemu ukupni depoziti takvog MSP-a ili pravnog lica na nivou grupe povezanih lica ne prelazi iznos od 300.000 EUR;

- 15) finansijski klijent** je klijent, uključujući nefinansijske korporativne grupe, koji kao svoju osnovnu djelatnost pruža finansijske usluge iz člana 5 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), (u daljem tekstu: Zakon), odnosno jedan je od sljedećih subjekata:
- kreditna institucija;
 - investiciono društvo;
 - subjekat sekuritizacije za posebne namjene (u daljem tekstu: SSPN);
 - subjekat za zajednička ulaganja (u daljem tekstu: CIU);
 - zatvoreni investicioni fond;
 - društvo za osiguranje;
 - društvo za reosiguranje;
 - finansijski holding ili mješoviti finansijski holding;
 - finansijska institucija;
 - institucija za strukovno penzijsko osiguranje;
- 16) stres** je iznenadno ili ozbiljno pogoršanje solventnosti ili likvidnosne pozicije kreditne institucije zbog promjena tržišnih uslova ili idiosinkratskih faktora što dovodi do značajnog rizika da kreditna institucija neće moći da ispuní obaveze koje joj dospijevaju u sljedećih 30 kalendarskih dana;
- 17) depozit broker** je fizičko lice ili privredno društvo koje, uz naknadu, deponuje depozite trećih lica, uključujući depozite stanovništva i depozite privrednih društava, osim depozita finansijskih institucija kod kreditnih institucija;
- 18) neopterećena imovina** je aktiva koja ne podliježe pravnim, ugovornim, regulatornim ili drugim ograničenjima koja sprječavaju kreditnu instituciju da unovči, prodaje, prenosi, ustupa, odnosno generalno raspolaže tom aktivom direktnom prodajom na aktivnom tržištu ili repo ugovorom u periodu od sljedećih 30 kalendarskih dana;
- 19) neobavezujući viši nivo kolateralizacije** je bilo koji iznos sredstava koji kreditna institucija nije dužna da priloži emisiji pokrivene obveznice u skladu sa pravnim ili regulatornim zahtjevima, ugovornim obavezama ili pravilima tržišne discipline, uključujući naročito situacije u kojima:
- se aktiva obezbjeđuje iznad minimalnog zakonskog, statutarog ili regulatornog zahtjeva za prekomjernom kolateralizacijom koja se primjenjuje na pokrivene obveznice u skladu sa propisima u Crnoj Gori ili trećoj zemlji;
 - u skladu sa metodologijom priznate eksterne institucije za kreditni rejting, aktiva nije potrebna za pokrivene obveznice kako bi se zadržala njihova trenutna kreditna ocjena; ili
 - aktiva nije potrebna za materijalno značajne potrebe poboljšanja kvaliteta pokrivene obveznice;
- 20) maržni krediti** (*eng. margin credit*) su krediti obezbijeđeni kolateralom koji su odobreni klijentima u cilju zauzimanja pozicija sa leveridžom radi trgovanja;
- 21) ugovori o derivatima** su ugovori iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 22) skup za pokriće** (*eng. cover pool*) je jasno definisan skup aktive kojim se obezbjeđuje izmirenje obaveza povezanih sa pokrivenim obveznicama i koji je odvojen od druge aktive kreditne institucije koja emituje pokrivene obveznice;
- 23) konvertibilne valute** su valute zemalja članica G10, (Belgija, Francuska, Italija, Japan, (Holandija, Kanada, Njemačka, SAD, Švedska, Švajcarska), države članice EEA (osim država članica Evropske unije obuhvata Island, Lihtenštajn i Norvešku) Australija i Novi Zeland;
- 24) pokrivene obveznice** su obveznice koje zadovoljavaju propisane uslove za pokrivene obveznice, a koje emituje kreditna institucija koja ima sjedište u državi članici Evropske unije i koja je predmet posebnog javnog nadzora čija je svrha zaštita imaoaca tih obveznica;
- 24) društvo za privatno ulaganje** je društvo ili uzajamni fond čiji je vlasnik, odnosno korisnik fizičko lice ili grupa međusobno blisko povezanih fizičkih lica, koje je osnovano isključivo radi upravljanja aktivom vlasnika i koje ne obavlja druge komercijalne, privredne ili profesionalne aktivnosti, ali može da obavlja aktivnosti kao što su odvajanja aktive vlasnika od aktive pravnog lica, olakšavanje prenosa aktive u okviru porodice ili sprječavanje podjele aktive nakon smrti člana porodice, pod uslovom da su te aktivnosti povezane sa upravljanjem aktivom vlasnika;
- 25) centralna vlada** ima značenje definisano članom 10 stav 3 Zakona.

II. MINIMALNI STANDARDI ZA UPRAVLJANJE RIZIKOM LIKVIDNOSTI

Upravljanje rizikom likvidnosti

Član 3

(1) U okviru sprovođenja strategija, politika, procesa i sistema za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti, pored aktivnosti utvrđenih članom 113 stav 5 Zakona, kreditna institucija je dužna da:

- 1) vrši testiranje otpornosti na stres i utvrdi procedure za postupanje upravnog odbora i višeg rukovodstva kreditne institucije u slučajevima određenih nepovoljnih rezultata tog testiranja;
- 2) ima plan/strategiju izvora finansiranja kreditne institucije;
- 3) utvrdi pretpostavke o ponašanju aktive, obaveza i vanbilansa, kao i pretpostavke o ostalim relevantnim okolnostima tako da te pretpostavke odgovaraju aktivnostima kreditne institucije i okolnostima na tržištu;
- 4) obezbijedi diversifikovanost strukture izvora finansiranja i pristupa izvorima finansiranja;
- 5) uspostavi adekvatan informacioni sistem.

(2) Akti koje kreditna institucija u skladu sa Zakonom i ovom odlukom donosi radi upravljanja rizikom likvidnosti smatraju se adekvatnim ako:

- 1) su srazmjerni složenosti, rizičnom profilu, obimu poslovanja kreditne institucije, kao i utvrđenoj toleranciji rizika;
- 2) obezbjeđuju upravljanje rizikom likvidnosti tokom odgovarajućeg vremenskog perioda, uključujući i intradnevno;
- 3) obezbjeđuju održavanje odgovarajućeg nivoa bafera za likvidnost;
- 4) su prilagođeni poslovnim linijama, valutama i filijalama;
- 5) odražavaju značaj kreditne institucije u svakoj državi u kojoj posluje; i
- 6) uključuju adekvatan mehanizam raspodjele.

Tolerancija rizika

Član 4

Tolerancija rizika likvidnosti, utvrđuje se kao nivo rizika likvidnosti koji je kreditna institucija spremna da preuzme, uzimajući u obzir njen poslovni model, ukupnu toleranciju rizika, ulogu u finansijskom sistemu, finansijsko stanje i kapacitet finansiranja i koja omogućava upravljanje likvidnošću pod normalnim kao i stresnim okolnostima.

Strategija i politike upravljanja rizikom

Član 5

(1) Strategija upravljanja rizikom likvidnosti, naročito obuhvata ciljeve i osnovna načela preuzimanja i upravljanja rizikom likvidnosti.

(2) Politike i drugi akti kreditne institucije koje se odnose na upravljanje rizikom likvidnosti, naročito obuhvataju:

- 1) precizno opisan proces upravljanja rizikom likvidnosti sa jasno definisanim nadležnostima i odgovornostima svih učesnika (organizacionih jedinica i formiranih tijela u okviru kreditne institucije) u preuzimanju i upravljanju rizikom likvidnosti;
- 2) precizno definisan sistem izvještavanja o izloženosti kreditne institucije riziku likvidnosti, a naročito blagovremeno izvještavanje rukovodstva o likvidnoj poziciji kreditne institucije i poštovanju uspostavljenih limita, odnosno drugo izvještavanje od značaja za adekvatno upravljanje rizikom likvidnosti;
- 3) uspostavljene interne limite izloženosti riziku likvidnosti koji moraju da adekvatno odražavaju poslovnu orijentaciju kreditne institucije, odnosno složenost aktivnosti koje obavlja, preciziranu periodičnost praćenja i izvještavanja rukovodstva, kao i procedure kojima se definišu aktivnosti u slučaju prekoračenja limita;
- 4) utvrđivanje i održavanje odgovarajućeg nivoa rezervi likvidnosti (bafera), u skladu sa analizom ročne usklađenosti obaveza i potraživanja, kao i vanbilansnih pozicija za unaprijed utvrđene periode koji uključuju period od jednog dana;
- 5) pretpostavke o kretanju aktive, obaveza i vanbilansnih pozicija, kao i pretpostavke o drugim relevantnim okolnostima u skladu sa aktivnostima kreditne institucije i pretpostavke o prilivima i odlivima;
- 6) strukturu aktive i obaveza, uključujući vanbilansne obaveze i pretpostavke o likvidnosti i utrživosti aktive;
- 7) mjerenje i praćenje neto novčanih tokova, uključujući i intradnevno upravljanje likvidnošću;
- 8) upravljanje založenom (opterećenom) i neopterećenom imovinom, u skladu sa članom 113 Zakona;
- 9) procedure za adekvatan nadzor opterećene imovine;
- 10) politike za poslovanje sa stranim valutama;

- 11) definisan nivo interakcije između rizika likvidnosti i ostalih rizika kojima je kreditna institucija izložena (kreditni rizik, tržišni rizik, rizik kamatne stope, operativni rizik, pravni i reputacioni rizik), a koji utiču na likvidnu poziciju kreditne institucije;
- 12) obavezu kreditne institucije da redovno preispituje uzajamno djelovanje sljedećih rizika:
 - da ne može da ispuni očekivane i neočekivane sadašnje i buduće potrebe za novčanim sredstvima i potrebe za instrumentima obezbjeđenja, a da to ne utiče na njeno redovno dnevno poslovanje ili na njen finansijski rezultat (u daljem tekstu: rizik finansiranja likvidnosti) i
 - rizika koji proizilazi iz nemogućnosti kreditne institucije da jednostavno izvrši prebijanje pozicija ili eliminiše te pozicije po tržišnoj cijeni, zbog poremećaja na tržištu ili zbog nedovoljne dubine tržišta (u daljem tekstu: rizik tržišne likvidnosti);
- 13) diverifikovanost i stabilnost izvora finansiranja, odnosno dostupnost kreditne institucije tržištima na način da odražava prisustvo kreditne institucije na odabranim tržištima finansiranja, kao i procjenu mogućnosti kreditne institucije da u kratkom roku dobije sredstva iz svojih izvora u normalnim i u stresnim uslovima;
- 14) definisan sistem procjene svih tekućih i budućih priliva i odliva, uključujući i procjenu sredstava potrebnih za vanbilansne stavke;
- 15) precizno opisan proces interne kontrole, kojim se definišu odgovarajuće kontrolne aktivnosti praćenja efikasnosti i efektivnosti sistema upravljanja rizikom likvidnosti, odnosno procjene adekvatnosti i pouzdanosti finansijskih informacija kreditne institucije;
- 16) prekogranično upravljanje likvidnošću, upravljanje likvidnošću u različitim poslovnim linijama, filijalama i zavisnim društvima, i gdje je to primjenljivo, upravljanje likvidnošću u okviru grupe kreditnih institucija;
- 17) testiranje otpornosti na stres i analizu različitih stres scenarija;
- 18) plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima; i
- 19) planove oporavka likvidnosti.

(3) Kreditna institucija koja posluje sa stranim valutama dužna je da vrši analizu likvidnosti u stranim valutama, uključujući analizu međusobne konvertibilnosti stranih valuta.

(4) Ako postoje ograničenja u međunarodnom transferu viškova likvidnih sredstava, kreditna institucija je dužna da ta ograničenja navede u politici iz stava 2 ovog člana, i uzima u obzir prilikom upravljanja rizikom likvidnosti.

Mehanizam raspodjeljivanja

Član 6

(1) Kreditna institucija je dužna da mehanizam raspodjeljivanja troškova likvidnosti, koristi i rizika, iz člana 113 stav 4 Zakona (u daljem tekstu: mehanizam raspodjeljivanja) uskladi sa uspostavljenim sistemom upravljanja rizikom likvidnosti i utvrđenom tolerancijom rizika likvidnosti i da uspostavi adekvatan proces odlučivanja o raspodjeljivanju troškova likvidnosti.

(2) Kreditna institucija je dužna da mehanizam raspodjeljivanja koristi pri internom određivanju cijene proizvoda.

(3) Mehanizam raspodjeljivanja naročito obuhvata:

- 1) uticaj trenutnih tržišnih uslova, odnosno direktne troškove izvora finansiranja (npr. trošak nabavke sredstava na tržištu, baznu krivu prinosa), uključujući i druge direktne troškove finansiranja (npr. razliku između kupovne i prodajne cijene transakcija, cijenu transakcije, trošak fizičkog transfera gotovog novca i sl.),
- 2) situaciju u kojoj se nalazi kreditna institucija (npr. kreditni kvalitet, dostupnost izvora finansiranja);
- 3) karakteristike pojedinih proizvoda sa aspekta likvidnosti (npr. trošak opcije prijevremenog razročavanja, proizvode dostupne putem internet bankarstva ili proizvode sa neredovnim novčanim tokom); i
- 4) indirektne troškove izvora finansiranja (npr. trošak likvidne neusklađenosti, trošak rezerve likvidnosti, trošak dodatnog kolaterala i sl.).

(4) Kreditna institucija je dužna da mehanizam raspodjeljivanja redovno ažurira uzimajući u obzir uticaj faktora iz stava 3 ovog člana.

(5) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi kontrolu i praćenje funkcionisanja mehanizma raspodjeljivanja od strane odgovarajuće kontrolne funkcije.

(6) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da svi odgovarajući nivoi rukovodstva i organizacione jedinice budu u potpunosti upoznati sa mehanizmom raspodjeljivanja kao i da obezbijedi njihovo postupanje u skladu sa tim mehanizmom.

Poslovi upravnog odbora u vezi sa rizikom likvidnosti

Član 7

Upravni odbor kreditne institucije, u vezi sa rizikom likvidnosti:

- 1) obezbjeđuje sprovođenje akata donijetih radi upravljanja rizikom likvidnosti;
- 2) obezbjeđuje da se dnevne obaveze kreditne institucije ispunjavaju u normalnim i stresnim okolnostima, tako da održavaju odgovarajući bafer za likvidnost;
- 3) obezbjeđuje potrebni kvalitet i blagovremenost izvještaja o riziku likvidnosti;
- 4) obezbjeđuje efikasnost internih kontrola utvrđenih u okviru sistema upravljanja rizikom likvidnosti;
- 5) usvaja plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima i plan oporavka likvidnosti.

Poslovi višeg rukovodstva u vezi sa rizikom likvidnosti

Člana 8

Više rukovodstvo, u vezi sa rizikom likvidnosti:

- 1) obezbjeđuje funkcionisanje sistema za upravljanje rizikom likvidnosti i njegovu efikasnost u EUR i drugim valutama;
- 2) određuje i kontinuirano revidira uspostavljene limite za upravljanje rizikom likvidnosti, u skladu sa utvrđenom tolerancijom riziku likvidnosti;
- 3) obezbjeđuje odgovarajuće izvještavanje ukoliko dođe do prekoračenja limita, kao i procedure u slučaju prekoračenja limita;
- 4) najmanje jednom godišnje revidira mehanizam raspodjeljivanja; i
- 5) priprema plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima i plan oporavka likvidnosti, preispituje te planove najmanje jednom godišnje i predlaže usklađivanje internih akata tim planovima.

Praćenje i izvještavanje

Član 9

Kreditna institucija je dužna da u sistem izvještavanja o rizicima organa upravljanja naročito uključi praćenje likvidne pozicije u EUR i ostalim valutama, pokazatelje likvidnosti u odnosu na limite rizika likvidnosti, rezultate testiranja otpornosti na stres i dr.

Mjerenje i praćenje novčanih tokova

Član 10

(1) Kreditna institucija je dužna da uspostavi sistem procjene svih trenutnih i budućih priliva i odliva, uključujući i procjenu sredstava za vanbilansne pozicije.

(2) Kreditna institucija treba da upravlja rizikom likvidnosti sa aspekta budućih novčanih tokova aktive i obaveza:

- 1) izvora potencijalne potrebe za likvidnošću i povezanih događaja koji mogu uticati na tu potrebu, a povezani su sa bilansnim pozicijama (za slučaj nedostatka likvidnih sredstava); i
- 2) valuta u kojima kreditna institucija ima izloženosti.

(3) Kreditna institucija je dužna da redovno preispituje uzajamno djelovanje rizika finansiranja i rizika tržišne likvidnosti, kao i da uzme u obzir djelovanje rizika likvidnosti i drugih rizika kojima je izložena, a naročito kamatni rizik koji proizilazi iz pozicija kojima se ne trguje, kreditni, operativni uključujući i pravni rizik kao i reputacioni rizik.

(4) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi upravljanje rizikom likvidnosti u različitim vremenskim periodima, uzimajući u obzir promjene u intradnevnom potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kao i

potencijalne slabosti zavisno od različitih događaja, njenih aktivnosti i strategije kako bi se obezbijedilo održavanje adekvatnog nivoa bafera za likvidnost.

(5) Bafer za likvidnost, u smislu stava 4 ovog člana, podrazumijeva dovoljno likvidnih sredstava i to visoko kvalitetne, neopterećene likvidne aktive koja je raspoloživa u svakom trenutku za korišćenje bez pravnih ili operativnih ograničenja, u različitim stresnim situacijama (različitog intenziteta i trajanja), uključujući i gubitak ili smanjenje neobezbijedenih i inače dostupnih izvora finansiranja.

(6) Kreditna institucija je dužna da redovno provjerava tačnost podataka koje koristi prilikom izračunavanja likvidne pozicije.

Izvori finansiranja

Član 11

Kreditna institucija je dužna da obezbijedi pristup različitim izvorima finansiranja i da politikom upravljanja rizikom likvidnosti, naročito obuhvati:

- 1) moguće izvore finansiranja i njegovu projekciju, uzimajući u obzir dugoročni jaz dospjeća (GAP dospjeća), poslovni model, strategiju i toleranciju rizika likvidnosti;
- 2) način aktivnog upravljanje izvorima finansiranja na tržištu;
- 3) način uspostavljanja i održavanje saradnje sa deponentima i kreditorima i praćenje učestalosti iskorišćavanja dostupnih izvora finansiranja;
- 4) procjenu pristupa finansijskim tržištima i dostupnih sredstava u normalnim i stresnim okolnostima;
- 5) procjenu stabilnosti izvora finansiranja i rizike koji utiču na tu stabilnost;
- 6) praćenje koncentracije izvora finansiranja i njeno ograničavanje, uzimajući u obzir procjenu likvidnosti pojedinih instrumenata finansiranja, geografskih lokacija i pružalaca izvora finansiranja;
- 7) identifikaciju i način korišćenja alternativnih izvora finansiranja (rast depozita, produžetak roka dospjeća obaveza, nove emisije kratkoročnih i dugoročnih dužničkih instrumenata, sekjuritizacija aktive, prodaja ili repo transakcije vezane za neopterećenu visokolikvidnu imovinu, zaduživanje kod Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) i dr.).

Testiranje otpornosti na stres

Član 12

(1) Kreditna institucija je dužna da u politici upravljanja rizikom likvidnosti, odnosno drugom aktu koji se odnosi na testiranje otpornosti na stres rizika likvidnosti definiše procedure za sprovođenje i analizu stres scenarija iz člana 113 stav 5 Zakona, kao i učestalost njihovog sprovođenja, a najmanje jednom kvartalno:

- 1) utvrdi obavezu sprovođenja testiranja otpornosti na stres za kraće i duže periode stresnih okolnosti;
- 2) utvrdi obavezu sprovođenja testiranja likvidnosti zavisno od okolnosti i njihovog intenziteta ako su nepovoljne, i to od uobičajenih do neuobičajenih (ekstremnih) okolnosti;
- 3) omogućiti odgovarajućem tijelu i višem rukovodstvu kreditne institucije analizu rezultata testiranja otpornosti na stres;
- 4) utvrdi procedure za postupke koje treba preduzeti u slučajevima nepovoljnih rezultata testiranja otpornosti na stres.

(2) Kreditna institucija je dužna da uzima u obzir, periodično preispituje i po potrebi revidira, pretpostavke na osnovu kojih se vrši testiranje otpornosti na stres, a naročito:

- 1) naglo povlačenje *retail* depozita;
- 2) izvore finansiranja kod kojih postoji mogućnost prijevremenog povlačenja;
- 3) smanjenje izvora finansiranja od strane najvećih deponentata;
- 4) dodatne potencijalne vanbilansne izloženosti;
- 5) dospjeće izvora finansiranja;
- 6) uticaj pogoršanja kreditnog rejtinga kreditne institucije;
- 7) konvertibilnost stranih valuta i njihovu dostupnost na deviznim tržištima; i
- 8) procjenu budućeg rasta bilansne sume.

(3) Kreditna institucija je dužna da prilikom sprovođenja testiranja otpornosti na stres izračuna uticaj na likvidnost svih pozicija kod kojih postoji mogućnost dodatnih zahtjeva za nadoknadu.

(4) Rezultati testiranja otpornosti na stres koriste se za preduzimanje korektivnih mjera ili aktivnosti za ublažavanje izloženosti riziku likvidnosti kreditne institucije, za obezbjeđivanje bafera za likvidnost kao i za prilagođavanje profila likvidnosti kreditne institucije utvrđenoj toleranciji rizika.

Plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima

Član 13

(1) Plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima, koji kreditna institucija donosi u skladu sa članom 113 stav 5 tačka 7 Zakona, naročito sadrži:

- 1) indikatore ranog upozorenja zaposlenih koji su odgovorni za praćenje i izvještavanje o nastupanju nepredviđenih okolnosti (npr. prekoračenje internih limita, smanjenje depozita, pad cijena hartija od vrijednosti, veći troškovi finansiranja u odnosu na druge kreditne institucije, promjena rejtinga kreditne institucije, problemi u prikupljanju sredstava na novčanom tržištu, pogoršanje kvaliteta aktive ili profitabilnosti);
- 2) situacije u kojima se plan primjenjuje;
- 3) jasnu podjelu zadataka, ovlašćenja i odgovornosti u kreditnoj instituciji za realizaciju plana, sa kontakt informacijama za članove tima nadležnih za postupanje u slučaju primjene plana;
- 4) procedure koje omogućavaju blagovremene i relevantne informacije koje se dostavljaju upravnom odboru i višem rukovodstvu radi odlučivanja o postupanju u nepredviđenim okolnostima;
- 5) procedure i način pribavljanja nedostajućih sredstava i vremenski okvir u kojem treba preduzeti pojedine aktivnosti (npr. prodaju aktive, uspostavljanje novih linija finansiranja) u redovnim i stresnim okolnostima;
- 6) vrste, iznos i pouzdanost svih izvora finansiranja sa redoslijedom korišćenja u različitim stresnim okolnostima;
- 7) rangiranje izvora finansiranja, odnosno utvrđivanje redoslijeda korišćenja tih izvora u skladu sa identifikovanom situacijom, definisanje dodatnih linija finansiranja, koje se mogu koristiti u redovnom poslovanju i sigurnih linija finansiranja u slučaju kada dodatne linije finansiranja nijesu raspoložive ili nijesu dovoljne za pokriće nedostajućih sredstava u nepredviđenim okolnostima;
- 8) potencijalno opterećenje imovine u slučaju nastanka stresnih situacija (smanjenja kreditnog kvaliteta kreditne institucije, smanjenja vrijednosti založene aktive ili povećanih zahtjeva za nadoknadu).

(2) Kreditna institucija je dužna da plan iz stava 1 ovog člana, najmanje jednom godišnje preispituje i po potrebi mijenja, u skladu sa rezultatima testiranja otpornosti na stres.

(3) Plan iz stava 1 ovog člana, može da bude sastavni dio politike za upravljanje rizikom likvidnosti ili dio plana oporavka likvidnosti kreditne institucije.

Plan oporavka likvidnosti

Član 14

(1) Plan oporavka likvidnosti kreditne institucije sadrži elemente propisane članom 113 stav 5 tačka 8 Zakona.

(2) Plan iz stava 1 ovog člana može biti sastavni dio plana oporavka kreditne institucije iz člana 125 Zakona.

Informacioni sistem

Član 15

Informacioni sistem kreditne institucije mora da obezbjeđuje podatke za blagovremeno i kontinuirano upravljanje rizikom likvidnosti, a naročito za:

- 1) mjerenje i praćenje likvidnosti kreditne institucije na dnevnoj osnovi i u drugim utvrđenim periodima;
- 2) mjerenje i praćenje likvidnosti za svaku stranu valutu koja ima značajan uticaj na ukupnu likvidnost kreditne institucije;
- 3) praćenje usklađenosti poslovanja sa uspostavljenim limitima za upravljanje rizikom likvidnosti;
- 4) utvrđivanje indikatora likvidnosti;
- 5) analizu kretanja i procjenu stabilnosti depozita;
- 6) sprovođenje testiranja otpornosti na stres koji se odnosi na likvidnost kreditne institucije;
- 7) izradu izvještaja i informacija za potrebe organa kreditne institucije i drugih lica uključenih u proces upravljanja rizikom likvidnosti.

II. KVANTITATIVNI ZAHTJEVI ZA UPRAVLJANJE RIZIKOM LIKVIDNOSTI

1. POKAZATELJI LIKVIDNOSTI

Pokazatelji dnevne i dekadne likvidnosti

Član 16

(1) Minimalni nivo dnevne i dekadne likvidnosti kreditna institucija iskazuje pokazateljem njene likvidnosti.

(2) Pokazatelj likvidnosti iz stava 1 ovog člana, predstavlja odnos zbira likvidnih sredstava i zbira dospjelih obaveza iz člana 17 ove odluke.

Likvidna sredstva i dospjele obaveze

Član 17

(1) Likvidnim sredstvima, u smislu ove odluke, smatraju se:

- 1) gotovi novac;
- 2) sredstva na računu kod Centralne banke;
- 3) čekovi i druga novčana potraživanja;
- 4) sredstva na računima kod domaćih banaka (depoziti po viđenju);
- 5) sredstva kod agenata platnog prometa;
- 6) sredstva na računima kod stranih banaka (depoziti po viđenju);
- 7) dio sredstava izdvojene obavezne rezerve koji se u skladu sa posebnim propisom Centralne banke može koristiti za održavanje dnevne likvidnosti kreditne institucije.

(2) Dospjelim obavezama, u smislu ove odluke, smatraju se:

- 1) dospjele obaveze po osnovu primljenih kredita;
- 2) dospjele obaveze po kamatama i naknadama;
- 3) dospjele obaveze po oročenim depozitima;
- 4) 30% depozita po viđenju;
- 5) 10% obaveza po osnovu odobrenih, a neiskorišćenih neopozivih kreditnih obaveza (kreditne linije);
- 6) ostale dospjele obaveze.

Pokazatelj minimalne dnevne i dekadne likvidnosti

Član 18

Kreditna institucija je dužna da nivo likvidnosti održava na način da pokazatelj likvidnosti iznosi najmanje:

- 1) 0,9 – kada je izračunat za jedan radni dan (pokazatelj dnevne likvidnosti);
- 2) 1,0 - kada je izračunat kao prosjek pokazatelja dnevne likvidnosti za sve radne dane u jednoj dekadi (pokazatelj dekadne likvidnosti).

2. ELEMENTI ZA IZRAČUNAVANJE POKAZATELJA LIKVIDNE POKRIVENOSTI

2.1. Bafer za likvidnost

Struktura bafera za likvidnost

Član 19

Likvidna aktiva kreditne institucije može bila priznata kao dio bafera za likvidnost, ako ispunjava:

- 1) opšte zahtjeve iz člana 20 ove odluke;
- 2) operativne zahtjeve iz člana 21 ove odluke;
- 3) kriterijume za klasifikaciju aktive kao aktive I ili II reda, u skladu sa čl. 24 do 30 ove odluke.

Opšti zahtjevi za likvidnu aktivu

Član 20

(1) Likvidna aktiva kreditne institucije ispunjava opšte zahtjeve, ako:

- 1) je aktiva vlasništvo, pravo ili učešće koje drži kreditna institucija ili je dio skupa likvidnosti iz stava 2 tačka 1 ovog člana i nije opterećena;
- 2) aktivu nijesu emitovali ta kreditna institucija, njeno matično društvo, osim ako je riječ o subjektu javnog sektora koji nije kreditna institucija, njeno zavisno društvo ili drugo društvo koje je zavisno društvo njenog matičnog društva, ili SSPN sa kojim je kreditna institucija blisko povezana;
- 3) aktivu nijesu emitovali:
 - druga kreditna institucija, osim ako je emitent subjekat javnog sektora iz člana 24 stav 1 tačka 3 i člana 25 stav 1 tač. 1 i 2 ove odluke, aktiva je pokrivena obveznicama iz člana 24 stav 1 tačka 5 i člana 25 stav 1 tač. 3 ili 4 ove odluke;
 - investiciono društvo;
 - društvo za osiguranje;
 - društvo za reosiguranje;
 - finansijski holding;
 - mješoviti finansijski holding;
 - drugi subjekat koji obavlja jednu ili više aktivnosti iz člana 5 Zakona, osim SSPN -a;
- 4) se vrijednost aktive može odrediti na osnovu široko rasprostranjenih i lako dostupnih tržišnih cijena, odnosno u nedostatku tih cijena na osnovu formule jednostavne za izračunavanje koja se koristi javno dostupnim informacijama i ne zavisi značajno od čvrstih pretpostavki;
- 5) se aktiva kotira na priznatoj berzi u Crnoj Gori ili trećoj zemlji, utržiava je direktnom prodajom na aktivnom tržištu ili jednostavnom repo transakcijom na opšteprihvaćenim repo tržištima.

(2) Neopterećenu imovinu u smislu stava 1 tačka 1 ovog člana čini aktiva:

- 1) koja je uključena u skup likvidnosti i koja je raspoloživa odmah, kao kolateral za dobijanje dodatnog izvora finansiranja u okviru obavezujuće ili, ako skupom likvidnosti upravlja centralna banka, neobavezujuće kreditne linije čije finansiranje još nije izvršeno, a na raspolaganju je kreditnoj instituciji, uključujući i aktivu koju je kreditna institucija deponovala kod centralne institucije u mreži zadruga ili institucionalnom sistemu zaštite. Kreditne institucije pretpostavljaju da je aktiva koja je dio skupa likvidnosti opterećena rastućim stepenom na osnovu klasifikacije likvidnosti iz čl. 24 do 30 ove odluke, počev sa aktivom koja nije prihvatljiva kao bafer za likvidnost;
- 2) koju je kreditna institucija primila kao kolateral u cilju smanjenja kreditnog rizika u reverse repo transakcijama ili transakcijama finansiranja hartija od vrijednosti i koja je kreditnoj instituciji raspoloživa;
- 3) koja je priložena kao neobavezujući viši nivo kolateralizacije za emitovanje pokrivenih obveznica.

(3) Zahtjevi iz stava 1 tačka 5 ovog člana procjenjuju se posebno za svako tržište, a aktiva koja je uključena za trgovanje na organizovanom mjestu trgovanja koje nije priznata berza u Crnoj Gori ili trećoj zemlji, smatra se likvidnom samo ako se na tom mjestu trgovanja obezbjeđuje aktivno i značajno tržište za direktnu prodaju aktive.

(4) Za procjenu da li se na mjestu trgovanja obezbjeđuje aktivno i značajno tržište iz stava 3 ovog člana, uzimaju se u obzir naročito:

- 1) istorijski podaci o širini i dubini tržišta koje dokazuju male razlike između tražene i ponuđene cijene, veliki obim trgovine i velik i raznolik broj učesnika na tržištu;
- 2) postojanje razvijene tržišne infrastrukture.

(5) Zahtjevi iz stava 1 tač. 4 i 5 ove odluke ne primjenjuju na:

- 1) gotovi novac iz člana 24 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 2) izloženosti prema centralnim vladama iz člana 24 stav 1 tačka 4 ove odluke;
- 3) izloženosti prema centralnim bankama iz člana 24 stav 1 tač. 2 i 4 i iz člana 25 stav 1 tačka 2 ove odluke.

Operativni zahtjevi

Član 21

(1) Radi obezbjeđenja da su komponente likvidne aktive uključene u bafer za likvidnost u svakom trenutku adekvatno diversifikovane, kreditna institucija je dužna da uspostavi politike i limite, pri čemu uzima u obzir obuhvat diversifikacije između različitih kategorija likvidne aktive i u okviru iste kategorije likvidne aktive iz čl. 24 do 30 ove odluke, kao i druge relevantne faktore diversifikacije, kao što su vrste emitenta, vrste drugih ugovornih strana ili geografske lokacije tih emitenata i drugih ugovornih strana.

(2) Centralna banka može u postupku kontrole u skladu sa Zakonom, da utvrdi specifična ograničenja ili zahtjeve u pogledu likvidne aktive koju drže kreditne institucije da bi se obezbijedila usklađenost sa zahtjevima iz stava 1 ovog člana.

(3) Ograničenja odnosno zahtjevi iz st. 1 i 2 ovog člana, ne primjenjuju se na:

- 1) kategorije aktive I reda:
 - gotovi novac iz člana 24 stav 1 tačka 1 ove odluke;
 - izloženosti prema centralnim bankama iz člana 24 stav 1 tač. 2 i 4 ove odluke;
 - aktivu iz člana 24 stav 1 tačka 6 ove odluke;
- 2) kategorije aktive I reda koje predstavljaju potraživanja od ili za koje garantuju centralna vlada, jedinice lokalne samouprave ili subjekti javnog sektora iz člana 24 stav 1 tač. 3 i 4 ove odluke, pod uslovom da kreditna institucija drži relevantnu aktivu za pokrivanje neto likvidnosnih odliva u periodu stresa u valuti treće zemlje ili je aktivu emitovala centralna vlada ili jedinice lokalne samouprave ili subjekti javnog sektora u Crnoj Gori koji imaju tretman centralne vlade u smislu člana 10 stav 3 Zakona.

(4) Kreditna institucija mora da ima direktan pristup svojoj likvidnoj aktivu koju može da unovči u svakom trenutku tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana u okviru direktne prodaje ili repo ugovora na opšteprihvaćenim repo tržištima, pri čemu se:

- 1) likvidna aktiva smatra odmah dostupnom, ako ne postoje pravne ili druge prepreke da kreditna institucija može u odgovarajućem trenutku da unovči takvu aktivu;
- 2) aktiva koja se koristi za kreditno poboljšanje u strukturiranim transakcijama ili za pokriće operativnih troškova kreditne institucije ne smatra se aktivom koja je odmah dostupna kreditnoj instituciji;
- 3) aktiva koja se drži u trećoj zemlji u kojoj postoje ograničenja u pogledu njene raspoloživosti smatra se odmah dostupnom samo ako kreditna institucija tu aktivu koristi za pokriće odliva po osnovu likvidnosti u toj trećoj zemlji;
- 4) aktiva koja se drži u nekonvertibilnoj valuti smatra se odmah dostupnom samo ako je kreditna institucija koristi za pokriće odliva po osnovu likvidnosti u toj valuti.

(5) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi kontrolu likvidne aktive od strane organizacione jedinice za upravljanje likvidnošću u okviru kreditne institucije, što se dokazuje:

- 1) svrstavanjem likvidne aktive u posebni dio viška likvidnosti kojim direktno upravlja organizaciona jedinica za upravljanje likvidnošću i koji se koristi isključivo kao izvor sredstava za nepredviđene okolnosti, uključujući i tokom perioda stresa;
- 2) uspostavljanjem internih sistema i kontrola koji omogućavaju organizacionoj jedinici za upravljanje likvidnošću efikasnu kontrolu utrživanja likvidne aktive u svakom trenutku tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana i pristup sredstvima za nepredviđene troškove bez direktnog dovođenja u nesklad sa postojećom poslovnom ili strategijom za upravljanje rizicima, pri čemu, aktiva ne smije da bude uključena u bafer za likvidnost ako bi njenim unovčavanjem bez zamjene tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana došlo do prestanka zaštite što bi stvorilo otvorenu rizičnu poziciju koja prevazilazi interne limite kreditne institucije;
- 3) kombinovanjem opcija iz tač. 1 i 2 ovog stava, ako to odobri Centralna banka.

(6) Kreditna institucija je dužna da redovno, a najmanje jednom godišnje, utružuje dovoljno reprezentativan uzorak svojih komponenti likvidne aktive, direktnom prodajom ili na osnovu jednostavnog repo ugovora na opšteprihvaćenom repo tržištu.

(7) Kreditna institucija razvija strategiju za raspolaganje uzorcima likvidne aktive koji su adekvatne za:

- 1) testiranje pristupa tržištu za tu aktivu i njenu upotrebljivost;
- 2) provjeru efikasnosti procesa za blagovremenu utrživost aktive;
- 3) minimiziranje rizika slanja negativnog signala tržištu zbog utrživanja aktive u periodu stresa.

(8) Zahtjev iz stava 6 ovog člana, ne primjenjuje se na aktivu I reda iz člana 24 ove odluke, osim pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta.

(9) Zahtjev iz stava 4 ovog člana, ne utiče na zaštitu kreditne institucije od tržišnog rizika povezanog sa njenom likvidnom aktivom, ako:

- 1) kreditna institucija uspostavlja adekvatne interne mehanizme u skladu sa stavom 5 ovog člana kako bi obezbijedila da je ta aktiva direktno dostupna i pod kontrolom organizacione jedinice za upravljanje likvidnošću; i

- 2) su neto odlivi po osnovu likvidnosti i prilivi koji bi nastali u slučaju prijevremenog zatvaranja zaštite uzeti u obzir za vrednovanje relevantne aktive u skladu sa članom 23 ove odluke.

(10) Kreditna institucija obezbeđuje valutnu usklađenost svoje likvidne aktive sa valutnom distribucijom svojih neto odliva po osnovu likvidnosti, a na zahtjev Centralne banke u slučaju iz člana 280 Zakona, dužna je da ograniči valutnu neusklađenost uspostavljanjem limita za učešće neto odliva po osnovu likvidnosti u određenoj valuti koji se mogu pokriti tokom perioda stresa držanjem likvidne aktive koja nije iskazana u toj valuti.

(11) Ograničenje iz stava 10 ovog člana, primjenjuje se samo na izvještajnu valutu ili na valutu na koju se primjenjuju zahtjevi za posebno izvještavanje u skladu sa odlukom kojom se propisuju izvještaji koje kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci.

(12) Za određivanje nivoa ograničenja valutne neusklađenosti u skladu sa st. 10 i 11 ovog člana, uzima se u obzir:

- 1) - sposobnost kreditne institucije da:
 - iskoristi likvidnu aktivu za generisanje likvidnosti u valuti i oblasti u kojima nastaju odlivi po osnovu likvidnosti;
 - zamijeni valute i prikupi sredstva na deviznim tržištima pod stresnim uslovima koji odgovaraju periodu stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana;
 - prenese višak likvidnosti iz jedne valute u drugu i u različite oblasti i pravne subjekte u okviru svoje grupe u stresnim uslovima koji su adekvatni periodu stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana;
- 2) uticaj iznenadnih odnosno nepovoljnih kretanja kursa valuta na postojeće neusklađene pozicije i na efektivnost uspostavljenih valutnih zaštita.

Scenariji koji se smatraju stresnim za potrebe pokazatelja likvidne pokrivenosti

Član 22

Može se smatrati da je kreditna institucija izložena stresu, u slučaju:

- 1) odliva značajnog iznosa *retail* depozita;
- 2) djelimičnog ili potpunog gubitka neobezbijedenih izvora finansiranja velikih klijenata, uključujući depozite velikih klijenata i druge izvore potencijalnog finansiranja kao što su primljene obavezujuće ili neobavezujuće linije za likvidnost ili kreditne linije;
- 3) djelimičnog ili potpunog gubitka obezbijedenih, kratkoročnih izvora finansiranja;
- 4) dodatnih odliva po osnovu likvidnosti nastali zbog smanjenja kreditnog rejtinga za tri stepena;
- 5) uvećane volatilnosti tržišta koja utiče na vrijednost kolaterala ili njegov kvalitet ili dovodi do dodatnih potreba za kolateralom;
- 6) neplaniranog povlačenja linija za likvidnost i kreditnih linija;
- 7) potencijalne obaveze po osnovu otkupa duga ili ispunjavanja obaveza koje nijesu ugovorene.

Vrednovanje likvidne aktive

Član 23

(1) Za potrebe izračunavanja koeficijenta likvidne pokrivenosti kreditna institucija koristi tržišnu vrijednost svoje likvidne aktive.

(2) Tržišna vrijednost likvidne aktive iz stava 1 ovog člana, umanjuje se, ako je potrebno, u skladu sa članom 21 stav 9 tačka 2 i korektivnim faktorima iz čl. 24 do 28 ove odluke.

2.2 LIKVIDNA AKTIVA

Aktiva I reda

Član 24

(1) Aktiva I reda obuhvata:

- 1) gotovi novac;
- 2) izloženosti prema centralnim bankama i to:
 - aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koju garantuje Centralna banka,

- aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koju garantuju centralne banke trećih zemalja, ako je priznata eksterna institucija za kreditni rejting izloženostima prema centralnoj banci ili centralnoj vladi trećih zemalja dodijelila kreditni rejting koji odgovara najmanje stepenu kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa članom 131 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - rezerve koje kreditna institucija drži kod centralnih banaka iz al. 1 ili 2 ove tačke, a koje može u svakom trenutku da povuče u periodu stresa pod uslovima određenim ugovorom između nadležnog organa kreditne institucije i centralne banke u kojoj se rezerve drže ili propisima treće zemlje, s tim da:
 - a) ako rezerve drži zavisno društvo kreditne institucije, uslovi povlačenja određeni su ugovorom između nadležnog tijela zavisnog društva kreditne institucije iz treće zemlje i centralne banke iz te treće zemlje u kojoj se rezerve drže ili propisima treće zemlje, prema potrebi;
 - b) ako rezerve drži filijala kreditne institucije, uslovi povlačenja određeni su ugovorom između nadležnog tijela treće zemlje u kojoj se filijala nalazi i centralne banke u kojoj se rezerve drže ili propisima treće zemlje, prema potrebi;
- 3) aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koja garantuju:
- centralna vlada u Crnoj Gori;
 - centralna vlada treće zemlje, pod uslovom da joj je odabrana eksterna institucija za kreditni rejting odredila kreditni rejting najmanje stepena 1 kreditnog kvaliteta u skladu sa članom 131 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - jedinice regionalne ili lokalne samouprave iz treće zemlje iz alineje 2 ove tačke, ako se tretiraju kao izloženosti prema centralnoj vladi treće zemlje i ako kreditna institucija može da dokaže takav tretman u skladu sa članom 132 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - subjekti javnog sektora, ako se ta potraživanja tretiraju kao izloženosti prema centralnoj vladi u Crnoj Gori;
- 4) drugu aktivu, koja obuhvata:
- potraživanja od ili za koju garantuje centralna vlada ili centralna banka treće zemlje kojoj odabrana eksterna institucija za kreditni rejting nije dodijelila kreditnu procjenu stepena kreditnog kvaliteta 1;
 - rezerve koje kreditna institucija drži kod centralne banke iz alineje 1 ove tačke, a koje može da povuče u svakom trenutku u periodu stresa, ako su uslovi povlačenja određeni ugovorom između nadležnih tijela te treće zemlje i centralne banke u kojoj se rezerve drže ili propisima te treće zemlje, s tim da:
 - a) ako rezerve drži zavisno društvo kreditne institucije, uslovi povlačenja su utvrđeni ugovorom između nadležnog tijela zavisnog društva kreditne institucije iz treće zemlje i centralne banke u kojoj se rezerve drže ili propisima treće zemlje;
 - b) ako rezerve drži filijala kreditne institucije, uslovi povlačenja određeni su ugovorom između nadležnog tijela treće zemlje u kojoj se filijala nalazi i centralne banke u kojoj se rezerve drže ili propisima treće zemlje;
- 5) izloženosti u vidu pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta, ako:
- su u pitanju obveznice iz člana 3 tačka 25 ove odluke i koje ispunjavaju zahtjeve za tretman iz člana 146 stav 4 i 5 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - izloženosti prema institucijama u skupu za pokriće ispunjavaju uslove iz člana 146 stav 1 tačka 3 Odluke o adekvatnosti kapitala ili je Centralna banka odobrila primjenu djelimičnog izuzeća iz člana 146 stav 2 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - kreditna institucija koja ulaže u pokrivene obveznice i emitent ispunjavaju uslove iz člana 146 stav 8 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - emisija obveznica iznosi najmanje 500 miliona EUR;
 - pokrivenim obveznicama odabrana eksterna institucija za kreditni rejting dodjeljuje najmanje stepen kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa članom 146 stav 6 Odluke o adekvatnosti kapitala, isti stepen kreditnog kvaliteta u slučaju kratkoročne kreditne procjene ili, u nedostatku kreditne procjene, dodijeljen je ponder rizika od 10% u skladu sa članom 146 stav 7 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - skup za pokriće u svakom trenutku ispunjava zahtjev za pokriće aktive u iznosu od najmanje 2% ili više od iznosa koji je potreban za podmirivanje potraživanja koja su povezana sa pokrivenim obveznicama;
- 6) aktiva koja predstavlja potraživanja od ili za koja garantuju multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 134 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(2) Ukupan iznos aktive iz stava 1 tačka 4 ovog člana, izražene u određenoj valuti koju kreditna institucija može da prizna kao aktivu prvog stepena ne smije da prelazi iznos neto likvidnosnih odliva u periodu stresa kreditne institucije u toj istoj valuti.

(3) Ako je dio ili cjelokupna aktiva iz stava 1 tačka 4 ovog člana izražena u valuti koja nije domaća valuta treće zemlje, kreditna institucija može da prizna tu aktivu samo kao aktivu prvog stepena do iznosa koji je jednak iznosu neto likvidnosnih odliva u periodu stresa kreditne institucije u toj stranoj valuti koji odgovara djelatnostima kreditne institucije u pravnom sistemu države u kojoj postoji izloženost riziku likvidnosti.

(4) Na tržišnu vrijednost pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta iz stava 1 tačka 5 ovog člana, primjenjuje se korektivni faktor od najmanje 7%.

(5) Korektivni faktor ne primjenjuje se na vrijednost preostale aktive prvog stepena, osim u slučajevima koji se odnose na akcije i jedinice u CIU iz člana 28 stav 2 tač. 2 i 3 ove odluke.

Aktiva IIA reda

Član 25

(1) Aktiva IIA reda obuhvata:

- 1) aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koju garantuju jedinice lokalne samouprave ili subjekti javnog sektora u Crnoj Gori, ako se izloženostima prema njima dodjeljuje ponder rizika od 20 % u skladu sa članom 132 st. 1 i 5 i članom 133 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koju garantuje centralna vlada ili centralna banka treće zemlje, jedinica lokalne samouprave ili subjekat javnog sektora iz treće zemlje, ako joj je dodijeljen ponder rizika od 20% u skladu sa čl. 131, 132 ili članom 133 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 3) izloženosti u obliku pokrivenih obveznica visokog kvaliteta ako:
 - se radi o obveznicama iz člana 3 tačka 25 ove odluke ili ispunjavaju zahtjeve za tretman iz člana 146 st. 5 i 6 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - izloženosti prema institucijama u skupu za pokriće ispunjavaju uslove iz člana 146 stav 1 tačka 3 Odluke o adekvatnosti kapitala ili je odobrena primjena djelimičnog izuzeća iz člana 146 stav 2 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - kreditna institucija koja ulaže u pokrivene obveznice i emitent ispunjavaju zahtjev transparentnosti iz člana 146 stav 8 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - emisija obveznica iznosi najmanje 250 miliona EUR;
 - pokrivenim obveznicama odabrana eksterna institucija za kreditni rejting dodjeljuje kreditnu procjenu najmanje stepena kreditnog kvaliteta 2 u skladu sa članom 146 stav 6 Odluke o adekvatnosti kapitala ili identični stepen kreditnog kvaliteta u slučaju kratkoročne kreditne procjene ili je, u nedostatku kreditne procjene, dodijeljen ponder rizika od 20% u skladu sa članom 146 stav 7 Odluke o adekvatnosti kapitala; i
 - skup za pokriće u svakom trenutku ispunjava zahtjev za pokriće aktive u iznosu od najmanje 7 % više od iznosa potrebnog za izmirivanje potraživanja povezanih sa pokrivenim obveznicama, s tim što se, na pokrivene obveznice sa kreditnom procjenom stepena kreditnog kvaliteta 1 koje ne ispunjavaju uslov minimalne visine emisije za pokrivene obveznice izuzetno visokog kreditnog kvaliteta u skladu sa članom 24 stav 1 tačka 5 alineja 4 ove odluke, ali ispunjavaju zahtjeve za pokrivene obveznice visokog kreditnog kvaliteta iz al. 1 do 4 ove tačke, primjenjuje minimalni zahtjev za pokriće aktive od 2 %;
- 4) izloženosti u obliku pokrivenih obveznica koje emituju kreditne institucije u trećim zemljama, ako:
 - su te obveznice u skladu sa propisima treće zemlje definisane kao dužničke hartije od vrijednosti koje emituju kreditne institucije ili zavisno društvo koje je u potpunom vlasništvu kreditne institucije koja jemči emisiju i koje su obezbijeđene skupom aktive za pokriće, u vezi sa kojima imaoci obveznica imaju direktno pravo na otplatu glavnice i kamata u skladu sa načelom prioriteta u slučaju nastanka statusa neispunjavanja obaveza emitenta;
 - emitent i pokrivene obveznice, po propisima treće zemlje, podliježu posebnom javnom nadzoru koji ima za cilj zaštitu imaoaca obveznica, a nadzorni i pravni okvir koji se primjenjuju u trećoj zemlji odgovaraju okviru koji se primjenjuje u Evropskoj uniji;
 - su pokrivene obveznice obezbijeđene skupom aktive jedne ili više vrsta iz člana 146 stav 1 tačka 2, tačka 4 alineja 1, tačka 6 alineja 1 ili tačka 7 Odluke o adekvatnosti kapitala, s tim da ako taj skup obuhvata kredite obezbijeđene nepokretnostima, moraju biti ispunjeni zahtjevi iz čl. 228 i 249 Odluke o adekvatnosti kapitala;

- izloženosti prema institucijama u skupu za pokriće ispunjavaju uslove iz člana 146 stav 1 tačka 3 Odluke o adekvatnosti kapitala ili uslove iz člana 146 stav 2 Odluke o adekvatnosti kapitala, ako je odobrena primjena djelimičnog izuzeća;
 - kreditna institucija koja ulaže u pokrivene obveznice i emitent ispunjavaju zahtjev transparentnosti iz člana 146 stav 8 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - pokrivenim obveznicama odabrana eksterna institucija za kreditni rejting dodjeljuje kreditnu procjenu najmanje stepena kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa članom 146 stav 6 Odluke o adekvatnosti kapitala, isti stepen kreditnog kvaliteta u slučaju kratkoročne kreditne procjene ili je, u nedostatku kreditne procjene, dodijeljen ponder rizika od 10% u skladu sa članom 146 stav 7 Odluke o adekvatnosti kapitala; i
 - skup za pokriće aktive u svakom trenutku ispunjava zahtjev za pokriće aktive u iznosu od najmanje 7% više od iznosa potrebnog za podmirivanje potraživanja povezanih sa pokrivenim obveznicama, a ako emisija pokrivenih obveznica iznosi 500 miliona EUR (ili protivvrijednost u domaćoj valuti emitenta) ili više, primjenjuje se minimalni zahtjev za pokriće aktive u iznosu od 2 %;
- 5) dužničke hartije od vrijednosti privrednih društava ako:
- je odabrana eksterna institucija za kreditni rejting dodijelila kreditnu procjenu najmanje stepena kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa članom 139 Odluke o adekvatnosti kapitala ili isti stepen kreditnog kvaliteta u slučaju kratkoročne kreditne procjene;
 - emisija hartija od vrijednosti iznosi najmanje 250 miliona EUR;
 - maksimalno vrijeme do dospelja hartija od vrijednosti u trenutku emitovanja iznosi deset godina.

(2) Na tržišnu vrijednost svake aktive IIA reda primjenjuje se korektivni faktor od najmanje 15 %.

Aktiva IIB reda

Član 26

(1) Aktiva IIB reda obuhvata:

- 1) izloženosti u obliku hartija od vrijednosti obezbijeđenih aktivom za koju su ispunjeni zahtjevi iz člana 27 ove odluke;
- 2) korporativne dužničke hartije od vrijednosti, ako:
 - je odabrana eksterna institucija za kreditni rejting tim hartijama od vrijednosti dodijelila minimalni kreditni rejting stepena 3 kreditnog kvaliteta u skladu sa članom 139 Odluke o adekvatnosti kapitala ili isti stepen kreditnog kvaliteta u slučaju kratkoročne kreditne procjene;
 - vrijednost emisije hartija od vrijednosti iznosi najmanje 250 miliona EUR ili odgovarajući iznos u domaćoj valuti emitenta;
 - maksimalno vrijeme do dospelja hartija od vrijednosti u trenutku emitovanja je deset godina;
- 3) akcije koje:
 - čine dio MNSE10 berzanskog indeksa u Crnoj Gori ili glavnog berzanskog indeksa u trećoj zemlji koji je definisao nadležni organ, a ako glavni berzanski indeks nije definisan, kreditne institucije takvim smatraju berzanski indeks sastavljen od vodećih društava u određenoj jurisdikciji;
 - su izražene u EUR ili, ako su izražene u drugoj valuti, smatraju se aktivom IIB reda samo do iznosa za pokriće neto odliva po osnovu likvidnosti u periodu stresnih okolnosti u toj valuti, ili u nadležnosti u kojoj postoji izloženost kreditnom riziku; i
 - su se dokazale kao pouzdan izvor likvidnosti u svakom trenutku, uključujući i period stresa, a ovaj zahtjev se smatra ispunjen ako nivo pada berzanske cijene akcije ili povećanje njenog korektivnog faktora u periodu stresnih okolnosti na tržištu u trajanju od 30 kalendarskih dana ne prelazi 40%, odnosno 40 procentnih poena; i
- 4) izloženosti u obliku pokrivenih obveznica visokog kvaliteta ako:
 - se radi o pokrivenim obveznicama iz člana 3 tačka 25 ove odluke;
 - kreditna institucija koja ulaže u pokrivene obveznice ispunjava zahtjev transparentnosti iz člana 146 stav 8 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - emitent pokrivenih obveznica stavlja na raspolaganje informacije u skladu sa članom 146 stav 8 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - vrijednost emisije iznosi najmanje 250 miliona EUR;
 - su pokrivene obveznice obezbijeđene isključivo aktivom u skladu sa članom 146 stav 1 tačka 1, tačka 4 alineja 1 i tačka 5 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - se skup odnosno aktive sastoji isključivo od izloženosti kojima se dodjeljuje ponder rizika za kreditni rizik od 35% ili niži u skladu sa članom 142 Odluke o adekvatnosti kapitala;

- aktiva koja je kolateral u svakom trenutku ispunjava zahtjev za pokriće aktive u iznosu od najmanje 10% više od iznosa koji je potreban za podmirenje potraživanja povezanih sa pokrivenim obveznicama;
- kreditna institucija koja je emitent javno objavljuje, na mjesečnom nivou da aktiva koja je kolateral izloženosti ispunjava zahtjev za pokriće aktive u visini od 10%.

(2) Na tržišnu vrijednost svake aktive IIB reda primjenjuju se najmanje sljedeći korektivni faktori:

- 1) primjenjivi korektivni faktor iz člana 27 stav 7 ove odluke, za sekjuritizacije IIB reda;
- 2) korektivni faktor od 50%, za korporativne dužničke hartije od vrijednosti iz stava 1 tačka 2 ovog člana;
- 3) korektivni faktor od 50%, za akcije iz stava 1 tačka 2 ovog člana;
- 4) korektivni faktor od 30% za programe ili emisije pokrivenih obveznica iz stava 1 tačka 4 ovog člana.

Sekjuritizacije IIB reda

Član 27

(1) Izloženosti u obliku hartija od vrijednosti obezbijeđenih aktivom iz člana 26 stav 1 tačka 1 ove odluke, priznaju se kao sekjuritizacije IIB reda, ako:

- 1) je u skladu sa propisom Evropske unije kojim se uređuje jednostavna, transparentna i standardizovana sekjuritizacija, za sekjuritizaciju dozvoljeno korišćenje oznake „STS” odnosno „jednostavna, transparentna i standardizovana” ili oznake koja se direktno ili indirektno odnosi na te pojmove i koja se koristi;
- 2) su ispunjeni zahtjevi iz st. 2 do 6 ovog člana.

(2) Za sekjuritizacijsku poziciju i izloženosti na kojima se zasniva ta pozicija treba da budu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) odabrana eksterna institucija za kreditni rejting dodijela je poziciji kreditnu procjenu stepena kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa članom 284 Odluke o adekvatnosti kapitala ili isti stepen kreditnog kvaliteta u slučaju kratkoročne kreditne procjene;
- 2) pozicija je u najvišoj nadređenoj tranši ili najvišim nadređenim tranšama sekjuritizacije i u svakom trenutku ima najviši nivo nadređenosti tokom trajanja transakcije, pri čemu se smatra da je tranša najviše nadređena ako nakon dostavljanja obavještenja o izvršenju i, prema potrebi, obavještenja o ubrzanju plaćanja, nije podređena drugim tranšama iste sekjuritizacijske transakcije ili strukture u pogledu primljenih uplata glavnice i kamate, ne uzimajući u obzir dospjele iznose iz ugovora o kamatnim ili valutnim derivatima, dospjele naknade ili druga slična plaćanja u skladu sa članom 262 tačka 6 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 3) sekjuritizacijska pozicija je obezbijeđena skupom odnosnih izloženosti koje pripadaju samo jednoj od sljedećih potkategorija ili se sastoje od kombinacije stambenih kredita iz al. 1 i 2 ove tačke i to:
 - stambenih kredita obezbijeđenih prvoklasnom hipotekom odobrenih pojedincima za kupovinu stana u mjestu stanovanja, ako:
 - a) krediti u skupu u prosjeku ispunjavaju zahtjev o odnosu kredita i vrijednosti nepokretnosti utvrđen članom 146 stav 1 tačka 4 alineja 1 Odluke o adekvatnosti kapitala; ili
 - b) je u skladu sa propisima utvrđeno ograničenje odnosa kredita i dohotka za iznos za koji se dužnik može zaduživati po stambenom kreditu, to ograničenje odnosa kredita i dohotka izračunava se na osnovu bruto godišnjeg dohotka dužnika, uzimajući u obzir njegove poreske i druge obaveze i rizik promjena kamatnih stopa tokom otplate kredita, a za svaki stambeni kredit u skupu procenat bruto dohotka dužnika koji se može utrošiti za servisiranje duga (isplata kamata, glavnice i naknada) ne prelazi 45%;
 - stambenih kredita za koje se u cjelosti garantuje na način iz člana 146 stav 1 tačka 5 Odluke o adekvatnosti kapitala, ako ti krediti ispunjavaju zahtjeve za obezbjeđenje iz tog stava i u prosjeku ispunjavaju zahtjev o odnosu kredita i vrijednosti nepokretnosti utvrđen članom 146 stav 1 tačka 4 alineja 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - komercijalnih kredita, lizinga i kreditnih linija odobrenih društvima koja su osnovana u trećim zemljama radi finansiranja kapitalnih rashoda ili poslovnih aktivnosti, osim sticanja ili razvoja poslovne nepokretnosti, pod uslovom da najmanje 80 % dužnika u skupu u smislu bilansa portfolija čine MSP u trenutku emitovanja sekjuritizacije i da nijedan od tih dužnika nije institucija u smislu člana 16 tačka 1 Zakona;
 - kredita i lizinga za kupovinu motornih vozila odobrenih licima koja su osnovana, odnosno imaju poslovno prebivalište, odnosno boravište u Crnoj Gori, uključujući kredite i lizing za finansiranje kupovine motornih vozila ili prikolica, traktora za poljoprivredu i šumarstvo, motocikala na dva

točka, motornih tricikala i vozila sa gusjenicama i koji mogu da uključuju i dodatne proizvode osiguranja i usluga ili dodatne djelove za vozila, odnosno u slučaju lizinga, preostalu vrijednost vozila datih u lizing, a za sve kredite i lizinge postoji obezbjeđenje pravom prioriteta na naplatu ili obezbjeđenje nad vozilom ili odgovarajuća garancija u korist SSPN-a, kao što je odredba o zadržavanju prava vlasništva;

- kredita i kreditnih linija odobrenih pojedincima koji borave u trećim zemljama za lične potrebe ili potrebe porodičnog domaćinstva.

(3) Odnosne izloženosti ne smije da inicira kreditna institucija koja drži sekjuritizacijsku poziciju u svom baferu za likvidnost, njeno zavisno društvo, njeno matično društvo, zavisno društvo njenog matičnog društva ili drugo društvo koje je blisko povezano sa tom kreditnom institucijom.

(4) Iznos emisije tranše ne može biti manja od 100 miliona EUR.

(5) Preostalo ponderisano prosječno trajanje tranše može da iznosi najviše pet godina, a izračunava se primjenom pretpostavke o prijevremenoj otplati vrijednosti transakcije ili stalnoj stopi prijevremene otplate od 20%, zavisno od toga što je niže, za koje kreditna institucija pretpostavlja da je opcija kupovine izvršena na prvi dozvoljeni datum kupovine.

(6) Inicijator izloženosti na kojoj se zasniva sekjuritizacija je institucija u smislu člana 16 tačka 1 Zakona ili drugo društvo čija je osnovna djelatnost pružanje finansijskih usluga iz člana 5 Zakona.

(7) Na tržišnu vrijednost sekjuritizacije IIB reda primjenjuju se minimalno sljedeći korektivni faktori:

- 1) 25%, za sekjuritizacije obezbjeđene potkategorijama aktive iz stava 2 tačka 3 al. 1, 2, i 4 ovog člana;
- 2) 35% za sekjuritizacije obezbjeđene potkategorijama aktive iz stava 2 tačka 3 al. 3 i 5 ovog člana.

Akcije ili jedinice u CIU

Član 28

(1) Akcije ili jedinice u CIU priznaju se kao likvidna aktiva istog reda i kao odnosna likvidna aktiva CIU-a do najvećeg iznosa od 500 miliona EUR za svaku kreditnu instituciju pojedinačno, ako:

- 1) su ispunjeni zahtjevi iz člana 149 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) CIU ulaže samo u likvidnu aktivu i derivate, a u slučaju derivata samo u mjeri potrebnoj za ublažavanje rizika kamatne stope, valutnog ili kreditnog rizika u portfoliju.

(2) Kreditna institucija, zavisno od kategorije odnosno likvidne aktive, primjenjuje sljedeće minimalne korektivne faktore na svoje akcije ili jedinice u CIU-ima:

- 1) 0%, za gotovi novac i izloženosti prema centralnim bankama iz člana 24 stav 1 tačka 2 ove odluke;
- 2) 5%, za aktivu I reda, osim pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta;
- 3) 12%, za pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke;
- 4) 20%, za aktivu IIA reda;
- 5) 30%, za sekjuritizacije IIB reda koje su obezbjeđene potkategorijama aktive iz člana 27 stav 2 tačka 3 al. 1, 2 i 4 ove odluke;
- 6) 35%, za pokrivene obveznice IIB reda iz člana 26 stav 1 tačka 4 ove odluke;
- 7) 40%, za sekjuritizacije IIB reda koje su obezbjeđene potkategorijama aktive iz člana 27 stav 2 tač. 3 ove odluke;
- 8) 55%, za korporativne dužničke hartije od vrijednosti IIB reda iz člana 26 stav 1 tačka 2 i akcije iz člana 26 stav 1 tačka 3 ove odluke.

(3) Primjena korektivnih faktora iz stava 2 ovog člana, vrši se na sljedeći način:

- 1) ako je kreditna institucija upoznata sa odnosnim izloženostima CIU, može da primijeni dubinski (*eng. look-trough*) pristup na te odnosne izloženosti, radi određivanja odgovarajućeg korektivnog faktora iz stava 2 ovog člana;
- 2) ako kreditna institucija nije upoznata sa odnosnim izloženostima CIU, smatra se da CIU, za potrebe određivanja nivoa likvidnosti odnosno aktive i odgovarajućeg korektivnog faktora za tu aktivu, ulaže u likvidnu aktivu u najvećem dozvoljenom iznosu, istim redoslijedom iz stava 2 ovog člana, počev od aktive iz tačke 8 tog stava i rastućim redoslijedom dok se ne dostigne najveći ukupni dozvoljeni iznos ulaganja.

(4) Kreditna institucija je dužna da razvije efikasnu metodologiju i način obračuna i iskazivanja tržišne vrijednosti i korektivnih faktora za akcije ili jedinice u CIU.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana, ako izloženost nije dovoljno značajna, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, obračun i iskazivanje korektivnih faktora za akcije ili jedinice u CIU, da vrši preko:

- 1) depozitara CIU-a, ako CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve te hartije od vrijednosti kod tog depozitara; ili
- 2) drugih CIU, odnosno društva za upravljanje CIU koje ispunjava kriterijume iz člana 149 stav 3 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(6) Ispravnost obračuna koje sprovodi depozitar ili društvo za upravljanje CIU-om pri određivanju tržišne vrijednosti i korektivnih faktora za akcije ili jedinice u CIU iz stava 5 ovog člana, potvrđuje eksterni revizor najmanje jednom godišnje.

(7) Ako kreditna institucija ne postupa u skladu sa zahtjevima iz st. 4 i 5 ovog člana u odnosu na akcije ili jedinice u CIU, ne može dalje da ih priznaje kao likvidnu aktivu u skladu sa članom 30 ove odluke.

Struktura bafera za likvidnost prema rangu aktive

Član 29

(1) Kreditna institucija je dužna da u svakom trenutku ispunjava zahtjeve u pogledu strukture bafera za likvidnost, i to:

- 1) najmanje 60% bafera za likvidnost treba da čini aktiva I reda;
- 2) najmanje 30% bafera za likvidnost treba da čini aktiva I reda, osim pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke;
- 3) najviše 15% bafera za likvidnost može da čini aktiva IIB reda.

(2) Zahtjevi iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se nakon usklađivanja sa uticajem koji na rezervu likvidne aktive ima obezbijeđeno finansiranje, transakcije obezbijeđene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala u kojima se koristi likvidna aktiva, ako te transakcije dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, nakon odbitka primjenjivih korektivnih faktora i pod uslovom da kreditna institucija postupa u skladu sa operativnim zahtjevima iz člana 21 ove odluke.

(3) Kreditne institucije određuju strukturu bafera za likvidnost korišćenjem formula iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(4) Centralna banka može da na pojedinačnoj osnovi, u cjelosti ili djelimično, kreditnu instituciju oslobodi obaveze ispunjavanja zahtjeva iz st. 2 i 3 ovog člana, u vezi sa jednom ili više transakcija obezbijeđenog finansiranja, transakcija obezbijeđenih kolateralom ili transakcija razmjene kolaterala u kojima se koristi likvidna aktiva na najmanje jednom dijelu transakcije i koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, ako:

- 1) je druga ugovorna strana u transakciji Centralna banka;
- 2) nastupe vanredne okolnosti koje predstavljaju sistemski rizik za bankarski sektor u Crnoj Gori.

Posljedice neispunjavanja zahtjeva i kriterijuma

Član 30

(1) Likvidnu aktivu koja prestane da ispunjava zahtjeve iz člana 20 i člana 21 stav 4 ove odluke ili primjenljive kriterijume prihvatljivosti iz čl. 24 do 30 ove odluke, kreditna institucija je dužna da prestane da tretira kao priznatu likvidnu aktivu, najkasnije u roku od 30 kalendarskih dana od dana prestanka ispunjavanja tih zahtjeva, odnosno kriterijuma.

(2) Odredba stava 1 ovog člana, primjenjuje se na akcije ili jedinice u CIU-u koji više ne ispunjavaju kriterijume prihvatljivosti, samo ako ne prelaze 10% ukupne aktive CIU-a.

2. 3. LIKVIDNOSNI ODLIVI I PRILIVI

Neto likvidnosni odlivi

Član 31

(1) Neto likvidnosni odlivi, u smislu ove odluke, predstavljaju zbir likvidnosnih odliva iz stava 2 tačka 1 ovog člana umanjениh za zbir likvidnosnih priliva iz stava 2 tačka 2 ovog člana, i ne smiju biti manji od nule.

(2) Neto likvidnosni odlivi izračunavaju se na osnovu:

- 1) zbira likvidnosnih odliva utvrđenog u skladu sa čl. 33 do 43 ove odluke; i
- 2) zbira likvidnosnih priliva utvrđenog u skladu sa čl. 44 i 45 ove odluke, izračunatog na sljedeći način:
 - prilivi izuzeti iz gornje granice priliva iz člana 45 st. 2 i 3 ove odluke;
 - prilivi, osim priliva iz člana 45 stav 2 ove odluke, odnosno 75% odliva iz tačke 1 ove odluke, zavisno od toga koji je iznos niži, umanjani za izuzete prilive iz člana 45 stav 2 ove odluke, pri čemu vrijednost ne smije biti manja od nule.

(3) Likvidnosni prilivi i likvidnosni odlivi procjenjuju se tokom perioda stresa od 30 kalendarskih dana, uz pretpostavku kombinacije idiosinkratskog stresnog scenarija i stresnog scenarija na nivou tržišta iz člana 22 ove odluke.

(4) Izračunavanje neto likvidnosnih odliva, vrši se primjenom formule iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

Netiranje transakcija derivatima

Član 32

(1) Kreditna institucija izračunava likvidnosne odlive i likvidnosne prilive predviđene u periodu od 30 kalendarskih dana za ugovore iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i za kreditne derivate na neto osnovi po drugim ugovornim stranama, pod uslovom da postoje bilateralni sporazumi o netiranju koji ispunjavaju uslove iz člana 331 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija izračunava na neto osnovi novčane odlive i prilive koji proizilaze iz transakcija derivatima u stranim valutama koja nije EUR, uključujući potpunu razmjenu iznosa glavnice, i to istovremeno (ili na isti dan), bez obzira da li su te transakcije obuhvaćene bilateralnim sporazumom o netiranju.

(3) Neto osnova, u smislu st. 1 i 2 ovog člana, podrazumijeva umanjenje za kolateral koji će se dati ili primiti u sljedećih 30 kalendarskih dana, pri čemu se u slučaju kolaterala koji se prima u sljedećih 30 kalendarskih dana smatra se da je neto osnova umanjena za taj kolateral samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kolateral, kada se primi, smatraće se likvidnom aktivom u skladu sa čl. 24 do 30 ove odluke; i
- 2) kreditna institucija ima pravo da ponovo koristi kolateral, kada ga primi i biće za to operativno sposobna.

a) Likvidnosni odlivi

Izračunavanje likvidnosnih odliva

Član 33

(1) Likvidnosni odlivi izračunavaju se množenjem preostalih stanja različitih kategorija ili vrsta obaveza i vanbilansnih obaveza sa stopama po kojima se očekuje njihov odliv ili povlačenje u skladu sa čl. 34 do 43 ove odluke.

(2) Likvidnosni odlivi iz stava 1 ovog člana, pomnoženi primjenjivom stopom odliva, obuhvataju:

- 1) trenutno preostali dio stabilnih i drugih *retail* depozita u skladu sa čl. 35 i 36 ove odluke;
- 2) trenutno preostale iznose drugih obaveza koje dospijevaju, čiju isplatu može zahtijevati emitent ili pružalac izvora finansiranja ili koji podrazumijevaju očekivanje pružaoca finansiranja da će kreditna institucija otplatiti obavezu u sljedećih 30 kalendarskih dana, u skladu sa čl. 38, 39 i 43 ove odluke;
- 3) dodatne odlive utvrđene u skladu sa članom 40 ove odluke;
- 4) maksimalni iznos koji je moguće povući tokom sljedećih 30 kalendarskih dana iz neiskorišćenih ugovorenih kreditnih i likvidnosnih linija, kako je utvrđeno članom 41 ove odluke;
- 5) dodatne odlive utvrđene procjenom u skladu sa članom 34 ove odluke.

(3) Likvidnosni odlivi izračunati u skladu sa stavom 1 ovog člana, umanjuju se za međuzavisne prilive odobrene u skladu sa članom 37 ove odluke.

Dodatni likvidnosni odlivi za druge proizvode i usluge

Član 34

(1) Kreditna institucija je dužna da redovno procjenjuje vjerovatnoću i potencijalni obim likvidnosnih odliva tokom 30 kalendarskih dana u vezi sa proizvodima i uslugama koji nijesu obuhvaćeni čl. 38 do 43 ove odluke i koje nudi ili sponzoriše, odnosno za koje potencijalni kupci smatraju da su povezani sa tom kreditnom institucijom.

(2) Proizvodi i usluge iz stava 1 ove odluke, naročito obuhvataju:

- 1) druge vanbilansne obaveze i obaveze potencijalnog finansiranja, uključujući neugovorene linije finansiranja;
- 2) neiskorišćene kredite i avanse velikim klijentima;
- 3) hipoteke koje su ugovorene, ali nijesu još korišćene;
- 4) kreditne kartice;
- 5) prekoračenja po računima;
- 6) planirane odlive povezane sa obnavljanjem postojećih ili odobravanjem novih *retail* kredita i kredita velikim klijentima;
- 7) obaveze povezane sa derivatima osim ugovora iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala, kao i kreditnih derivata;
- 8) vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine.

(3) Odlivi iz stava 1 ovog člana, procjenjuju se na bazi pretpostavke kombinacije idiosinkratskog stres scenarija i stres scenarija na nivou tržišta iz člana 22 ove odluke.

(4) Pri procjeni iz stava 3 ovog člana, kreditna institucija naročito uzima u obzir značajnu štetu po njen ugled, koja bi mogla nastati ako ne obezbijedi likvidnosnu podršku proizvodima ili uslugama iz stava 2 ovog člana.

(5) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje, i to do isteka trećeg kvartala tekuće godine izvještava Centralnu banku o proizvodima i uslugama čija su vjerovatnoća i potencijalni obim likvidnosnih odliva iz stava 1 ovog člana značajni.

(6) Centralna banka određuje visinu odliva iz stava 5 ovog člana.

(7) Kreditna institucija je dužna da primijeni stopu odliva od 5% za vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine.

(8) Finansiranjem trgovine, u smislu stava 7 ovog člana, smatra se finansiranje, uključujući i izdavanje garancije za razmjenu robe i usluga korišćenjem finansijskih instrumenata sa fiksnim kratkoročnim dospeljem, obično kraćim od jedne godine, bez mogućnosti automatskog obnavljanja, pri čemu to finansiranje nije obavezno i zahtijeva podnošenje dokumentacije koja prati transakciju za svaki zahtjev za povlačenje sredstava, a otplata izloženosti po osnovu finansiranja trgovine obično ne zavisi od dužnika, a sredstva se ostvaruju po osnovu gotovog novca primljenog od uvoznika ili su rezultat prihoda od prodaje predmetne robe.

Odlivi iz stabilnih *retail* depozita

Član 35

(1) Iznos *retail* depozita obuhvaćenih sistemom zaštite depozita u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita depozita u Crnoj Gori ili ekvivalentnim sistemom zaštite depozita u trećim zemljama, osim ako su ispunjeni kriterijumi za višu stopu odliva u skladu sa članom 36 st. 2, 3 ili 5 ove odluke, smatra se stabilnim i množi se sa 5% ako:

- 1) je depozit dio postojanog odnosa, koji umanjuje vjerovatnoću povlačenja; ili
- 2) se depozit drži na transakcionom računu.

(2) Smatra se da je depozit dio postojanog odnosa, u smislu stava 1 tačka 1 ovog člana, ako deponent ima:

- 1) aktivan ugovorni odnos sa kreditnom institucijom u trajanju od najmanje 12 mjeseci;
- 2) kreditni odnos sa kreditnom institucijom za stambene kredite ili druge dugoročne kredite; ili
- 3) sa kreditnom institucijom najmanje još jedan aktivan ugovorni odnos za proizvod koji nije kredit.

(3) Smatra se da se depozit drži na transakcionom računu, u smislu stava 1 tačka 2 ovog člana, ako se zarade, prihod ili druge transakcije deponenta redovno uplaćuju na taj račun ili ga terete.

(4) Centralna banka može da odobri kreditnim institucijama da iznos *retail* depozita obuhvaćenih sistemom zaštite depozita u trećoj zemlji koji je identičan sistemu iz stava 1 ovog člana, pomnože sa 3%, ako treća zemlja odobrava takav tretman.

Odlivi iz drugih *retail* depozita

Član 36

(1) Kreditna institucije je dužna da druge *retail* depozite, uključujući dio *retail* depozita koji nije obuhvaćen članom 35 ove odluke pomnoži sa 10%.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, na druge *retail* depozite primjenjuju se više stope odliva koje utvrđuje kreditna institucija u skladu sa stavom 3 ovog člana, ako:

- 1) ukupno stanje depozita, uključujući sve depozitne račune klijenata u toj kreditnoj instituciji ili grupi, prelazi 300 hiljada EUR;
- 2) se depozit polaže na račun koji je isključivo dostupan putem interneta;
- 3) se na depozit primjenjuje kamatna stopa za koju je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
 - kamatna stopa je značajno veća od prosječne stope za slične *retail* proizvode;
 - povrat kamate proizlazi iz povrata od tržišnog indeksa ili skupa indeksa;
 - povrat kamate proizilazi iz bilo koje tržišne varijable, osim promjenjive kamatne stope;
- 4) je depozit izvorno deponovan kao oročeni depozit sa datumom isteka koji dospijeva u periodu od 30 kalendarskih dana ili ima fiksni otkazni rok kraći od 30 kalendarskih dana u skladu sa ugovornim aranžmanima, osim depozita iz st. 5 i 6 ovog člana;
- 5) deponent ima boravište u trećoj zemlji ili je depozit denominovan u valuti koja nije EUR, a za kreditne institucije i filijale u trećim zemljama, deponent nema boravište u trećoj zemlji ili je depozit denominovan u valuti različitoj od domaće valute te treće zemlje.

(3) Kreditna institucija primjenjuje višu stopu odliva na sljedeći način:

- 1) ako *retail* depozit ispunjava kriterijum iz stava 2 tačka 1 ili dva kriterijuma iz tač. 2 do 5 ovog člana, primjenjuje se stopa odliva od 10 % do 15 %;
- 2) ako *retail* depozit ispunjava kriterijum iz stava 2 tačka 1 i najmanje još jedan kriterijum iz tač. 2 do 5 ovog člana, ili ispunjava tri ili više kriterijuma iz stava 2 ovog člana, primjenjuje se stopa odliva od 15% do 20%.

(4) Centralna banka može, zavisno od pojedinačnog slučaja, da zahtijeva primjenu više stope odliva, ako je to opravdano zbog specifičnih okolnosti kreditne institucije.

(5) Kreditna institucija primjenjuje stopu odliva iz stava 3 tačka 2 ovog člana na *retail* depozite, ako provjera ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana nije sprovedena ili nije dovršena.

(6) Kreditna institucija može da isključi iz izračunavanja odliva određene jasno definisane kategorije *retail* depozita, ako u svakom slučaju na cjelokupnu kategoriju tih depozita dosljedno, osim u pojedinačno opravdanim slučajevima kad se deponent nalazi u teškoj situaciji, primjenjuje sljedeće:

- 1) deponentu nije dozvoljeno da povuče depozit u roku od 30 kalendarskih dana;
ili
- 2) za prijevremena povlačenja u roku od 30 kalendarskih dana, deponent gubi pravo na kamatu od datuma povlačenja do datuma ugovorenog dospijea ili novčanu kaznu koja ne treba da prelazi dospjelu kamatu za vrijeme koje je prošlo od datuma polaganja depozita do datuma njegovog povlačenja.

(7) Dio depozita iz stava 6 ovog člana, koji se može povući bez kazne tretira se kao depozit po viđenju, a preostali iznos kao oročeni depozit.

(8) Stopa odliva od 100% primjenjuje se na otkazane depozite sa preostalim rokom dospijea od najviše 30 kalendarskih dana i ako je isplata dogovorena sa drugom kreditnom institucijom.

(9) Izuzetno od st. 1 do 6 ovog člana i člana 35 ove odluke, kreditna institucija je dužna da *retail* depozite uzete u trećim zemljama pomnoži stopom odliva sa višim procentom, ako je taj viši procenat utvrđen propisima na osnovu kojih se utvrđuju likvidnosni zahtjevi u toj trećoj zemlji.

Odlivi sa međuzavisnim prilivima

Član 37

Kreditna institucija može, ako to odobri Centralna banka, da izračuna likvidnosni odliv umanjen za međuzavisni priliv pod uslovom da:

- 1) je priliv direktno povezan sa odlivom i ne uzima se u obzir pri izračunavanju likvidnosnih priliva iz ove odluke;
- 2) se međuzavisni priliv zahtijeva u skladu sa propisima, regulatornom ili ugovornom obavezom; i
- 3) međuzavisni priliv ispunjava jedan od sljedećih uslova:
 - obavezno nastaje prije odliva;
 - primljen je u roku od deset dana i za njega garantuje Vlada Crne Gore.

Odlivi po osnovu operativnih depozita

Član 38

(1) Kreditna institucija je dužna da pomnoži sa 25% obaveze koje proizilaze iz depozita koji se drže:

- 1) radi dobijanja usluge poravnanja, kastodija, upravljanja gotovim novcem ili drugih sličnih usluga od kreditne institucije u kontekstu postojanog operativnog odnosa; i
- 2) u kontekstu postojanog operativnog odnosa, osim odnosa iz tačke 1 ovog stava.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da pomnoži sa 5% dio obaveza koje proizilaze iz depozita iz stava 1 tačka 1 ovog člana, a koji je obuhvaćen sistemom zaštite depozita u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita depozita u Crnoj Gori ili ekvivalentnim sistemom zaštite depozita u trećoj zemlji.

(3) Usluge poravnanja, kastodija, upravljanja gotovim novcem ili druge slične usluge iz stava 1 ovog člana, imaju tretman tih usluga samo ako se pružaju u kontekstu postojanog odnosa koji je ključan za deponenta i moraju da imaju značajna pravna ili operativna ograničenja zbog kojih značajna povlačenja u periodu od 30 kalendarskih dana nijesu vjerovatna.

(4) Sredstva koja prelaze iznos sredstava potrebnih za pružanje operativnih usluga tretiraju se kao neoperativni depoziti.

(5) Depoziti koji proizilaze iz korespondentskog bankarstva ili pružanja usluga glavnog brokera ne tretiraju se kao operativni depoziti i na njih se primjenjuje stopa odliva od 100%.

(6) Kreditna institucija, u cilju identifikovanja depozita iz stava 1 tačka 2 ovog člana, može smatrati da postoji postojan operativni odnos sa nefinansijskim klijentom, osim oročenih depozita, štednih depozita i brokerskih depozita, ako:

- 1) se naknada za račun određuje po stopi koja je najmanje pet baznih bodova niža od preovladavajuće stope za depozite velikih klijenata uporedivih karakteristika, ali ne mora biti negativna;
- 2) se depozit polaže na posebno označene račune i određuje tako da se ne stvaraju ekonomski podsticaji za deponenta da kao depozit drži više sredstava nego što je potrebno za operativni odnos;
- 3) se značajne transakcije redovno odobravaju i terete na predmetnom računu;
- 4) je ispunjen jedan od sljedećih kriterijuma:
 - odnos sa deponentom postoji najmanje 24 mjeseca;
 - depozit se koristi za najmanje dvije aktivne usluge koje mogu da obuhvataju direktan ili indirektan pristup nacionalnim ili međunarodnim uslugama platnog prometa, trgovanja hartijama od vrijednosti ili depozita, pri čemu se dio depozita koji je potreban za korišćenje usluga čiji je depozit sporedni proizvod tretira kao operativni depozit, a ostatak se smatra neoperativnim.

Odlivi na osnovu drugih obaveza

Član 39

(1) Kreditna institucija je dužna da pomnoži sa 40% obaveze koje proizilaze iz depozita klijenata koji nijesu finansijski klijenti, države, centralnih banaka, multilateralnih razvojnih banaka, subjekata javnog sektora,

kreditnih unija koje je odobrilo nadležno tijelo treće države, društava za privatno ulaganje ili klijenata koji su depozit brokeri, ako nijesu obuhvaćeni članom 38 ove odluke.

(2) Izuzetno, ako su obaveze koje proizilaze iz depozita klijenata iz stava 1 ovog člana, obuhvaćene zaštitom depozita u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita depozita u Crnoj Gori ili ekvivalentnim sistemom zaštite depozita u trećoj zemlji, množe se sa 20 %.

(3) Kreditna institucija je dužna da pomnoži sa 0% obaveze koje proizilaze iz njenih troškova poslovanja.

(4) Kreditna institucija je dužna da obaveze koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana i koje proizilaze iz transakcija obezbijeđenih kolateralom ili iz transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala iz člana 211 tač. 2 i 3 Odluke o adekvatnosti kapitala pomnoži sa sljedećim ponderima:

- 1) 0%, ako su obezbijeđene likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive I reda iz člana 24 ove odluke, osim pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke;
- 2) 7%, ako su obezbijeđene likvidnom aktivom kategorije iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke;
- 3) 15%, ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIA reda;
- 4) 25%, ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIB reda iz člana 27 stav 2 tačka 3 al. 1, 2 ili 4 ove odluke;
- 5) 30% ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom kategorije aktive IIB reda iz člana 26 stav 1 tačka 4 ove odluke;
- 6) 35% ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIB reda iz člana 27 stav 2 tačka 3 al. 1, 2 ili 4 ove odluke;
- 7) 50% ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIB reda iz člana 26 stav 1 tač. 2 i 3 ove odluke;
- 8) minimalnim korektivnim faktorom izraženim u procentu utvrđenim u skladu sa članom 28 st. 2 i 3 ove odluke, ako su obezbijeđene akcijama ili udjelima u CIU koji bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrali likvidnom aktivom iste kategorije kao i odnosna likvidna aktiva;
- 9) 100%, ako su obezbijeđene aktivom koja nije obuhvaćena tač. 1 do 8 ovog stava.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana:

- 1) stopa odliva iznosi 0%, ako je Centralna banka druga ugovorna strana u transakciji obezbijeđenoj kolateralom ili transakciji zavisnoj od kretanja na tržištu kapitala;
- 2) stopa odliva iznosi 0%, ako se transakcija izvršava preko filijale iz treće zemlje sa centralnom bankom te treće zemlje, pod uslovom da je toj filijali obezbijeđen isti pristup likvidnosti, uključujući i tokom perioda stresa, koji ta centralna banka obezbjeđuje kreditnim institucijama osnovanim u toj zemlji;
- 3) kod transakcija obezbijeđenih kolateralom ili transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala za koje bi u skladu sa tim stavom stopa odliva trebala da bude veća od 25%, stopa odliva iznosi 25% ako je druga ugovorna strana u transakciji prihvatljiva druga ugovorna strana.

(6) Transakcije razmjene kolaterala i druge transakcije sličnog oblika koje dospijevaju tokom sljedećih 30 kalendarskih dana, dovode do odliva, ako pozajmljena aktiva u skladu sa čl. 24 do 30 ove odluke podliježe nižem ponderu u odnosu na aktivu datu u zajam i u tom slučaju odliv se izračunava množenjem tržišne vrijednosti pozajmljene aktive sa razlikom između stope odliva primjenjive na aktivu datu u zajam i stope odliva primjenjive na pozajmljenu aktivu utvrđene u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(7) Za potrebe izračuna odliva iz stava 6 ovog člana, korektivni faktor od 100% primjenjuje se na aktivu koja se ne smatra likvidnom aktivom.

(8) Izuzetno od stava 6 ovog člana:

- 1) ako je Centralna banka druga ugovorna strana u transakciji razmjene kolaterala ili drugoj transakciji sličnog oblika, stopa odliva koja se primjenjuje na tržišnu vrijednost pozajmljene aktive iznosi 0%,
- 2) ako se transakcija izvršava preko filijale sa centralnom bankom treće zemlje u kojoj se filijala nalazi, stopa odliva od 0 % primjenjuje se samo ako je filijali obezbijeđen isti pristup likvidnosti uključujući i tokom perioda stresa, kao i kreditnim institucijama osnovanim u toj zemlji;

- 3) kod transakcija razmjene kolaterala ili drugih transakcija sličnog oblika za koje bi u skladu sa stavom 4 ovog člana stopa odliva trebala biti veća od 25%, stopa odliva koja se primjenjuje na tržišnu vrijednost pozajmljene aktive iznosi 25% ako je druga ugovorna strana u transakciji prihvatljiva druga ugovorna strana.

(9) Iznosi depozita koji se drže na posebnim računima povezanim sa sistemima zaštite klijenata u skladu sa posebnim propisima, tretiraju se kao prilivi u skladu sa članom 43 ove odluke i isključuju se iz rezerve likvidne aktive.

(10) Stopa odliva od 100% primjenjuje se na sve zapise, obveznice i dužničke hartije od vrijednosti koje je emitovala kreditna institucija, osim ako se obveznica prodaje isključivo na tržištu proizvoda i usluga za klijente koji pripadaju kategoriji *retail*-a i drži na *retail* računu u kom slučaju ti instrumenti mogu da se tretiraju kao odgovarajuća kategorija *retail* depozita, pod uslovom da te instrumente ne mogu da kupe i drže lica koja ne pripadaju kategoriji *retail*a.

(11) Za aktivu pozajmljenu bez obezbjeđenja koja dospijeva u roku od sljedećih 30 kalendarskih dana pretpostavlja se da ističe u cjelosti i primjenjuje se 100% odliva likvidne aktive, osim ako je kreditna institucija vlasnik pozajmljene aktive koja nije dio bafera za likvidnost.

(12) Prihvatljivom drugom ugovornom stranom, u smislu stava 5 tačka 2 i stava 8 tačka 2 ovog člana, smatraju se:

- 1) centralna vlada, subjekt javnog sektora i jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori;
- 2) centralna vlada, subjekt javnog sektora, jedinica regionalne ili lokalne samouprave treće zemlje u kojoj je osnovana kreditna institucija koja izvršava te transakcije; i
- 3) multilateralna razvojna banka.

(13) Subjekti javnog sektora i lokalne samouprave iz stava 12 ovog člana smatraju se prihvatljivom drugom ugovornom stranom, ako imaju dodijeljen ponder rizika od 20% ili niži u skladu sa članom 132, odnosno članom 133 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Dodatni odlivi

Član 40

(1) Dodatnom odlivu od 20% podliježu kolateral, osim gotovog novca i aktive iz člana 24 ove odluke, koji kreditna institucija daje za ugovore iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i kreditni derivati.

(2) Dodatnom odlivu od 10% podliježu kolateral u aktivi iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke koji kreditna institucija daje za ugovore iz 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i kreditni derivati.

(3) Kreditna institucija izračunava dodatni odliv za sve zaključene ugovore koji, u roku od 30 kalendarskih dana i nakon značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta kreditne institucije, dovode do dodatnih likvidnosnih odliva ili dodatnih potreba za kolateralom i o tom odlivu obavještava Centralnu banku, najkasnije u trenutku dostavljanja izvještaja u skladu sa propisom kojim se uređuju izvještaji koje kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci.

(4) Ako Centralna banka ocijeni da je odliv za ugovore iz stava 3 ovog člana značajan u odnosu na potencijalne likvidnosne odlive kreditne institucije, kreditna institucija je dužna da na njen zahtjev obračuna dodatni odliv za te ugovore koji odgovara dodatnim potrebama za kolateralom ili novčanim odlivima nastalim usljed značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta kreditne institucije, koje odgovara smanjenju eksterne procjene kreditnog rejtinga za najmanje tri stepena.

(5) Kreditna institucija primjenjuje stopu odliva od 100 % na dodatni kolateral ili novčane odlive iz stava 4 ovog člana.

(6) Kreditna institucija je dužna da redovno preispituje odnos značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta i ugovora iz stava 3 ovog člana i o rezultatima obavještava Centralnu banku.

(7) Kreditna institucija uključuje dodatne odlive koji odgovaraju potrebama za kolateralom u slučaju značajnog uticaja negativne situacije na tržištu na transakcije derivatima, a izračunavanje tog odliva vrši na način utvrđen u Prilogu 3 koji čini sastavni dio ove odluke.

(8) Odlivi i prilivi predviđeni u periodu od 30 kalendarskih dana iz ugovora iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala, kao i kreditnih derivata uzimaju se u obzir na neto osnovi u skladu sa članom 32 ove odluke, s tim da kreditna institucija, u slučaju neto odliva množi rezultat sa stopom odliva od 100%, a iz tih izračuna isključuje likvidnosne zahtjeve koji su rezultat primjene st.1 do 5 ovog člana.

(9) Ako kreditna institucija ima kratku poziciju koja je pokrivena neobezbijeđenim pozajmljivanjem hartija od vrijednosti, dodaje dodatni odliv koji odgovara 100% tržišne vrijednosti hartija od vrijednosti ili druge aktive koja je predmet kratke prodaje, osim ako su te hartije od vrijednosti pozajmljene sa rokom vraćanja dužim od 30 kalendarskih dana, a ako je kratka pozicija pokrivena obezbijeđenom transakcijom finansiranja hartija od vrijednosti, kreditna institucija je dužna da koristi pretpostavku da će se ta pozicija zadržati tokom cijelog perioda od 30 kalendarskih dana i da će primiti 0% odliva.

(10) Kreditna institucija dodaje dodatni odliv koji odgovara 100%:

- 1) viška kolateralu koji drži, a koji druga ugovorna strana može na osnovu ugovora da zatraži u svakom trenutku;
- 2) kolateralu koji treba da ponudi drugoj ugovornoj strani u roku od 30 kalendarskih dana;
- 3) kolateralu koji odgovara aktivi koja bi se smatrala likvidnom aktivom za potrebe čl. 19 do 30 ove odluke, a koju može da zamijeni aktiva koja odgovara aktivi koja se ne bi smatrala likvidnom aktivom bez saglasnosti kreditne institucije.

(11) Depoziti primljeni kao kolateral ne smatraju se obavezama za potrebe čl. 35, 36, 38, 39 ili 43 ove odluke i na te depozite primjenjuju se odredbe st. 1 do 10 ovog člana.

(12) Iznos primljenog gotovog novca koji prelazi iznos gotovog novca primljenog kao kolateral smatra se depozitom u skladu sa čl. 35, 36, 38, 39 ili 43 ove odluke.

(13) Kreditna institucija je dužna da koristi pretpostavku odliva od 100% za gubitak finansiranja za:

- 1) hartije od vrijednosti obezbijeđene aktivom, pokrivene obveznice i druge strukturirane finansijske instrumente koji dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, ako te instrumente emituje ta kreditna institucija ili SPN koje sponzorise kreditna institucija;
- 2) komercijalne hartije od vrijednosti, subjekte za ulaganje u hartije od vrijednosti i druge linije finansiranja, a stopa odliva od 100% primjenjuje se na iznos koji dospijeva, iznos aktive koji bi se mogao vratiti ili na potrebnu likvidnost.

(14) Za udio u programu finansiranja u skladu sa stavom 13 ovog člana, kreditna institucija koja je pružalac povezanih likvidnosnih linija nije dužna da dvostruko računa instrument finansiranja koji dospijeva i likvidnosnu liniju za konsolidovane programe.

(15) U slučaju pružanja usluga glavnog brokera, ako kreditna institucija finansira kratke prodaje jednog klijenta njihovim internim usklađivanjem sa aktivom drugog klijenta koja se ne smatra likvidnom aktivom, na te transakcije se primjenjuje stopa odliva od 50% za potencijalnu obavezu.

Odlivi iz kreditnih i likvidnosnih linija

Član 41

(1) Likvidnosna linija, u smislu ovog člana, smatra se svaka obavezujuća neiskorišćena rezervna linija koja bi se iskoristila za refinansiranje dužničkih obaveza klijenta kada ne može da obnovi dug na finansijskim tržištima.

(2) Iznos likvidnosne linije iz stava 1 ovog člana, računa se kao iznos duga koji je emitovao klijent, koji je preostao i dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana i koji se obezbjeđuje tom linijom, s tim što:

- 1) likvidnosna linija ne obuhvata udio kojom se obezbjeđuje dug koji ne dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana;
- 2) svaki dodatni kapacitet likvidnosne linije tretira se kao obavezujuća kreditna linija sa povezanom stopom odliva kako je utvrđeno stavom 3 ovog člana;
- 3) opšte linije za obrtni kapital poslovnih subjekata klasifikuju se kao kreditne linije.

(3) Odlivi za kreditne i likvidnosne linije izračunavaju se množenjem iznosa tih linija sa odgovarajućim stopama odliva iz st. 5, 6 i 7 ovog člana i određuju se kao procenat najvišeg iznosa koji se može povući u

roku od 30 kalendarskih dana, umanjen za bilo koji likvidnosni zahtjev koji se može primijeniti u skladu sa članom 34 ove odluke na vanbilansne stavke po osnovu finansiranja trgovine i umanjen za svaki kolateral koji je stavljen na raspolaganje kreditnoj instituciji i vrednovan u skladu sa članom 23 ove odluke, ako taj kolateral:

- 1) kreditna institucija može ponovo da koristi ili stavi u zalog;
- 2) drži se u obliku likvidne aktive, ali nije priznat kao dio bafera za likvidnost; i
- 3) nije aktiva koju emituje druga ugovorna strana u liniji ili jedan od njenih povezanih subjekata.

(4) Ako su kreditnoj instituciji dostupne potrebne informacije, najviši iznos koji se može povući kod kreditnih i likvidnosnih linija određuje se uzimajući u obzir obaveze druge ugovorne strane ili ugovorom unaprijed definisani raspored povlačenja koji dopijeva u roku od 30 kalendarskih dana.

(5) Najviši iznos neiskorišćenih obavezujućih kreditnih i likvidnosnih linija koji se može povući u roku od sljedećih 30 kalendarskih dana množi se sa 5%, ako se mogu dodijeliti kategoriji izloženosti prema *retail* depozitima.

(6) Najviši iznos neiskorišćenih obavezujućih kreditnih linija koji se može povući u roku od 30 kalendarskih dana množi se sa 10% ako te linije:

- 1) nije moguće dodijeliti kategoriji izloženosti prema *retail* depozitima;
- 2) su ponuđene klijentima koji nijesu finansijski klijenti, uključujući nefinansijska društva, države, centralne banke, multilateralne razvojne banke i subjekti javnog sektora;
- 3) nijesu ponuđene radi zamjene finansiranja klijenta kada nije u mogućnosti da ispuni zahtjeve za finansiranjem na finansijskim tržištima.

(7) Najviši iznos neiskorišćenih obavezujućih likvidnosnih linija koji se može povući u roku od sljedećih 30 kalendarskih dana množi se sa 30%, ako te linije ispunjavaju uslove iz stava 6 tač. 1 i 2 ovog člana, odnosno sa 40% ako su ponuđene društvu za privatna ulaganja.

(8) Neiskorišćeni obavezujući iznos likvidnosne linije koji je ponuđen SSPN-u radi kupovine aktive, osim hartija od vrijednosti od klijenata koji nisu finansijski klijenti, množi se sa 10%, ako taj iznos prelazi iznos trenutno kupljene aktive od klijenata i ako je najviši iznos koji se može povući ugovorom ograničen na iznos trenutno kupljene aktive.

(9) Najviši iznos ostalih neiskorišćenih obavezujućih kreditnih i likvidnosnih linija koji se može povući u roku od 30 kalendarskih dana množi se sa odgovarajućom stopom odliva, na sljedeći način:

- 1) 40% za kreditne i likvidnosne linije koje se odobravaju kreditnim institucijama i za kreditne linije koje se odobravaju drugim regulisanim finansijskim institucijama, uključujući društva za osiguranje i investiciona društva, CIU-ove ili zatvorene investicione fondove;
- 2) 100% za likvidnosne linije koje je kreditna institucija odobrila SSPN-ovima, osim SSPN-ova iz stava 8 ovog člana i za aranžmane u skladu sa kojima je kreditna institucija dužna da kupi aktivu od SSPN-a ili da je zamijeni;
- 3) 100% za kreditne i likvidnosne linije koje se odobravaju finansijskim klijentima koji nijesu navedeni u tač. 1 i 2 ovog stava i st. 1 do 8 ovog člana.

(10) Izuzetno od st. 1 do 9 ovog člana, kreditna institucija koju je osnovala i za koju sredstva za promotivne kredite obezbjeđuje Vlada Crne Gore ili jedinica lokalne samouprave, može da primjenjuje tretmane iz st. 5 i 6 ovog člana na kreditne i likvidnosne linije koje se pružaju institucijama koje odobravaju promotivne kredite isključivo radi direktnog ili indirektnog finansiranja promotivnih kredita, ako ti krediti ispunjavaju uslove za stope odliva iz st. 3 i 4 ovog člana.

(11) Izuzetno od člana 44 stav 3 tačka 7 ove odluke, ako se promotivni krediti iz stava 10 ovog člana odobravaju preko druge kreditne institucije koja djeluje kao posrednik (prolazni krediti), ta kreditna institucija može da primijeni simetrične prilive i odlive, koji se izračunavaju tako što se na primljenu i odobrenu neiskorišćenu obavezujuću kreditnu ili likvidnosnu liniju primjenjuje stopa iz st. 5 i 6 ovog člana i uz poštovanje uslova i zahtjeva koji se primjenjuju na tu stopu.

(12) Promotivni krediti iz stava 10 ovog člana, mogu biti na raspolaganju samo licima koja nijesu finansijski klijenti, pod nekonkurentnim i neprofitnim uslovima u cilju promovisanja politike Vlade Crne Gore, a kreditne i likvidnosne linije je moguće povući samo na osnovu opravdano očekivanog zahtjeva za promotivnim kreditom i samo do iznosa tog zahtjeva, pod uslovom da se naknadno izvještava o korišćenju tih sredstava.

Odlivi u okviru grupe

Član 42

Izuzetno od člana 41 ove odluke, Centralna banka može da odobri primjenu niže stope odliva u pojedinim slučajevima za neiskorišćene kreditne ili likvidnosne linije, ako:

- 1) postoje razlozi za očekivanje nižeg odliva, i u uslovima kombinacije idiosinkratskog stres scenarija i stres scenarija pružaoca likvidnosti;
- 2) je druga ugovorna strana matična institucija ili institucija koja je zavisno društvo kreditne institucije ili drugo zavisno društvo iste matične institucije ili je povezano sa kreditnom institucijom odnosom iz člana 11 Zakona;
- 3) niža stopa odliva nije niža od stope priliva koju primjenjuje druga ugovorna strana; i
- 4) kreditna institucija i druga ugovorna strana su osnovane u Crnoj Gori.

Odlivi iz drugih obaveza

Član 43

(1) Kreditna institucija je dužna da sve obaveze koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, osim obaveza iz čl. od 35 do 41 ove odluke, pomnoži sa stopom odliva od 100%.

(2) Ako ukupan iznos svih ugovornih obaveza u vezi sa finansiranjem nefinansijskih klijenata u roku od 30 kalendarskih dana, osim obaveza iz čl. 35 do 41 ove odluke, prelazi iznos priliva od tih nefinansijskih klijenata izračunatih u skladu sa članom 44 stav 4 tačka 1 ove odluke, na taj višak se primjenjuje stopa odliva od 100%.

(3) Nefinansijski klijenti iz stava 2 ovog člana i člana 44 stav 3 tačka 1 ove odluke su, između ostalih, fizička lica, MSP, privredna društva, države, multilateralne razvojne banke i subjekti javnog sektora.

(4) Nefinansijskim klijentima iz stava 3 ovog člana, ne smatraju se finansijski klijenti i centralne banke.

b) Likvidnosni prilivi

Prilivi

Član 44

(1) Likvidnosni prilivi procjenjuju se tokom perioda od 30 kalendarskih dana i obuhvataju samo ugovorene prilive koji proizilaze iz izloženosti koje nijesu dospjele i za koje kreditna institucija nema razloga da očekuje neispunjavanje obaveza u roku od 30 kalendarskih dana.

(2) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje stopu priliva od 100% na prilive iz stava 1 ovog člana, uključujući naročito novčana potraživanja:

- 1) od centralnih banaka i finansijskih klijenata sa preostalim rokom dospelja od najviše 30 kalendarskih dana;
- 2) po osnovu transakcija finansiranja trgovine definisanih članom 3 stav 2 tačka 34 Odluke o adekvatnosti kapitala, sa preostalim rokom dospelja od najviše 30 kalendarskih dana;
- 3) po osnovu hartija od vrijednosti koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana;
- 4) po osnovu pozicija vlasničkih hartija od vrijednosti koje su uključene u glavne berzanske indekse, pod uslovom da se likvidna aktiva ne obračunava dvostruko, i obuhvataju novčana potraživanja sa ugovorenim dospeljem do 30 kalendarskih dana, kao što su dividende u gotovom novcu iz tih glavnih indeksa i novčana sredstva iz tih vlasničkih hartija od vrijednosti koje su prodate, ali još nijesu realizovane, odnosno namirene, ako nijesu priznate kao likvidna aktiva u skladu sa čl. 19 do 30 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana:

- 1) novčana potraživanja od nefinansijskih klijenata sa preostalim rokom dospelja od najviše 30 kalendarskih dana, osim od transakcija finansiranja trgovine ili hartija od vrijednosti koje dospijevaju, za potrebe plaćanja glavnice umanjuju se za 50 % njihove vrijednosti, s tim što kreditne institucije koje djeluju kao posrednici i koje su multilateralne razvojne banke ili subjekti javnog sektora obavezali da isplate promotivni kredit krajnjem primaocu mogu uzeti u obzir priliv do iznosa odliva koji primjenjuju na odgovarajuću obavezu za odobravanje promotivnih kredita;

- 2) novčana potraživanja od transakcija obezbijeđenih kolateralom i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala iz člana 211 tačka 2 i 3 Odluke o adekvatnosti kapitala sa preostalim rokom dospijeca od najviše 30 kalendarskih dana množe se sa:
 - 0%, ako su obezbijeđena aktivom bilo koje kategorije aktive I reda, osim pokrivenih obveznica iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke;
 - 7%, ako su obezbijeđena likvidnom aktivom iz člana 24 stav 1 tačka 5 ove odluke;
 - 15%, ako su obezbijeđena likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIA reda;
 - 25%, ako su obezbijeđena aktivom likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIB reda iz člana 27 stav 2 tačka 3 al. 1, 2 ili 4 ove odluke;
 - 30 % ako su obezbijeđena likvidnom aktivom kategorije aktive IIB reda iz člana 26 stava 1 tačka 4 ove odluke;
 - 35 % ako su obezbijeđena likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive IIB reda iz člana 27 stav 2 tačka 3 al. 3 ili 5 ove odluke;
 - 50 % ako su obezbijeđena likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive II B reda iz člana 26 stav 1 tač. 2 i 3 ove odluke;
 - minimalnim korektivnim faktorom izraženim u procentu utvrđenim u skladu sa članom 28 st. 2 i 3 ove odluke, ako su obezbijeđena aktivom koja bi se smatrala akcijama ili jedinicama u CIU iste kategorije kao i odnosna likvidna aktiva;
 - 100% ako su obezbijeđena aktivom koja nije obuhvaćena al. 1 do 8 ove tačke.
- 3) na novčana potraživanja po osnovu ugovorenih maržnih kredita koji dospijevaju u sljedećih 30 kalendarskih dana za kolateral u obliku nelikvidne aktive primjenjuje se stopa priliva od 50%, ako kreditna institucija ne koristi kolateral koji je izvorno primila za kredite radi pokrića kratkih pozicija;
- 4) novčana potraživanja koja kreditna institucija duguje tretira u skladu sa članom 38 ove odluke, množe se sa odgovarajućom simetričnom stopom priliva, a ako se ta stopa ne može utvrditi, primjenjuje se stopa priliva od 5%;
- 5) transakcije razmjene kolaterala i druge transakcije sličnog oblika koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana dovode do priliva, ako aktiva data u zajam podliježe nižem korektivnom faktoru u odnosu na pozajmljenu aktivu i taj priliv se izračunava množenjem tržišne vrijednosti aktive date u zajam sa razlikom između stope priliva primjenljive na pozajmljenu aktivu i stope priliva primjenljive na aktivu datu u zajam u skladu sa stopama utvrđenim u tački 2 ovog stava, uz primjenu korektivnog faktora od 100% na aktivu koja se ne smatra likvidnom aktivom;
- 6) za kolateral dobijen u reverse repo transakcijama, transakcijama pozajmljivanja hartija od vrijednosti, transakcijama razmjene kolaterala ili drugim transakcijama sličnog oblika koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, koristi za pokriće kratkih pozicija koje se mogu produžiti i nakon 30 kalendarskih dana, kreditna institucija koristi pretpostavku da će se te transakcije, obnoviti i da neće dovesti do priliva novca koji zahtijeva dalje pokriće kratke pozicije ili ponovni otkup relevantnih hartija od vrijednosti, a kratke pozicije uključuju slučajeve u kojima je u usklađenoj knjizi trgovanja kreditne institucije hartija od vrijednosti bila predmet kratke prodaje direktno kao dio strategije trgovanja ili zaštite od rizika i slučajeve u kojima je u usklađenoj knjizi trgovanja kreditna institucija uzela u zajam hartiju od vrijednosti na određeno vrijeme i dala ga u zajam na duže vrijeme;
- 7) neiskorišćene kreditne ili likvidnosne linije, uključujući i neiskorišćene likvidnosne linije Centralne banke i sve druge primljene ugovorne obaveze, osim obaveza iz člana 41 stav 9 i člana 46 ove odluke, ne priznaju se kao priliv;
- 8) novčana potraživanja po osnovu hartija od vrijednosti koje emituje kreditna institucija ili SSPN sa kojim je kreditna institucija blisko povezana uzimaju se u obzir na neto osnovi sa stopom priliva koja se primjenjuje na osnovu stope priliva primjenljive na odnosnu aktivu u skladu sa ovim članom;
- 9) krediti sa nedefinisanim ugovorenim datumom dospijeca uzimaju se u obzir u visini od 20% stope priliva, ako u skladu sa tim ugovorom kreditna institucija može da odustane od ugovora ili zahtijeva plaćanje u roku od 30 kalendarskih dana.

(4) Odredba stava 3 tačka 1 ovog člana, ne primjenjuje se na novčana potraživanja od transakcija obezbijeđenih kolateralom i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala iz člana 211 tač. 2 i 3 Odluke o adekvatnosti kapitala koja su obezbijeđena likvidnom aktivom u skladu sa čl. 19 do 30 ove odluke na način utvrđen stavom 3 tačka 2 ovog člana.

(5) U slučaju iz stava 3 tačka 2 ovog člana, kolateral koji kreditna institucija koristi za pokrivanje kratke pozicije u skladu sa članom 46 stav 6 ove odluke ne priznaje se kao priliv.

(6) Prilivi od oslobađanja iznosa koji se drže na posebnim računima u skladu sa regulatornim zahtjevima za zaštitu aktive klijenata kojom se trguje, uzimaju se u obzir u potpunosti pod uslovom da se ti posebni iznosi zadrže u likvidnoj aktivi u skladu sa čl. 19 do 30 ove odluke.

(7) Odlivi i prilivi predviđeni u periodu od 30 kalendarskih dana iz ugovora iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i kreditnih derivata izračunavaju se na neto osnovi u skladu sa članom 32 ove odluke i množe se sa stopom priliva od 100% u slučaju neto priliva.

(8) Kreditna institucija ne uzima u obzir prilive:

- 1) osnovulikvidne aktive iz čl. 19 do 30 ove odluke, osim po dospjelim plaćanjima na aktivu koja se ne odražava u tržišnoj vrijednosti aktive;
- 2) bilo kojim novim zaključenim obavezama.

(9) Kreditna institucija uzima u obzir likvidnosne prilive koji se primaju u trećim zemljama, ako postoje ograničenja u vezi sa prenosom ili su iskazani u nekonvertibilnim valutama samo u mjeri u kojoj odgovaraju odlivima u određenoj trećoj zemlji ili valuti na koju se odnose.

Gornja granica priliva

Član 45

(1) Kreditna institucija je dužna da ograniči priznavanje likvidnosnih priliva na 75% ukupnih likvidnosnih odliva u skladu sa čl. 33 do 43 ove odluke.

(2) Izuzetno iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, u cjelosti ili djelimično da izuzme iz gornje granice prilive:

- 1) ako je pružalac matična institucija ili zavisno društvo kreditne institucije ili drugo zavisno društvo iste matične institucije ili je povezano sa kreditnom institucijom zajedničkim upravljanjem iz člana 11 Zakona;
- 2) iz depozita deponovanih kod druge kreditne institucije u okviru grupe koji se priznaju za tretman utvrđen članom 130 st. 6 i 8 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 3) iz člana 37 ove odluke, uključujući prilive po kreditima povezanim sa kreditima obezbijeđenim nepokretnostima, promotivnim kreditima iz člana 41 stav 10 ove odluke ili iz multilateralne razvojne banke ili subjekta javnog sektora preko kojeg je kreditna institucija odobrila prolazni kredit.

(3) Utvrđivanje iznosa neto likvidnosnih priliva primjenom gornje granice priliva iz stava 1 ovog člana, koristeći formule iz Priloga 2 ove odluke.

Prilivi u okviru grupe

Član 46

Izuzetno od člana 44 stav 3 tačka 7 ove odluke, Centralna banka može da odobri primjenu više stope priliva u pojedinim slučajevima za neiskorišćene kreditne i likvidnosne linije ako:

- 1) se opravdano očekuje veći priliv i u uslovima kombinacije idiosinkratskog stres scenarija i stres scenarija na nivou tržišta kod pružaoca likvidnosti;
- 2) druga ugovorna strana je matična institucija, zavisno društvo kreditne institucije, drugo zavisno društvo iste matične institucije ili je povezano sa kreditnom institucijom zajedničkim upravljanjem iz člana 11 Zakona;
- 3) izuzetno od člana 41 ove odluke, ako stopa priliva prelazi 40%, druga ugovorna strana primjenjuje simetričnu stopu odliva; i
- 4) su kreditna institucija i druga ugovorna strana osnovane u Crnoj Gori.

Primjena za potrebe konsolidacije

Član 47

Ako grupu kreditnih institucija čine jedna ili više kreditnih institucija iz Crne Gore i zavisna društva iz treće zemlje, za potrebe konsolidacije:

- 1) aktiva koju drži zavisno društvo u trećoj zemlji priznaje se kao likvidna aktiva za potrebe konsolidacije, ako je ta aktiva u skladu sa propisima te treće zemlje priznata kao likvidna aktiva i ako aktiva:
 - ispunjava uslove iz čl. 19 do 30 ove odluke; ili

- u slučaju da ne ispunjava poseban zahtjev koji se odnosi na veličinu njene emisije, ali ispunjava sve druge zahtjeve iz čl. 19 do 46 ove odluke, može se priznati do iznosa neto likvidnosnih odliva u periodu stresa u određenoj valuti u kojoj su izraženi i koji proizilaze iz tog zavisnog društva;
- 2) likvidnosni odlivi u zavisnom društvu u trećoj zemlji na koje se po propisima te treće zemlje primjenjuju viši procenti od procenata iz čl. 31 do 46 ove odluke podliježu konsolidaciji u skladu sa tim višim procentima;
- 3) likvidnosni prilivi u zavisnom društvu u trećoj zemlji na koje se po propisima te treće zemlje primjenjuju niži procenti od procenata iz čl. 31 do 46 ove odluke podliježu konsolidaciji u skladu sa tim nižim stopama.

III. ZAHTJEVI ZA NETO STABILNIM IZVORIMA FINANSIRANJA

Utvrđivanje stabilnih izvora finansiranja

Član 48

Kreditna institucija je dužna da utvrđuje stavke koje omogućavaju stabilan izvor finansiranja i stavke koje zahtijevaju stabilan izvor finansiranja kreditne institucije.

Stavke koje omogućavaju stabilan izvor finansiranja

Član 49

(1) Stavkama koje omogućavaju stabilan izvor finansiranja smatraju se:

- 1) regulatorni kapital, prema potrebi, umanjen za odbitke, i to:
 - instrumenti osnovnog kapitala;
 - instrumenti dopunskog kapitala;
 - ostale povlašćene akcije i instrumenti kapitala iznad dozvoljenog iznosa dopunskog kapitala sa efektivnim dospijećem od najmanje godinu dana;
- 2) obaveze koje nijesu obuhvaćene tačkom 1 ovog člana, i to:
 - *retail* depoziti koji ispunjavaju uslove za tretman iz člana 35 stav 1 ove odluke;
 - *retail* depoziti koji ispunjavaju uslove za tretman iz člana 35 stav 2 ove odluke;
 - depoziti koji ispunjavaju uslove za tretman iz člana 36 st. 3 i 4 ove odluke;
 - depoziti iz alineje 3 ove tačke, koji podliježu sistemu osiguranja depozita u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita depozita u Crnoj Gori ili ekvivalentnom sistemu zaštite depozita u drugoj državi;
 - dio depozita iz alineje 3 ove tačke, koji su obuhvaćeni članom 36 stav 3 tačka 2 ove odluke;
 - deponovani iznosi koji nijesu obuhvaćeni al. 1, 2 ili 3 ove tačke, ako ih nijesu deponovali finansijski klijenti;
 - svi izvori finansiranja dobijeni od finansijskih klijenata;
 - odvojeno za iznose koji pripadaju al. 6 i 7 ove tačke, izvori finansiranja od transakcija obezbijeđenih kolateralom i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala iz člana 211 tač. 2 i 3 Odluke o adekvatnosti kapitala, koji su:
 - a) obezbijeđeni aktivom koja bi se smatrala likvidnom aktivom u skladu sa izvještajima o likvidnoj aktivi koji se dostavljaju Centralnoj banci;
 - b) obezbijeđeni bilo kojom drugom aktivom;
 - obaveze koje proizilaze iz emitovanih hartija od vrijednosti koje ispunjavaju uslove za tretman iz člana 146 st. 6 i 7 Odluke o adekvatnosti kapitala ili obaveze iz hartija od vrijednosti koje je emitovala kreditna institucija sa sjedištem u državi članici Evropske unije, a koje su, po propisima te države, predmet posebnog javnog nadzora čija je svrha zaštita imalaca tih obveznica, a sredstva od njihove emisije se, u skladu sa propisima, ulažu u aktivu koja tokom cijelog perioda važenja obveznica, može pokriti potraživanja koja iz njih proizilaze i koja bi se, u slučaju propadanja emitenta, prvenstveno iskoristila za isplatu glavnice i plaćanje stečenih kamata;
 - ostale obaveze koje proizilaze iz emitovanih hartija od vrijednosti koje nijesu obuhvaćene tačkom 1 ovog stava;
 - obaveze koje proizilaze iz emitovanih hartija od vrijednosti sa efektivnim dospijećem od najmanje godinu dana,
 - obaveze koje proizilaze iz emitovanih hartija od vrijednosti sa efektivnim dospijećem od manje od godinu dana;
 - sve ostale obaveze.

(2) Stavke iz stava 1 ovog člana, u zavisnosti od njihovih rokova dospelja, odnosno najranijeg datuma kada se u skladu sa ugovorom mogu pozvati na naplatu, iskazuju se u sljedećih pet razreda:

- 1) u roku od 3 mjeseci;
- 2) između 3 i 6 mjeseci;
- 3) između 6 i 9 mjeseci;
- 4) između 9 i 12 mjeseci;
- 5) nakon 12 mjeseci.

Stavke koje zahtijevaju stabilan izvor finansiranja

Član 50

(1) Stavkama koje zahtijevaju stabilan izvor finansiranja smatraju se:

- 1) aktiva koja ispunjava uslove za priznavanje kao likvidna aktiva u skladu sa izvještajima o likvidnoj aktivnosti koji se dostavljaju Centralnoj banci, podijeljena prema vrsti aktive;
- 2) hartije od vrijednosti i instrumenti tržišta novca koji nijesu obuhvaćeni tačkom 1 ovog stava, i to:
 - aktiva koja ispunjava uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa članom 139 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - aktiva koja ispunjava uslove za stepen kreditnog kvaliteta 2 u skladu sa članom 139 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - ostala aktiva;
- 3) vlasničke hartije od vrijednosti nefinansijskih subjekata koje su uključene u glavne indekse priznate berze;
- 4) druge vlasničke hartije od vrijednosti;
- 5) zlato;
- 6) drugi plemeniti metali;
- 7) neobnovljivi krediti i potraživanja i odvojeno neobnovljivi krediti i potraživanja od dužnika koji su:
 - fizička lica;
 - MSP koja ispunjavaju uslove za svrstavanje u kategoriju izloženosti prema *retail*-u u skladu sa standardizovanim pristupom ili pristupom zasnovanim na internim rejting sistemima za kreditni rizik ili privredno društvo koje ispunjava uslove za tretman iz člana 172 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i kada ukupni depozit koji je položilo to lice ili grupa povezanih lica iznosi manje od 300.000 EUR,
 - države, centralne banke ili subjekti javnog sektora;
 - klijenti koji nijesu navedeni u al. 1 i 2 ove tačke, osim finansijskih klijenata;
 - finansijski klijenti koji nijesu navedeni u al. 1 i 2 ove tačke i klijenti koji su kreditne institucije;
- 8) neobnovljivi krediti i potraživanja iz tačke 7 ovog stava i odvojeno krediti koji su obezbijeđeni:
 - nepokretnostima koje se koriste u poslovne svrhe,
 - stambenim nepokretnostima,
 - obveznicama sa utvrđenim novčanim tokom (prolazni kredit) koje ispunjavaju uslove za tretman iz člana 146 st. 6 i 7 Odluke o adekvatnosti kapitala ili obveznicama koje je emitovala kreditna institucija sa sjedištem u državi članici Evropske unije, a koje su po propisima te države, predmet javnog nadzora čija je svrha zaštita imalaca tih obveznica, a sredstva od njihove emisije se, u skladu sa propisima, ulažu u aktivu koja tokom cijelog perioda važenja obveznica, može pokriti potraživanja koja iz njih proizilaze i koja bi se, u slučaju propadanja emitenta, prvenstveno iskoristila za isplatu glavnice i plaćanje stečenih kamata,
- 9) potraživanja po osnovu derivata;
- 10) sva ostala aktiva;
- 11) neiskorišćene, obavezujuće kreditne linije koje ispunjavaju uslove za raspoređivanje u grupu „srednji rizik” i „srednji do nizak rizik” iz člana 128 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(2) Stavke iz stava 1 ovog člana, razvrstavaju se u pet razreda u skladu sa članom 49 stav 2 ove odluke.

IV. IZVJEŠTAVANJE I OBAVJEŠTAVANJE

Izvještavanje Centralne banke

Član 51

(1) Izvještavanje Centralne banke o pokazateljima dnevne i dekadne likvidnosti, pokazatelju likvidne pokrivenosti i stabilnim izvorima finansiranja vrši se na način i u rokovima utvrđenim odlukom kojom se propisuju izvještaji koji kreditne institucije dostavljaju Centralnoj banci.

(2) Kreditna institucija je dužna da u slučaju nelikvidnosti odmah obavijesti Centralnu banku o iznosu nedostajućih likvidnih sredstava, razlozima nelikvidnosti i planiranim aktivnostima za prevazilaženje nelikvidnosti.

Obavješćavanje javnosti

Član 52

Kreditna institucija je dužna da uspostavi mehanizme za odgovarajuće obavješćavanje javnosti objavljivanjem informacija o organizaciji i finansijskom položaju kreditne institucije, naročito kada se u javnosti pojave negativne informacije o kreditnoj instituciji.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Prestanak važenja propisa

Član 53

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama („Službeni list CG“, broj 60/08).

Stupanje na snagu

Član 54

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-13/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

Određivanje strukture bafera za likvidnost

1. Izračunavanje bafera za likvidnost

Od datuma izračunavanja bafer za likvidnost kreditne institucije jednak je:

- (1) iznosu aktive I reda; uvećanom za
 - (2) iznos aktive IIA reda; uvećan za
 - (3) iznos aktive IIB reda;
- umanjen za: zbir tačaka (1), (2) i (3), ili za iznos viška likvidne aktive izračunat u skladu sa tač. 2 i 3 ovog priloga, zavisno od toga koji je iznos niži.

2. Iznos viška likvidne aktive

Iznos viška likvidne aktive čine sljedeće komponente:

- 1) prilagođeni iznos aktive I reda u obliku nepokrivenih obveznica koji je jednak vrijednosti cjelokupne likvidne aktive I reda uz primjenu korektivnih faktora, isključujući pokrivene obveznice I reda, koju bi kreditna institucija držala nakon realizacije transakcije obezbijeđenog finansiranja, transakcije obezbijeđene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana od datuma izračunavanja i ako kreditna institucija i druga ugovorna strana razmijene likvidnu aktivu na najmanje jednom dijelu transakcije;
- 2) prilagođeni iznos pokrivenih obveznica I reda koji je jednak vrijednosti svih pokrivenih obveznica I reda uz primjenu korektivnih faktora koje bi kreditna institucija držala nakon realizacije transakcije obezbijeđenog finansiranja, transakcije obezbijeđene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana od datuma izračunavanja i ako kreditna institucija i druga ugovorna strana razmijene likvidnu aktivu na najmanje jednom dijelu transakcije;
- 3) prilagođeni iznos aktive IIA reda koji je jednak vrijednosti cjelokupne aktive IIA reda uz primjenu korektivnih faktora koju bi kreditna institucija držala nakon realizacije transakcije obezbijeđenog finansiranja, transakcije obezbijeđene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana od datuma izračuna i ako kreditna institucija i druga ugovorna strana razmijene likvidnu aktivu na najmanje jednom dijelu transakcije; i
- 4) prilagođeni iznos aktive IIB reda koji je jednak vrijednosti cjelokupne aktive IIB reda uz primjenu korektivnih faktora koju bi kreditna institucija držala nakon realizacije transakcije obezbijeđenog finansiranja, transakcije obezbijeđene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana od datuma izračuna i ako kreditna institucija i druga ugovorna strana razmijene likvidnu aktivu na najmanje jednom dijelu transakcije.

3. Izračunavanje iznosa viška likvidne aktive

Iznos viška likvidne aktive jednak je:

- (1) prilagođenom iznosu aktive I reda u obliku nepokrivenih obveznica, uvećanom za:
 - (2) prilagođeni iznos pokrivenih obveznica I reda, uvećan za
 - (3) prilagođeni iznos aktive IIA reda, uvećan za
 - (4) prilagođeni iznos aktive IIB reda;
- umanjen za:
- (5) zbir tač. (1) do (4);
 - (6) 100/30 puta tačka (1);
 - (7) 100/60 puta zbir tačaka (1) i (2);
 - (8) 100/85 puta zbir tačaka (1), (2) i (3), zavisno od toga koji je iznos niži.

Formula za izračunavanje neto likvidnosnih odliva

1. Neto likvidnosni odlivi izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$NLO = TO - \min(FEI, TO) - \min(IC, 0,75 \cdot \max(TO - FEI, 0))$$

2. Elementi formule iz tačke 1 ovog priloga imaju sljedeća značenja:

- NLO = neto likvidnosni odlivi (*eng. net liquidity outflow*);
- TO = ukupni odlivi (*eng. total outflows*);
- TI = ukupni prilivi (*eng. total inflows*);
- FEI = u cjelosti izuzeti prilivi (*eng. fully exempted inflows*);
- IC = prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75 % odliva (*eng. inflows subject to cap*).

Neto likvidnosni odlivi jednaki su ukupnim odlivima umanjenim za smanjenje u cjelosti izuzetih priliva, umanjenim za smanjenje priliva na koje se primjenjuje gornja granica od 75%.

Izračunavanje dodatnih odliva

1. Za potrebe izračunavanja odliva iz člana 40 stav 7 ove odluke transakcije sa derivatima kreditne institucije smatraju se značajnim ako su ukupni pretpostavljeni iznosi (*eng. notional amount*) tih transakcija u bilo kojem trenutku u prethodne dvije godine prešli 10 % neto likvidnosnih odliva.

2. Za potrebe tačke 1 ovog priloga, neto likvidnosni odlivi izračunavaju se bez komponente dodatnog odliva iz člana 40 st. 4 i 5 ove odluke.

3. Dodatni odliv koji odgovara potrebama za kolateralom koje nastaju zbog uticaja negativne situacije na tržištu na transakcije kreditne institucije sa derivatima koji se smatraju značajnim u smislu tačke 1 ovog priloga najveći je apsolutni neto tok kolaterala u periodu od 30 dana ostvaren tokom 24 mjeseca prije datuma izračunavanja zahtjeva za likvidnosnu pokrivenost.

4. Kreditna institucija može da prilive i odlive transakcija tretira samo na neto osnovi ako su izvršene u okviru istog standardizovanog sporazuma o netiranju. Apsolutni neto tok kolaterala zasniva se na ostvarenim odlivima i prilivima, a netiranje se izračunava na nivou portfolia kreditne institucije.

1834.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 136 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

ODLUKU

O PROCJENI ADEKVATNOSTI INTERNOG KAPITALA KREDITNE INSTITUCIJE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom uređuje se postupak procjene adekvatnosti internog kapitala kreditne institucije, način i rokovi izvještavanja Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) o adekvatnosti internog kapitala kreditne institucije kao i izračunavanje internog kapitala.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **mala i jednostavna kreditna institucija** je kreditna institucija:
 - koja nije velika kreditna institucija u smislu tačke 2 ovog stava;
 - čiji je ukupan iznos aktive na pojedinačnoj osnovi ili, ako je primjenljivo, na konsolidovanoj osnovi u prosjeku manji ili jednak pragu od 200.000.000 EUR u periodu od četiri godine koji neposredno prethodi tekućem godišnjem izvještajnom periodu;
 - koja primjenjuje pojednostavljene planove oporavka u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19) - (u daljem tekstu: Zakon), odnosno plan sanacije u skladu sa zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;
 - čiji se poslovi iz knjige trgovanja klasifikuju u skladu sa članom 103 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala);
 - čiji ukupan iznos pozicija u derivatima koje drži sa namjerom trgovanja ne prelazi 2% njene ukupne bilansne i vanbilansne aktive, a ukupan iznos njenih pozicija u derivatima ne prelazi 5%, utvrđeno u skladu sa članom 298 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala;
 - koja ima više od 75% konsolidovane ukupne aktive i konsolidovanih ukupnih obaveza, osim izloženosti u okviru grupe u oba slučaja, koja se odnosi na poslove sa drugim ugovornim stranama sa sjedištem u Crnoj Gori ili Evropskoj ekonomskoj zoni; i
 - koja ne primjenjuje interne modele kako bi ispunila prudencijalne zahtjeve u skladu sa ovom odlukom, osim za zavisna društva koja primjenjuju interne modele razvijene na nivou grupe, pod uslovom da grupa podliježe zahtjevima za izvještavanje na konsolidovanom nivou;
- 2) **velika kreditna institucija** je kreditna institucija koja:
 - je klasifikovana kao globalno sistemski važna kreditna institucije (GSV kreditna institucija), u skladu sa Zakonom;
 - se smatra ostalom sistemski važnom institucijom (OSV kreditna institucija) u skladu sa Zakonom;
 - predstavlja jednu od tri najveće kreditne institucije u Crnoj Gori; i/ili
 - ima iznos aktive na pojedinačnoj osnovi ili, ako je primjenljivo, na osnovu konsolidovanog položaja, 500.000.000 EUR ili više;
- 3) **rizični profil** je mjera, odnosno procjena svih rizika kojima je izložena ili bi mogla da bude izložena kreditna institucija u svom poslovanju;
- 4) **testiranje otpornosti na stres** je procjena uticaja određenih događaja i procesa, uključujući mikroekonomske i makroekonomske scenarije, na ukupnu kapitalnu poziciju kreditne institucije ili na izvore finansiranja i likvidnost, projekcijom izvora kapitala i kapitalnih zahtjeva kreditne institucije ili uticaja šokova na sveukupnu likvidnosnu poziciju kreditne institucije, uključujući i određivanje kapitalnih zahtjeva.

Strategija internog kapitala

Član 3

(1) Strategija internog kapitala treba da obezbijedi održavanje nivoa kapitala koji može da pokrije očekivani rast plasmana, buduće izvore sredstava i njihovog korišćenja, politiku dividendi kao i sve

promjene minimalnog iznosa regulatornog kapitala utvrđenog u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

(2) Kreditna institucija dužna je da za potrebe utvrđivanja adekvatnosti internog kapitala utvrdi plan kapitala kojim se jasno definišu:

- 1) strateški ciljevi i rokovi za njihovo ostvarenje, uzimajući u obzir uticaj makroekonomskih faktora i promjenu smjera ekonomskog ciklusa na strateške planove;
- 2) procedure planiranja kapitala i odgovornosti za taj proces;
- 3) način ispunjavanja kapitalnih zahtjeva u budućnosti;
- 4) relevantna ograničenja vezana za kapital (npr. uticaj izmjene ili donošenja novih propisa);
- 5) postupanje u nepredviđenim okolnostima (npr. način pribavljanja dodatnog kapitala, ograničavanje poslovne aktivnosti ili primjena tehnika ublažavanja rizika).

Uspostavljanje i implementacija postupka procjene internog kapitala

Član 4

(1) Kreditna institucija utvrđuje odgovarajući postupak za kontinuiranu procjenu i održavanje internog kapitala, uzimajući u obzir rizični profil kreditne institucije, upravljanje rizicima i tehnike koje koristi za ublažavanje rizika.

(2) Za potrebe iz stava 1 ovog člana, mogu se uzeti u obzir i ciljni eksterni rejting, tržišna pozicija, ulazak na nova tržišta, dostupnost kapitala i preuzimanja drugih društava i drugi strateški ciljevi, a njihov uticaj na visinu internog kapitala kreditna institucija je dužna da analizira i dokumentuje.

(3) Postupak iz stava 1 ovog člana smatraće se odgovarajućim ako:

- 1) je zasnovan na utvrđivanju, mjerenju ili procjeni, agregiranju i praćenju značajnih rizika;
- 2) obezbjeđuje adekvatan interni kapital, uzimajući u obzir rizični profil kreditne institucije; i
- 3) je na odgovarajući način uključen u sistem upravljanja kreditnom institucijom.

(4) Kreditna institucija dužna je da postupak procjene koji utvrdi dokumentuje i redovno preispituje.

(5) Procjenu adekvatnosti postupka iz stava 1 ovog člana, interna revizija kreditne institucije vrši najmanje jednom godišnje.

(6) Na utvrđivanje i implementaciju postupka procjene adekvatnosti internog kapitala primjenjuju se smjernice koje su date u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

II. POSTUPAK PROCJENE ADEKVATNOSTI INTERNOG KAPITALA

2.1. Obuhvat postupka

Faze postupka procjene

Član 5

(1) Postupak procjene adekvatnosti internog kapitala obuhvata:

- 1) identifikovanje rizika;
- 2) mjerenje ili procjenu pojedinog rizika i određivanje pripadajućih iznosa internih kapitalnih zahtjeva za utvrđivanje ukupnog internog kapitala; i
- 3) upoređivanje potrebnog regulatornog i potrebnog internog kapitala.

(2) Procjena internog kapitala u skladu sa stavom 1 ovog člana vrši se najmanje jednom godišnje, a u slučaju značajne promjene rizičnog profila kreditne institucije i češće.

2.2. Identifikovanje rizika

Značajni rizici

Član 6

(1) Kreditna institucija je dužna da u postupku procjene adekvatnosti internog kapitala, na osnovu svog rizičnog profila utvrdi značajne rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost svojih aktivnosti i tržišta na kojima posluje.

(2) U cilju utvrđivanja značajnih rizika u skladu sa stavom 1 ovog člana, kreditna institucija dužna je da analizira:

- 1) kreditni, tržišni i operativni rizik, uključujući i druge rizike za koje se izračunavaju kapitalni zahtjevi u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala;
- 2) rizike koji nijesu u potpunosti pokriveni minimalnim kapitalnim zahtjevima iz Odluke o adekvatnosti kapitala (valutno indukovani kreditni rizik, rezidualni rizik i rizike koji proizilaze iz poslova sekjuritizacije, moguća potcijenjenost kreditnog rizika zbog korišćenja standardizovanog pristupa, moguća potcijenjenost operativnog rizika zbog korišćenja jednostavnog ili standardizovanog pristupa);
- 3) kamatni rizik iz pozicija kojima se ne trguje, rizik prekomjernog finansijskog leveridža, rizik koncentracije, reputacioni i strateški rizik;
- 4) rizik likvidnosti i rizik izvora finansiranja, uključujući intradnevnu likvidnost, založenu imovinu i upravljanje kolateralima;
- 5) uticaj eksternih faktora (ekonomsko i poslovno okruženje); i
- 6) ostale rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju, a koji nijesu uključeni u tač. 1 do 4 ovog stava.

(3) Utvrđivanje svih rizika i određivanje njihovog značaja mora biti zasnovano na sveobuhvatnoj procjeni rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena, a koji su primjereni pojedinim poslovima, proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima kreditne institucije, i to na nivou portfolia i na nivou pojedinog proizvoda.

(4) Utvrđivanje rizika obuhvata i procjenu finansijskog stanja kreditne institucije i eksternog okruženja u kojem posluje.

(5) Izuzetno od stava 2 ovog člana, mala i jednostavna kreditna institucija u procesu procjene adekvatnosti internog kapitala, pored rizika iz stava 2 tačka 1 ovog člana, naročito analizira:

- 1) rizik koncentracije;
- 2) rizik povezan sa upravljanjem;
- 3) kamatni rizik iz pozicija kojim se ne trguje;
- 4) rizik likvidnosti, uključujući mogućnost prikupljanja dodatnog kapitala;
- 5) rizik prekomjernog finansijskog leveridža;
- 6) strateški rizik; i
- 7) uticaj eksternih faktora.

(6) Izuzetno od stava 5 ovog člana, mala i jednostavna kreditna institucija može umjesto procjene rizika iz stava 5 ovog člana za te rizike da izdvoji interni kapitalni zahtjev u iznosu od najmanje 5% ukupnih kapitalnih zahtjeva za rizike iz stava 2 tačka 1 ovog člana.

Definicije rizika

Član 7

(1) Kreditna institucija može da, radi upravljanja rizicima iz ove odluke, pored indikatora utvrđenih Zakonom i propisom Centralne banke kojim se uređuje upravljanje rizicima u kreditnim institucijama, utvrdi i druge indikatore (u daljem tekstu: definicija rizika), pri čemu je dužna da ih detaljno obrazloži.

(2) Ako kreditna institucija koristi različite definicije onih rizika za koje je obračun kapitalnih zahtjeva propisan Odlukom o adekvatnosti kapitala, dužna je da obrazloži kakav uticaj ima primjena tih definicija na visinu kapitalnih zahtjeva kreditne institucije utvrđenu u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

2.3. Mjerenje ili procjena pojedinog rizika i određivanje pripadajućeg iznosa internih kapitalnih zahtjeva

Metodologija mjerenja ili procjene rizika

Član 8

(1) Kreditna institucija je dužna da prilikom izračunavanja internih kapitalnih zahtjeva kvantitativnim metodama mjeri ili, ako je rizike teško kvantifikovati, procjenjuje značajne rizike koristeći metodologije i pristupe koji su primjereni njenoj organizaciji i poslovnim aktivnostima.

(2) Kreditna institucija je dužna da utvrdi za koje je rizike, osim kreditnog, tržišnog rizika, rizika koji proizilazi iz prilagođavanja kreditnom vrednovanju (CVA) i operativnog rizika, pri utvrđivanju internih kapitalnih zahtjeva primjereno da koristi kvantitativne metode, a za koje će umjesto određivanja internih kapitalnih zahtjeva da koristi isključivo mjere ublažavanja ili kontrolisanja rizika.

(3) Kreditna institucija može da koristi različite pristupe za izračunavanje internih kapitalnih zahtjeva za različite vrste rizika, pri čemu je dužna da definiše odgovarajuću metodologiju mjerenja ili procjene svakog rizika, kao i da dokumentuje i obrazloži:

- 1) metode/pristupe mjerenja rizika;
- 2) procjenu rizika koji se ne mogu mjeriti; i
- 3) sve korekcije iznosa rizika kada utvrdi da metode za mjerenje ili procjenu specifičnog rizika ne pokazuju njenu trenutnu izloženost tom riziku.

(4) Kreditna institucija može, prilikom izračunavanja internih kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, rizik koji proizilazi iz prilagođavanja kreditnom vrednovanju, operativni rizik i tržišne rizike, da primijeni:

- 1) pristup koji koristi za izračunavanje regulatornih kapitalnih zahtjeva u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala;
- 2) napredne pristupe iz Odluke o adekvatnosti kapitala; ili
- 3) druge pristupe koje odredi kreditna institucija.

(5) Ako se izračunavanje kapitalnih zahtjeva u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala zasniva na rejtingu eksterne institucije za procjenu kreditnog rizika ili na činjenici da izloženost nema rejting, kreditna institucija je dužna je pri izračunavanju internih kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik uzme u obzir i druge informacije relevantne za taj rizik.

(6) Interni kapitalni zahtjevi za značajne tržišne rizike za koje se ne izračunavaju kapitalni zahtjevi u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala moraju biti adekvatni tim rizicima.

(7) Kreditna institucija koja je pri izračunavanju kapitalnih zahtjeva za pozicijski rizik, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, netirala svoje pozicije u jednom ili više vlasničkih instrumenata koji čine berzanski indeks sa jednom ili više pozicija u fjučersu na berzanski indeks ili u drugom proizvodu koji se zasniva na berzanskom indeksu, dužna je da izračunava i održava adekvatan interni kapital za pokriće gubitka po baznom riziku, imajući u vidu da se vrijednost fjučersa ili drugog proizvoda ne kreće u potpunosti u skladu sa vrijednošću njegovih sastavnih vlasničkih instrumenata.

(8) Kreditna institucija koja ima suprotne pozicije u fjučersima na berzanski indeks koje nijesu identične s obzirom na njihovo dospijanje ili njihov sastav ili oboje, dužna je da za rizik koji iz toga proizilazi izračunava i održava adekvatan interni kapital.

(9) Ako kreditna institucija primjenjuje postupak iz člana 452 Odluke o adekvatnosti kapitala, dužna je da izračuna interni kapitalni zahtjev za rizik gubitka koji postoji u periodu od preuzimanja obaveze do sljedećeg radnog dana.

(10) Kreditna institucija može da, prilikom izračunavanja internih kapitalnih zahtjeva za kamatni rizik iz pozicija kojima se ne trguje, primijeni metod pojednostavljenog obračuna procjene promjene ekonomske vrijednosti knjige pozicija kojima se ne trguje, utvrđen propisom kojim se uređuje upravljanje kamatnim rizikom.

Testiranje otpornosti na stres

Član 9

Kreditna institucija je dužna da, radi procjene svoje izloženosti riziku, redovno, a najmanje jednom godišnje, vrši testiranje otpornosti na stres (analize scenarija i analize osjetljivosti) za sve značajne rizike i interni kapital, kao i da dobijene rezultate uzme u obzir u postupku procjene i održavanja internog kapitala na odgovarajućem nivou.

2.4. Identifikovanje ukupnog internog kapitala

Definisanje raspoloživog internog kapitala

Član 10

Kreditna institucija je dužna da definiše kategorije i sastavne elemente kapitala koje koristi za potrebe izračunavanja raspoloživog internog kapitala, uzimajući u obzir da pojedini djelovi kapitala najbolje pokazuju pravu vrijednost imovine i obaveza i sposobnost pokrića gubitka.

Izračunavanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva

Član 11

- (1) Kreditna institucija utvrđuje ukupne interne kapitalne zahtjeve sabiranjem kapitalnih zahtjeva za:
- 1) rizike za koje je u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala potrebno izračunavati kapitalne zahtjeve; i
 - 2) druge značajne rizike.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da primijeni složeniji pristup za izračunavanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva, pri čemu je dužna da dokumentuje i obrazloži:
- 1) osnovne metodološke pretpostavke, osim savršenih pozitivnih korelacija između rizika i obezbijedi njihovu adekvatnost, implementacijom testiranja otpornosti na stres; i/ili
 - 2) drugu metodologiju/pristup za određivanje ukupno potrebnog internog kapitala, uključujući i metodologiju koja je zasnovana na simulaciji istovremenih promjena u višestrukim faktorima rizika.
- (3) Kreditna institucija je dužna da održava interni kapital najmanje u visini ukupnih internih kapitalnih zahtjeva.
- (4) Matična kreditna institucija u Crnoj Gori dužna je da, pored internih kapitalnih zahtjeva na konsolidovanoj ili potkonsolidovanoj osnovi, za svakog člana grupe kreditnih institucija u Crnoj Gori koja je kreditna institucija i za svakog člana grupe kojeg matična kreditna institucija ocijeni značajnim za poslovanje grupe, utvrdi interne kapitalne zahtjeve na pojedinačnoj osnovi.

2.5. Upoređivanje potrebnog regulatornog i potrebnog internog kapitala

Proces upoređivanja

Član 12

- (1) Kreditna institucija dužna je da uporedi potrebni interni i regulatorni kapital i utvrdi njihove sličnosti i razlike.
- (2) Kreditna institucija je dužna da održava visinu potrebnog regulatornog kapitala najmanje u visini propisanoj članom 101 Odluke o adekvatnosti kapitala, i kada utvrdi da je iznos potrebnog internog kapitala manji od iznosa tog regulatornog kapitala.
- (3) Kreditna institucija je dužna da na kraju poslovne godine, sa stanjem na dan 31. decembra, izračuna:
- 1) iznos ukupno potrebnog internog kapitala; i
 - 2) ciljni nivo raspoloživog internog kapitala na kraju tekuće finansijske godine, usklađen sa poslovnim planom, uzimajući u obzir nivo regulatornog kapitala utvrđen u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.
- (4) Poslovni plan kreditne institucije obavezno sadrži korektivne mjere koje se preduzimaju u slučaju grešaka ili promjena u procjeni adekvatnosti internog kapitala.

III. INTEGRISANJE POSTUPKA PROCJENE ADEKVATNOSTI INTERNOG KAPITALA U SISTEM UPRAVLJANJA

Korišćenje rezultata procjene

Član 13

- (1) Postupak procjene adekvatnosti internog kapitala integriše se u sistem upravljanja kreditnom institucijom.
- (2) Kreditna institucija je dužna da rezultate procjene adekvatnosti internog kapitala koristi prilikom:
- 1) definisanja i praćenja primjene strategije i politika upravljanja rizicima;
 - 2) alokacije kapitala na pojedine njene organizacione djelove;
 - 3) donošenja odluka o kreditiranju i finasijskom planu; i
 - 4) donošenja značajnih strateških odluka (npr. ponuda novog proizvoda, ulazak na nova tržišta i dr.).

(3) Postupak procjene adekvatnosti internog kapitala mora da omogući nadzornom odboru i upravnom odboru kreditne institucije da u svakom trenutku procijene i/ili ocijene sve materijalno značajne rizike kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Zadaci upravnog i nadzornog odbora

Član 14

(1) Nadzorni odbor kreditne institucije u vezi sa procjenom adekvatnosti internog kapitala:

- 1) nadzire prilagođavanje postupka procjene adekvatnosti internog kapitala značajnim promjenama u strategijama, politikama, organizaciji i poslovnom okruženju;
- 2) nadzire da li se rezultati postupka procjene adekvatnosti internog kapitala koriste u strateške svrhe u procesu donošenja odluka;
- 3) analizira realizaciju strategije preuzimanja i upravljanja rizicima u odnosu na raspoloživi i potrebni interni kapital.

(2) Upravni odbor kreditne institucije u vezi sa procjenom adekvatnosti internog kapitala:

- 1) obezbjeđuje implementaciju postupka procjene adekvatnosti internog kapitala i njegovu usklađenost sa strateškim politikama kreditne institucije;
- 2) obezbjeđuje da se u postupak iz stava 1 ovog člana uključe svi rizici;
- 3) obezbjeđuje korišćenje adekvatnih metoda procjene;
- 4) detaljno propisuje postupak procjene adekvatnosti internog kapitala (metode koji se primjenjuju, pretpostavke, postupak procjene, način održavanja adekvatnog nivoa internog kapitala), kao i proces alokacije internog kapitala u skladu sa odredbama ove odluke;
- 5) obezbjeđuje dokumentovanje postupka procjene adekvatnosti internog kapitala;
- 6) obezbjeđuje adekvatne resurse za implementaciju postupka procjene adekvatnosti internog kapitala i njegovo potpuno razumijevanje od strane svih zaposlenih uključenih u taj postupak;
- 7) obezbjeđuje da postupak procjene adekvatnosti internog kapitala bude sastavni dio upravljačkih aktivnosti kreditne institucije;
- 8) obezbjeđuje redovnu procjenu adekvatnosti postupka procjene adekvatnosti internog kapitala kreditne institucije;
- 9) jednom godišnje daje svoju procjenu adekvatnosti kapitala kreditne institucije, u skladu sa rezultatima ICAAP-a i drugim relevantnim informacijama, sačinjavanjem izjave o adekvatnosti kapitala.

Eksternalizacija

Član 15

(1) Kreditna institucija može da izvrši eksternalizaciju implementacije dijela faze postupka procjene adekvatnosti internog kapitala iz člana 5 stav 1 ove odluke.

(2) Na eksternalizaciju iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se odredbe propisa kojim se uređuje upravljanje rizicima povezanih sa eksternalizacijom.

Postupak procjene na konsolidovanoj osnovi

Član 16

Kreditna institucija, koja je u skladu sa Zakonom dužna da primjenjuje odredbe ove odluke na konsolidovanoj osnovi za grupu kreditnih institucija u Crnoj Gori, dužna je da:

- 1) prilikom upravljanja rizicima na nivou grupe definiše i uskladi postupke i procedure, zadatke i odgovornosti pojedinih zaposlenih i organizacionih jedinica i linije izvještavanja u okviru grupe;
- 2) obezbijedi da su metodologije mjerenja i/ili procjene rizika usklađene na nivou grupe;
- 3) procjenjuje značajne rizike svih društava u grupi, uključujući sopstvene rizike i rizike iz poslovanja sa licima van grupe koji imaju uticaj na ukupni rizični profil grupe;
- 4) izračunava potrebni interni kapital na konsolidovanoj i na pojedinačnoj osnovi i usklađuje potreban interni i regulatorni kapital;
- 5) integriše postupak procjene adekvatnosti internog kapitala na konsolidovanoj osnovi u proces upravljanja i odlučivanja u kreditnoj instituciji; i
- 6) izvještava Centralnu banku o postupku procjene adekvatnosti internog kapitala na konsolidovanoj osnovi, u skladu sa čl. 17 i 18 ove odluke

IV. IZVJEŠTAVANJE CENTRALNE BANKE

Sadržaj izvještaja

Član 17

(1) O primjeni postupka procjene adekvatnosti internog kapitala kreditna institucija dužna je da Centralnoj banci dostavlja izvještaj, u pisanoj formi.

(2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana, naročito sadrži:

- 1) opšte informacije i rezime;
- 2) opis poslovnog modela i strategija;
- 3) informacije o upravljanju;
- 4) opis načina utvrđivanje značajnih rizika;
- 5) način upravljanje značajnim rizicima (pojedinačno za svaki rizik);
- 6) način mjerenja ili procjene značajnih rizika i određivanje pripadajućih iznosa internih kapitalnih zahtjeva;
- 7) metode za utvrđivanje ukupnog internog kapitala i planove za kapital;
- 8) ostale informacije.

(3) Izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži i spisak internih akata kreditne institucije, sa datumom usvajanja, uključujući posljednje izmjene, kao i popis internih izvještaja kreditne institucije relevantnih za postupak procjene adekvatnosti internog kapitala, sa rokovima njihove izrade i upravljačkog nivoa kojem su namijenjeni.

(4) Elemente izvještaja dostavljene Centralnoj banci u okviru drugih zahtjeva za izvještavanje, kreditna institucija nije dužna da sačinjava za potrebe izvještaja iz stava 1 ovog člana.

Rokovi za izvještavanje i obrazac izvještaja

Član 18

(1) Izvještaj o postupku procjene adekvatnosti internog kapitala sačinjava se sa stanjem na dan 31. decembra prethodne godine i dostavlja Centralnoj banci najkasnije do 30. aprila tekuće godine.

(2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana sačinjava se na obrascu iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

V. PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Dostavljanje prvih izvještaja o ICAAP-u

Član 19

Izuzetno od člana 18 stav 1 ove odluke, prvi izvještaj o postupku procjene adekvatnosti internog kapitala u skladu sa ovom odlukom, kreditne institucije su dužne da dostave Centralnoj banci, u roku od šest mjeseci od početka primjene ove odluke, sa stanjem na dan 31. marta godine u kojoj počinje primjena ove odluke.

Stupanje na snagu

Član 20

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-14/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

SMJERNICE za postupak procjene adekvatnosti internog kapitala kreditnih institucija (ICAAP)

1. UVOD

Adekvatan, efikasan i sveobuhvatan postupak procjene adekvatnosti internog kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: ICAAP) sadrži jasnu procjenu rizika i ima dobro strukturirano upravljanje rizikom i procese širenja rizika zasnovane na dobro osmišljenoj i temeljnoj strategiji upravljanja rizika koja se prevodi u efikasan sistem ograničenja rizika. Zdrav, efikasan i sveobuhvatan ICAAP zasnovan je na regulatornoj i ekonomskoj perspektivi, koje se međusobno nadopunjavaju.

ICAAP je takođe osnova u postupku supervizorskog procesa pregleda i ocjene (u daljem tekstu: SREP). Uključuje se u sve procjene SREP-a i u proces određivanja kapitala u skladu sa ovom odlukom.

Dobar ICAAP smanjuje nesigurnost kreditne institucije u pogledu rizika kojima je ta kreditna institucija izložena ili kojima može biti izložena i pruža povećani nivo povjerenja u sposobnost kreditne institucije da nastavi sa radom održavajući adekvatnu kapitalizaciju i efikasno upravljanje rizicima. To zahtijeva da kreditna institucija treba da obezbijedi da se svi materijalni rizici identifikuju, da njima efikasno upravlja i da za pokrije tih rizika raspolaže dovoljnim visoko kvalitetnim kapitalom.

Ove smjernice imaju za cilj da pomognu kreditnim institucijama u jačanju njihovih ICAAP-ova, kao i da podstiču na korišćenje najboljih praksi kako bi se omogućila dosljedna i efikasna supervizija, i usmjerene su na ključne aspekte supervizije koji će biti razmatrani prilikom procjene ICAAP-a svake kreditne institucije u okviru SREP procesa.

Kreditna institucija treba da obezbijedi da je njen ICAAP sveobuhvatan i proporcionalan prirodi, obimu i složenosti njenih aktivnosti, s tim da se proporcionalnost ne može primjenjivati na način koji narušava efikasnost njenog ICAAP-a.

2. ZNAČENJE IZRAZA

Izrazi koji se koriste u ovom Prilogu imaju sljedeća značenja:

Nepovoljni scenario: Kombinacija pretpostavljenih negativnih kretanja internih i eksternih faktora (uključujući makroekonomska i finansijska kretanja) koja se koristi za procjenu otpornosti adekvatnosti kapitala kreditne institucije na potencijalna nepovoljna kretanja u srednjoročnom periodu. Taj scenario treba da pokrije period od najmanje tri godine. Pretpostavljeni razvoj internih i eksternih faktora treba da bude kombinovan na dosljedan način i da bude ozbiljan, ali izvodljiv iz perspektive kreditne institucije, kao i da odražava rizike i ranjivosti za koje se procjenjuje da predstavljaju najrelevantnije prijetnje kreditnoj instituciji.

Osnovni scenario: Kombinacija očekivanih kretanja u internim i eksternim faktorima (uključujući makroekonomska i finansijska kretanja) koja se koristi za procjenu uticaja tih očekivanih kretanja na adekvatnost kapitala kreditne institucije u srednjoročnom periodu. Osnovni scenario treba da bude u skladu sa poslovnim planovima i budžetom kreditne institucije i da obuhvata period od najmanje tri godine.

Izjava o adekvatnosti kapitala: Zvanična izjava organa upravljanja koje daje svoju ocjenu adekvatnosti kapitala kreditne institucije i objašnjava njene glavne argumente koji podržavaju.

Efekat diversifikacije: Smanjenje ukupne kvantifikacije rizika kreditne institucije koje proizilazi iz pretpostavke da se individualno procijenjeni rizici neće u potpunosti realizovati u isto vrijeme (nedostatak savršene korelacije).

Koncept adekvatnosti ekonomskog kapitala: Interni koncept koji ima za cilj da obezbijedi iz ekonomske perspektive da će mu finansijska sredstva (interni kapital) kreditne institucije omogućiti da pokriva svoje rizike i kontinuirano održavanje svog poslovanja. Adekvatnost ekonomskog kapitala uzima u obzir razmatranja ekonomske vrijednosti. Odgovornost same kreditne institucije je da primijeni odgovarajuću metodologiju za određivanje rizika – ne postoji očekivanje da će kreditne institucije koristiti „modele ekonomskog kapitala“ da bi obezbijedile adekvatnost ekonomskog kapitala.

Ekonomska interna perspektiva: ICAAP perspektiva prema kojoj kreditna institucija upravlja adekvatnošću svog ekonomskog kapitala obezbjeđujući da su njeni ekonomski rizici dovoljno pokriveni raspoloživim internim kapitalom.

Ekonomski rizik: Rizik koji može uticati na ekonomsku vrijednost kreditne institucije, utičući na adekvatnost ekonomskog kapitala. Kada identifikuje, procijeni i kvantifikuje takve rizike, kreditna institucija treba da uzme u obzir ekonomsku vrijednost.

Razmatranja ekonomske vrijednosti. Koncept ekonomske vrijednosti zasnovan je na vrijednosti imovine, obaveza, rizika i kreditne institucije kao takve iz ekonomske perspektive. Ekonomska vrijednost se ne zasniva na računovodstvenim ili regulatornim pravilima. Međutim, u zavisnosti od primijenjenih računovodstvenih standarda, koncept ekonomske vrijednosti može biti sličan konceptu fer vrijednosti na kojem se zasniva vrednovanje određenih sredstava i obaveza u određenim računovodstvenim kategorijama. U skladu sa tim standardima, ekonomska vrijednost/fer vrijednost može se definisati kao procijenjena cijena po kojoj se sredstvo teoretski može prodati trećem licu ili obaveza izmirena urednom transakcijom u relevantnim tržišnim uslovima. U regulatornom svijetlu, koncept ekonomske vrijednosti ogleda se, na primjer, u pristupu ekonomske vrijednosti kapitala (economic value of equity - EVE). Korišćenje izraza „razmatranja” znači da Centralna banka ne propisuje posebnu metodologiju za određivanje ekonomskih vrijednosti. Umjesto toga, odgovornost je samih kreditnih institucija da primijene odgovarajuće metodologije za identifikovanje i kvantifikovanje svojih ekonomskih rizika i svog internog kapitala, u skladu sa ekonomskim vrijednostima.

Očekivani i neočekivani gubici: Očekivani gubitak je prosječni statistički gubitak koji kreditna institucija očekuje u određenom vremenskom periodu. Neočekivani gubitak je ukupni gubitak koji prelazi srednji gubitak, proistekao iz negativnog događaja.

Bruto pristup u identifikaciji rizika: Bruto pristup znači da se rizici prvo identifikuju, bez uzimanja u obzir konkretnih radnji zamišljenih da ih ublaže.

Skriveni gubici i rezerve: Razlike u vrednovanju između knjigovodstvenih i ekonomskih vrijednosti bilansnih pozicija.

ICAAP arhitektura: Različiti elementi ICAAP-a i način na koji se ti elementi međusobno povezuju. ICAAP arhitektura treba da obezbijedi da se različiti elementi ICAAP-a koherentno uklape i da ICAAP bude sastavni dio ukupnog okvira upravljanja kreditne institucije. Kreditna institucija treba da, kao dio ICAAP dokumentacije, zadrži opis cjelokupne ICAAP arhitekture koji objašnjava kako je ICAAP integrisan i kako se njegovi rezultati koriste u kreditnoj instituciji.

Rezultati ICAAP-a. Sve informacije koje su rezultat ICAAP-a i dodaju vrijednost odlučivanju.

Interni pregled i validacija. Interni pregled obuhvata širok spektar kontrola, procjena i izveštaja sa ciljem da se obezbijedi da ICAAP strategije, procesi i metodologije ostanu zdravi, sveobuhvatni, efikasni i proporcionalni. Validacija, kao dio internog pregleda, obuhvata procese i aktivnosti procjene da li metodologije za kvantifikaciju rizika i podaci o riziku kreditne institucije adekvatno obuhvataju relevantne aspekte rizika. Na proporcionalan način, očekuje se da se potvrđivanje metodologije kvantitativnosti rizika sprovede nezavisno i da se poštuju principi koji su u osnovi odgovarajućih standarda utvrđenih za interne modele prvog stuba.

Sistem limita: Dokumentovani i hijerarhijski sistem ograničenja postavljen u skladu sa ukupnom strategijom i sklonošću ka preuzimanju rizika kreditne institucije kako bi se obezbijedilo da rizici i gubici mogu biti efikasno ograničeni u skladu sa konceptom adekvatnosti kapitala. Sistem limita treba da uspostavi efektivne limite za preuzimanje rizika, na primjer, različitih tipova rizika, poslovnih oblasti, proizvoda i grupacija.

Preduzete mjere: Mjere koje preduzima kreditna institucija radi održavanja kapitala na odgovarajućim nivoima, tj. na nivou sklonosti ka preuzimanju rizika.

Menadžment bafer: Iznos kapitala iznad regulatornih i supervizorskih minimuma i internih pragova kapitala koji kreditna institucija smatra neophodnim da bi održivo slijedila svoj poslovni model i ostala fleksibilna u pogledu mogućih poslovnih prilika, a da pritom ne ugrožava svoju adekvatnost kapitala.

Materijalni rizik: Rizik smanjenja kapitala povezan sa kapitalom koji, na osnovu internih definicija kreditne institucije, ima značajan uticaj na njen ukupni rizični profil i na taj način može uticati na adekvatnost kapitala kreditne institucije.

Srednji vremenski period: Vremenski period koji treba da sagleda poziciju kapitala tokom naredne tri godine.

Regulatorna interna perspektiva: Višegodišnja ICAAP perspektiva pod kojom kreditna institucija upravlja adekvatnošću kapitala obezbjeđujući da je u stanju da ispunjava sve svoje zakonske i supervizorske zahtjeve koji se odnose na kapital i da se kontinuirano nosi sa drugim internim i spoljnim ograničenjima kapitala.

Proporcionalnost: Princip prema kojem je ICAAP proporcionalan prirodi, obimu i složenosti aktivnosti određene kreditne institucije.

Obrnuto testiranje otpornosti na stres. Test otpornosti na stres koji polazi od identifikacije unaprijed definisanog rezultata (npr. neodrživost poslovnog modela), a zatim istražuje scenarije i okolnosti koji bi mogli da dovedu do toga.

Period rizika: Period rizika je pretpostavljeni vremenski period tokom kojeg se procjenjuje rizik. Pod ekonomskom perspektivom, period rizika je obično jedna godina, a pod regulatornom perspektivom je najmanje tri godine.

Proces identifikacije rizika: Redovan proces koji kreditna institucija koristi za prepoznavanje rizika koji su ili mogu biti od značaja za kreditnu instituciju.

Popis rizika: Lista identifikovanih rizika i njihove karakteristike. Popis rizika rezultat je procesa identifikacije rizika.

Kvantifikacija rizika: Proces kvantifikacije utvrđenih rizika razvijanjem i korišćenjem metodologija za utvrđivanje iznosa rizika i omogućavanje upoređivanja između rizika i raspoloživog kapitala kreditne institucije.

Taksonomija rizika: Kategorizacija različitih vrsta rizika/faktora koji omogućavaju kreditnoj instituciji da procijeni, agregira i upravlja rizicima na konzistentan način kroz zajednički jezik rizika i mapiranja.

Tolerancija rizika: Vrste rizika i nivoi tih rizika kojima se kreditna institucija namjerno ne izlaže, već ih prihvata/toleriše.

2. PRINCIPI ICAAP-a

Princip 1 – Uloga organa upravljanja kreditne institucije u upravljanju ICAAP-om

Nadzorni odbor i upravni odbor treba da odobre sve ključne elemente ICAAP-a, u skladu sa internim politikama kreditne institucije kojima se uređuju nadležnosti nadzornog odbora i upravnog odbora.

Nadzorni odbor i upravni odbor treba da uspostave upravljački okvir sa jasnim i transparentnim ovlašćenjima i odgovornostima.

Interni pregled i validacija. Redovni interni pregled ICAAP-a obuhva kvalitativne i kvantitativne aspekte, uključujući, na primjer, korišćenje rezultata ICAAP-a, okvir testiranja otpornosti na stres, identifikaciju rizika i proces agregacije podataka, uključujući proporcionalne procese validacije za korišćene interne metodologije za kvantitativnost rizika.

U tom cilju, kreditna institucija treba da ima adekvatne politike i procese za internu kontrolu, koju vrše kontrolne funkcije (funkcija upravljanja rizikom, funkcija praćenja usklađenosti i funkcija interne revizije).

Potrebno je obezbijediti proaktivno prilagođavanje ICAAP-a sa bilo kojim materijalnim promjenama koje se događaju, kao što je ulazak na nova tržišta, pružanje novih usluga, ponude novih proizvoda ili promjene u strukturi grupe.

Rezultati i pretpostavke ICAAP-a treba da budu podložni adekvatnom internom pregledu, koji će, na primjer, obuhvatati planiranje kapitala, scenarije i kvantifikaciju rizika, uzimajući u obzir prirodu elementa koji se procjenjuje. Pri ovom pregledu treba uzeti u obzir limite i ograničenja koji proizilaze iz primjenjenih metodologija, osnovnih pretpostavki i ulaznih podataka koji se koriste u kvantifikaciji rizika.

Svrha pregleda je da se ispita da li su interni procesi, izabrane metodologije i pretpostavke doveli do adekvatnih rezultata i da li su adekvatni trenutnim i budućim dešavanjima. Rezultat ovog pregleda treba da bude dokumentovan i da o tome budu obaviješteni nadzorni odbor i upravni odboru. Ako se utvrde slabosti, treba preduzeti aktivnosti za njihovo efikasno otklanjanje.

Izjava o adekvatnosti kapitala. U izjavi o adekvatnosti kapitala, daje se ocjena adekvatnosti kapitala kreditne institucije i objašnjavaju pokazatelji sa odgovarajućim informacijama, uključujući rezultate ICAAP-a.

Princip 2 - ICAAP je sastavni dio ukupnog okvira upravljanja

Pored adekvatnog kvantitativnog okvira za procjenu adekvatnosti kapitala, kvalitativni okvir treba da obezbijedi da se adekvatnošću kapitala aktivno upravlja. Ovo uključuje praćenje pokazatelja adekvatnosti kapitala radi blagovremenog prepoznavanja i procjene potencijalnih opasnosti, izvođenje zaključaka i preduzimanje preventivnih radnji kako bi se obezbijedilo da i regulatorni i interni kapital ostanu adekvatni.

Kvantitativni i kvalitativni aspekti ICAAP-a treba da su međusobno usklađeni, kao i sa poslovnom strategijom kreditne institucije i sklonošću ka preuzimanju rizika. ICAAP treba da bude integrisan u procese poslovanja, odlučivanja i upravljanja rizikom u kreditnoj instituciji i treba da bude dosljedan i koherentan u cijeloj grupi kreditnih institucija.

Kreditna institucija treba da održava solidnu i efikasnu sveukupnu ICAAP arhitekturu i dokumentaciju o međusobnoj povezanosti između elemenata ICAAP-a i integrisanosti ICAAP-a u ukupni okvir upravljanja.

ICAAP treba da podrži strateško odlučivanje i da obezbijedi odgovarajuću kapitalizaciju. Svi metod i procesi koje kreditna institucija koristi za usmjeravanje adekvatnosti kapitala kao dijela operativnog ili strateškog procesa upravljanja adekvatnošću kapitala treba da budu odobreni, detaljno pregledani i pravilno uključeni u ICAAP i njegovu dokumentaciju.

ICAAP je sastavni dio okvira upravljanja kreditnom institucijom. Da bi se procijenio i održao adekvatan kapital za pokriće rizika kreditne institucije, internim postupcima treba da se obezbijedi da kvantitativna analiza rizika preko ICAAP-a, bude integrisana u sve značajne poslovne aktivnosti i odluke.

Navedena integracija se može postići korišćenjem ICAAP-a za, na primjer, proces strateškog planiranja na nivou kreditne institucije ili grupe, praćenje pokazatelja adekvatnosti kapitala za blagovremeno identifikovanje i procjenu potencijalnih opasnosti, izvođenje zaključaka i preduzimanje preventivnih mjera, određivanje alokacije kapitala i obezbjeđivanje stalne efikasnosti okvira sklonosti preuzimanju rizika (u daljem tekstu: RAF).

ICAAP indikatori koji su zasnovani na riziku treba da budu korišćeni u procesu odlučivanja (na primjer, kod određivanja varijabilnih primanja ili kada se razmatra poslovanje i rizici na svim nivoima kreditne institucije, uključujući, između ostalog, odbore za upravljanje za rizicima i druge slične odbore).

Ukupna ICAAP arhitektura. Nadzorni odbor i upravni odbor obezbjeđuju odgovarajuću ICAAP arhitekturu, kao i da su različiti elementi ICAAP-a koherentni i da ICAAP predstavlja sastavni dio sistema upravljanja kreditne institucije.

Radi obezbjeđivanja održavanja adekvatnosti internog kapitala, ICAAP dokumentacija treba da uključi opis cjelokupne ICAAP arhitekture, na primjer pregled ključnih elemenata ICAAP-a i načina na koji rade zajedno, uz navođenje načina na koji je ICAAP integrisan u funkcionisanje kreditne institucije i kako se koristi. Opis arhitekture ICAAP treba da objasni glavnu strukturu ICAAP-a, kako se njegovi rezultati koriste pri donošenju odluka, kao i veze između, na primjer, poslovnih i strategija rizika, kapitalnih planova, procesa identifikacije rizika, izjave o sklonosti preuzimanju rizika, sistema limita, metodologije za određivanje rizika, testiranja otpornosti na stres i izvještavanja nadzornog i upravnog odbora.

Izvjешavanje organa upravljanja. ICAAP je kontinuiran proces. Kreditna institucija treba da integriše rezultate ICAAP-a (poput razvoja materijalnih rizika, ključnih pokazatelja itd.) u svoje interno izvještavanje na različitim nivoima upravljanja sa odgovarajućim vremenskim periodima izvještavanja. Učestalost izvještavanja organa upravljanja treba da bude najmanje na polugodišnjem nivou, ali, u zavisnosti od veličine, složenosti, poslovnog modela i vrste rizika kreditne institucije, izvještavanje treba da bude i češće da bi se obezbijedile blagovremene akcije.

Odobreni rezultati ICAAP-a za kvantifikaciju rizika i raspodjelu kapitala treba da predstavljaju mjerilo uspješnosti i cilja, na osnovu kojih se mjere finansijski i drugi rezultati svakog organizacionog dijela koji je uključen u preuzimanje rizika.

ICAAP i RAF. Kreditne institucije treba da formalizuje međusobnu interakciju između RAF-a i drugih strateških procesa, poput ICAAP-a, plana oporavka i politika primanja. RAF kreditne institucije treba da bude usko povezan sa ICAAP-om i osnovama zdravog upravljanja rizikom i kapitalom.

Za utvrđivanje sklonosti preuzimanja rizika, kreditna institucija treba da na jasan i nedvosmislen način utvrdi aktivnosti u vezi sa rizicima u skladu sa poslovnom strategijom, uključujući spremnost za preuzimanje ili izbjegavanje određenih vrsta rizika, proizvoda ili geografskih regiona u kojima posluje.

Dodatno, ukupni rizični profil kreditne institucije treba da bude ograničen i vođen RAF-om na nivou grupe i njegovom primjenom. Pored toga, RAF je kritični element procesa razvoja i implementacije strategije kreditne institucije. Na strukturiran način, RAF povezuje rizike preuzete sa adekvatnošću kapitala kreditne institucije i strateškim ciljevima. Kao dio RAF-a, kreditna institucija treba da utvrdi i uzme u obzir svoje menadžment bafere.

Kreditna institucija treba da jasno iskaže kako ICAAP podržava implementaciju i praćenje strategije i RAF, kao i način poštovanja nivoa rizika koji može da preuzme. Da bi se olakšalo zdravo i efikasno upravljanje rizikom, kreditna institucija treba da koristi rezultate ICAAP-a prilikom uspostavljanja efektivnog sistema za praćenje i izvještavanje o rizicima i adekvatno granularan sistem limita (uključujući efektivne postupke eskalacije) koji dodeljuje posebne limite, na primjer: individualni rizici, pod-rizici, entiteti i poslovne oblasti, što doprinosi utvrđivanju sklonosti preuzimanju rizika za kreditnu instituciju ili za grupu.

Dosljednost između ICAAP-a i planova za oporavak. Plan oporavka ima za cilj da obezbijedi mjere koje kreditna institucija treba da preduzme kako bi se popravio njen finansijski položaj nakon značajnog pogoršanja. Pošto je nedovoljna kapitalizacija jedna od ključnih opasnosti za kontinuitet/održivost poslovanja, ICAAP i plan oporavka treba da budu dio istog skupa aktivnosti za obezbjeđenje kontinuiteta upravljanja rizikom. U skladu s tim, kreditna institucija treba da obezbijedi dosljednost i koherentnost između ICAAP-a, sa jedne strane, i svojih planova za oporavak (npr. pragovi za signale ranog upozorenja i indikatore oporavka, postupke eskalacije i potencijalne akcije koje će se preduzeti sa druge strane). Međutim, tamo gdje postoje razlike u principima na kojima se zasniva ICAAP i planiranje oporavka, potrebno je utvrditi različite aktivnosti koje će se preduzeti. Dodatno, potencijalne radnje koje se preduzimaju na osnovu ICAAP-a, a koje imaju materijalan uticaj treba da se odraze bez odlaganja u planu oporavka i obrnuto, kako bi se obezbijedilo da su procesi i informacije uključene u povezane dokumente dosljedni i ažurni.

Dosljednost i koherentnost među grupama. ICAAP treba da obezbijedi adekvatnost kapitala na relevantnim nivoima konsolidacije i za subjekte u grupi. Da bi se mogla efikasno procijeniti i održati adekvatnost kapitala među subjektima u grupi, strategije i postupci upravljanja rizikom u procesu odlučivanja i metodologije i pretpostavke primijenjene prilikom kvantifikacije kapitala moraju biti koherentne u cijelom posmatranom periodu. Kreditna institucija takođe treba da, na konzervativan i prudenčijalan način, procijeni moguće prepreke za transfer kapitala u okviru grupe i da takve prepreke uzme u obzir u okviru ICAAP-a.

Primjer: Dosljednost između ICAAP-a i plana oporavka. Da bi se obezbijedila ukupna dosljednost mjera plana oporavka i ICAAP mjera, kreditna institucija treba da bude dosljedna u pogledu potencijalnih kapitalnih uticaja i odgovarajućih upravljačkih aktivnosti po osnovu ICAAP-a i planova oporavka. To znači, na primjer, da se u ICAAP-u dosljedno uzimaju u obzir pokazatelji kapitala koji se koriste u planu oporavka za identifikovanje značajnih stvarnih i vjerovatnih budućih pogoršanja iznosa i kvaliteta kapitala, odnosno očekuje se da će u redovnim okolnostima nivoi kapitala koji su definisani ICAAP-om ostati na većem nivou od onih koji su definisani kao pragovi u planovima oporavka. Slično tome, očekuje se da će preduzete mjere u ICAAP-u i planu oporavka biti dosljedne: kada kreditna institucija preduzima slične radnje u svom planu oporavka i svom ICAAP-u, to bi moglo dovesti do precjenjivanja efikasnosti oporavka ako su se elementi obračuna za oporavak već koristili u okviru ICAAP-a. Kako bi se izbjeglo preklapanje između opcija oporavka i upravljačkih aktivnosti ICAAP-a, koje bi moglo dovesti do „dupliranja efekta“, kreditna institucija treba da izvrši ponovnu procjenu izvodljivosti i efikasnosti opcije oporavka radi uključivanja u plan oporavka.

Na primjer, sposobnost kreditne institucije da obezbijedi kapital za potrebe oporavka može biti ozbiljno ugrožena, ako je kreditna institucija već obezbijedila kapital prema svom ICAAP-u u situaciji koja ne spada u plan oporavka. To bi moglo uticati na vrste i obim dodatnog kapitala koji se može prikupiti kao i uslove prikupljanja. Drugi primjer su mjere u vezi sa smanjenjem rizika. Na primjer, ako se određena imovina prodaje pod ICAAP-om u situaciji koja nije mjesto za oporavak, tada se ta imovina više ne može prodati, odnosno ta akcija više ne može biti efektivna opcija oporavka.

Druga veza između ICAAP-a i planova oporavka je obrnuto testiranje otpornosti na stres. Ovaj instrument kreditna institucija treba da koristi kao dio svog ICAAP-a, da procijeni koji bi je scenariji doveli u situaciju koja bi ugrozila njenu sposobnost da slijedi planirani poslovni model, a time i svoje ciljeve ICAAP-a. Radi planiranja oporavka, obrnuto testiranje otpornosti na stres trebalo bi smatrati polaznom tačkom za razvoj scenarija koji bi trebalo da bude najstrožiji scenario, blizu situacije neodrživosti („near-default“), odnosno doveli bi do toga da poslovni model kreditne institucije ili grupe postane neodrživ, osim u slučaju ako se uspješno sprovedu akcije oporavka.

Princip 3 - ICAAP doprinosi kontinuitetu kreditne institucije pružajući adekvatnost kapitala iz različitih perspektiva

Kreditna institucija treba da primijeni ICAAP na proporcionalan, prudenčijalan i konzervativan način, koji integriše regulatornu i ekonomsku perspektivu.

Kreditna institucija treba da primjenjuje regulatornu perspektivu, koja predstavlja višegodišnju procjenu sposobnosti kreditne institucije da ispunjava sve regulatorne i supervizorske zahtjeve koji se odnose na kapital i da se kontinuirano nosi sa drugim spoljnim finansijskim ograničenjima. Ovo uključuje procjenu vjerodostojnog osnovnog scenarija i adekvatnih nepovoljnih scenarija, specifičnih za tu kreditnu instituciju, što se odražava na višegodišnje kapitalno planiranje, u skladu sa opštim ciljevima planiranja kreditne institucije.

Regulatornu perspektivu treba da upotpuni ekonomska perspektiva, koja podrazumijeva da kreditna institucija treba da identifikuje i kvantifikuje sve materijalne rizike koji mogu izazvati ekonomske gubitke i umanjiti interni kapital. U skladu sa ovom ekonomskom perspektivom, kreditna institucija treba da obezbijedi da rizici budu adekvatno pokriveni internim kapitalom. Ove dvije perspektive treba da se međusobno dopunjavaju i budu integrisane u sve značajne poslovne aktivnosti i odluke kreditne institucije.

Doprinos ICAAP-a kontinuitetu kreditne institucije. Cilj ICAAP-a je da doprinese kontinuitetu kreditne institucije iz kapitalne perspektive tako što će obezbijediti da ima dovoljno kapitala da podnese rizike, apsorbuje gubitke i prati održivu strategiju, čak i tokom dužeg perioda nepovoljnih kretanja. Ovaj cilj kontinuiteta treba da se odrazi u RAF- u kreditne institucije (kao što je definisano u principu 2) i kreditna institucija treba da koristi ICAAP okvir za ponovnu procjenu sklonosti preuzimanja rizika i praga tolerancije u okviru svojih ukupnih kapitalnih ograničenja, uzimajući u obzir rizični profil i ranjivosti kreditne institucije.

U okviru ovih kapitalnih ograničenja, kreditna institucija treba da procijeni i definiše menadžment bafere, iznad regulatornih i supervizorskih minimuma, kao i internih potreba za kapitalom koji joj omogućavaju da održivo slijedi svoju strategiju. Menadžment baferi ne odnose se na raspoloživi kapital, već oni odražavaju očekivani kapital za koji kreditna institucija cijeni da joj je potreban da bi održivo slijedila svoj poslovni model. Koncept menadžment bafera ne postavlja nove minimalne kapitalne zahtjeve iznad postojećih zakonskih minimuma. Iako se generalno očekuje da će menadžment baferi biti veći od nule, u teoriji se takođe može reći da će, u zavisnosti od procijenjenog scenarija, menadžment bafer u iznosu od nula još uvijek omogućiti kreditnoj instituciji da održivo slijedi poslovni model.

Kod utvrđivanja nivoa menadžment bafera za srednjoročni period, kreditna institucija treba da uzme u obzir, na primjer, očekivanja tržišta, investitora i drugih ugovornih strana, moguća ograničenja isplata koja proizilaze iz maksimalnog iznosa za raspodjelu (Maximum Distributable Amount - MDA) i oslanjanja poslovnog modela na sposobnost da isplaćuje bonuse, dividende i prinose na emitovane instrumente dopunskog kapitala. Menadžment bafer bi trebalo da omogućiti i ublažavanje nesigurnosti oko projektovanih pokazatelja kapitala i njihovih mogućih fluktuacija, a trebalo bi i da odražava sklonost preuzimanju rizika kreditne institucije i omogućiti određenu mjeru fleksibilnosti pri donošenju poslovnih odluka.

Regulatorna interna perspektiva. Regulatorna interna perspektiva je višegodišnja procjena sposobnosti kreditne institucije da kontinuirano ispunjava sve kvantitativne regulatorne i supervizorske zahtjeve u odnosu na kapital i da podnese druga spoljna finansijska ograničenja.

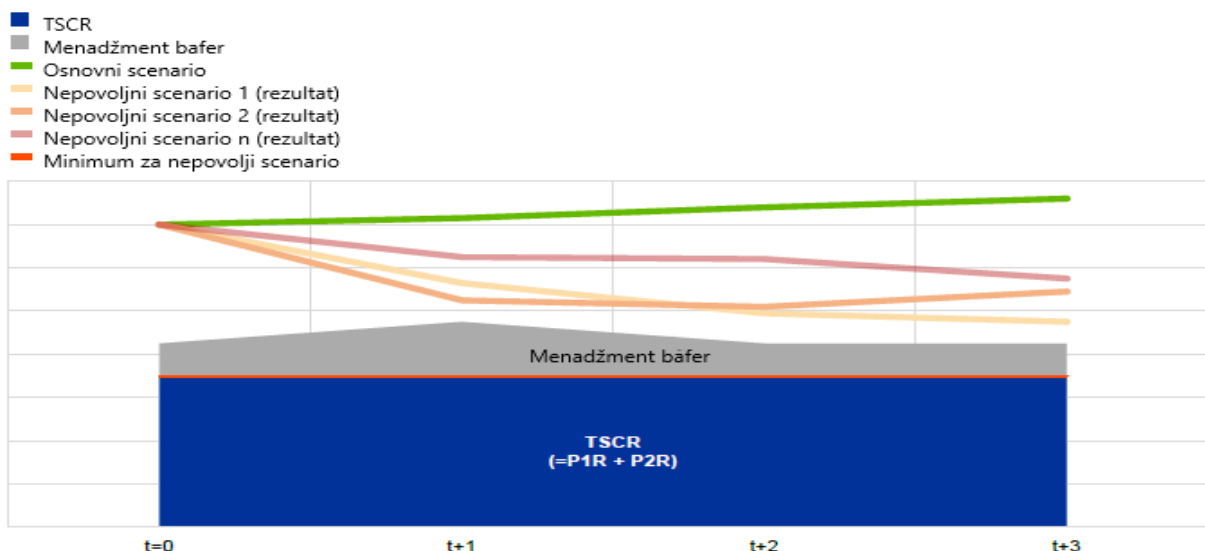
Pored zahtjeva za koeficijent finansijskog leveridža, velikih izloženosti kao i minimalnih zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama iz člana 29 Zakona o sanaciji kreditnih institucija, kreditna institucija treba da uzme u obzir i dodatne kapitalne zahtjeve iz Odluke o adekvatnosti kapitala (Stub 1) i ove odluke (Stub 2), bafer propisane Zakonom, kao i druge dodatne kapitalne zahtjeve za Stub 2 („Pillar 2 requirements”) - (u daljem tekstu: P2R).

Regulatorna perspektiva podrazumijeva da će se uzeti u obzir svi materijalni rizici koji utiču na relevantne regulatorne pokazatelje, uključujući i regulatorni kapital i iznose izloženosti riziku, u periodu planiranja. Zbog toga, iako su njeni rezultati izraženi u regulatornim mjerama, regulatorna perspektiva nije ograničena na rizike prepoznate u regulatornom kapitalnom zahtjevu iz Odluke o adekvatnosti kapitala. Prilikom procjene adekvatnosti kapitala u regulatornoj perspektivi, kreditna institucija treba da uzme u obzir sve relevantne rizike koje je kvantifikovala u ekonomskoj perspektivi i procijeni da li se, i u kojoj mjeri, ovi rizici mogu realizovati tokom planiranog perioda, u zavisnosti od primijenjenih scenarija.

Kreditna institucija treba da ima stabilan i ažuriran plan kapitala u skladu sa strategijama, RAF-om i kapitalnim resursima. Plan kapitala treba da sadrži osnovne i nepovoljne scenarije i da pokriva period od najmanje tri godine. Kreditna institucija takođe treba da uzme u obzir i razvoj veći od navedenog trogodišnjeg perioda u svom strateškom planiranju, na proporcionalan način, ako će to imati materijalan uticaj. Kreditna institucija treba da uzme u obzir uticaj promjena u pravnom, regulatornom i računovodstvenom okviru pri planiranju kapitala. U odnosu na buduće nivoe P2R i smjernica za dodatni kapitalni zahtjev za Stub 2 („pillar 2 guidelines”), (u daljem tekstu: P2G) kreditna institucija treba da uzme u obzir sve informacije o promjenama na ovim pozicijama. Informacije o P2R i P2G kreditna institucija treba da tretira kao eksterne informacije, a u nedostatku tih informacija treba da koristi informacije o P2R i P2G kojima raspolaže.

Za slučajeve po osnovnom scenariju, uključujući osnovne projekcije u planovima kapitala, kreditna institucija će, pored ukupnog SREP kapitalnog zahtjeva (TSCR), da obračunava i svoj kombinovani bafer (CBR), tj. ukupni kapitalni zahtjev (OCR) i P2G. Kreditna institucija treba da uzme u obzir navedeno kako bi odredila odgovarajuće menadžment bafer i sprovela kapitalne planove koji će joj omogućiti da u srednjoročnom roku ispuni OCR plus P2G pod očekivanim osnovnim uslovima (vidjeti Sliku 1).

Slika 1: Projekcije pokazatelja kapitala u skladu sa nepovoljnim scenarijem prema regulatornoj perspektivi

Kreditna institucija treba da kontinuirano ispunjava TSCR, uključujući i duže periode nepovoljnih kretanja koja podrazumijevaju ozbiljno smanjenje redovnog osnovnog kapitala (CET1). U posebno nepovoljnim scenarijima, može biti prihvatljivo da kreditna institucija ne ispunjava svoje zahtjeve o P2G i kombinovanom baferu. Međutim, kreditna institucija treba da utvrdi adekvatne menadžment bafere na vrhu TSCR-a kako bi uzela u obzir gore navedena razmatranja i sprovela ih u planovima kapitala. To bi joj omogućilo da ostane iznad svog TSCR-a i da ispuni, na primjer, očekivanja tržišta čak i pod nepovoljnim uslovima tokom srednjoročnog perioda.

Ako kreditna institucija preduzme akcije upravljanja u svom kapitalnom planu, treba da procijeni izvodljivost i očekivani uticaj takvih akcija prema odgovarajućim scenarijima, i treba da bude transparentna u pogledu kvantitativnog uticaja svake akcije na projektovane cifre. Ako je relevantno, očekuje se da će korišćene pretpostavke biti u skladu sa planom oporavka.

Ekonomska interna perspektiva. Kreditna institucija treba da upravlja adekvatnošću kapitala iz ekonomske interne perspektive, obezbjeđujući da njeni rizici budu adekvatno pokriveni internim kapitalom. Adekvatnost ekonomskog kapitala zahtijeva da interni kapital kreditne institucije bude dovoljan da pokrije rizike i podrži strategiju na stalnoj osnovi. Prema ovoj perspektivi, kreditna institucija treba da obuhvati čitav spektar rizika koji iz ekonomske interne perspektive mogu imati značajnog uticaja na njen kapitalni položaj. Ekonomska interna perspektiva se ne zasniva na računovodstvenim ili regulatornim odredbama, već uzima u obzir razmatranje ekonomske vrijednosti za sve ekonomski relevantne aspekte, uključujući imovinu, obaveze i rizike. Dakle, iako se ICAAP zasniva na pretpostavci - i čiji je cilj obezbjeđivanje kontinuiteta kreditne institucije, kreditna institucija treba da upravlja adekvatnošću svog ekonomskog kapitala na osnovu razmatranja ekonomske vrijednosti. Kreditna institucija treba da adekvatno upravlja ekonomskim rizicima i internim kapitalom i procjenjuje ih kao dio okvira testiranja otpornosti na stres i praćenja i upravljanja adekvatnošću kapitala.

Kreditna institucija treba da koristi sopstvene procese i metodologije da identifikuje, kvantifikuje i izdvoji interni kapital u odnosu na očekivane gubitke (u mjeri u kojoj nijesu razmatrani u okviru internog kapitala) i neočekivane gubitke kojima bi mogla biti izložena, uzimajući u obzir princip proporcionalnosti. Kreditna institucija treba da izvrši preciznu kvantifikaciju rizika trenutne situacije na određeni datum i da ovu kvantifikaciju dopuni sa srednjoročnom procjenom uticaja materijalno značajnih budućih događaja, koji nijesu obuhvaćeni procjenom trenutne situacije, na primjer potencijalne aktivnosti menadžmenta, promjene u rizičnom profilu ili u eksternom okruženju. Aktivnosti menadžmenta mogu uključivati, između ostalog, mjere u vezi sa kapitalom, pripajanjem ili prodajom poslovnih linija.

Kreditna institucija treba da koristi rezultate procjene adekvatnosti ekonomskog kapitala u svom strateškom i operativnom upravljanju i prilikom revizije svoje sklonosti preuzimanja rizika i poslovnih strategija. Kreditna institucija treba da identifikuje treba da utvrdi nedostataka internog kapitala i mjere za njihovo efikasno otklanjanje (npr. povećanje kapitala, ublažavanje rizika).

Adekvatnost ekonomskog kapitala kreditne institucije zahtijeva aktivno praćenje i upravljanje, uključujući izradu postupaka i mjere koje će preduzeti za rješavanje situacija koje bi dovele do nedovoljne kapitalizacije.

Ako utvrdi značajan trend pada u svom položaju ekonomskog kapitala, kreditna institucija treba da razmotri mjere za održavanje adekvatne kapitalizacije i preispita svoju strategiju i sklonost preuzimanju rizika. Prema tome, u slučaju pada kapitala ispod internog praga adekvatnosti kapitala, kreditna institucija treba da bude u mogućnosti da preduzme neophodne mjere i objasni kako će se obezbijediti adekvatnost kapitala u srednjem roku.

Interakcija između ekonomske i regulatorne interne perspektive. U ekonomskoj perspektivi, ekonomski rizici i gubici utiču na interni kapital. Neki od tih rizika ili rizici sa njima povezani mogu se kasnije djelimično ili u potpunosti realizovati pod regulatornom perspektivom kroz računovodstvene gubitke, smanjenje regulatornog kapitala ili izdvajanje rezervi. Zbog toga, kreditna institucija treba da u regulatornoj perspektivi procijeni u kojoj mjeri rizici identifikovani i kvantifikovani u ekonomskoj perspektivi mogu uticati na njen kapital i ukupni iznos izloženosti riziku (TREA) u budućnosti. Dakle, potrebno je da projekcije budućeg kapitala u regulatornoj perspektivi budu uredno ažurirane procjenama iz ekonomske perspektive. Tačnije, očekuje se da se razmotre rizici i uticaji koji nijesu nužno očigledni ako se fokusiraju isključivo na računovodstveni / regulatorni okvir kapitala, ali mogu se materijalizovati i uticati na budući regulatorni kapital ili TREA. Takođe, potrebno je, u okviru kvantifikacije rizika iz ekonomske perspektive, uzeti u obzir i rezultate regulatorne perspektive i da se kvantifikacija rizika u ekonomskoj perspektivi prilagodi ili dopuni, ako na adekvatan način ne obuhvata rizike koji proizilaze iz razmatranih nepovoljnih scenarija. Navedeno je posebno relevantno za rizike koje je teže kvantifikovati. Izvršena prilagođavanja ili dopune kvantifikacije rizika u ekonomskoj perspektivi treba da budu u potpunosti obrazloženi i dokumentovani.

Pošto su definicije i nivoi kapitala, vrste rizika i njihova visina, kao i minimalni nivoi kapitala obično različiti između dvije perspektive, i budući da – posmatrano tokom vremena i kroz kreditne institucije - jedna nije sistematski strože od druge, efikasno upravljanje rizikom zahtijeva primjenu obje perspektive.

Slika 2
Pregled ICAAP perspektiva i njegove karakteristike

Primjer: Ekonomska perspektiva dopunjuje regulatornu perspektivu. Kreditna institucija treba da kvantifikuje uticaj na bilans uspjeha (P&L) kamatnih rizika u bankarskoj knjizi pod regulatornom perspektivom, iako nijesu uzeti u obzir u kapitalnom zahtjevu Stuba 1. Iako je ekonomski uticaj promjena kamatnih stopa na pozicijama u bankarskim knjigama odmah u potpunosti vidljiv u ekonomskoj perspektivi, može proći nekoliko godina dok se puni uticaj promjena u bilansu uspjeha na pokazatelje kapitala u Stubu 1 pokaže pod regulatornom perspektivom. U skladu s tim, kreditna institucija treba da uzme u obzir potencijalne gubitke koji proizilaze iz svih rizika koji su obuhvaćeni ekonomskom perspektivom, uključujući rizike koje Stub 1 ne uzima u obzir u regulatornoj perspektivi, naročito u projekcijama loših scenarija. Kao ilustrativni primjer, kreditna institucija bi mogla u ekonomskoj perspektivi da zaključi da će se njena ekonomska vrijednost u narednoj godini smanjiti za 10 miliona EUR, ako bi se kamatne stope povećale za 200 baznih poena. U scenarijima regulatorne perspektive, očekivalo bi se da kreditna institucija procijeni odgovarajući uticaj na bilans uspjeha, kao i na regulatorni kapital i pokazatelja u stubu 1 u planiranom vremenskom periodu, npr. kroz pad dobiti od 1,5 miliona EUR u prvoj godini, 1,3 miliona EUR u drugoj i 1 milion EUR u trećoj godini.

Drugi primjer su skriveni gubici. Iako se sredstva konceptualno uzimaju u obzir po ekonomskoj vrijednosti/neto sadašnjoj vrijednosti pod ekonomskom perspektivom, regulatorna perspektiva se zasniva na računovodstvenim i prudencijalnim vrijednostima. Skriveni gubici postaju evidentni kada upoređujemo knjigovodstvene i ekonomske vrijednosti. Određujući ukupni obim skrivenih gubitaka, kreditna institucija treba da odluči u kojoj mjeri se ti skriveni gubici mogu materijalizovati i na računu bilansa stanja i uspjeha, i to će se, kako se očekuje, uzeti u obzir u regulatornoj perspektivi. Ako, na primjer, kreditna institucija ima portfolio državnih obveznica koji podliježe ukupnim skrivenim gubicima od 10 miliona EUR, treba da utvrdi koji će dio tih skrivenih gubitaka uticati na projektovani regulatorni kapital, na osnovu odgovarajućih srednjoročnih scenarija. Tako, kreditna institucija može da zaključi da će nastati računovodstveni gubici od 1 i 2 miliona EUR u prvoj i drugoj godini, zbog smanjenja nominalne vrijednosti osnovnih obveznica. Te gubitke bi trebalo uzeti u obzir u projekcijama izrađenim u okviru regulatorne perspektive.

Zaključno, rizici identifikovani i kvantifikovani u ekonomskoj perspektivi na nekoliko načina utiču na projekcije u regulatornoj perspektivi: negativni uticaj na bilans uspjeha, direktno smanjenje regulatornog kapitala, povećanje rezervacija i povećanje ukupne izloženosti rizicima (TREA). U svakom slučaju, kreditna institucija treba da preduzima diferencirani pristup kada prevodi rizike u uticaj na projektovane pokazatelje Stuba 1. Rizici ekonomske perspektive generalno neće uticati na projekcije u Stubu 1 u identičnom iznosu (one-to-one). Step (obuhvat) u kojem će rizici uticati na te projekcije zavisi, na primjer, od scenarija koji se razmatra, kao i od primijenjenih računovodstvenih pravila i regulatornih odredbi.

Primjer: Regulatorna perspektiva dopunjuje ekonomsku perspektivu. Srednjoročne procjene regulatorne interne perspektive i odgovarajući scenariji treba da oblikuju pogled budućnosti ekonomske perspektive, ukoliko se te promjene ne odražavaju u trenutnoj kvantifikaciji rizika na odgovarajući referentni datum. Potrebno je da se ocijene projektovane mjere upravljanja predviđene u regulatornoj perspektivi, npr. mjere kapitala, isplate dividendi ili sticanja ili prodaja poslovnih linija kako bi se utvrdio njihov uticaj na ekonomsku supstancu kreditne institucije. Nasuprot tome, očekivane promjene u krivoj kamatnih stopa i radnje upravljanja o kojima je već odlučeno i koje će se dogoditi tokom perioda rizika (od obično najmanje jedne godine) obično se uzimaju u obzir u kratkoročnom periodu na osnovu procjene u ekonomskoj perspektivi.

Nepovoljne projekcije regulatorne perspektive treba da simuliraju ranjivosti specifične za kreditnu instituciju. Ako takve projekcije pokažu materijalni uticaj koji proizilazi iz određene vrste rizika, npr. rizika migracije, kreditna institucija treba da obezbijedi da taj rizik bude adekvatno kvantifikovan u procjeni u određenoj tački u vremenu ili komplementarnim procjenama (npr. testiranje otpornosti na stres) u okviru ekonomske perspektive. Na primjer, kreditna institucija sa materijalno značajnim portfoliom vlasničkih hartija od vrijednosti upravlja rizikom tako što može pretpostaviti značajniji pad cijena na tržištu kapitala u svojoj regulatornoj perspektivi. U praksi, ako kreditna institucija koristi pristup vrijednosti prema riziku (VaR) za kvantifikaciju tržišnog rizika u svojoj ekonomskoj perspektivi, a podaci koji se zasnivaju na kvantifikaciji rizika sadrže samo osnovna kretanja na berzi, tada kvantifikacija rizika potcjenjuje tržišni rizik. Kreditna institucija može prilagoditi svoje pretpostavke o kvantifikaciji rizika ili dodijeliti dodatni interni kapital tržišnom riziku koji nije obuhvaćen kvantifikacijom rizika, ili može preduzeti druge mjere da obezbijedi dovoljan kapital za pokriće rizika. Kreditna institucija samostalno odlučuje o načinu na koji će efikasno upravljati rizikom i kako će taj rizik biti pokriven internim kapitalom.

Princip 4 - Svi materijalni rizici su identifikovani i uzeti u obzir u ICAAP-u

Kreditna institucija je odgovorna za sprovođenje redovnog postupka za identifikovanje svih značajnih rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena u ekonomskim i regulatornim perspektivama. Svi rizici identifikovani kao materijalni treba da budu sadržani u svim djelovima ICAAP-a u skladu sa interno definisanom taksonomijom rizika.

Kreditna institucija treba da identifikuje, najmanje na godišnjoj osnovi, rizike koji su značajni, koristeći sopstvenu internu definiciju materijalnosti, i da utvrdi interni popis rizika.

Za sve rizike koji su identifikovani kao značajni, kreditna institucija treba da dodijeli kapital za pokriće rizika ili da dokumentuje razlog zbog čega nije opredijelila kapital za te rizike.

Proces identifikacije rizika. Kreditna institucija treba da vrši redovno identifikovanje svih značajnih rizika i to najmanje jednom godišnje i uključi ih u interni popis rizika. Koristeći svoju internu definiciju materijalnosti, treba da se obezbijedi ažuriranje tog popisa rizika. Interni popis rizika treba da se prilagođava uvijek kada više ne odražava značajne rizike, npr. zato što je uveden novi proizvod ili su proširene određene poslovne aktivnosti.

Identifikacija rizika treba da bude sveobuhvatna i da uzima u obzir i regulatorne i ekonomske perspektive. Pored već utvrđenih rizika, kreditna institucija treba da izvrši procjenu adekvatnosti kapitala za bilo koje rizike i sve koncentracije u okviru i između onih rizika koji mogu nastati iz ostvarivanja njene strategije ili zbog relevantnih promjena u njenom okruženju.

Postupak identifikacije rizika treba da slijedi tzv. „bruto pristup“, odnosno bez uzimanja u obzir posebnih tehnika za ublažavanje osnovnih rizika, kako bi kreditna institucija procijenila efikasnost mjera ublažavanja rizika.

Nadzorni odbor i upravni odbor, u okviru svojih ovlaštenja, odlučuju koje vrste rizika će se smatrati materijalno značajnim i koje treba pokriti kapitalom, uključujući obrazloženje zašto se određeni rizik ne smatra materijalno značajnim rizikom.

Interni popis rizika. Pri određivanju internog popisa rizika, kreditna institucija, uz regulatornu, utvrđuje i sopstvenu taksonomiju rizika. Očekuje se da će u popisu rizika kreditna institucija uzeti u obzir osnovne rizike, koji su materijalni, koji proizilaze iz finansijskih i nefinansijskih učešća, subsidijara, filijala i drugih povezanih subjekata i dr.

Ako kreditna institucija eksternalizuje svoje poslovanje pružaocu usluga, treba da bude u mogućnosti da identifikuje, procjenjuje i kvantifikuje osnovne rizike u aranžmanu eksternalizacije kao da sama obavlja te poslove. Takva identifikacija, procjena i kvantifikacija treba vrši se prije eksternalizacije, uzimajući u obzir specifičnosti povezane sa obavljanjem usluga van kreditne institucije.

Princip 5 - Interni kapital treba da bude visokokvalitetan i jasno definisan

Kreditna institucija treba da definiše, procijeni i održi interni kapital u okviru ekonomske perspektive. Interni kapital treba da bude u skladu sa konceptom adekvatnosti ekonomskog kapitala i internim kvantifikacijama rizika kreditne institucije, adekvatnog kvaliteta i određen na oprezan i konzervativan način. Kreditna institucija treba da, uz pretpostavku kontinuiteta njenog poslovanja, obezbijedi da ima dovoljno kapitala za pokriće rizika, obezbjeđujući time kontinuitet poslovanja.

Zbog različitih metodologija procjene i pretpostavki za imovinu, obaveze i transakcije, raspoloživi interni kapital pod ekonomskom perspektivom može značajno da se razlikuje od regulatornog kapitala pod regulatornom perspektivom. Kreditna institucija treba da definiše oprezan pristup prilikom definisanja svog raspoloživog internog kapitala. Taj prudencijalni pristup se odnosi na sve osnovne pretpostavke i metodologije koje se koriste za kvantifikaciju internog kapitala.

Ako kreditna institucija koristi regulatorni kapital kao polaznu tačku za definiciju svog internog kapitala, veći dio komponenti internog kapitala treba da bude izražen u CET1 (redovni osnovni kapital). Dodatno, određena

prilagođavanja su potrebna da bi se došlo do kapitala koji je u skladu sa konceptom ekonomske vrijednosti, koja je osnova ekonomske perspektive. Prilagođavanja se očekuju u slučaju skrivenih gubitaka i za stavke kapitala koje imaju sposobnost apsorpcije gubitaka samo u slučaju kada se poslovanje kreditne institucije neće nastaviti.

Veći dio internog kapitala koji ima kapacitet da nosi rizike treba i dalje da bude generalno konzistentan sa sposobnošću apsorpcije gubitaka koju ima CET1. Kreditne institucije koje primjenjuju pristupe zasnovane na modelima za neto sadašnju vrijednost treba da koriste samo metodologije i pretpostavke koje su razumljive, jasno definisane i obrazložene i koje prate konzervativan pristup. Stavke kapitala koje imaju sposobnost apsorpcije rizika samo u slučaju kada se poslovanje kreditne institucije neće nastaviti treba da se tretiraju kao obaveze, ako se koristi pristup neto sadašnje vrijednosti. Na primjer, kreditna institucija treba da konstatuje da ekonomska vrijednost njenog duga pada zajedno sa smanjenjem njenog kreditnog rejtinga.

Kreditna institucija treba da bude transparentna u vezi sa internim kapitalom i da, u najvećoj mogućoj mjeri, omogućava usklađivanje odnosno upoređivanje razlika ili zajedničkih tačaka između kapitala prema regulatornoj perspektivi i raspoloživog internog kapitala prema ekonomskoj perspektivi.

Princip 6 - ICAAP metodologije za kvantifikaciju rizika su adekvatne, dosljedne i nezavisno potvrđene

Kreditna institucija je odgovorna za primjenu metodologija za kvantifikaciju rizika koje su adekvatne njenim individualnim okolnostima i ekonomskoj i u regulatornoj perspektivi. Pored toga, kreditna institucija treba da koristi adekvatne metodologije za kvantifikaciju potencijalnih budućih promjena u regulatornom kapitalu i TREA u svojim nepovoljnim scenarijima u okviru regulatorne perspektive. Kreditna institucija treba da primijeni konzervativan pristup u obje perspektive kako bi se na adekvatan način razmotrili događaji koji se rijetko dešavaju.

Ključni parametri i pretpostavke treba da budu dosljedni u cijeloj grupi i primjereni vrsti rizika. Sve metodologije za određivanje rizika treba da budu podložne nezavisnoj internoj validaciji. Kreditna institucija treba da uspostavi i primijeni efikasan okvir za kvalitet podataka.

Sveobuhvatna kvantifikacija rizika. ICAAP treba da obezbijedi da su rizici kojima je kreditna institucija izložena ili može biti izložena adekvatno kvantifikovani. Kreditna institucija treba da primijeni metodologije za određivanje rizika koje su prilagođene njenim individualnim okolnostima (tj. da budu u skladu sa njenom sklonošću ka preuzimanju rizika, tržišnim očekivanjima, poslovnim modelom, rizičnim profilom, veličinom i složenosti).

Za rizike koje je teško kvantifikovati (npr. zbog nedostatka podataka ili nepostojanja utvrđenih metodologija za kvantifikaciju), kreditna institucija treba da razvije odgovarajuće metodologije za kvantifikaciju neočekivanih gubitaka, uključujući korišćenje stručne procjene. Za te potrebe, kreditna institucija treba da utvrdi dovoljno konzervativne pretpostavke, uzimajući u obzir sve relevantne informacije i obezbjeđujući adekvatnost i dosljednost u svom izboru metodologija za određivanje rizika. Mjerenje teško kvantifikovanih rizika treba da bude što je moguće više dosljedno i uporedivo sa ukupnim pretpostavkama mjerenja rizika. Kreditna institucija treba da obezbijedi da se takvi rizici na odgovarajući način uključe u procese upravljanja rizikom i kontrole rizika, bez obzira da li su kvantifikovani korišćenjem tradicionalnih modela ili analize scenarija ili drugim procjenama. Ključni parametri i pretpostavke obuhvataju, između ostalog, nivo povjerenja, pretpostavke o korelaciji i pretpostavke za stvaranje scenarija.

Nivo konzervativnosti. Metodologije i pretpostavke za kvantifikaciju rizika korišćene u ekonomskoj i regulatornoj perspektivi treba da budu dovoljno stabilne, osjetljive na rizik i dovoljno konzervativne za potrebe kvantifikacije gubitaka koji se rijetko dešavaju, ali su mogući.

U adekvatnom ICAAP-u ukupni nivo konzervativizma u pretpostavkama u ekonomskoj perspektivi treba da bude ujednačen sa nivoom koji stoji u osnovi metodologija kvantitativnosti rizika internih modela Stuba 1. Međutim, kapitalni zahtjevi Stuba 1 ne treba da budu smatrani najnižim u internim kvantifikacijama kreditne institucije. Ukupan nivo konzervativizma određuje se kombinacijom osnovnih pretpostavki i parametara, na način da pretpostavke treba određivati na način da ukupni nivo konzervativnosti treba da ostane visok.

Kreditna institucija treba da, umjesto da teži eksternom kreditnom rejtingu i nivo statističke pouzdanosti, treba da određuje metode za kvantitativno određivanje rizika na osnovu sopstvene sklonosti ka riziku, rejtinga. Za te potrebe uzima u obzir moguće gubitke koje može i sposobna je da nadoknadi tokom vremena. Na osnovu ove analize, kreditna institucija treba da uspostavi i održi metodologije za kvantitativnu ocjenu rizika, uključujući procjenu stresnih događaja, koje joj pružaju dovoljno pouzdanja da su mogući gubici koji proizlaze iz rijetkih događaja ili ozbiljnih budućih kretanja obuhvaćeni njenim strategijama i sklonosti preuzimanju rizika i da ti gubici neće premašiti kvantifikovani rizik.

Kreditna institucija treba da objasni razlike između kvantifikacije rizika u Stubu 1 i ICAAP-u, ako te razlike postoje.

Izbor metodologija za kvantifikaciju rizika. Kreditna institucija treba da primijeni adekvatne metodologije za kvantifikaciju rizika i za utvrđivanje projekcija, koristeći (izmijenjene) metodologije Stuba 1 (npr. da uzme u obzir rizike koncentracije), modele ekonomskog kapitala, rezultate stres testova ili druge metodologije, kao što su više scenarija, da bi se utvrdili rizici kojima je izložena ili kojima može biti izložena.

Metodologije koje kreditna institucija koristi treba da budu dosljedne jedna drugoj, u pogledu perspektive i definicije kapitala i da adekvatno i na dovoljno konzervativan način obuhvate rizike kojima je kreditna institucija izložena, vodeći računa o principu proporcionalnosti. To znači, na primjer, da se od kreditnih institucija koje imaju složenije rizike očekuje korišćenje sofisticiranije metodologije za kvantitativnu procjenu rizika kako bi adekvatno obuhvatile rizike.

Međutim, kreditna institucija treba da primjenjuje metodologije za kvantifikaciju rizika koje primjenjuje za upravljanje rizicima i donošenje odluka. Kreditna institucija treba da je u mogućnosti da dokaže adekvatnost metodologija za svoju individualnu situaciju i rizični profil. Modeli za upravljanje rizicima eksternog dobavljača, moraju biti prilagođeni poslovanju i rizičnom profilu kreditne institucije.

Kvalitet podataka. Kreditna institucija treba da primijeni adekvatne procese i mehanizme kontrole kako bi se obezbijedio kvalitet podataka. Kvalitet podataka obuhvata kompletnost, tačnost, dosljednost, blagovremenost, jedinstvenost, validnost i mogućnost praćenja porijekla tih podataka.

Okvir kvaliteta podataka treba da obezbijedi pouzdane informacije o riziku koje podržavaju zdravo odlučivanje, kao i da obuhvate i sve relevantne podatke o rizicima i sve dimenzije kvaliteta podataka.

Efekti diverzifikacije rizika. Kreditna institucija treba da koristi oprezan pristup kada pretpostavi efekte diverzifikacije rizika i da uzme u obzir da diverzifikacija rizika neće biti uzeta u obzir u okviru SREP-a.

Kreditna institucija treba da bude u potpunosti transparentna u vezi sa pretpostavljenim efektima diverzifikacije rizika i da, slučaju diverzifikacije između rizika, pored neto podataka, najmanje analizira i bruto podatke prije diverzifikacije. Kreditna institucija treba da obezbijedi da rizici adekvatno pokriju kapital, čak i u periodima stresa kada efekti diverzifikacije mogu nestati ili se ponašati nelinearno (čak se pojačavajući u ekstremnom scenariju). Na primjer, odvojeno procjenjivanje komponenti rizika ne mora biti uvijek konzervativno, jer nelinearne interakcije mogu dovesti do efekta akumuliranja, čime se efekat diverzifikacije smanjuje.

Kreditna institucija treba da uzme u obzir efekte diverzifikacije pri testiranju otpornosti na stres, uključujući, na primjer, korelacije u okviru rizika i između rizika i diverzifikaciju između subjekata iz grupe.

Nezavisna validacija. ICAAP metodologija za kvantifikaciju rizika treba da bude predmet redovne nezavisne interne validacije, uz poštovanje, na proporcionalan način, osnovnih principa odgovarajućih standarda utvrđenih za interne modele Stuba 1, uzimajući u obzir materijalnost kvantifikovanih rizika i složenost metodologije kvantifikacije rizika. Interna validacija ne znači da kreditna institucija treba da izvrši svaku aktivnost validacije, ali je odgovorna za ovaj proces.

U zavisnosti od veličine i složenosti kreditne institucije, mogu se usvojiti različita organizaciona rješenja koja će obezbijediti nezavisnost između razvoja i validacije metodologija za određivanje rizika. Međutim, potrebno je uzeti u obzir da nezavisna potvrda neće biti izvršena od strane funkcije interne revizije.

O rezultatima procesa validacije treba da budu obaviješteni nadzorni i upravni odbor, i da se koriste u reviziji i prilagođavanju metodologija kvantifikacije, kao i prilikom procjene adekvatnosti kapitala.

U zavisnosti od prirode, veličine, obima i složenosti svojih rizika, kreditna institucija, može da koristi jedno od sljedeća tri organizaciona aranžmana kako bi se obezbijedila nezavisnost funkcije validacije od procesa razvoja metodologije (tj. dizajn, razvoj, primjena i praćenje metodologija za određivanje rizika):

- odvajanje na dvije različite organizacione jedinice, koje su odgovorne da izvještavaju različite članove višeg rukovodstva;
- odvajanje u dvije različite organizacione jedinice koje izvještavaju istog člana višeg rukovodstva;
- odvajanje zaposlenih u okviru iste organizacione jedinice.

Princip 7 - Redovno testiranje otpornosti na stres ima za cilj obezbjeđivanje adekvatnosti kapitala u nepovoljnim okolnostima

Kreditna institucija treba da izvrši prilagođeni i detaljni pregled svojih ranjivosti, kojim će obuhvatiti sve materijalne rizike na nivou kreditne institucije koji proizilaze iz njenog poslovnog modela i okruženja poslovanja u kontekstu narušenih makroekonomskih i finansijskih uslova godišnje i češće, po potrebi, u zavisnosti od individualnih specifičnosti. Na osnovu tog pregleda kreditna institucija treba da definiše adekvatan program testiranja otpornosti na stres i za regulatornu i za ekonomsku perspektivu.

Kao dio programa testiranja otpornosti na stres, kreditna institucija treba da odredi nepovoljne scenarije koji će se koristiti u regulatornoj perspektivi, uzimajući u obzir druga testiranja otpornosti na stres koje sprovodi. Primjena makroekonomskih pretpostavki i usredsređenost na ključne ranjivosti treba da rezultira materijalnim uticajem na regulatorni i interni kapital kreditne institucije, na primjer u odnosu na CET1. Pored toga, kreditna institucija treba da izvrši obrnuto testiranje otpornosti na stres na proporcionalan način.

Kreditna institucija treba da kontinuirano prati i identifikuje nove prijetnje, ranjivosti i promjene u okruženju kako bi najmanje na kvartalnoj osnovi procijenila da li su rezultati testiranja otpornosti na stres i dalje pogodni i, ako nijesu, da ih prilagodi novim okolnostima. Uticaj scenarija treba da bude ažuriran redovno (npr. kvartalno). U slučaju značajnih promjena, kreditna institucija treba da procijeni njihov potencijalni uticaj na adekvatnost kapitala tokom godine.

Određivanje programa testiranja otpornosti na stres. Program testiranja otpornosti na stres treba da pokriva i regulatornu i ekonomsku perspektivu. Pri definisanju skupa internih scenarija stresa i osjetljivosti, kreditna institucija treba da koristi širok skup informacija o istorijskim i hipotetičkim stresnim događajima, uključujući supervizorske testove otpornosti na stres. Međutim, iako treba da uzme u obzir i testove supervizije, odgovornost je kreditne institucije da definiše scenarije i osjetljivosti na način koji najbolje odgovara njenom individualnom stanju i da ih pretvori u podatke o riziku, gubicima i kapitalu.

Aktivnosti testiranja otpornosti na stres pod ekonomskom perspektivom treba da budu višegodišnje projekcije scenarija, kao što je objašnjeno u principu 3 ovih smjernica. U zavisnosti od pristupa kreditne institucije, testovi otpornosti na stres pod ekonomskom perspektivom se koriste, na primjer, za procjenu osjetljivosti kvantifikacija rizika na modeliranje pretpostavki i pokretača rizika ili za procjenu uticaja promjena eksternih uslova, naročito nepovoljnih kretanja, na adekvatnost ekonomskog kapitala.

Pri definisanju scenarija testiranja otpornosti na stres, na primjer za projekcije u regulatornoj perspektivi, kreditna institucija treba da obuhvati materijalne rizike, uzimajući u obzir svoj poslovni model, rizični profil i eksterne uslove sa kojima je suočena. Drugi testovi otpornosti na stres, na primjer analiza osjetljivosti, treba da obezbijede informacije za korišćene scenarije, otkrivanjem značajnih ranjivosti kreditne institucije.

Stepen ozbiljnosti nepovoljnih scenarija u regulatornoj perspektivi. U svojoj osnovnoj procjeni, kreditna institucija treba da pretpostavi razvoj događaja koji bi pretpostavila u očekivanim okolnostima, uzimajući u obzir svoju poslovnu strategiju, uključujući vjerodostojne pretpostavke o prihodima, troškovima, mogućnosti događaja rizika itd.

U nepovoljnim scenarijima u regulatornoj perspektivi, kreditna institucija treba da pretpostavi izuzetna, ali vjerodostojna kretanja, sa adekvatnim stepenom ozbiljnosti u smislu uticaja na njene koeficijente kapitala, posebno na odnos CET1. Nivo ozbiljnosti treba da odgovara razvoju događaja koji je vjerodostojan, ali jednako ozbiljan iz perspektive kreditne institucije kao i bilo koji razvoj događaja koji se može uočiti tokom krize na tržištima, faktorima ili oblastima koji su najrelevantniji za adekvatnost kapitala kreditne institucije.

Raspon nepovoljnih scenarija treba da na odgovarajući način pokrije ozbiljne ekonomske krize i finansijske šokove, relevantne ranjivosti kreditne institucije, izloženosti drugim ugovornim stranama, kao i njihove kombinacije.

Koherentnost u odnosu na ciljane rizike. Pri testiranju otpornosti na stres, kreditna institucija treba da se fokusira na svoje ključne ranjivosti prilikom definisanja vjerodostojnih nepovoljnih scenarija. ICAAP testovi otpornosti na stres treba da su međusobno povezani, što znači da osnovne pretpostavke, rezultati stres testova i projektovane mjere upravljanja treba da se uzajamno uzmu u obzir.

Obrnuto testiranje otpornosti na stres. Pored aktivnosti testiranja otpornosti na stres koje procjenjuju uticaj određenih pretpostavki na koeficijent kapitala, kreditna institucija treba da izvrši i obrnuto testiranje otpornosti na stres (*Reverse stress testing*). Ove procjene treba da krenu od identifikacije unaprijed definisanog rezultata, kao što je poslovni model koji postaje neodrživ (npr. kršenje TSCR-a ili menadžment bafera).

Obrnuti testovi otpornosti na stres treba da se koriste za sagledavanje sveobuhvatnosti i konzervativnosti pretpostavki ICAAP-a, kako u regulatornom tako i u ekonomskom internom okviru, i da se sprovede najmanje jednom godišnje. Zavisno od vjerovatnoće scenarija proizašlih iz obrnutog testa otpornosti na stres, možda će biti neophodno da se odmah pripreme ili preduzmu upravljačke aktivnosti u ICAAP-u, u cilju sprečavanja situacije oporavka koja bi se mogla dogoditi ako se realizuje jedan ili više scenarija proizašlih iz obrnutog testiranja otpornosti na stres u ICAAP-u.

Dodatno, obrnuto testiranje otpornosti na stres u ICAAP kontekstu moglo bi se posmatrati kao polazna osnova za razvoj scenarija plana oporavka.

IZVJEŠTAJ O PROCJENI POSTUPKA PROCJENE ADEKVATNOSTI INTERNOG KAPITALA

1. OPŠTE INFORMACIJE I REZIME

1.1. Osnovne informacije

Naziv i sjedište kreditne institucije	
Period na koji se odnosi izvještaj	[1. januar 20xx. – 31. decembar 20xx.]
Datum sastavljanja izvještaja	
Datum odobrenja izvještaja od strane upravnog odbora	
Zaposleni za kontakt	
Funkcija	
Organizaciona jedinica	
Telefon i mejl adresa	
Član upravnog odbora koji je odgovoran za sadržaj ovog izvještaja	[Ime i prezime]

Potpis člana upravnog odbora _____

[Kreditna institucija (u daljem tekstu: KI) u ovom dijelu navodi osnovne informacije o postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (u nastavku teksta: ICAAP) koje uključuju naziv KI ako se ICAAP primjenjuje na pojedinačnoj osnovi, odnosno naziv matične KI ako se ICAAP primjenjuje na konsolidovanoj osnovi za grupu KI u Crnoj Gori ili konsolidovanoj osnovi na nivou podgrupe u skladu sa Zakonom.]

Ako drugačije nije navedeno, svi brojevi iznosi iskazuju se u hiljadama EUR.

1.2. Nivo primjene	
Nivo primjene	[Navedi da li je riječ o konsolidovanoj osnovi na nivou grupe KI u Crnoj Gori, ili pojedinačnoj osnovi.]
Naziv i sjedište članova grupe KI	[Navedi nazive društava koji su uključeni u ICAAP na konsolidovanoj osnovi. Ako KI smatra da određeno društvo nije na adekvatan način uključeno u ICAAP, dužna je da tu informaciju naznači i navede mjere i robove za rješavanje te situacije.]

1.3. REZIME
Rizični profil i kapitalni zahtjevi
[Navedi popis svih značajnih rizika kojima je KI izložena ili bi mogla biti izložena i iznos ukupnih internih kapitalnih zahtjeva i iznos kapitalnih zahtjeva prema Odluci o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija Takođe je potrebno obrazložiti nastale razlike između internih i regulatornih kapitalnih zahtjeva.]
[Navedi kratak opis analize rizičnog profila.]
Poslovni model i strategija
[Ukratko opisati poslovni model i sadašnje finansijsko stanje KI, pri čemu je potrebno navesti iznos ukupne imovine i najvažnije stavke imovine, ukupne prihode, ukupne rashode i dobit. Navedi očekivane promjene sadašnjeg modela poslovanja, očekivano buduće poslovno okruženje, poslovne planove i projektovano finansijsko stanje za sljedeću godinu. Ukratko opisati povezanost poslovne strategije i ICAAP-a.]
Upravljanje
[Ukratko opisati cjelokupni sistem upravljanja KI (preuzimanje rizika, upravljanje rizikom i kontrola rizika uopšteno) i ulogu upravnog odbora. Takođe navesti druge ključne zaposlene i organizacione jedinice koje su uključene u ICAAP zajedno sa njihovim ovlaštenjima i odgovornostima. Opisati da li je sistem upravljanja rizicima KI odgovarajući i ukazati na potencijalne nedostatke. Opisati ključne komponente ICAAP-a (kao što su utvrđivanje i mjerenje rizika, testiranje otpornosti na stres, planiranje kapitala, struktura limita i postupci u slučaju prekoračenja limita). Opisati integritet ICAAP-a u upravljanje rizicima i cjelokupno upravljanje kreditnom institucijom. Opisati integritet između sprovođenja testiranja otpornosti na stres solventnosti, a posebno ICAAP testiranja otpornosti na stres i ulogu obrnutog testiranja otpornosti na stres.]

Plan kapitala
[Kratko opisati planiranje kapitala i politike dividendi za sljedeće tri godine. Navesti kako KI planira upravljati kapitalom u budućnosti i u koje ga svrhe planira koristiti.]
Sopstvena procjena i planirane mjere za poboljšanje ICAAP-a.
[Kratko navesti sopstvenu procjenu adekvatnosti ICAAP-a i, ako je primjenjivo, navesti planirana poboljšanja i rokove za njihovu implementaciju. Dostaviti izvještaj interne revizije o izvršenoj kontroli ICAAP-a i rezultate validacije metodologija koje se primjenjuju u ICAAP-u (ako je primjenjivo). Navesti da li su na osnovu rezultata ICAAP-a i planirane (ili su izvršene) značajne izmjene strategije, okvira sklonosti preuzimanja rizika, okvira upravljanja rizicima ili poslovnog modela.]
Ostale informacije
[Navesti ostale informacije i rezultate ICAAP-a koji nisu obuhvaćeni u ostalim djelovima ovog izvještaja. Ukratko opisati način prikupljanja podataka za potrebe ICAAP procesa, korišćene IT infrastrukture (uključujući zavisna društva, gdje je relevantno) i, ako je primjenjivo, planirane izmjene postojećeg okvira.]

2. POSLOVNI MODEL I STRATEGIJA

2.1. Poslovni model i strategija
[Opisati poslovni model uz naznaku glavnih poslovnih linija, geografske koncentracije, zavisnih lica i glavnih proizvoda koje KI nudi i glavnih izvora prihoda i troškova raspoređenih prema glavnim poslovnim linijama, tržištima i zavisnim licima. Navesti očekivane promjene sadašnjeg modela poslovanja, očekivano buduće poslovno okruženje, poslovne planove i projektovano finansijsko stanje za sljedeću godinu za glavne poslovne linije, tržišta i zavisna lica. Opisati detaljnije ako KI namjerava implementirati operativne promjene u poslovanju (npr. IT infrastruktura). Opisati povezanost poslovne strategije i ICAAP-a.]

3. UPRAVLJANJE

3.1. Uloga nadzornog odbora, upravnog odbora i višeg rukovodstva
Organizaciona struktura
[Navesti detaljnu organizacionu šemu rukovođenja KI sa odborima, funkcijama i organizacionim jedinicama koje su uključene u ICAAP. Dijagram linija izvještavanja koje je vezano uz upravljanje rizicima i ICAAP može biti naznačen u organizacionoj šemi ili odvojeno.]
ICAAP
[Opisati način na koji je uspostavljen ICAAP i njegove ključne komponente. Navesti faktore koji su uzeti u obzir pri definisanju ICAAP-a. Navesti koliko se često kreiraju ICAAP izvještaji. Navesti popis izvještaja vezanih uz ICAAP i navesti koliko se često izvještaji sačinjavaju i kome se dostavljaju. Navesti interne akte kojima je definisan način uspostavljanja ICAAP-a i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.). Navesti ovlašćenja i odgovornosti vezane uz ICAAP.]
Uloga nadzornog odbora i upravnog odbora
[Opisati ulogu nadzornog odbora i upravnog odbora KI u ICAAP-u. Opisati ulogu tijela koja osnivaju nadzorni odbor i upravni odbor, a koja učestvuju u ICAAP-u. Navesti koje odluke nadzorni odbor i upravni odbor donose ili su donijeli na osnovu analize izvještaja vezanih uz ICAAP.]
Uloga višeg rukovodstva
[Uloga višeg rukovodstva KI u ICAAP-u u pogledu njihovog obima, metodologija i ciljeva.]

3.2. Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima
Principi upravljanja rizicima
[Navesti najvažnije principe preuzimanja i upravljanja rizicima i dostaviti popis internih akata u kojima su navedeni. Opisati kako se i koliko često vrši usklađivanje strategije upravljanja rizicima i poslovne strategije.]
Preuzimanje rizika odnosno sklonost preuzimanju rizika
[Opisati strategiju preuzimanja rizika i navesti ko je odgovoran za njenu implementaciju. Navesti kolika je sklonost preuzimanju rizika – izraziti kvantitativno kao apsolutni iznos internog kapitala i internih kapitalnih zahtjeva ili na način kako je to KI definisala svojim internim aktima. Opisati okvir raspodjele limita u okviru grupe (ako je primjenjivo). Opisati kako je okvir za sklonost preuzimanju rizika povezan sa poslovnom strategijom, ICAAP-om, odnosno planiranjem kapitala i upravljanjem rizicima / upravljanjem na nivou KI. Navesti interne akte kojima se definiše strategija preuzimanja rizika i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]

3.3. Sistem internih kontrola i kontrolne funkcije

[Opisati sistem internih kontrola i ovlaštenja i odgovornosti kontrolnih funkcija u ICAAP-u.]

3.4. Nadzor ICAAP-a

[Opisati način implementacije procjene adekvatnosti ICAAP-a od strane interne revizije i drugih nezavisnih kontrola.

Navesti popis izvještaja interne revizije i drugih nezavisnih kontrola ICAAP-a i dati sažeti prikaz najznačajnijih nalaza utvrđenih za period na koje se odnosi ovaj izvještaj.

Navesti mjere koje su preduzete na osnovu nalaza interne revizije i drugih nezavisnih nadzora ICAAP-a.]

3.5. Sopstvena procjena ICAAP-a

[Navesti kako je organizovana i ko vrši sopstvenu procjenu ICAAP-a.

Ukratko opisati nalaze sopstvene procjene ICAAP-a: procjenu adekvatnosti ICAAP-a, uočene slabosti i nedostatke i planirane promjene i poboljšanja. Takođe, obuhvatiti procjenu adekvatnosti ICAAP-a sa aspekta planiranih promjena u strategiji upravljanja rizicima.]

4. UTVRĐIVANJE ZNAČAJNIH RIZIKA

4.1. Rizici kojima je KI izložena ili bi mogla biti izložena

[Opisati način i dinamiku utvrđivanja rizika, navesti i obrazložiti faktore koje je KI uzela u obzir u tom procesu.]

[Navesti sve rizike kojima je izložena KI i, ako je primjenjivo, sopstvenu definiciju svakog rizika. KI koja se koristi propisanim definicijama rizika to navodi u tabeli u nastavku. Ako je definicija rizika različita od propisane definicije, KI daje obrazloženje razlika u obimu i obrazloženje uticaja primjena kao i definicije na visinu kapitalnih zahtjeva. Takođe, potrebno je navesti da li definicija određenog rizika uključuje i određene podgrupe rizika. U popis rizika moraju obavezno biti uključeni rizici propisani članom 6 st. 2 ili 5 ove odluke.

Popuniti tabelu 1 u nastavku.

Ako se primjenjuje različita ICAAP procedura i pretpostavke za subjekte grupe, potrebno ih je opisati.]

[Opisati okvir i način na koji se podaci o rizicima prikupljanja čuvaju i agregiraju na različitim nivoima kreditne institucije, uključujući i tok podataka od zavisnih lica do grupe.

Opisati IT sisteme koji se koriste za prikupljanje, čuvanje, obradu, agregiranje i distribuciju podataka o rizicima koji su korišćeni za ICAAP.

Opisati da li se vrše provjere podataka koji se koriste za potrebe ICAAP-a i koji se mehanizmi/načini koriste za provjeru.]

[Navesti interne akte kojima je KI definisala postupke izrade popisa rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]

Tabela 1. Popis rizika kojima je KI izložena ili bi mogla biti izložena

Rizik	Definicija Rizika	Obrazloženje razlike u obimu definicije i uticaja razlike na visinu kapitalnih zahtjeva
Kreditni rizik		
Tržišni rizici		
Operativni rizik		
...		

4.2. Rizični profil i značaj rizika

[Opisati pristup utvrđivanju značaja rizika i navesti faktore na osnovu kojih se utvrđuje značaj pojedinog rizika.]

[Opisati način procjenjivanja faktora rizika kao što su rangiranje, ocjenjivanje, skala ocjenjivanja, jačina pojedinog faktora pri izračunu, odnos konačnih ocjena i ukupnog značaja rizika, odnosno značenje određene ocjene.]

[Navesti značajne rizike i rizike koji nijesu značajni.

Za svaki značajni rizik navesti dodijeljenu ocjenu značaja rizika i obrazloženje i ocjene, kao i tretman rizika u ICAAP-u. Naznačiti je li riječ o kvalitativnom i/ili kvantitativnom tretmanu rizika u okviru ICAAP-a, pri čemu se pod kvantitativnim tretmanom podrazumijeva tretman koji rezultira internim kapitalnim zahtjevima.

Za svaki rizik za koji je utvrdila da nije značajan, KI daje obrazloženje zasnovano na procjeni prethodno definisanih faktora rizika.]

[Popuniti tabele u nastavku (ili unijeti sopstvene interne kvantitativne/opisne prikaze i obrazloženja ocjene značaja rizika i njihovog tretmana u ICAAP-u).]

[Navesti interne akte kojima KI uređuje utvrđivanje rizičnog profila i značaja rizika i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni s malim promjenama itd.).]

Tabela 2. Značajni rizici

Rizik	Ocjena značaja rizika	Obrazloženje ocjene značaja rizika	Uloga u ICAAP-u	
			Kvalitativni (DA/NE)	Kvantitativni (DA/NE)
...				

Tabela 3. Rizici koji nijesu značajni

Rizici koji nijesu značajni	Obrazloženje zašto rizik nije značajan
...	

5. UPRAVLJANJE ZNAČAJNIM RIZICIMA (POJEDINAČNO ZA SVAKI RIZIK)

KI popunjava ovaj dio izvještaja posebno za svaki značajni rizik (izrađuje onoliko primjeraka ovog dijela izvještaja koliko je utvrđenih značajnih rizika iz tačke 4.2. ovog izvještaja).

5.1.1. Upravljanje rizikom [kreditnim rizikom, tržišnim rizicima, operativnim rizikom, rizikom likvidnosti, kamatnim rizikom u knjizi pozicija kojima se ne trguje, rizikom koncentracije...]
[Opisati organizacionu strukturu upravljanja rizikom.]
[Opisati način utvrđivanja sklonosti preuzimanju rizika.]
[Opisati metodologiju mjerenja odnosno procjenjivanja rizika i postupke za upravljanje rizikom uključujući uspostavljanje limita.]
[Naveći mjere i procedure pri odstupanju od donesenih politika i procedura i u slučaju pojave kriznih situacija.]
[Naveći najvažnije baze podataka koje je KI uspostavila za potrebe upravljanja rizikom i ukratko opisati način njenog korišćenja.]
[Naveći redovne i povremene izvještaje o riziku koji su kreirani za potrebe upravnog odbora, nadzornog odbora i drugih odbora i naziv organizacione jedinice/imena zaposlenih koja su ih je kreirali.]
[Opisati način implementacije testiranja otpornosti na stres (vrste testova, obim, učestalost, postupke i radnje koje preduzima KI kad su rezultati testiranja otpornosti na stres nepovoljni). Opisati korišćenje testiranja otpornosti na stres i njegovu integraciju u upravljanje rizicima i kontrolne funkcije.]
[Ukratko opisati rezultate sopstvene procjene adekvatnosti upravljanja rizikom, rukovođenja (npr. organizacionu strukturu, delegiranje poslova i sl.), metodologije mjerenja/procjene i sa njima povezanih procedura i sistema internih kontrola.]
[Naveći interne akte za preuzimanje i upravljanje rizicima i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]

6. MJERENJE ILI PROCJENA ZNAČAJNIH RIZIKA I ODREĐIVANJE PRIPADAJUĆIH IZNOSA INTERNIH KAPITALNIH ZAHTEJEVA

6.1. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik
6.1.1. KI primjenjuje standardizovani pristup ili pristup zasnovan na internim rejting-sistemima iz Odluke o adekvatnosti kapitala
Ovaj pristup bira isključivo ona KI čiji obračun internih kapitalnih zahtjeva ne odstupa od obračuna regulatornih kapitalnih zahtjeva propisanog u Odluci o adekvatnosti kapitala, ni u obimu ni u propisanoj stopi adekvatnosti kapitala.
KI koja za potrebe regulatornog kapitalnog zahtjeva primjenjuje standardizovani pristup može, ako dokaže da su ispunjeni svi propisani uslovi, za potrebe internog kapitalnog zahtjeva primjenjivati pristup zasnovan na internim rejting-sistemima.
Ako se obračun kapitalnih zahtjeva prema Odluci o adekvatnosti kapitala zasniva na rejtingu eksterne kreditne institucije za procjenu kreditnog rejtinga ili na činjenici da izloženost nema rejting, KI je dužna da pri izračunu internih kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik uzme u obzir i druge relevantne informacije.
[Potrebno je navesti koji pristup KI primjenjuje i obrazložiti razlog odabira tog pristupa.]
[Ako je primjenjivo, potrebno je objasniti procjenu moguće potcijenjenosti kreditnog rizika zbog primjene

standardizovanog pristupa.]
6.1.2. KI je dodatno unaprijedila pristupe kojima se koristi pri izračunu regulatornih kapitalnih zahtjeva iz Odluke o adekvatnosti kapitala ili primjenjuje druge pristupe
[Potrebno je navesti koji pristup KI primjenjuje i obrazložiti razlog izbora tog pristupa.]
[Detaljno objasniti modifikacije pristupa i navesti argumente zasnovane na podacima. Nivo detalja mora biti srazmjeran odstupanju od propisane metodologije.]
[Ako modifikovani pristup osim osnovnog kreditnog rizika pokriva i specifične kreditne rizike, na primjer rezidualni rizik, rizik države i slične, potrebno ih je definisati i argumentovano objasniti način na koji je kapitalni zahtjev za svaki od definisanih rizika procijenjen i, ako je moguće, navesti pripadajući iznos internog kapitalnog zahtjeva koji je za svaki posebno definisan rizik uključen u iznos internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik. Međutim, ako je rizik koncentracije i valutno indukovani kreditni rizik KI prepoznala kao značajne rizike i za njih izračunava interne kapitalne zahtjeve, potrebno je i rizike posebno iskazati u tački 6.4. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik, odnosno u tački 6.5. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije i u Obrascu za procjenu adekvatnosti internih kapitalnih zahtjeva.]
[Ako se za obračun internih kapitalnih zahtjeva koriste interni modeli, opisati način na koji KI obezbjeđuje pouzdane rezultate (koncepti validacije, opis pristupa internoj validaciji (postupak, učestalost) i sadržaja validacije i navesti referencu na raspoložive rezultate internih validacija/provjera metodologija koje je sproveda nezavisna funkcija validacije.]
[Navesti interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni s malim promjenama itd.).]
6.1.3. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.2. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike
6.2.1. KI primjenjuje pristupe iz Odluke o adekvatnosti kapitala
Ovaj metod bira isključivo ona KI čiji obračun internih kapitalnih zahtjeva ne odstupa od obračuna propisanog u Odluci o adekvatnosti kapitala ni u obimu ni u propisanoj stopi adekvatnosti kapitala. KI koja za potrebe obračuna regulatornog kapitalnog zahtjeva ne primjenjuje interni model može, ako dokaže ispunjavanje svih propisanih uslova, za potrebe obračuna internog kapitalnog zahtjeva primjenjivati interni model na način propisan u Odluci o adekvatnosti kapitala.
[Potrebno je navesti koji pristup KI primjenjuje i obrazložiti razlog za odabir tog pristupa.]
6.2.2. KI je dodatno unaprijedila pristupe iz Odluke o adekvatnosti kapitala
[Objasniti modifikacije pristupa. Ako modifikovani pristup osim pozicijskih rizika, deviznog i robnog rizika i prekoračenja velikih izloženosti pokriva i dodatne tržišne rizike, na primjer pozicijski rizik vlasničkih instrumenata u knjizi pozicija kojima se ne trguje, potrebno ih je definisati i objasniti način na koji je kapitalni zahtjev za svaki od definisanih rizika procijenjen i, ako je moguće, navesti pripadajući iznos internog kapitalnog zahtjeva. Međutim, ako je kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje značajan rizik i KI izračunava interni kapitalni zahtjev za taj rizik, potrebno je taj rizik posebno iskazati u tački 6.6. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje i u Tabeli 6. Minimalni kapitalni zahtjevi i procjena internih kapitalnih zahtjeva]
[Ako se za obračun internih kapitalnih zahtjeva koriste interni modeli, opisati način na koji KI obezbjeđuje pouzdane rezultate (koncepti validacije, opis pristupa internoj validaciji (postupak, učestalost) i sadržaja validacije i navesti referencu na raspoložive rezultate internih validacija/provjera metodologija koje je sproveda nezavisna funkcija validacije.]
[Navesti interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni s malim promjenama itd.).]
6.2.3. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.3. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za operativni rizik
6.3.1. KI primjenjuje pristupe iz Odluke o adekvatnosti kapitala
Ovaj metod bira isključivo ona KI čiji obračun internih kapitalnih zahtjeva ne odstupa od obračuna propisanog u Odluci o adekvatnosti kapitala ni u iznosu ni u propisanoj stopi adekvatnosti kapitala. KI koja za potrebe regulatornog kapitalnog zahtjeva primjenjuje jednostavni pristup može, ako dokaže da su ispunjeni svi propisani uslovi, za potrebe internog kapitalnog zahtjeva primjenjivati standardizovani ili napredni pristup. KI koja za potrebe regulatornog kapitalnog zahtjeva primjenjuje standardizovani pristup može, ako dokaže da su zadovoljeni svi propisani uslovi, za potrebe internog kapitalnog zahtjeva primjenjivati napredni pristup.
[Potrebno je navesti koji pristup KI primjenjuje i obrazložiti razlog za odabir tog pristupa.]
[Ako je primjenjivo, potrebno je objasniti procjenu moguće potcijenjenosti operativnog rizika zbog primjene propisanih pristupa i dati detaljnu analizu izloženosti koje tim pristupima nijesu pokrivena.]
6.3.2. KI je dodatno unaprijedila pristupe iz Odluke o adekvatnosti kapitala

[Argumentovano objasniti modifikacije pristupa (pretpostavke i način obračuna). Ako modifikovani pristup pokriva i dodatne izloženosti operativnom riziku, potrebno ih je definisati i argumentovano objasniti način na koji je kapitalni zahtjev za izloženosti procijenjen i navesti pripadajući iznos internog kapitalnog zahtjeva.]
[Ako se za obračun internih kapitalnih zahtjeva koriste interni modeli, opisati način na koji KI obezbjeđuje pouzdane rezultate (koncepti validacije, opis pristupa internoj validaciji (postupak, učestalost) i sadržaja validacije i navesti referencu na raspoložive rezultate internih validacija/provjera metodologija koje je sprovela nezavisna funkcija validacije.]
[Navesti interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za operativni rizik i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama itd.).]
6.3.3. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za operativni rizik uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za operativni rizik po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.4. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik
6.4.1. KI primjenjuje modifikaciju propisanih pristupa iz Odluke o adekvatnosti kapitala
Ovaj metod bira KI koja izračunom internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik ne odstupa od obračuna propisanog u Odluci o adekvatnosti kapitala, ali za potrebe obračuna internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik modifikuje propisane pristupe, na primjer povećanim ponderima rizika kod standardizovanog pristupa.
[Potrebno je opisati pristup koji KI primjenjuje, obrazložiti razlog odabira tog pristupa te, ako je primjenjivo, definisati povećane pondere rizika.]
[Potrebno je objasniti procjenu moguće potcijenjenosti valutno indukovano kreditnog rizika zbog primjene ovog pristupa.]
6.4.2. KI primjenjuje druge pristupe
[Detaljno objasniti pristup i navesti argumente zasnovane na podacima.]
[Navesti interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama itd.).]
6.4.3. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.5. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije
KI analizira rizik koncentracije najmanje po osnovu: • svake pojedinačne, direktne ili indirektno izloženosti prema jednom licu, odnosno grupi povezanih lica odnosno centralnoj ugovornoj strani i • skupa izloženosti prema istom ekonomskom sektoru. KI može analizirati i ostale činioce rizika koncentracije, na primjer skup izloženosti istom geografskom području i istovrsnim poslovima ili robi i primjenu tehnika ublažavanja kreditnog rizika, uključujući naročito rizike povezane sa velikim indirektnim kreditnim izloženostima prema pojedinom davaocu kolaterala, a koji mogu dovesti do takvih gubitaka koji bi mogli ugroziti nastavak poslovanja KI ili značajnu promjenu njenog rizičnog profila.
[U ovom dijelu navode se osnove analiziranja i mjerenja rizika koncentracije. Opisati osnovne pretpostavke i način mjerenja rizika koncentracije.]
6.5.1. KI primjenjuje druge pristupe
[Detaljno objasniti pristup i navesti argumente zasnovane na podacima.]
[Navesti interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za valutno indukovani kreditni rizik i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]
6.5.2. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.6. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje
6.6.1. KI primjenjuje pojednostavljeni obračun procjene promjene ekonomske vrijednosti knjige pozicija kojima se ne trguje propisan odlukom kojom se uređuje upravljanje kamatnim rizikom za pozicije kojima se ne trguje
[KI može pri izračunu internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje primijeniti metodu pojednostavljenog obračuna procjene promjene ekonomske vrijednosti pozicija kojima se ne trguje propisanu odlukom kojom se uređuje upravljanje kamatnim rizikom za pozicije kojima se ne trguje. KI navodi da je odabrala pojednostavljeni pristup i procjenjuje moguću potcijenjenost kamatnog rizika u knjizi pozicija kojima se ne trguje zbog primjene propisanog pristupa.]
6.6.2. KI koja primjenjuje drugi način obračuna internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje
[Detaljno objasniti pristup obračuna internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne

trguje i argumentovati odabrani pristup uzimajući u obzir rizični profil i sistem upravljanja rizicima KI.]
[Navedi interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]
6.6.3. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.7. Metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za ostale rizike
6.7.1. KI koja primjenjuje pojednostavljeni obračun procjene internog kapitalnog zahtjeva za ostale rizike
6.7.1 Opcija za male i jednostavne KI
Popunjava mala i jednostavna kreditna institucija koja koristi opciju iz člana 6 stav 6 Odluke [KI navodi odabrani procenat i argumentaciju za njegov odabir.]
6.7.2. KI koja primjenjuje druge metode procjene internog kapitalnog zahtjeva za ostale rizike
[Opisati osnovne pretpostavke i način mjerenja svakog od značajnih ostalih rizika.]
[Navedi interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene internog kapitalnog zahtjeva za svaki od značajnih ostalih rizika i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]
6.7.3. Ako iznos internog kapitalnog zahtjeva za bilo koji od ostalih značajnih rizika uključuje procjenu zasnovanu na testiranju otpornosti na stres, potrebno je detaljno opisati pretpostavke i način obračuna i navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva za taj rizik po osnovu testiranja otpornosti na stres.

6.8. Metodologija procjene eksternih činioca i testiranja otpornosti na stres – za procjenu ukupnih internih kapitalnih zahtjeva zasnovanih na rezultatima testiranja otpornosti na stres
[Navedi koje eksterne činioce KI analizira u ICAAP-u i način na koji su ti činioci uključeni u ICAAP.]
Opisati nepovoljne scenarije uzete u obzir u okviru ICAAP-a uključujući specifikaciju pretpostavki scenarija i ključnih makroekonomskih varijabli i uključujući opis kako je obrnuto testiranje otpornosti na stres korišćeno za kalibraciju ozbiljnosti primijenjenih scenarija.
Opisati na koji je način testiranje otpornosti na stres uključeno u ICAAP, uključujući planiranje kapitala i raspodjelu internog kapitala prema scenarijima o kojima je izviješten organ upravljanja.]
[Detaljno opisati okvir testiranja otpornosti na stres, primijenjene metodologije i modele, pretpostavke i obim podataka.
Potrebno je navesti kvantitativne rezultate testiranja otpornosti na stres i njihov uticaj u pojedinoj godini stresa na ključne pokazatelje i ključne veličine, uključujući dobit/gubitak, iznos izloženosti, iznos osnovnog, redovnog osnovnog i ukupnog kapitala i stope kapitala.
Ako je primjenljivo, navesti iznos dodatnog internog kapitalnog zahtjeva po osnovu testiranja otpornosti na stres za bilo koji od značajnih rizika ili za procjenu ukupnih internih kapitalnih zahtjeva.]
[Navedi interne akte kojima je detaljnije propisan postupak testiranja otpornosti na stres i način njegovog uključivanja u ICAAP i njihov status (novi, neizmijenjeni, izmijenjeni sa malim promjenama, itd.).]

7. UTVRĐIVANJE UKUPNOG INTERNOG KAPITALA I PLANOVI ZA KAPITAL

7.1. Metodologija procjene ukupnih internih kapitalnih zahtjeva
[KI koja ukupne interne kapitalne zahtjeve utvrđuje sabiranjem internih kapitalnih zahtjeva za sve značajne rizike popunjava Tabelu 6. Minimalni kapitalni zahtjevi i procjena internih kapitalnih zahtjeva
KI koja primjenjuje složeniji pristup za obračun ukupnih internih kapitalnih zahtjeva, osim popunjavanja Tabele 6. Minimalni kapitalni zahtjevi i procjena internih kapitalnih zahtjeva treba da: detaljno objasni izabrani pristup i razloge za izbor tog pristupa, navede iznos ukupnih internih kapitalnih zahtjeva prije i poslije efekta diverzifikacije i navede interne akte kojima je detaljno propisana metodologija procjene ukupnih internih kapitalnih zahtjeva.
Ako KI u iznos ukupnih internih kapitalnih zahtjeva uključuje dodatni kapitalni zahtjev za rizike koji se ne mogu brojčano iskazati, treba da opiše način obračuna, navede iznos dodatnog kapitalnog zahtjeva i objasni na što se on odnosi.

7.2. Definisanje raspoloživog internog kapitala
[Popuniti tabelu u nastavku.]
[Navedi i objasniti razlike između strukture raspoloživog internog i regulatornog kapitala.
Navedi metodologiju/pretpostavke za raspodjelu internog kapitala na subjekte grupe (ako je primjenljivo) i postupke naknadnog praćenja stepena iskorišćenosti internog kapitala u odnosu na alocirani, uključujući i procedure eskalacije.]
[Navedi interne akte kojima je detaljno propisana metodologija utvrđivanja raspoloživog internog kapitala.]

Tabela 4. Regulatorni i interni raspoloživi kapital

R. br.	Stavka	Regulatorni kapital	Interni kapital
1.	UKUPNI KAPITAL		
1.1	OSNOVNI KAPITAL		
1.1.1	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (ROK)		
1.1.1.1	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao ROK		
1.1.1.2	Premija na akcije		
1.1.1.3	Zadržana dobit		
1.1.1.3.1	Zadržana dobit proteklih godina		
1.1.1.3.2	Priznata dobit ili gubitak		
1.1.1.4	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit		
1.1.1.5	Ostale rezerve		
1.1.1.6	Rezerve za opšte bankarske rizike		
1.1.1.7	Prelazna usklađenja na osnovu instrumenata ROK-a koji se nastavljaju priznavati		
1.1.1.8	Manjinsko učešće priznato u ROK-u		
1.1.1.9	Prelazna usklađenja na osnovu dodatnih manjinskih učešća		
1.1.1.10	Usklađenja ROK-a zbog prudencijalnih filtera		
1.1.1.11	(-) Goodwill		
1.1.1.12	(-) Ostala nematerijalna imovina		
1.1.1.13	(-) Odložena poreska imovina koja zavisi od buduće profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjene za povezane poreske obaveze		
1.1.1.14	(-) Manjak ispravaka vrijednosti za kreditni rizik u odnosu na očekivane gubitke primjenom IRB pristupa		
1.1.1.15	(-) Imovina penzijskog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca		
1.1.1.16	(-) Recipročna međusobna ulaganja u ROK		
1.1.1.17	(-) Odbici od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuju dodatni osnovni kapital		
1.1.1.18	(-) Kvalifikovano učešće van finansijskog sektora na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%		
1.1.1.19	(-) Sekjuritizacijske pozicije na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%		
1.1.1.20	(-) Slobodne isporuke na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%		
1.1.1.21	(-) Pozicije u košarici za koje kreditna institucija ne može utvrditi ponder rizika prema IRB pristupu i na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%		
1.1.1.22	(-) Izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja u skladu sa pristupom internih modela na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%		
1.1.1.23	(-) Instrumenti ROK-a subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija nema značajno ulaganje		
1.1.1.24	(-) Odložena poreska imovina koja se može odbiti i koja zavisi od buduće profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika		
1.1.1.25	(-) Instrumenti ROK-a subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija ima značajno ulaganje		
1.1.1.26	(-) Iznos koji prelazi prag od 17,65%		
1.1.1.27	Ostala prelazna usklađenja ROK-a		
1.1.1.28	(-) Dodatni odbici od ROK-a u skladu sa članom 2 Odluke o adekvatnosti kapitala		
1.1.1.29	Elementi ili odbici od ROK-a – ostalo		
1.1.2	DODATNI OSNOVNI KAPITAL		
1.2	DOPUNSKI KAPITAL		

7.3. Planovi za kapital
[Popuniti tabelu u nastavku. Navedi planirani apsolutni iznos i strukturu internog i regulatornog kapitala kojim će KI pokriti značajne rizike iz svog poslovanja za sljedeće tri godine. Uporedi planirani iznos kapitala sa trenutno raspoloživim iznosom na dan 31. 12. 20xx. i obrazloži razlike.]
[Navedi koje je faktore KI uzela u obzir pri utvrđivanju strategije planiranja kapitala. Naročito, da li je KI uzela u obzir dobijanje željenog kreditnog rejtinga pri planiranju kapitala. Ako jest, potrebno je navesti ciljani kreditni rejting.]
[Navedi najvažnije odrednice plana za kapital kao što su strateški ciljevi KI, rok na koji se odnosi plan,

postupci planiranja kapitala i odgovornost za taj postupak, način na koji će KI ispunjavati kapitalne zahtjeve u budućnosti, relevantna ograničenja vezana za kapital (npr. efekat izmjene propisa ili donošenja novih propisa) i opšti plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima (npr. način pribavljanja dodatnog kapitala, ograničavanje poslovne aktivnosti ili primjena tehnika ublažavanja rizika) i dr. U prilogu ovog izvještaja dostaviti usvojeni plan za kapital.]
[Navesti politiku dividenda za KI i zavisna društva uključena u ICAAP.]

Tabela 5. Planiranje kapitala

PLANIRANJE KAPITALA				
Stavka	Tekuća godina	Tekuća godina + 1	Tekuća godina + 2	Tekuća godina + 3
Planirana stopa regulatornog kapitala				
Planirani regulatorni kapital				
Planirani raspoloživi interni kapital				
Planirani interni kapitalni zahtjevi				

Tabela 6. Minimalni kapitalni zahtjevi i procjena internih kapitalnih zahtjeva

MINIMALNI KAPITALNI ZAHTEJEVI I PROCJENA INTERNIH KAPITALNIH ZAHTEJEVA				
Rizik	PRVI STUB (Odluka o adekv. kapitala)		DRUGI STUB (ICAAP)	
	Minim. kapitalni zahtjevi		Metodologija procjene internih kapitalnih zahtjeva	Interni kapitalni zahtjevi
1. Kreditni rizik				
Rizik druge ugovorne strane ili osnovni kreditni rizik				
Valutno indukovani kreditni rizik				
Rizik koncentracije				
Kreditni rizik zemlje				
Rizik prilagođavanja kreditnom vrednovanju				
Rezidualni rizik				
.....				
.....				
2. Tržišni rizik				
3. Kamatni rizik iz pozicija kojima se ne trguje				
4. Operativni rizik				
5. Dodatni iznos izloženosti riziku zbog fiksnih opštih troškova				
6. Ostali rizici značajni za KI				
a) Strateški rizik				
b) Reputacioni rizik				
c) Poslovni rizik				
...				
7. Rizik nedostatka modela				
8. Rizik likvidnosti (rizik izvora finansiranja)				
9. Nedostaci internog upravljanja na nivou KI				
10. Uticaj eksternih činilaca i rezultati testiranja otpornosti na stres				
11. Rezultati diversifikacije (–)				
a) u okviru rizika				
b) između rizika				
12. UKUPNI REGULATORNI/INTERNI KAPITALNI ZAHTEJEVI				

8. OSTALE INFORMACIJE

8.1. Eksternalizacija

Ako je KI eksternalizovala sprovođenje dijela faze postupka procjene internog kapitala, potrebno je navesti šta je i kako je to sprovela, ko je pružalac usluge i na koji način postupa u skladu sa odredbama odluke kojom se uređuje eksternalizacija

8.2. Uključivanje u konsolidovani ICAAP

[Ako je KI zavisno društvo matične kreditne institucije/matičnog društva u EU-u ili trećoj zemlji, potrebno je ukratko opisati metode i način usklađivanja postupka procjene adekvatnosti internog kapitala KI sa postupkom koji sprovodi matična kreditna institucija / matično društvo.]

8.3. Ostalo

[Navesti ostale informacije i rezultate procesa procjene adekvatnosti internog kapitala koji nijesu obuhvaćeni u prethodnim djelovima ovog izvještaja.]

1835.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 116 stav 6 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

O D L U K U

O UPRAVLJANJU RIZICIMA KOJI SU POVEZANI SA EKSTERNALIZACIJOM

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuje se upravljanje rizicima povezanim sa eksternalizacijom.

Pružalac usluge eksternalizacije

Član 2

Pružalac usluge eksternalizacije (u daljem tekstu: pružalac usluge) može biti:

- 1) član grupe kreditnih institucija kojoj kreditna institucija pripada;
- 2) pravno ili fizičko lice koje je, prema propisima države u kojoj je osnovano, odnosno u kojoj ima sjedište ili prebivalište, ovlašćeno za obavljanje procesa, usluga ili aktivnosti koji su predmet eksternalizacije (u daljem tekstu: eksternalizovani poslovi).

Povjeravanje usluga koje se ne smatra eksternalizacijom

Član 3

(1) Kreditna institucija je dužna da utvrdi da li povjeravanje obavljanja usluga kreditne institucije pružaocu usluge predstavlja eksternalizaciju.

(2) Eksternalizacijom, u smislu stava 1 ove odluke, ne smatraju se:

- 1) usluge za koje je obaveza obavljanja od strane pružaoca usluga propisana zakonom (npr. spoljna revizija);
- 2) usluge informisanja o tržištu i usluge servisa za međubankarsku komunikaciju i trgovanje (npr. usluge koje pružaju društva Bloomberg, Moody's, Standard & Poor's, Fitch, Reuters);
- 3) usluge globalne mreže za elektronsko plaćanje (npr. Visa, MasterCard);
- 4) usluge klirinškog društva i centralne ugovorne strane;
- 5) globalne finansijske telekomunikacione infrastrukture, koje su predmet nadzora relevantnih organa (npr. SWIFT);
- 6) usluge korespondentskog bankarstva;
- 7) nefinansijske usluge koje kreditne institucije inače ne obavljaju samostalno (npr. usluge oglašavanja, pribavljanje pravnih mišljenja i zastupanje pred sudovima i pred organima uprave, usluge arhitekata, usluge čišćenja, uređivanje i održavanje poslovnih prostora, servisno održavanje službenih automobila, ugostiteljske usluge, automati za prodaju, usluge prevoza, usluge dostavljanja, , usluge otpreme, prijema, prenosa i čuvanja elektronskih isprava odnosno elektronskih računa, pribavljanje robe (npr. kartica, čitača kartica, kancelarijskog pribora i namještaja) i komunalne usluge (npr. struja, voda, plin, telekomunikacione usluge)).

Kritični i značajni poslovi

Član 4

(1) Kritičnim i značajnim poslovima, u smislu ove odluke, smatraju se poslovi za koje se procjenom utvrdi da:

- 1) bi nedostaci ili propusti u vezi sa njihovim obavljanjem mogli značajno da utiču na sposobnost kreditne institucije da ispunjava obaveze utvrđene Zakonom o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), (u daljem tekstu: Zakon) i drugim propisima i/ili na kontinuitet njenog redovnog poslovanja;
- 2) imaju značajan uticaj na efikasno upravljanje rizicima, uključujući i rizike povezane sa eksternalizacijom.

(2) Kritičnim i značajnim poslovima smatraju se i poslovi koje obavljaju kontrolne funkcije iz člana 120 stav 1 Zakona.

(3) Pružalac usluge može da angažuje drugo lice za obavljanje dijela eksternalizovanih kritičnih i značajnih poslova uz prethodnu saglasnost kreditne institucije.

Zadržavanje kontrole eksternalizovanih poslova

Član 5

(1) Radi sprečavanja negativnog uticaja eksternalizacije na poslovanje kreditne institucije, kreditna institucija je dužna da prilikom eksternalizacije, uključujući i eksternalizaciju u okviru iste grupe kreditnih institucija, zadrži

odgovarajući stepen kontrole eksternalizovanih poslova, odnosno mogućnost da donosi i sprovodi odluke koje se odnose na te poslove.

(2) Eksternalizacijom se ne može odgovornost kreditne institucije prema trećim licima, kao ni odgovornih lica u kreditnim institucijama, prenijeti na pružaoca usluge.

Poslovi koje se ne mogu eksternalizovati

Član 6

Ne mogu se eksternalizovati poslovi:

- 1) primanja novčanih depozita i odobravanja kredita za sopstveni račun i ostali poslovi koji su utvrđeni rješenjem o izdavanju dozvole za rad kreditne institucije;
- 2) za koje je Centralna banka izdala odobrenje u skladu sa članom 70 stav 2 Zakona o kreditnim institucijama;
- 3) koje obavljaju članovi upravnog odbora;
- 4) sprovođenja mjera i radnji koje se preduzimaju radi sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma čija je eksternalizacija zabranjena drugim propisom.

Eksternalizacija poslova kojim se omogućava obavljanje kritičnih i značajnih poslova

Član 7

Kreditna institucija može da eksternalizuje poslove koji joj omogućavaju obavljanje poslova iz člana 5 Zakona o kreditnim institucijama ili kojima se podržava obavljanje tih poslova, ako za tu eksternalizaciju ne postoje smetnje iz člana 116 stav 3 Zakona.

Procjene prije donošenja odluke o eksternalizaciji

Član 8

(1) Prije donošenja odluke o eksternalizaciji, odluke o promjeni pružaoca usluge i prije davanja saglasnosti za angažovanje lica iz člana 4 stav 3 ove odluke, kreditna institucija je dužna da:

- 1) izvrši detaljnu analizu potencijalnog pružaoca usluge koja se odnosi na njegovu sposobnost pružanja usluge, finansijsko stanje i poslovnu reputaciju;
- 2) u slučaju da potencijalni pružalac usluga ima sjedište ili obavlja eksternalizovane poslove van Crne Gore, utvrdi da li propisi države ili država u kojima taj pružalac usluge posluje omogućavaju Centralnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) nesmetano vršenje kontrole pružaoca usluga u skladu sa Zakonom;
- 3) procijeni moguće poteškoće i vrijeme potrebno za izbor drugog pružaoca usluge ili za samostalno obavljanje poslova u slučaju prestanka eksternalizacije i da odredi izvodljivost (lako, osrednje, teško ili nemoguće);
- 4) procijeni uticaj eksternalizacije na:
 - kontinuitet poslovanja i reputaciju kreditne institucije,
 - troškove, finansijski rezultat, likvidnost, kapital i solventnost kreditne institucije,
 - kvalitet usluga koje kreditna institucija pruža klijentima,
 - rizični profil kreditne institucije,
 - izvještavanje.

(2) Pored poslova iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da prilikom izbora pružaoca usluge za kritični i značajni posao, utvrdi da li potencijalni pružalac usluge ima odgovarajući plan kontinuiteta poslovanja i procijeni da li pružalac usluge može da ispuni zahtjeve za obavljanje kritičnog i značajnog posla definisane u planu kontinuiteta poslovanja kreditne institucije.

Upravljanje rizicima

Član 9

(1) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi realizaciju eksternalizacije na način koji omogućava kontinuirano praćenje eksternalizovanih poslova i upravljanje rizicima povezanim sa eksternalizacijom.

(2) Kreditna institucija je dužna da eksternalizovane poslove obuhvati sistemom internih kontrola.

(3) Kreditna institucija je dužna da za sve eksternalizovane poslove, uključujući i poslove koji se ne smatraju predmetom eksternalizacije u smislu ove odluke, ali su povezani sa eksternalizacijom, identifikuje, procijeni, prati i kontroliše rizike povezane sa eksternalizacijom kojima jeste ili može biti izložena.

Utvrđivanje i procjena rizika povezanih sa eksternalizacijom

Član 10

(1) Kreditna institucija je dužna da, prilikom identifikacije i procjene rizika povezanih sa eksternalizacijom, uzme u obzir očekivane koristi i troškove predložene eksternalizacije, uključujući i uporednu analizu rizika koji

eksternalizacijom mogu biti umanjeni ili se njima može bolje upravljati u odnosu na rizike koji mogu da se pojave zbog te planirane eksternalizacije.

(2) Za potrebe identifikacije i procjene rizika iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da uzme u obzir naročito:

- 1) rizik koncentracije, uključujući rizik koji proizilazi iz:
 - povjeravanja eksternalizovanog posla pružaocu usluge koji je dominantan na tržištu i kojeg je teško zamijeniti;
 - postojanja višestrukih aranžmana o eksternalizaciji sa istim pružaocem usluga ili sa njim blisko povezanim pružaocima usluga;
- 2) agregirane rizike koji proizilaze iz eksternalizacije više poslova kreditne institucije i, u slučaju eksternalizacije u okviru grupe kojoj kreditna institucija pripada, ukupne rizike na konsolidovanoj osnovi;
- 3) mjere koje su radi umanjenja rizika povezanih sa eksternalizacijom implementirali kreditna institucija i pružalac usluge.

Zaštita podataka i sistema

Član 11

(1) Radi obezbjeđivanja zaštite podataka u skladu sa zakonom i posebnim propisima, kreditna institucija je dužna da, prilikom sprovođenja procjene rizika prije eksternalizacije i tokom kontinuirane kontrole učinka pružaoca usluge u obavljanju eksternalizovanih poslova:

- 1) identifikuje i klasifikuje sve relevantne poslove i sa njima povezane povjerljive podatke i sisteme, kao i propisane mjere zaštite tih podataka;
- 2) sprovede detaljnu analizu poslova koji se namjeravaju eksternalizovati ili su već eksternalizovani i podataka i sistema povezanih sa eksternalizacijom i da uzme u obzir potencijalne rizike, naročito operativni rizik uključujući pravni rizik, rizik koji je povezan sa informaciono-komunikacionim tehnologijama, rizik koji proizilazi iz neusklađenosti i reputacioni rizik, kao i potencijalna ograničenja kontrole obavljanja eksternalizovanih poslova utvrđena propisima države ili država iz kojih se eksternalizovani posao obavlja ili u kojima se čuvaju podaci;
- 3) definiše potreban nivo zaštite povjerljivosti, integriteta i dostupnosti podataka, kontinuiteta eksternalizovanih aktivnosti i mogućnosti kreiranja tragova korišćenja podataka i sistema;
- 4) kada je to primjenjivo, analizira sposobnost pružaoca usluge da primjenjuje mjere zaštite podataka prilikom njihove obrade, prenosa i mirovanja, kao što su kriptografske tehnike u kombinaciji sa korišćenjem odgovarajuće arhitekture upravljanja kriptografskim ključevima.

(2) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da pružalac uslugakad je to relevantno, poštuje odgovarajuće standarde bezbjednosti informacione tehnologije.

Redovna procjena rizika i kontrola eksternalizovanih poslova

Član 12

(1) Kreditna institucija je dužna da redovno sprovodi procjenu rizika u skladu odredbama ove odluke, kao i da obezbijedi periodično izvještavanje nadzornog odbora i upravnog odbora o identifikovanim rizicima koji su povezani sa eksternalizovanim poslovima.

(2) Kreditna institucija je dužna da, obezbijedi da se eksternalizovani poslovi, naročito kritični i značajni poslovi, na kontinuiranoj osnovi, obavljaju prema utvrđenim standardima učinka i kvaliteta.

(3) Radi obezbjeđivanja učinka i kvaliteta eksternalizovanih poslova u skladu sa stavom 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da:

- 1) obezbijedi dostavljanje odgovarajućih izvještaja od strane pružaoca usluga;
- 2) ocjenjuje rad pružaoca usluge na osnovu ključnih indikatora uspjehnosti, rezultata kontrole, izvještaja pružaoca usluga o postignutom nivou pružene usluge i nezavisnih pregleda;
- 3) analizira i procjenjuje druge relevantne informacije dostavljene od pružaoca usluge, uključujući izvještaje o implementiranim mjerama za obezbjeđenje kontinuiteta poslovanja pružaoca usluge i o rezultatima njihovog testiranja.

Politika upravljanja eksternalizacijom

Član 13

Kreditna institucija dužna je da u okviru politike upravljanja eksternalizacijom utvrdi:

- 1) postupak donošenja odluke o eksternalizaciji;
- 2) planiranje eksternalizacije i to:
 - definisanje poslovnih zahtjeva u odnosu na eksternalizaciju;

- utvrđivanje kritičnih i značajnih poslova;
 - identifikaciju i procjenu rizika koji proizilaze iz eksternalizacije i upravljanje tim rizicima;
 - detaljnu analizu mogućih pružalaca usluga;
 - utvrđivanje, procjenu, smanjenje ili sprečavanje stvarnih i mogućih sukoba interesa i upravljanje tim sukobima interesa;
 - kontinuitet poslovanja u vezi sa eksternalizovanim poslovima; i
 - odobravanje novih eksternalizacija;
- 3) način sprovođenja, praćenja i upravljanja eksternalizacijom koji se naročito odnose na:
- kontinuiranu kontrolu, odnosno procjenu rada pružalaca usluga;
 - aktivnosti u slučaju promjena ugovorene eksternalizacije ili kod pružaoca usluga;
 - nezavisnu reviziju, odnosno provjeru usklađenosti sa pravnim i regulatornim zahtjevima; i
 - uslove za obnavljanje ugovora o eksternalizaciji;
- 4) dokumentaciju i način vođenja evidencije eksternalizovanih poslova; i
- 5) plan aktivnosti iz člana 18 ove odluke.

Pojedini eksternalizovani poslovi

Član 14

- (1) Kreditna institucija je dužna da za poslove koji su predmet eksternalizacije u svojim akima jasno definiše:
- 1) ovlašćenja i odgovornosti organizacionih jedinica ili lica zaduženih za praćenje i upravljanje eksternalizacijom, koji posjeduju odgovarajuća stručna znanja i iskustvo za obavljanje tih poslova;
 - 2) standarde učinka i kvaliteta obavljanja eksternalizovanih poslova;
 - 3) način na koji se prati učinak i kvalitet obavljanja eksternalizovanih poslova;
 - 4) način obavješćavanja upravnog odbora kreditne institucije o svim značajnim događajima povezanim sa eksternalizacijom;
 - 5) aktivnosti koje kreditna institucija sprovodi u slučaju prijevremenog raskida ugovora i/ili nemogućnosti ispunjavanja ugovornih obaveza.
- (2) Akti iz stava 1 ovog člana uzimaju se u obzir prilikom donošenja saglasnosti i odluka iz člana 4 stav 3 i člana 8 ove odluke.

Interna revizija eksternalizacije

Član 15

- (1) Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa procjenom rizika, internom revizijom obuhvati proces upravljanja eksternalizacijom, uključujući i eksternalizovane poslove.
- (2) Interna revizija iz stava 1 ovog člana, naročito obuhvata provjeru:
- 1) adekvatnosti postupanja sa politikama i internima aktima koji se odnose na eksternalizaciju;
 - 2) adekvatnosti, kvaliteta i efektivnosti procjene kritičnih i značajnih eksternalizovanih poslova;
 - 3) adekvatnosti, kvaliteta i efektivnosti procjene rizika povezanih sa eksternalizacijom i njihovu kontinuiranu usklađenost sa strategijom za upravljanje rizicima;
 - 4) da li postoji adekvatno angažovanje nadzornog odbora i upravnog odbora; i
 - 5) da li postoji odgovarajuća kontrola eksternalizovanih poslova i adekvatno upravljanje eksternalizacijom.

Ugovor o eksternalizaciji

Član 16

- (1) Eksternalizacija se vrši na osnovu ugovora zaključenog između kreditne institucije i pružaoca usluge kojem se povjerava obavljanje eksternalizovanih poslova.
- (2) Ugovor iz stava 1 ovog člana mora biti primjeren rizicima povezanim sa eksternalizacijom, kao i složenosti i obimu eksternalizovanih poslova.
- (3) Ugovor iz stava 1 ovog člana treba da naročito sadrži:
- 1) predmet eksternalizacije sa detaljnim opisom poslova koji se eksternalizuju;
 - 2) mjesto, vrijeme i način izvršavanja ugovornih obaveza;
 - 3) vrijeme na koje se ugovor zaključuje;
 - 4) kvalitativne i, ako je primjenljivo, kvantitativne parametre na osnovu kojih su definisani zahtjevi kreditne institucije po pitanju nivoa usluge i kvaliteta obavljanja eksternalizovanih poslova;
 - 5) način praćenja kvaliteta obavljanja poslova koji su predmet ugovora i ispunjenost dogovorenog nivoa kvaliteta obavljanja eksternalizovanih poslova;
 - 6) izvještaje i informacije koje je pružalac usluge dužan da dostavlja kreditnoj instituciji, kao i dinamiku njihovog dostavljanja;
 - 7) obavezu čuvanja povjerljivih podataka u skladu sa zakonom i posebnim propisima;

- 8) obavezu pružaoca usluge da zatraži saglasnost kreditne institucije u slučaju angažovanja drugog lica za kritične i značajne poslove;
- 9) obavezu pružaoca usluge da blagovremeno obavijesti kreditnu instituciju o svim okolnostima koji bitno utiču ili mogu bitno da utiču na ispunjenje ugovornih obaveza;
- 10) odredbu o tome da li pružalac usluga treba da zaključi ugovor o osiguranju od profesionalne odgovornosti i, ako je primjenjivo, nivo pokrića osiguranja koje se zahtijeva;
- 11) obavezu pružaoca usluge da pri obavljanju eksternalizovanih poslova postupa u skladu sa propisima u Crnoj Gori;
- 12) obavezu pružaoca usluge i lica iz člana 4 stav 3 ove odluke da Centralnoj banci omogućava nesmetano vršenje kontrole njihovog poslovanja u dijelu koji se odnosi na obavljanje eksternalizovanih poslova, uključujući i kontrolu na lokaciji pružanja usluge, odnosno kod pružaoca usluge, kao i omogućavanje blagovremenog i neograničenog dostavljanja dokumentacije i podataka koji su povezani sa eksternalizacijom;
- 13) uslove za raskid ugovora, uključujući i pravo kreditne institucije da raskine ili otkáže ugovor o eksternalizaciji u skladu sa nalogom Centralne banke;
- 14) odredbe kojima se obezbjeđuje pristup podacima čiji je vlasnik kreditna institucija u slučaju stečaja, sanacije ili prestanka obavljanja djelatnosti pružaoca usluga;
- 15) prava i obaveze ugovornih strana u slučaju prijevremenog raskida ugovora radi obezbjeđivanja kontinuiteta obavljanja poslova;
- 16) nadležnost za rješavanje sporova;
- 17) način rješavanja sporova.

Obavješćavanje Centralne banke

Član 17

- (1) O eksternalizaciji kritičnih i značajnih poslova ili o promjeni pružaoca usluge kojem je povjereno obavljanje tih poslova, kreditna institucija obavješćava Centralnu banku, bez odlaganja, a najkasnije 60 dana prije planiranog zaključivanja ugovora o eksternalizaciji.
- (2) Obavješćenje koje se dostavlja Centralnoj banci u skladu sa članom 116 stav 4 tačka 1 Zakona, sadrži detaljan opis poslova koji su predmet eksternalizacije i razloge za eksternalizaciju odnosno promjenu pružaoca usluge.
- (3) Uz obavješćenje iz stava 1 ovog člana, prilaže se:
 - 1) odluka nadležnog organa kreditne institucije o namjeravanoj eksternalizaciji ili o promjeni pružaoca usluge;
 - 2) rezultate procjene kritičnih i značajnih poslova u skladu sa članom 4 ove odluke koje namjerava da eksternalizuje;
 - 3) procjene i analize iz člana 8 ove odluke;
 - 4) akti iz čl. 13 i 14 ove odluke;
 - 5) dokumentaciju o tehničkoj osposobljenosti i organizacionoj strukturi pružaoca usluga koji omogućavaju sigurno i kvalitetno obavljanje poslova čija je eksternalizacija planirana, uključujući i način zaštite povjerljivih podataka;
 - 6) dokaze o prethodnom iskustvu pružaoca usluge u obavljanju poslova koji su predmet eksternalizacije;
 - 7) spisak lica povezanih sa pružaocem usluge i opis povezanosti;
 - 8) izjavu kreditne institucije da eksternalizacija neće dovesti do sukoba interesa;
 - 9) nacrt ugovora o eksternalizaciji iz člana 16 ove odluke;
 - 10) druge informacije i okolnosti koje kreditna institucija smatra od značaja u vezi sa namjeravanom eksternalizacijom.

Plan aktivnosti u slučaju prestanka aranžmana eksternalizacije

Član 18

Kako bi obezbijedila kontinuirano obavljanje poslova koji su predmet eksternalizacije, bez negativnog uticaja na usklađenost sa regulatornim zahtjevima i na kvalitet pružanja usluga klijentima, kreditna institucija je dužna da za sve eksternalizovane kritične i značajne poslove utvrdi plan aktivnosti naročito u slučaju:

- 1) raskida ugovora o eksternalizaciji;
- 2) prestanka poslovanja pružaoca usluge;
- 3) pogoršanja kvaliteta eksternalizovanog posla i stvarne ili potencijalne prekide u poslovanju kreditne institucije koji su uzrokovani neadekvatnim ili neuspjelim pružanjem usluga u vezi sa eksternalizovanim poslom;
- 4) nastanka značajnih rizika po adekvatno i kontinuirano funkcionisanje eksternalizovanog posla.

Evidencija eksternalizovanih poslova

Član 19

(1) U evidenciju eksternalizacija koju kreditna institucija vodi u skladu sa Zakonom, naročito se unose sljedeći podaci:

- 1) naziv pružaoca usluge;
- 2) predmet eksternalizacije i opis eksternalizovanih poslova;
- 3) napomenu da li su predmet eksternalizacije kritični i značajni poslovi;
- 4) naziv države iz koje se usluga eksternalizacije pruža;
- 5) mjesto na kojem se nalaze eksternalizovani podaci, kao i informacija o tome da li podaci sadrže i podatke o ličnosti koji se štite u skladu sa zakonom (da/ne);
- 6) broj, naziv, početak važenja i vrijeme na koje je ugovor o eksternalizaciji zaključen;
- 7) datum posljednje procjene rizika povezanih sa eksternalizacijom;
- 8) spisak lica iz člana 4 stav 3 ove odluke, u slučaju njihovog angažovanja;
- 9) rezultat procjene iz člana 12 stav 3 tačka 3 ove odluke;
- 10) naziv organizacione jedinice ili lica zaduženih za praćenje i upravljanje eksternalizacijom.

(2) Pored podataka iz stava 1 ovog člana, u evidenciju eksternalizacija kritičnih i značajnih poslova, unose se:

- 1) podaci o tome da li je pružalac usluge ili podizvođač iz člana 4 stav 3 ove odluke dio grupe kojoj kreditna institucija pripada ili je u vlasništvu kreditne institucije ili grupe kojoj kreditna institucija pripada;
- 2) rezultate procjene iz stava 1 tačka 7 ovog člana;
- 3) podaci o licu ili organu kreditne institucije nadležnom za odobrenje eksternalizacije;
- 4) podaci o ugovorenoj nadležnosti za rješavanja sporova iz ugovora o eksternalizaciji;
- 5) datum posljednje i naredne planirane revizije, kada je to primjenjivo;
- 6) kada je primjenjivo, naziv lica iz člana 4 stav 3 ove odluke kojima je povjereno obavljanje djelova kritičnih i značajnih poslova, naziv države ili država u kojima su ta lica registrovana, odnosno iz kojih će se usluga pružati i u kojima će se čuvati podaci;
- 7) identifikaciju alternativnih pružalaca usluge za eksternalizovani kritični i značajni posao;
- 8) podaci o tome da li eksternalizovani kritični i značajni posao podržava poslovne operacije koje su vremenski kritične;
- 9) procijenjeni godišnji troškovi za obavljanje eksternalizovanog kritičnog i značajnog posla.

Obavješćavanje o eksternalizovanim poslovima

Član 20

(1) Kreditna institucija je dužna da, najkasnije šest mjeseci od dana početka primjene ove odluke, obavijesti Centralnu banku o eksternalizaciji kritičnih i značajnih poslova izvršenoj prije početka primjene ove odluke.

(2) Obavješćenje iz stava 1 ovog člana treba da sadrži podatke iz evidencije iz člana 19 ove odluke

Ažuriranje postojećih ugovora o eksternalizaciji

Član 21

Kreditna institucija je dužna da ugovore koji su zaključeni sa pružiocima usluga za obavljanje kritičnih i značajnih poslova prije stupanja na snagu ove odluke, preispita i po potrebi uskladi sa odredbama ove odluke najkasnije 12 mjeseci nakon dana njenog stupanja na snagu.

Stupanje na snagu

Član 22

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-15/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,

dr **Radoje Žugić**, s.r.

1836.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13 i 70/17) i člana 172 stav 6 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

ODLUKU O VELIKIM IZLOŽENOSTIMA KREDITNIH INSTITUCIJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuje se način izračunavanja velikih izloženosti kreditnih institucija, kriterijumi za utvrđivanje povezanosti, tehnike ublažavanja kreditnog rizika, najveći iznos izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica, odnosno prema drugim kreditnim institucijama, kao i izvještavanje o velikim izloženostima.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja

- 1) **transakcija finansiranja hartija od vrijednosti** je pozajmljivanje akcija ili drugih finansijskih instrumenata drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane, repo ugovor ili obrnuti repo ugovor ili druga transakcija koja uključuje kupovinu finansijskog instrumenta i njegovu ponovnu prodaju ili druga transakcija koja uključuje prodaju finansijskog instrumenta i njegovu ponovnu kupovinu;
- 2) **nepoznato lice** je hipotetičko lice kojem kreditna institucija dodjeljuje sve izloženosti za koje nije utvrdila dužnika, pod uslovom da te izloženosti ne može dodijeliti transakciji tačno određenog lica;
- 3) **aktivnosti kreditnog posredovanja** su aktivnosti koje su slične bankarskim aktivnostima i uključuju ročnu transformaciju, transformaciju likvidnosti, finansijski leveridž, transfer kreditnog rizika i slične aktivnosti koje obuhvataju najmanje aktivnosti iz člana 5 stav 1 tač. 1 do 3, 5, 6 i 10 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG”, broj 72/19), (u daljem tekstu: Zakon);
- 4) **izuzeta društva** su društva:
 - koja su uključena u superviziju na konsolidovanoj osnovi;
 - društva koja su po propisima treće zemlje predmet supervizije na konsolidovanoj osnovi od strane nadležnog organa treće zemlje koja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i zemljama članicama EU;
 - društva koja nijesu obuhvaćena al. 1 i 2 ove tačke, a koja su:
 - a) kreditne institucije iz Crne Gore i država članica EU;
 - b) investiciona društva iz Crne Gore i država članica EU;
 - c) kreditne institucije iz treće zemlje, ako treća zemlja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i državama članicama EU;
 - d) priznata investiciona društva iz treće zemlje;
 - e) subjekti koji su finansijske institucije koje imaju dozvolu ili odobrenje za rad u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji, ako ta treća zemlja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se u Crnoj Gori i državama članicama primjenjuju na institucije kada se izloženost kreditne institucije prema ovim subjektima tretira kao izloženost prema instituciji u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala);
 - f) centralne banke;
 - g) poštanske žiro institucije;
 - h) javna međunarodna tijela koje imaju mogućnost da prikupljaju sredstva i depozite, pri čemu je njihova djelatnost propisana nacionalnim propisima ili drugim propisima kojima se omogućava zaštita deponenata i investitora;
 - i) osiguravajući holdinzi, društva za osiguranje i reosiguranje koji imaju dozvolu ili odobrenje za rad u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji, ako ta treća zemlja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i državama članicama EU;

- j) dobrovoljni penzioni fondovi i slični subjekti;
 - k) subjekti za zajednička ulaganja (CIU) osnovana u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji, ako ta treća zemlja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i državama članicama EU;
 - l) centralne druge ugovorne strane (eng. central counterparty – CCP) osnovane u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji, ako ta treća zemlja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i državama članicama EU;
 - lj) izdavaoci elektronskog novca;
 - m) platne institucije;
 - n) subjekti koji su osnovani sa ciljem posredovanja u obavljanju aktivnosti kreditiranja između matičnog društva, njegovih zavisnih društava ili zavisnih društava njegovog matičnog društva;
 - nj) organi za sanaciju;
 - o) subjekti za upravljanje aktivom (eng. *asset management vehicles*);
 - p) prelazne institucije (eng. *bridge institutions*);
 - r) institucije koje su osnovali subjekti javnog sektora sa ciljem očuvanja održivosti poslovanja (eng. *viability*), likvidnosti ili solventnosti kreditnih institucija ili sa ciljem stabilizacije finansijskog tržišta;
- 5) **subjekti bankarstva u sjenci** su subjekti koji obavljaju jednu ili više aktivnosti kreditnog posredovanja, a koji nijesu izuzeta društva;
- 6) **iznos izloženosti stavke aktive** je iznos utvrđen u skladu sa članom 128 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 7) **iznos izloženosti stavke vanbilansa** je iznos utvrđen u skladu sa članom 128 stav 2 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 8) **društvo za zajednička ulaganja u prenosive hartije od vrijednosti (u daljem tekstu: UCITS)** je otvoreni investicioni fond sa javnom ponudom:
- čiji je isključivi cilj zajedničko ulaganje imovine, prikupljene javnom ponudom udjela u fondu u prenosive hartije od vrijednosti ili u druge oblike likvidne finansijske imovine iz zakona kojim se uređuju investicioni fondovi, a koji posluje po načelima disperzije rizika;
 - čiji se investicione jedinice, na zahtjev vlasnika, otkupljuju direktno ili indirektno, iz imovine toga fonda, a radnje koje društvo za upravljanje UCITS-om preduzima, kako bi se obezbijedilo da tržišna vrijednost investicionih jedinica ne odstupa bitno od neto vrijednosti imovine po jedinici izjednačene su sa otkupom investicionih jedinica;
- 9) **subjekat za zajednička ulaganja** (u daljem tekstu: CIU) je UCITS ili alternativni investicioni fond kojim upravlja menažer, registrovan u Crnoj Gori, Evropskoj uniji ili trećoj zemlji, na kojeg se primjenjuju propisi koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Evropskoj uniji ili trećoj zemlji koja primjenjuje prudencijalnu regulativu ekvivalentnu regulativi u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji;
- 10) **transakcija** je pozicija sekjuritizacije, izloženost u obliku ulaganja u CIU i druge transakcije kod kojih postoji izloženost prema odnosnoj (eng. *underlying*) aktivu.

II. IZRAČUNAVANJE VELIKIH IZLOŽENOSTI

Izračunavanje ukupnog iznosa izloženosti

Član 3

- (1) Ukupna izloženost prema grupi povezanih lica predstavlja zbir izloženosti prema licima koji pripadaju toj grupi povezanih lica.
- (2) Identifikovanje grupe povezanih lica vrši se primjenom kriterijuma koji su utvrđeni u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ove odluke.
- (3) Ukupna izloženost prema jednom licu predstavlja zbir izloženosti u knjizi trgovanja i izloženosti u knjizi pozicija kojima se ne trguje.
- (4) Prilikom utvrđivanja ukupne izloženosti prema jednom licu, kreditna institucija je dužna da, pored izloženosti po osnovu derivata iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i kreditnih derivata, koji su direktno zaključeni sa klijentom kreditne institucije, uključi i izloženosti po osnovu tih derivata koji nijesu direktno zaključeni sa klijentom, ali kod kojih je klijent emitovao odnosne dužničke ili vlasničke instrumente za te derivate.
- (5) Kreditna institucija, u cilju utvrđivanja ukupne izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica prema kojima ima izloženosti po osnovu transakcija koje predstavljaju pozicije sekjuritizacije i izloženosti u obliku ulaganja u CIU ili po osnovu drugih transakcija gdje postoji izloženost prema odnosnoj aktivu, dužna je

da procijeni svoje odnosne izloženosti i u zavisnosti od ekonomske suštine strukture određene transakcije da procijeni i rizike koji su ugrađeni u strukturu te transakcije, kako bi utvrdila da li ta transakcija predstavlja dodatnu izloženost.

(6) Kreditna institucija je dužna da ocijeni da li određena transakcija stvara dodatnu izloženost na način utvrđen članom 8 ove odluke, pri čemu se uticaj određene transakcije na ukupnu izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica utvrđuje u skladu sa čl. 6 i 7 ove odluke.

(7) Kreditna institucija je dužna da u cilju utvrđivanja ukupne izloženosti prema određenom dužniku koja proizilazi iz njene izloženosti prema određenoj transakciji sa odnosnom aktivom, utvrdi izloženost prema svakoj toj pojedinačnoj izloženosti, pri čemu zbir pojedinačnih izloženosti koji proizilazi iz same odnosne aktive ne može biti veći od ukupne izloženosti transakcije. Kreditna institucija je dužna da za svaku odnosnu aktivu posebno utvrđuje njenu izloženost prema toj odnosnoj aktivu u skladu sa članom 6 ove odluke.

(8) Identifikacija i izračunavanje iznosa izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica koje proizilaze iz izloženosti prema transakcijama iz st. 4 i 5 ovog člana ne zavisi od toga da li su ove izloženosti dodijeljene knjizi trgovanja ili knjizi pozicija kojima se ne trguje i zbog toga uslovi i metodologije koji će se primjenjivati za utvrđivanje izloženosti prema transakcijama sa odnosnom aktivom treba da budu utvrđeni na isti način, bez obzira na to da li se te izloženosti dodjeljuju knjizi trgovanja ili knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(9) Kreditna institucija je dužna da utvrdi sve svoje pojedinačne izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci, sve potencijalne rizike za kreditnu instituciju koji proizilaze iz tih izloženosti i potencijalne efekte tih rizika.

(10) Izloženost prema subjektima bankarstva u sjenci u smislu ove odluke predstavlja izloženost kreditne institucije prema pojedinačnim subjektima bankarstva u sjenci, nakon uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, koja je jednaka ili veća od 0,25% osnovnog kapitala kreditne institucije.

Stavke koje se ne uključuju u obračun izloženosti

Član 4

(1) Prilikom izračunavanja velikih izloženosti kreditne institucije ne uzimaju se u obzir:

- 1) u slučaju kupoprodaje valuta (FX transakcije), izloženosti koje su nastale u redovnom roku poravnanja koji nije duži od dva radna dana nakon datuma izvršenog plaćanja;
- 2) u slučaju transakcija kupovine ili prodaje hartija od vrijednosti, izloženosti koje su nastale u redovnom roku poravnanja, koji nije duži od pet radnih dana nakon datuma izvršenog plaćanja ili isporuke hartija od vrijednosti, zavisno od toga šta nastupi ranije;
- 3) u slučaju pružanja platnih usluga, kliringa i poravnanja u svim valutama i usluge korespondentske banke ili kliringa finansijskih instrumenata, usluge poravnanja i kastodi usluga za klijente, odložene prilive sredstava i druge izloženosti koje proizilaze iz poslovanja klijenata, a koje ne traju duže od sljedećeg radnog dana;
- 4) u slučaju pružanja usluga prenosa novčanih sredstava, uključujući usluge platnog prometa, kliringa i poravnanja u svim valutama i usluge korespondentskog bankarstva, izloženosti koje nastaju u toku dana prema institucijama koje pružaju navedene usluge;
- 5) izloženosti koje predstavljaju odbitnu stavku od redovnog osnovnog kapitala ili dodatnog osnovnog kapitala u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala ili druga umanjena osnovnog kapitala za odbitne stavke.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, transakcije iz stava 1 tač. 3 i 4 ovog člana mogu biti isključene prilikom utvrđivanju izloženosti pod uslovom da izloženost:

- 1) nastaje po osnovu obezbjeđenja specifičnih vrsta usluga;
- 2) nastaje po osnovu aktivnosti klijenta, odnosno izloženost prema institucijama koje pružaju te usluge, za transakcije iz stava 1 tačke 4 ovog člana; i
- 3) ne traje duže od narednog radnog dana za transakcije iz stava 1 tačke 3 ovog člana, odnosno radi se o izloženosti koja nastaje u toku dana za transakcije iz stava 1 tačke 4 ovog člana;
- 4) predstavlja kratkoročnu izloženost koja ne traje duže od jednog dana, odnosno izloženosti koje se u toku dana smanjuju.

(3) Specifičnim uslugama iz stava 2 tačka 1 ovog člana smatraju se:

- 1) platne usluge, usluge kliringa i poravnanja u bilo kojoj valuti i usluge korespondentskog bankarstva;
- 2) kliring finansijskih instrumenata, poravnanje ili kastodi usluge za klijente, pri čemu kastodi usluge uključuju plaćanja po osnovu ostvarenog prihoda (plaćanje dividende i kamate), otkup glavnice i druga plaćanja koja proizilaze iz postojanja, promjena i prestanka događaja koji su povezani sa finansijskim instrumentima.

(4) Aktivnostima klijenta iz stava 2 tačka 2 ovog člana smatraju se direktne i indirektne aktivnosti, npr. aktivnosti na inicijativu klijenta, kao i indirektne aktivnosti u vidu plaćanja agentima i partnerima po osnovu

ugovora koje je klijent zaključio sa tim licima, kao i primanja novčanih sredstava od tih lica, uključujući i zaduživanja i kreditiranja plaćanja, provizije i kamate, obezbjeđivanje ili povlačenje novčanog kolaterala koje za posljedicu ima nastanak izloženosti po osnovu neočekivanih priliva i odliva ili nastanak izloženosti po osnovu očekivanih priliva i odliva, kada kreditna institucija zbog tehničkih razloga nije u mogućnosti da smanji ove izloženosti do kraja radnog dana.

(5) Kreditne institucije su dužne da uspostave adekvatne procedure i kontrolne mehanizme kojima se obezbjeđuje ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana, kao i da dokažu da izloženosti koje su isključene u potpunosti proizilaze iz aktivnosti klijenta.

Utvrđivanje izloženosti za određene pozicije

Član 5

(1) Za utvrđivanje izloženosti u knjizi trgovanja, kreditna institucija može:

- 1) da netira duge i kratke pozicije u istim finansijskim instrumentima koje je emitovao određeni klijent, pri čemu se neto pozicija za svaki finansijski instrument izračunava u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za pozicijski rizik;
- 2) da netira duge i kratke pozicije u različitim finansijskim instrumentima koje je emitovao određeni klijent pod uslovom da je finansijski instrument na koji se odnosi kratka pozicija u podređenom položaju u odnosu na finansijski instrument na koji se odnosi duga pozicija, ili ako oba instrumenta pripadaju istom redu naplate.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da rasporedi finansijske instrumente u kategorije na osnovu različitih stepena nadređenosti, kako bi se utvrdila relativna nadređenost pozicija.

(3) Kreditna institucija je dužna da izloženost po osnovu ugovora o derivatima iz člana 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i ugovora o kreditnim derivatima koji su direktno zaključeni sa klijentom kreditne institucije, izračunava u skladu sa metodama iz Dijela III glava 2 odjeljak 6 odsjeci 3, 4 i 5 Odluke o adekvatnosti kapitala, u zavisnosti od potrebe.

(4) Iznos velikih izloženosti koje se odnose na dužničke instrumente, vlasničke instrumente, strane valute i robu kod kojih nije izvršeno poravnanje nakon datuma dospeljeća, utvrđuju se u skladu čl. 485, 486 i 487 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(5) Kreditna institucija je dužna da za ugovore o derivatima iz stava 3 ovog člana, ako su evidentirani u knjizi trgovanja, primjenjuje odredbe člana 335 Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na obračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik druge ugovorne strane za stavke iz knjige trgovanja.

(6) Izuzetno od stava 3 ovog člana, kreditna institucija koja ima odobrenje Centralne banke za korišćenje metoda utvrđenih Odlukom o adekvatnosti kapitala u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika i u dijelu koji se odnosi na metod internih modela (IMM) za obračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik druge ugovorne strane, mogu da koriste te metode za izračunavanje iznosa izloženosti za transakcije finansiranja hartija od vrijednosti.

Izračunavanje iznosa odnosne izloženosti prema transakcijama koje imaju odnosnu aktivu

Član 6

(1) Prilikom utvrđivanja odnosne izloženosti transakcije koja ima odnosnu izloženost prema nekoj drugoj transakciji, kreditna institucija je dužna da, za potrebe ovog člana i člana 7 ove odluke, izloženost prema toj drugoj transakciji tretira kao izloženost prema odnosnoj aktivu te druge transakcije.

(2) Odredba stava 1 ovog člana, primjenjuje se sve dok odnosne izloženosti predstavljaju izloženosti prema transakcijama koje imaju odnosnu aktivu.

(3) Prilikom utvrđivanja izloženosti koja proizilazi iz transakcija sa odnosnom aktivom, kreditna institucija treba da pravi razliku između transakcije u kojima su svi investitori jednako rangirani (kao što su subjekti za zajednička ulaganja – CIU) i ostalih transakcija (npr. sekjuritizacije), koje mogu uključivati tranširanje kada izloženosti mogu da imaju različite statuse u redoslijedu naplate.

(4) Za transakcije koje imaju isti redosljed naplate, izračun izloženosti prema odnosnoj aktivu zavisi isključivo od proporcionalnog učešća izloženosti jednog investitora u ukupnoj izloženosti svih investitora.

(5) Za transakcije koje nemaju isti redosljed naplate, gubici se prvo raspoređuju na određene tranše u zavisnosti od njihovog statusa u redosljedu naplate, a u ako je istom tranšom obuhvaćeno više investitora, gubici se između tih investitora raspoređuju po principu proporcionalnosti.

(6) Kreditna institucija, uzimajući u obzir da bi u najpesimističnijem scenariju podređene tranše mogle nestati veoma brzo, treba da sve tranše u sekuritizaciji tretira jednako, da priznaje smanjenja iz podređenih tranši i priznaje najveći gubitak koji bi svi investitori u određenoj tranši mogli snositi u slučaju potpunog gubitka odnosne aktive.

(7) Izloženost kreditne institucije prema transakcijama koje imaju odnosnu aktivu jednaka je manjem od sljedeća dva iznosa:

- 1) iznosa izloženosti kreditne institucije koji proizlazi iz odnosne aktive; i
- 2) ukupnog iznosa izloženosti kreditne institucije prema transakciji.

(8) Za izloženost kreditne institucije prema transakciji, iznos izloženosti koji proizilazi iz odnosne aktive utvrđuje se na sljedeći način:

- 1) ako su izloženosti svih investitora u toj transakciji jednako rangirane, iznos izloženosti koji proizilazi iz izloženosti prema odnosnoj aktivu jednak je proporcionalnom učešću izloženosti kreditne institucije prema transakciji, pomnoženom sa iznosom izloženosti koji proizilazi iz odnosne aktive;
- 2) ako izloženosti nijesu jednako rangirane, iznos izloženosti koji proizilazi iz izloženosti prema odnosnoj aktivu jednak je proporcionalnom učešću izloženosti kreditne institucije prema transakciji, pomnoženom sa manjim od sljedeća dva iznosa:
 - iznosa izloženosti koju kreira odnosna aktiva; i
 - ukupnog iznosa izloženosti kreditne institucije prema transakciji, zajedno sa ostalim izloženostima prema toj transakciji koje su rangirane jednako kao i ta izloženost kreditne institucije.

(9) Proporcionalno učešće izloženosti kreditne institucije prema transakciji iz stava 8 ovog člana predstavlja iznos izloženosti kreditne institucije podijeljen sa ukupnim iznosom izloženosti kreditne institucije i svih ostalih izloženosti prema toj transakciji koje su rangirane jednako kao i ta izloženost kreditne institucije.

Utvrđivanje uticaja odnosnih izloženosti na ukupne izloženosti prema transakcijama

Član 7

(1) Kreditna institucija je dužna da za svaku izloženost kreditnom riziku za koju je utvrđen identitet dužnika, iznos svoje izloženosti prema odgovarajućoj odnosnoj aktivu uključi u ukupne izloženosti prema dužniku kao jednom licu ili prema grupi povezanih lica kojoj dužnik pripada.

(2) Kreditna institucija utvrđuje sve dužnike transakcija koje imaju odnosnu aktivu u koje investira, osim ako bi to prouzrokovalo visoke neopravdane troškove za kreditnu instituciju ili ako postoje okolnosti koje sprečavaju kreditnu instituciju da utvrdi te dužnike.

(3) U slučaju iz stava 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da utvrdi značaj ukupnog iznosa izloženosti prema transakciji i da u zavisnosti od tog značaja, izloženosti dodijeli transakciji prema određenom ili nepoznatom licu.

(4) Ako kreditna institucija nije utvrdila identitet dužnika odnosne izloženosti kreditnom riziku ili ako ne može da potvrdi da odnosna izloženost nije izloženost kreditnom riziku, ta izloženost se dodjeljuje na sljedeći način:

- 1) ako iznos odnosne izloženosti ne prelazi 0,25% osnovnog kapitala kreditne institucije, izloženost se dodjeljuje transakciji prema određenom licu;
- 2) ako izloženost iznosi 0,25% ili više osnovnog kapitala kreditne institucije i ako kreditna institucija karakteristikama transakcije može da obezbijedi da odnosne izloženosti transakcije nijesu povezane sa drugim izloženostima u njenom portfoliju, uključujući odnosne izloženosti iz drugih transakcija, izloženost se dodjeljuje transakciji prema određenom licu;
- 3) u slučajevima koji nijesu obuhvaćeni tač. 1 i 2 ovog stava, izloženost se dodjeljuje nepoznatom licu.

(5) Ako kreditna institucija ne može da razlikuje odnosne izloženosti pojedine transakcije, dužna je da ukupan iznos izloženosti dodijeli transakciji na sljedeći način:

- 1) ako ukupan iznos izloženosti prema transakciji ne prelazi 0,25% osnovnog kapitala kreditne institucije, kreditna institucija tu ukupnu izloženost dodjeljuje transakciji prema određenom licu;

- 2) u slučaju koji nije obuhvaćen tačkom 1 ovog stava, kreditna institucija taj ukupan iznos izloženosti dodjeljuje prema nepoznatom licu.

(6) Za potrebe st. 1 do 4 ovog člana, kreditna institucija je dužna da redovno, a najmanje jednom mjesečno, prati transakcije zbog mogućih promjena u sastavu i relativnom učešću odnosnih izloženosti.

Dodatna izloženost koju čini struktura transakcije

Član 8

(1) Ako transakcija obezbjeđuje da gubici po osnovu izloženosti toj transakciji mogu da proizađu samo u slučaju nastanka statusa neispunjavanja obaveza odnosne aktive, struktura te transakcije ne može da stvara dodatnu izloženost.

(2) Kreditna institucija ima dodatnu izloženost ako transakcija uključuje obavezu plaćanja za određeno lice kao dodatak uz novčane tokove iz odnosne aktive ili kao avans za te novčane tokove, tako da bi kreditna institucija koja je investitor mogla da pretrpi dodatne gubitke u slučaju nastanka statusa neispunjavanja obaveza tog određenog lica, iako do tog neispunjavanja obaveza nije došlo.

(3) Struktura transakcije ne predstavlja dodatnu izloženost ako su u vezi sa transakcijom ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pravna i operativna struktura transakcije je oblikovana tako da sprečava da lice koje upravlja transakcijom ili treće lice preusmjeravaju novčane tokove iz transakcije prema licima koja u skladu sa uslovima transakcije nemaju pravo da prime te novčane tokove;
- 2) ne može se zahtijevati od emitenta ili od bilo kojeg drugog lica da u okviru transakcije izvrši plaćanje kreditnoj instituciji dodatno uz novčane tokove iz odnosne aktive ili kao avans za njih.

(4) Uslov iz stava 3 tačka 1 ovog člana smatra se ispunjenim ako je transakcija iz člana 2 tačka 10 ove odluke:

- 1) UCITS sa sjedištem u Crnoj Gori ili državi članici Evropske unije; ili
- 2) privredno društvo sa sjedištem u trećoj zemlji, koje obavlja djelatnost sličnu djelatnosti UCITS-a i koji podliježe superviziji na osnovu propisa treće zemlje koja primjenjuje supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se u Crnoj Gori ili zemljama članicama EU primjenjuju na UCITS.

III. UPRAVLJANJE VELIKIM IZLOŽENOSTIMA

Sposobnost utvrđivanja i upravljanja velikim izloženostima

Član 9

(1) Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa Zakonom, uspostavi adekvatne administrativne i računovodstvene postupke i odgovarajuće mehanizme interne kontrole za potrebe utvrđivanja, upravljanja, praćenja, izvještavanja i evidentiranja velikih izloženosti i njihovih naknadnih promjena u skladu sa odredbama ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da uspostavi poseban interni okvir za potrebe utvrđivanja, upravljanja, kontrole i smanjenja rizika koji proizilaze po osnovu izloženosti i prema subjektima bankarstva u sjenci koji obuhvata:

- 1) analizu u vezi sa poslovanjem subjekta bankarstva u sjenci prema kojem je kreditna institucija izložena, kao i potencijalnim rizicima za kreditnu instituciju i vjerovatnoćom širenja tih rizika;
- 2) uključivanje rizika koji proizilaze iz izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci u postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) kreditne institucije i planiranju kapitala;
- 3) utvrđivanje tolerancije rizika, odnosno sklonost kreditne institucije prema riziku za izloženost prema subjektima bankarstva u sjenci;
- 4) adekvatne procese za utvrđivanje povezanosti između subjekata bankarstva u sjenci, kao i između subjekata bankarstva u sjenci i kreditne institucije, uključujući i tehnike ublažavanja rizika koji mogu nastati u slučaju kada nije moguće utvrditi međusobnu povezanost između ovih subjekata;
- 5) procedure za izvještavanje organa upravljanja kreditne institucije u vezi sa izloženostima prema subjektima bankarstva u sjenci;
- 6) planove za slučaj prekoračenja limita izloženosti koje je utvrdila kreditna institucija.

Limiti za velike izloženosti

Član 10

(1) Najveći iznos izloženosti kreditne institucije prema jednom licu ili grupi povezanih lica nakon uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika iz čl. 16 do 18 ove odluke, u skladu sa Zakonom, ne smije da prelazi 25% osnovnog kapitala te kreditne institucije.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako je lice prema kojem kreditna institucija ima izloženost druga kreditna institucija, ili ako grupa povezanih lica uključuje jednu ili više kreditnih institucija, takva izloženost ne smije preći 25% osnovnog kapitala kreditne institucije ili iznos od 2.500.000 EUR, u zavisnosti od toga šta je veće, pod uslovom da zbir ukupnih izloženosti nakon uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika iz čl. 16 do 18 ove odluke prema svim povezanim licima koja nijesu kreditne institucije, ne prelazi 25% osnovnog kapitala kreditne institucije.

(3) Drugom kreditnom institucijom iz stava 2 ovog člana smatra se kreditna institucija iz Crne Gore, države članice EU, kao i privredno društvo u privatnom ili državnom vlasništvu, uključujući filijale tog društva, koje je dobilo dozvolu za rad u trećoj zemlji koja primjenjuje prudencijalne supervizorske i regulatorne zahtjeve koji su ekvivalentni zahtjevima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i državama članicama EU, a koje bi da ima sjedište u Crnoj Gori ili zemlji članici EU, odgovaralo definiciji kreditne institucije iz Zakona ili propisa EU.

(4) Ako je propisani limit od 2.500.000 EUR veći od 25% osnovnog kapitala kreditne institucije, iznos izloženosti, nakon uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika u skladu sa čl. 16 do 18 ove odluke, ne smije da pređe razuman limit u odnosu na iznos osnovnog kapitala kreditne institucije, koji je kreditna institucija dužna da utvrdi svojim politikama i procedurama, kako bi bila u mogućnosti da kontroliše rizik koncentracije.

Utvrđivanje limita izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci

Član 11

(1) Kreditna institucija je dužna da definiše ukupni limit izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci u odnosu na svoj osnovni kapital primjenom glavnog pristupa u skladu sa st. 2, 3 i 4 ovog člana, a ako to nije moguće, primjenom alternativnog pristupa iz stava 5 ovog člana.

(2) Prilikom određivanja limita iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da uzme u obzir:

- 1) svoj poslovni model, sistem upravljanja rizicima i sklonost ka riziku;
- 2) iznos trenutne izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci u odnosu na ukupnu izloženost i u odnosu na ukupnu izloženost prema regulisanim subjektima finansijskog sektora;
- 3) povezanost između subjekata bankarstva u sjenci i povezanost između kreditne institucije i subjekata bankarstva u sjenci.

(3) Kreditna institucija je dužna da za pojedinačne izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci odredi strožije limite od limita utvrđenih u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(4) Prilikom određivanja limita iz stava 3 ovog člana kreditna institucija, naročito cijeni:

- 1) status subjekta bankarstva u sjenci, naročito da li je subjekt predmet prudencijalnih zahtjeva;
- 2) finansijski položaj subjekta bankarstva u sjenci, uključujući, naročito poziciju kapitala, finansijski leveridž i likvidnu poziciju;
- 3) dostupne informacije o portfoliju subjekta bankarstva u sjenci, posebno informacije o nekvalitetnim kreditima;
- 4) dokaze o adekvatnosti kreditne analize koju subjekat bankarstva u sjenci sprovodi, ako je primjenljivo;
- 5) uticaj volatilnosti cijene aktive ili kvaliteta kredita na poslovanje subjekta bankarstva u sjenci;
- 6) zastupljenost aktivnosti kreditnog posredovanja u odnosu na druge poslovne djelatnosti subjekta bankarstva u sjenci;
- 7) povezanost između subjekata bankarstva u sjenci i povezanost između kreditne institucije i subjekata bankarstva u sjenci;
- 8) druge relevantne faktore koje odredi kreditna institucija.

(5) Ako kreditna institucija ne može da primijeni glavni pristup za utvrđivanje limita izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana, na izloženosti prema tim subjektima bankarstva u sjenci primjenjuje se limit izloženosti iz člana 10 stav 1 ove odluke primjenom alternativnog pristupa, na sljedeći način:

- 1) ako kreditna institucija ne može da ispuni zahtjeve u vezi sa efektivnim procesima i kontrolnim mehanizmima ili nadzorom od strane organa upravljanja, zbir svih izloženosti kreditne institucije prema subjektima bankarstva u sjenci ne smije preći 25% osnovnog kapitala kreditne institucije;
- 2) ako kreditna institucija može da ispuni zahtjeve u vezi sa efektivnim procesima i kontrolnim mehanizmima ili nadzorom od strane organa upravljanja, ali ne može da prikupi dovoljno informacija

za uspostavljanje odgovarajućih limita, zbir izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci za koje ne može da prikupi dovoljno informacija jednak je zbiru iz tačke 1 ovog stava, a na preostale izloženosti prema subjektima bankarstva u sjenci primjenjuje limite izloženosti utvrđene u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana.

Izloženosti iz knjige trgovanja

Član 12

Kreditna izloženosti može iz obračuna izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica da isključi izloženosti iz knjige trgovanja, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) izloženost prema tom licu, odnosno grupi povezanih lica, iz knjige pozicija kojima se ne trguje ne prelazi limit iz člana 10 ove odluke;
- 2) izloženost iz knjige trgovanja prema tom licu ili grupi povezanih lica ne prelazi 500% osnovnog kapitala kreditne institucije, a ta izloženost traje deset dana ili manje; i
- 3) zbir svih izloženosti u knjizi trgovanja koje traju duže od deset dana ne prelaze 600% osnovnog kapitala kreditne institucije,
- 4) za izloženosti iz tač. 2 i 3 ovog člana, kreditna institucija ispunjava dodatni kapitalni zahtjev koji se izračunava u skladu sa odredbama čl. 494 i 495 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Ispunjavanje zahtjeva za velike izloženosti

Član 13

(1) Ako u izuzetnom slučaju kreditna institucija prekorači limit izloženosti iz člana 10 ove odluke, dužna je da odmah obavijesti Centralnu banku o iznosu prekoračenja i nazivu lica na koje se prekoračenje odnosi i, ako je primjenljivo, o nazivu grupe povezanih lica na koje se prekoračenje odnosi.

(2) Centralna banka može, ukoliko su razlozi prekoračenja opravdani, da u skladu sa Zakonom, odobri kreditnoj instituciji određeni period za usklađivanje sa propisanim limitom izloženosti.

Izloženosti na koje se ne primjenjuju limiti velikih izloženosti

Član 14

(1) Odredbe člana 10 ove odluke ne primjenjuju se na sljedeće izloženosti:

- 1) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja od centralnih vlada, centralnih banaka ili subjekata javnog sektora kojima bi se, kada ne bi bila obezbijeđena, u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa, dodijelio ponder rizika 0%;
- 2) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja od međunarodnih organizacija ili multilateralnih razvojnih banaka kojima bi se, kada ne bi bila obezbijeđena, u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa, dodijelio ponder rizika 0%;
- 3) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja obezbijeđena neopozivim garancijama centralnih vlada, centralnih banaka, međunarodnih organizacija, multilateralnih razvojnih banaka ili subjekata javnog sektora, ako bi se neobezbijeđenom potraživanju prema davaocu garancije dodijelio ponder rizika 0% u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa;
- 4) ostale izloženosti prema ili za koje garantuju centralne vlade, centralne banke, međunarodne organizacije, multilateralne razvojne banke ili subjekti javnog sektora, ako bi se neobezbijeđenim potraživanjima prema tim subjektima ili davaocima garancija dodijelio ponder rizika 0% u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala koje se odnose na izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa;
- 5) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja prema jedinicama lokalnih samouprava u Crnoj Gori i jedinicama regionalnih ili lokalnih samouprava u državama članicama EU i ostale izloženosti prema ili za koja garantuju jedinice regionalne ili lokalne samouprave Crne Gore i država članica EU, ako bi im se, u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa, dodijelio ponder rizika 0%;
- 6) izloženosti prema drugim ugovornim stranama iz člana 130 Odluke o adekvatnosti kapitala, kojima bi se, u skladu sa odredbama te odluke koje se odnose na izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa, dodijelio ponder rizika 0%, s tim što se izloženosti koje ne ispunjavaju ove kriterijume, tretiraju kao izloženosti prema trećim stranama;

- 7) stavke aktive i ostale izloženosti obezbijeđene kolateralom u vidu novčanog depozita položenog kod te kreditne institucije koja je i kreditor ili kod kreditne institucije koja je matično ili zavisno društvo kreditne institucije koja je i kreditor;
- 8) stavke aktive i ostale izloženosti obezbijeđene kolateralom u vidu sertifikata o depozitu koje je izdala kreditna institucija kreditor ili kreditna institucija koja je matično ili zavisno društvo kreditne institucije kreditora i koje su deponovane kod neke od ovih kreditnih institucija;
- 9) izloženosti koje proizilaze iz neiskorišćenih kreditnih linija koje su u skladu sa članom 128 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala klasifikovane kao vanbilansne stavke niskog rizika i pod uslovom da je sa licem, odnosno grupom povezanih lica zaključen sporazum u skladu sa kojim se neiskorišćeni dio kreditne linije može povući samo ako se utvrdi da to neće prouzrokovati prekoračenje limita iz člana 10 ove odluke;
- 10) izloženosti koje proizilaze iz trgovanja klirinških članova i uplate u garantni fond kvalifikovanih centralnih ugovornih strana (QCCP);
- 11) izloženosti prema depozitnim garantnim šemama koje proizilaze iz finansiranja tih šema, ako kreditna institucija koja je član programa zaštite depozita ima obavezu finansiranja tih šema;
- 12) izloženosti koje proizilaze iz trgovanja klijenata iz člana 341 st. 2 ili 3 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 13) udjeli subjekata sanacije ili njihovih zavisnih društava koja nijesu subjekti sanacije u instrumentima regulatornog kapitala i kvalifikovanim obavezama koje je emitovao bilo koji od sljedećih subjekata:
 - u pogledu subjekata sanacije, drugi subjekti koji pripadaju istoj grupi sanacije;
 - u pogledu zavisnih društava subjekta sanacije koja sama po sebi nijesu subjekti sanacije, zavisna društva odgovarajućeg zavisnog društva koja pripadaju istoj grupi sanacije;
- 14) izloženosti koje proizilaze iz obaveze minimalne vrijednosti kojom se ispunjavaju svi uslovi za obračun rizikom ponderisane vanbilansne izloženosti koje proizilaze iz CIU navedene u članu 152 stav 4 Odluke o adekvatnosti kapitala.

(2) Smatra se da je stavom 1 tačka 7 ovog člana obuhvaćen i gotov novac koji je kreditna institucija primila na osnovu emitovanog kreditnog zapisa i krediti i depoziti druge ugovorne strane, koje je kreditna institucija odobrila ili primila, a koji podliježu sporazumu o bilansnom netiranju i koji su priznati u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

Izloženosti na koje se primjenjuju limiti velikih izloženosti na umanjeni iznos

Član 15

(1) Kreditna institucija može, za namjene utvrđivanja postojanja velike izloženosti, iznos izloženosti, uključujući i učešće ili druge vrste ulaganja, prema njenom matičnom društvu uključujući i krajnje matično društvo, drugim zavisnim društvima tog matičnog društva ili njenim zavisnim društvima i kvalifikovanim učešćima, u mjeri u kojoj su ta društva obuhvaćena supervizijom na konsolidovanoj osnovi kojoj podliježe i sama kreditna institucija u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje kreditnih institucija, propisima EU ili ekvivalentnim standardima koji se primjenjuju u trećim zemljama, umanjiti za 80%.

(2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) priroda izloženosti druge ugovorne strane ili odnos između kreditne institucije i druge ugovorne strane, je takva da otklanja ili smanjuje rizik izloženosti;
- 2) rizikom koncentracije može da se upravlja politikama i procedurama iz člana 108 stav 2 Zakona.

(3) Izloženosti prema subjektima na koje se primjenjuju uslovi st. 1 i 2 ovog člana, bez obzira na to da li su izuzete iz primjene člana 10 ove odluke, tretiraju kao izloženosti prema trećem licu ako ti uslovi nijesu ispunjeni.

(4) Na istu izloženost se ne može istovremeno primijeniti više od jednog izuzetka iz člana 14 ove odluke i stava 1 ovog člana.

IV. UBLAŽAVANJE IZLOŽENOSTI PRIMJENOM TEHNIKA UBLAŽAVANJA KREDITNOG RIZIKA

Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

Član 16

(1) Prilikom izračunavanja izloženosti kreditna institucija može da primjenjuje tehniku ublažavanja kreditnog rizika, samo ako je tu tehniku primjenjivala za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala, i ako ta tehnika ispunjava uslove iz st. 2 do 5 ovog člana.

(2) Za potrebe čl. 14, 15, 17 i 18 ove odluke, garancijama i drugim jemstvima smatraju se i kreditni derivati koji se u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala priznaju kao instrumenti za ublažavanje kreditnog rizika, osim kreditnih zapisa.

(3) Ako kreditna institucija, u skladu sa stavom 4 ovog člana, koristi materijalnu ili nematerijalnu kreditnu zaštitu, ta zaštita mora da ispunjava zahtjeve za priznavanje i druge zahtjeve utvrđene Odlukom o adekvatnosti kapitala koje se odnose na tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

(4) Tehnike ublažavanja kreditnog rizika, koje su dostupne samo kreditnim institucijama koje koriste pristup zasnovan na internim rejtingima (IRB pristup), ne mogu se koristiti za smanjenje izloženosti za potrebe izračunavanja velikih izloženosti.

(5) Kreditna institucija je dužna da analizira, u mjeri u kojoj je to moguće, svoje izloženosti prema emitentima kolaterala, pružaocima nematerijalne kreditne zaštite i odnosnoj aktivni u skladu sa članom 3 stav 5 ove odluke radi utvrđivanja mogućih koncentracija i da po potrebi preduzima adekvatne mjere i obavještava Centralnu banku o rezultatima analize.

Obračun efekta primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Član 17

(1) Prilikom izračunavanja iznosa izloženosti iz člana 10 ove odluke, kreditna institucija može da koristi potpuno prilagođeni iznos izloženosti izračunat u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala, uzimajući u obzir tehnike ublažavanja kreditnog rizika, korektivne faktore i ročnu neusklađenost (E*).

(2) Za potrebe izračunavanja iznosa izloženosti iz stava 1 ovog člana, kreditne institucije, osim kreditnih institucija koje primjenjuju jednostavni metod finansijskog kolaterala, dužne su da koriste složeni metod finansijskog kolaterala, bez obzira na to koji metod koriste za obračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija koja primjenjuje metode u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala u dijelu koji se odnosi na izračunavanje efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i na metod internih modela (IMM) za obračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik druge ugovorne strane, može da koristi te metode i za izračunavanje iznosa izloženosti za transakcije finansiranja hartija od vrijednosti.

(4) Prilikom izračunavanja iznosa izloženosti iz člana 10 ove odluke, kreditna institucija je dužna da sprovodi periodična testiranja otpornosti na stres u odnosu na koncentracije kreditnog rizika, uključujući i testiranja iznosa izloženosti koji se može naplatiti realizacijom kolaterala.

(5) Periodična testiranja otpornosti na stres iz stava 4 ovog člana, obuhvataju rizike koji proizilaze iz potencijalnih promjena tržišnih uslova koji bi mogli da negativno utiču na adekvatnost regulatornog kapitala kreditne institucije, kao i na rizike koji proizilaze u vezi naplate iz kolaterala u određenim stresnim događajima.

(6) Kreditna institucija je dužna da internim aktima za upravljanje rizikom koncentracije obuhvati:

- 1) politike i procedure za upravljanje rizicima koji proizilaze iz ročne neusklađenosti između izloženosti i svih kreditnih zaštita za te izloženosti;
- 2) politike i procedure koje se odnose na rizik koncentracije koji proizilazi iz primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika, posebno iz velikih indirektnih kreditnih izloženosti, na primjer izloženosti prema jednom emitentu hartija od vrijednosti koje se uzimaju kao kolateral; i
- 3) definisane limite izloženosti prema pružaocima kreditne zaštite (prema geografskom položaju, grani privrede itd.), način praćenja tih limita, kao i aktivnosti u slučaju prekoračenja definisanih limita izloženosti.

(7) Ako kreditna institucija smanjuje izloženost prema klijentu primjenom tehnika ublažavanja kreditnog rizika u skladu sa članom 16 stav 1 ove odluke, dužna je da dio izloženosti za koji je smanjena ta izloženost prema klijentu tretira kao izloženost prema pružaocu zaštite, a ne kao izloženost prema tom klijentu.

Metod supstitucije

Član 18

(1) Ako za izloženost prema klijentu garantuje treće lice ili je izloženost obezbijeđena kolateralom koji je dalo treće lice, kreditna institucija:

- 1) dio izloženosti koji je obezbijeđen garancijom ili drugim jemstvom trećeg lica tretira kao izloženost prema tom pružaocu zaštite, a ne klijentu, ako bi se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala koje se odnose na utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa, neobezbijeđenoj izloženosti prema pružaocu zaštite, dodijelio ponder rizika koji je jednak ili manji od pondera rizika koji bi se dodijelio neobezbijeđenoj izloženosti prema klijentu;
- 2) dio izloženosti koji je obezbijeđen kolateralom u visini njegove tržišne vrijednosti priznatog kolaterala tretira kao izloženost prema davaocu kolaterala, a ne klijentu, ako bi se obezbijeđenom dijelu

izloženosti, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala koje se odnose na utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa, dodijelio ponder koji je jednak ili manji od pondera rizika koji bi se dodijelio neobezbijeđenoj izloženosti prema klijentu.

(2) Kreditna institucija ne primjenjuje odredbu stava 1 tačka 2 ovog člana, ako u skladu sa članom 257 Odluke o adekvatnosti kapitala postoji neusklađenost između dospjeća izloženosti i dospjeća zaštite.

(3) Za potrebe izračunavanja izloženosti, kreditna institucija može da primjenjuje složeni metod finansijskog kolaterala i metod supstitucije iz stava 1 tačka 2 ovog člana samo ako za potrebe primjene člana 101 Odluke o adekvatnosti kapitala može da primjenjuje složeni metoda finansijskog kolaterala i jednostavni metod finansijskog kolaterala.

(4) Ako kreditna institucija primjenjuje odredbu stava 1 tačka 1 ovog člana:

- 1) dužna je da, ako su garancija ili drugo jemstvo denominovani u valuti različitoj od valute u kojoj je denominovana izloženost, izračuna iznos izloženosti za koji smatra da je pokriven, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala u dijelu koji se odnosi na tretman valutne neusklađenosti za nematerijalnu kreditnu zaštitu;
- 2) dužna je da tretira neusklađenost između dospjeća izloženosti i dospjeća zaštite u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala u dijelu koji se odnosi na postupanje u vezi sa ročnom neusklađenošću;
- 3) može da prizna djelimičnu pokrivenost u skladu sa tretmanom utvrđenim Odlukom o adekvatnosti kapitala koji se odnosi na tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

(5) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana kreditna institucija može iznos iz tačke 1 ovog stava da zamijeni iznosom iz tačke 2 ovog stava, ako su ispunjeni uslovi iz tač. 3, 4 i 5 ovog stava:

- 1) ukupan iznos izloženosti koji kreditna institucija ima prema emitentu kolaterala s obzirom na trostrane repo ugovore koje omogućava agent treća strana;
- 2) puni iznos limita za koji je kreditna institucija informisala agenta treću stranu iz tačke 1 ovog stava da ga primjenjuje na hartije od vrijednosti koje je emitovao emitent kolaterala iz te tačke;
- 3) kreditna institucija je potvrdila da agent treća strana ima uspostavljene odgovarajuće zaštitne mjere za sprečavanje prekoračenja limita iz tačke 2 ovog stava;
- 4) zbir iznosa limita iz tačke 2 ovog stava i bilo kojih drugih izloženosti koje ima kreditna institucija prema emitentu kolaterala ne prelazi limit iz člana 10 ove odluke;
- 5) Centralna banka u postupku supervizije kreditne institucije ocijeni ovaj tretman prihvatljivim.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Prestanak važenja propisa

Član 19

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o načinu izračunavanja izloženosti banaka („Službeni list CG“, broj 15/12).

Stupanje na snagu

Član 20

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19).

O.br. 0101-7725-16/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,
dr **Radoje Žugić**, s.r.

Utvrđivanje povezanosti lica u okviru grupe povezanih lica

Prilikom utvrđivanja povezanosti lica u okviru grupe povezanih lica u smislu člana 10 st. 1 i 2 Zakona primjenjuju se kriterijumi iz ovog priloga.

I. Grupe povezanih lica po osnovu odnosa kontrole

1. Ako može da dokaže da ne postoji jedinstven rizik u smislu člana 10 stav 1 tačka 1 Zakona, iako postoji odnos kontrole među određenim licima, kreditna institucija mora da detaljno dokumentuje nepostojanje tog rizika. Na primjer, u specifičnim slučajevima gdje je subjekt posebne namjene (SPV), kojeg kontroliše drugo lice (npr. inicijator) potpuno odvojen i ne ulazi u stečajnu masu – tako da između subjekta posebne namjene i vladajućeg subjekta ne postoji veza kojom bi se prelivale finansijske poteškoće i, posljedično, ne postoji jedinstven rizik – može biti moguće dokazati da ne postoji jedinstven rizik (vidjeti scenario C1 iz ovog priloga).

2. Kreditna institucija treba da primijeni koncept odnosa kontrole iz člana 10 Zakona na sljedeći način:

- u odnosu na lica koja sastavljaju svoje konsolidovane izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima/Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kreditna institucija kao odnos kontrole tretira odnos između matičnog društva i njegovih zavisnih društava u smislu tih računovodstvenih standarda i grupiše ih na osnovu njihovih konsolidovanih finansijskih izvještaja;
- u odnosu na lica na koja se ne primjenjuje alineja 1 ovog stava (npr. fizička lica, centralna vlada i klijenti kreditne institucije koji sastavljaju konsolidovane finansijske izvještaje u skladu sa računovodstvenim propisima treće zemlje), kreditna institucija treba da kao odnos kontrole tretira svaki odnos između fizičkog ili pravnog lica koji je sličan odnosu matičnog društva i zavisnog društva, definisan u alineji 1 ovog stava.

Pri sprovođenju navedene procjene, kreditna institucija kao postojanje odnosa kontrole smatra:

- učešće koje obezbjeđuje većinu glasačkih prava akcionara ili vlasničkih udjela u drugom subjektu;
- pravo ili mogućnost imenovanja ili opoziva većine članova organa koji obavljaju nadzornu i upravljačku funkciju drugog subjekta;
- pravo ili mogućnost dominantnog uticaja na drugo lice na osnovu ugovora ili osnivačkih akata.

Drugi pokazatelji koje kreditna institucija treba da razmotri pri procjeni postojanja odnosa kontrole mogu biti:

- ovlašćenje za odlučivanje o strategiji ili upravljanje aktivnostima subjekta;
- ovlašćenje za odlučivanje o ključnim transakcijama kao što je prenos dobiti ili gubitka;
- pravo ili mogućnost koordinacije upravljanja subjektom sa drugim subjektima kako bi se postigao zajednički cilj (npr. kada su ista lica članovi nadzornog ili upravnog odbora dva ili više privrednih subjekata);
- udio koji prelazi 50% osnivačkog kapitala drugog subjekta.

3. Kako su računovodstveni kriterijumi ili pokazatelji iz tačke 2 stav 1 ovog poglavlja odlučujući faktori za procjenu postojanja odnosa kontrole, kreditna institucija uključuje dva ili više lica u grupu po osnovu odnosa kontrole i kada ta lica nijesu obuhvaćena istim konsolidovanim finansijskim izvještajima, zbog toga što se na njih primjenjuju izuzeci na osnovu važećih računovodstvenih pravila.

4. Kreditna institucija uključuje dva ili više lica u grupu povezanih lica na osnovu odnosa kontrole između tih lica, bez obzira da li su izloženosti prema tim licima u potpunosti ili djelimično izuzete od primjene ograničenja velikih izloženosti u skladu sa čl. 14 i 15 ove odluke.

II. Alternativni pristup za izloženosti prema centralnoj vladi

1. U skladu sa odredbom člana 10 stav 2 Zakona, kreditne institucije mogu procjenjivati postojanje povezanih lica posebno za svako lice koje je pod direktnom kontrolom centralne vlade, odnosno posebno za svako lice koje je direktno povezano sa centralnom vladom (alternativni pristup).

Kreditna institucija može da djelimično primijeni alternativni pristup na način da posebno procjenjuje fizička ili pravna lica koja su pod direktnom kontrolom centralne vlade ili su direktno povezana sa centralnom vladom (vidjeti scenario CV1 iz ovog priloga). U skladu sa navedenim:

- centralna vlada je uključena u svaku grupu povezanih lica posebno određenu za fizička ili pravna lica koje su pod direktnom kontrolom centralne vlade ili su direktno povezana sa centralnom vladom (vidjeti scenario CV2 iz ovog priloga);
- svaka grupa povezanih lica utvrđena na osnovu alineje 1 ovog stava uključuje i lica koja su pod kontrolom ili koja su povezana sa licem koje je pod direktnom kontrolom centralne vlade ili je direktno povezano sa centralnom vladom (vidjeti scenario CV3 iz ovog priloga).

2. Kada su subjekti koji su pod direktnom kontrolom centralne vlade ili koji su direktno povezani sa njom ekonomski zavisni jedan od drugog potrebno je napraviti posebne grupe povezanih lica (isključujući centralnu vladu), uz grupe povezanih lica formirane u skladu sa alternativnim pristupom (vidjeti scenario CV4 iz ovog priloga).

3. Odredbe ovog poglavlja odnose se i na jedinice lokalne samouprave na koje se primjenjuje član 132 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala, kao i na fizička i pravna lica koja su pod direktnom kontrolom tih jedinica lokalne samouprave ili povezani sa njima.

III. Utvrđivanje povezanosti na osnovu ekonomske zavisnosti

1. Povezanost između klijenata kreditne institucije na osnovu ekonomske zavisnosti, u skladu sa članom 10 stav 1 tačka 2 Zakona, treba da uzima u obzir specifične okolnosti svakog slučaja, naročito ako bi finansijske poteškoće ili propadanje jednog lica doveli do poteškoća povezanih sa finansiranjem ili otplatom za drugo lice (vidjeti scenarije E1, E2, E3 i E4 iz ovog priloga).

2. Ako je kreditna institucija sposobna da dokaže da finansijske poteškoće ili propadanje jednog lica ne bi doveli do finansijskih poteškoća za drugo lice, onda ta lica ne tretira kao jedinstveni rizik. Takođe, dva lica ne treba tretirati kao jedinstveni rizik, ako je jedno lice ekonomski zavisno od drugog lica u obimu koji omogućava njegovu zamjenu.

3. Kreditna institucija pri procjenjivanju ekonomske zavisnosti posebno razmatra sljedeće situacije:

- jedno lice u cjelosti ili djelimično garantuje za izloženost drugog lica, a ta izloženost je tolika da će davalac garancije imati finansijske poteškoće u slučaju naplate potraživanja;
- jedno lice podliježe obavezi kao član subjekta (na primjer partner u ograničenom partnerstvu), a izloženost je tolika da će to lice imati finansijske poteškoće u slučaju naplate potraživanja od tog subjekta;
- značajan dio godišnjih bruto primanja ili bruto izdataka lica potiče iz transakcija sa drugim licem (npr. vlasnikom stambene/poslovne nepokretnosti u kojoj zakupac plaća značajan dio zakupnine) koje nije lako zamijeniti;
- značajan dio proizvoda koji su rezultat njegovog rada lice prodaje drugom klijentu kreditne institucije, a za te proizvode nije lako naći drugog klijenta (kupca);
- očekivani izvor sredstava za otplatu kredita dva ili više lica je isti, a ni jedno od tih lica nema drugi nezavisan izvor prihoda iz kojeg bi se kredit mogao servisirati i otplatiti u cjelosti;
- druge situacije gdje su lica zajedno odgovorna za obaveze prema kreditnoj instituciji (npr. dužnik i njegov dužnik i njegov supružnik/partner);
- značajan dio potraživanja ili obaveza jednog lica odnosi se na potraživanja ili obaveze prema drugom licu;
- lica imaju zajedničke vlasnike, odnosno akcionare ili organe upravljanja. To je slučaj kada, na primjer, postoje horizontalne grupe gdje je jedno lice povezano sa jednim ili više drugih lica zato što sva ona imaju istu vlasničku strukturu osim jednog akcionara koji ima kontrolu ili zbog toga što se njima zajedno upravlja. Upravljanje može da se zasniva na ugovoru zaključenom između lica, ili na odredbama osnivačkih akata, ili statuta tih lica, ili ako su upravljačke i nadzorne strukture tih lica sastavljene, u većem dijelu, od istih lica.

4. Kreditna institucija uzima u obzir i djelimičan popis situacija iz tačke 3 ovog poglavlja pri ocjenjivanju veza između subjekata bankarstva u sjenci, u skladu sa ovom odlukom. Kreditna institucija uzima u obzir da se odnosi između subjekata bankarstva u sjenci najvjerovatnije ne zasnivaju na kapitalnoj povezanosti, već na drugačijoj vrsti odnosa (ugovorne obaveze, sponzorstvo i sl).

5. Ako je klijent kreditne institucije ekonomski zavisn od više lica koja nijesu međusobno zavisna, kreditna institucija uključuje ta lica u posebne grupe povezanih lica (zajedno sa zavisnim licem).

6. Kreditna institucija formira grupu povezanih lica kada su dva ili više njenih klijenata ekonomski zavisni od jednog subjekta, čak i ako taj subjekat nije klijent kreditne institucije.

7. Kreditna institucija treba da uključi dva ili više povezanih lica u grupu povezanih lica po osnovu ekonomske povezanosti tih lica, bez obzira na to da li su izloženosti prema tim licima u potpunosti ili djelimično izuzete od primjene ograničenja velikih izloženosti u skladu sa čl. 14 i 15 ove odluke.

8. Kreditna institucija treba da razmatra situacije u kojima će se poteškoće u finansiranju jednog lica vjerovatno preliti na drugo lice zbog zavisnosti od istog izvora finansiranja. Ovo ne uključuje slučajeve u kojima se ta lica finansiraju sa istog tržišta (npr. tržište komercijalnih zapisa) ili kada je zavisnost lica od njihovog postojećeg izvora finansiranja nastala pogoršanjem njihove kreditne sposobnosti iz kog razloga ne mogu naći drugi izvor finansiranja.

9. Kreditna institucija treba da razmatra slučajeve gdje zajednički izvor finansiranja od kojeg postoji zavisnost obezbjeđuje ta kreditna institucija, njena finansijska grupa ili sa njom povezana lica (vidjeti scenarije E5 i E6 iz ovog priloga). Činjenica da se radi o licima koje finansira kreditna institucija, sama po sebi, ne stvara obavezu da se ta lica grupišu ako se kreditna institucija koja finansira može lako zamijeniti.

10. Kreditna institucija treba da ocijeni i rizik širenja štetnih efekata ili idiosinkratske rizike koji bi mogli da nastanu iz sljedećih situacija:

- korišćenje jednog subjekta za finansiranje (npr. ista kreditna institucija ili posredničko društvo koje se ne može lako zamijeniti);
- korišćenje sličnih struktura;
- oslanjanje na obaveze iz jednog izvora (npr. jemstva, kreditna podrška u strukturiranim transakcijama ili neobavezujućim linijama za likvidnost) uzimajući u obzir njegovu solventnost, posebno kada postoje ročne neusklađenosti odnosno aktive i učestalost potreba za refinansiranjem.

IV. Odnos između međupovezanosti po osnovu kontrole i međupovezanosti po osnovu ekonomske zavisnosti

1. Kreditna institucija prvo treba da identifikuje koja su lica povezana po osnovu odnosa kontrole u skladu sa članom 10 stav 1 tačka 1 Zakona, a koja su lica povezana putem ekonomske zavisnosti u skladu sa članom 10 stav 1 tačka 2 Zakona, a zatim da ocijeni da li identifikovane grupe povezanih lica treba da budu međusobno povezane (npr. da li treba da grupe lica povezanih zbog ekonomske zavisnosti budu svrstane zajedno sa grupom među kojima postoji odnos kontrole).

2. Kreditna institucija, pri procjeni međupovezanosti, treba da razmotri svaki slučaj posebno, tj. da identifikuje potencijalne linije preliivanja finansijskih poteškoća („domino efekat“) na osnovu pojedinačnih okolnosti (vidjeti scenarije C/E 1 i C/E 2 iz ovog priloga).

3. Kada su lica koja su dio različitih grupa među kojima postoji odnos kontrole međusobno povezana putem ekonomske zavisnosti, svi subjekti za koje postoji mogućnost preliivanja finansijskih poteškoća treba da budu uključeni u jednu grupu povezanih lica. Uvijek treba koristiti pretpostavku preliivanja finansijskih poteškoća prema dnu kada je lice ekonomski zavisno i nalazi se na čelu grupe u okviru koje postoji odnos kontrole (vidjeti scenario C/E 3 iz ovog priloga).

4. Prelivanje finansijskih poteškoća prema vrhu, na lica koja kontrolišu ekonomski zavisni subjekt, treba koristiti kao pretpostavku samo kada je to lice koje kontroliše ekonomski zavisno od subjekta koji čini ekonomsku povezanost između dvije kontrolne grupe (vidjeti scenario C/E 4 iz ovog priloga).

V. Procedure kontrole i upravljanja za identifikovanje povezanih lica

1. Kreditna institucija treba da upozna svoje klijente i odnos između tih klijenata.

2. Identifikovanje mogućih veza između lica treba da bude sastavni dio procesa za odobravanje i praćenje kredita kreditne institucije. Upravni odbor i više rukovodstvo kreditne institucije treba da se staraju da dokumentovanje i sprovođenje odgovarajućih procesa za identifikovanje veza između lica bude adekvatno.

3. Kreditna institucija treba da identifikuje sve odnose kontrole između svojih klijenata i adekvatno ih dokumentuje. Dodatno, treba da istraži i adekvatno dokumentuje potencijalne ekonomske zavisnosti između svojih klijenata, kao i da preduzme potrebne mjere i koristi dostupne informacije za identifikovanje tih veza. Ako, na primjer, kreditna institucija ima saznanje da druga kreditna institucija smatra da su neka lica međusobno povezana, treba da uzme u obzir i tu informaciju.

4. Aktivnosti koje kreditna institucija sprovodi u cilju utvrđivanja ekonomskih zavisnosti između svojih klijenata treba da budu srazmjerne veličini izloženosti, naročito uzimajući u obzir izloženosti prema jednom pojedinačnom licu veće od 5% osnovnog kapitala.

5. Kreditna institucija, u cilju procjene obaveze za grupisanjem na osnovu odnosa kontrole i ekonomske zavisnosti, treba da prikuplja informacije o svim subjektima u liniji mogućeg preliivanja finansijskih poteškoća. Ako kreditna institucija ne može da identifikuje sva lica koje čine jedinstven rizik, ali dođe do saznanja o povezanosti koje proizilaze iz subjekata koji nijesu u poslovnom odnosu sa kreditnom institucijom (vidjeti scenario Mm 1 iz ovog priloga), treba da koristi i te informacije pri ocjenjivanju postojanja povezanosti.

6. Procedure za utvrđivanje povezanih lica treba da se periodično preispituju, kako bi se obezbijedila njihova adekvatnost. Dodatno, kreditna institucija treba da prati promjene međupovezanosti, naročito u slučaju periodičnog preispitivanja kredita i značajnog povećanja izloženosti po osnovu kredita.

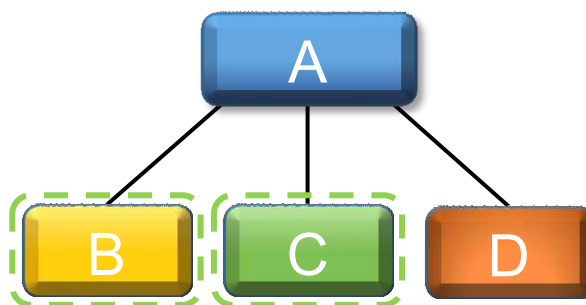
Primjeri povezivanja lica u grupu povezanih lica

Scenariji iz ovog priloga ilustruju primjenu uputstva na grupe povezanih lica koje odgovaraju definiciji iz člana 10 stav 1 tačke 1 i 2 Zakona iz perspektive izvještajne kreditne institucije.

Grupe povezanih lica na osnovu kontrole

Scenario C1: Poseban slučaj (ne postoji jedan rizik uprkos postojanju kontrolne funkcije jednog lica nad drugim)

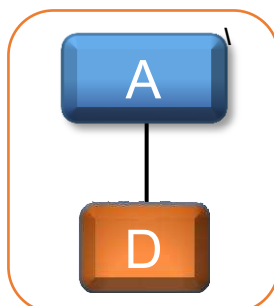
Kreditna institucija ima izloženosti prema svim subjektima prikazanim u nastavku (A, B, C i D). Subjekt A ima kontrolu nad subjektima B, C i D. Subjekti B, C i D su subjekti posebne namjene.

Kako bi se ocijenilo da ne postoji jedinstven rizik, uprkos postojanju odnosa kontrole, kreditna institucija treba da ocijeni sljedeće elemente u odnosu na svaki subjekat posebne namjene (subjekte B, C i D u ovom scenariju):

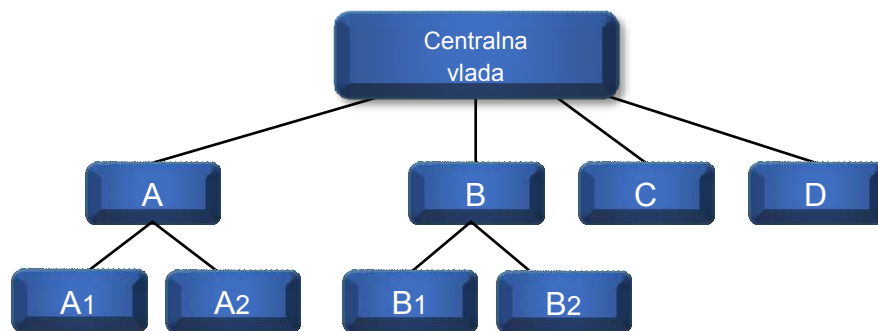
- Nepostojanje ekonomske zavisnosti ili drugog faktora koji bi mogao da ukaže na značajnu pozitivnu korelaciju između kreditne sposobnosti matičnog društva A i kreditne sposobnosti subjekata posebne namjene (B, C ili D). Među ostalim faktorima, potencijalno oslanjanje na matično društvo A kao izvor finansiranja i nekih kriterijuma koji sprečavaju prestanak konsolidacije subjekta posebne namjene ili prestanak priznavanja sekjuritizovane imovine na osnovu računovodstvenih pravila moraju se ocijeniti kao potencijalni znaci značajne pozitivne korelacije.
- Specifična priroda subjekta posebne namjene, posebno činjenica da ne ulazi u stečajnu masu, na osnovu člana 336 tačka 1 Odluke o adekvatnosti kapitala – u smislu postojanja efikasnog uređenja koje će osigurati da imovina subjekta posebne namjene nije dostupna povjeriocima matičnog društva A u slučaju njegove nesolventnosti – i ako se dužničke hartije od vrijednosti koje je izdao subjekat posebne namjene odnose na imovinu koju čine obaveze trećih lica.
- Strukturno poboljšanje kod sekjuritizacije i razdvajanje obaveza subjekta za posebne namjene od obaveza matičnog društva A, kao što je postojanje odredbi u dokumentima o transakcijama kojima se osigurava kontinuitet pružanja usluga i poslovanja.
- Usklađenost sa odredbama člana 270 Odluke o adekvatnosti kapitala koje se odnose na uslove provjere principa nezavisne transakcije.

Nakon što se procijene svi navedeni elementi, kreditna institucija mogla bi da zaključi da, na primjer, zavisna društva B i C ne čine jedinstven rizik sa matičnim društvom A. Kao rezultat, kreditna institucija treba da posmatra da se grupa povezanih lica sastoji samo od lica A i D. Kreditna institucija treba da sveobuhvatno dokumentuje te procjene i svoje zaključke.

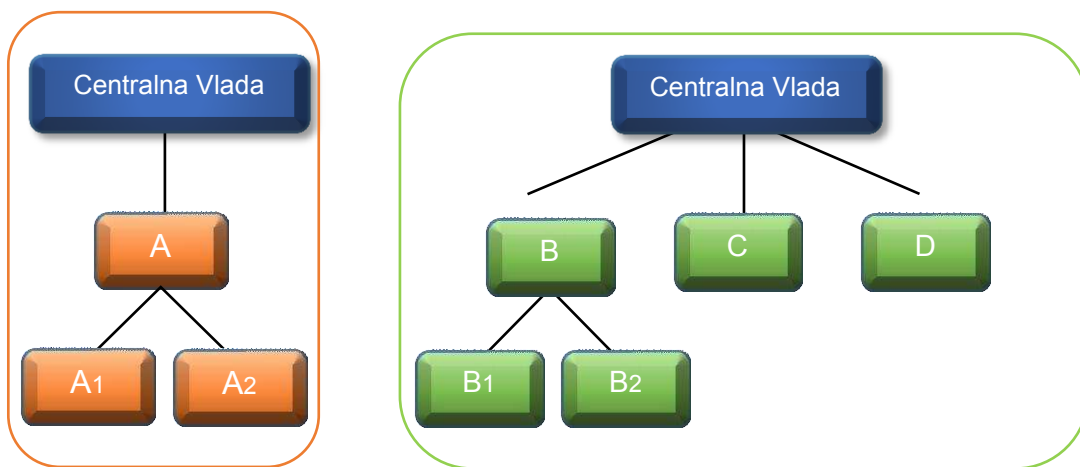
Alternativni pristup za izloženosti prema centralnim vladama

Radi ilustracije mogućih scenarija, koristi se opšti scenario: centralna vlada direktno kontroliše četiri pravna lica (A, B, C i D). Subjekti A i B direktno kontrolišu po dva zavisna društva (A1/A2, B1/B2). Kreditna institucija koja izvještava ima izloženost prema centralnoj vladi i prema svim prikazanim subjektima.

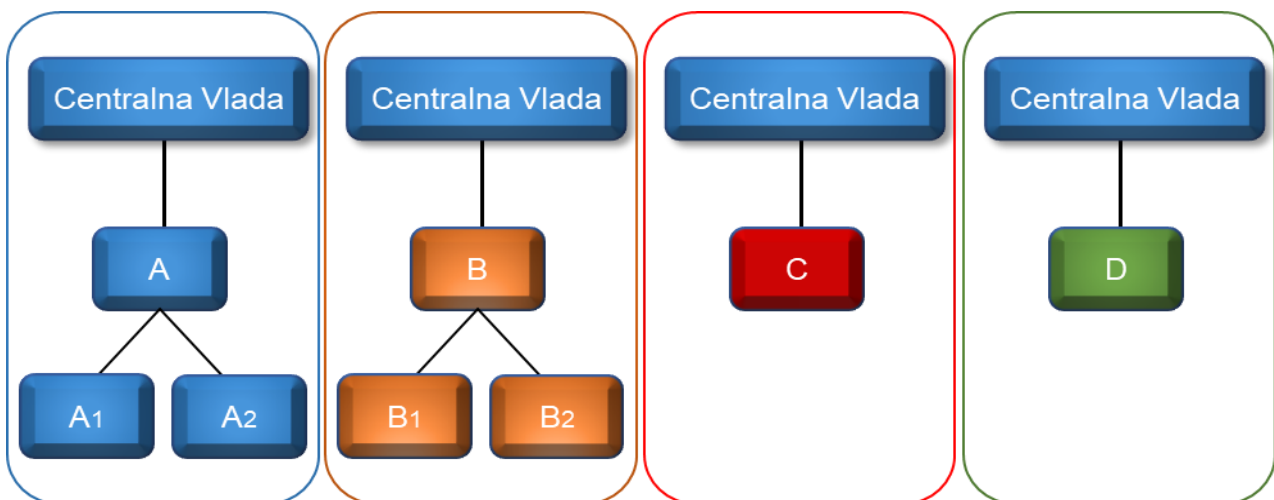

Scenario CV1: Alternativni pristup – djelimična primjena

Kreditna institucija koja izvještava može formirati samo jednu grupu („centralna vlada/ A / svi subjekti koje A kontroliše ili koji zavise od A“) i zadržati opšti tretman za ostatak („centralna vlada/ B, C i D/ svi subjekti koje koje B kontroliše ili koji zavise od B“)

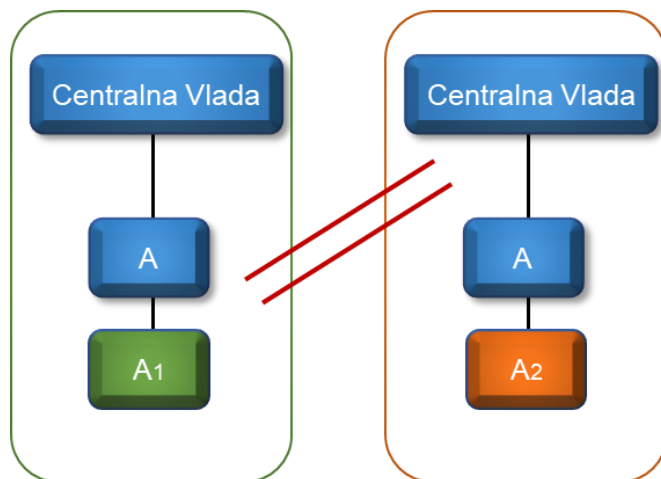

Scenario CV2: Alternativni pristup – primjena na sve direktno zavisne subjekte

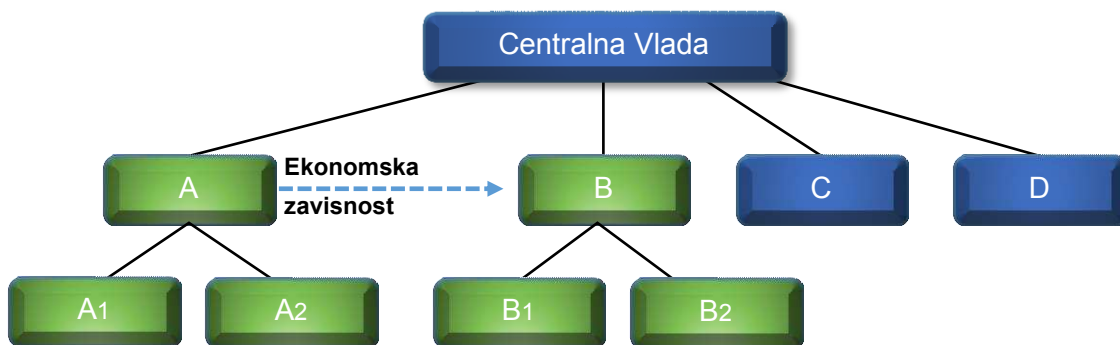
Scenario CV3: Alternativni pristup – primjena na „prvi/drugi nivo“, ne niže

U prvom i drugom scenariju subjekti A,B,C i D čine „drugi nivo“, tj. nivo neposredno ispod centralne vlade („prvi nivo“). Tu je moguće izdvojiti iz zajedničke grupe povezanih lica i formirati zasebne podgrupe povezanih lica. Ipak, subjekti A1, A2, B1 i B2 su samo indirektno povezani sa centralnom vladom. Izdvajanje u zasebne podgrupe na njihovom nivou nije moguća (npr. i A1 kao i A2 treba uključiti u grupu „centralna vlada /A“)

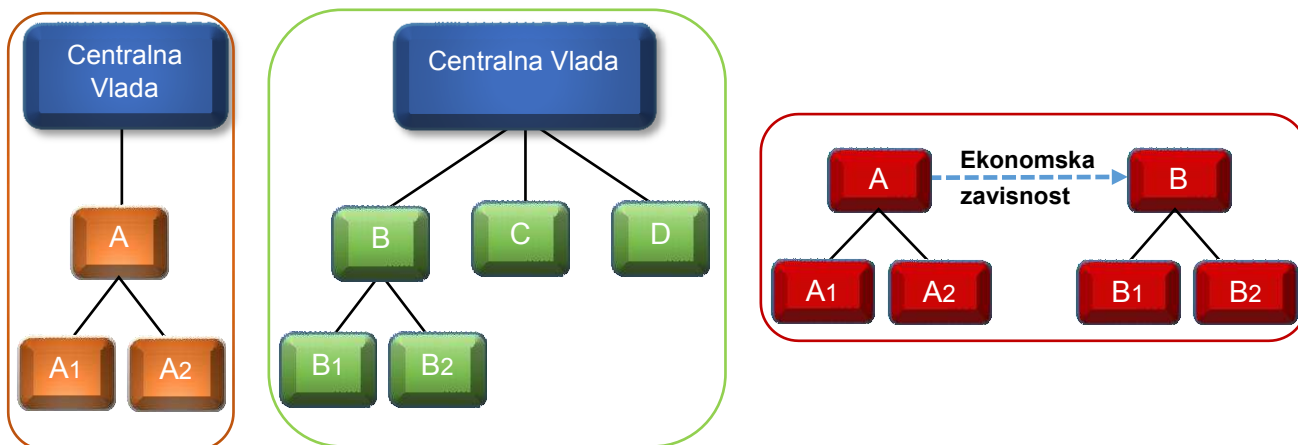

Scenario CV4: „Horizontalne veze“ na drugom nivou

Kao varijacija prethodnog opšteg scenarija, subjekti A i B ekonomski su zavisni (poteškoće u pogledu plaćanja za B prelele bi se i na A):

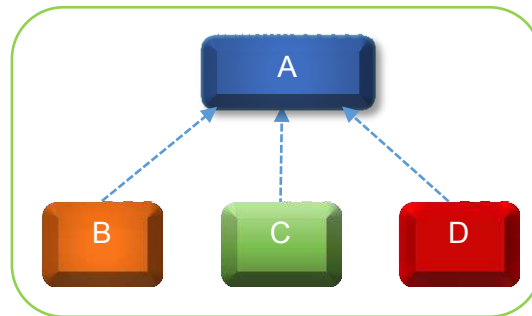
Pretpostavljajući da kreditna institucija samo djelimično primjenjuje alternativni pristup, kako je prethodno opisano u scenariju CV1, treba razmotriti sljedeće grupe povezanih lica:

Utvrđivanje međupovezanosti na osnovu ekonomske zavisnosti

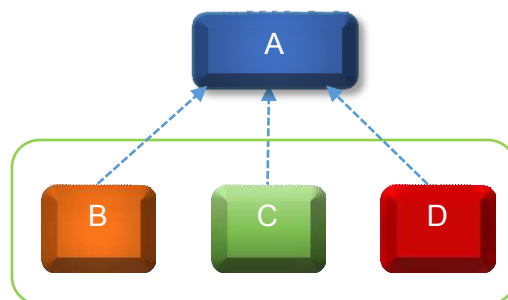
Scenario E1: Glavni slučaj

Kreditna institucija ima izloženosti prema svim subjektima prikazanim u nastavku (A, B, C i D). B, C i D ekonomski se oslanjaju na A. Stoga je A osnovni faktor rizika u svim slučajevima. Kreditna institucija mora formirati jednu sveobuhvatnu grupu povezanih lica, a ne tri pojedinačne. Nije važno to što ne postoji zavisnost između B, C i D.

Scenario E2: Varijacija glavnog slučaja (nema direktne izloženosti prema izvoru rizika)

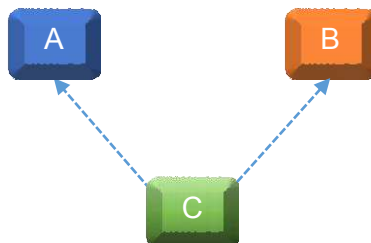
Obaveza grupisanja postoji čak i ako kreditna institucija nema direktnu izloženost prema A, ali joj je poznata ekonomska zavisnost svakog lica (B, C i D) od A. Ako se eventualne poteškoće u plaćanju koje ima A mogu prelići na B, C i D, sve će one imati poteškoće u pogledu plaćanja ako A ima finansijske probleme. Stoga je potrebno tretirati ih kao jedinstveni rizik.

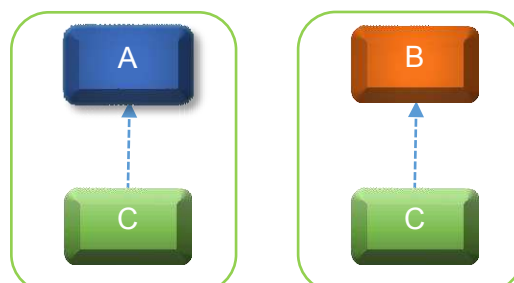
Kao u scenariju E1, nije važno to što ne postoji zavisnost između B, C i D. A uzrokuje obavezu grupisanja, iako on sam nije klijent i zbog toga nije dio grupe povezanih lica.

Scenario E3: preklapanje grupe povezanih lica

Ako je subjekat ekonomski zavisan od dva druga subjekta ili više njih (imati na umu da poteškoće u plaćanju jednog od ostalih subjekata (A ili B) mogu biti dovoljne da dovedu do toga da se C nađe u poteškoćama),

mora biti uključen u grupe povezanih lica oba (svih takvih) subjekata.

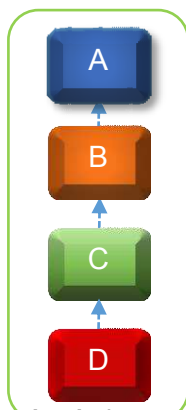
Argument da će izloženost prema C biti dvostruko obračunata nije valjan jer se izloženost prema C smatra jednim rizikom u dvije zasebne grupe.

Ograničenje velike izloženosti primjenjuje se zasebno (tj. granica se primjenjuje jednom na izloženosti prema grupi A/C i jednom na izloženosti prema grupi B/C).

Kako nema zavisnosti između A i B, nije potrebno formiranje sveobuhvatne grupe (A+B+C).

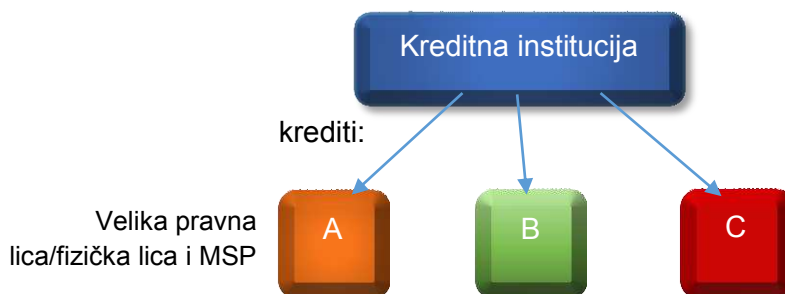
Scenario E4: Lanac zavisnosti

U slučaju „lanca zavisnosti“ sve subjekte koji su ekonomski povezani (čak i ako je povezanost samo jednosmjerna) treba da se tretiraju kao jedan rizik. Ne bi bilo poželjno da se formiraju tri pojedinačne grupe (A + B, B + C, C + D).

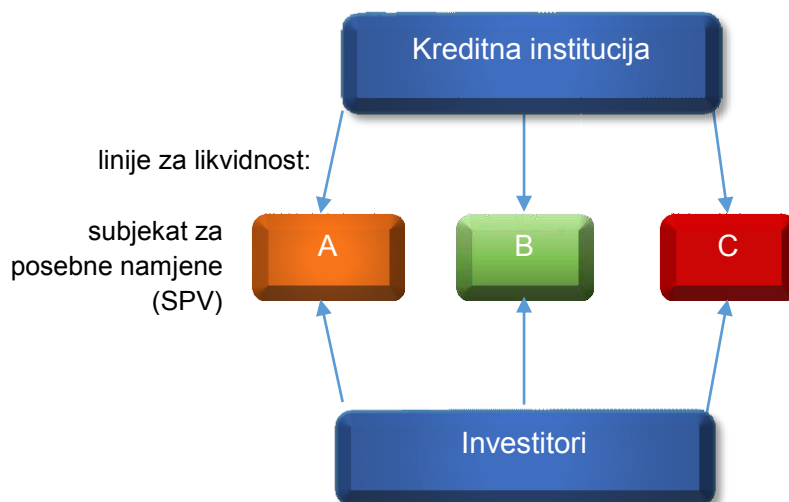
Scenario E5: Kreditna institucija kao izvor finansiranja (nema obaveze grupisanja)

U sljedećem scenariju kreditna institucija je jedini izvor sredstava finansiranja za tri klijenta. Ona nije „spoljni izvor finansiranja“ koji povezuje tri lica i ona je izvor finansiranja koji obično može biti zamijenjen.

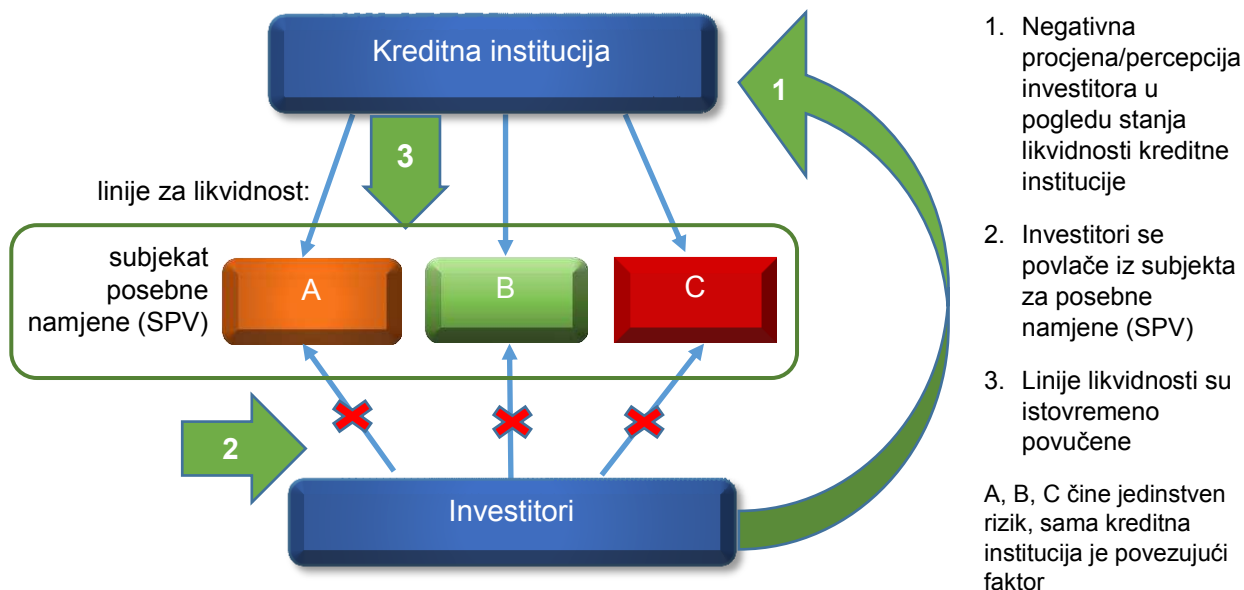

Scenario E6: Kreditna institucija kao izvor finansiranja (obaveza grupisanja)

U sljedećem scenariju kreditna institucija je izvor likvidnosti za tri subjekta posebne namjene ili intermedijarna društva (slične strukture):

U tom slučaju sama kreditna institucija može biti izvor rizika (referentni faktor rizika) pa je važno uzeti u obzir i te rizike koji proizilaze iz značajnog izvora zajedničkog finansiranja koji osiguravaju kreditna institucija, njena finansijska grupa ili sa njom povezana lica.

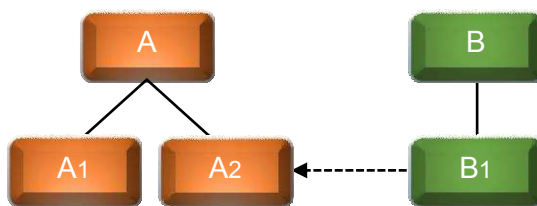

U prethodnom scenariju nema razlike između toga jesu li linije likvidnosti direktno povezane sa subjektom za posebne namjene ili odnosnom aktivom unutar subjekta za posebne namjene. Ono što je bitno jeste činjenica da će se linije likvidnosti koristiti istovremeno. Diversifikacija i kvalitet imovine nisu razmatrani u ovom scenariju kao ni oslanjanje na investitore iz istog sektora (npr. investitori na tržištu komercijalnih zapisa osiguranih imovinom) jer jedan rizik nastaje korišćenjem sličnih struktura i oslanjanjem na obaveze iz jednog izvora (tj. izvještajna kreditna institucija kao inicijatora i sponzora subjekata za posebne namjene).

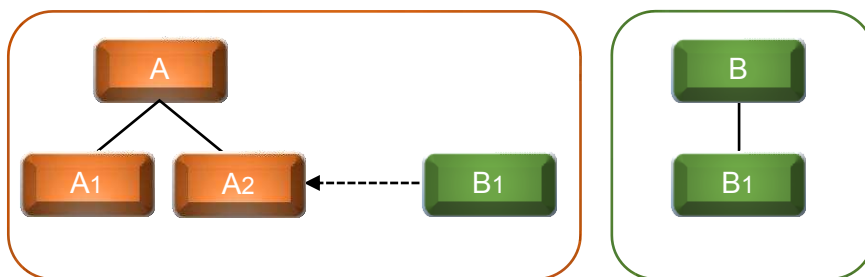
Odnos između povezanosti na osnovu kontrole i povezanosti putem ekonomske zavisnosti

Scenario C/E1: Kombinovana pojava zavisnosti usljed kontrole i ekonomske zavisnosti (jednosmjerna zavisnost)

U sljedećem scenariju kreditna institucija ima izloženosti prema svim subjektima prikazanim u dijagramu u nastavku. A kontroliše A1 i A2, B kontroliše B1. Osim toga, B1 je ekonomski povezan sa A2 (jednosmjerna zavisnost):

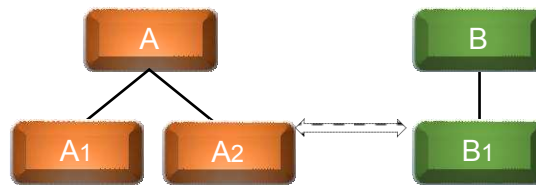
Obaveza grupisanja: U ovom scenariju kreditna institucija treba da donese zaključak da B1 u svakom slučaju treba uključiti u grupu povezanih lica sa A (grupa se tako sastoji od A, A1, A2 i B1) kao i sa B (grupa se tako sastoji od B i B1):

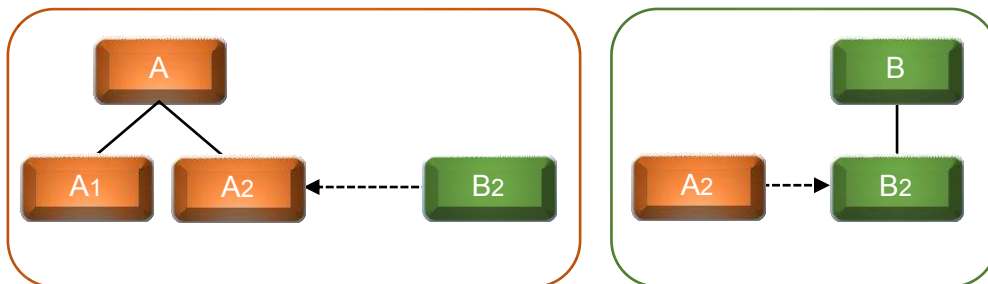
U slučaju finansijskih problema za A, A2 i preko njega i B1 će takođe osjetiti finansijske poteškoće zbog svoje pravne (A2) odnosno ekonomske (B1) zavisnosti. Formiranje tri različite grupe (A + A1 + A2, A2 + B1, B + B1) ne bi bilo dovoljno da obuhvati rizik koji proistieće iz A, zbog toga što bi B1, iako je zavisan od A2 a samim tim i od A, bio izolovan iz rizika grupe A.

Scenario C/E2: Kombinovana pojava zavisnosti u slučaju kontrole jednog lica nad drugim i ekonomske zavisnosti (dvosmjerna zavisnost)

U ovom scenariju ekonomska povezanost subjekta A2 i B1 nije samo jednosmjerna, već je uzajamna:

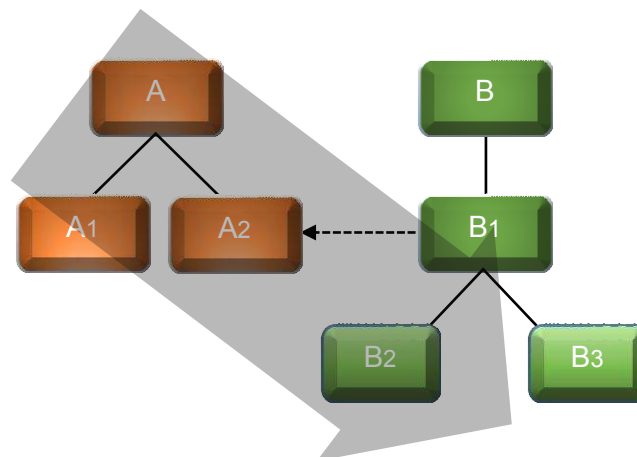

Obaveza grupisanja: A2 bi trebalo dodatno da se uključi u grupu B, a B1 bi trebalo dodatno da se uključi u grupu A:

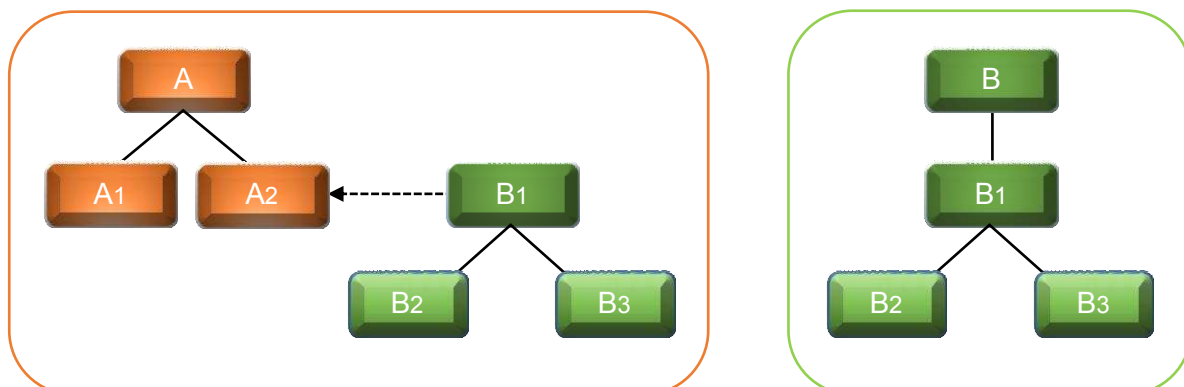

Scenario C/E3: Prelivanje finansijskih poteškoća prema dnu

U varijaciji scenarija C/E1 (pomenutog gore), B1 isto kontroliše dva subjekta (B2 i B3). U ovom slučaju finansijske poteškoće koje trpi A prelivaju se preko A2 i B1 prema dnu, na dva zavisna subjekta koje kontroliše B1 („prelivanje prema dnu.“)

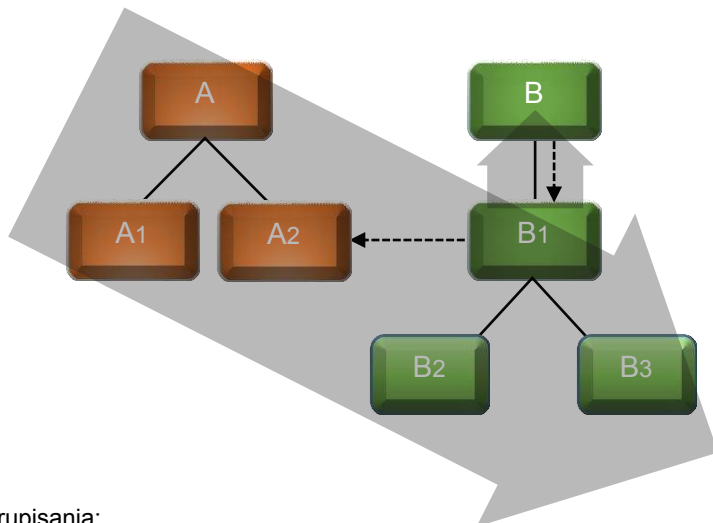
Obaveza grupisanja:

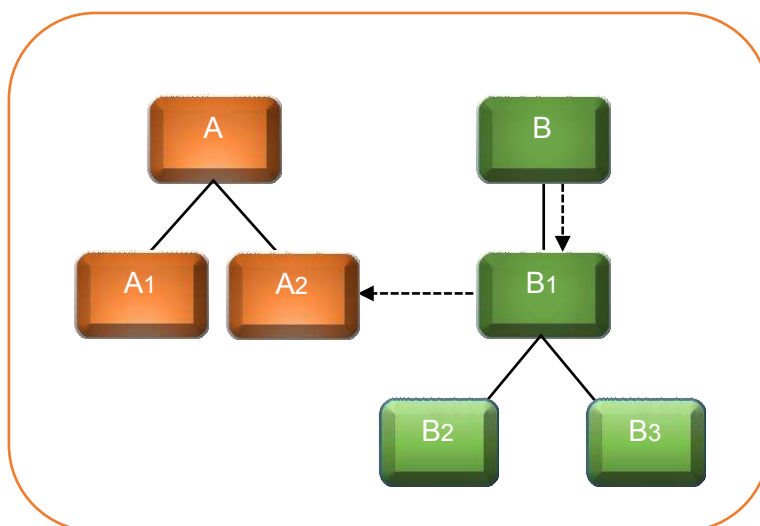
Scenario C/E4: Prelivanje finansijskih poteškoća prema vrhu

Odnos kontrole između subjekata B i B1 ne dovodi automatski do uključivanja subjekta B u grupu povezanih lica sa subjektom A, jer finansijske poteškoće koje trpi A vjerovatno neće dovesti do finansijskih poteškoća za B.

Ipak, subjekat B koje je matično društvo treba da bude uključen u grupu A ako B1 čini toliko važan dio grupe B da je B ekonomski zavisian od B1. U tom slučaju, finansijske poteškoće koje trpi A neće se prelivati samo prema dnu, već i prema vrhu na B i dovesti B do poteškoća u otplati (tj. svi subjekti sada čine jedinstven rizik).

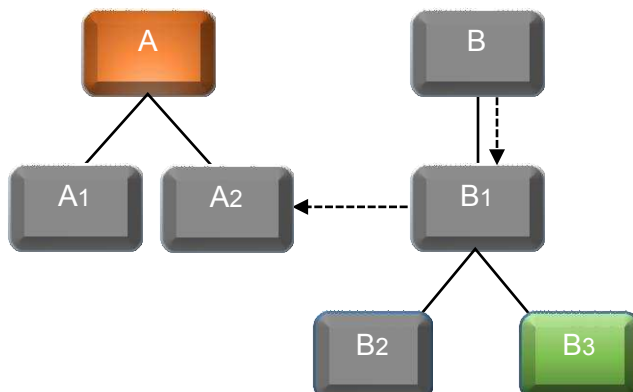
Obaveza grupisanja:

Procedure kontrole i upravljanja za identifikovanje povezanih lica

Scenario Mm 1: Ograničenja za identifikovanje linija preliivanja finansijskih poteškoća

Dodatnom razradom prethodnog scenarija (C/E 4) kreditna institucija je izložena samo prema subjektu A i subjektu B3. U tom slučaju, uvažava se činjenica da možda neće biti moguće da kreditna institucija prepozna linije preliivanja finansijski poteškoća i grupa povezanih lica možda neće biti ispravno identifikovana i formirana.

1837.

AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST (u daljem tekstu: Agencija), na osnovu člana 11 stav 4 i člana 14 stav 1 tačka 2, a u vezi sa članom 98 Zakona o elektronskim komunikacijama ("Službeni list CG", br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19) i Plana namjene radio-frekvencijskog spektra ("Službeni list CG", br. 89/20 i 104/20), na sjednici Savjeta od 24. 12. 2020. godine, donijela je

PLAN RASPODJELE RADIO-FREKVENCIJA IZ OPSEGA 1920-1980/2110-2170 MHz ZA MFCN SISTEME

1. OPŠTE ODREDBE

1.1) Ovim planom raspodjele utvrđuje se raspodjela opsega 1920-1980/2110-2170 MHz ("opseg 2 GHz") za mobilnu radiokomunikacionu službu, podjela opsega na radio-frekvencijske kanale, bliži uslovi, način korišćenja i način dodjele radio-frekvencija za MFCN (*Mobile/Fixed Communication Networks*) sisteme¹, saglasno Planu namjene radio-frekvencijskog spektra.

1.2) Korišćenje opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme zasniva se na sljedećim CEPT/ECC dokumentima:

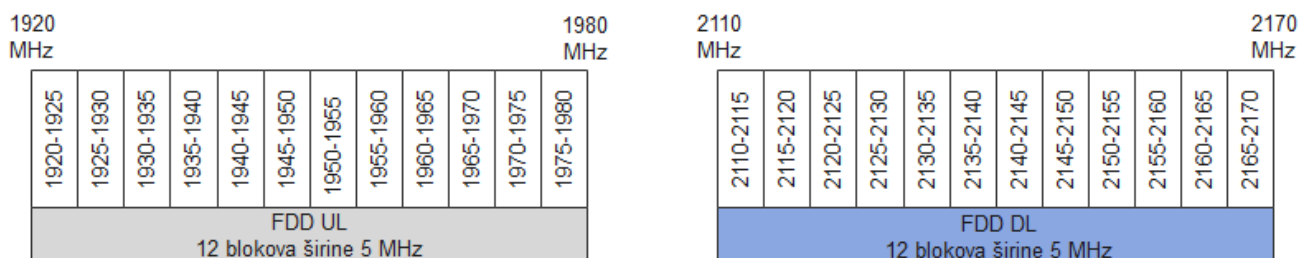
- ECC/DEC/(06)01 - *ECC Decision: The harmonised utilisation of the bands 1920-1980 MHz and 2110-2170 MHz for mobile/fixed communications networks (MFCN) including terrestrial IMT systems;*
- ECC/REC/(01)01 - *ECC Recommendation: Border coordination of UMTS.*

2. RASPODJELA OPSEGA

2.1) Radio-frekvencijski opseg 1920-1980/2110-2170 MHz u Crnoj Gori se koristi od strane mobilne radiokomunikacione službe, za MFCN sisteme.

2.2) U radio-frekvencijskom opsegu 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme je predviđeno razdvajanje uzlazne (UL) i silazne (DL) veze u frekvencijskom domenu (FDD). Za uzlaznu vezu koriste se radio-frekvencije iz opsega 1920-1980 MHz², a za silaznu vezu radio-frekvencije iz opsega 2110-2170 MHz³. Razmak između predajne i prijemne frekvencije za baznu i terminalnu stanicu iznosi 190 MHz.

2.3) Grafički prikaz raspodjele radio-frekvencija iz opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme dat je na Slici 1.

Slika 1 - Grafički prikaz raspodjele radio-frekvencija
iz opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme

3. NAČIN DODJELE RADIO-FREKVENCIJA

3.1) Radio-frekvencije iz opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme se dodjeljuju na ekskluzivnoj osnovi na čitavoj teritoriji Crne Gore, za realizaciju javne mobilne/fiksne elektronske komunikacione mreže.

3.2) Odobrenja za korišćenje radio-frekvencija iz opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme izdaju se nakon sprovedenog postupka javnog nadmetanja.

4. RASPORED RADIO-FREKVENCIJSKIH KANALA

4.1) Opseg 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme se dijeli na 12 uparenih radio-frekvencijskih blokova širine 2x5 MHz. Raspored radio-frekvencijskih blokova prikazan je na Slici 1. Oznake i granice radio-frekvencijskih blokova date su u Tabeli 1.

¹ MFCN se u CEPT/ECC dokumentima koristi kao sinonim za TRA-ECS (*Terrestrial Radio Applications capable of providing Electronic Communications Services*). MFCN obuhvata i zemaljske IMT sisteme u koje, između ostalih, spadaju UMTS (*Universal Mobile Telecommunications System*) i LTE (*Long Term Evolution*).

² NR (*New Radio*) sistemi mogu u frekvencijskom opsegu 1920-1980 MHz raditi u modu dodatne uzlazne veze (SUL) bez uparenog kanala silazne veze u frekvencijskom opsegu 2110-2170 MHz.

³ NR (*New Radio*) sistemi u frekvencijskom opsegu 2110-2170 MHz raditi u modu dodatne silazne veze (SDL) bez uparenog kanala uzlazne veze u frekvencijskom opsegu 1920-1980 MHz.

Tabela 1 - Granice radio-frekvencijskih blokova

Oznaka bloka	Granice bloka (UL / DL)
D1	1920-1925 / 2110-2115 MHz
D2	1925-1930 / 2115-2120 MHz
D3	1930-1935 / 2120-2125 MHz
D4	1935-1940 / 2125-2130 MHz
D5	1940-1945 / 2130-2135 MHz
D6	1945-1950 / 2135-2140 MHz
D7	1950-1955 / 2140-2145 MHz
D8	1955-1960 / 2145-2150 MHz
D9	1960-1965 / 2150-2155 MHz
D10	1965-1970 / 2155-2160 MHz
D11	1970-1975 / 2160-2165 MHz
D12	1975-1980 / 2165-2170 MHz

4.2) Jedan ili više sukcesivnih radio-frekvencijskih blokova širine 2x5 MHz dodijeljenih jednom subjektu čine dodijeljeni blok.

5. TEHNIČKI USLOVI ZA MFCN SISTEME

5.1) Tehnički uslovi za bazne stanice MFCN sistema sa ne-adaptivnim antenskim sistemom (ne-AAS)⁴ i adaptivnim antenskim sistemom (AAS)⁵ definisani su na bazi maske ivice bloka (BEM) za emisije unutar i izvan dodijeljenog bloka unutar opsega 2110-2170 MHz.

5.2) Definicije elemenata maske ivice bloka (BEM elementi) bazne stanice MFCN sistema za koje se propisuju odgovarajuća ograničenja snage date su u Tabeli 2.

Tabela 2 - Definicije elemenata maske ivice bloka bazne stanice MFCN sistema

BEM elemenat	Definicija
Unutar bloka	Dodijeljeni blok predmetnog operatora za koji se maska definiše.
Osnovni region	Radio-frekvencije unutar opsega 2110-2170 MHz (FDD DL), osim dodijeljenog bloka predmetnog operatora i radio-frekvencija iz bilo kog prelaznog regiona koji se odnosi na dodijeljeni blok predmetnog operatora.
Prelazni region	0 do 10 MHz ispod i iznad dodijeljenog bloka predmetnog operatora. Prelazni region ne uključuje radio-frekvencije ispod 2110 MHz i iznad 2170 MHz.

5.3) Za izvođenje maske ivice bloka bazne stanice MFCN sistema za dodijeljeni blok BEM elementi definisani u Tabeli 2 se primjenjuju na sljedeći način:

- ograničenje snage unutar bloka se primjenjuje za blok koji je dodijeljen predmetnom operatoru;
- za opseg od 0 do 10 MHz ispod i iznad dodijeljenog bloka primjenjuju se ograničenja snage propisana za prelazni region;
- za preostale radio-frekvencije unutar opsega 2110-2170 MHz primjenjuju se ograničenja snage propisana za osnovni region;
- maska ivice bloka je određena kombinacijom odgovarajućih BEM elemenata koji se odnose na dodijeljeni blok.

5.4) Ograničenje emisija ne-AAS i AAS bazne stanice MFCN sistema za pojedine BEM elemente definisano je Tabelama 3, 4 i 5⁶.

Tabela 3 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema unutar dodijeljenog bloka

Frekvencijski opseg	Maksimalna EIRP po anteni (ne-AAS)	Maksimalna TRP po ćeliji ⁷ (AAS)
2110-2170 MHz	65 dBm/5 MHz	57 dBm/5 MHz

⁴ Ne-AAS se odnosi na MFCN baznu stanicu koja ima jedan ili više antenskih konektora koji su povezani sa jednim ili više odvojeno dizajniranih pasivnih antenskih elemenata za zračenje radio talasa.

⁵ AAS se odnosi na MFCN baznu stanicu i antenski sistem gdje se amplituda i/ili faza između antenskih elemenata neprekidno podešavaju što rezultira antenskim dijagramom koji varira kao odgovor na kratkoročne promjene u radio okruženju. Ovo se ne odnosi na dugoročno oblikovanje snopa, kao što je fiksno električno obaranje snopa.

⁶ Maska ivice bloka za ne-AAS MFCN bazne stanice se definiše na bazi ekvivalentne izotropno izračenene snage (EIRP), a za AAS MFCN bazne stanice za bazi ukupne izračene snage (TRP).

⁷ Za multisektorsku baznu stanicu, ograničenje izračene snage se odnosi na svaki od pojedinačnih sektora.

Tabela 4 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema izvan dodijeljenog bloka
(zahtjevi u osnovnom regionu)

Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja EIRP po anteni ⁸ (ne-AAS)	Maksimalna srednja TRP po ćeliji ⁷ (AAS)
Radio-frekvencije iz opsega 2110-2170 MHz udaljene više od 10 MHz od donje ili gornje ivice dodijeljenog bloka	9 dBm/5 MHz	1 dBm/5 MHz

Tabela 5 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema izvan dodijeljenog bloka
(zahtjevi u prelaznom regionu)

Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja EIRP po anteni ⁸ (ne-AAS)	Maksimalna srednja TRP po ćeliji ⁷ (AAS)
-10 do -5 MHz od donje ivice dodijeljenog bloka	11 dBm/5 MHz	3 dBm/5 MHz
-5 do 0 MHz od donje ivice dodijeljenog bloka	16,3 dBm/5 MHz	8 dBm/5 MHz
0 do +5 MHz od gornje ivice dodijeljenog bloka	16,3 dBm/5 MHz	8 dBm/5 MHz
+5 do +10 MHz od gornje ivice dodijeljenog bloka	11 dBm/5 MHz	3 dBm/5 MHz

5.5) Ograničenje emisije MFCN terminalne stanice definisano je Tabelom 6.

Tabela 6 - Ograničenje emisija MFCN terminalne stanice unutar dodijeljenog bloka

Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja snaga ⁹
1920-1980 MHz	24 dBm

5.6) Operatori kojima su dodijelje radio-frekvencije iz opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za MFCN sisteme mogu na bilateralnoj ili multilateralnoj osnovi, uz saglasnost Agencije, dogovoriti manje restriktivne tehničke uslove od onih propisanih Tabelama 4 i 5, pod uslovom da je omogućena zaštita drugih mreža u tom i susjednim opsezima i koji su u skladu sa obavezama operatora u odnosu na prekograničnu koordinaciju.

5.7) Radio-frekvencije iz opsega 1920-1980/2110-2170 MHz za UMTS sisteme u pograničnim oblastima prema susjednim državama koriste se u skladu sa CEPT/ECC preporukom ECC/REC/(01)01, osim ako drugačije nije propisano odgovarajućim tehničkim sporazumima o prekograničnoj koordinaciji radio-frekvencija sa administracijama susjednih država.

6. ZAVRŠNE ODREDBE

6.1) Danom stupanja na snagu ovog plana raspodjele prestaje da važi Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 1900-1920 MHz, 1920-1980/2110-2170 MHz i 2010-2025 MHz za TRA-ECS sisteme ("Službeni list CG", broj 59/14).

6.2) Ovaj plan raspodjele stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 0504-6798/1

Podgorica, 24. 12. 2020. godine

**Agencija za elektronske komunikacije
i poštansku djelatnost**
Predsjednik Savjeta,
Branko Kovijanić, s.r.

⁸ Ovo ograničenje se definiše po anteni i primjenjivo je na bazne stanice sa konfiguracijom do četiri antene po sektoru.

⁹ Ovo ograničenje se definiše kao EIRP za fiksne ili ugrađene terminale, odnosno kao TRP za mobilne ili nomadske terminale. EIRP i TRP su ekvivalentni za izotropne antene. Za navedenu graničnu vrijednost dozvoljava se tolerancija definisana odgovarajućim standardima, kako bi se uzeo u obzir rad u ekstremnim uslovima sredine i podržao širok opseg proizvođača.

1838.

AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST (u daljem tekstu: Agencija), na osnovu člana 11 stav 4 i člana 14 stav 1 tačka 2, a u vezi sa članom 98 Zakona o elektronskim komunikacijama ("Službeni list CG", br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19) i Plana namjene radio-frekvencijskog spektra ("Službeni list CG", br. 89/20 i 104/20), na sjednici Savjeta od 24. 12. 2020. godine, donijela je

PLAN RASPODJELE RADIO-FREKVENCIJA IZ OPSEGA 2500-2690 MHz ZA MFCN SISTEME

1. OPŠTE ODREDBE

1.1) Ovim planom raspodjele utvrđuje se raspodjela opsega 2500-2690 MHz ("opseg 2,6 GHz") za mobilnu radiokomunikacionu službu, podjela opsega na radio-frekvencijske kanale, bliži uslovi, način korišćenja i način dodjele radio-frekvencija za MFCN (*Mobile/Fixed Communication Networks*) sisteme¹, saglasno Planu namjene radio-frekvencijskog spektra.

1.2) Korišćenje opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme zasniva se na sljedećim CEPT/ECC dokumentima:

- ECC/DEC/(05)05 - *ECC Decision: Harmonised utilization of spectrum for Mobile/Fixed Communications Networks (MFCN) operating within the band 2500-2690 MHz;*
- ECC/REC/(11)05 - *ECC Recommendation: Cross-border Coordination for Mobile/Fixed Communications Networks (MFCN) in the frequency band 2500-2690 MHz.*

2. RASPODJELA OPSEGA

2.1) Radio-frekvencijski opseg 2500-2690 MHz u Crnoj Gori se koristi od strane mobilne radiokomunikacione službe, za MFCN sisteme.

2.2) U radio-frekvencijskom opsegu 2500-2570/2620-2690 MHz za MFCN sisteme je predviđeno razdvajanje uzlazne (UL) i silazne (DL) veze u frekvencijskom domenu (FDD). Za uzlaznu vezu koriste se radio-frekvencije iz opsega 2500-2570 MHz, a za silaznu vezu radio-frekvencije iz opsega 2620-2690 MHz. Razmak između predajne i prijemne frekvencije za baznu i terminalnu stanicu iznosi 120 MHz.

2.3) U radio-frekvencijskom opsegu 2570-2620 MHz za MFCN sisteme je predviđeno razdvajanje uzlazne (UL) i silazne (DL) veze u vremenskom domenu (TDD). Alternativno, ovaj opseg se može koristiti za FDD dodatnu silaznu vezu (FDD SDL).

2.4) Grafički prikaz raspodjele radio-frekvencija iz opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme dat je na Slici 1.

2500 MHz	2570 MHz	2620 MHz	2690 MHz
2500-2505	2570-2575	2620-2625	2690-2695
2505-2510	2575-2580	2625-2630	2695-2700
2510-2515	2580-2585	2630-2635	2700-2705
2515-2520	2585-2590	2635-2640	2705-2710
2520-2525	2590-2595	2640-2645	2710-2715
2525-2530	2595-2600	2645-2650	2715-2720
2530-2535	2600-2605	2650-2655	2720-2725
2535-2540	2605-2610	2655-2660	2725-2730
2540-2545	2610-2615	2660-2665	2730-2735
2545-2550	2615-2620	2665-2670	2735-2740
2550-2555		2670-2675	2740-2745
2555-2560		2675-2680	2745-2750
2560-2565		2680-2685	2750-2755
2565-2570		2685-2690	
FDD UL 14 blokova širine 5 MHz		TDD ili FDD SDL 10 blokova širine 5 MHz	
		FDD DL 14 blokova širine 5 MHz	

Slika 1 - Grafički prikaz raspodjele radio-frekvencija
iz opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme

3. NAČIN DODJELE RADIO-FREKVENCIJA

3.1) Radio-frekvencije iz opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme se dodjeljuju na ekskluzivnoj osnovi na čitavoj teritoriji Crne Gore, za realizaciju javne mobilne/fiksne elektronske komunikacione mreže.

3.2) Odobrenja za korišćenje radio-frekvencija iz opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme izdaju se nakon sprovedenog postupka javnog nadmetanja.

4. RASPORED RADIO-FREKVENCIJSKIH KANALA

4.1) Opseg 2500-2570/2620-2690 MHz za MFCN sisteme se dijeli na 14 uparenih radio-frekvencijskih blokova širine 2x5 MHz, a opseg 2570-2620 MHz na 10 neuparenih radio-frekvencijskih blokova širine 5 MHz. Raspored uparenih i neuparenih radio-frekvencijskih blokova prikazan je na Slici 1. Oznake i granice uparenih i neuparenih radio-frekvencijskih blokova date su u Tabeli 1.

¹ MFCN se u CEPT/ECC dokumentima koristi kao sinonim za TRA-ECS (*Terrestrial Radio Applications capable of providing Electronic Communications Services*).

Tabela 1 - Granice radio-frekvencijskih blokova za MFCN sisteme

Upareni blokovi		Neupareni blokovi	
Oznaka	Granice (UL/DL)	Oznaka	Granice
F1	2500-2505 / 2620-2625 MHz	G1	2570-2575 MHz
F2	2505-2510 / 2625-2630 MHz	G2	2575-2580 MHz
F3	2510-2515 / 2630-2635 MHz	G3	2580-2585 MHz
F4	2515-2520 / 2635-2640 MHz	G4	2585-2590 MHz
F5	2520-2525 / 2640-2645 MHz	G5	2590-2595 MHz
F6	2525-2530 / 2645-2650 MHz	G6	2595-2600 MHz
F7	2530-2535 / 2650-2655 MHz	G7	2600-2605 MHz
F8	2535-2540 / 2655-2660 MHz	G8	2605-2610 MHz
F9	2540-2545 / 2660-2665 MHz	G9	2610-2615 MHz
F10	2545-2550 / 2665-2670 MHz	G10	2615-2620 MHz
F11	2550-2555 / 2670-2675 MHz		
F12	2555-2560 / 2675-2680 MHz		
F13	2560-2565 / 2680-2685 MHz		
F14	2565-2570 / 2685-2690 MHz		

4.2) Jedan ili više sukcesivnih radio-frekvencijskih blokova širine 2x5 MHz iz uparenog, odnosno 5 MHz iz neuparenog dijela opsega dodijeljenih jednom subjektu čine dodijeljeni blok.

5. TEHNIČKI USLOVI ZA MFCN SISTEME

5.1) Tehnički uslovi za bazne stanice MFCN sistema sa ne-adaptivnim antenskim sistemom (ne-AAS)² i adaptivnim antenskim sistemom (AAS)³ definisani su na bazi maske ivice bloka (BEM) za emisije unutar i izvan dodijeljenog bloka unutar opsega 2500-2690 MHz, za nerestriktivne i restriktivne frekvencijske blokove⁴, odnosno za emisije izvan opsega 2500-2690 MHz.

5.2) Definicije elemenata maske ivice bloka (BEM elementi) bazne stanice MFCN sistema za koje se propisuju odgovarajuća ograničenja snage date su u Tabeli 2.

Tabela 2 - Definicije elemenata maske ivice bloka bazne stanice MFCN sistema

BEM element	Definicija
Unutar bloka	Dodijeljeni blok predmetnog operatora za koji se maska definiše.
Osnovni region	Radio-frekvencije unutar opsega 2500-2690 MHz (TDD, FDD UL, FDD DL i FDD SDL), osim dodijeljenog bloka predmetnog operatora i radio-frekvencija iz bilo kog prelaznog regiona koji se odnosi na dodijeljeni blok predmetnog operatora.
Prelazni region	Za blokove FDD silazne veze i TDD blokove, prelazni region čini 0 do 5 MHz ispod i iznad dodijeljenog bloka predmetnog operatora. Prelazni region se ne primjenjuje na TDD blokove dodijeljene drugim operatorima, osim ako su mreže sinhronizovane. Prelazni region ne uključuje radio-frekvencije ispod 2570 MHz i iznad 2690 MHz.
Zaštitni opsezi	Bilo koji zaštitni opseg neophodan da bi se osigurala kompatibilnost sa susjednim opsezima na granicama 2570 MHz i 2620 MHz, koji se definiše na nacionalnom nivou, i koji se nalazi unutar opsega 2570-2620 MHz.
Dodatni osnovni region	Blok 2690 MHz do 2700 MHz (u cilju smanjenja veličine koordinacione zone sa radio-astronomskom službom (RAS), gdje je neophodno).

5.3) Za izvođenje maske ivice bloka bazne stanice MFCN sistema za dodijeljeni blok BEM elementi definisani u Tabeli 2 se primjenjuju na sljedeći način:

- ograničenje snage unutar bloka se primjenjuje za blok koji je dodijeljen predmetnom operatoru;
- za opseg od 0 do 5 MHz ispod i iznad dodijeljenog bloka, osim u slučaju susjednih TDD blokova sinhronizovanih mreža, primjenjuju se ograničenja snage propisana za prelazni region;
- za preostale radio-frekvencije unutar opsega 2500-2690 MHz primjenjuju se ograničenja snage propisana za osnovni region;
- u opsegu 2690-2700 MHz se primjenjuju ograničenja snage propisana za dodatni osnovni region;
- maska ivice bloka je određena kombinacijom odgovarajućih BEM elemenata koji se odnose na dodijeljeni blok.

² Ne-AAS se odnosi na MFCN baznu stanicu koja ima jedan ili više antenskih konektora koji su povezani sa jednim ili više odvojeno dizajniranih pasivnih antenskih elemenata za zračenje radio talasa.

³ AAS se odnosi na MFCN baznu stanicu i antenski sistem gdje se amplituda i/ili faza između antenskih elemenata neprekidno podešavaju što rezultira antenskim dijagramom koji varira kao odgovor na kratkoročne promjene u radio okruženju. Ovo se ne odnosi na dugoročno oblikovanje snopa, kao što je fiksno električno obaranje snopa.

⁴ Restriktivnim blokom se smatra neupareni frekvencijski blok 2570-2575 MHz (blok G1), osim kada se koristi za uzlaznu vezu, kao i svaki najniži neupareni frekvencijski blok širine 5 MHz iz opsega 2575-2620 MHz koji je dio dodijeljenog bloka jedne TDD mreže ako se sa donje strane graniči sa dodijeljenim blokom druge nesinhronizovane TDD mreže. Svi upareni i ostali neupareni frekvencijski blokovi iz opsega 2500-2690 MHz smatraju se nerestriktivnim blokovima.

5.4) Ograničenje emisija ne-AAS i AAS bazne stanice MFCN sistema za pojedine BEM elemente za nerestriktivne blokove definisano je Tabelama 3, 4 i 5⁵.

Tabela 3 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema unutar dodijeljenog bloka
(zahtjevi za nerestriktivne blokove)

Frekvencijski opseg	Maksimalna EIRP po anteni (ne-AAS)	Maksimalna TRP po ćeliji ⁶ (AAS)
2575-2620 MHz / 2620-2690 MHz	68 dBm/5 MHz	60 dBm/5 MHz

Tabela 4 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema izvan dodijeljenog bloka
(zahtjevi u osnovnom regionu za nerestriktivne blokove)

Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja EIRP po anteni (ne-AAS)	Maksimalna srednja TRP po ćeliji ⁶ (AAS)
Blokovi FDD silazne veze iz opsega 2620-2690 MHz / Blokovi iz opsega 2570-2620 MHz ako se koriste za FDD SDL / TDD blokovi iz opsega 2570-2615 MHz sinhronizovani ⁷ sa ometajućim TDD blokom ili blokom koji se koristi samo za silaznu vezu / TDD blok 2615-2620 MHz (blok G10) u svakom slučaju	+4 dBm/MHz ⁸	+5 dBm/MHz ⁸
Radio-frekvencije iz opsega 2500-2690 MHz koje nijesu obuhvaćene gornjim redom	-45 dBm/MHz	-52 dBm/MHz

Tabela 5 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema izvan dodijeljenog bloka
(zahtjevi u prelaznom regionu za nerestriktivne blokove)

Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja EIRP po anteni (ne-AAS)	Maksimalna srednja TRP po ćeliji ⁶ (AAS)
-5 do 0 MHz od donje ivice dodijeljenog bloka	+16 dBm/5 MHz ⁹	+16 dBm/5 MHz ⁹
0 do +5 MHz od gornje ivice dodijeljenog bloka	+16 dBm/5 MHz ⁹	+16 dBm/5 MHz ⁹

5.5) Maska ivice bloka za ne-AAS i AAS bazne stanice MFCN sistema za restriktivne blokove izvodi se kombinacijom ograničenja definisanih Tabelama 3 i 6, na takav način da se kao ograničenje za svaku frekvenciju uzima viša vrijednost od ograničenja propisanih za osnovni region i ograničenja propisanih za specifični restriktivni blok.

Tabela 6 - Ograničenje emisija bazne stanice MFCN sistema unutar dodijeljenog bloka
(zahtjevi za restriktivne blokove)

Frekvencijski opseg	Maksimalna EIRP po anteni (ne-AAS)	Maksimalna TRP po ćeliji ⁶ (AAS)
TDD blok između nesinhronizovanih mreža i blok 2570-2575 MHz, osim kada se koristi za uzlaznu vezu	+25 dBm/5 MHz ¹⁰	+22 dBm/5 MHz

5.6) U slučajevima kada su antene postavljene u zatvorenom prostoru ili kada je visina antene ispod određene visine, za restriktivne blokove mogu se koristiti alternativni parametri dati u Tabeli 7 za ne-AAS bazne stanice MFCN sistema, pod uslovom da se na geografskim granicama sa drugim zemljama primenjuje Tabela 4 i da Tabela 6 ostaje relevantna širom zemlje.

⁵ Maska ivice bloka za ne-AAS MFCN bazne stanice se definiše na bazi ekvivalentne izotropno izračenene snage (EIRP), a za AAS MFCN bazne stanice za bazi ukupne izračene snage (TRP).

⁶ Za multisektorsku baznu stanicu, ograničenje izračene snage se odnosi na svaki od pojedinačnih sektora.

⁷ Sinhronizovani rad u smislu ovog plana raspodjele podrazumijeva rad dva različita TDD sistema, gdje se ne dešava istovremeni prijem na uzlaznoj vezi jednog sistema i predaja na silaznoj vezi drugog sistema.

⁸ BEM elementi bazne stanice u osnovnom regionu izračunati za zaštitu spektra koji se koristi za prenos u silaznoj vezi zasnivaju se na pretpostavci da emisije potiču od makro bazne stanice. Treba napomenuti da male ćelije mogu biti postavljene na nižim visinama i samim tim bliže korisničkoj opremi, što može rezultirati višim nivoima štetne smetnje ako se koriste navedena ograničenja.

⁹ BEM elementi bazne stanice u prelaznom regionu zasnivaju se na pretpostavci da emisije potiču od makro bazne stanice. Treba napomenuti da male ćelije mogu biti postavljene na nižim visinama i samim tim bliže korisničkoj opremi, što može rezultirati višim nivoima štetne smetnje ako se koriste navedena ograničenja. U takvim slučajevima, Agencija može odrediti nižu maksimalnu srednju EIRP za ne-AAS sisteme, odnosno nižu maksimalnu TRP za AAS sisteme.

¹⁰ Treba napomenuti da u nekim scenarijima primjene ovo ograničenje snage unutar bloka možda neće garantovati rad bez smetnji na uzlaznoj vezi u susjednim kanalima, iako bi se smetnje obično smanjile usljed gubitaka pri prodoru kroz objekte i/ili usljed razlike u visini antene. Mogu se primijeniti i druge metode.

Tabela 7 - Ograničenje emisija ne-AAS bazne stanice MFCN sistema izvan dodijeljenog bloka
(zahtjevi za restriktivne blokove sa ograničenjem u pozicioniranju antene)

BEM element	Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja EIRP
Osnovni region	2500 MHz do -5 MHz od donje ivice bloka	-22 dBm/MHz
Prelazni region	-5 do 0 MHz od donje ivice bloka	-6 dBm/5 MHz
Prelazni region	0 do +5 MHz od gornje ivice bloka	-6 dBm/5 MHz
Osnovni region	+5 MHz od gornje ivice bloka do 2690 MHz	-22 dBm/MHz

5.7) U određenim geografskim oblastima mogu se primijeniti dodatna ograničenja u opsegu 2690-2700 MHz za AAS bazne stanice data u Tabeli 8, u cilju smanjenja veličine koordinacione zone sa radio-astronomskom službom, gdje je neophodno.

Tabela 8 - Ograničenje emisija AAS bazne stanice MFCN sistema izvan opsega
(zahtjevi u dodatnom osnovnom regionu u određenim geografskim oblastima)

BEM element	Frekvencijski opseg	Maksimalna TRP po ćeliji
Dodatni osnovni region	2690-2700 MHz	3 dBm/10 MHz

5.8) TDD blok 2615-2620 MHz (blok G10) može biti izložen povećanom riziku od štetne smetnje usljed emisija iz susjednog FDD bloka silazne veze¹¹. Kada se koristi za SDL blok 2615-2620 MHz se tretira na isti način kao ostali neupareni blokovi iz opsega 2570-2615 MHz.

5.9) Operatori kojima su dodijelje radio-frekvencije iz opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme mogu na bilateralnoj ili multilateralnoj osnovi, uz saglasnost Agencije, dogovoriti manje restriktivne tehničke uslove od onih propisanih Tabelama 4, 5, 6 i 7, pod uslovom da je omogućena zaštita drugih servisa, primjena ili mreža u tom i susjednim opsezima i koji su u skladu sa obavezama operatora u odnosu na prekograničnu koordinaciju radio-frekvencija.

5.10) Ograničenje emisije MFCN terminalne stanice definisano je Tabelom 9.

Tabela 9 - Ograničenje emisija MFCN terminalne stanice unutar dodijeljenog bloka

Frekvencijski opseg	Maksimalna srednja snaga ¹² (uključujući i ATPC)
2500-2570 MHz / 2570-2620 MHz	35 dBm/5 MHz (EIRP) 31 dBm/5 MHz (TRP)

5.11) Radio-frekvencije iz opsega 2500-2690 MHz za MFCN sisteme u pograničnim oblastima prema susjednim državama koriste se u skladu sa CEPT/ECC Preporukom ECC/REC/(11)05, osim ako drugačije nije propisano odgovarajućim tehničkim sporazumima o prekograničnoj koordinaciji radio-frekvencija sa administracijama susjednih država.

6. ZAVRŠNE ODREDBE

6.1) Danom stupanja na snagu ovog plana raspodjele prestaje da važi Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 2500-2690 MHz za TRA-ECS sisteme ("Službeni list CG", broj 17/15).

6.2) Ovaj plan raspodjele stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 0504-6799/1

Podgorica, 24. 12. 2020. godine

**Agencija za elektronske komunikacije
i poštansku djelatnost**
Predsjednik Savjeta,
Branko Kovijanić, s.r.

¹¹ Štetna smetnja se može ublažiti primjenom prijemne antene TDD bazne stanice sa manjim dobitkom ili postavljanjem prijemne antene TDD bazne stanice na manju visinu.

¹² EIRP se koristi za fiksne i ugrađene terminalne stanice, a TRP za mobilne i nomadske terminalne stanice.